

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AL-UQYÂNÛSU'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ'L-
KÂMÛSÎ'L-MUHÎT - “ĞAYN” MADDESİ
(*al-muğazğaza - al-igtiyâl*)
GİRİŞ – METİN – SÖZLÜK – DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Kadir YAĞIZ

Yöneten
Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ

Erzincan 2013

EK-3 TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Yöneten / Jüri

Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ

Jüri

Prof. Dr. İsmail TÜLÜCÜ

Jüri

Yard. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 08 / 07 / 2013

Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Enstitü Müdürü

**AL-UQYÂNÛSU 'L-BASÎT FÎ TARCAMATI 'L-KÂMÛSİ 'L-MUHÎT - "ĞAYN"
MADDESİ (al-muğazğaza - al-iğtiyâl)
GİRİŞ – METİN - SÖZLÜK – DİZİN**

Kadir YAĞIZ

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim

Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Haziran 2013

Yöneten: Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ

ÖZET

Bu çalışma, *Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît* adlı eserin 34 cm boyunda ve üç cilt olarak yapılan (1305) baskısının II. cilt 534-822; III. cilt 33-302 arası sayfalarında yer alan *Ğayn* maddesinin (bâbu 'l-ğayn) "*al-muğazğaza*" maddesinden "*al-iğtiyâl*" maddesine kadarki kelimeleri kapsamaktadır. Tezde bu maddelerin yazıçevrimi verilmiş, Türkçe ve Arapça bütün kelimelerin dizini hazırlanmıştır. Arapça madde başı kelimeler sözlükteki aslına göre ayrıca dizilmiş ve Asım'ın çevirisi günümüz Türkçesine aktarılarak ayrı bir dizin hâlinde çalışmaya eklenmiştir.

Türkçe için önemli bir söz varlığı kaynağı olan "*Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît*" adlı eserin yarım kalmış yayımına kaldığı yerden devam etmek amacıyla bu eser üzerinde çalışılmıştır.. Sözlük daha önce Hüseyin Atay - İbrahim Atay ve Mustafa Atay tarafından *Arapça Türkçe Büyük Lugat* (C. I. Ankara 1964; C. II. Ankara 1968; C. III. Ankara 1981) adıyla başka sözlüklerden katkılarla çevirilerek yayımlanmaya başlanmış; ancak *ğayn* maddesinde kalmıştır.

Mütercim Âsım, *Kâmûsu 'l-Muhît*'i Türkçeye *Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît* adıyla çevirmiştir; eser *Kâmûs Tercümesi* olarak tanınır.

Kâmûsu 'l-Muhît aslen Arapçadan Arapçaya bir sözlüktür ve *Muhammed Mecdü 'd-din Yakup Firuzâbâdî* tarafından hazırlanmıştır.

Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît Arapça sözlüklerde görülen bab-fasıl tekniği ile dizilmiştir. Bu sebeple Sözlükte *tarama yöntemi* kullanılmıştır. Tezin kapsamı içine alınan sayfalar taranarak *ğayn* harfi ile başlayan Arapça kelimeler tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Kâmûsu 'l-Muhît*, *Kâmûs Tercümesi*, *Firuzabadi*, *Mütercim Asım*, *Sözlük*, *Ğayn Maddesi*.

**AL-UQYÂNÛSU 'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ 'L-KÂMÛSÎ 'L-MUHÎT - ĞAYN -
ARTICLE (*al-muğazğaza* - *al-iğtiyâl*)
INTRODUCTION –TEXT - VOCABULARY - INDEX**

Kadir YAĞIZ

**Erzincan University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language
and Literature**

M.A. Thesis, June 2013

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Faruk GÜRBÜZ

ABSTRACT

In this study, the index of all words in Turkish and Arabic has been prepared and writing cycle has been given covering words from the article “*al-muğazğaza*” to the article “*al-iğtiyâl*” of the article “*Ğayn*”, placing between the pages of 534 to 822 of the second volume and 33 and 302 of the third volume of the three-volumed and 34 cm tall edition of “*Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît*”. Arabic headwords have been also set according to its origin in the dictionary and added as separate directory to the study being transferred to a Asim modern Turkish translation.

This work has been studied in order to resume the unfinished publication of “*Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît*”, which is an important source for Turkish vocabulary. The dictionary had been published before by Hüseyin Atay and Mustafa Ibrahim Atay under the name of Arabic Turkish Great Lugat (V. I Ankara 1964; V. II Ankara 1968; V. III Ankara, 1981) being translated with the contributions of other dictionaries, but remained at Gayn article.

The interpreter Asım translated the *Kamûsu 'l-Muhît* to Turkish in the name of “*Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît*”. The work is known as the Kamus Translation.

Kamûsu 'l-Muhît is originally an Arabic to Arabic dictionary and was produced by *Muhammed Mecdü 'd-din Yakup Firuzâbâdi*.

“*Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît*” is set by bab-fasıl technique. Thus, *scanning method* has been used. Arabic words beginning with the letter “*Ğayn*” have been identified by scanning the pages which are within the scope of the thesis.

Key words: Kâmûsu'l-Muhît, Kâmûs Translation, Firuzabadi, Interpreter Asım, Dictionary, Ğayn Article.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER	VII
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ.....	IX
ÖN SÖZ	X
I. GİRİŞ.....	1
a. Konu	1
b. Sınırlar.....	1
c. Yöntem	1
II. MÜELLİFİN HAYATI VE ESERLERİ	2
A. Fîrûzâbâdî(ö. h.817/m.1415).....	2
B. Eserleri.....	3
1. Sözlük ve Dil.....	3
2. Tefsir	4
3. Hadis	5
4. Fıkıh-Akaid	5
5. Biyografi.	6
III. MÜTERCİMİN HAYATI VE ESERLERİ.....	6
A. Mütercim Âsım Efendi (ö. h.1235/m.1819).....	6
B. Eserleri.....	8
ıV. İNCELENEN ESER HAKKINDA MALUMAT	10
V. Kāmûs'ta Sözcük Bulma.....	14
VI. Metnin Okunuşunda İzlenen Yol	14
VII. Arapça Sözlüğün Hazırlanmasında İzlenen Yol.....	15
VIII. Türkçe Dizin-Sözlüğün Hazırlanmasında İzlenen Yol	16
IX- DEĞERLENDİRME	18
METİN	22
ARAPÇA SÖZLÜK.....	56

TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK.....	80
KAYNAKÇA.....	221
EK- TIPKI BASIM (KÂMÛS TERCÜMESİ)	226
EK-1 AL-KÂMÛSU'İ-MUHÎT	251

KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER

<i>al.</i>	alet
<i>anat.</i>	anatomi
<i>Ar.</i>	Arapça
<i>b.</i>	bin
<i>bağ.</i>	bağlaç
<i>bkz.</i>	bakınız
<i>bs.</i>	baskı, basım
<i>c.</i>	Cilt
<i>bs.</i>	baskı, basım
<i>cem.</i>	cemi
<i>din b.</i>	Din Bilimi
<i>TDVİA</i>	<i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i>
<i>ed.</i>	edat
<i>ET</i>	İnternet Adresine Erişim Tarihi
<i>f.</i>	fiil
<i>Far.</i>	Farsça
<i>gr.</i>	gramer
<i>har.</i>	harf
<i>huk.</i>	hukuk
<i>is.</i>	isim
<i>Lat.</i>	Latince
<i>mdn.</i>	maden
<i>mec.</i>	mecaz
<i>mü.</i>	müennes
<i>müf.</i>	müfred
<i>müz.</i>	müzik
<i>Rum.</i>	Rumca
<i>s.</i>	sayfa

<i>sf.</i>	sıfat
<i>tar.</i>	tarih
<i>T.</i>	Türkçe
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu
<i>tes.</i>	tesniye
<i>ünl.</i>	ünlem
<i>Yun.</i>	Yunanca
<i>zf.</i>	zarf
<i>zm.</i>	zamir

/ Referans numarasındaki cilt ve sayfa numarasını satır numarasından ayırır.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	e, a, ā	ض	z, d
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	g
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	ḥ	ك	k, g, ğ
خ	ḫ	گ	ŋ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ū, o, ö
س	s	ه	h, ç, a, ĩ
ش	ş	ي	y, ı, i, ī, è
س	s	ء	ʾ

ÖN SÖZ

Muhammed Mecdü 'd-din Yakup Firuzâbâdî tarafından hazırlanmış olan Kamûsü 'l-Muhît aslen Arapçadan Arapçaya bir sözlüktür. Eser, Arapça sözcükleri en geniş ölçüde içine almakta ve bunların kullanımına örnekler vermektedir. Müellifinin izahına göre iki bin kitaptan yazılmış olan altmış ciltlik aslının kısaltılmış şeklidir.

Kamûsü 'l-Muhît Türkçeye *Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît* adıyla Mütercim Âsım tarafından çevrilmiş olup *Kâmûs Tercümesi* olarak tanınmaktadır. Eser, aslından daha fazla kelime ihtiva etmektedir ve ayrıca Türkçe için de önemli bir söz varlığı kaynağı niteliğindedir. Ömer Asım AKSOY'a göre Mütercim Âsım'ın çevirisini üstün eser yapan birçok özellik vardır.

Mütercim Âsım eserini oluştururken birçok eserden faydalanmış ve o yelpazede eserini oluşturmuştur. Müstehcen sayılabilecek her türlü kelimeyi eserinde kullanmıştır. Özel adlar, yer adları, lakaplar hatta şahısların hayvanlarının lakaplarına varıncaya kadar birçok kelimeyi ihtiva etmektedir.

Türkçe söz varlığı açısından geniş bir yelpazeye sahip olan eserde kullanımı nadir olan birçok Türkçe kelime de mevcuttur. Ayrıca mütercim eserin zenginliğini, kendi bilginliğini belli etmek amacıyla kelimelerin aynı anlama gelen farklı şekillerini de vermiştir ve farklı dillerdeki anlamlarından bahsetmiştir.

Avrupa ilim ve kavramlarının anlaşılmasında Türkiye'de etkili olan Ahmed Âsım, Avrupa medeniyetini almaya taraftar fakat Fransız hayranlığına karşıdır. Eserlerinde üslubu sade, dili hayli rahat ve samimi olduğundan Tanzimat yazarları onu kendilerine öncü kabul etmişlerdir. Ahmet Âsım tarihçiliğinden ziyade Kamus mütercimi olarak tanındığından "Mütercim Âsım" lakabı ile tanınmıştır.

Bu projeyi kurgulayıp, bir tez konusu ve çalışması olarak belirleyen ve yöneten değerli hocam Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ'e, bu çalışmanın her aşamasında bilgisi ve ilgisiyle yanımda olan, böylesi değerli bir çalışmada ilgisini eksik etmeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY'a, hadis-i şeriflerin tahririndeki yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. İbrahim TOZLU'ya, maddi ve manevi desteklerini eksik etmeyen Hasgül DOĞAN ile Ali Bahadır ÇAKIR'a ve üzerimde emeği olan değerli hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

I. GİRİŞ

A. KONU

Bu çalışma *Fîrûzâbâdî* adlı Arap dil bilgininin *Al-Kâmûsu'l-Muhîr* adlı eserinin *Mütercim Âsım* tarafından Türkçeye çevirilen *Al-Ukyânûsu 'l-Basîr fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhîr* adlı çevirisinin aşağıdaki bölümlerini konu almaktadır.

Babu'l-za faslu'l-ğayn ve babu'l-lam faslu'l-ğayn fasıllarında yer alan “*al-muğazğaza*” kelimesinden “*al-iğtiyâl*” kelimesine kadar ki (bu kelimeler de dahil) yirmi dört sayfalık bir bölümünü ele almaktadır. Bu sayfalar sözlüğün 1887 (h. 1305) yılında yapılan üç ciltlik baskısının II. cild 534-822 sayfaları ile III. cild 33-309 sayfalarını kapsamaktadır.

B. SINIRLAR

Babu'l-za faslu'l-ğayn ve babu'l-lam faslu'l-ğayn fasıllarında yer alan “*al-muğazğaza*” kelimesinden “*al-iğtiyâl*” kelimesine kadar ki (bu kelimeler de dahil) yirmi dört sayfalık bir bölümünü ele almaktadır. Bu sayfalar sözlüğün 1887 (h. 1305) yılında yapılan üç ciltlik baskısının II. cild 534-822 sayfaları ile III. cild 33-309 sayfaları arasında kapsamaktadır. Eserin aslı esas alınarak bu sayfaların transkripsiyonu yapılmıştır.

C. YÖNTEM

Metin, harekesiz olduğundan, mütercimin yaşadığı döneme ait dil özellikleri dikkate alınarak transkribe edilmiştir.

Sayfa numaralarının başına sayfaların hangi ciltte olduğunu gösteren rakamlar konmuştur. Satır numaraları verilirken, sayfa numarası yazıldıktan sonra taksim işareti konularak satır numarası yazılmıştır: 2534/41. Bu numaralarda ki 2 rakamı cildi, 534 rakamı sayfa numarasını, 41 rakamı ise satır numarasını göstermektedir. Transkribe edilen metnin Arapça ile Türkçe Dizin-Sözlük kısımları hazırlanmıştır.

II. MÜELLİFİN HAYATI VE ESERLERİ

A. Fîrûzâbâdî(ö. h.817/m.1415)

On dört ve on beşinci asrı görmüş büyük İslâm alimlerindedir. Arapça'dan Arapça'ya olan büyük sözlük çalışması "*Kâmûsu'l-muhît*" adlı eseri ile meşhur olmuştur. Dil, edebiyat, hadis, fıkıh ve tefsir alimidir. Uzun ve bereketli bir ömür yaşamış, çok sayıda yerleşim yerini gezmiştir. Gittiği her yerde alimlerle bir araya gelmek suretiyle fikir ve bilgi alışverişinde bulunmuştur. Kadılık yapmış, çok sayıda talebe yetiştirdiği gibi muhtelif ilim dallarıyla alakalı olarak bir çok eser yazmıştır. Asıl adı Muhammed'tir. Kısa künyesi Ebu Tahir, lakabı Mecdüddin'dir. Firuzabadi nisbesiyle tanınıp meşhur olmuştur. Soyunun Hazreti Ebubekir'e (ra) dayandığı belirtilmektedir. Künyesi Ebu Tahir Mecdüddin Muhammed bin Yakub bin Muhammed el-Firuzabadi şeklindedir.

Muhammed, Rebûlâhir veya Cemâziyelâhir 729'da (Şubat veya Nisan 1329) İran'da Şîraz'a bağlı Kâzerün kasabasında doğdu. Şîrâzî nisbesiyle de anılır. Fîrûzâbâdî, 20 Şevval 817 (2 Ocak 1415) tarihinde Zebîd'de vefat etti ve Cebertiyye tarikatının kurucusu Şeyh İsmâil b. İbrahim el-Cebertî'nin türbesine defnedildi. Ailesi hakkında fazla bir bilgi mevcut değildir. Ancak, babası Yakub'un dil ve edebiyat alimi olduğu bilinmektedir. Çocukluğunu memleketinde geçirdi. İlk derslerini babasından aldı. Henüz yedi yaşında iken Kur'an-ı Kerim'i ezberleyerek hafız oldu. Bir yıl sonra da Şîraz'a gitti. Burada hem babasından hem de diğer alimlerden Arap dili ve edebiyatı derslerini aldı. Bunun dışında diğer ilim dallarında da eğitim gördü.

"İlk tahsilini Kâzerün'da babasının yanında yapan Fîrûzâbâdî yedi yaşında iken Kur'an'ı ezberledi; sekiz yaşında Şîraz'a gitti. Burada babasından ve Kıvâmüddin Abdullah b. Mahmûd gibi âlimlerden dil ve edebiyat dersi aldı. Ebû Abdullah Muhammed b. Yûsuf el-Ensâri ez-Zerendî'den *Şahîh-i Buḥârî* ve *Sünen-i Tirmizî*'yi okudu. 745'te (1344-45) Vâsıt'a giderek Şehâbeddin Ahmed b. Ali ed-Dîvânî'den kıraat dersi aldı. Aynı yıl Bağdat'ta Sirâceddin Ömer b. Ali el-Kazvîni'den Radyyyüddin es-Sâgânî'nin Meşâriku'l-envâr'ı ile *Şahîh-i Buḥârî*'yi tekrar okudu. Bağdat Nizamiye Medresesi müderrisi ve Bağdat Kadısı Abdullah b. Bektâş'ın yanında yıllarca yardımcı olarak çalıştı. 755 (1354) yılında Şam'a geçti. Orada da başta Takiyyüddin es-Sübki olmak üzere 100 civarında hocadan ders aldı ve *Şahîh-i Buḥârî*'yi bir defa daha okudu. Bundan sonra Ba'lebek, Hama, Halep ve Kudüs'e gitti. Kudüs'te bir taraftan Alâî gibi âlimlerin derslerine devam ederken bir taraftan da çeşitli medreselerde ders verdi ve zaman zaman Gazze, Remle ve Kahire'ye gidip geldi. Kahire'de Bahâeddin ibn Akil, Cemâleddin el-İsnevî ve ibn Hişâm en-Nahvî gibi âlimlerle tanıştı, İzzeddin ibn Cemâa ve İbn Nübâte el-Mısrî'den ilahiyat ve edebiyat dersleri aldı. 770'te (1368) Mekke'ye giden Fîrûzâbâdî burada da Mâlikî fakihî Ziyâeddin el-Cündî ve Yâfî gibi âlimlerden faydalandı, ibn Hacer el-Askalânî, Cemâleddin el-Merrâküşî adında bir kişinin Fîrûzâbâdî için 150'yi aşkın âlimin ismini ihtiva eden bir meşyeha hazırladığını haber vermektedir. Fîrûzâbâdî bütün bu hocalardan dil ve edebiyattan başka *Kutub-i Sitta*,

Beyhakî'nin *es-Sünen*'i, Ahmed b. Hanbel'in *al-Musnad*'ı, ibn Hibbân'ın *aş-Şahîh*'i, Ebû Bekir İbn Ebû Şeybe'nin *el-Musannaf*'i ve Sâgânî'nin *Maşâriku'l-anvâr*'i gibi önemli hadis kitaplarını okuyarak rivayet etme izni aldı.”

İlim öğrenme hususundaki büyük gayreti, iki yüz satır ezberlemeyinceye kadar yatmamayı prensip edinmesinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Kamusül'l-Muhit adlı büyük sözlüğü ile tanınan Firuzabadi, *al-Kāmûsu'l-Muhit*'in önsözünde bu eserin 2000 kitabın özeti olduğunu söylemektedir. Devrinde yaygın olan üslûbun etkisiyle eserlerinde hem secili bir dil hem de garip kelimeler kullanmış, bu sebeple *al-Kāmûsu'l-Muhit*'in mukaddimesi birçok âlim tarafından ayrıca şerhedilmiştir. Bu büyük çalışmasının dışında bir çok ilim dalında da kendini yetiştirdi ve eser yazdı. Hadis, fıkıh, tefsir ve tarih ilimleriyle de meşgul oldu. Hadis dalında yapmış bulunduğu çalışmaları, gereğince titizlik göstermediği gerekçesiyle eleştiriye uğradı. Kitaba son derece meraklı olup satın almak için epey para harcadı. Ancak, maddi sıkıntı çekince de bazı kitaplarını satmak zorunda kaldı.

B. Eserleri

Kaynaklarda Fîrûzâbâdî'nin yetmişten fazla eserinden söz edilmektedir. Bunlardan yarıya yakın bir kısmının günümüze ulaşmadığı sanılmaktadır. Eserlerinin yaklaşık yirmi dördü dille, dokuzu tefsirle, on biri hadisle, sekizi biyografiyle, sekizi coğrafyayla, altısı akaidle ve fıkıhla, altısı da tarihle ilgilidir. Eserleri ilgili en kapsamlı bilgi TDV İslam Ansiklopedisi'nde vardır¹. Başlıca eserleri şunlardır:

1. Sözlük ve Dil

a) *al-Kāmûsu'l-muhit*: Alem-i ilimde çok tanınan sözlüklerden biri olan eser Kalküta (I-IV, 1230-1232), Bombay (1272/1884), Leknev (1885), Bulak (1289) ve İstanbul'da (I-IV, 1304) defalarca basılmış, Farsça ve Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

b) *Tahbîrû'l-muvaşşin fi't-ta'bîri (fimâ yukâlu) bi's-sîn va's-şîn*: Hem “sîn” hem de “şîn” harfleriyle yazılıp okunabilen kelimeler hakkındadır. Muhammed b. Şeneb (Cezayir 1327/1909; Beyrut 1330/1911-1912) ve Muhammed Hayr el-Bikâî (Dımaşk 1982) tarafından yayımlanmıştır.

c) *ed-Dürerü'l-mübesse fi'l gureri'l müsellese (el-Gurerü'l-müsellese ve'ddürerü'l-mübesse, el-Müsellesât)*: Bu eser üç hareke ile okunup mânası değişen ve değişmeyen kelimeleri bir araya toplamıştır. Kitabı Ali Hüseyin Bevvâb (Riyad 1982) ve Tâhir Ahmed ez-Zâvî (Trablus-Tunus 1982) neşretmişlerdir. Ayrıca Süleyman b. İbrahim b. Muhammed el-Âyid eser üzerinde bir yüksek lisans çalışması yapmıştır (Ümmülkurâ Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Mekke 1398/ 1978).

¹ SÖNMEZ, Mehmet Ali; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 13, s.143-144.

d) Celüsü'l-enîs fî esmâ'î (tahrîmi) 'l-handêris: Şarabın değişik isimleri ve haramlığı hakkında olup A. S. Fulton tarafından yayımlanmıştır (BSOAS, XII [1947-48], s. 579-585).

e) al-Feraid: (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Umumi, nr. 3317; Edeb, nr. 653).

f) Risâle fî me'âni ba'zî'l-hurûf: (Süleymaniye Ktp., Kasîdecizâde Süleyman Sırrı, nr. 664; Riyad Üniversitesi Ktp., Umumi, nr. 2392).

g) İ'tirâzâtü sâhibi'l-Kâmûs 'ale'l-Cevherî: (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 313).

h) Tarîku'l-esel fî esmâ'î'l-'asel: Balın çeşitli isimlerine dair olan bu eser Süyûtî tarafından elMûzahir'de nakledilmiştir (II, 407-408).

2. Tefsir

a) Besâ'iru zevi't-temyîz fî leta'ifi'l-kitâbi'l-'azîz: al-Maliku'l-Aşraf tarafından geniş kapsamlı ansiklopedik bir kitap olarak hazırlanması düşünülen eserin bir bölümüdür. Müellifin kitabın önsözünde belirttiğine göre söz konusu eser, Kur'ânî ilimlerden fizikteki yakıcı aynalara kadar her biri bir ilme ait "maksad" adı altında altmış bölüm ihtiva edecekti. Muhtemelen ortak bir çalışma ile telifi tasarlanan, ancak Firûzâbâdî tarafından sadece Kur'an ilimleriyle ilgili kısmı yazılan eserin diğer bölümleri el-Melikü'l-Eşref'in vefat sebebiyle yazılamamıştır. Besâ'ir'de, Kur'an hakkında genel bilgilerden sonra her süre "basîret" başlığı altında ele alınarak sürenin nâzil olduğu yer, harf ve kelime sayısı, kurrânın ihtilâfları, hâsılaları, sürenin ismi, maksat ve muhtevası, nâsih, mensuh ve müteşâbihi ile sürenin faziletine dair hadislerle ilgili açıklamalar yapıldıktan sonra Kur'ân-ı Kerîm'de geçen kelimeler alfabetik sıra ile izah edilmektedir. Sonunda da Kur'an'da adı geçen peygamberlerle bunlara karşı gelenler hakkında bilgi verilmektedir. Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye'deki nüshaları esas alınarak ilk dört cildi Muhammed Ali en-Neccâr (Kahire 1383-1389/1963-1969), son iki cildi Abdülhalim et-Tahâvî (Kahire 1390/1970) tarafından neşredilen eserin, Melik Eşref Kütüphanesi için 802 (1399-1400) yılında istinsah edilen Matla'u zevâhiri'n-nücûm ve mecma'u cevâhiri'l-'ulûm adlı bir nüshası da Köprülü Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 212). Ancak nâşirlerin bu nüshadan haberdar olmadıkları görülmektedir. Eserin bu baskısından daha sonra Kahire ve Beyrut'ta çeşitli ofset baskılar yapılmıştır. Sâib b. Abdurrahman el-Ahmerî Besâ'ir üzerinde Nüzhe fî Kitâbi Besa'iri zevi't-temyiz adlı bir çalışma yapmıştır (Riyad 1985).

b) Tenvîrü'l-mikbâs (mikyâs) min Tefsîri İbn 'Abbâs: İbn Abbas'a isnat edilen tefsirle ilgili değişik eserlerdeki rivayetleri bir araya getiren bu çalışmanın Fîrûzâbâdî'ye aidiyeti şüphelidir. Eser Bulak (1290), Kahire (1316) ve İstanbul'da (1320) Beyzâvî ve Hâzin tefsirleriyle birlikte basılmıştır.

c) Tefsîru fâtihati (Teysîru fa'ihati) 'l-ihâb (iyab) bi-tefsîri Fâtihati'l-kitâb: (Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, Tefsir, nr. 6; Bağdat Evkaf Ktp., nr. 4848).

d) Nugbetü(Bugyetü) 'r-reşşâf min hutbeti'l-Keşşâf: (Süleymaniye Ktp., Beşir Ağa, nr. 31, Kadızâde Mehmed, nr. 69, Şehid Ali Paşa, nr. 331, Lâleli, nr. 3712; Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, Lügat, nr. 300; el-Hizanetü't-Teymüriyye, Tefsir, nr. 500).

3. Hadis

a) Sifrü (Süferü) 's-sa'âde: Peygamberimizin özel hayatını ve ibadetlerini hadislerle anlatan Farsça bir eserdir. 804 (1401) yılında Ebü'l-Cüd Muhammed b. Mahmüd el-Mahzûmî tarafından Arapça'ya çevrilen eserin çeşitli baskıları yapılmıştır (Kahire, ts.; Şah Veliyyullah'ın el-Fevzü'l-kebîr ma'a Fethi'l-habîr fî usûli't-tefsîr'i kenarında, Kahire 1307; nşr. Abdullah b. İbrâhim el-Ensârî, Sayda-Beyrut 1402/1982; nşr. Abdülaziz İzzeddin esSeyrevân, Beyrut 1408/1988). Farsça aslı ise Atıf Efendi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (nr. 443). Abdülhak b. Seyfeddin ed-Dihlevî'nin Tariku'l-ifâde (Kalküta 1252) adıyla Farsça bir şerh yazdığı Sifrü's-sa'âde Rıfkı Durgun tarafından İbadetleriyle Peygamberimiz adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir (İstanbul 1979).

b) es-Silâtü ve'l-büşer fi's-salâti 'alâ hayri'l-beşer: Peygamberimize salâtü selâm getirmeye dair olup Muhammed Nûreddin Adnan el-Cezâirî -Abdülkâdir el-Hıyâri-Muhammed Muti el-Hâfız (Dımaşk 1385/1966) ve Ebü Esmâ İbrahim b. İsmâil Âlü Asr (Beyrut 1405/ 1985) tarafından neşredilmiştir.

c) al-Ehâdisü 'z-za'ife: (TÜYATOK, nr. 1511).

d) Ed'ıye me'sûre mervıyye 'anı'n-nebî: (TSMK, 111. Ahmed, nr. 9470).

e) Urcûze fî mustalahi'l-hadîs: (Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, Mecâmî', nr. 706).

4. Fıkıh-Akaid

a) al-İs'âd bi'l-is'âd ilâ dereceti'l-ictihâd: (Dârü'l-Kütübi'zZâhiriyye, Umumi, 2351; Fıkıh

b) İbnü'l-Arabî ile ilgili risâleleri.

5. Biyografi.

a) *al-Bulga fî terâcimi e'immeti'n-nahv ve'l-luga*: 422 dil âliminin hayatını kısaca anlatan bir eser olup Muhammed el-Mısırî tarafından yayımlanmıştır (Dımaşk 1972; Küveyt 1407/ 1987).

b) *İsâretü'l-hacûn ilâ ziyâreti'l-Hacûn*:(Mekke 1332). Mekke yakınında Hacûn dağında medfun sahâbîlere dair bir eserdir.

c) *Tuhfetü'l-ebîh fî men nûsibe ilâ gayri ebîh*:Babasından başkasına nisbet edilen meşhur şahıslar hakkında bir risâle olup Abdüsselâm Muhammed Harûn (Nevâdirü'l-mahtûtât içinde, Kahire 1370/1950, s. 97-110) ve Muhammed Sâlih eş-Şennâvî (İbn Habib el-Bağdâdî'ye ait iki risâleyi ihtiva eden bir mecmuanın içinde üçüncü risâle, Beyrut 1410/1990) tarafından neşredilmiştir.

d) *al-Mirkâtü'l-vefiyye fî tabakati'l-Hanefiyye*: (Dârü'l-kütübi'l-Mısriyye, nr. 4647; Süleymaniye Ktp., Reîsülküttâb Mustafa Efendi, nr. 671).

e) *al-Megânimü'l-mutâbe fî me'âlimi Tâbe*: (Köprülü Kt., Fâzıl Ahmed Paşa, nr. 1587; Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 1529). Medine ve civarının tarihi, coğrafyası ve Medine ziyaretiyle Fîrûzâbâdî ve hocalarının Medine'de görüşüp tanıştığı kimseler hakkında bilgi veren altı bölümden ibaret bir eserdir. Kitabın sadece coğrafi adlarla ilgili beşinci bölümünü Hamed el-Câsir neşretmiştir (Riyad 1389/ 1969). Fîrûzâbâdî'nin bunların dışında başka eserleri de vardır.²

III. MÜTERCİMİN HAYATI VE ESERLERİ

A. Mütercim Âsım Efendi (ö. h.1235/m.1819)

1755 yılında Gaziantep'te doğmuştur. 18.yüzyılın son dönemi ile 19.yüzyılın başlarında önemli bir ilim ve kültür merkezi olan Gaziantep'in kültür yaşamı içinde yetişmiştir. Babası, şehrin ileri gelenlerinden Osman Husûlî Efendi'nin oğlu, Ayıntâb mahkemesinin baş kâtibi Cenânî Efendi'dir. Aslen Semerkantlı olan bu aileden birçok âlim ve şâir yetişmiştir. Âsım Efendi Arapça ve Farsça'yı bu dilde şiirler söyleyecek derecede öğrenmiştir.

Mütercim Âsım Efendi, bilim adamı ve şair olarak ilk ününü, doğduğu şehir Gaziantep'te kazanmıştır. Bir vakit, Antep mîrimîrânı Mehmet Nuri Paşa'nın divan kâtipliğini yapar. Paşa'nın, padişaha isyan ettiği gerekçesi ile kendisine îdam fermanı çıkarılmasından sonra, İstanbul'dan Gaziantep şehrine gönderilen askerler şehri

² SÖNMEZ, Mehmet Ali; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 13, s.144.

yağmalar ve büyük hasarlar verirler. Bu kargaşa ortamında da Mütercim Âsım kütüphanesini ve mal varlığını yitirir ve bazı âlimlerin yardımıyla Kilis'e kaçar. Kilis'te maddi olarak büyük sıkıntı ve borçların içine girdikten sonra eşini ve çocuklarını tekrar Gaziantep'e göndermek zorunda kalır.

1790 yılında da yaşamını sürdürmek ve hayatını kazanmak için İstanbul'a gider. III. Selim dönemine denk gelen bu zamanlarda devlet adamları ve ulemâ arasında bir rekabet başgöstermiş durumdadır. Böyle bir ortamda, ilk başlarda bir takım sıkıntılar çeken Âsım Efendi, Tebrizli Hüseyin bin Halef'in *Tıbyan-ı Nâfi der Tercüme-i Burhân-ı Katı* adındaki eserini başarıyla Türkçe'ye çevirdikten sonra III. Selim'e takdim eder. Bu olaydan sonra sultân III. Selim kendisine üç yüz kuruş maaş bağlatır, ayrıca ev halkını Gaziantep'ten İstanbul'a getirmesi için de para yardımında bulunur. Fakat bu sırada Mısır Vak'ası çıkmış olduğundan dolayı ailesini İstanbul'a getiremez. Yakın bir zaman sonra da, sultânın yardımı ile yerleşmiş olduğu evinin bulunduğu mahallenin yanması ile yeniden maddi bütün malvarlığı kül olur. Fakat sultânın yardımı ile tekrardan maddi durumu düzelir.

Bu olaydan sonra, Halepli İbrahim Efendi'nin *Siyer-i Halebi'sini* tercüme ederek padişaha sunar. Muhammed'in gazâları ve menkıbelerinden bahseden kitap, o devirde büyük bir rağbet görür. Bu gelişmeleri takiben III. Selim'in maddi desteğiyle Hacca gider. Seyahati sırasında, Medine'de bulunan hocası Abdullah Necip Efendi'yi ziyaret eder ve hocası son çevirisi olan *Siyer-i Halebi* eserine bir de takriz yazar. Dönüşte Şam ve Halep'e de uğrayıp akrabaları ile görüşen Âsım Efendi, bu sefer ailesini de yanına alarak İstanbul'a gelir ve Üsküdar Nuhkuyusu'ndaki evine yerleşir. Tuhfe-i Âsım adlı eserini III. Selim'e sunduktan sonra vak'anüvislik (resmî tarih yazarlığı) görevine atanır.

Şeyhülislam Ataullah Efendi'nin fetvasıyla III. Selim tahttan indirilip hal'edilince, Mütercim Âsım için de tekrar sıkıntılı günler başlar. Kendi tarihinde de anlattığı kadarıyla bu vakitlerde, geçim sıkıntısı yüzünden elindeki kıymetli eserleri yok pahasına satmak zorunda kalır. Fakat II. Mahmut'un tahta çıkmasıyla beraber Mütercim Âsım da tekrardan rahat bir yaşama kavuşur.

19.yüzyılın başlarında Mütercim Âsım'ın da şöhreti iyice artar. Özellikle Arapça'dan ve Farsça'dan yaptığı tercümelemlerle cilt cilt eserler kaleme alır. Bu eserlerle lugat ilminde büyük bir merhale kaydettiğini ispat eder. Bu vakitten sonra da *Mütercim Âsım* lakabıyla anılmaya başlar.

Mütercim Âsım, 1807 yılında tekrardan vak'anüvislik görevine getirilir ve ölünceye dek bu vazifesini devam ettirir. 1813 yılında Selânik kadılığına tâyin edilse de çok kalmadan tekrar İstanbul'a döner. 28 Kasım 1820'de İstanbul'da vebâ hastalığı dolayısıyla vefât eder. Mezarı Karacaahmet Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

B. Eserleri

TDV İslam Ansiklopedisi'nde eserleri ilgili en kapsamlı bilgi vardır³:

1. “*Burhân-ı Kâti*’ *Tercümesi (Tibyânı-ı Nâfi*’ *der Terceme-i Burhân-ı Kâti*): Muhammed Hüseyin b. Halef-i Tebrîzî tarafından yazılan Farsça sözlüğün tercümesidir. Âsım Efendi önsözünde *Kâmûsü’l-Acem* diye isimlendirdiği, fakat *Burhân-ı Kâti*’ *Tercümesi* diye anılan bu sözlükte Farsça kelimelerle birlikte astronomi, astroloji, felsefe, tasavvuf ve hendese gibi ilimlere dair bilgilerin de bulunduğunu belirtir. Tercüme yapıldığında sadece aslına bağlı kalmamış, otuzdan fazla sözlükten yararlanarak eseri farklı bir tertibe sokmuştur. Birçok yazma nüshası bulunan *Burhân-ı Kâti*’ *Tercümesi* birkaç defa basılmış, yeni harflerle son neşrini Mürsel Öztürk ve Derya Örs gerçekleştirmiştir (Ankara 2000; ayrıca bk. BURHÂN-1 KÂTI’)

2. *Ķâmûs Tercümesi (al-Ukyânûsu’l-basit fî tarcamati’l-Kâmûsi’l-muhît)*: Fîrûzâbâdî’nin *al-Kâmûsu’l-muhît* adlı Arapça sözlüğünün Türkçe’ye tercümesidir. Âsım Efendi’ye bu büyük çalışmayı Medine’de iken hocası Abdullah Necib Efendi tavsiye etmiştir. Beş yılda tamamlanan eser 1814’te II. Mahmud’a takdim edilmiş ve hemen basılması için ferman çıkmıştır. (Şânîzâde, II, 217). Âsım Efendi, *el-Kâmûs*’u çevirirken Murtazâ ez-Zebîdî’nin *Tâcü’l-’arûs* adlı şerhinden de faydalanmış, âyet, hadis ve şiir örnekleri vermiş, ayrıca *el-Muhkem*, *el-’Ubâb* gibi kaynaklardan yeni kelimeler ve anlamlar eklemiştir. Âsım Efendi, tercümesinde Arapça kelimelere Türkçe karşılık bulmakta büyük gayret ve titizlik göstermiştir, dolayısıyla eser Türkçe’nin de zengin bir sözlüğü niteliğindedir. Özellikle bitki ve hayvan adları gibi bilinmesi güç kelimelerin tesbitinde yöre ağzlarından da yararlanmıştır. Birkaç defa basılan *Ķâmûs Tercümesi* üzerinde (I-III, İstanbul 1230-1233, 1268-1272; I-IV, 1304-1305; I-III, Kahire 1250) çeşitli çalışmalar yapılmıştır. (bk. al-KÂMÛSÛ’L-MUHÎT).

3. *Tûhfe-i Âsım*: Arapça öğrenmek isteyenler için hazırlanan manzum bir sözlüktür. (Bulak 1254) . 1251 beyitten oluşan eserin girişinde iki mesnevi, alfabenin her harfiyle kafiyeli altmış altı kıta, sonunda da üç mesnevi vardır. Eser tarif edilen eşyanın mâna ve medlûlüne göre fasillara ayrılmıştır.

4. *Târih*: Âsım Efendi’ye vak’anüvislik teklif edildiğinde *Ķâmûs Tercümesi*’nin bütün zamanını aldığını öne sürerek kabul etmemişse de ikna edilerek 9 Zilkade 1222 (8 Ocak 1808) tarihinde bu göreve getirilmiştir. Olayları nereden yazmaya başlayacağını tesbit için selefleri Pertev ve Amir efendilerin müsveddelerini istemiş ve eserini 1218 (1804) yılından başlatmıştır. Seleflerinin dağınık ve liste halindeki müsveddelerinden başka Divân-ı Hümâyûn kalemlerinden çıkardığı malzemeyi de kullanmıştır. Âsım Efendi 1804-1806 yılları arası olaylarını yazıp sadârete sunmuş, Alemdar Vak’ası’nda Bâbîali

³ KAÇALIN, Mustafa S.; *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c. 32, s. 200-201, .

ile birlikte vekâyi' nâmesi de yanmıştır. Sultan Mahmud kendisini III. Selim'in hal'inden itibaren olayları yazmakla görevlendirince Âsım Efendi, takdim ettiği vekâyi' nâmenin müsveddelerinden temize çektiği metni padişaha sunmuştur. Bu nüsha muhtemelen İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlı yazmadır. (TY, nr. 6014). Sultan Mahmud eseri beğenmiş ve müellifini taltif etmiştir. Sadâret kaymakamının sunduğu telhisle de “devrinin yegâne âlimi” olarak geçim sıkıntısından kurtarılmıştır. Âsım Efendi vekâyi' nâmesini II. Mahmud'un cülûsuna kadar getirmiş, kalan on iki yıllık zabıt müsveddelerini halefi Şânîzâde Mehmed Atâullah'a devretmiştir. Mütercim Âsım, 1218-1221 vekâyi' nâmesinin ardından yirmi beşer cüz halinde iki cilt daha sunmuştur. Bunlardan ilkinin 1221 sonları ile (1807 başları) 1222 (1807-1808) yılı olaylarından bir kısmını ihtiva ettiği, ikincisinin 1222 sonlarından (1808 başları) II. Mahmud'un cülûsuna kadar (Temmuz 1808) gelen hadiseleri ele aldığı anlaşılmaktadır. Mısırlı Mustafa Fâzıl Paşa'nın ön ayak olmasıyla basılan eseri sonradan verilen tertibi yansıtmaktadır. Matbu metinde müellif tarafından yapılan ilâvelerle bazı kişilerin yaptığı eklemeler de yer almaktadır (I, 2-75). Matbu metnin (İstanbul 1284) ilk cildi ilâve kısımlar istisna edilirse Abdürrahim Muhib Efendi'nin Fransa'ya elçi tayininden III. Selim devri sonlarına kadar gelmekte, II. cildi Kabakçı isyanı, III. Selim'in hal'i, IV. Mustafa dönemi ve II. Mahmud'un cülûsuna olaylarını ihtiva etmektedir. Mütercim Âsım'ın *Târih*'ini Cevdet Paşa kaynak olarak kullanmış, iktibaslarda bulunmuş, zaman zaman da tenkit etmiştir (İA, XIII, 281). Olayları klasik vekâyi' nâme geleneğine bağlı kalarak rûznâme tarzında yazan Âsım Efendi yer yer yaptığı eleştiri ve yorumlarla gerçek bir tarihçi portresi çizer.

5. *Merahu'l-meâlî fî şerhi'l-Emâlî:* Ali b. Osman el-Ûşî'nin kelâma dair *el-Emâlî* adlı eserinin şerhi olup (İstanbul 1266, 1304) III. Selim'e sunulmuştur.

6. *Terceme-i Siyer-i Halebî:* İbrâhim b. Mustafa el-Halebî el-Mudarî'nin altmış üç beyitlik *Nazmü's-sîre* adlı eserinin açıklamalı tercümesidir (Kahire 1248). Bazı müellifler tarafından yanlışlıkla Nûreddin el-Halebî'ye izâfe edilen bu eser de III.Selim'e sunulmuştur.

7. *Makâle-i İstîbsâr-âmiz der Beyân-ı Âmeden-i İngiliz:* On altı varaktan ibaret olup İngilizler'in İstanbul'a gelişini tasvir eder; *Şefiknâme*'ye nazîre olarak yazılmış gibidir. Âsım'ın el yazısıyla olan müsveddenin Fâtih Millet Kütüphanesi'nde olduğu belirtilirse de (*İTA*, I, 578) bu yazma İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (TY, nr. 1638).

Abdurrahman b. Hasan el-Cebertî'nin Mısır'ın Napolyon Bonapart tarafından işgalinden bahseden eserinin Türkçe çevirisi olan *Terceme-i Mazharu(Muzhiru)'t-Takdis bi-Hurûci (Zehâbi, Zevâli Tâifeti Devleti)'l-Fransîs*'in İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde (TY, nr. 2448, 9628) bulunan nüshalarında eserin Seyyid Ahmed Âsım, 19, 2452 ve 6034 numaralarda kayıtlı olanlarda ise Reîsületibbâ Mustafa Behcet

Efendi tarafından tercüme edildiği belirtilmektedir. Bütün bu nüshalar kelimesi kelimesine aynıdır. Eser, Mustafa Behcet Efendi tarafından tercüme edildiği belirtilerek *Rûznâme-i Ceride-i Havadis*'in 171-201. nüshalarında yayımlanmıştır.

IV. İNCELENEN ESER HAKKINDA MALUMAT

Tam adı *al-Kâmûsu'l-Muhît va'l-Kabasu'l-Vasîtu al-Câmi' limâ Zahaba min Lugati'l-'Arab Şamâtît*'tir. Fîrûzâbâdî'nin (ö. 817/1415) Arapça'dan Arapça'ya sözlüğüdür. Fîrûzâbâdî, altmış cilt tutacağını tahmin ettiği *al-Lâmi'u'l-Mu'lemü'l-'Ucâbu el-Câmi' beyne'l-Muhkem ve'l-'Ubâb* adıyla bir sözlük yazmaya başlamıştır. Yaklaşık beş cildini kaleme almış; ancak daha sonra bunun pek kullanışlı olmayacağını dikkate alarak düşüncesinden vazgeçmiştir. Bunun yerine iki ciltlik muhtasar bir sözlük hazırlamıştır. Kâmûs (okyanus) kelimesi eserin şöhret bulmasından sonra “sözlük” anlamında da kullanılır olmuştur. Fîrûzâbâdî eserine bu adı vermekle Arap dilinin bütün kelimelerini kapsadığını iddia etmişse de Cevherî'nin *aş-Şihâh*'inde yer alan 40.000 kelimeye 20.000 daha ekleyerek kelime sayısını 60.000'e çıkarmakla birlikte daha önce yazılan 80.000 kelimelik *Lisânu'l-'Arab*'in gerisinde kalmıştır. Fîrûzâbâdî eserin ön sözünde Cevherî'nin Arapça kelimelerin en azından yarısını ihmal ettiğini, bunları kendisinin tamamladığını söyler. Halbuki Cevherî mukaddimesinde, Buhârî'nin hadis ilminde yaptığı gibi sadece kendisine göre sahih olan, yani yaygın biçimde kullanılan kelimelere yer verdiğini söylemiştir.⁴

“813(1410) yılında tamamlanan *al-Kâmûsu'l-Muhît*'te kelimeler Cevherî ekolüne göre dizilmiştir. Şairlere kafiye, nâsirlere seci bulma kolaylığı sağlayan bu sistemde son harfî aynı olan kelimeler bir araya toplanır. Kelime köklerinin esas alındığı dizimde kökün son harfî “bab”, ilk harfî ise “fasıl” adıyla ve alfabetik sıraya göre dizilir. Ortada kalan harfler de alfabetik sırayı takip eder. Çok sayıda şerhle de ikmal edilmiş lügatin İki tertibi var. Birinci tertip alfabetik, ikinci tertip ise özellikle manzum nesre düşkün olanların ihtiyacına cevap verecek vasfî haiz olan ve kelimelerin asli harfleri olan sülasi mücerred masterların son harflerine göre bablara ayrılan, o babın içinde ilk harfe göre de fasıllara ayrılan alfabetik sırayı izleyen tertiptir. Türemiş kelimeler ilgili köklerin altında açıklanır. Fîrûzâbâdî Arap sözlükçülüğünde ilk defa bazı kısaltmalar kullanmıştır: “ ”ج çoğul, “ ”عyer adı,“ ”شehir adı, “s” köy adı,“ ”مâruf gibi. *al-Kâmûsu'l-Muhît*, çok beğenilip kullanılmış olmakla birlikte mukaddimedede açıklanan ilkelere tam uyulmaması, iç düzeninde belli bir sistemin bulunmaması, bazan tanımların anlaşılacak derecede kısa ve muğlak olması, birçok durumda kelimenin eş anlamlısının veya karıştının zikredilmesiyle yetinilmesi, sözlükle doğrudan ilgili olmayan tıbbî bilgilere ve özel isim açıklamalarına yer verilmesi, *aş-Şihâh* üzerine yapılan ilâvelerde garîb, müvelled ve zayıf kelimelerin sıhhat derecelerine işaret edilmemesi ve *aş-Şihâh*'a yönelttiği eleştirilerde Fîrûzâbâdî'nin de hataya düşmesi gibi sebeplerden dolayı eleştirilmiştir.”

⁴ KILIÇ, Hulûsi; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 24, s. 287.

“Kalküta (I-IV, 1230-1232), Bombay (1272/1884), Tahran (kenarında Farsça tercümesiyle birlikte 1277), Bulak (1289), Leknev (1885) ve İstanbul’da (I-IV, 1304) defalarca basılan *al-Kāmûsu’l-Muhît* üzerine şerh, hâşiye, ihtisar, ikmal (müstedrek), tenkit ve tercüme türü birçok çalışma yapılmıştır (bu çalışmalar için bk. Hüseyin Nassâr, II, 599-638; Ahmed Şerkâvî İkbâl, s. 222-225, 234-241; Ahmed Abdülgafûr Attâr, s. 207-215, 220-232).”

“Eserin şerh ve hâşiyeleri arasında en önemlisi Murtazâ ez-Zebîdî’nin *Tâcü’l-‘arûs (min cevâhiri’l-Kāmûs)* adlı eseridir. Zebîdî bu çalışmasını 100’den fazla eserden yararlanarak hazırlamıştır. Bu bakımdan *Tâcü’l-‘arûs* hem şerh, ikmal, tashih ve tenkit özelliği taşımakta hem de *aş-Şihâh*’ı savunmaktadır. On dört yılda tamamlanan ve 120.000 kelime ihtiva eden eser, 1306-1308 (1888-1890) yıllarında Kahire’de on cilt halinde harekesiz olarak basılmıştır. Eserin ilmî neşri, Abdüsettar Ahmed Ferrâc başkanlığında bir heyet tarafından yapılmakta olup baskısı devam etmektedir (I-XXVI, Kûveyt 1385/1965).”

“*al-Kāmûsu’l-muhît*’in birçok muhtasarı vardır. Tâhir Ahmed ez-Zâvî, önce eseri köklerin birinci harflerine göre alfabetik olarak dizmek suretiyle *Tertîbü’l-Kāmûsu’l-muhît ‘alâ tarikati’l-Misbâhi’l-münîr ve Esâsi’l-belâğa* adıyla yayımlamış (I-IV, Kahire 1378/1959), daha sonra bunu *Muhtâru’l-Kāmûs* ismiyle bir cilt halinde ihtisar etmiştir (Kahire 1964).”

“Sözlük Türkçe’ye iki defa tercüme edilmiştir. Bunlardan ilki olan Merkezzâde Ahmed Efendî’nin *Bâbûs fî tercemeti’l-Kāmûs’u (al-Bâbûsü’l-vasît fî tercemeti’l-Kāmûsi’l-muhît)* henüz basılmamıştır. Mütercim Ahmed Âsım Efendî’nin *Kāmûs Tercümesi* diye de bilinen *al-Ukyânûsü’l-basît fî tarcamati’l-Kāmûsi’l-muhît* adını taşıyan eseri hem tercüme, ikmal, tashih ve tenkit, hem *deaeş-Şihâh*’ı müdafaa özellikleri taşımaktadır.”

“Bu eserin başlıca özellikleri şunlardır:

Al-Kāmûs’ta yetersiz olan hareke zaptı tamamlanmıştır. Açıklama ve delillendirme amacıyla âyet, hadis, şiir vb.den şevâhid ve misaller eklendiği gibi *el-Muhkem*, *el-‘Ubâb ve et-Tâc* gibi kaynaklardan yeni kelime ve anlamlar eklenmiştir. Kelimelere Türkçe karşılık bulmakta büyük titizlik gösteren Âsım Efendî, bu hususta sadece yazı diliyle yetinmeyip halk ağzından da yararlanmıştır. Bu yönleriyle müstakil bir telif sayılabilecek olan *Kāmûs Tercümesi*, ilk defa II. Mahmud’un iradesiyle mütercim büyük oğlu Hamid’in nezâretinde basılmıştır (I-III, İstanbul 1230-1233). Eserin daha sonra yine İstanbul’da (I-III, 1268-1272; I-IV, 1304-1305) ve Mısır’da (I-III, 1250) basımları gerçekleştirilmiştir. Ahmed Lutfi Efendî, *Kāmûs Tercümesi*’ndeki kelimeleri alfabe sırasına göre düzenleyerek 53.000 kelimelik *Lugat-ı Kāmûs*’u hazırlamıştır. Aslı Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi’nde bulunan eserin elif ve bâ harflerini ihtiva eden ilk iki cüzü basılmıştır (1282, 1286). *al-Kāmûsü’l-muhît* Farsça’ya da birkaç defa çevrilmiştir. Yahyâ b. Muhammed Şefî-i Kazvînî’nin *Tercümânü’l-luğa*’sı bunlar arasında yer alır (*al-Kāmûs* kenarında, Tahran 1277, ayrıca Tahran 1303-1308).”

“Şerh, hâşiye ve tercümelerinde yer yer eleştirilen *al-Kāmûsü’l-muhît* hakkında müstakil tenkit eserleri de yazılmıştır. Muhammed Sa’dullah b. Nizâmeddin el-Hindî el-Murâdâbâdî, *al-Kavlu’l-me’nûs fi sıfâti’l-Kāmûs* adlı eserinde (Râmpûr 1287/1870) *al-Kāmûs*’u otuz beş yönden eleştirmiştir. Ahmed Fâris eş-Şidyâk da *el-Câsûs ‘ale’l-Kāmûs*’unda (İstanbul 1299) sözlüğü yirmi dört noktada tenkit etmiştir. Ahmed Teymur Paşa *Tašihü aġlâti’l-Kāmûsi’l-muhît* (Kahire 1343) ve Kara Dâvud İzmitî *ed-Dürrü’l-lakit fi aġlâti’l-Kāmûsi’l-muhît* (nşr. Mustafa Kılıçlı, Erzurum 1990) adıyla birer eser kaleme almışlardır.”⁵

Ömer Âsım Aksoy’a göre Mütercim Âsım’ın *Kāmûs* çevirisini üstün eser yapan özellikler şunlardır:⁶

1) Âsım, eserin Arapça aslını çevirmekle yetinmemiş, Müellif’in *Besa’ir*’deki açıklamalarından ve başka sözlüklerden de yararlanarak maddelere gereken bilgileri eklemiştir.

2) Şârih’in şerhini satır satır izlemiş, maddeleri daha çok aydınlatmak için, Şârih’in özel düşüncelerini katmıştır.

3) Bunlarla da yetinmemiş, “Mütercim der ki” söziyle başlayarak kendi düşüncelerini ve madde ile ilgili bilgileri eklemiştir.

4) Maddeler üzerinde çok dikkatle durmuştur: Şârih, Müellif’in bir açıklamasını tenkid etmişse, kendisi ikisi arasında bir yargıcılık yapmış, kimin haklı olduğunu belirtmiştir.

5) Bazen, Şârih’in ilişmediği bir maddede Müellif’i kendisi tenkid etmiştir.

6) Bazen Şârih’in eklediği bir düşünceyi tenkid etmiştir.

7) Bütün bunların üstünde Arapça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar göstermiştir ve bu karşılıkları çok titizlikle seçmiştir.

8) Arapça sözcüklere tam karşılık bulmaya o kadar büyük önem vermiştir ki genel yazı dili Türkçesinden karşılık bulamazsa Antep’te halk arasında kullanılan sözcükleri karşılık göstermekten çekinmemiş ve bunu bazan “bizim diyarda ... tâbir olunur” gibi cümlelerle açıkça belirterek, bazan “bizim diyarda” sözünü bile söylemeyerek yapmıştır. Yirmi otuz yıl öncesine kadar konuşma dilinde bile kullanmaya utandığımız ve kullanılmalarını bugün dahi bazı kimselerin alayla karşıladıkları bölge sözcüklerini, o zamanın daha geri düşünüşte olan çevresine karşı hiç çekinmeden, bilimsel bir esere geçirmesi, Âsım’ın sözlükçülük anlayışının ne kadar ileri olduğunu gösterir.

⁵ KILIÇ, Hulûsi; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c. 24, s. 287-288.

⁶ AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962, s. 22-24.

9) Anlamları açıklarken kullandığı dil de oldukça sadedir. Bundan dolayıdır ki Namık Kemal bir yazısında: “Mütercim Âsım ve Âkif merhumlar belâgatte (süslü, sanatlı söz söylemede) eslâfî (geçmiştekileri) unutturdular. Lisanımızda yeni bir çığır açılmak kabil olduğunu gösterdiler.” demiştir.

Ziya Paşa da *Şiir ve İnşa* (nazım ve nesir) adlı yazısında: “Bizim doğal nesir yolumuz Âsım’ın *Kâmûs* çevirisinde tuttuğu yazı yoludur.” sözlerini söylemiştir.

Ancak, Âsım başka eserlerinde sade bir dil kullanmadığı için, Fuat Köprülü yukarıdaki düşüncelere tamamiyle katılmamakta, haklı olarak şöyle demektedir: “Âsım’ın lûgat tercümelerinde oldukça sade bir dil kullanması zarurî idi ve daha evvelki Osmanlı lûgatçileri de böyle yapmışlardır. Lâkin diğer eserlerinde Âsım’ın lisanı fazla muğlak ve oyuncaklı, üslûbu da tatsız ve ağırdır... Mamafih Âsım’ın bilhassa Tarih’inde, ifadesinin ekseriyetle ağır ve tatsız olmasına rağmen ara sıra çok canlı ve kuvvetli tasvirleri ve tabii üslûbu ile, edebî nesrimize çok güzel sayfalar bıraktığı muhakkaktır.

10) Âsım’ın gerçekten geniş bir sözlükçülük anlayışı vardır. Bazı müelliflerin nezakete aykırı sayarak kullanmadıkları ve yerine dolambaçlı anlatımlarla başka sözler yazdıkları Türkçe sözcükleri de hiç çekinmeden kullanmıştır.

11) Kamûs’un aslında, ancak ansiklopedilere girebilecek yer, kişi adları, hattâ zamanlarında ün kazanmış bazı hayvanlara takılan adlar vardır. Bu genişlik çeviriciye sınırı daha da aşma yolunu açmıştır. Âsım, çeviriye eserin aslında bulunmayan, konu ile ilgili birtakım lâtifeler, hikâyeler, daha ileri giderek açık saçık fıkralar eklemiştir. Bazı maddelerde kendi kişiliğinden ve özel hayatından satırlar bile vardır.

Yukarıda sayılanların dışında Kâmûs Tercümesi hakkında yapılan birçok çalışma vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: KUŞ, Bahri; *Kâmûs Tercümesi: Transkripsiyonlu Metin (I. cilt /s. 66-130)*, YL Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum ~ YAZICI, Numan; *Mütercim Asım Ve Kamus Tercümesi (Hadis İlimleri Yönünden Değerlendirme)*, YL Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya ~ TÜRKMEN, Dursun Ali; *Mütercim Asım Efendi Ve Tuhfe-i Asım*, YL Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Samsun ~ GÜLER, Kemal; *Kamûsu’l-Muhît Tercümesi’ndeki Türkçe Hayvan İsimleri*, YL Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 1988 ~ TURHAN, Emin Ali; “*Kamûs-ı Okyanus’ta Nebat Adları*”, YL Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 1988 ~ KİRİŞÇİOĞLU, M. Fatih; *Mütercim Âsım Efendi’nin Kâmûs Tercümesi’ndeki Uzuv İsimleri*, YL Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya 1988 ~ MARZOUK, Taher; *Mütercim Âsım’ın “Kâmûs Tercümesi”ne Eklediği Türkçe Kelimelerin Etimolojik Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2012...

V. KÂMÛS'TA SÖZCÜK BULMA

Bildiğimiz sözlüklerde olduğu gibi, *Kāmûs*'ta sözcükler, baş harflerine göre değil, köklerindeki son harflere göre sıralanmıştır. Alfabenin her harfi içinde bulunan sözcükler ise baş harflerine göre alfabe sırasına konulmuştur. Bundan dolayı *Kāmûs*'ta bir sözcüğü bulmak için:

a) Evvela kelimenin kökünü düşünmek gerekir. (Arapça, çekimli bir dildir; sözcükler, kökün başına, ortasına, sonuna birtakım harfler eklenerek türetilir.)

b) Sözcükler, köklerindeki son harflere göre alfabe sırasına konulmuş olduğundan, *Kāmûs*'tan alfabenin bu bölümü açılır. (Her bölümde aynı harfle biten sözcükler bulunmaktadır.)

c) Bu bölümlerde sözcükler, bildiğimiz sözlüklerde olduğu gibi sıralanmıştır. Yani sözcüklerin kökündeki baş harflere göre bir alfabe sırası gözetilmiştir. Bu sıra izlenerek aranan sözcük bulunur.

Bu açıklamaya göre *Kāmûs*'ta “gusl” sözcüğünü bulalım:

a) Sözcüğün kökü “g s l”dir.

b) Bu kökün sonunda “l” vardır. “b”alfabede yirmi altıncı harftir, öyle ise *Kāmûs*'ta yirmi altıncı harfin yeri olan, “Bâbü'l-lâm” (sonu “l” olanlar bölümü) kısmını açacağız.

c) Bölümdeki sözcükler, baş harflerine göre alfabe sırasıyla “fasıl”lar (ayrımalar), içinde toplanmış olduğundan, “Faslü'l-ğayn” (“ğayn” harfiyle başlayanlar) kısmına bakacağız. Burada “g s l”nin türevlerini ve bunlar arasında “gusl”u göreceğiz.

Sözcüklerin böyle sıralanmış olması, aynı kökten gelen sözcüklerin bir arada gösterilmesi gibi bir kolaylık sağlamaktadır. Mütercim Âsım bunu “ahsen-i nizam” ve “ecmel-i intizam” (en güzel sıralama yolu) diye anlatmaktadır.⁷

VI. METNİN OKUNUŞUNDA İZLENEN YOL

Mevcut olan metin harekesiz olduğundan, Mütercim Asım'ın yaşadığı döneme (XIX.yy) ve yöreye “Gaziantep Ağzı III (*Sözlük Ve Kullanılmayan Kelimeler*)” ait dil özelliklerine göre çeviri yazıya aktarılmıştır. Bu aktarma esnasında, metnin aslına sadık kalmak, metnin imlasına ait hususiyetleri korumak amacıyla TDK Yazım Kılavuzu'ndaki imla ve noktalama kurallarına göre değil, metindeki yazıma göre düzenlenmiş, paragraf düzenlemesi de yapılmamıştır.

Metin geneli 12 punto ile yazılmakla beraber, metindeki fasıl başlarını ifade eden “*faşlu al-ğayn al-mu ‘cama^{tu}*” bölümleri **kalın**, *italik* 14 punto ile yazılmıştır. Madde

⁷ AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962, s. 25

başlarındaki Arapça sözcükler metnin aslında parantez () içerisinde yazılmasına karşın çeviri yazıda parantezler kaldırılarak **kalin** harfle gösterilmiştir. Metinde geçen Arapça kelimeler, vezin adları, “**yukālu**” ile başlayan Arapça cümle örnekleri ve vezinler *italik* yazılmıştır. Metinde geçen kişi isimleri *italik* ve 4nk aralıklı, eser isimleri *italik* 3nk aralıklı, yer isimleri *italik* ve **kalin** şekilde yazılmıştır..

Metin içerisindeki madde başları, satır başlarına getirilerek paragraflar halinde oluşturulmuştur. Noktalamaya dikkat edilerek cümleler belirlenmeye çalışılmıştır. Satır numaraları ise oluşturulan paragraflar içerisinde gösterilmiştir.

Ünlülendirme (hareke)yi gösterirken zamma (ötre) için “u” ünlüsü; fatha (üstün) için a ünlüsü; kasra (esre) için “ı” ünlüsü kullanılmıştır.

Transkripsiyon yapılırken aynı harf, farklı harflerle transkribe edildi. Çünkü Türkçe’ye iki şekli ile geçmiştir:

ıztırap (اضطراب)

darbe (ضربة)

Arap dilinin söyleyiş özelliklerine göre yazım ve okunuşta farklılığa sebep olan harf-i tariflerden sonra gelen şemsî harflerin söylenişine göre değil, yazılışına göre çevrim yapılmıştır. Mesela bu çalışmada yazımı “al-salām” şeklinde tercih edilen (السلام) sözcüğü yaygın okunuşta ve Türkçe’de “es-selām” şeklindedir.

Yazmada “güzel he” (هـ) harfi ile yazılan /e/, /a/, /i/seslerinin çevriyazıdaki karşılıkları /e/, /a/, /i/ işaretleri ile gösterilmiştir:

2534/39. diyetidir ki otuz hiçkâ ve otuz caza’â ve kırk şeniyye

Madde başlarındaki sözcüklerin de harekesiz ve Arapça olması bir kılavuz gerektirmektedir. Bu sözcüklerin okunuşları için Firûzâbâdî'nin *Al-Kâmûsu'l-Muhît* adlı eserinin Beyrut, 1406/1986 baskısının ilgili bölümleri incelenmiş ve madde başları ona göre harekelenmiştir.

Metin okunurken her satıra referans numarası verilmiştir. Referans numarası verilirken önce cilt numarası, sonra sayfa numarası, sonra da satır numarası yer almıştır. Mesela 2534/31. referans numaralı satırda ilk rakam olan 2, cilt numarasını; 534, sayfa numarasını; 31 de satır numarasını göstermektedir. Her sayfanın başında cilt ve sayfa numarası da köşeli yay içinde [2_534] şeklinde verilmiştir.

Metinde geçen Arapça ayetlerin Kur’an’da geçtiği sure ve sırası, hadislerin yer aldığı kaynaklar metinde geçtikleri yerde kaynakçaları dipnotla belirtilmiştir.

VII. ARAPÇA SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

Arapça sözlük kısmı üç sütun halinde oluşturulmuştur. Birinci sütunda madde başı olan Arapça kelimelerin Latin harfli transkripsiyonu ve kelimenin geçtiği satır numarası,

ikinci sütunda kelimenin Arap harfli ve harekeli yazımı, üçüncü sütunda ise kelimenin Kamus'taki anlamlarının günümüz Türkçesine çevrimi yer almaktadır. Kelimelerin birden fazla anlamı olduğu durumlarda üçüncü sütunda farklı anlamlar numaralandırılarak ayrılmıştır.

Arapça madde başları sıralanırken karşılaştırma yapmada kolaylık olması amacıyla metnin aslındaki sıralamaya uyulmuştur.

Metinde yazımı bulunmayıp harekelendirilmesi tarif edilmiş sözcükler de Arapça dizinde yer almıştır. Örneğin 2534/28. referans numaralı satırda yer alan **al-gilza**^{tu} sözcüğü metinde tek şekliyle yazılıdır. Bu sözcüklere ilişkin “ğaynıñ harekât-ı şelâşe-y’le” şeklindeki hareke tarifinden yola çıkılarak dizinde şu kelimeler kullanılmıştır:

gilza^{tu} 2534/28. **غِلْزَا** Yoğun olmak manasınadır.

gulza^{tu} 2534/28. **غُلْزَا** bkz. **gilza**^{tu}

galza^{tu} 2534/28. **غَلْزَا** bkz. **gilza**^{tu}

VIII. TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL

Bu kısım, kelimelerin eser içinde kaç kez geçtikleri, geçtikleri yerlere göre kazandıkları anlamları ve bu anlamda kullanıldıkları yerleri gösteren referans numaraları ile oluşturulmuştur:

‘akreb (Ar.) is. sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek. -1-
les’-i ‘a.+ ç : Akrep sokması. 3034/39

Arapça vezin isimlerinin, Arapça dizindeki madde başları ve istikaklarının anlamları Arapça dizinde yazıldığı için Türkçe dizinde verilmemiş, sözcüklerin yanında Arapça isim oldukları “(Ar.) is.” şeklinde belirtilmiştir:

darab (Ar.) is. -1-
d. 3035/24

Bir sözcüğün, anlamı olan kullanımı ile sadece hareke bildiren, vezin şekli olan kelimeler dizinde ayrıca maddebaşı olarak yazılmıştır:

“2534/28. **al-gilza**^{tu} ğaynıñ harekât-ı şelâşile ve **al-gilaza**^{tu} kitābq vezinde ve **al-gilaz** ‘inab vezinde yoğun olmak ma’nasınadır.” satırındaki “‘inab” sözcüğü cümlede anlam ifade etmemekte, kendinden önceki sözcüğün harekesinin nasıl olacağını göstermektedir.

Metin aslı (FİRŪZÂBÂDÎ; *Al-Kâmûsu’l-Muhît*, Beyrut, 1406/1986) ile karşılaştırılıp yazım hataları tespit edilmiştir. Hatalı yazılan kelimeler dipnot olarak düşülmüştür.

Metinde kullanılan ve sözlük değeri olan her kelime ana madde olarak alınmıştır. Arapça madde başları, Türkçe dizinde harf-i tarifleri kaldırılarak sıralanmıştır.

Sözcüğün farklı tür ve anlamlardaki kullanımları varsa ayrıca belirlenmiştir:

- ol** - Bulunmak -6-
aşağısında o.- an 2818/39
cebhe'de o.- an 2819/04
o.- an 2818/40
şevbde o.- an 3308/35
veledleri o.- a 2534/40
- ol** - Yetişmek, olgunlaşmak. -1-
yerlerde o.- ur 3304/16

Ana maddelerin altında ve içerden dizilen ara maddelerde, Farsça izâfet-i maktûlar, vasf-ı terkîbîler, birleşik sıfatlar, birleşik adlar, genellikle kısa çizgi (-) işareti ile yazılan bütün birleşikler, Arapça nisbet sıfatlar, ön takılar ve harf-i cerlerle kurulu yapılar, Türkçe birleşik yapılar, kalıplaşmış sözler, yardımcı fiillerle kurulu birleşikler, bazı unsurları Türkçe olan ama Arapça, Farsça kurallarla oluşturulan tamlamalar bulunmaktadır.

Ara maddeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Ara maddelerden sonra, madde başı kelime ve ara maddelerin ikinci ve daha sonraki unsur olarak geçtiği yapılara, asıl madde veya ara maddelerin altındaki satırda göndermeler yapılmıştır. Böylece bir kullanım kolaylığı doğduğu gibi deyim, birleşik vb. çok unsurlu yapılarda karşılaştırma yapılması sağlanmıştır. Atıf düzeni içinde göndermeye konu olan kelime, ilk harfi ve nokta ile gösterilmiştir.

Madde başlarında kelimenin hangi dile ait olduğu kısaltma ile (*Ar.,Far.* vb) gösterilmiştir. Kelimelerin kaynağı konusunda *Türkçe Sözlük* esas alınmış, ancak bu sözlükte bulunmayan kelimeler için kaynakçada belirtilen sözlüklerden faydalanılmıştır. Ara maddelerde ayrıca dil kısaltması verilmemiştir.

Türkçe veya Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir.

Madde başı olan kelimelerin ve ara maddelerin kelime türleri (isim, sıfat, zarf vb.) belirtilmiş, ancak fiiller kendi başına bir bütün oluşturduğundan ve kökün yanına kısa çizgi (-) işareti koyularak gösterilmiştir.

Anlam verirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık vermeye çalışılmıştır. Bu yüzden çok bilinen kelimelerde kimi zaman madde başı aynen yazılmıştır.

Metinde madde başı olan kelimelerin, Türkçe dizinde başına yıldız işareti * konmuştur. Bu kelimelerin anlamları Arapça Sözlük kısmında mevcuttur:

*ağdaf (Ar.) is. -1-
a. 2820/13

*ağlaf (Ar.) is. -1-
a. 2821/21

*ağral (Ar.) is. -1-
a. 3302/05

*ağval (Ar.) is. -1-
a. 3308/23

Fiil kök ve gövdelerinde mastar eki yerine kısa çizgi (-) işareti kullanılmış, sözlüğün sıralamasında bu ek (-mAK) dikkate alınmamıştır.

Değişik yazıma sahip kelimelerde metinde geçen biçimler asıl olarak kabul edilmiş, burada bütün değişik okuyuşlar asıl haliyle sözlükte yer almıştır.

Kelimelere karşılık verildikten sonra, kelimenin geçtiği herhangi bir yerin cilt/sayfa/ satır numarası (referans numarası) kaydedilmiştir.

Sözlükte sıralama düzeninin temeli madde başlarıdır. Bunun dışında ara maddeler, deyim ve birleşikler ancak madde başına bağlı olarak dizilmiştir.

Madde başları tam alfabetik olarak dizilmiş; ara madde, deyim ve birleşikler ilgili madde başının içinde kalmak kaydıyla belirli bir düzende sıralanmıştır. Türkçe olanlarda yalın biçimlerden ekli biçimlere doğru bir sıralama; Farsça ve Arapçalarda ise alfabetik sıra gözetilmiştir. Sıralamada Arapça hemze (') ve al-ayn (') harfleri dikkate alınmamış, söz konusu harflardan hemen sonraki harfe göre sıralama yapılmıştır. Harflerin aksan işaretleri de sıralamada göz önünde bulundurulmamıştır.

IX- DEĞERLENDİRME

Yapılan bu çalışmada *Al-Ukyânûsu'l-Basit fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muhît* adlı eserin Türkçe için zengin bir kelime kaynağı olduğu görülmüştür. Her türlü kelimeyi eserine alan müellif kendi yöresine ait özellikleri de yansıtmıştır.

Aslı (FİRÛZÂBÂDÎ; *Al-Kâmûsu'l-Muhît*, Beyrut, 1406/1986) ile karşılaştırılan basmada birçok yazım yanlışı bulunmuştur. Bulunan bu yanlıklar dipnota düşülüp doğru şekilleri metinde verilmiştir.

Kelimelerin asıl hallerini üçlü kök yani sülasi hallerini *mina'-bâbiöl-avvali va 'ş-şānī vaôš-şālişi*⁸... şeklinde metinde vermiştir. Bu sayede kelimenin kökenine inmekteki karışıklığı gidermiş olmaktadır:

⁸ 1. Bâb (فعل - يفعل)

2. Bâb (فعل - يفعل)

3. Bâb (فعل - يفعل)

4. Bâb (فعل - يفعل)

“2818/31. dénür **al-ğadaf** *ğaynıñ* fethiyle çok vergi vérmek ma‘nāsınadır **yuķālu** *ğadafa lahū fi-’l-’atā’i ğadf^m min-a’l-bābi’l-avvali...*”

Mütercim , aynı anlamı ihtiva eden farklı kelimeleri bir arada kullanarak eserinde sözcük zenginliği oluşturmuştur. Ayrıca bir kelimenin başka dillerdeki şekillerini de eserinde vermiştir. Diğer taraftan bazı kelimelerin Türkçeye şekil değiştirerek (tahrif) geçtiğini metinde belirtmiştir:

“**al-ğilāf** *kitāb* vezninde. Ma‘lūmdur ki bir nesneñ ^{2821/17.} ķabına dénür kılıcıñ ķını *Türkī*’de tahrifle ķılıf ta‘bīr olunur...” (Burada *ķılıf* kelimesinin tahrifle *ğilāf* kelimesinden geldiğini söylemektedir.)

“3308/17. Ya‘nī palā tarzında bir gūne āletē dénür kī palādan ince ve uzunķa olur buña *Fārisī*’de belsek ve *Türkī*’de pinyal ve řiř ta‘bīr”

“3304/23. Cığıltı ve ğirīv ve feryādlarına dénür”

Metinde Türkçe kelimelerin bolluğu dikkat çekmektedir. Kullanımı nadir olan birçok Türkçe sözcük eserde mevcuttur. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır:

igdin: Bozulmak, cılk olmak.

“3302/21. ...ve yumurta igdin olmak ve ķavun ve ķarpuz poşalmak ma‘nāsınadır”

soymantı: Ağaçtan kabuğu soyularak yapılmış sopa, değnek, asa.

“3302/19. ...řārihiñ vaşfına göre řopā ve soymantı ta‘bīr olunan”

incerek: İnce yapılı, narin.

“3308/18. ...ve ‘inda’l-ba‘z *miğvel* eñřeli bir gūne incerek kılıca dénür ki...”

kürde: şiş gibi bir çeşit ince kılıç.

“3308/18. ...*Türkī*’de kürde dedikleri...”

bilekçe: Bilek, hayvanın topuğu ile tırnağı arası.

“3308/32. dolu bilekçe dénür...”

aşıcı: Dişisiyle çiftleşen erkek hayvan.

“3304/08. aşıcı ayđır atā ve puğer deveye dénür...”

bağırtlak: Yabanī ördeğe benzeyen, gece çok öten, koyu kurřunī renkli bir av kuşu.

“2820/21. feteħātlā bir kuş ‘alā ķavlin bağırtlak kuşunun adıdır...”

bük: Ovada veya dere kıyısında ķalı ve diken topluluğu.

5. Bāb (فَعْلٌ - يَفْعُلُ)

6. Bāb (فَعِلٌ - يَفْعِلُ) “Ebū Ca’fer Ahmet Bin Abdullah ibn-i Sermerī, *Kitabū’l-bina*.”

“2819/29. ...ve bük içinde olan şuya dënür...”

cıgıltı: Karışık seslerden meydana gelen gürültü.

“3304/23. cıgıltı ve giriv ve feryādlarına dënür...”

çepel: Kir, bulaşık, çamur, pislik.

“3037/27. ...**al-ğamağ** fethateynle yeri ruṭübet başmağla merç ve çepel olmak ma‘nāsınadır...”

çıtılkı: Karışık, birbirine girmiş, dolaşık.

“2819/30. ...ve çıtılkı şık ağaçlık korusuna dënür ne cins ağaçlık olursa olsun...”

çöyür: Yabanî armut, ahlat.

“3034/38. ...ve çöyür gibi ağaçların cevflerinde...”

ılgın: Dere ve çay kıyılarında biten, sepet örmeye yarayan bir çeşit söğüt ağacı.

“3304/34. ...ve ılgın ağaçlığına dënür..”

issilig: Sıcaklık, hararet.

“2535/15. ...ve nişf-ı nehār issiligi şiddetlenmek ma‘nāsınadır...”

ıayurak: Köpeğin kulaklarının ön taraf doğru yatık olması.

“2820/19. ve şol kelbe dënür ki kulağlarının yukarıları önüne doğru ıayurak ve yatık ola...”

koğucu: Dedikoducu, söz getirip götürten, arkadan çekiştiren.

“3302/18. ...ve koğucu ve nemmām şahşā itlāk olunur...”

kürkī: Turnagillerden, Avrupa ve Kuzey Afrika'da toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş.

“3035/03. ...bu iki isim turna kuşuna dënür kürkī gibi yāhūd turnaya şebih bir kuşdur...”

pinyal: Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk.

“3308/17. ...paladan ince ve uzunca olur buña *Fārisī* de belsek ve Türki'de pinyal ve şiş ta‘bīr...”

poşalmağ: Posalaşmak, (meyve) çürümek.

“3302/21. ...yumurta igdin olmağ ve kavun ve karpuz poşalmağ ma‘nāsınadır...”

puğur: Damızlık deve, buğur.

“3304/08. açıcı aygır atā ve puğur deveye dēnür ‘alā kavlin çok aşup gebe etmez...”

şalını bulanı: Yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek, bulanmak.

“2820/40. ...ve şalını bulanı yürümek ma‘nāsınadır...”

şalkı: Düşük, sülpük.

“2820/12. ...hayvānıñ kulaqları salkı ve düşük olmak ma‘nāsına...”

sülpük: Sarkık, gevşek.

“3302/22. ...zekerē dēnür ‘alā kavlin yoğun olarak sülpük olanına dēnür...”

tatarī: Tam pişmemiş, yarı pişmiş.

“3036/11. ...eyüce tuzlanmamış ve hoşça pişmemiş tatarī etē ve paşdırmaya dēnür...”

tırkaz: Eski evlerde kapıyı içerden kapamaya yarayan ortası delik, yuvarlak taş, kapı mandalı, sürgü.

“3037/16. ...kapuyı kapayacak āletē dēnür kilid ve tırkaz ve mandal ve sürgü gibi...”

yağır: Çoğunlukla eyer ve semerin açtığı yara.

“3037/26. sırtını yağır eylemek ma‘nāsınadır...”

yaykamaq: Yıkamak, yunmak.

“3303/20. ...**al-ğasl** *ğaymıñ* fethi ve zammıyla yaykamaq ma‘nāsınadır...”

zibun: Kadınların giydikleri kolsuz dış gömleği, üçetek giysi.

“3306/30. ... kaftan ve üstlük altından giydikleri nimten libāsa dēnür kī zibun ve entāri ve içlik...”

METİN

[2_534]

faşlu 'l-ğayni' l-mu 'cama^{ti} ^{2534/26.}

al-muğazğaza^{tu} ^{2534/27.} İsm-i mef'ül bünyesiyle ve ism-i fâ'il bünyesiyle. Pek kaynayan tencereye dênür. **yuğâlu** *qidru muğazğazat^m ay şadīdatu 'l-ğalayāni* .

al-ğilza^{tu} ^{2534/28.} Ğaynıñ harekât-ı şelâşey'le. Ve **al-ğilāza^{tu}** *kitābq* vezninde. Ve **al-ğilaz** *'inab* vezninde. Yoğun olmak ma'nāsınadır. ^{2534/29.} **yuğâlu** *ğilzu 'ş-şay'u ğilzat^m va ğilāzat^m ve ğalz^m min-a 'l-bābi 'l-ğāmişi va 's-şāni ziddu rakḳ^m* . Ve ekin kalınlaşup dāneñleri çıkmak ^{2534/30.} ma'nāsınā müsta'meldir. **yuğâlu** *ğalazati 's-sunbulatu izā ħaraca fīha 'l-ğabbu*.

al-ğalīz *'amīr* vezninde. Ve **al-ğulāz** *ğurāb* vezninde. ^{2534/31.} Vaşıflardır; kalın ve künde nesneye dênür.

al-ğalzū Ğaynıñ fethiyle. Huşūnetlü dürüşt yere dênür. **yuğâlu** *arḍun ğalzun* ^{2534/32.} *ay ħaşinatun*.

al-iğlāz *Hemzenıñ kesriyle*. Huşūnetlü, ğalīz yere inmek ma'nāsınadır. **yuğâlu** *ağlaza 'l-musāfiru izā nazala bi- 'l-ğalzi*. ^{2534/33.} Ve bir nesneyi ğalīz bulmak ma'nāsınadır. 'Alā kavlin, ğalīz nesne iştirā eylemek ma'nāsınadır. **yuğâlu** *ağlaza 's-şavba izā vacadahū* ^{2534/34.} *ğalīz^m av iştirāhu kazālika*. Ve bir kimseye serd ve dürüşt söz söylemek ma'nāsınadır. **yuğâlu** *ağlaza lahū fi 'l-kavli izā ħaşşanahū*.

al-istiğlāz ^{2534/35.} Bu dañı ekin kalınlaşup dāneñleri çıkmak ma'nāsınadır. **yuğâlu** *istağlazati 's-sunbulatu izā ħaraca fīha 'l-* ^{2534/36.} *ğabbu ya 'nī istahkamāt nabbatathu va ğalazat va ħaracat ħubūbahū*. Ve bir nesneyi ğalīz 'add eylemekle iştirādan vaz gelmek ma'nāsınadır. ^{2534/37.} **yuğâlu** *istağlazahū izā taraka şirā'ahū liğilazihī*.

al-ğilza^{tu} Ğaynıñ kesriyle. Ve **al-muğālaza^{tu}** *muğālaṭq* vezninde. Huşūmet ^{2534/38.} ve 'adāvet ma'nāsınā müsta'meldir. **yuğâlu** *baynahumā ğilzat^m va muğālazat^m ay 'adāvat^m*.

al-diyatu 'l-muğallaza^{tu} *mu 'azzamaq* vezninde. Şibh-i 'amd ^{2534/39.} diyetidir ki otuz ħıkkā ve otuz caza'a ve kırk şeniyye ile bāzil mā beyninde olan dişi devēdir ki ol sene mecmū'ıda gebe ^{2534/40.} olup bañınlarında veledleri ola. **yuğâlu** *yalzamu fīhi 'd-diyatu 'l-muğallazatu vahiya şalāsūna ħıkkat^m şalāsūna caza'at^m va arba 'ūna mā bayna 's-* ^{2534/41.} *şaniyyati ilā bāzili 'āmihā kulluhā*. Şāriḥ der ki: Mü'ellif Şāfi'ī olmaqla mezhebine göre iślāşen taḳsīm eylemişdir. *İ m ā m M u ḫ a m m e d* 'in dañı **[2_535]** ^{2535/01.} kavli budur. Ve *İ m ā m e y n* irbā'an taḳdīr eylediler ki yigirmi beş *bint-i maḫāz* ve yigirmi beş *bint-i labūn* ve yigirmi beş *ħıkkā* ^{2535/02.} ve yigirmi beş *caza'qdır*. Muğallaza ile vaşf-ı ħaṭāya nisbete mebnīdir. *İntahā*.

al-ğanzū Ğaynıñ fethi ve nūnuñ sükūnuyla. Bir nesne ^{2535/03.} bir adamı ziyādesiyle miñnet ve meşakkate düşürüp guşşā-nāk eylemek ma'nāsınadır. **yuğâlu** *ğanažahu 'l-amru ğanz^m min-a 'l-bābi 's-şāni* ^{2535/04.} *izā cahadahū va şakka 'alayhi*. Ve **ğanz** dā'imī kürbet ve endūḫa dênür. Fethateynle de cā'izdir. **yuğâlu** *lā zāla makrūb^m bi 'l-ğanzi ay al-karbu* ^{2535/05.} *va 'l-*

hammu'l-lāzimu. Ve şiddet-i ğam ve miḥnetden ölüm derecesine varmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ġanaẓa fulānun izā aşrafā 'ala-'l-halakati*.

al-ġanīz ^{2535/06}. *amīr* vezninde. Şol hurma qoruġına dēnür kī şalkımıyla ağacından kesilüp naẓz bulmaq için bir maḥalle vaẓ ^{2535/07}. ve terk oluna.

al-ġinziyān *Ġaynıñ* kesriyle. Deli, zefir, bed-zebān ve fahḥāş kimsēye dēnür. **yuḳālu** *racul^{mn} ġinziyān^{un} ay fāhiş^{um} 2535/08. biẓiyy^{um}*.

al-ġanzāya^{tu} *anzāyq* vezninde ve mürādifidir kī zıkr olundu. **yuḳālu** *ġanzā bihī bi-ma'nā 'anzā*.

al-ġanāz *sahāb* vezninde ^{2535/09}. ve *kitāb* vezninde. Ġam ve miḥnet ve meşakkat ma'nāsınadır. *va minhu yuḳālu fa'ala zālīka ġanāzayka 'ala-'t-taşniyati ay liyaşukḳa 'alayka marrat^{mn} 2535/10. ba'da marratⁱⁿ*.

al-ġayzu *Ġaynıñ* fethiyle. Hışm ve ġazab 'alā kavlin, eşeddi yāḥūd hiddet ve sevretine ve evveline dēnür kī ibtidā ^{2535/11}. heyecānıdır. Ya'nī dem-i kalbin şeverānından derūnda peydā olan harāretidir kī giderek müştedd olup dargınlık olur. ^{2535/12}. Ve bu maşdardır, darlatmaq ma'nāsına. Ve isim olarak isti'māl olunur. **yuḳālu** *ġāzahū yaġīzuhū ġayz^{mn} izā ağzabahū av huva aşaddahū 2535/13. av savratuhū va avvalahū va yuḳālu māta bi-ġayzihī*. Ve **ġayz** esāmıdendir. *Ġ a y z b i n M u r r a t a b i n ' A v f b i n S a ' d b i n Z u b y ā n* bir kimsedir.

al-iġtiyāz ^{2535/14}. *ifti'āl* vezninde. Ġazaba gelmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ġāzahū fa'gtāza*.

al-taġyīz Bu daḥı ġazaba getürmek ma'nāsınadır.

al-taġayyuz ^{2535/15} Ġazablanmaq ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ġayyazahū fataġayyaza*. Ve nişf-ı nehār issiligi şiddetlenmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *taġayyazati'l- 2535/16. hāciratu izā iştadda ḥamyuhā*.

al-iġāza^{tu} *Hemzenin* kesriyle. Ve **al-muġāyaza^{tu}** *mufā'alq* vezninde. Bunlar da ağzāb eylemek ^{2535/17}. ma'nāsınadır. **yuḳālu** *aġāzahū va ġāyazahū ay ġayyazahū*.

ġayyāz *şaddād* vezninde. *B a n ū Đ a b b q* 'dan *İ b n u M u ś ' a b* 'dır.

al-ġiyāz *Ġaynıñ* ^{2535/18}. kesriyle. Hışm ve ġazab ma'nāsınadır. **yuḳālu** *fa'ala zālīka ġiyāzaka va yuḳālu ġiyāzayka 'ala-'t-taşniyati mişlu ġināzayka*. Ya'nī ^{2535/19}. o işi, seni marratan ba'da uḥrā ağzāb için étidi.

[2_715]

faşlu'l-ġayni'l-mu'cama^{tu} ^{2715/05}.

al-ġāġ ḥāl vezninde. Habaḳ ^{2715/06}. isimdir kī fūzenc⁹ dēdikleri nebātdır. *Türkt* de yarpuz dērler.

al-ġavġā'u *şahrā'* vezninde. Çekirgeye dēnür. Qanadları bitdikden şonra, ^{2715/07}. 'alā kavlin elvānı gidüp kırmızılandıktan şonra itlāk olunur. Ve sivri sinege şebih bir gūne sinege dēnür kī be-ġāyet ^{2715/08}. ḥurdā ve toz gibi za'if ve bī-vücūd olmaqla qonduġu yeri ışıramaz olur;

⁹ Basmada: *fūdenc* (فودنج)

Sefeleş-i nâşâ bu münâsebetle ğavġâ' itlâk olundu. ^{2715/09.} **yuġâlu** *câ'ati'l-ġavġâ'u mina'n-nâsi ay safalathum al-musri'na ila'ş-şarri.*

[2_818]

faşlu'l-ġayni'l-mu'cama^{ti} ^{2818/24.}

al-ġatrafa^{tu} *dahracâ* vezninde. **al-taġatruf** *tadahruc* vezninde. Büyüklenmek ^{2818/25.} ma'nâsınadır. *Ġatrafa ve taġatrafa* gibi. **yuġâlu** *ġatrafa'r-raculu va taġatrafa izâ takabbara.*

al-ġudâf *ġurâb* vezninde. Ağustos ^{2818/26.} ġarġası, 'alâ kavlin ġuzġun ta'bîr olunan ġarġaya dênür, "Ġurâbu'l-ġayz" ma'nâsınâ. Ve tÿyü çok olan kerkes ġuşuna ^{2818/27.} dênür. Cem'i *ġidfân* gelür, *ġayniġ* kesriyle. Ve **ġudâf** bir racül 'alemidir. Ve siyâh ve uzun şaçâ dênür. Ve siyâh ġanada ^{2818/28.} dênür. **yuġâlu** *şa'aru ġudâf^{an} ay tavîl^{um} asvadu va yuġâlu canâhu ġudâf^{an} ay asvadu.*

al-ġâdif Gemi levendineġ dênür, mellâh ^{2818/29.} ma'nâsınâ.

al-ġâdûf ve **al-miġdaf** *minbar* vezninde. Gemi küregineġ dênür, micdâf ma'nâsınâ.

al-ġadaf Fethateynle. Ni'met ^{2818/30.} ve refâh ve vÿs'at-i 'Tÿş ma'nâsınadır. **yuġâlu** *hum fî ġadaf^{an} ay na'matⁱⁿ va ġişbⁱⁿ vasa'atⁱⁿ.*

al-ġidaff *hicaff* vezninde. Arslâna ^{2818/31.} dênür.

al-ġadaf Ġayniġ fethiyle. Çok vergi vérmek ma'nâsınadır. **yuġâlu** *ġadafa lahû fi-'l-'atâ'i ġadaf^{an} min-'a'l-bâbi'l-avvali* ^{2818/32.} *izâ akşara.*

al-iġdâf *Hemzenin kesriyle.* Hâtÿn peçesini yüzüne doğru şarkıtup şalivérmek ma'nâsınadır. **yuġâlu** ^{2818/33.} *aġdafati'l-mar'atu ġinâ'ahâ izâ arsalathu 'alâ vachihâ.* Ve géce zÿlmet perdeşini şalivérmek ma'nâsınâ müsta'meldir ġi ġararmâġdan ^{2818/34.} 'ibâretidir. **yuġâlu** *aġdafa'l-laylu izâ arġâ sudûlahû.* Ve şayyâd şayd üzereġ ağ serpmek ma'nâsınadır. **yuġâlu** *aġdafa's-şayyâdu'ş-* ^{2818/35.} *şabakata 'ala'ş-şaydi izâ asbalahâ.* Ve ġitân éderken deriyi dibinden kesmek ma'nâsınadır. **yuġâlu** *aġdafa'l-hâtinu izâ ista'sala'l-* ^{2818/36.} *ġurlata.* Ve cimâ' eylemek ma'nâsınâ müsta'meldir. **yuġâlu** *aġdafa bihâ izâ câma'ahâ.*

al-iġtidâf Çok nesne almaġ ma'nâsınadır. ^{2818/37.} **yuġâlu** *iġtadafa minhu izâ aġazâ minhu şay^{an} kaşî^{an}.* Ve libâs biçmek ma'nâsınadır. **yuġâlu** *iġtadafa's-şavba izâ ġata'ahû.*

al-ġurdûf ^{2818/38.} ve **al-ġudrûf** *Ġâd-i mu'ceme* ile *'uşfûr* vezninde. ġıtırdaġ ve kemirtlek ta'bîr olunan yumuşaġ kemigeġ dênür ġi ekl olunur. ^{2818/39.} Burunuġ yumuşaġı ve yaġrını kemirtlegeġ ve éyegÿlerin uçları ve göġsÿn aşâġısında olan ve ġulaġın yuġarısının iç yüzünde ^{2818/40.} olan yumuşaġ kemikler gibi.

al-ġurdûfân Teşniye bünyesiyle. Dâbbe semerinin ortasıyla ard ġası beyninde şaġlu şollu ^{2818/41.} merbÿt olan iki ağaçâ dênür. *Ġurdûfuġ cem'i ġarâdîfdir.*

al-ġirnif *Nÿnle zibric* vezninde. Yâsemîn dédikleri [2_819] ^{2819/01.} şÿkÿfeşeġ dênür. Ve bu *ġiryaf* muşġafî degildir. Ve *ġiryaf* ġi *ġizyam*¹⁰ veznindedir. "Berdî" dédikleri otâ dênür ġi

¹⁰ Basmada: *cizyam* (حزيمة)

haşır otu ^{2819/02} dedikleridir. *Ħ ā t i m* 'iñ işbu “*ravā^{um} yasīlu 'l-mā'u tahta uşūluhū / yamīlu bihī ğaylu bi-adnāhi ğiryafu*” beyti vecheyn-i mezbūreyñle rivāyet ^{2819/03} olundu.

al-ġarf *harf* ve *fariha* vezinlerinde. Bir şecer ismidir kî anuñla deri dibāġat olunur. Ve **ġarf** *şarf* vezninde. ^{2819/04} Kesmek ma'nāsınadır. **yukālu** *ġarafa 'ş-şay'a ġarf^{um} min-a 'l-bābi 'l-avvali izā kaṭa 'ahū*. Ve cebheḡe olan kākūlü kırkmağ ma'nāsınadır. ^{2819/05} **yukālu** *ġarafa nāşiyatahū izā cazzahā*. Ve şuyu ḡavz mağūleşinden avuçla daldırıp almak ma'nāsınadır. **yukālu** *ġarafa 'l-mā'a* ^{2819/06} *ġarf^{um} min-a 'l-bābi 'ş-şānī va 'l-avvali izā aḡazahū bi-yadihī*.

al-ġarfiyyu *ġarbiyyu* vezninde. Zikr olunan nebātla dibāġat olunmuş deriyē ^{2819/07} dēnür. **yukālu** *siḡā^{um} ġarfiyy^{um} izā dubiġa bi- 'l-ġarfi*.

al-ġaraf Fethateynle. Sümük otuna dēnür, *şümām* ma'nāsınā. 'Alā kavlin, tāze yeşil ^{2819/08} iken itlāk olunur. Ve **ġaraf** *şett* ve *dubbāk* ve *beşem* ve *'afār* ve *'utm* ve *şavm* ve *ḡabac* ve *şadn* ve *ḡayhal* ve *ḡayşar* ve *ḡurm* ^{2819/09} dedikleri eşcār ve nebātātın her birine itlāk olunur ve aġacıñ yapraġına dēnür. **yukālu** *zahara ġarafa 'ş-şacaru ay varaḡahū* ^{2819/10}. Ve **ġaraf** maşdar olur. Devē *ġaraf* dedikleri nebāt ve eşcārı otlamakla ġarnı aġrımağ ma'nāsınadır. **yukālu** *ġarifati 'l-ibulu* ^{2819/11} *ġarf^{um} min-a 'l-bābi 'r-rābi 'i izā iştakat buṭūnahā min akli 'l-ġarafi*.

al-ġarfa^{tu} *ḡarba* vezninde. Binā'-i merradır. Cebheḡe olan ^{2819/12} kākūlü bir kerre kırkmağ ma'nāsınadır ve şuyu el ile bir def'ā çalup ya daldırıp almak ma'nāsınadır.

al-ġarifa^{tu} *'arifa* ^{2819/13} vezninde ki iş bu *naha 'n-nabiyyu 'alayhi 's-salāmu 'an-i 'l-ġarifati¹¹* ḡadīşinde vāki'dir. Fā' ile bi-ma'nā mef'ūledir. Ḥātūñ cebheşine ^{2819/14} vaz' ve tesviye eylediġi kākül demek olur; letāfet ve nezāket için éderler. Yāḡūd läġiyē gibi maşdardır. *Ġarf* ^{2819/15} ma'nāsınā kî cebheḡe kākül kesmekden ibāretidir. Ve **ġarifa** cüst ve revende nāḡaya itlāk olunur. **yukālu** *nāḡat^{um} ġarifat^{um} ay* ^{2819/16} *sarī 'at^{um}*. Cem'i *ġavārif*dir. Ve **yukālu** *ibul^{um} ġavārif^{um} ay sarī 'at^{um}*.

al-maġārif *Mīm*ñ fethiyle, *miġrafiñ* cem'idir kî *minbar* veznindedir. ^{2819/17} *Ġavārif* ma'nāsınadır. Yürümeyi ġüyā ki elleriyle daldurup aḡz éderler. *va minhu yukālu ḡayl^{um} maġārifu ka 'annahā taġrifu 'l-carya* ^{2819/18} *va yukālu fāris^{um} miġraf^{um}*.

al-iġtirāf *ifti 'āl* vezninde. Bu daḡı daldırıp avuçla şı almak ma'nāsınadır. **yukālu** *iġtarafa 'l-* ^{2819/19} *mā'a bi-ma'nā ġarafahū*.

al-ġirfa^{tu} *Ġaym*ñ kesriyle, binā' i nev'idir. El ile bir ġüne şı almak ma'nāsınadır. Ve **ġirfa** isim olur. Ayak- ^{2819/20} -ḡabına dēnür, na'l ma'nāsınā. Cem'i *ġiraf* gelür, *'inab* vezninde.

al-ġurfa^{tu} *Ġaym*ñ zammıyla. Eli çalmakla alınmış bir avuç şuya ^{2819/21} dēnür. İsm-i mef'ūldür. Zīrā vech-i mezkūr üzere alınmadıkça ol şuya ġurfē itlāk olunmaz ve aḡa *ġurāfe* daḡı dēnür *şümāme* ^{2819/22} vezninde. Ve **ġurfa** çardağ ta'bīr olunan meskenē dēnür. *Fārisī*'de “fervāre” dérler. **taḡūlu** *banā lahū ġurfat^{um} ay 'ulliyat^{um}*. Cem'i ^{2819/23} *ġurufāt* gelür, zammateynle ve *ġurafāt* gelür, *rān*ñ fethiyle ve *ġurfāt* gelür, *rān*ñ sükūnuyla ve *ġuraf* gelür, *şurad* vezninde. ^{2819/24} Ve **ġurfa** bir bölük şaçā dēnür. Ve devēñ boyuñuna geçürdükleri ucu ilmikli ipe dēnür. Ve yedinci feleke itlāk olunur, ^{2819/25} semā'u sābi'a ma'nāsınā.

¹¹ el-Hattābī, *Garibu'l-hadis*, I, 718; ez-Zemahşeri, *el-Fāik*, III, 58; İbnu'l-Cevzī, *Garibu'l-hadis*, II, 153; Ebu's-Seadāt İbnu'l-Esīr, *en-Nihaye*, III, 666.

al-ğarāfa^{tu} *šamāma* vezninde. Ğurfē ile ma‘nā-yı evvelde mürādifdir.

al-ğirāf nitāf¹² vezninde. Ğurfēniñ ^{2819/26.} cem‘idir ki avuçla daldırılıp alınmış şu olacaktır. Ve **ğirāf** müfred olur. Büyük ölçeğe itlāk olunur. **yūḳālu kālahū** ^{2819/27.} *bi-’l-ğirāfi ay bi-mikyāli ḍahmⁱⁿ.*

al-miğrafa^{tu} *miknasq* vezninde. Kepçeye dēnür ki tencereden anuñla nesne alınur; fi-’l-aşlı muṭlaḳan ^{2819/28.} kendisiyle daldırılıp nesne alacak şey’e dēnür.

al-ğarīf *’amīr* vezninde. Kıdıraya ve sazlığa dēnür. Ve bükē ^{2819/29.} ve mēşeyē dēnür. **yūḳālu kānahū asadu’l-ğarīfu ay al-ğayḍatu.** Ve bük içinde olan şuya dēnür. Ve *Z a y d b i n Ħ ā r i s* ’a *raḍiyallāhu* ^{2819/30.} ‘*anhu* ḥazretlerinin kılıcı ismidir. Ve çıtlı şık ağaçlık koruluğuna dēnür; Ne cins ağaçlık olursa olsun. ^{2819/31.} *Ğarīfe* dañı dēnür häyla. Ve ḥaşır otu ve sazlık cinsinden bükē ve ormana dēnür. Ve ba‘zan ḍāll ve selem ağaçlarından ^{2819/32.} olan şık bükē ve ormana dañı dēnür. Ve **ğarīf** bir ‘abid-i *Yamānī* ismidir ki ğayr-ı mensūbdur. Ve *Ğ a r ī f b i n A l - D a y l a m ī* tābi‘ındendir ^{2819/33.} Ve **ğarīf** büyük çoğaya yāñūd karınlı çoğaya dēnür. *Kamā sayużkaru.*

al-ğarīfa^{tu} *saḥīnā* vezninde. Bu dañı şık ağaç ^{2819/34.} koruluğuna dēnür. Ve ayak kabına yāñūd köñneşine dēnür. Ve meşinden kesilmiş bir karış miḳdārı kayışa dēnür ki kılıç ^{2819/35.} kınınıñ aşağısına bağlanup ve zā’id olmakla şalınur durur. Ve anı kimi munaḳkaş ve kimi altun ve gümüşle müzeyyen ederler.

ğiryaf ^{2819/36} *ḥizyam* ¹³ vezninde. Bir cins za‘īf ağacın adıdır. ‘Alā kavlin, ḥaşır otuna dēnür. Ve *Banū Numayr* yurdunda bir dağın ^{2819/37.} adıdır. Ve anıñ semtinde bir şu vardır ki aña *ğarīfe* dērler häyla.

‘**amūdu ğiryafa^{tu}** *Ğ a n ī b i n A ‘ ş u r* kabilesi ḥimāsında ^{2819/38.} bir arzın ismidir.

ğarafa Feteḥātla, *Ħ b n - i Ħ ā r i s* ’ dir ki şahābīdir.

al-ğarūf *Şabūr* vezninde. Şol kuyuya dēnür ki pek yakın ^{2819/39.} olmakla şuyu el ile alınur ola. **yūḳālu bi-’r^{um} ğarūf^{um} izā kānat yuğtarafu mā’uhā bi-’l-yadi.** Ve ğarīf gibi büyük çoğaya yāñūd ^{2819/40.} karınlı çoğaya dēnür. **yūḳālu ğarb^{um} ğarūf^{um} va ğarīf^{um} ay kabīr^{um} av kaşīru’l-aḥzi li-’l-mā’i.**

al-ğarrāf *şaddād* vezninde. *Vāsīf* ile ^{2819/41.} **Başraq** miyānında bir nehrin adıdır. Üzerinde bir büyük kaḳā vardır. Ve *B a r ā ‘ b i n Ķ a y s* ’ in feresi ismidir. Ve **ğarrāf** şuyu çok [2_820] ^{2820/01.} ırmağa vaşf olur. **yūḳālu nahr^{um} ğarrāf^{um} ay kaşīru’l-mā’u.** Ve seyrek adımlu olup el ile nehirden şu alur gibi ṭayy-i arz ^{2820/02.} édreğ revān olan atā dēnür. **yūḳālu faras^{um} ğarrāf^{um} ay ar-raḥību ‘ş-şahvati’l-kaşīru’l-aḥzi bi-ḳavā’imihī.**

ğurayfa^{tu} *cuhayna* ^{2820/03.} vezninde. Bir mevzi adıdır.

al-tağarruf *tafa’ul* vezninde. Bir adamın yanında her nesi var işe cümleşini çeküp almak ma‘nāsındır. ^{2820/04.} **taḳūlu tağarrafanī fulān^{um} ay aḥaza kulla şay’in ma’iya.**

¹² Basmada: *nitāk* (نطاق)

¹³ Basmada: *cižyam* (جذيم)

al-inğirāf Kesilmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğarafahū fa ingarafa ay kaṭa 'ahū fa inkaṭa 'a.*

al-ğasaf ^{2820/05.} Fethateynle. Karañulık, zulumet ma'nāsınadır.

al-iğsāf Hemzeñiñ kesriyle. Karañulıǵa girmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** ^{2820/06.} *ağsafa 'l-kaṭmu izā azlamū.*

al-ğudrūf *ğurdūf* vezninde ve ma'nalarında mürādifdir.

al-ğad̄f Ğaymıñ fethi ve *dād̄n* ^{2820/07.} sükünüyla. Bir nesneyi kırmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğad̄afa 'l-ūda ğad̄f^m min-a 'l-bābi 's-šānī izā kasarahu.* Ve kelb kulaǵını ^{2820/08.} büküp şarkmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğad̄afa 'l-kalbu uzunahū izā arhāhā va kasaraha.* Ve dābbe ašlā irkilmeyüp āb-ı revān gibi ^{2820/09.} bir düzeye sürüp gitmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğad̄afati 'l-atānu izā aḥazati 'l-carya aḥz^m va kaza 'l-farasu.* Ve dartalamak ma'nāsınadır. ^{2820/10.} **yuḳālu** *ğad̄afa bihā ay bi- 'l-mar'ati izā ḥad̄afa bihā.*

al-ğadaf Fethateynle. **Hindistān**'a maḥşūş bir şecerdir; bi-'aynihi ḥurma ağacına ^{2820/11.} ve yemişi yemişine şebth olur. Lākin bunun çekirdegi kabuksuz muḳaşşer olur ve dibinden tepesine kadar fidanları olur. Ve **ğadaf** ^{2820/12.} maşdar olur. Hayvānıñ kulaqları şalkı ve düşük olmak ma'nāsına. **yuḳālu** *ğad̄ifa 'l-kalbu ğad̄f^m min-a 'l-bābi 'r-rābi 'i* ^{2820/13.} *izā šara mustarḥa 'l-uzunu.*

al-ağdaf Şıfatdır. Şalkı kulaqlı hayvāna dēnür. Atda olursa gögüç ta'bır olunur. ^{2820/14.} Cem'i *ğuduf* gelir *ğaymıñ* zammıyla. Ve kalın yelekli oḳa dēnür. **yuḳālu** *sahima ağdafu ay galizu 'r-rīši.* Ve pek muzlim geceye ^{2820/15.} dēnür. **yuḳālu** *layl^m ağdaf^m ay muzlim^m.* Ve hoş ve güzel, uygun dirlige dēnür. **yuḳālu** *'ayş^m ağdafu ay nā'im^m.* Ve kulaqları ^{2820/16.} bükük yāhūd şarkık arslana dēnür. 'Alā kavlin, darǵınlıǵından yā koçalıǵından üst kapaqları gözleri üzere şarkup ^{2820/17.} düşmüş arslana dēnür.

al-ğādif Şol adama dēnür ki refāh hāli olmakla hoş-dil ve muntazam ve mütena'ım ola. **yuḳālu** ^{2820/18.} *racul^m ğādif^m ay an-nā'im^m 'l-bāli.* Ve refāh ve vüs'at üzere hoş dirlige itlāk olunur. **yuḳālu** *'ayş^m ğādif^m ay nā'im^m.* ^{2820/19.} Ve şol kelbe dēnür ki kulaqlarının yuḳarıları öñüne doğru kayurak ve yatık ola. Netē ki, *ağdaf* ardına doğru ^{2820/20.} kayurak olanına dēnür. **yuḳālu** *kalb^m ğādif^m ay munkasir^m a 'lā uzunayhi¹⁴ ilā muḳaddimihī kamā anna 'l-ağdafa ilā ḥalfihī.*

al-ğadafa ^{2820/21.} Feteḥātla. Bir kuş, 'alā kavlin baǵırtlak kuşunun adıdır. Ve māder-zād olan a'māya dēnür, ekeme ma'nāsına.

ğudayf *zubayr* ^{2820/22.} vezninde. Esāmīdendir. *Ğ u ḍ a y f b i n A l - Ḥ ā r i š* yāhūd *Ḥ ā r i š b i n Ğ u ḍ a y f u ' s - š u m ā l i y y u* ¹⁵ *a v A s - s u k ū n i y y u* aşhābdandır. Yāhūd şavāb ^{2820/23.} olan tā ile olmaqdır.

al-iğdāf Hemzeñiñ kesriyle. Gece kararup muzlim olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ağdafa 'l-laylu* ^{2820/24.} *izā azlama va asvadda.* Ve ḥurma ağacının dalları şık ve firāvān olarak meyvesi kemter olarak, 'alā kavlin çok olmak ma'nāsınadır. ^{2820/25.} **yuḳālu** *ağdāfati 'n-naḥlu izā kaşura¹⁶*

¹⁴ Basmada: *uzunuhī* (ائنه)

¹⁵ Basmada: *ğudayfu 's-sumāliyyu* (غضيف السمالى)

¹⁶ Basmada: *kaşufa* (كئف)

*sa'afuhā va sā'a šamaruhā av avaqarat.*¹⁷ Ve sehāb yağdırmak üzere olmak ma'nāsınadır ki^{2820/26} saçak gibi şalınmağdan 'ibāretidir. **yuqālu aḡḡafati's-samā'u izā aḡālat li-'lmaṭari.** Ve mandırada ve ağılda mevāṣī-i keṣīr olmak^{2820/27} ma'nāsınadır. **yuqālu aḡḡafa'l-'aṭanu izā kaṣura na'amuhū.**

al-taḡḡif Bir nesneyi aṣaḡı şarkıtmak ma'nāsınadır. **yuqālu**^{2820/28} *ḡadḡafa'ş-şay'u izā dallāhu.*

al-taḡadḡuf *tafa'*ul vezninde. Tāze nihāl gibi iki taraḡa egilüp, bükülüp, kırılıp kıvrılmak^{2820/29} ma'nāsınadır. **yuqālu taḡadḡafati'l-cāriyatu izā taḡadḡunu**¹⁸ *ay mālu taṣannī va takassuru.* Ve kıyunuḡ çevreṣi çöküp yıkılmak ma'nāsınadır.^{2820/30} **yuqālu taḡadḡafati'l-bi'ru izā tahaddamat acvālihā.** Ve gece karanlıḡı çöküp bürümek ma'nāsınadır. **yuqālu taḡadḡafa** 'alayna'l-laylu ay^{2820/31} *albasanā.* Ve dünyā bir adama teveccüh ve ikbāl édüp ḡaḡında ḡayr ve menāfi'i firāvān olmak ma'nāsınadır. **taḡūlu taḡadḡafat** 'alayna'd-^{2820/32} *dunyā izā kasura ḡayruhā va aḡbalat.* Ve yılan kıvrılmak ma'nāsınadır. **yuqālu taḡadḡafati'l-ḡayyatu izā talavvat.**

al-ingidāf Toz içine^{2820/33} girmek ma'nāsınadır. **yuqālu ingadāfū fi-'l-ḡubāri izā dahālū fihi.** Ve kıyu çökmek ma'nāsınadır. **yuqālu ingadāfati'l-bi'ru izā inhārat .**

ḡandaf^{2820/34} *ca'far* vezninde. Bir racul ismidir.

al-ḡiṭrīf *kindīl* vezninde. Seyyid ve şerīf ve 'ālī-şān adama dēnür.^{2820/35} **yuqālu huva ḡiṭrīfu'l-kavmu ay sayyiduhum şarīfuhum.** Ve civān-merd ve kerīmu 'ṭ-ṭab' ve 'ālī-cenāb adama dēnür. **yuqālu huva ḡiṭrīfun**^{2820/36} *ay saḡiyy^m sariyy^m.* Ve tāze civāna dēnür. Cem'i *ḡaṭarīfa* gelür. Ve sineḡe dēnür, zūbāb ma'nāsınā. Ve doḡan yavrısınā dēnür.^{2820/37} Ve güzel ve dilber *zāṭa* dēnür.

al-ḡiṭrāf *ḡirtās* vezninde. Bu daḡı civānmerd ve 'ālī-cenāb adama dēnür. Ve tāze civāna dēnür.

al-ḡuṭrūf^{2820/38} *zubbūr* vezninde. Ve **al-ḡiṭravf** *firdavs* vezninde. Bunlar da ḡüb ve dilber adama dēnür. 'Alā kavlin, *firdavs*^{2820/39} vezninde. Zarıf ve nāzik-edā civāna dēnür.

al-taḡaṭruf *tadahruc* vezninde. Ululanmak ma'nāsınadır. **yuqālu taḡaṭrafa'r-raculu**^{2820/40} *izā takabbara.* Ve şalını bulanı yürümek ma'nāsınadır. **yuqālu taḡaṭrafa fulān^m izā ihtāla fi-'l-maṣyi.**

al-ḡaṭrafa^{tu} *dahracḡ* vezninde.^{2820/41} Beyhüde kibir ve faḡr eylemek ma'nāsınadır. **yuqālu mā hāza'l-ḡaṭrafatu ay al-ḡuyalā'u va'l-'abaṣu.**

al-ḡaṭaf Fethateynle. Dirlik, vüs'at [2_821]^{2821/01} ve refāh üzere olmaḡa dēnür. **yuqālu bihī ḡaṭafun ay sa'atu'l-'ayṣi.** Ve kirpikler uzun olmaḡla bükülüp kıvrılmak, 'alā kavlin^{2821/02} kaṣıḡ kılları ḡür olmak ma'nāsınadır. **yuqālu fī ṣifatihī ḡaṭaf^m vahuva ṭulu'l-aṣfāri va taṣannihā av kaṣratu ṣa'ari'l-ḡācibi.**

ḡaṭafān^{2821/03} Fethātla. *Ḳ a y s* kabīleşinden bir cemā'atdir.

abū ḡaṭafān *İ b n - i Z a r ī f* dēr ki: tābi'ındendir. *A b ū H u r a y r ḡ* 'dan rivāyet-i ḡadīṣ^{2821/04} eylemişdir.

¹⁷ Basmada: *avaqarat* (اوفرت)

¹⁸ Basmada: *taḡaṣṣunu* (تغصن)

banū ğuṭayf *zubayr* vezninde. ‘Arabdan bir cemā’atdır. Yāhūd **Şām** diyārında bir kavimdir.

al-ġuṭayfiyyu *Yā-yı* nisbetle. Bir feres ^{2821/05.} laqabıdır kî *B a n ū Ğ u ṭ a y f*’ a mensüb olarak Ehl-i İslām yedinde idi.

ummu ğuṭayfi’l-hużaliyya^{tu} Şahābiyedir. Ve *Ğ u ṭ a y f b i n A l - Ğ ā r i ū* ^{2821/06.} şahābīdir. *Ğāḍaf* māddeşinde ihtilāfi zıkr olundu. *A b ū Ğ u ṭ a y f i ’ l - h u ḏ a l i y y u* tābi’ındendir. *R a v ḥ b i n Ğ u ṭ a y f* muḥaddişındendir. ^{2821/07.} Za’ifu’r-rivāyedir.

ġuzayf *Zā-yı* mu’cemle ile *zubayr* vezninde. ‘*A b d ū ’ l - ’ a z ī z b i n Ğ ā t i m*’ in feresi ismidir. *Ğ a r ū n* neslindedir.

al-ġuffa^{tu} ^{2821/08.} *Ğaynıñ* zammı ve *fānıñ* teşdidiyle. Yetişecek kadar dirlige dēnür. **yuḳālu** *aşāba ġuffatun min-a’l-’ayşi ay bulġatun*. Ve fareye ^{2821/09.} itlāk olunur; kediniñ bulġası olduġu için. Ve deveniñ ‘acele ile kavrayup ağzına aldıġı bir kavram nesneye dēnür. **yuḳālu** ^{2821/10.} *al-yavma iktana ‘a’l-ba’iru bi-’l-ġuffati vahiya mā yatanāvaluhū bi-fīhi ‘alā ‘acalat*ⁱⁿ.

al-ġaff *Ğaynıñ* fethiyle. Kurmuş yonca yaprağına dēnür.

al-ġiffān ^{2821/11.} *Ğaynıñ* kesriyle. Vakit ve hengām ma’nāsınadır. **yuḳālu** *cā’a ‘alā ġiffānihī ay hīnihī va ibbānihī*. Yāhūd bunda şavāb olan ^{2821/12.} ‘aynla olmaqdır.

al-iġtifāf *ifti’āl* vezninde. Davar bir miqdarcā taze çayıra kavuşmak, ‘alā kavlin biraz semürüp tavlanmak ^{2821/13.} ma’nāsınadır. **yuḳālu** *iġtaffati’d-dābbatu izā aşābat ġuffat^{an} min-a’r-rabī’i av izā samīnat ba’za’s-simāni*. Ve bir kimsēye cüz’ice nesne ^{2821/14.} virmek ma’nāsınadır. **taḳūlu** *iġtafaftuhū izā a’taytuhū şay^{an} yasīr^{an}*.

al-ġafifa^{tu} *safīna* vezninde. Za’ife ma’nāsınadır kî zıkr ^{2821/15.} olundu. **yuḳālu** *ġafifat^{un} min baḳalⁱⁿ ay za’ifātⁱⁿ*.

al-muġlandif İsm-i fā’il bünyesiyle. Pek kararı geceye dēnür. **yuḳālu** *layl^{un} 2821/16.* *muġlandif^{an} ay şadīdu z-zulmatı*.

al-muġlantif *muġlandif* vezninde ve mürādifidir.

al-ġilāf *kitāb* vezninde. Ma’lūmdur kî bir nesneniñ ^{2821/17.} kabına dēnür. Kılıcıñ kını **Türki**’de tahriifle kılıf ta’bır olunur. Cem’i *ġulf* gelür, *ġaynıñ* zammıyla ve *ġuluf* gelür, zammeteynle ^{2821/18.} ve *ġullaf* gelür, *rukka*’ vezninde ve *qara’a bihī İbnu Muḥayşin^{un19}* *kaḳluhū ta’ālā va kālū ḳulūbunā ġulf²⁰ al-āyāti*.

al-ġalf *Ğaynıñ* fethiyle. ^{2821/19.} Bir nesneyi ġilāfına komak ma’nāsınadır. **yuḳālu** *ġalafa’l-kārūrata ġalf^{an} min-a’l-bābi’l-avvali izā ca’alahā fi ġilāf^m*. Ve **ġalf** ^{2821/20.} *ġarf* gibi bir şecer adıdır.

¹⁹ Basmada: *muḥayş* (محيىص)

²⁰ Allah, Kitap : “Bizim dediler; ‘kalplerimiz kılıfdır’. Öyle değil! Kafirlikleri sebebiyle Allah onları lanetledi; onun için az, pek az imana gelirler..” (Bakara Suresi, ayet-87) Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur’ân-ı Kerim Ve Meâl-i Şerifi*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

al-tağlif Bu dağı bir nesneyi gılāfına kōmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *gallafa* 'l-kārūrata bi-ma'nā *ğalfahā*.

al-ağlaf ^{2821/21.} *aḥmar* vezninde. Ğilāflu nesneye dēnür. **yuḳālu** *sayf^{um} ağlafu ay fī gılāf^m*. Ve künd ve belīd ḳalb ve derūna vaşf ^{2821/22.} olur kī ašlā bir nesneyi fehm ve ḥıfz eylemez ola. **yuḳālu** *ḳalb^{um} ağlafu ay ka'annamā uğşiya gılāf^m fahuva lā ya'ā*. Ve sünnetsiz adama ^{2821/23.} dēnür. **yuḳālu** *racul^{um} ağlafu ay bayyinu* 'l-ğalafi *aḳlafu*. Ve refāh ve vüs'at üzere olan dirlige dēnür. **yuḳālu** 'ayş^{um} *ağlafu* ^{2821/24.} *ay vāsi^{um}*.

al-ğalaf Fethateynle. Sünnetsiz olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğalifa* 'r-raculu *ğilf^m min-a* 'l-*bābi* 'r-rābi 'i *izā kāna ağlafu*.

al-ğulfa^{tu} ^{2821/25.} *ğurfq* vezninde. Sünnet olunacak deriye, dēnür ḳulfa ma'nāsına. Ve bir mevzi' adıdır.

al-ğalfā ' *hamrā* ' vezninde ^{2821/26.} *ağlafıñ* mü'ennesidir. **yuḳālu** *ḳavs^{um} ğalfā* 'u ay fī *gılāf^m*. Ve ucuzluk, bolluk yıla vaşf olur. **yuḳālu** *sanat^{um} ğalfā* 'un ay *muḥşibat^{um}* ^{2821/27.}. Ve *Avs bin Ğalfā* ' şu'arādandır. Ve **ğalfā** ' *Imri* 'u 'l-*ḳays bin Ğucr* 'iñ 'amūcaşı olan *Salamq* 'niñ laḳabıdır. Ve *Ma'dī Karb bin Ğāriş* 'iñ ^{2821/28.} laḳabıdır. Zīrā şaḳalını ibtidā *ğāliye* ile *gılāfilīn* ya'nī *ğāliye* sürünen merḳūmdur. Ve **ğalfā** ' şol arzā dēnür kī çayırı ^{2821/29.} ašlā otlanmamakla henüz ḥurda ve iri çayırıları mevcüd ola. **yuḳālu** *ard^{um} ğalfā* 'u ay *lam tur'a* va *fihā kullu şağīrⁱⁿ va kabīrⁱⁿ* ^{2821/30.} *min-a* 'l-*kalā* 'i.

ğalfān *saḥbān* vezninde. Bir mevzi' dir.

banū ğalfān Bir batındır.

al-tağalluf *tafa* ' 'ul vezninde. Ve **al-iğtilāf** ^{2821/31.} Ğilāflanmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *tağallafa* 'r-*raḥlu* ²¹ va *iğtalafa izā ḥaşala lahū gılāf^m*. Burada raḥl *ḥā*-yı mühmelē ileğir.

ğandaf ^{2821/32.} *ca* 'far vezninde. Bir racul ismidir.

ğantaf *ca* 'far vezninde. Bu dağı bir racul adıdır.

al-ğaynaf *zaynab* vezninde. Ḳuyularıñ ^{2821/33.} ve çeşmelerıñ menba'ında olan ḥazīne-i āba dēnür kī sā'irleriñ māddeleleri olup andan istifāda ile cārī ve zāhir olur. ^{2821/34.} *va minhu yuḳālu baḥr^{um} zū ğaynaf^m ay mādduhū*.

al-ğayafān Feteḥātlā. Ağacıñ dalları şağā şola meyelān edüp şalınmak ma'nāsınadır. ^{2821/35.} **yuḳālu** *ğāfati* 'ş-*şacaratu tağīfu ğayafān^m izā mālat ağşānuhā yamīn^m va şimāl^m*.

al-tağayyuf *tafa* ' 'ul²² vezninde. Ğayafān ma'nāsınadır. ^{2821/36.} Ve at iki tarafa doğru poça urarak ve meyelān ederek yürüme ma'nāsına müsta'meldir. **yuḳālu** *tağayyufu* 'l-*farasi izā ta'attufu*.

al-ağyaf ^{2821/37.} *aḥmar* vezninde. Bir tarafa doğru meyl edüp egilmiş adama dēnür, *ağyed* gibi. Lākin *ağyadıñ* mefhūmunda uyḳuya ^{2821/38.} varmakla egilmek mu'teberdir. Ve **ağyaf** refāh ve rāḥat ve nu'ümet üzere olan dirlige dēnür. **yuḳālu** 'ayş^{um} *ağyafu ay nā'im^{um}*.

²¹ Basmada: raculu (رجل)

²² Basmada: taf'il (تفعيل)

al-ğayf ^{2821/39}. *sayf* vezninde. Kuş sürüsüne dénür.

al-ğayyāf *şaddād* vezninde. Şakalı pek gür ve uzun adama dénür. ^{2821/40}. **yuḳālu** *racul^{um} ḡayyāf^{an}* *izā ṭālat liḫyatuhū va kaburat cidd^{an}*.

al-ğayfān *rayḫān* vezninde. Ve **al-ğayyafān** *hayyabān* vezninde. Marḫ dédikleri ^{2821/41}. ağaca dénür.

al-ğāf Bir şecer adıdır. Be-ğāyet lezīz yemişi olur. ‘Alā kavlin, yenbūt²³ ismidir kī ḫarnūb nebātıdır.²⁴

al-iḡāfa^{tu} [2_822] ^{2822/01}. *Hemzenin kesriyle*. Bir taraḡa egmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *aḡāfa`l-ḡādanu izā imālahū*.

ḡayfa^{tu} *tamrā* vezninde. **Bulbays** kurbunda bir karyedir.

al-taḡyif ^{2822/02}. Tabansızlık ve zehreşizlik eylemekle ḳorḳup ḳaçmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ḡayyafa`r-raculu²⁵ izā farrā va cabuna^{2822/03} va `arrada*.

al-mutaḡayyif İsm-i fā`il bünyesiyle. *A b ū F a y d b i n Ḥ a r m a l A l - S a d ū s i y y i* nām-ı kimsenin feresi ismidir.

[3_033]

faşlu`l-ḡayni`l-mu`cama^{ti} ^{3033/18}.

al-ḡubruḳa^{tu} *kunfuza* vezninde. Gözleri büyücek ve mūkahḫal gibi be-ğāyet siyāh olan ^{3033/19}. ḫātūna dénür kī cāmūs gözlü ta`bīr olunur. **yuḳālu** *imra`at^{um} ḡubraḳatu`l-`aynayni vāsi`atahumā ṣadīdat^{um} savād^{um} savādahumā*.

al-ḡabūḳ ^{3033/20}. *şabūr* vezninde. Aḫşam vaḳti içilen bāde ve süd maḳūlesi nesneye dénür. *Şubūḫ* muḳābilidir. **yuḳālu** *şariba`l-ḡabūḳi^{3033/21} vahuva mā yuşrabu bi-`l-`aşıyyi*.

al-ḡabaḳ *sabaḳ* vezninde. Ḡabūḳ içürmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ḡabakahū ḡabḳ^{an} min-a`l-bābi`l-`avvali^{3033/22} izā saḳāhu`l-ḡabūḳa*.

al-iḡtibāḳ Ḡabūḳ içmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *iḡtabaḳa`r-raculu izā şariba`l-ḡabūḳa*.

al-muḡtabaḳ *Mīmīn* ^{3033/23}. zammı ve bānin fethiyle. İsm-i mekān olur. Ḡabūḳ içecek maḫalle dénür. Ve maşdar mīmi olur. Ḡabūḳ içmek ma‘nāsınadır.

al-ḡabḳān ^{3033/24}. *aşşān* vezninde. Dāiman ḡabūḳ içen kişiye dénür. Mü`enneşinde *ḡabḳā* dénür. **yuḳālu** *racul^{um} ḡabḳān^{um} va `mra`at^{um} ḡabḳā izā kāna^{3033/25} yaşrabu`l-ḡabūḳa*.

al-ḡabaḳa^{tu} Feteḫātla. Şol ipe dénür kī çift süren ve ḳuyudan şu çeken öküzün boyunduruk tütmaḳ için ^{3033/26}. örgüci üzere arḳurı gelen ḫaşebeye bend éderler.

²³ Basmada “yenbūt” şeklinde fakat “yenbūb” şeklinde de olabilir.

²⁴ Basmada: *nebatıdır* (نباطدر)

²⁵ Basmada: *ḡannaḡa* (غنف)

al-tağabbuḳ *tafa* ‘ul vezninde. Aḥşam südini şağmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** ^{3033/27} *tağabbāḳa* ‘r-raculu *izā ḥalaba bi-* ‘l- ‘aşıyyi.

al-ğadaḳ Fethateynle. Çok şuya dēnür. **yuḳālu mā** ‘un *ğadaḳ^{um} ay kaṣīr^{um}*. Ve *Ĥ a s a n b i n B a ş a r b i n* ^{3 0 3 3 / 2 8}. *I s m ā ‘ i l b i n Ğ a d a ḳ* ḥuffāzdan *Ş a y ḥ ‘ A b d u ‘ l - Ğ a n ī* şeyhidir. Ve **ğadaḳ** maşdar olur. Pıñāruñ şuyu firāvān olmak ma‘nāsına. **yuḳālu** ^{3033/29} *ğadiḳatu* ‘l- ‘aynu *ğadḳ^{an} min-a* ‘l-*bābir* ‘-*rābi* ‘i *izā ğazurat*.

bi’ ru ğadaḳⁱⁿ İzāfetle. **Madīnā** ‘da bir kuyu adıdır.

al-ğaydaḳ ve **al-ğaydaḳān** ^{3033/30}. *Ğaynıñ* ve *dāliñ* fethiyle. Ve **al-ğaydaḳ** *baytār* vezninde. Ter ü tāze civāna dēnür. Ve civānıñı vaşf olur. **yuḳālu şābb^{um} va şabāb^{um}** ^{3033/31} *ğaydaḳ^{um} va ğaydaḳān^{um} va ğaydaḳ^{um} ay nā* ‘im^{um}. Ve **ğaydaḳ** kerīm ve muḥsin adamañ vaşf olur. **yuḳālu racul^{um} ğaydaḳ^{um} ay karīm^{um}**. Ve keler ^{3033/32} yavrusuna dēnür. Ve kerīmlu uzun ata dēnür. **yuḳālu farasun ğaydaḳun ay tavīlun**. Ve **ğaydaḳān** kerīmu ‘l-ḥuluk olan tāze civāna ^{3033/33} dēnür. **yuḳālu şābb^{um} ğaydaḳān^{um} ay nā ‘imu *karīmu* ‘l-ḥuluki.**

al-ğayādīḳ *Ğaynıñ* fethiyle. Yılanlara dēnür, ḥayyāt ma‘nāsına.

al-iğdāk ^{3033/34}. *Hemzenıñ* kesriyle. **al-iğdīdāk** *i* ‘*şīşāb* vezninde. Yağmurun ḳatarātı firāvān olmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu ağdaḳa** ‘l-*maṭaru* ^{3033/35} *va iğdavdaḳa izā kaşura ḳatruḥū*.

al-ğaydaḳa^{tu} *dahraca* vezninde. Bir adamıñ ağızınıñ tükrüğü çok olmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu ğaydaḳa** ‘r- ^{3033/36} *raculu izā kaşura buzāḳuhū*.

al-ğaraḳ Fethateynle. Şuya boğulmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu ğariḳa fi- ‘l-*mā* ‘i *ğarḳ^{um} min-a* ‘l-*bābi* ‘r-*rābi* ‘i *izā rasiba*. ^{3033/37} Ve bir içim süd içmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu ğariḳa** ‘r-*raculu izā şariba* ‘l-*ğarḳata*. Ve bir adamıñ ihtiyācı ḳalmayup müstağnī ^{3033/38} ve bī-niyāz olmak ma‘nāsına müsta‘meldir. **yuḳālu ğariḳa fulān^{um} izā istağnā**.**

al-ğarḳ *katf* vezninde. Ve **al-ğarīḳ** *nāşır* vezninde. ^{3033/39} Ve **al-ğarīḳ** ‘*amīr* vezninde. Şuya ğarḳ olmuş adamañ dēnür. *Ğarīḳıñ* cem ‘i *ğarḳā* gelür. *Marīz* ve *marzā* gibi. Bāb-ı rābi ‘den ^{3033/40} daḥı ism-i fā ‘il *nāşır* vezninde gelmek muttaridedir. ‘*Ālim* ve ‘*āşıḳ* ve *nā* ‘im gibi.

al-ğariḳa^{tu} *fariḥq* vezninde. Ziyādeşiyle şuya ^{3033/41} ḳanmıñ ‘arza itlāk olunur. **yuḳālu** ‘*ard^{um} ğariḳat^{um} izā kānat fi ğāyati* ‘r-riyyi

al-ğārūḳ *Kūfe* mescidiniñ ismidir ki **[3_034]** ^{3034/01} murād zemīni olacaḳdır. Zīrā feverān-ı tennür anıñ köşesinden olmakla *tūfān-ı N ũ ḥ vāḳi* ‘ olup ‘ālem oradan şuya ğarḳ ^{3034/02} oldu. **ḳāla** ‘*ş-şāriḥ va fi-* ‘n-*nihāyati va fi ḥadısi* ‘*aliyyin rađiyallāhu* ‘*anhu va zākara mascidi* ‘l-*kūfe fi zāviyatihī fāra* ‘t-*tannūru va fihi halaka* ^{3034/03} *yağūsu va ya* ‘*ūḳu vahuva* ‘l-*ğārūḳu*.²⁶

al-ğurḳa^{tu} *ğurfq* vezninde. Bir içim süd ve şerbet maḳūleşine dēnür. Cem ‘i *ğuraḳdır*, *şurad* ^{3034/04} vezninde.

ğuraḳ *zufar* vezninde. **Yaman** diyārında *H a m d ā n* kabilesineñ maḥşuş bir belde ismidir.

²⁶ eş-Şevkânî, *Fethu* ‘l-*kadir*, III, 451; el-Müttekî, *Kenzu* ‘l-*ummâl*, II, 436 (4431); es-Suyûtî, *Câmiu* ‘l-*ehâdis*, XXX, 238 (33168);

ğark fark vezninde. ^{3034/05.} Bir karyedir. Ve bu gazağ muşhafı degildir ki zā-yı mu‘ceme ilçdir. Muḥaddiṣinden *C u r m ū z b i n ‘ A b d i l l a h A l - Ğ a r ḳ ī* oradandır.

al-ğırķī ^{3034/06.} Ğaynıñ kesriyle. Yumurta kabuğunun içinde beyāzına yapışık ince zāra dēnür. Ve bunun maḥall-i zikri bu maḳāmdır. ^{3034/07.} Zīrā hemzeṣi zā’iddir. *C e v h e r ī* vehminden nāṣī hemze bābında zikr eyledi. Şāriḥ dēr ki: mü’ellif daḥı maḥsūṣ ^{3034/08.} bāb-ı mezbūrdā ūbt eyledi. Ve *C e v h e r ī* orada hemzenin ziyādeṣine tenbīh eyledi.

al-ğarka’ atm *dahracq* vezninde. ^{3034/09.} Tavuk taşra kabuksuz yalnız ince zār ile yumurta yumurtlamak ma’nāṣıdır. **yuḳālu** *ğarka’ati’d-dacācatu bayzatahā izā* ^{3034/10.} *bāzathā va laysa lahā ḳiṣr^{um} yābis^{um}.*

ğurayḳ *zubayr* vezninde. **Banū Sulaym** yurdunda bir derē adıdır.

al-ğarkatm Ğaynıñ fethiyle. ^{3034/11.} Bir içim sūd almak ma’nāṣıdır. **taḳūlu** *ğaraktı min-a’l-labani ḡarḳat^{um} izā aḡaztu minhu kuṣbat^{an}.*

al-ğariḳ *katif* vezninde. *Ğarīḳ* ^{3034/12.} ma’nāṣıdır ki zikr olundu. Bu ma’nādandır ki bir nesneḋen ḳorḳmuş olmaḳla çığırmaḳdan sesi boğulup kesilmiş olan ^{3034/13.} ādemē “ğariḳu’ş-şavt” itlāk olunur. **yuḳālu** *innahū li-ğariḳu’ş-şavti ay munḳati’uhū maż’ūr^{um}.*

al-ğiryāḳ *ciryāl* vezninde. Bir ḳuş adıdır.

al-iğrāk ^{3034/14.} Hemzenin kesriyle. Şuya boğmaḳ ma’nāṣıdır. **yuḳālu** *ağraḳahū va ḡarraḳahū fi’l-mā’i bi-ma’nā.* Bu ma’nāda şulāṣī isti’māl ^{3034/15.} olunmaz. Ve ammā **ḳavluḥ ta’ālā va’n-nāzi’āti ḡarḳā²⁷** *fa’l-ğarḳu fihi uḳīmu muḳāma’l-maşdari’l-ḡarḳiyyi ay iğrāk^{an}.* Ya’nī āyet-i merḳūmeḋe ^{3034/16.} *ğarḳ* kelimesi fi’l-aṣli ism-i maşdar olup maşdar maḳāminā iḳāmet olunmuşdur. Mütercim dēr ki: *S a ‘ d ī Ç a l a b ī* bu vechi ^{3034/17.} beyāndan ṣoñra ḡazf-i zevā’id ile *ağraḳa* ṣiğasından maşdar olmaḳ ihtimālını daḥı irād eylemişdir. Ve vech-i evvel *āzā izāt^{an}* ^{3034/18.} ve *aṭā’a ṭā’at^{an}* ve *sallama salām^{an}* ve *aşāba şavāb^{an}* ve *atāka tāḳat^{an}* ḳabīlindendir²⁸ ki ism-i maşdar maşdar-ı ḡarḳī mevzi’inde müsta’meldir ^{3034/19.} ve bu semā’idir. *intahā.* Ve **iğrāk** bir ḳabı geregi gibi doldurmaḳ ma’nāṣına müsta’meldir. **yuḳālu** *ağraḳa lika’sⁱⁿ izā mal’ahū.* Ve yay ^{3034/20.} çeken adam yayı şiddet ve ifrātla çekmek ma’nāṣına müsta’meldir ki yayı doldurmaḳ ta’bīr olunur. **yuḳālu** *ağraḳa’n-nāzi’u* ^{3034/21.} *fi’l-ḳavsi izā istavfā maddahā*

al-tağriḳ Bu daḥı şuya boğmaḳ ma’nāṣıdır. **yuḳālu** *ğarraḳahū bi-ma’nā ağraḳahū.* Ve yayı ^{3034/22.} doldurmaḳ ma’nāṣıdır. **yuḳālu** *ğarraḳa’n-nāzi’u fi’l-ḳavsi izā istavfā maddahā.* Ve ḳatlı eylemek ma’nāṣına müsta’meldir. **yuḳālu** ^{3034/23.} *ğarraḳahū izā ḳatalahū.* Bunun aşlı ḳabile olan ḡātūn ḳıtlıḳ yılında tevellūd eden mevlūdu ṣoñ şuyunda boğarlar idi. Ba’dahū ^{3034/24.} keşret-i isti’mālle muṭlaḳan ḳatilde isti’māl olundu.

al-muğarraḳ *mu’azzam* vezninde. Ve **al-muğraḳ** *mukram* vezninde. Gümüş ile ^{3034/25.} bi’t-tamām tezyīn olunmuş nesneye itlāk olunur. **yuḳālu** *licām^{um} muğarraḳ^{um} bi’l-fizzati va muğraḳ^{um} ay muḡallā.*

²⁷ Allah, Kitap : “O daldırıp nez’ edenlere.” (Nāzi’Ūt Süresi, ayet-1) Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur’ân-ı Kerīm Ve Meâl-i Şerifi*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

²⁸ Basmada: *fabīlindendir* (فبیلندندر)

al-istiğrāk Bir nesneyi ^{3034/26} ser-ā-pā kaplamak ma'nāsınā müsta'meldir. **yuḳālu istağraḳa** 'ş-şay' u izā 'istav' abahū. Ve şiddetle bayılarak gülmek ma'nāsınā müsta'meldir. ^{3034/27} **yuḳālu istağraḳa fi- 'd- 'dahiki izā istağraba**. Ve devēniñ ḳarnı pek büyümele ḳolan ve göğüslük her yerini tutup şıkılmak ^{3034/28} ma'nāsınā müsta'meldir. **yuḳālu istağraḳa 'l-ba 'tru 't-taşdīra izā ḳahuma baṭnuhū fa istav'aba 'l-hizāma ḥattā ḳāka 'anhu**. Mişāl-i mezbürde ^{3034/29} **al-ba 'tr fā 'il ve at-taşdīr mef' ūldur**.

al-i 'tirāk ifti 'āl vezninde. At sürüye ḳarışup ba'dahū cümleşine sebḳ ve taḳaddüm ^{3034/30} eylemek ma'nāsınā müsta'meldir. **yuḳālu iğtaraka 'l-farasu 'l-ḥayla izā ḥālahā şumma sabakahā**. Ve soluğu ziyādeşiyle içeri çekmek ^{3034/31} ma'nāsınā müsta'meldir ki hınçırma derecesinde ola. **yuḳālu iğtaraka 'n-nafsu izā istav'aba fi- 'z-zafīri**. Ve devēniñ ḳarnı pek ^{3034/32} büyümele göğüslük ve ḳolan daralmak ma'nāsınadır. **yuḳālu iğtaraka 'l-ba 'tru 't-taşdīra izā ḳahuma baṭnuhū fa istav'aba 'l-hizāma** ^{3034/33} **ḥattā ḳāka 'anhu**. Ve maḥbūba dilber bi-'l-cümle inzār-ı nāsı kendisine muştāgil kılmak ma'nāsınā müsta'meldir. **yuḳālu fulānatu tağtariku nazarahum** ^{3034/34} **ay taşğaluhum bi- 'n-nazari ilayhā 'an-i 'n-nazari ilā ḡayrihā li-ḥusnihā**.

al-iğrīrāk i 'şīşāb vezninde. Göz yaşla dolmak ma'nāsınā ^{3034/35} müsta'meldir. Şöyle ki, merdüm-i dīde yaşla ḡarḳ ola. **yuḳālu iğravraḳat 'aynāhu izā dama 'atā²⁹ ka 'annahā ḡarikat fi dam 'ihā**.

ḡārīkūn ^{3034/36} Yāḥūd *aḡārīkūn* hemze ile. Bir nebāt kökünün ismidir. Yāḥūd bir nesnedir ki müte'affin olmuş eşcār cevfindē tekevvün eder. ^{3034/37} **Türkī** de ḳatrān köpüğü dedikleridir ki köke şebīh. Ve deryā-yı **Rūm** cezīrelerinden *aḡārīkan* nām-ı cezīreden getürürler. İncīr ^{3034/38} ve çöyür gibi ağaçların cevflerinde ta'affün sebebiyle tekevvün eder. Mēşe ağacında ḳav tekevvün eylediği gibi sümümüñ tiryākīdir. ^{3034/39} Müfettiḥ ve aḥlāt-ı kedireyi müşil ve müferriḥ ve 'araḳa 'n-nasā' ve vec'-i mafāşıla be-ḡāyet müfīd ve şāliḥdir. Ve ta'līḳi les'-i 'akrebe ^{3034/40} māni'dir.

al-ḡardaḳa^{tu} dahraḳ vezninde. Halkı toz ve talaz bürümek, 'alā ḳavlin ḡecenin zulmeti her şey'i bürümek ma'nāsınadır. ^{3034/41} **yuḳālu ḡardaḳa 'l-ḡubāri 'n-nāsa izā albisahū avi 'l-ḡardaḳatu ilbāsu 'l-layli kulla şayⁱⁿ**. **Kazālik**, perde maḳūleşini şalıverüp örtmek **[3_035]** ^{3035/01} ma'nāsınadır. **yuḳālu ḡardaḳu 's-sitri va naḥvihī izā arsalahū**.

al-ḡurnūḳ zunbūr vezninde. Ve **al-ḡurnavḳ firdavs** vezninde. **al-ḡurnayḳ** ^{3035/02} *Ḡayn*ın zammı ve *nūnuḡ* fethiyle. Şu ḳuşlarından bir siyāh, 'alā ḳavlin beyāz ḳuşun adıdır. Ve 'inda 'l-ba 'z ḡurnūḳ ve ḡurnayḳ ki ^{3035/03} *ḡayn*ların zammıylandır. Bu iki isim ṭurna ḳuşuna dēnür. *Kürkī* gibi yāḥūd ṭurnaya şebīh bir ḳuşdur. Ve esāmī'-i ātiyye şābbe-i ^{3035/04} nā'imē dēnür. *Kamā sayuzkaru*. Bu ḳuş cemī' müfredātda ḳuğu ta'bīr olunan aḳ şu ḳuşuyla mübeyyendir. *Ḳazdan* büyük ve boyunu uzun ^{3035/05} olur. *Fārisī* de aḳa ḳū dērler. Ve bunun işbu ḡarḳ māddeşinde zikri şāḥīḥ deḡildir. *C e v h e r ī* vehminden nāşī orada ^{3035/06} zikr eyledi ki *nūnuḡ* ziyādeşine zāhib olmuşdur. Şāriḥ dēr ki: *İ b n - i C i n n ī* rivāyet eder ki *S ī b a v a y h* bu māddeñ benāt-ı ^{3035/07} erba'a olduğuna ya'nī işālet nūnuna ve *A b ū Ḥ a y y ā n* ziyādeşine zāhib oldu. Ve *İ b n - i A ş ī r N i h ā y e* 'de benāt-ı erba'a rāddeşinde zikr ^{3035/08} ve beyāzı vech-i tesmiye eylemişdir. Ve **ḡurnayḳ** *ḡayn*ın zammı. Ve *nūnuḡ* fethiyle. Ve **ḡurnūḳ zunbūr** vezninde. Ve **ḡurnīḳ** ḳindīl vezninde. ^{3035/09} Ve

²⁹ Basmada: *idama 'atā* (ادمعنا)

garanyak *samav'al* vezninde. Ve **girnavaḳ** *firdavs* vezninde. Ve **girnāḳ** *kirtās* vezninde. Ve **gurāniḳ** *ulābiḩ* vezninde. Bedeni sīm gibi ^{3035/10} beyāz ve gül gibi ter ü taze dilber civāna dēnür. Cem'i'leri *garāniḳ* ve *garāniḩa* gelür. Ve **gurnūḳ** *zurbūr* vezninde. Örülmüş saç ^{3035/11} ṭopuna dēnür. Ve bir şecer adıdır. Cem'i *garāniḩdir*. 'Alā ḩavlin, *gurnūḳ* ve *gurāniḩ* bir nebātdır ḩi 'avsac ağacının kökünde biter. Be-gāyet ^{3035/12} yumuşaḩ ve laṭif olur. Cem'i *garāniḩ* gelür. Ve 'inda'l-ba'z **gurnūḳ** taze ve müstetir olan otlaḩa dēnür ḩi güneş ve sā'ir ^{3035/13} ḩavādiş ugramadığından ter ü taze ola. Ve **gurāniḩ** a'zā' ve endāmi tām ve her yeri uyğun etine dolu taze delükānliya dēnür. ^{3035/14} Maḩbübeye de vaşf olur. **yuḩālu ṣābb^{um}** *gurāniḩ^{um} ay tām^{um} va imra'at^{um} gurāniḩ^{um} va gurāniḩat^{um} ay ṣābbat^{um} mumtali'at^{um}*. Pes, burada *gurāniḩ* ^{3035/15} müfred olur. Şāriḩ der ki: *tilka 'l-garāniḩa 'l-'alā* fıḩraşında *garāniḩden* murād ešnāmdır. Beyāz cihetiyle ṭuyūr-ı mezkūreye ^{3035/16} teşbīh olunmuştur.

al-gurāniḩa^{tu30} ve **al-gurāniḩiyya^{tu31}** *Ġayn*ların fethiyle. Şol nerm giysüye vaşf olur ḩi nesīm-i dilgüşā anı beri öte ^{3035/17} perīşān éder ola. **yuḩālu limmat^{um} gurāniḩat^{um32}** ve *gurāniḩiyyat^{um33} ay nā'imat^{um} tufayyi'uha'r-rīhu*.

al-garnaḩa^{tu} *dahracḩ* vezninde. Göz fātir olmakla şu'a'-ı ^{3035/18} şemse nazar éderken iplik iplik nesnelere görünmeḩe dēnür.

al-gurnaḩ *cundab* vezninde. **Banū Sulaym** yurdunda bir vādī adıdır.

gazaḩ ^{3035/19} *Ġayn*ın ve *zā-yı mu'cemēniḩ* fethiyle. **Marv** ḩazāsında ³⁴ bir ḩarye adıdır ve ḩarka muşḩaftı degildir.

al-gasaḩ Fethateynle. Géceḩiñ ^{3035/20} ibtidā ḩarañulığına dēnür. **yuḩālu min-a'l-gasaḩi ila-'l-falaḩi ay min ḩulmati avvali'l-layli**. Ve **gasaḩ** buḩday içinde züvān ve ḩaraḩmuk gibi ^{3035/21} zā'id nesneye dēnür. Müfredāt-ı sā'ire beyāniña göre ḩaraḩmuk olacaktır.

al-gusūḩ *ḩu'ūd* vezninde. Ve **al-gasaḩān** Feteḩātla. ^{3035/22} Göz dumanlanup seçmez olmak yāḩūd yaşarmak ma'nāsındır. ḩulmet ma'nāsından me'ḩūzdur. **yuḩālu gasaḩat 'aynuḩū va gasaḩat** ^{3035/23} *gusūḩ^{an} va gasaḩān^{an} min-a'l-bābi's-šānī va 'r-rābi'i izā azlamat av dama'at ve gasaḩān*. Yarādan şarı şu aḩmak ma'nāsındır. **yuḩālu** ^{3035/24} *gasaḩa'l-curḩu gasaḩān^{an} min-a'l-bābi'r-rābi'i izā sāla minḩu mā^{an} asfaru*. Ve **gasaḩ** *ḩarab* vezninde. Ve **gasaḩān** feteḩātla. Bulud yağmur ^{3035/25} ḩisintiletmek ma'nāsındır. **yuḩālu gasaḩa's-samā'u gask^{an} gasaḩān^{an} min-a'l-bābi's-šānī izā araşşat**. Ve memēden süd dökülmek ^{3035/26} ma'nāsındır. **yuḩālu gasaḩa'l-labanu izā inşabba minā'd-ḩar'i av gasaḩ^m**. Ve fethateynle. *Ġasaḩ* ve *gasaḩān* géce pek ḩarañu olmak ^{3035/27} ma'nāsındır. **yuḩālu gasaḩu'l-laylu gask^{an} ve gasaḩ^{an} ve gasaḩān^{an} izā iştaddat ḩulmatuhū**. Ve **gasaḩān** bir nesne dökülmek ma'nāsındır. ^{3035/28} **yuḩālu gasaḩa'l-mā'u gasaḩān^{an} min-a'l-bābi'r-rābi'i izā inşabba**.

³⁰ Basmada: *garāniḩa* (غرانقه)

³¹ Basmada: *garāniḩiyya* (غرانقيه)

³² Basmada: *garāniḩat^{um}* (غرانقه)

³³ Basmada: *garāniḩiyyat^{um}* (غرانقيه)

³⁴ Basmada: *ḩaśāsında* (قصاصنده)

al-iğsāk Hemzenin kesriyle. Bu dağı gece pek muzlim olmak ^{3035/29} ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ağsaḳa* 'l-laylu *izā ištaddat zulmatuhū*. Ve gecenin ibtidā ıaranuına girmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ağsaḳa* 'r- ^{3035/30} *raculu izā daḫala fi-l-ğasaki*. Ve mü'ezzin aḫşām ezānını ibtidā ıaranulıḡa kadar te'hır eylemek ma'nāsına isti'māl şer'ıdır. ^{3035/31} **yuḳālu** *ağsaḳa* 'l-mu'azzinu *izā aḫḫara* 'l-mağriba *ilā ġasaki* 'l-layli. Burada *va* 'l-ğusūḳu *va* 'l-iğsāḳu *al-izlāmu* 'ibāreti dağı mersüm ^{3035/32} olmakla tekrār olduğundan ta'arruz olunmadı. Nihāyet *iğsāḳi* *ğusūḳ* gibi mücerred izlām ma'nāsına ḫaml ile tekrārdan ^{3035/33} tefaşşā olunur.

al-ğāsik İsm-i fā'il bünyesiyle. Kamerē itlāk olunur. Yāḫūd şafaḳ ḡā'ib olduğu ḫinde leyle ^{3035/34} itlāk olunur. *va minhu ḳavluhū ta'ālā va min şarri ġāsikⁱⁿ izā vaḳab³⁵ ay al-layli izā daḫala avi* 'ş-şurayyā *izā saḳātat li-kaşrati* 't- ^{3035/35} *tavā* 'ṭyni *va* 'l-aşḳāmi 'inda³⁶ *sukūtiḫā va ḳala* İbnu 'Abbās *va camā* 'atun *min şarri* 'z-zakari *izā ḳama*. Ya'nī ba'zilar muḫlaḳan kamer ^{3035/36} ile ve ba'zilar leyl ile ve ba'zilar ḫusūfe dāḫil kamer ile ve ba'zilar zulmetē dāḫil gece ile tefsir eylediler. Zīrā mevki ^{3035/37} şerr ve şurdur. Ve ba'zilar irtifā'dan sākıt olan şureyyā ile tefsir eylediler ki ol hengāmda *tavā* 'ṭyn ve *eşḳām* ^{3035/38} çok taḫaddūs eder. ḫuşuşan devāb ve mevāşī helākları evvel o anda olur ve ṭulū' ve irtifā'ında mündefi ^{3035/39} olur. Nete ki, *izā ṭala* 'a'n-nacmu irtafa 'tu' 'l- 'āḫātu³⁷ ḫadīşinde işāret olunmuşdur. Ve *fi* 'l-cāmi 'i'ş-şagīr ^{3035/40} *izā ṭala* 'ati'ş-şurayyā *min-a* 'z-zar' *i min-a* 'l- 'āḫātu³⁸ ve İbnu 'A b b ā s ve müfessirinden cemā'at-i keşīre ḳivāma gelmiş zikr ile beyān eylediler ki ^{3035/41} şerr ve şurun ālet-i maḫşuşu olduğu tezekkürden müstağnīdir.

al-ğusūḳ *vukūf* vezninde. Karaḡu olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** [3_036] ^{3036/01} *ğasaḳu* 'l-laylu *ğusūḳ^{an} izā azlama*.

al-ğasāk *sahāb* vezninde. Ve **al-ğassāk** *şaddād* vezninde. Bārid ve müntin ve bed rāyiḫa içcege ^{3036/02} dēnür. *ḳāla* 'ş-şariḫ *va minhu ḳavluhū ta'ālā lā yazūḳūna fihā bard^{an} valā şarāb^{an} illā ḫamīm^{an} va ġassāk^{an}* ^{3036/03} *ay bārid^{an} muntin^{an}*. Burada *bārid*den ^{3036/03} murād ḡāyetü'l-ğāye bārid olandır ki içilmez rütbesinde ola. Müellif hemān *al-bāridu* *al-muntinu* 'unvāniyla tefsir eylemekle muḫlaḳ ^{3036/04} içcek ile tercüme olundu. Lākin *S i ḫ ā h* 'da ve *S ā ' i r* 'de *al-mā* 'u' 'l-bāridu *al-muntinu* 'ibāretiyle mersüm olmakla burada *al-mā* 'u kaydı ^{3036/05} sākıt olmak dağı muḫtemeldir. *E s ā s* ' da ehl-i nāriḡ cülūdlarından seyelān eden mā' -i esved ile müfesserdir. Pes, vech-i tesmiye sevād ^{3036/06} olur. Mü'ellifin tefsirine göre de sevād elbette ta'affüne lāzım ve melzūmu ḡālibdir. Ve *R ā ğ i b - i m ü f r e d ā t* 'da *mā yaḳturu min culūdi ahli* 'n-nāri ^{3036/07} 'ibāretiyle beyān eylemiştir. Ve *B a y z ā v i* 'de *mā yaḡsūḳu ay yasīlu min şadīdihim va ḳīla* 'z-zamharīru 'ibāretiyle müfesser olmakla *ğasaḳ* lafzını ^{3036/08} seyl ve cereyān ma'nāsına ḫaml eylemiştir. Nete ki, mü'ellif muḳayyeden beyān eyledi. Ve ḡarībdir ki *C a v ā l i ḳ i* ' *ğassāk* lafzını luḡat-i *Turkiyā* 'da ^{3036/09} şoḡuḳ ve

³⁵ Allah, Kitap : "ve o ukdelere üfleyen neffasların şerrinden," (Felāk Süresi, ayet-3) Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim Ve Meāl-i Şerifi*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

³⁶ Basmada: 'indahū (عنده)

³⁷ el-Heysemī, *Mecmeu 'z-Zevāid*, IV, 120, 185; Derviş el-Hūt, *Esne'l-metālib*, I, 43, el-Aclūnī, *Keşfu'l hafā*, I, 102; el-Müttekī, *Kenzu'l-ummāl*, VII, 839 (21614).

³⁸ Suyūtī, *el-Cāmiu's-saḡir*, I, 57 (744); el-Müttekī, *Kenzu'l-ummāl*, VII, 833 (21598).

³⁹ Allah, Kitap : "Ne bir serinlik tadacaklar, ne de bir şarap; ancak bir hamim ve ġassāk." (Nebeó Süresi, ayet-24, 25) Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim Ve Meāl-i Şerifi*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

koşmuş suya denmekle gūyā ki mu‘arreb ‘add eylemiştir. Her hâldē hamīm mukābelēsiyle mü‘ellifin tefsīri ercahdır. ^{3036/10.} *va ḳuri‘a bi-‘t-tahfīfi va‘t-taşkīli*

al-ğaşku Ğaynın fethi ve *şīn-i mu‘cem*enin sükūnuyla. Yumuşak nesneye urmak ma‘nāsınadır.

al-ğaşlaka^{tu} ^{3036/11.} Ğaynın fethi ve *şādīn* sükūnuyla. Eyüce tuzlanmamış ve hoşça pişmemiş tatarī etē ve paşdırmaya dēnür.

al-ğafku ^{3036/12.} Ğaynın fethiyle. Dartaalamak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳa‘l-ḥimāra* *ğafk^{an} min-a‘l-bābi‘ş-şānī izā ḥaracat minhu rīh^{um}*. Ve bir ^{3036/13.} adamı çok urup dögmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳa fulān^{am} bi-‘s-savti izā ḍarabahū kaşīr^{am}*. Ve devē her sā‘at suya gelmek ^{3036/14.} ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳatu‘l-ibilu izā varadat kulla sā‘atⁱⁿ*. Ve erkek eşek dişiye peyderpey aşmak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** ^{3036/15.} *ğafaḳa‘l-ḥimāru‘l-atāna izā atāhā marrat^{am} ba‘da marratⁱⁿ*. Ve **ğafaḳ** şiddetli olmayan hafifçe yağmura dēnür. Ve bir nesne üzere hücüm ^{3036/16.} eylemek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳa ‘alayhi izā hacama*. Ve gā‘ib ve nā-bedīd olduğdan sonra nāgehānī çıkagelmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** ^{3036/17.} *ğafaḳa fulān^{um} izā iyābu⁴⁰ min-a‘l-ğaybati fac‘at^{an}*.

al-ğafka^{tu} *şafḳa* vezninde. Bir miḳdarca uyumak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳa‘l-ḳavmu* *ğafḳat^{am} 3036/18.* *iza nāmū navmat^{an}*.

al-tağfiku Ehl-i meclisīn kelimātını dinleyerek uyumak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğafaḳa fulān^{um} izā nāma yasma‘u ḥadīsa‘l-ḳavmi.* ^{3036/19.} Ve yılan şokmuş adamı uyutmamakla tımār eylemek ma‘nāsınadır. ‘Alā ḳavlin, uykusuz ḳaldıktan sonra uyumak ma‘nāsınadır. ^{3036/20.} **yuḳālu** *ğafaḳa‘s-salīma izā ‘alacahū va sahhadahū avi‘t-tağfiku navm^{um} fī arakⁱⁿ*.

al-mağfik *manzil* vezninde. Merci‘ ma‘nāsınadır.

al-tağaffuk ^{3036/21.} *tafa* ‘ul vezninde. Bütün gün şarāb içmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *tağaffaḳa‘ş-şarāba izā şaribahū yavmahū acma‘a. C e v h e r ī* burada ^{3036/22.} *al-munğafaḳu li-l-munşarifi* ‘ibāretiyle *munğafaḳ* dönecek yer ma‘nāsınā olmak üzere şubut édüp; lākin ol ‘ayn-ı mühmelē ile olmakla ^{3036/23.} andā ve istishād eylediği *R a c a z* ‘da⁴¹ gelaḳ eyledi. Şāriḥ der ḳi: *C e v h e r ī* esma‘ı ile *İ b n - i A ‘ r ā b ī* ‘den rivāyet eylemiştir.

ğāfik ^{3036/24.} *şāhib* vezninde. *Andulus* ‘da bir ḥīsn adıdır.

al-iğtifāḳ *ifti‘āl* vezninde. İḥāḫ eylemek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** ^{3036/25.} *iğtafaḳa bihī izā aḫāta.*

al-ğafallaḳa^{tu} ‘*afallaḳa* vezninde ve mürādīfidir ḳi zikr olundu. Ve mühmelē ile efşahdır.

al-ğakḳ *şakḳ* vezninde. ^{3036/26.} Ve **al-ğakīḳ** *ḥakīḳ* vezninde. Zift kaynar iken vakır vakır sesi çıkmaḳ ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğakḳa‘l-ḳāru* *ğakḳ^{an} va* *ğakīḳ^{an} 3036/27.* *min-a‘l-bābi‘ş-şānī izā gālā va sumi‘a savtuhū.* Ve çakır doğan ötmek ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğakḳa‘ş-şakru izā şavvata.* Ve şu geñiş ^{3036/28.} yérden darca yére aḳarken çağlamak ma‘nāsınadır. **yuḳālu** *ğakḳa‘l-mā‘u* *ğakḳ^{an} va* *ğakīḳ^{an} izā şāta şā‘ir^{an} min sa‘atⁱⁿ ilā zīyⁱⁿ.* ^{3036/29.} Ve **ğakḳ** ḳarğanın sesi boğulup gılatatlandıḳ da olan ötmesinden ḥikāyēdir.

⁴⁰ Basmada: *āba* (ابا)

⁴¹ Basmada: *ercūz* (ارجوز)

al-ğakğaka^{tu} *zalzalâ* vezninde. Çağır doğan ^{3036/30}. ötmek ma'nâsınadır. **yuğâlu** *ğakğaka* 'ş-şakru *izâ şavvata*.

al-ğakğāk *şaddād* vezninde. Ve **al-ğakğūk** *şabūr* vezninde. Cimā' hâlinde ^{3036/31}. ferci öten 'avratâ dênür. **yuğâlu** *imra'at^{um} ğakğāk^{um} va ğakğūk^{um} izâ kânat yusma'u li-farcihâ şavt^{um} 'inda'l-cimâ'i*.

al-ğakğaka^{tu} Feteğâtla. Dağ ^{3036/32}. kırlangıç kuşlarına dênür.

ğık ğık *Ğaynların kesriyle*. Bir nesne kaynar iken zuhūr eden şavtından hikâyedir. *va minhu* 'l-^{3036/33}. *hadîsu inna'ş-şamsa latakrubu min-a'n-nâsi yavma'l-kiyâmati hattâ inna buğūnahum takūlu ğık ğık vahiya hikâyatu şavti'l-ğalayâni⁴²*.

al-ğalfak^{tu} ^{3036/34}. *ca'far* vezninde. Yoşuna dênür, tuğlub ma'nâsına. 'Alâ kavlin, şuda nâbit bir gūne otlakdır ki yaşı yaprakları olur. ^{3036/35}. Ve rehâ' ve vüs'at üzere olan dirlige dênür. **yuğâlu** 'i^{um} ğalfak^{um} ay rahiy^{um} ve kebâde gibi mülâyim yaya dênür. **yuğâlu** *kavs^{um} ğalfak^{um} 3036/36. ay riğvat^{um}*. Ve aşma üzere olduğça yaprağa dênür. Ve hurma lifine dênür. Ve kavli ve fi'li çirkîn çolpa ve hemec karıya dênür. ^{3036/37}. **yuğâlu** *tazavvaca ğalfak^{um} ay harğa'u siyyi'atu'l-manğiki va'l'amali*.

al-ğilfāk^{tu} ⁴³ *kirğas* vezninde. Çapuk yürüyen 'avratâ dênür. **yuğâlu** *imra'at^{um}*. ^{3036/38}. *ğilfāk^u 'l-maşıyⁱ ay sarⁱ atuhū*. Ve uzun 'avratâ dênür. **yuğâlu** *imra'at^{um} ğilfāk^{um} ay şavilat^{um}*.

ğulâfika^{tu} *Ğaymın zammıyla*. *Yaman* 'da ^{3036/39}. **Zabîd** sâhilinde bir karye adıdır.

al-ğalfaka^{tu} *dağracâ* vezninde. Mu'assar ve bed-hâl olmak ma'nâsınadır. **yuğâlu** *ğalfaka* 'r-*raculu* ^{3036/40}. *izâ asra'a*.⁴⁴ Ve bed söylemek ma'nâsınadır. **yuğâlu** *ğalfaka* 'l-kalâma *izâ asâ'ahū*.

al-ğalka^{tu} *Ğaymın fethi ve kesriyle*. Ve **al-ğalkā** *sakrā* ^{3036/41}. vezninde. Bir cins küçük ağaç ismidir ki *Ĥicāz* ve *Tihām* ve *Ĥabaş* memleketlerinde olur. Anıñla a'lâ dibâğat olunur. Ve *Ĥabaş*'a [3_037] ^{3037/01}. *ğā* ifesi anıñla âlât-ı harb şuarup tesmim ederler. Ol âlâtın işbet eylediği vücūd aslâ felâh bulmayup helâk ^{3037/02}. olur. Bunu *M ü f r e d â t* 'da tağşikün ile beyân ederler ki sūdlegen nev'inden semiyetli bir nebâtdir. Bilâd-ı **Ermeni**'de anıñla silâh ^{3037/03}. namlusunu şuarurlar.

al-mağlūk *Şecer-i ğalka ile dibâğat olunmuş deriye* dênür. **yuğâlu** *ihāb^{um} mağlūk^{um} izâ dubiğa bi-'l-ğalkati*.

al-ğalk^{tu} ^{3037/04}. *ğalk* vezninde. Kapu kapamak ma'nâsınadır. **yuğâlu** *ğalaka* 'l-bāba *ğalk^{um} min-a'l-bābi's-sāni izâ raddahū*. Ve bu luğadır. Ya'nī ^{3037/05}. *ğatād*dır. Yāhūd luğat reddiye-'i mehcūradır. Faşih olan *if'āl* bābinda olmağdır. Ve **ğalk** bu ma'nādan isimdir. Kapuyı kapamağa ^{3037/06}. dênür. Ve **ğalk** pek irak yere gitmek ma'nâsınadır. **yuğâlu** *ğalaka* fi-'l-*arđi ğalk^{um} izâ am'ana*. Ve **ğalk** āriğ ve koca adam ve deveye ^{3037/07}. 'alâ kavlin, kızıl benizli

⁴² Ebu İshak el-Harbî, *Garibu'l-hadis*, III, 1184; İbnu'l-Cevzî, *Garibu'l-hadis*, II, 160; ez-Zemahşerî, *el-Fâik fi garibi'l hadis*, III, 71; Ebu's-Seadât İbnu'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 708

⁴³ Basmada: *ğilfātu* (غلفاط)

⁴⁴ Basmada: *a'sara* (اعسر)

adama ve kızıl tüylü deveye dönür. **yuḳālu** *racul^{um} av camal^{um} ḡalk^{um} ay kabīr^{um} a'cafu av aḥmaru*.

al-ḡuluḳ Zammeteynle. ^{3037/08.} Kapanmış kapuya dönür. Netē ki zammeteynle feth bunun mukābilidir. **yuḳālu** *bāb^{um} ḡuluḳ^{um} ay muḡlaḳ^{um}*.

al-ḡalaḳ Fethateynle *miḡlāḳ* ma'nāsınadır ki ^{3037/09.} kapuyı kapayacak mandala ve sürgüye ve kilide dönür. **yuḳālu** *aḡlaḳa 'l-bāba bi- 'l-ḡalaḳi ay al-miḡlāḳi vahuva mā yuḡlaḳu bihi 'l-bābu*. ^{3037/10.} Ve **ḡalaḳ** maşdar olur. Vérdigi karz bedeli yanına vaz' olunan rehn-i medyūn vaḳt-i meşrūtda edā etmemekle mürtehen ^{3037/11.} ol rehnē müstahaḳ olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡaliḳa 'r-rahnu ḡalk^{um} min-a 'l-bābi 'r-rābi 'i izā istaḡlaḳahu 'l-murtahinu va zālīka* ^{3037/12.} *izā lam yuftakak fi- 'l-vaḳti 'l-maşrūti*. Şāriḥ dér ki: fi 'l-i mezbūr ef'āl-i cāhiliyyeden olmakla işbu *lā yaḡluḳu 'r-rahnu bimā fihī* ^{45 3037/13.} hadişiyle nehy ve raf' olundu. Pes, *ḡalaḳ* fekk-i rehniñ zıddı olur. Ve **ḡalaḳ** hurma dallarınıñ dipleri kurulanmakla meyve ^{3037/14.} vérmekten ḳalmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalaḳatu 'n-naḡlatu izā davvadat uşūlu sa 'afihā fa inḳaṭa 'a ḥamluhā*. Ve deveniñ arḳası aşlā ^{3037/15.} oñulmayacak vecih üzere yağır olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalaḳa zahru 'l-ba 'iri izā dabira dabar^{um} lā yabra 'u*.

al-miḡlāḳ *Miftāḥ* vezninde. ^{3037/16.} Ve **al-muḡlūḳ** *Mīmi*ñ zammıyla. Bunlarda kapuyı kapayacak alete dönür. Kilid ve tırkaz ve mandal ve sürgü gibi *muḡlūḳ* kelimesi ki *mīm-i* ^{3037/17.} *mazmūme* ile *mukḥul* ve *mus 'uṭ* gibi nevāirdendir.

al-miḡlāḳ *minbar* vezninde. Ḳumar oklarından bir ok yāḥūd ḳumar taz'if olunduḳ da ^{3037/18.} yedincide gelen oḳa dönür. Cem'i *maḡālik* gelir. 'Alā ḳavlin, *maḡālik* ḳumarda fā'iz olan okların nu'ut ve evşāfindandır. ^{3037/19.} Esmāsından degildir.

al-istiḡlāḳ Pazarı muḡayyer ḳalmayup vech-i ḳat'ī ile vérmek ma'nāsınadır ki bāb-ı mu'āmeleyi ^{3037/20.} iḡlāḳ étmiş olur. **taḳūlu** *istaḡlaḳanī fī bay 'atihī ay lam yac 'al lī ḥiyār^{um} fī raddihī va yuḳālu istaḡlaḳat 'alayya bay 'atuhū izā şāra* ^{3037/21.} *każālika*. Ve tekellümdē ḡaşr olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *istaḡlaḳa 'alayhi 'l-kalāmu izā urtica*.

al-ḡalik *katif* vezninde. Çepreşik çetīn ^{3037/22.} söze dönür. **yuḳālu** *kalām^{um} ḡalik^{um} ay muşkil^{um}*.

ḡallāḳ *şaddād* vezninde. *B a n ū T a m ī m* ḳabīleşinden bir racūl adıdır. Ve bir şā'ir ^{3037/23.} ismidir. Ve *Ĥ ā l i d b i n Ğ a l l ā ḳ* muḡaddişındendir. Yāḥūd bu mühmelē ileḳdir.

ḡalāḳ *ḳatām* vezninde. Bir mevzi' adıdır.

ḡavlaḳān *şavlacān* ^{3037/24.} vezninde. **Marv** ḳazāsında bir ḳaryēdir.

al-iḡlāḳ *Hemzen*ñ kesriyle. Kapuyı kapamak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *aḡlaḳa 'l-bāba zıddu* ^{3037/25.} *fathahū*. Ve zoraka işletmek ikrāḥ ma'nāsına müsta'meldir. **yuḳālu** *aḡlaḳahū 'alā şayⁱⁿ izā akrahahū*. Ve ağır yük yükletmekle deveniñ ^{3037/26.} sırtını yağır eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *aḡlaḳa zahra 'l-ba 'ira izā adbarahū bi- 'l-iḡmāli*.

al-muḡālaḳa^{tu} *mufā'ala* vezninde. Mürāheñe ^{3037/27.} ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡālaḳahū izā rāhanahū*.

⁴⁵ Malik b. Enes, *el-Muvatta'*, II, 728 (1411); İbn Māce, *Sünen*, III, 508 (2441); İbn Hibbān, *Sahih*, XIII, 258 (5934), *el-Bezzār, el-Müsned*, XIV, 189 (7741)

al-ğamak Fethateynle. Yeri ruṭubet başmaqla merç ve çepel olmak ma'nāsınadır kī^{3037/28}. havāseniñ veḥāmetini müstelzimdir. **yuḳālu** *ğamaḳati'l-arḏu va ğamiḳat va ğamuḳat min-a'l-bābi'r-rābi'i val-avvalu va l-ḥāmisu izā rakiba*^{3037/29}. 'alayha'n-nadā.

al-ğamika^{tu} fariḥa vezninde. Pek ruṭubetli olmakla havası vaḥīm olan yāḥūd şulara ḳarīb olan arḫa^{3037/30}. dēnür kī cezb ve sereyānla dā'iman ruṭubetli olup havasını tevḥīm éder. **yuḳālu** *ard^{um} ğamiḳat^{um} ay zātu nad^{an} va šikalⁱⁿ av ḳarībat^{um}*^{3037/31}. min-a'l-miyāhi.

al-ğamiḳ katif vezninde. Keşret-i ruṭubetden rāyihāsi fāsīd ve müte'affin olmuş nebāta dēnür. **yuḳālu** *nabāt^{um} ğamiḳ^{um}*^{3037/32}. *izā kāna li-rīḥihī ḥammaṭ^{um} va fasād^{um} li-kaşrati'n-nadā*.

al-mağmūḳ Şol ḥurma ḳoruğuna dēnür kī nezc bulup olmak için üzeri^{3037/33}. örtülüp bürünmüş ola. **yuḳālu** *busru mağmūḳⁱⁿ izā kāna ḳad ğumma li-yudraka va yanḏaca*. Şāriḥ dēr ki: aşıl mağmūḳ şol ḥurma^{3037/34}. ḳavruğudur kī cüz'ice sergiye tuz sürüp kemāliyle nezc bulmak için güneş mevzū' ola. Ve **mağmūḳ** ğamiḳa marazına^{3037/35}. uğramış deveye dēnür.

al-ğamaḳa^{tu} Feteḫātlā. Bir güne marazdır ki deveñiñ onurğa kemiginde ḫādīs olur.

al-ğahiḳ katif^{3037/36}. vezninde. Ve **al-ğayhaḳ** şayḳal vezninde. Kerīmlü uzun deveye dēnür. Ve **ğayhaḳ** neşāt⁴⁶ ve şetāret ma'nāsınadır. Ve delilige^{3037/37}. dēnür cünün ma'nāsına. **yuḳālu** *bihī ğayhaḳ^{um} ay naşāt^{um} va kazā cunūn^{um}*. Ve bu lafızla 'izam ve terāret⁴⁷ şıfatlanur. Ya'nī büyüklüğe^{3037/38}. ve azlığa mübālağa vaşf olur. **yuḳālu** *şay^{um} ğayhaḳ^{um} ay azīm^{um} va yuḳālu* *şay^{um} ğayhaḳ^{um} ay nazir^{um}*.

al-ğavhaḳ cavhar vezninde. Bu daḫı^{3037/39}. cünün ma'nāsınadır ve ḳarğaya dēnür. *M ü h m e l e* 'de luğatdır.

al-ğayhaḳa^{tu} daḫracā vezninde. Göze dumanlık gelmekle başarı^{3037/40}. za'if eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğayhaḳa'z-zalāmu 'aynahū izā ad'afa başarahū*. Ve göze duman gelip za'if olmak ma'nāsınadır.^{3037/41}. **yuḳālu** *ğayhaḳat 'aynuhū izā azlamat*.

al-ğāḳ Bir cins şu kuşu ismidir. *Ġāḳa* daḫı dēnür. Ve ḳarğaya dēnür.

ğāḳi *Ḳāfiñ* [3_038]^{3038/01}. kesriyle ḳarğaniñ sesinden ḫikāyedir. Ḳaçan nekre olduk da tenvīn idḫāl olunur.

al-tağyīḳ taf'il vezninde. Bir nesneyi^{3038/02}. fesāda vērüp tebāh eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğayyaḳa mālahū izā afsadahū*. Ve bir nesne nazarı denk ve ḫayrān ḳalmaq ma'nāsınadır.^{3038/03}. **yuḳālu** *ğayyaḳa başarahū izā ḫayyarahū*. Ve bir ādem bir re'y ve fikirde ḳarār etmeyüp tereddüd ve şuriş üzere olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu**^{3038/04}. *ğayyaḳa'r-raculu fī ra'yihī izā iḫṭalata fīhi falam yaşbut 'alā şayⁱⁿ*.

al-tağayyūḳ tafa'ul vezninde. Göz dumanlanmaq ma'nāsınadır. **yuḳālu** *tağayyāḳat*^{3038/05}. 'aynuhū izā azlamat.

ğayḳa^{tu} tamra vezninde. *Tinnīs* ḳurbunda bir ḳaryedir. Muḫaddişinden *Ḥ u s a y n* ve *' U m a r i b n ā İ d r ī s* ve *' A b d u ' l - k a r ī m*^{3 0 3 8 / 0 6}. *b i n A l -*

⁴⁶ Basmada: neşāt (نشات)

⁴⁷ Basmada: nezāret (نزارت)

H u s a y n i Ğ a y k i y y ū n oradandır. Ve ĥarrati'n-nār zahrında **Banī Ša'labq bin Sa'd** yurdunda bir mevzi'dir. *nuciza bi'avnihi ta'ālā*.

[3_106]

faşlu 'l-ğayni' l-mu 'cama^{ti} ^{3106/33}.

al-ğasak *Ĝasaq* ^{3106/34}. vezninde ve mürādifidir ki zulmet ma'nāsındır.

al-ğā'ika^{tu} Şaşkın ve bön 'avratā dēnür. **yuqālu** *imra'at^{um} ġā'ikat^{um} ay ĥamkā^{um}*.

[3_301]

faşlu 'l-ğayni' l-mu 'cama^{ti} ^{3301/32}.

al-ğatal ^{3301/33}. *Ĝayni* ve *tā-yı fevkiyyeni*ni fethiyle. Bir maḥal ağaçlık olmak ma'nāsındır. **yuqālu** *ğatila'l-makānu ġat^{um} min-a'l-bābi'r-rābi'i* ^{3301/34}. *izā kaşura fihi ş-sacaru*.

al-ğatil *katif* vezninde. Ağaçlık mekāna dēnür. Ve şık ve firāvān olduğundan biri birine ^{3301/35}. şarmaşmış ağaçlara dēnür. **yuqālu** *naḥl^{um} ġatil^{um} ay multaḥf^{um}*. Burada naḥl kelimesini müzekker ile vaşf *Tamīm* luğatinde mebnettir.

al-ğaydal ^{3301/36}. *ḥaydar* vezninde. Vüs'at ve refāhiyet üzere olan dirlige dēnür. **yuqālu** *huva fi ġaydalⁱⁿ min-a'l-'ayşi ay vāsiu rağadⁱⁿ*.

al-ğidafu ^{3301/37}. *sibaḥlu* vezninde. Pek uzun kişiye dēnür. Ve her yanı uygun ve tām ve 'azīmu'l-ḥalk deveye dēnür. Ve vüs'atlı dirlige dēnür. ^{3301/38}. **yuqālu** *huva fi ġidafⁱⁿ ay 'ayşu vāsiⁱⁿ*. Ve yıpranmış eski şevbe dēnür. Cem'i *ğadāfil*dir. Ve *min-hu'l-maşalu ġarranī burdāka min ġadāfilī*. ^{3301/39}. Ya'nī seniñ véreçegin kumaş cāmelerini firiftē eylemekle eski eşvābımdan devr eyledi. Aşlı budur ki bir kimseye bir devletluden ^{3301/40}. kisvet-i niyāz ol daḥı va'd eylemekle va'dine firiftē olup ekninde olan eski libāslarını tarḥ eyledikten sonra devletli ^{3301/41}. iḥlāf-ı va'd eylemekle bīçāre 'uryān kaldık da kelām-ı mezbūri irād eyledi.

al-ğidaf^{tu} *sibaḥlu* vezninde. Vüs'atlı nesneye [3_302] ^{3302/01}. dēnür. Te'nīşi mevşufu i'tibāri ile dir. **yuqālu** *raḥmat^{um} va mulā'at^{um} ġidaf^{at} ay vāsi'at^{um}*. Ve *mulā'ē şumāmē* vezninde. İki şukḳadan ^{3302/02}. dikilmiş çarşafa dēnür.

al-ğudāfilu 'ulābitu vezninde. Kıyruğunun tüyleri gür ve firāvān olan deveye yāḥūd çoça ^{3302/03}. dēnür. **yuqālu** *ba'ir^{um} av kabş^{um} ay kaşiru şa'ari'z-żanabi*.

al-ğadfala^{tu} *dahracq* vezninde. Bir adam dāiman ekl ve şarāblā yāḥūd ^{3302/04}. ekl ve cimā'la uğraşmak ma'nāsındır. **yuqālu** *ğadfala'r-raculu izā vaqa'a fi'l-ahyağayni*.

al-ğurla^{tu} *Ĝayni* zammıyla. Zekerin ^{3302/05}. başında sünnet olacak deriye dēnür, kulfā ma'nāsına.

al-ağral *aqlaf* vezninde ve mürādifidir ki sünnetsiz kişiye ^{3302/06}. dēnür. **yuqālu** *racul^{um} ağralu ay aqlafu*. Ve ucuzluk bolluk yıla dēnür. **yuqālu** 'ām^{um} *ağralu ay muḥşib^{um}*. Ve vüs'atlı dirlige ^{3302/07}. dēnür. **yuqālu** 'ayş^{um} *ağralu ay vāsi^{um}*.

al-ğaril *katif* vezninde. Uzun mızrağa dēnür. **yuqālu** *rumḥ^{um} ġaril^{um} ay tavīl^{um}*. Ve bünye ^{3302/08}. ve ḥilkati şalkı ve sülpük adama dēnür. **yuqālu** *racul^{um} ġaril^{um} ay mustarḥi'l-ḥalki*.

al-giryal *hizyam* vezninde. Havz^{3302/09} dibinde kalan çamura dënür. Ve toza dënür gubâr ma'nâsına. Ve şol çamura dënür ki sel şuyu getirüp yerin yüzünde^{3302/10} yarılıp kalmış ola; gerek yaş ve gerek kuru olsun. Ve her bütün tırnaklı hayvânın sümügüne dënür. Ve şol göle^{3302/11} dënür ki şuyu çekilüp dibinde da'âmîs ya'nî it balığı dedikleri siyâh hurda böcekler kalmış ola ki andâ kalan^{3302/12} şuyun içilmeye imkân ve şalâhiyyeti olma. Ve şişenin dibinde kalan yağ maqûlesinin poşasına ve tortusuna dënür.

al-ğarbala^{tu}^{3302/13} *dahracq* vezninde. Un ve sâ'ir nesneyi kalburlayup elemek ma'nâsındır. **yuqâlu** *ğarbala'd-dakîku izâ nahalahû kâla's-şârihu*^{3302/14} va *min-hu'l-maşalu min ğarbali'n-nâsi nahalûhu*. Ya'nî halkı kalburlayan kimseyi halk dağı un gibi elerler. Ve kesmek ma'nâsındır. **yuqâlu**^{3302/15} *ğarbalahû izâ qa'a ahû*. Ve katl-i 'âm eylemek ma'nâsına müsta'meldir. **yuqâlu** *ğarbalahum izâ katalahum taahanahum*.

al-muğarbal *mudahraca* vezninde.^{3302/16} Dün ü hasîs ve alçak şahş dënür. **yuqâlu** *racul^{um} muğarbal^{um} ay dūn^{um} hasîs^{um}*. Ve lâşesi şişüp kabarmış maqtüle^{3302/17} dënür. Ve tebâh ve hâk-sâr ve berbâd olmuş mülk ve saltanata itlâk olunur.

al-ğirbâl *kirîtas* vezninde. Ma'rûfdur ki **Türkîr**^{3302/18} de tahrîfle kalbur dërler. Ve düff ve dâ'ire dedikleri çalgıya dënür. Ve koğucu ve nemmâm şahş itlâk olunur.

al-ğirzahla^{tu}^{3302/19} *Hâ-yı mühmele* ile *kindahrq* vezninde. Degnege dënür, 'aşâ ma'nâsına. Şârihin vaşına göre şopa ve şoymanı ta'bîr olunan^{3302/20} yoğun degnek olaçaktır.

al-ğarkala^{tu} *Kâfla dahracq* vezninde. Başa birden şu dökmek ma'nâsındır. **yuqâlu** *ğarkala'r-raculu*^{3302/21} *izâ sabba'alâ ra'sihi'l-mâ'a bi-marratⁱⁿ*. Ve yumurta igdin olmak ve kavun ve karpuz poşalmak ma'nâsındır. **yuqâlu** *ğarkala'l-bayzatu*^{3302/22} va *'l-bittîhu izâ fasada mâ fi cavfihimâ*.

al-ğurmül *zubbûr* vezninde. Zeker dënür, 'alâ kavlin yoğun olaarak sülpük olanına dënür.^{3302/23} Henüz hitân olmazdan muqaddem.

ğurmula *kunfuza* vezninde. *Ya'kûb* nâm-ı muhaddişin pederi ismidir.

al-ğarâmîl Bir nice kızıl topraklı^{3302/24} bayırlara itlâk olunur.

al-ğazl 'azl vezninde. İplik egirmek ma'nâsındır. **yuqâlu** *ğazalati'l-mar'atu'l-kuṭna ğazl^{um} min-a'l-bâbi's-*^{3302/25} *şânî*. Ve **ğazl** egrilmiş iplige dënür *mağzûl* ma'nâsına.

al-iğtizâl *ifti'âl* vezninde. *Ġazl* ma'nâsındır. **yuqâlu** *iğtazalathu*^{3302/26} *bi-ma'nâ ğazalathu*.

al-ğuzzal *rukka'* vezninde. Ve **al-ğavâzil** İplik egiren hâtunlara dënür. Müfredi *ğâzil*dir. **yuqâlu** *nisval^{um} ğuzzal^{um}*^{3302/27} va *ğavâzil^{um} ay tağzilûna'l-ğazla*.

al-mağzal *Mîmin* harekât-ı şelâşile ve *zânî* fethiyle. İplik egirecek âlete dënür ki eyek olaçaktır.^{3302/28} *Fârisî* de devk dënür.

al-iğzâl *Hemzenin* kesriyle. İplik egirirken mağzeli çevirmek ma'nâsındır. **yuqâlu** *ağzala'l-*^{3302/29} *ğâzilu izâ adâra'l-mağzala*.

al-muğayzilu *muşagğir* bünyesiyle. İnce sicime itlâk olunur.

al-muğâzala^{tu} *mufa'alq* vezninde. Nisvânla^{3302/30} 'aşikâne hovarda édüp erişmek ve mülâtafa eylemek ma'nâsındır. *Ġazâl* ma'nâsından me'hûzdur. **yuqâlu** *huva yuğâzilu'n-nisâ'a*^{3302/31}

ay yuhādīshunna. Ve bir nesneye pek yakīn olup çatmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** ḡāzala'l-arba 'īyna izā danā minhā.

al-ḡazal Fethateynle. ^{3302/32}. Ma'nā-yı evveliden isimdir ki nisvānla 'āşikāne laṭīfeye ve hovardağa dēnür. Ve maşdar olur; zenānla ālüftelik vechiyle ^{3302/33}. konuşmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** ḡazila fulān^m bihā ḡizl^m min-a'l-bābi'r-rābi'i izā ḡadaşahunna. Ve āhūnun eñşesine düşüp kıvan tazı ^{3302/34}. āhūyu şikārdan fātir olmak ma'nāsınadır. Bir hayşiyetle ki yetişüp alaçağı anda āhū havfinden bağırmakla yapışmayup nehy-i 'udül ^{3302/35}. eyleye. **yuḳālu** ḡazila'l-kalbu izā fatara vahuva an yaṭlubahū hattā izā adrahahū şaḡā min farākihī inşarafa 'anhu.

al-maḡzal maḡ'ad vezninde. ^{3302/36}. 'Azl gibi bu daḡı isimdir ki zenānla 'āşikāne şoḡbet ve laṭīfeye dēnür.

al-taḡazzul tafa'ul vezninde. Zenānla şoḡbet ve ūlfetde tekellūf ^{3302/37}. eylemek. Ya'nī tekellūfle ḡaşıl kalmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** taḡazzala fulān^m izā takallaḡa li-l-muḡāzalati bi-n-nisā'i.

al-ḡazil katif vezninde. ^{3302/38}. Dāiman nisvānla 'āşikāne erişüp muḡāzele eden zen-dosta dēnür. **yuḳālu** huva ḡazil^m ay mutaḡazzil^m bi-n-nisā'i. Ve her nesnedēn 'āciz ^{3302/39}. ve za'īf olan adama dēnür ki aşlā bir şey'in idāreşine kıdreti olmaya. **yuḳālu** raculun ḡazil^m ay za'īf^m 'an-i'l-aşyā'i.

al-aḡzal ^{3302/40}. aḡmar vezninde. Şol ḡummāya dēnür ki işābet eyledigi 'alīliḡ ḡarīm gibi ḡirībānını şalıvermeye. **yuḳālu** aşābatuhū ^{3302/41}. ḡummā aḡzalu vahiya mā kānat mu'tādat^m li-l-'alayli mutakarrirat^m. Burada tezkīr-i maraḡ taşavvuruyladır.

al-ḡazāl saḡāb vezninde. [3_303] ^{3303/01}. Şol āhū yavrusuna dēnür ki ḡareket edüp gezmeye başlamış ola. 'Alā kavlin, doḡduḡu andan çaḡ gergi gibi ^{3303/02}. segirtmek dereçesine varınca itlāk olunur. Cem'i ḡizla ve ḡizlān gelür ḡaynların kesriyle. **yuḳālu** ra'aytu ḡazāl^m vahuva ^{3303/03}. şādin^m ḡina yataḡarraku va yamşī av min ḡina yūladu⁴⁸ ilā an yabluḡa aşudda'l-iḡdāri.

al-muḡzil muḡsin vezninde. ḡazāli olan ^{3303/04}. geyiḡ dēnür vaşf-ı ḡaşdır. **yuḳālu** zaybat^m muḡzil^m ay zātu ḡazāl^m.

al-ḡazāla^{tu} saḡāba vezninde. Güneş itlāk ^{3303/05}. olunur. ḡuyūtu'ş-şems ta'bīr olunan şu'ā'i iplik ḡazel eder gibi. İḡdāş ve temdīd eyledigi için itlāk olundu. ^{3303/06}. 'Alā kavlin, ṭulū'u anında ve 'inda'l-ba'z irtifā'ı hengāmında itlāk olunur. Ve ba'zılar 'indinde 'aynū'ş-şems ^{3303/07}. ya'nī çeşme-i āfitāba itlāk olunur ki güneşin özü ve menşe'i şu'ā'idir. **yuḳālu** ṭala'ati'l-ḡazālatu ay aş-şamsu av 'inda ^{3303/08}. ṭulū'ihā av 'inda irtifā'ihā av 'aynu'ş-şamsi. Şāriḡ dēr ki: bunda ḡarabati'l-ḡazālatu dēmek cā'iz degildir dēyü. Ḥarīrī ^{3303/09}. ve Zam a ḡ ş a r ī tanşış eylediler. Lākin mü'ellifin kavli evveline ḡore cā'izdir. Ve ḡazāle bir ḡātunun ismidir. Ve ba'zılar harf-i ta'rīfi ^{3303/10}. maḡzūf olur. Ve bir nevi' nebāt adıdır ki ḡalāvetlu olmakla her ḡayvān anı ekl eder. Ve Muḡattim bin Ar ḡ a m 'ın feresi ismidir. ^{3303/11}. Ve ḡazālatu'd-ḡuḡā ve ḡazālatu'd-ḡuḡā kuşluk vaktinin evveline yāḡūd güneş yeryüzüne yayıldıktan sonraça olan vakte ^{3303/12}. dēnür ki genç kuşluk ta'bīr olunur. Ve 'alā kavlin, kuşluḡun evvelinden ḡumus-ı nehār ḡuzerān edinceye kadar

⁴⁸ Basmada: yalidu (ڤ)

itlāk olunur. ^{3303/13.} **taḳūlu** laḳītuḥū ḡazālatu'd-ḏuḥā va ḡazālātu'd-ḏuḥā ay avvaluhā av bu'ayda mā tanbaṣītu'ş-şamsu va taḏhā av avvaluhā ilā muḏiyyi ^{3303/14.} ḥumusi'n-nahāri. Pes, ḡazālāt o an i'tibārınā mebnīdir.

ḡazālu ṣa'bān Bir böcekdir.

damu'l-ḡazālī Tarḥūnā ṣebīḥ ḥırrīfiyetlü ^{3303/15.} bir nebāt adıdır. Kızıl südlegen gibi şuyu olmakla nisvān-ı a'rāb anıñ şuyuyla ḡollarına bilezik tarzında ḥuṭūṭ çevirirler. ^{3303/16.} Ve **ḡazāl** bir 'aḡabeniñ ismidir ve **ḡazāl** ve **ḡazālē** esāmīdendir.

al-ḡuzayyil rubayyi' vezninde. *H u b a y r a ' a b i n A b d i Y a ḡ ū ṣ q* 'niñ cedit ismidir.

dāratu'l-ḡuzayyil ^{3303/17.} *B a l ḡ ā r i ṣ b i n R a b ī ' a* kabīleşine maḥşuş bir mevzi'dir.

al-maḡāzil Mīmīñ fethiyle. Ḥarman 'arabasının 'umūdelerine ^{3303/18.} dēnür kī murād éyegüleri olacaḡdır. Mü'ellifñ **Tūs** ḡazāsında vāki' olan *ḡazālē* nām-ı ḡaryeden sükūt eyledi. Ol ḡarye imām ^{3303/19.} *A b ū Ḥ ā m i d A l - Ḡ a z ā l ī* 'alayhi'r-raḥmā ḡazretleriniñ mevlidi olmakla nisbeti orayaḡdır. Bunda *zāyīñ* teṣḏīdi ḡaṭādır. Netē kī, ^{3303/20.} *M i ṣ b ā ḡ* 'da menşūsdur.

al-ḡasl Ḡaynıñ fethi ve zammıyla. Yayḡamaḡ ma'nāsınadır. **yūḡālu** ḡasala's-ṣavba ḡasl^{am} min-a'l-bābi's-ṣānī ^{3303/21.} *izā ṭaharahū bi-'l-mā'i*. Ba'zılar 'indinde ḡaynıñ fethiyle maṣdar ve zammıyla isimdir kī yayḡamaḡa ve yayḡanmaḡa dēnür. Ve **ḡasl** bir adamı ^{3303/22.} dōḡup vücūdunu acıtmaḡ ma'nāsına müsta'meldir. **yūḡālu** ḡasalahū *izā ḡarabahū fa avca'a*. Ve ḡok cimā' eylemek ma'nāsına müsta'meldir. ^{3303/23.} İnsan ve ḡayvānda isti'māl olunur. **yūḡālu** ḡasala'l-mar'atu *izā cāma'ahā kaṣīr^{am}* va **yūḡālu** ḡassala'l-faḥlu'n-nāḡata *izā akṣara* ^{3303/24.} *ḡirābahā*. Ve at pek terlemek ma'nāsına müsta'meldir. **yūḡālu** ḡusila'l-farasu 'ala-'l-machūli *izā 'ariḡa*.

al-ḡasil amīr vezninde. ^{3303/25.} Ve **al-maḡsūl** Yayḡanmış nesneye dēnür. Cem'i *ḡaslā* ve *ḡusalā* gelür. *Ḡatlā* ve *ḡutalā* gibi. Mü'enneşinde *ḡasil* ve *ḡasilē* dēnür. ^{3303/26.} Şāriḡ dēr kī: eḡerçi fa'īl bi-ma'nā mef'ūlde tezkīr ve te'nīş müsāvīdir. Lākin bunda ḡalabe-i ismiyyetle *tā* dāḡil olan şıfat ^{3303/27.} mecrāsına icrā olundu *naṭīḡa* gibi. Ve bunun cem'i *ḡasālā* gelür *sakārā* gibi.

al-maḡsal maḡ'ad vezninde. Ve **al-maḡsil** manzil ^{3303/28.} vezninde. Ve **al-muḡtasal** *Mu'tabar* vezninde kī ism-i mekāndır. Ḥāşşaten meyyit *ḡasl* olunan yerē dēnür. Şāriḡ dēr kī: *muḡtesel ḡasl* ^{3303/29.} édecek yerē de dēnür.

al-iḡtisāl ifti'āl vezninde. Bedeni yayḡamaḡ ma'nāsınadır kī yunmaḡ ve yayḡanmaḡ ta'bīr olunur. ^{3303/30.} **yūḡālu** iḡtasala bi-'l-mā'i *izā ḡasala bedeniḥi*. Ve bütün bedene ṭib sürünmek ma'nāsına müsta'meldir kī gereḡi gibi tereşşūḥ éder vecihle ^{3303/31.} sürünmekden 'ibāretdir. Yaḡa ḡimdi ta'bīr olunur. **yūḡālu** iḡtasala bi-'t-ṭībi *izā tanaḏḏaḡa*. Ve at gereḡi gibi terlemek ma'nāsına müsta'meldir. ^{3303/32.} **yūḡālu** iḡtasala'l-farasu *izā 'ariḡa*.

al-ḡusl Ḡaynıñ zammıyla isimdir. Yunup yayḡanmaḡa dēnür. Ḡusl-i şer'ī ma'lūmdur. ^{3303/33.} *va minḥu'l-ḡuslu farāzahū ḡazā*. Ve **ḡusl** iḡtisāl olunacaḡ şuya dēnür. Ekl olunacaḡ nesneye ekl dedikleri gibi. **taḡūlu** ^{3303/34.} *sakaytu laḥū ḡusl^{am} ay mā^{am} yuḡtasalu biḥi*.

al-ğisl ve **al-ğisla**^{tu} Ğaynların kesriyle. **al-ğasül** *şabūr* vezninde. Ve **al-ğassül**^{3303/35.} *tannūr* vezninde. Bunlarda iğtisāl olunacak şuyā dēnür. Ve *ḥatmī* ya ‘nī kendisiyle nesne ğusl édecek *ḥātem* çiçegine^{3303/36.} ve çoğan maķūleşine dēnür kī a ‘rābīñ şabūnlarıdır. Bu cihetle şabūnađa itlāk olunur. Ve **ğisle** ğaynıñ kesriyle. Mutlaķan^{3303/37.} *ṭībe* ve sürünecek dehenē itlāk olunur. Ve nisvān saçlarını tārarken yumuşatmak için saçlarına saçdıķları ‘abīr^{3303/38.} maķūleşine dēnür. Ve **ğisl** ve **ğisle** kezālik ğaynların kesriyle. Baş yayķadıķları nesneye dēnür. Mersīn ve *ḥātem* çiçegi^{3303/39.} ve çoğan ve gül ta ‘bīr olunan çamur gibi. Ve mersīn yaprağına dēnür kī ba ‘zī *ṭīble* terkīb édüp nisvān saçlarına^{3303/40} sürünürler.

al-ğusāla^{tu} *şumāma* vezninde. Nesne yayķayacak şuyā dēnür. Ve yayķanmış nesneniñ şuyuna dēnür kī yayķandı^{3303/41.} ta ‘bīr olunur. Ve *mağsül* olan *şevb* maķūleşine dēnür.

al-ğislīn Ğaynıñ kesriyle. Bu dađı *mağsül* olan *şevb* maķūleşine **[3_304]**^{3304/01.} dēnür. Ve ehl-i cehennemīñ muḥterīķ olurken derilerinden seyelān éden çirk-āba dēnür kī yayķandı menzilinēdir. **ķāla ta ‘ālā**^{3304/02.} *valā ta ‘āmun illā min ğislīn*⁴⁹ *vahuva mā yasīlu min culūdi ahli ‘n-nāri*. Ve pek issi ve germ-nāk nesneye dēnür. Ve cehennemde bir şecerin^{3304/03.} adıdır. Şārihiñ beyānına göre *fi ‘līn* veznindedir. *Yā* ve *nūn zā*’iddir. Mübālağa-yı mutażammındır.

al-miğsal *minbar* vezninde. Kendisiyle^{3304/04.} nesne ğusl olunacak āletē dēnür taş ve ibriķ gibi.

al-tağsīl *taf‘īl* vezninde. Çok cimā‘ eylemek ma ‘nāsına^{3304/05.} müsta‘meldir. **yuķālu** *ğassala ‘l-mar ‘atu izā cāma ‘ahā kaşīr*^{am}. Ve ğasl-i a ‘zā *ḥuşūşunda* mübālağa eylemek ma ‘nāsınadır, *isbāğ-ı vuzū*’ gibi.^{3304/06.} **yuķālu** *ğassala ‘l-ağzā ‘u izā bālağa fi ğuslihi*.

al-ğisl Ğaynıñ kesriyle. Ve **al-ğusal** *şurad* vezninde. Ve **al-ğasīl** *amīr*^{3304/07.} vezninde. **al-ğusāla**^{tu} Ğaynıñ zammıyla *humazā* vezninde. Ve **al-miğsal** *minbar* vezninde. **al-ğissīl** *sikkīt* vezninde. Dişiyē çok^{3304/08.} aşıcı ayğır atā ve puğur deveye dēnür. ‘Alā *ķavlin*, çok aşup gebe etmez olanına dēnür. **yuķālu** *faḥl*^{um} *ğisl*^{um} *va ğusal*^{um}^{3304/09.} *va ğasīl*^{um} *va ğusalat*^{um} *va miğsal*^{um} *va ğissīl*^{um} *ay kaşīru ‘d-đirābi av yukşiru ‘d-đirāba va lā yulḥīķu*. Ve bu insānda dağı isti ‘māl olunur.

al-mağāsīl^{3304/10.} *Mīmīñ* fethiyle. **Yamām**’da niç vādīlere itlāk olunur.

ğisl Ğaynıñ kesriyle. **Banī Asad** diyārında bir mevzi ‘dir.

zātu ğisl^{3304/11.} Bir mevzi ‘-i āḥardır.

ğusl Ğaynıñ zammıyla. **Samīyrā**’ nām-ı maḥalliñ sağ tarafında bir mevzi ‘dir. Andā bir şu olmakla^{3304/12.} aña *ğusla* dağı dērler.

ğasāla^{tu} Feteḥātla. **Taymā**’ nām-ı maḥal ile *F a y y i* *ķabīleşine* maḥşūş **Aca**’ ve **Salmā** nām dađlarıñ beyninde bir dađıñ^{3304/13.} adıdır.

al-ğisvalla^{tu} *ķişvalla* vezninde. **Ħımş** *ķurbunda* bir *ķaryē* adıdır.

al-mağsīla^{tu} *manzila* vezninde. **Madīna**’da bir cabbāne ismidir kī^{3304/14.} onda ešvāb ğasl éderler.

⁴⁹ Allah, Kitap : “Ne de bir ta’âm (yiyecek) bir ğislīn’den başka.” (Hākka Süresi, ayet-36) Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur’ân-ı Kerīm Ve Meâl-i Şerifi*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

abū ğisla^{tu} Ğaynıñ kesriyle. Kırdunı künyesidir.

al-iĝsāl Hemzenıñ kesriyle. Erkek hayvān ^{3304/15}. diŝiye çok aŝmak ma'nāsınadır. **yuĵālu** aĝsala'l-faĥlu izā akšara'd-đirāba.

al-ĝasvīl Ğaynıñ fethiyle. Bir nevi' otđur kī ^{3304/16}. çoraĵ yerlerde olur.

al-ĝasnaba^{tu50} Sīn-i mühmele ile dahracı vezninde. Ŗuyı talaz edüp ŝavurmak ma'nāsınadır. **yuĵālu** ^{3304/17}. ĝasnaba'l⁵¹-mā'a izā ŝavvarahū.

al-ĝaŝkal Ŗīn-i mu'ceme ile ca'far vezninde. Tilkiye dēnür.

al-iĝdīlāl Dād-ı mu'ceme ile ^{3304/18}. iĝdīlāl vezninde ve mürādifidir kī aĝacıñ berk ve ŝāĥları ğür ve firāvān olmak ma'nāsınadır. **yuĵālu** iĝda'allati'ŝ-şacaratu ^{3304/19}. izā iĝda'allat.

al-ĝaĥl Ğaynıñ fethi ve tānıñ sükünuyla. Gökyüzünü bulut kaplayup havāyı zulmet bürümek ma'nāsınadır. ^{3304/20}. **yuĵālu** ĝaĥalati's-samā'u yavmanā hāzā ĝaĥl^{an} min-al'bābi'l-avvali izā atbaĵa dacnuhā.

al-iĝtāl Hemzenıñ kesriyle. Ğaĥl ma'nāsınadır. ^{3304/21}. **yuĵālu** iĝtāliti's-samā'u bi-ma'nā ĝaĥalat.

al-ĝaĥal Fethateynle. Géce pek karañu olmak ma'nāsınadır. **yuĵālu** ĝaĥila'l-laylu ĝaĥal^{an} ^{3304/22}. min-a'l-bābi'r-rābi'i izā altabasat zulmatuhū.

al-ĝaytūl tayfūr vezninde. Her tarafı tutmuş kaplayı zulmetē dēnür. Ve 'askeriñ karıŝık ^{3304/23}. cıĝıltı ve ĝiriv ve feryādlarına dēnür. Ve karañulıĝa dēnür.

al-ĝaytala^{tu} Ğaynıñ fethiyle. Ğaytūl ile iki ma'nā-yı aĥırde mürādifdir. ^{3304/24}. Ve emn ve āsāyiŝle olan ekl ve ŝurb ve feraĥ ve sürürā dēnür. **yuĵālu** huva fi ĝaytalatⁱⁿ ay aklⁱⁿ va ŝurbⁱⁿ va faraĥⁱⁿ bi-l-amni. Ve gözü ^{3304/25}. uyku baŝmaĝa dēnür. **taĵūlu** aĥazatni'l-ĝaytالاتu ay ĝalabatun-nu'āsi. Ve ĝaytالاتu'l-layl géce karañulıĝı çökmekden 'ibāretidir. **yuĵālu** ^{3304/26}. i'takarāt ĝaytالاتu'l-layli ay ilticācu savādihi. Ve māl-i mutĝiye dēnür. Ŗāriĥ déer kī: mutĝī kelimesi atĝādan ism-i fā'ildir kī tuĝyān ^{3304/27}. étirici ya'nī ŝāhibine bā'is-i baĥar ve tuĝyān olan māl déemektir. Burada merām bu degildir. Belki taĝā māddeŝinden me'hūzđur kī ^{3304/28}. ŝıĝır maĵūlesiniñ baĝırmasına dēnmekle māl-i mutĝī öküz ve cāmūs maĵūlesi baĝırıcı māl déemektir. Ve bu imām ^{3304/29}. F a r r ā ' i merĥūmdan menĵūldür. Ve **ĝaytala** na'im-i dünyāya itlāk olunur. **yuĵālu** lahū ĝaytالاتun ay al-ma'u'l-mutĝī. Mütercim déer kī: ^{3304/30}. burada tuĝyāna ĥaml eylemek ŝāriĥiñ taĥrīrinden ercaĥ-ı zan olunur. Zīrā atĝā māl kısminıñ hemān ŝıfat-ı ĥāŝŝasıdır. ^{3304/31}. Hattā nīce eĥādiŝde vaŝ olaraĵ vardır. Ez cümle işbu inna li-l'ilmī tuĝyānan ka tuĝyāni'l-māli⁵² ĥadiŝinde muŝarraĥdır. ^{3304/32}. Ve bu ma'nā mütebādirdir. Ve bu muĥmeli ŝāhib-i E s ā s taŝriĥ eylemiŝdir. ĥayŝu kāla abĥaratuhum ĝayātīlu'd-dunyā ay ni'ma'l-mutarādifatu ^{3304/33}. Pes, mü'ellifin ve na'imu'd-dunyā kavli 'atf-ı tefsīr olunur. intahā. Ve **ĝaytala** birbirine ŝarmaŝmıŝ çitllı ğür aĝaçlıĝa dēnür. ^{3304/34}. Ve ilĝm aĝaçlıĝına dēnür. Ve cema'at-i insāniye dēnür. Ve südlü geyiĝe ve inege dēnür.

⁵⁰ Basmada: ĝasbalā (غسبلة)

⁵¹ Basmada: ĝasbalā (غسبلة)

⁵² Gazalī, İhyā, V, 170 (Krŝ. Ebu Hayseme, Kitabu'l-ilm, I, 26 (103); Mevsūātu etrāfi'l-ĥadis, 78337

al-ğaytal *haydar* vezninde. Kediye^{3304/35} dënür sinnevr ma'nāsınā. Ve ğaytalū 'd-đuhā kuşluk vaktinden şol zamandır ki güneş meşriğden ol dereceye geldik de^{3304/36} mağrib tarafından ikindi vaktiniñ dereceşine gelmiş hey'etinde olur ki nehāriñ tūlū 'i şemsden 'uşrüne qarīb vakit^{3304/37} olur. Ba'zı nüshada zuhur 'unvāniyla mersūm olmakla öyle vaktiniñ dereceşine gelmiş gibi olur ki zevāle qarīb zamān^{3304/38} olur. Buña göre kuşluğun nihāyet zamānı olur. **yuḳālu** *cā'a fī ğaytali 'd-đuhā vahuva hayşu takūnu 'ş-şamsu min maşrikiḫā*^{3304/39} *kahay'atihā min mağribihā vaktu 'l-'aşri avi 'z-zuhuri.*

al-ğatyalā^{tu} Taḳdīm-i tāyla, *dahracq* vezninde. Bir adam māl ve haşem ve ni'met^{3304/40} huşuşunda refāh ve vüs'at üzere olmak ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğatyalā 'r-raculu izā ittasa 'a fī mālīhī ve haşamihī.* Ve şıgır alup şatmak^{3304/41} ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğatyalā 'r-raculu izā ca'ala ticāratahū fi-'l-bakari.* Ve nās-ı bülend āvāz ile şamataş éderekle kırdıyaş dalmak ma'nāsınadır. **[3_305]**^{3305/01} **yuḳālu** *ğatyalā 'l-kavmu izā afādū fi 'l-hadīsi va irtafa 'at aşvātuhum.*

al-ğūḫālā^{tu} Ğaynıñ zammıyla. Bağçeye ve çemenzāraş dënür.

al-iğḫilāl^{3305/02} *iḫḫilāl* vezninde. Bir nesne kat kat biri biriniñ üzerineş biñişüp çökmek ma'nāsınadır, emvāc-ı^{3305/03} baır gibi ve sehāb-ı müterākim gibi. **yuḳālu** *iğta'alla 'ş-şay'u izā rakiba ba 'đuhū ba 'đ^{an}*

al-ğufül *Fāyla şumül* vezninde. Bir nesneyi^{3305/04} kılet-i taḫaffuz⁵³ ve tayakkuşdan nāşī sehv ve terk eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğafala 'anhu ğufül^{an} min-a 'l-bābi 'l-avvali izā tarakahū va saḫā*^{3305/05} *'anhu.*

al-iğfal *Hemzenin kesriyle.* *Ğufül* ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ağfalahū bi-ma'nā ğafala 'anhu.* Ve ba'zılar dédi ki: *ğafala 'r-raculu*^{3305/06} *şāra ğāfil^{an}* ma'nāsınadır ve *ğafala 'anhu va ağfalahū va şalla ğaflatahū ilayhi* ma'nāsınadır. Mü'ellif, 'aql māddeşinde *mā 'kalahū*^{3305/07} *'anka 'ibāretini şubut eylediği için C e v h e r i ' ye ta'arruż ve şavāb olan mā ağfalahū 'unvānındaş olmaşdır déyüp ve buradaş anı*^{3305/08} *şubut eyledi. S a y r ā f ī* tevcihinē göre: kelām-ı mezbūr bir kelām-ı sābıķa mebnīdir. Meşelā; mütekellim muḫātabaş *zayd^{an} laysa bi-ğāfilⁱⁿ 'annī*^{3305/09} *déyüp muḫātab daşı balā mā ağfalahū 'anka unzur şay^{an} ya'nī tafakḫad amrika* démiş olaş ki bu bābda şek ve şüphe yokdur.^{3305/10} 'Ala't-taḫḫīk, zeyd senden ğāfil degildir demek olur. Pes, dayyiķ-i vaķt yāḫūd ihtimām için *unzur* kelimesini ḫazf^{3305/11} eylemişdir. *falyanzur.*

al-ğafalā^{tu} *tamrā* vezninde. Ve **al-ğafal** Fethateynle. Ve **al-ğufilān** Ğaynıñ zammıyla. İsimdir. Ğāfillik ma'nāsınadır .

al-tağāful^{3305/12} *tafā'ul* vezninde. Ve **al-tağafful** *tafa'ul* vezninde. 'An kaşdin, ğaflet göstermek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *tağāfala 'r-*^{3305/13} *raculu va tağaffala izā ta'ammudu 'l-ğafalu.*

al-tağfil *taf'il* vezninde. Bir adam bir nesne ile mühim olmayup ğāfil ve bī-ḫaber kendi^{3305/14} 'ālemindeş iken 'ala 'l-ğaflati, üzerineş varmak yaş tutmak ma'nāsınadır ki ğāfillilmek ve ğāfil avlamak ta'bir olunur. **yuḳālu** *ğaffala*^{3305/15} *fulān^{an} izā kafāhu vahuva ğāfilun lā ya'nā bi-şayⁱⁿ.* Ve setr eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ğaffalahū izā satarahū.*

⁵³ Basmada: *taḫaffuz* (تَخْفُظ)

al-muğaffal *mu‘azzam* vezninde. ^{3305/16.} Rüşd ve fiṭnatden bî-behrē adamaḡ dēnür. **yuḡālu** *racul^{um}* *muğaffal^{um}* *ay lā fiṭnata lahū*. Ve bir *racul* ismidir.

al-ğafül *şabür* vezninde. ^{3305/17.} Bön ve iblē nāḡayaḡ dēnür kî kimiñ yavrusu gelüp kendinden emeşe emzirir olaḡ. **yuḡālu** *nāḡat^{um}* *ğafül^{um}* *ay balhā^{um}*.

al-ğufi ^{3305/18.} Ğaynıñ zammıyła. Şol kimşeḡe dēnür kî ḡayrı me‘mül ve şerrinden ihtirāz olunmayaḡ. Ya‘nî neḡ ḡayraḡ ve neḡ şerre yarar olaḡ. **yuḡālu** *racul^{um}* ^{3305/19.} *ğufi^{um}* *izā kāna lā yurcā ḡayruhū valā yuḡşā şarruhū*. Ve nişān ve ‘alāmeti olmayan ḡumar oḡunaḡ ve yolaḡ ve sâ‘ir nesneḡe dēnür. Ve eşer ‘imāreti ^{3305/20.} olmayan arzaḡ dēnür. Ve tamḡası olmayan dābbeḡe dēnür. Ve naşīb ve Ğurāmeti olmayan ḡumar oḡunaḡ dēnür kî mühmel olur. Ve ḡaseb ^{3305/21.} ve şerefi olmayan ḡāmil ve bî-vücüd adamaḡ dēnür. **yuḡālu** *racul^{um}* *ğufi^{um}* *ay lā ḡasaba lahū*. Ve şā‘iri nā ma‘lüm olan şī‘ire dēnür. ^{3305/22.} Ve şā‘ir-i mechüleḡ dēnür. Ve devēniñ tüylerineḡ dēnür *übāru‘l-ibilu* ma‘nāsınaḡ.

al-mağfala^{tu} *marḡalaḡ* vezninde. ‘*Anfaḡaḡ* ma‘nāsınaḡdır kî ^{3305/23.} ālet dudak ileḡ zēḡan beyninde müctemi‘ olan ṡop kıllaraḡ dēnür. *Cevheri* vehminden nāşī onuñ iki cānibiyleḡ tefsīr eyledi. ^{3305/24.} Şāriḡ dédi kî: *Nihāyeḡ* deḡ *ra‘ā racul^{um}* *yatavaḡḡa‘u fakāla* ‘*alayka bi‘l-mağfalati va‘l-manşalati*⁵⁴ ḡadīşiniñ tefsīrinde *mağfale* ‘*anfaḡaḡ* ileḡ mübeyyendir. ^{3305/25.} *Zirā* vudū‘ ḡālindeḡ ḡaflet maḡalli olmaḡla ihtiyāṡla emir eylediler. Ve menşeleḡ serçe parmaḡında ḡātem duran maḡaldır.

ğāfil ^{3305/26.} ‘*Abdullah bin Mas‘ūd* *radīyallāhu ‘anhū* ḡazretlerineñ ceddi ismidir. Ve bir mevzi‘ adıdır. Ve *Ğāfil bin Đaḡr* birāder-i *Ḳuraym* ^{3305/27.} *bin Śāhilḡ*‘dır.

ğufayla^{tu} *cuhaynaḡ* vezninde. ‘Arabdan bir baṡındır. Ve *Ğufaylaḡ bin ‘Avf Sukūn* ḡabīleşiniñ nesebi ricāлиндendir. ^{3305/28.} Ve *Ğufaylaḡ bin Ḳāsiṡ Rabī‘* ricāлиндendir. Ve *Ğufaylaḡ bintu ‘Āmir bin ‘Abdullah bin Al-‘Avīc Al-‘Adaviyyeḡ*‘dır. Ve *Hubayb bin Muğfil* kî *muḡşin* ^{3305/29.} veznindeḡdir, aşḡābdandır.

al-ğafal Fethateynleḡ. Bol ve çok refāh ve refāḡatlı mālaḡ ve dirliḡe iṡlāk olunur. Bā‘iḡ-i ḡaflet ^{3305/30.} olduḡu için. **yuḡālu** *vahuva fi ḡafalⁱⁿ* *min-a‘l-‘ayşi ay kaşīru rafḡⁱⁿ* *vāsiⁱⁿ*.

banū al-muğaffal *mu‘azzam* veznindeḡ. Bir baṡındır. Ve *Kāmil* ^{3305/31.} *bin Ğufayl* kî *zubayr* veznindeḡdir, muḡaddiḡdir.

al-ğull ve **al-ğulla^{tu}** Ğaynlarıñ zammıyła. Ve **al-ğalal** Fethateynleḡ. Ve **al-ğalil** ‘*azīz* veznindeḡ. ^{3305/32.} Şusuzluḡaḡ, ‘alā ḡavlin şiddetineḡ dēnür kî pek şusuzluḡdur. Yāḡūd şusuzluḡdan cevfiñ yanup göynümesineḡ dēnür. **yuḡālu** ^{3305/33.} *aḡzahu‘l-ğullu va‘l-ğullatu va‘l-ğalalu va‘l-ğalilu ay al-aṡaşu av şiddatuhū av ḡarāratu‘l-cavfi*. Ve *ğull* ve *ğullḡ* maşdar olur. Şuşamak ^{3305/34.} yāḡūd şusuzluḡdan iḡerisi göynümeḡ ma‘nāsınaḡ. **yuḡālu** *gulla‘r-raculu ‘ala‘l-machūli ḡull^{an}* *va ḡullat^{an}* *izā ‘aṡaşu av iṡtadda* ^{3305/35.} *av iḡtaraḡa cavḡahū fahuva ḡalil^{um}* *va maḡlul^{um}* *va muḡtall^{um}*.

⁵⁴ İbnü‘l-Cevzî, *Garibu‘l-hadis*, I, 422; İbn Kuteybe, *Garibu‘l-hadis*, I581; İbnü‘l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 705; Suyûtî, *Cāmiu‘l-ehâdis*, 24/353 (27296); el-Müttekî, *Kenzu‘l-Ummâl*, V, (H. no:26860)

al-gäll Teşdid-i lāmı. Ve **al-gällān** 'allān vezninde. Şusuz deveye dēnür. ^{3305/36.} Binā'en ātidendir. **yuḳālu ba 'īr^{um} ḡäll^{um} va ḡallān^{um} ay 'atşān^{um}.**

al-galla^{um} Ğaynıñ fethiyle. Deve pek şusuz kalmak ma'nāsınadır. ^{3305/37.} **yuḳālu ḡalla 'l-ba 'īru ḡallat^{um} min-a 'l-bābi 'r-rābi 'i izā 'aşaşa şadād^{um}.**

al-iḡtilāl ifti 'āl vezninde. Bu dañı deve pek şuşamak ^{3305/38.} ma'nāsınadır. **yuḳālu iḡtalla 'l-ba 'īru bi-ma 'nā ḡalla.** Ve bir kimşe ḡāliye sürünmek ma'nāsınadır. **yuḳālu iḡtalla bi-'l-ḡāliyeti izā tatayyaba bihā.** ^{3305/39.} Ve içmek ma'nāsınadır. **taḳūlu iḡtalaltu 'ş-şarāba izā şaribuhū.** Ve şiyāb altında bir şevb dañı giymek ma'nāsınadır. **taḳūlu iḡtalaltu 'ş-** ^{3305/40.} **şavāba izā labistuhū tahta 'ş-şiyābi.** Ve koyunlara ḡalal ve ḡulāle dedigi maraz uğramak ma'nāsınadır. **yuḳālu iḡtalati 'l-ḡanamu izā aḡazathu 'l-** ^{3305/41.} **ḡalalu va 'l-ḡulālatu kamā sayuzkaru.**

al-ḡalāl 'alīl vezninde. Şusuzluḡa dēnür ki zikr olundu. Ve kalbdē muzmer olan hıkd **[3_306]** ^{3306/01.} ve kīneye dēnür. Ve maşdar olur. *kamā sayuzkaru.* Ve yonça ile karışık hurma çekirdeğine dēnür ki nākaya vēriler. Ve deründe ^{3306/02.} cay-gir olan 'aşk ve hüzn ve endüh ve taş ḡarāretine dēnür. **yuḳālu fī ḡalbihī ḡalīl^{um} ay ḡarāratu 'l-ḡubbi va 'l-ḡuzni**

al-ḡill ^{3306/03.} Ğaynıñ kesriyle. Bu dañı ḡalīl gibi deründe muzmer olan kīneye dēnür. **yuḳālu bi-ḡalbihī lahū ḡill^{um} va ḡalīl^{um} ay hıkd^{um}.** Ve maşdar ^{3306/04.} olur bir adamıñ derünī bir kimşeye kindār olmak ve kīn bağlamak ma'nāsınadır. **yuḳālu ḡalla şadruhū ḡill^{um} va ḡalīl^{um} min-a 'l-bābi 'ş-** ^{3306/05.} **şānī izā hıkd^{um} va ḡī 'n^{um}.**

al-iḡlāl Hemzenin kesriyle. Hiyānet eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla 'r-raculu izā ḡāna.** ^{3306/06.} Ve deveyi eyüce kandırmayup şusuz komaḡ ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla 'l-ibila izā asā 'a sakyahā falam tarva va ḡad ḡallati 'l-** ^{3306/07.} **ibila kamā sayuzkaru.** Ve kaşab deriyi yüzerken etini ve yağını gereği gibi şıyırmayup deride birazını alıkomak ^{3306/08.} ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla 'l-cāziru fi-'l-cildi izā aḡaza ba 'za 'l-laḡmi va 'ş-şahmi fi-'s-salḡi ya 'nī va taraka ba 'zahū multaziḡ^{um}** ^{3306/09.} **bi-'l-cildi.** Ve bir adamıñ koyunları pek şuşamak ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla fulān^{um} izā iḡtallat ḡanamuhū ay 'aşaşat.** Ve dere ^{3306/10.} **ḡullān** dedikleri nebāt bitürmek ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla 'l-vādī izā anbata 'l-ḡullāna.** Ve bir adamıñ ḡalle ve maḡşülü ^{3306/11.} erişmek ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡalla 'l-ḡavmu izā balaḡa ḡallatuhum.** Ve bir nesneye deḡ deḡ şiddetle bakmak ma'nāsınadır. ^{3306/12.} **yuḳālu aḡalla 'l-başaru izā şaddada 'n-nazara.** Ve tarla maḡşül vērmek ma'nāsınadır. **yuḳālu aḡallati 'z-ziyā 'u izā 'a 'tati 'l-ḡallata.** ^{3306/13.} Mü'ellif bunu tekrār eylemişdir ve bir adamı hiyānete nisbet eylemek ma'nāsınadır ki falān ḡayindir dēmekden 'ibāretidir. **yuḳālu aḡalla** ^{3306/14.} **fulān^{um} izā nasabahū ila-'l-ḡulūli va 'l-ḡiyānati.**

al-ḡulūl *ku'ūd* vezninde. Muḡlaḡan hiyānet eylemek. Ve 'inda 'l-ba 'z ḡanīmet mālına maḡşūşdur. ^{3306/15.} **yuḳālu ḡalla 'r-raculu ḡulūl^{um} min-a 'l-bābi 'l-avvali izā ḡāna av huva ḡāşş^{um} bi-'l-fay 'i.**

al-ḡall Ğaynıñ fethiyle. İdhāl eylemek ma'nāsınadır. ^{3306/16.} **yuḳālu ḡallahū fi-'ş-şay 'i ḡall^{um} min-a 'l-bābi 'l-avvali izā udḡilahū.** Ve dāñil olmak ma'nāsınadır lāzım olur. **yuḳālu ḡalla fihī izā daḡala.** ^{3306/17.} Ve eşvāb altından ḡilāle giymek ma'nāsınadır. **yuḳālu ḡalla 'l-ḡilālata izā labisahā.** Ve saçın diblerine dühn ve tīb şokuşturup ^{3306/18.} uyuşdurmak ma'nāsınadır. **yuḳālu ḡalla 'd-duhna fi ra 'sihī izā adḡalahī fi uşūli şa 'arihī.** Ve bir adamıñ başarı semt ve şavābdan ^{3306/19.} şapmak ma'nāsınadır. **yuḳālu ḡalla başaruhā izā ḡāda 'an-i-'ş-şavābi.** Ve aḡaçlar

aralığından şu akip gitmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** ^{3306/20.} *ḡalla 'l-mā' u bayna 'l-aṣcāri izā carā fihā.* Ve cimā' eden adamın zekeri pek büyük olmakla 'avratın fercini dopdolu tıkaamak ^{3306/21.} ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalla 'l-mar' ata izā haṣāhā ya 'nī valā yakūnu illā min ḡahmin.* Ve bir adamın boyununa yā eline demür lāle geçürmek ^{3306/22.} ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalla fulān^{an} izā vaḡa 'a fī 'unuḳihī av yadihi 'l-ḡulla.* Ve 'arabların *mā lahū ulla va ḡulla* kavilleri bed du'adır. *ull* ve *ḡull* kelimeleri ^{3306/23.} māzī-i mechüllerdir el kafasından kaķılıp def' oluna. Ve *ḡull* dīvāne olup boyununa duvaķ ve lāle geçirilē demekdir. Ve burada ^{3306/24.} *mā'* lafzı nefinden 'ibāretidir.

al-ḡalḡala^{tu} *dahracq* vezninde. İdhāl eylemek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalḡala fihī izā adhala.* ve tiz tiz ^{3306/25.} yürümek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡalḡala 'r-raculu izā asra 'a.* Ve **ḡalḡala** niçe daḡ yollarıdır kī cebel-i reyyāndan berü gelürler. ^{3306/26.} Ve bir mevzi' adıdır.

al-inḡilāl *infi 'āl* vezninde. Ve **al-taḡallul** *tafa 'ul* vezninde. Ve **al-taḡalḡul** *tazalzul* vezninde. Bir nesnenin içine ^{3306/27.} şokulup girmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *inḡalla fihī va taḡallala va taḡalḡala izā dahala.* Ve *taḡallul* ve *taḡalḡal* ḡāliye sürünmek ma'nāsınadır. ^{3306/28.} **yuḳālu** *taḡallala bi- 'l-ḡāliyatī va taḡalḡala izā tatayyaba bihā.* Ve **taḡalḡal** tiz tiz yürümek ma'nāsınadır **yuḳālu** *taḡalḡala 'r-raculu izā asra 'a.*

al-taḡlīl ^{3306/29.} *taf'īl* vezninde. Bir kimseye ḡāliye sürmek ma'nāsınadır. **yuḳālu** *ḡallalahū bi- 'l-ḡāliyatī izā tayyabahū bihā.*

al-ḡilāla^{tu} *kitābq* ^{3306/30.} vezninde. Ve **al-ḡulla^{tu}** *Ḡayn*ın zammıyla. Kaftan ve üstlük altından giydikleri nimten libāsa dēnür kī zıbu ve entāri ve içlik ^{3306/31.} ve zere gömleḡi maḡlēsidir. **yuḳālu** *barazat fulānat^{im} fī ḡilālatⁱⁿ vahuva ṣi 'ār^{im} yalbisu tahta 's-ṣavbi.* Ve **ḡilāle** 'izāma ^{3306/32.} ma'nāsınadır kī karıların büyük görünmek için libās altından kıçlarına baḡlandıkları boḡçaadır. Ve demür halkanın ^{3306/33.} iki uçlarını kaḡuşdurup vaşl edēcek perçine dēnür.

al-ḡull *Ḡayn*ın zammıyla. Maḡbūs ve mecnūn boyununa ve eline ^{3306/34.} geçürdükleri demür toka ve lāleçe dēnür. Cem' i *ḡlāldir.*

al-ḡalla^{tu} *Ḡayn*ın fethiyle. Şuşamak ma'nāsınadır ki zıkr olundu. ^{3306/35.} Ve isim olur. Bir nesnenin duḡul ve ḡāsilātına dēnür kī maḡşul ta'bir olunur. Hāne kirāsi ve ecr-i ḡulām ve fā'ide-i arz ^{3306/36.} maḡlēsī ḡāsilātından 'ibāretidir. **yuḳālu** *ahaza ḡallatahū vahuva 'd-dahlu min kirā' i dāriⁱⁿ va acri ḡulāmⁱⁿ va fā' idat-i arāⁱⁿ.*

al-muḡalḡala^{tu} *mudahracq* ^{3306/37.} vezninde. Bir şehirden bir şehire mürsel ve maḡmül olan risāleçe iḡlāk olunur. **yuḳālu** *risālat^{im} muḡalḡalat^{im} ay maḡmūlat^{im} min baladⁱⁿ ilā baladⁱⁿ.*

al-ḡullān ^{3306/38.} *Ḡayn*ın zammıyla. Talh meşe ağacının minbetlerine, 'alā kavlin derin ve çuķur derelerine dēnür. Müfredi *ḡāll* ve *ḡalīldir.* ^{3306/39.} Ve bir nevi' nebāt-ı ma'rūf ismidir. Bunun müfredi *ḡāll*dir.

al-ḡalā' il *halā' il* vezninde. Zırhlarla dēnür. 'Alā kavlin, halkaların uclarını ^{3306/40.} kaḡuşdurup vaşl edēcek perçine dēnür. Yāhūd zere gömleklerine dēnür kī zere altından giyülür. Müfredi *ḡalīle*dir.

al-ḡalal ^{3306/41.} Fethateynle. Ve **al-ḡulāla^{tu}** *ṣumāmq* vezninde. Koyun ve keçi kısmına maḡşūs bir maraz ismidir. Memelerini eyüçe saḡmayup baķıyye **[3_307]** ^{3307/01.} terkenden ḡādiş olur.

ḡulḡul *hudhud* vezninde. **Baḡrayn** nāhiyesinde bir daḡdır.

ğulā' il 'ulābit vezninde. **Bilād-ı** ^{3307/02.} **huzā' q** 'dan bir beldedir.

al-muğtall *muhtall* vezninde. Şusuz teşne kimseye dēnür. Ve müştāk ve arzumend ma'nāsına müsta'meldir. ^{3307/03.} **taḳūlu** *ana muğtall^{mn} ilayhi ay muştāk^{mn}.*

al-istiğlāl Bir adama bir kimsē kendi için ğallē kazanmak teklif eylemek ma'nāsıdır. **yuḳālu** ^{3307/04.} *istağalla 'abdahū izā kallafahū an yuğilla 'aleyhi.* Ve ğallē mevki'inden ğallē almak ma'nāsıdır. **yuḳālu** *istağalla 'l-mustağillāti izā aḥaza ğallatahā.*

al-ğalūl ^{3307/05.} *şabūr* vezninde. Rāḥatu'l-hulūm gibi çignemeksizin cevfe dāhil olan ta'āma dēnür. **yuḳālu** *ni 'ma ğalūlu 'ş-şayhi* ^{3307/06.} *hāzā vahuva 't-ta'āmu 'l-lazī yudhiluhū cavfahū.*

al-ğaml *Ġayn*ın fethi ve *mīm*in sükunuyla. Dibāgat olunacak deriyi dibāgat ^{3307/07.} éderken ifsād ve tebāh eylemek. 'Alā kavlin, tüyü ve yünü çevirüp dağlamak için enbaştēye başmak. Yāhūd ta'affün édüp ^{3307/08.} köşmekle tüyü āsān yolunmak için kuma gömmek ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala 'l-adīma ğaml^{mn} min-a 'l-bābi 'l-avvali izā afsadahū av ca 'alahū fī ğummatⁱⁿ* ^{3307/09.} *liyanfasih⁵⁵ şūfuhū av dafanahū fi 'r-ramli fayastarhiya fayantatifu şa 'arahū kazālik.* Çapuk nazc bulup idrāk eylemek için hurma koruğunu ^{3307/10.} örtüp bastırmaq. Yāhūd yerē gömmek ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala 'l-busra izā ğammahū liyudrika.* ⁵⁶ Ve bir adamı terletmek için urutup bürümek ^{3307/11.} ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala fulān^{an} izā ğattāhu liya 'raqa.* Ve bir nesneyi işlāh eylemek ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala 'ş-şay'a izā aşlahahū.* Ve üzüm ^{3307/12.} salkımlarını biri birinin üzerine istif édüp dizmek ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala 'l-'inaba izā nazẓada ba'zahū 'alā ba'zⁱⁿ.* Ve otlar ^{3307/13.} gürlüğünden biri birinin üzerine binişmek ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamala 'n-nabātu izā rakiba ba'zuhū ba'z^{an}.* Ve **ğamal** bir mevzi' ^{3307/14.} adıdır.

al-inğimāl *infi 'āl* vezninde. Zıkr olunan ğamal-i edīm ma'nāsından 'ala'l-ihtilāf muṭāvi'dir. **yuḳālu** *ğamala 'l-adīma* ^{3307/15.} *fa 'n-ğamala.*

al-ğamal Fethateynle. Şargının biri biri üzere keşretinden nāşī yara şıkılup azıtmak ma'nāsıdır. **yuḳālu** *ğamila 'l-* ^{3307/16.} *curḥu ğamal^{an} min-a 'l-bābi 'r-rābi 'i izā fusida ya 'nī min tarākibi 'l-cabā'iri.*

al-ğamīl *amīr* vezninde. Biri birinin üstünde bitmiş ^{3307/17.} buğdaycık otuna dēnür.

al-ğumlūl *zunbūr* vezninde. Ağaçlık dereye dēnür. 'Alā kavlin, 'arzi azca uzun uzadı dereye ^{3307/18.} dēnür ki ağaçları ve otları biri birine şarılıp çıtlıkı ola. Ve yüksek tepeye dēnür. Ve muṭlaқан top ve müctemi' nesneye ^{3307/19.} dēnür ki muzlim ve müterākim ola; gerek ağaçlık ve gerek bulud ve gerek karanlılık olsun. Hattā odanın köşesi bu hey'etde ^{3307/20.} olmağla anā dahı iṭlāk olunur. Ve bir nevi' sebze ismidir ki taḥḥ ve ekl olunur. Bu sebze kanābiri olacaktır ki *Ermeniler* ^{3307/21.} hıyarı ve sülüklü pancar dēdikleridir.

al-tağammul *tafa 'ul* vezninde. Bulalamak ma'nāsıdır. **yuḳālu** *tağammala 'ş-şay'a izā tavassa'a.*

ğamalā ^{3307/22.} *camazā* vezninde. Bir mevzi' dir.

⁵⁵ Basmada: *liyafsaḥ* (ليفسخ)

al-mağmūl Bī-nām ve nişān olan adama itlāk olunur. **yuḳālu racul^{um} mağmūl^{um} 3307/23. ay ḥāmīl^{um}.**

al-ğunbūl *zumbūr* vezninde. Bir kuş adıdır.

al-ğantal *Tā-yı fevkiye* ile *candal* vezninde. Bī-nām olan ve nişān olan ^{3307/24.} adama dēnür. **yuḳālu racul^{um} ğantal^{um} ay ḥāmīl^{um}.**

ummu ğantal Şırtlanın künyesidir.

al-ğuncul *ḳunfuḫ* vezninde. *Ḳara* ^{3307/25.} kulak dēdikleri cānavara dēnür. Cemi'i *ġanācil* gelür.

al-ğuncūl *zumbūr* vezninde. Bir cānavardır ḥaḳīḳati nā ma'lūmdur.

al-ğundulānī ^{3307/26.} ğaynın ve *dāh*ın zammıyla. İri başlu adama dēnür. **yuḳālu racul^{um} ğundulāniyy^{um} ay aḏ-ḏaḥmu'r-ra'si.**

al-ğavl ^{3307/27.} *ḳavl* vezninde. Helāk eylemek ma'nāsındır. **yuḳālu ġālahū yağūlahū ġavl^{um} izā ahlakahū.** Ve bir nesneyi yā bir kimseyi nāgehānī aḥz ^{3307/28.} eylemek ma'nāsındır. **yuḳālu ġālahū izā aḥazahū min ḥayṣu lam yadri.** Ve **ğavl** baş ağrısına dēnür. **yuḳālu aḥazahu'l-ğavlu ay aṣ-ṣuddā'u.** ^{3307/29.} Ve sarhoşluğa dēnür. **yuḳālu şurbu'l-hamri fa'aḥazahu'l-ğavlu ay as-sukru.** Ve bu'd-i mafāza ma'nāsındır. **yuḳālu mafāzatu zāt-i** ^{3307/30.} *ğavl^{um} ay bu'du.* Ve renc ve meşakkat ma'nāsındır. **yuḳālu havvana'llāhu 'alayka ġavl^{um} hāza's-safaru ay maşakkatahū.** Ve obruk alçaq yer ^{3307/31.} dēnür. Ve muz ağaçlığına dēnür. Ve çok toprağa dēnür. Ve bir mevzi' adıdır. Ve *ğavlu'r-ricām rā'* ^{3307/32.} i meksüre ile bir başka mevzi' dir.

al-iğtiyāl *ifti'āl* vezninde. Bu daḥi helāk eylemek ma'nāsındır. **yuḳālu iğtālahū izā ahlakahū.**

al-ğuvl ^{3307/33.} Ğaynın zammıyla. Sebeb-i helāk olan nesneye dēnür. **yuḳālu vaḳa'a fi-l-ğuvli ay al-halakatu ve yuḳālu ġālatahū ġuvl^{um} ay ahlakathu** ^{3307/34.} *halakat^{um}.* Ve āfet ve dāhiyyeye dēnür. **yuḳālu işābatuhu'l-ğuvlu ay ad-dāhiyyatu va si'lātu** ma'nāsındır kī tenhā beyābānda ba'zī şekil ile insāna ^{3307/35.} mer'ī olup idlāl ve telā'ub eden bir cins cin tā'ifesine dēnür. *Türk* de ḳoncoloz ta'bīr olunur. Cemi'i *ağvāl* ve *ġilān* ^{3307/36.} gelür ğaynın kesriyle. *ḳāla's-şāriḥ va fi-n-nihāyeti va fi-l-ḥadīsi lā ġuvlun va lā şafarun* ^{57.} *İbn-i Aṣṣīr* dedi ki: *ğuvl* cin ve şeyāfından ^{3307/37.} bir cinsdir. 'Arab za'm ederler kī *ğuvl* tenhā beyābānda insāna şuver-i muḥtelife ile mütelevvin olarak mer'ī olup yolundan idlāl ^{3307/38.} ve helāk eder. Bunun vücudunu fāḥr-i enām 'aleyhi's-selām nefi eyledi. Ve ba'zılar dedi kī menfī olan 'aynı *ğuvl* olmayup belki ^{3307/39.} şuver-i muḥtelife ile müteşekkil olarak insāna tasallutunu nefi ederler. Ḥattā işbu * *izā tağavvalati'l-ġilānu fabādarū bi-l-āzāni* ⁵⁸ *ḥadīsi* ^{3307/40.} *valā ġuvlun valākinna's-sa'ālā* ⁵⁹ *ḥadīsi* *ḳavl-i şānīyi mü'eyyiddir.* Netē kī, mü'ellif daḥi beyān eder. Ve **ğuvl** semādan sākīḳ olan ^{3307/41.} şihbden maḥlūḳ olmak üzere meşhūrdur. Kaldı kī vāḳian bir adam gēcelerde bir tenhā maḥalde yāḥūd yolda bulunup vehm **[3_308]** ^{3308/01.} ve vaḥşet peydā eylesē gözüne eşkāl-i mehūle ile müteşekkil şuret-i ġarībe taḥayyül eder. Ḥaḳīḳati

⁵⁷ İbn Ebī Şeybe, *el-Musannef*, IX, 43 (26933); el-Mübārekpūrī, *Tuhvetü'l-ahvezī*, VII, 198; el-Müttekī, *Kenzu'l-ummāl*, VI, 167 (15233); Ebu's-Seadāt İbnu'l-Esīr, *en-Nihaye*, III, 746

⁵⁸ Nesāi, *es-Sünenü'l-kübrā*, IX, 349 (10725); el-Begavī, *Şerhu's-sünne*, XII, 173 (3251); el-Heysemī, *Mecmeu'z-zevāid*, X, 94 (17113); en-Nevevī, *el-Minhâc*, XIV, 217.

⁵⁹ el-Münâvî, Feyzu'l-kadir, VI, 562 (9908); Kâdî İyâd, *İkmâlü'l-mu'lim*, VII, 72; en-Nevevî, *el-Minhâc*, XIV, 217; Ebu's-Seadāt İbnu'l-Esīr, *en-Nihaye*, III, 746

vāhimenin fi'lidir. Ve gerçi ^{3308/02.} cin t̄a' ifeşinin vücūdu şer'an şābitdir. Lākin kavli-i tahkik üzere tasalluṭ ve idrārdan memnū'lardır. Ve **Rumeli** ülkesinin ^{3308/03.} ba'zı kūturunda cādū ta'bīr ettikleri şahş nakillerine göre *ḡuvl* nev'indendir. *İbn-i Kamāl* ve *Abu's-Su'ūd* ve *Sa'addī* ^{3308/04.} *Ḥasancānī* fetvāları üzere ervāh-ı habīşe kendüler ile münasebeti olan ecsād-ı habīşeye duhūl ve taşarruf édüp kendileri gibi ^{3308/05.} murdārlara idrār éderler. Lākin ehl-i imāna musallaṭ olaṃazlar. Ve def'inin çāreşi daḡı fetāvā-yı mezkūrede meşrūhdur. ^{3308/06.} *intahā*. Ve **ḡuvl** yılanā dēnūr hayye ma'nāsına. Bunun cem'i *aḡvāldir*. Ve cin t̄a' ifeşinin sāhiresine dēnūr kī cādū ta'bīr ^{3308/07.} olunur. Ve ölüme dēnūr, *meniyye* ma'nāsına. Ve bir mevzi' adıdır. Ve bir cins şeytāna dēnūr kī insānı ekl éder. 'Alā kavlin, ^{3308/08.} bu bir canavardır kī ba'zı 'arab-ı bādiyede anı görüp yıldılar. Hattā *ta'abbata şarr^{an}* laḡabıyla muḡallem olan kimsē anı ḡatl eylemiştir. ^{3308/09.} Ve **ḡuvl** elvān ve eškāl-i muḡtelife ile mütelevvin ve müteşekkel olan sāhirlere ve öylesi cin t̄a' ifeşine iṭlāk olunur. Yāhūd ^{3308/10.} muṭlaḡan müzeyyel-i 'aḡl olan şey'e dēnūr. Bu ma'nāda *ḡaymın* fethiyle de cā'izdir.

al-ḡavā'il *ḡā'ilenin* cem'idir. *Āfāt* ^{3308/11.} ve devāhīye iṭlāk olunur. **yūḡālu** *işābatuhumu'l-ḡavā'ilu ay ad-davāhī*. Ve *ḡā'ilatu'l-ḡavz* ḡavzın gediginē ve raḡnesine ^{3308/12.} dēnūr kī ondan şuyu telefe ceryān éder. Ve *ḡā'ilē* te'kīd-i dāhiye için *ḡavl* kelimesinin şıfatı olur. *Tā* mübālaḡa içündür. **yūḡālu** ^{3308/13.} *atā ḡavl^{an} ḡā'ilat^{an} ay amr^{an} dāhiy^{an} munkar^{an}*.

al-muḡāvala^{tu} *mufā'alq* vezninde. Mübāderē ve müsābaḡa ma'nāsındır. **taḡūlu** *kuntu aḡāvala* ^{3308/14.} *ḡacat^{un} ay abādara*. Mütercim şīḡh-ı mübādele ile beyān eylemekle zāhiran nüşḡası ḡalaṭ imiş. Hattā *Niḡāyē* 'de *al-muḡāvalatu'l-mubādaratu* ^{3308/15.} *fi-'s-sayri va aşluḡū min-a'l-ḡavli ay al-ba'di* 'ibāretiyle mersūmdur.

al-miḡval *minbar* vezninde. Ba'zı ḡamçılara geçürülen ^{3308/16.} demūr namluya dēnūr kī ḡamçı ana *ḡilāf* menzilinde olur. ḡamçı şūretiyle anıḡla urup ḡat' ve cerḡ éderler. Ve mişmel ^{3308/17.} ya'nī palā tarzında bir ḡüne ālete dēnūr kī palādan incē ve uzunca olur. Buḡa **Fārisī** 'de belsek ve **Türki** 'de pinyal ve şiş ta'bīr ^{3308/18.} éderler. Ve uzun temrene dēnūr. Ve 'inda'l-ba'z *miḡvel* enşeli bir ḡüne incerek ḡılıca dēnūr kī **Türki** 'de kürde dedikleri ^{3308/19.} olacaḡdır kī 'arabların cenbiye ta'bīr ettikleri daḡı bu kısımındır. Bu āleti fettānlar kullanırlar. İḡtiyāl ile hemān i'māl éderler. ^{3308/20.} Ve **miḡval** bir racul ismidir. Ve **miḡval** kazālik *ḡavlden* ism-i ālet olur kī çapuk helāk éden nesneye iṭlāk olunur. *va minhu yūḡālu* ^{3308/21.} *faras^{un} zātu miḡvalⁱⁿ ay zātu sabḡⁱⁿ*. ḡüyā kī sā'ir atları sebḡ ile iḡtiyāl éder.

al-ḡavlān *ḡavlān* vezninde. Çoḡana şebīh ^{3308/22.} bir nevi' ekşi otuḡ ismidir. Ve bir mevzi' adıdır.

al-taḡavvul *tafa'ul* vezninde. Televvün ma'nāsındır. **yūḡālu** *taḡavvalati'l-mar'atu* ^{3308/23.} *izā talavvanat*.

al-aḡval *aḡmar* vezninde. Ve **al-ḡuvval** *sukkar* vezninde. Refāh ve nu'ümetlü nerm ve laṭīf dirlige dēnūr. **yūḡālu** *ayş^{un}* ^{3308/24.} *aḡvalu va ḡuvval^{un} ay nā'im^{un}*

ḡuvayl *zubayr* vezninde. Bir mevzi' dir.

al-ḡayl *mayl* vezninde. Mü'ellif *al-labanu turzi'uhu'l-mar'atu valadahā* ^{3308/25.} *vahiya tu'tā av vahiya ḡāmil^{un} va ismu zālika'l-labani ayz^{un}* 'ibāretiyle beyān eylemekle *ḡayl* ḡātun cimā' olunurken yāhūd ^{3308/26.} ḡāmil iken çocuḡa vērdiḡi südden 'ibāret olur. Zīrā muḡtażā-yı 'ibāre budur. Şāriḡ dēr kī: mü'ellif 'ādeti üzere ^{3308/27.} burada daḡı müsāmaḡa üzere müşevveşen

tefsir eylemiştir. Zîrâ *ğayl* lafzını ibtidâ' isim olarak tefsir eyledikten sonra ve *ismu* ^{3308/28}. *zâlika*'l-labanu'l-ğaylu ayz^{am} 'ibâreşi zâ'id ve mühmeldir. Aşıl haqq-ı 'ibâre *ğayl* maşdar ve isim olmağıdır. Maşdariyyeti şüretde ^{3308/29}. cimâ' olunan yâhûd hâmil olan hâtun veledini emzirmek ma'nâsınadır ki ol veled süd hastası olur. **yuğâlu** ^{3308/30}. *ğâlati*'l-mar'atu valaduhâ tağayyala *ğayl*^{am} izâ arza 'ahâ vahiya tu'tâ av vahiya hâmil^{um}. Ve ol südüñ dağı ismi *ğayl*dir. Netę ki, ^{3308/31}. *N i h â y e* ' de ve ümmehât-ı sâ'irde *al-ğayl huva an yucâmi*'a'r-raculu zavcatâhû vahiya murzi^{um} av hâmil^{um} 'ibâretile müfesserdir. Ve **ğayl** etlü ^{3308/32}. dolu bilekçeğe dênür. Ve etineğ dolu tenü-mend delükânliyağ dênür. Ve yeryüzünde akan şuyâğ dênür. Ve bir nesneğ üzere çizilmiş ^{3308/33}. çizgiyeğ dênür. Ve **Makkâ**'de **Cabal-i Abâ Kubays** dibinden akan şuyun ismidir ki çırpıcılar andağ bez çırpırlar. Ve akar pıñarlı dereyeğ ^{3308/34}. dênür. Ve yakın görünen irâk yereğ ve nesneğeğ dênür. Ve **Yalamlama** yanındağ bir mevzi' adıdır. Ve **Yamâmq** kurbundağ bir mevzi' adıdır. ^{3308/35}. Ve **Banî Ca'dq** yurdundağ bir dereğ adıdır. Ve başkağ bir mevzi' adıdır. Ve muğlak şulu yereğ dênür. Ve şevbdeğ olan damğayağ dênür. Ve bol ^{3308/36}. câmeğeğ dênür.

al-iğâla^{tu} Hemzeñin kesriyle. Ve **al-iğyâl** Aşlı üzereğ 'avrat cimâ' olunurken yâhûd hâmil iken ^{3308/37}. çocuğı emzirmek ma'nâsınadır. **yuğâlu** *agâlati*'l-mar'atu valadahâ va ağyalathu izâ sağathu'l-ğayla. Gerçi mü'ellif ânifen *ğayl* kelimesini ^{3308/38}. vech-i meşrûh üzereğ beyân édüp şârih dağı ve türe-i merkûmeğ üzereğ taşih eyledi. Lâkin derdest olan ^{3308/39}. uşuluğ mecmû'undağ bu ma'nâ *if'âl* bâbindan mersümdür. Zâhيران, mü'ellifin ibtidâ' *al-ğayl* kavli südüñ ismi olup şâniyen ^{3308/40}. 'ibâreğ ve *ismu zâlike*'l-irzâ' iken *al-irzâ'* yerineğ *al-laban* kelimesi tuğyân-ı kalem nâsih olmağ ağlebirdir. Zîrâ *N i h â y e* 'den ve sâ'irdeñ ^{3308/41}. münfehim olan böyleçeğ olmağıdır. *Muğil* ve *muğâl* 'unvânları dağı meziddeden olduğı mü'eyyedir. Ve **iğyâl** ağacın berk **[3_309]** ^{3309/01}. ve şâhları gür ve şık ve biri birineğ şarmaşık olmağla koyu gölgeçlik olmağ ma'nâsınadır. **yuğâlu** *agýala* 'ş-şacaru izâ şâra ^{3309/02}. *miğyâl*^{am} kamâ sayuzkaru. Ve keçi ve koyun mağuleşi hayvân bir senedeğ iki def'a döl vérmek ma'nâsınadır. **yuğâlu** *agýalati*'l-ğanamu ^{3309/03}. *izâ nuticat fi*-s-sanati marratayni.

al-istiğyâl 'Avrat çocuk emzirirken yâhûd hâmil iken cimâ' olunmağ ma'nâsınadır. ^{3309/04}. **yuğâlu** *istağyalati*'l-mar'atu izâ câma'ahâ zavcuhû *ğayl*^{am}. Ve **iğyâl** ile ma'nâ-yı şânideğ mürâdifdir. **yuğâlu** *istağyala* 'ş-şacaru izâ şâra ^{3309/05}. *miğyâl*^{am}.

al-muğil *mu'ın* veznindeğ. Ve **al-muğyil** *muhsin* veznindeğ. Cimâ' olunurken yâhûd hâmil iken çocuğunağ süd véren ^{3309/06}. hâtunağ dênür.

al-muğâl *mubâh* veznindeğ ve **al-muğyal** *mukram* veznindeğ. Hâlet-i mezbûredeğ süd emen çocuğâğ dênür. Evvel ^{3309/07}. *agâl*eden şâni *iğyâl*den me' hûzdur.

al-ğila^{tu} Ğaynın kesriyle. İsimdir. Hâlet-i irzâ'dağ olan cimâ'âğ ve hâmil hâtun ^{3309/08}. veledini irzâ'âğ dênür. *va minhu*'l-hadisu lakad hamamtu an anhâ 'an-i'l-ğilati⁶⁰. Ve **ğile** bir mevzi' adıdır ve şıkşıkağ ma'nâsınadır ki ^{3309/09}. deveniğ ısırdık dağ ağızından çıkan dağarcığağ dênür. Ve **ğile** bir kimşeyi hileğ ve hid'âğ ile aldayup bir yereğ götürüp helâk ^{3309/10}. eylemeğeğ dênür. **yuğâlu** *qatalahû gîlat*^{um} ay hada 'ahû fazahaba bihî ilâ mavzi^{im} faqatalahû.

al-muğtâl *muhtâr* veznindeğ. Bu dağı semüz ve dolğun ^{3309/11}. bileğeğ dênür. **yuğâlu** *sâ'id*^{um} *muğtâl*^{um} ay rayyân^{um} mumtali^{um}. Ve etlü cânlu tenü-mend delükânliyağ dênür.

⁶⁰ Kâdi İyâd, *İkmâlu*'l-mu'lim, IV, 322; *Meşârku*'l-envâr, II, 142; İbn Abdilberr, *et-Temhîd*, XIII, 90; en-Nevevî, *el-Minhâc*, X, 16; el-Müttekî, *Kenzu*'l-ummâl, XVI, 346 (44850); el-Münâvî, *Feyzu*'l-kadir, V, 357 (7298)

al-ğil Ğaynıñ kesriyle. Biri birine^{3309/12.} şarmaşmış şık ve çıtılķı ağaçlıǵa dēnür. Fethlede, zebānzedeđir. Ve sazlıǵa dēnür. Ve bük ta 'bir olunan şık mēşeýe^{3309/13.} dēnür. Ve her şulu dereýe dēnür. Cem 'i aǵyāl ve ğuyūldür. Ve bir mevzi ' adıdır.

al-muǵayyil muħaddis vezninde. Ve **al-mutaǵayyil**^{3309/14.} mutaħayyir vezninde. Sazlıķda ve ormanlıķda šābit ve aña dāhil olan kimsēye dēnür.

al-miǵyāl miħrāb vezninde. Šāhları biri birine^{3309/15.} şarmaşık ve şık budaklı ağaç dēnür kī koyu gölǵelik ola. **yuķālu** šacarat^{um} miǵyāl^{um} ay al-multaffatu 'l-afnāni vārifatu 'z^{3309/16.} zilāli.

al-taǵayyul tafa 'ul vezninde. Ağaç miǵyāl olmak ma 'nāsınadır. **yuķālu** taǵayyala 'ş-šacaru izā šāra miǵyāl^{um}. Ve bir kavmiñ mālları^{3309/17.} çoǵalup gür ve firāvān olmak ma 'nāsınadır. 'Alā kavlin, kendileri çoǵalmak ma 'nāsınadır. **yuķālu** taǵayyala 'l-kavmu izā kašura^{3309/18.} amvāluhum av kašurū.

al-ǵayla^{tu} tamrā vezninde. Semüz 'avrata dēnür. **yuķālu** imra 'at^{um} ǵaylat^{um} ay samīnat^{um}.

al-ǵuyul Žammeteynle. Çok^{3309/19.} yāhūd semüz ve tavlı develerē ve şıǵırlara dēnür. **yuķālu** ibil^{um} av baķar^{um} ǵuyul^{um} ay kaštrat^{um} av simān^{um}.

ǵaylān salmān vezninde.^{3309/20.} Ž u ' r - r u m m a ile ma 'rūf šā 'iriñ ismidir. Ve bir adamıñ ismidir kī bir kavm ile miyānelerinde demē dā 'ir bir mādde-i 'adāvet olmakla çaķ^{3309/21.} kendi gözlerine toprak girmedikçe ya 'nī helāk olmadıkça kavm-i mezbūr ile müsāleme ve muşāfāt eylememek bābında yemīn eylemişdi.^{3309/22.} Bir gün kavm-i merķūm nāgehānī kendisini ihātā üzerine kaşd ve hücūm eylemeleriyle gūyā kī 'ahde-i yemīninden hūrūclā muşālahaya^{3309/23.} rām ve kā 'il olduǵunu eş 'ār için taħallal ǵaylu⁶¹ diyerek kendi gözlerine toprak saçmaǵa başladı. Lākin ol vaż 'ını^{3309/24.} kaḅul eylemeyüp katl eylediler. Taħallal kelimesi emirdir. 'Ahde-i yemīninden hūrūc eyle demektir. Ve ǵayl ǵaylāndan muraħhamdır.

ummu ǵaylān^{3309/25.} salmān vezninde. Šecer-i semürdir kī bādiye eşcārından muǵaylān ağacı dedikleridir.

al-ǵā 'ila^{tu} ve **al-maǵāla^{tu}** maķālā vezninde.^{3309/26.} Deründe muzmer olan hıķd ve kīneye dēnür. Ve şerr ve şūr ma 'nāsınadır. **yuķālu** baynahum ǵā 'ilat^{um} va maǵālat^{um} ay şarr^{um}.

aǵyāl^{3309/27.} Yāhūd zāt-i āyāl hemzenin fethiyle. **Yamāmā** 'da bir vadi ismidir.

al-iǵtiyāl ifti 'āl vezninde. Oǵlan semürüp^{3309/28.} tenū-mend olmak ma 'nāsınadır. **yuķālu** iǵtāla 'l-ǵulāmu izā samina ve ǵaluza.

⁶¹ Basmada: taħallal yā ǵaylu (تحلل يا غيل)

ARAPÇA SÖZLÜK

<u>Transkripsiyon</u>	<u>Arapça Aslı</u>	<u>Kāmustaki Anlam</u>
muğazğaza^{tu} 2534/26	(مُغَظَّظَةٌ)	Çok kaynayan tencereye denir.
ğilza^{tu} 2534/28	(غِلْظَةٌ)	Yoğun olmak.
ğalza^{tu} 2534/28	(غَالِظٌ)	bk. ğilza^{tu}
ğulza^{tu} 2534/28	(غُلْظٌ)	bk. ğilza^{tu}
ğilāza^{tu} 2534/28	(غِلَازَةٌ)	bk. ğilāzu
ğilāzu 2534/28	(غِلْظٌ)	Yoğun olmak; ekin kalınlaşıp taneleri çıkmak.
ğalīz 2534/30	(غَالِيْظٌ)	bk. ğulāz
ğulāz 2534/30	(غُلَازٌ)	Kalın ve sert nesneye denir.
ğalzu 2534/31	(غَالِظٌ)	Sert, katı yere denir.
īglāz 2534/32	(اِغْلَازٌ)	Sert, kötü yere inmek; bir nesneyi çirkin bulmak; bir kimseye sert ve kaba söz söylemek.
istiğlāz 2534/35	(اِسْتِغْلَازٌ)	Ekin kalınlaşıp taneleri çıkmak; bir nesneyi kötü kabul ederek satın almaktan vazgeçmek.
ğilza^{tu} 2534/37	(غِلْظَةٌ)	bk. muğālaza^{tu}
muğālaza^{tu} 2534/37	(مُغَالِظَةٌ)	Husumet ve düşmanlık.
diyatu'l muğallaza^{tu}	(دِيَّتُ الْمُغَالِظَةِ)	2534/38. “Şibh-i amd” diyetidir, otuz “hikka” ve otuz “caza'a” ve kırk “seniyye” ile sekiz, dokuz yaşında olan dişi develerin tamamının o senede gebe olup karınlarında yavruları olmasına denir.
ğanzu 2535/02	(غَنْظٌ)	Bir nesnenin bir adamı fazlasıyla sıkıntı ve zahmete düşürüp kederli eylemesi; daimi sıkıntı, keder, şiddetli gam ve mihnetten ölüm derecesine ulaşmak.
ğanaz 2535/04	(غَنْظٌ)	bk. ğanzu
ğanīz 2535/06	(غَنْيْظٌ)	Salkımıyla ağacından kesilip kıvama getirilmesi için bir mahalle konulup terk edilen hurma koruğuna denir.
ğinziyān 2535/07	(غِنْظِيَانٌ)	Deli, belalı, kötü ve her türlü fenalıkları üstünde toplayan kimseye denir.
ğanzaya^{tu} 2535/08	(غَنْظِيَةٌ)	bk. ğinziyān

ġanāz 2535/08	(غَنَاظُ)	Gam, keder ve sıkıntı.
ġayzu 2535/10	(غَيْظُ)	Öfke ve gazab eylemek, bir rivayete göre çok şiddetli hiddet, kızgınlık ve evveline denir. Yani gönül hoşluğunun kargaşasından kalpte giderek şiddetlenip dargınlık olan hararettir; darlatmak manasına masdardır; isim olarak kullanılır; Gayz b. Murrata b. Avf b. Sa‘d b. Zubyān’ın ismidir.
igtiyāz 2535/13	(اِغْتِيَاظُ)	Gazaba gelmek, öfkelenmek.
taġyīz 2535/14	(تَغْيِيظُ)	Gazaba getirmek, öfkelenmek.
taġayyuz 2535/15	(تَغْيُظُ)	Gazablanmak, öfkelenmek; öğlen sıcaklığı şiddetlenmek.
igāza^{tu} 2535/16	(اِعْظَاةٌ)	bk. muġāyaza^{tu}
muġāyaza^{tu} 2535/16	(مُعْظَاةٌ)	Gazab eylemek.
ġayyāz 2535/17	(عَيَاظُ)	Banū Dabba’dan İbnu Mus‘ab’dır.
ġiyāz 2535/17	(غِيَاظُ)	Öfke ve gazab.
ġāġ 2715/05	(عَأْغُ)	“Habak” ismidir, “füzenc” dedikleri bitkidir, Türkçe’de “yarpuz” derler.
ġavġā’u 2715/06	(عَوْغَاءُ)	Çekirgeye, kanatları bittikten sonra bir kavle göre rengi gidip kırmızı olduktan sonrasına denir; toz gibi zayıf ve vücutsuz olmakla konduğu yeri ısırılmaz olan sivrisineğe benzer bir çeşit sineğe denir; alçak kimselere bu münasebetle “ġavġā’u” denir.
ġatrafa^{tu} 2818/24	(عَتْرَفَةٌ)	bk. taġatruf
taġatruf 2818/24	(تَعْتَرُفٌ)	Büyüklenmek.
ġudāf 2818/25	(عُدَافٌ)	“Kuzgun” tabir olunan ağustos kargasına denir, “ġurābu’l-kayz” manasına; tüyü çok olan “kerkes” kuşuna denir; bir adam nişanıdır; siyah ve uzun saçta denir; siyah kanada denir.
ġādif 2818/28	(عَادِفٌ)	Gemi askerine denir, “mallāh” manasına.
ġādūf 2818/29	(عَادُوفٌ)	bk. miġdaf
miġdaf 2818/29	(مِعْدَفٌ)	Gemi askerine denir, “micdāf” manasına.
ġadaf 2818/29	(عَدَفٌ)	Refah, bolluk ve bereket.
ġidaff 2818/30	(غِدَفٌ)	Arskana denir.
ġadaf 2818/31	(عَدَفٌ)	Çok vergi vermek.

iğdāf 2818/32	(اِغْدَافٌ)	Hatun peçesini yüzüne doğru sarkıtarak salıvermek; gece karanlık perdesini salıvermek manasına kullanılır. kararmaktan ibârettir; avcı av üzere ağ serpmek; sünnet ederken deriyi dibinden kesmek; cinsel ilişkiye girmek.
iğtidāf 2818/36	(اِغْتِدَافٌ)	Çok nesne almak; elbise biçmek.
ğurdūf 2818/37	(غُرْدُوفٌ)	bk. ğudrūf
ğudrūf 2818/38	(غُضْرُوفٌ)	Kıkırdak ve kemirtlek diye bilinen yumuşak kemiğe denir; burunun yumuşağı, sırtı, kıkırdağı ve uçları; göğsün aşağısında olan ve kulağın yukarısının iç yüzünde olan yumuşak kemikler gibi.
ğurdūfān 2818/40	(غُرْدُفَانٌ)	Hayvan semerinin ortasıyla arkası arasında sağlı sollu bağlanmış olan iki ağaca denir.
ğirnif 2818/41	(غِرْنِفٌ)	Yasemin dedikleri çiçek; hasır otu dedikleri “berdi” otuna denir.
ğarf 2819/03	(غَرْفٌ)	Kendisiyle deri tabaklanan ağacın ismi; kesmek ; alında olan saçı kesmek; suyu havuzdan avuçla daldırıp almak.
ğarfıyyu 2819/06	(غَرْفِيٌّ)	“Ğarf” denilen bitkiyle tabaklanmış deriye denir.
ğaraf 2819/07	(غَرَفٌ)	“Sümük” otuna denir “sümām” manasına, bir kavle göre taze, yeşil olanına denir; “şett, dubbāk, bešem, afār, utm, savm, habac, şadn, hayhal, hayşar, durm” dedikleri ağaç ve bitkilerin her birine denir; ağacın yaprağı; devenin, “ğaraf” dedikleri bitki ve ağaçları otlamakla karnı ağrımak manasına masdar olur.
ğarfa^{tu} 2819/11	(غَرْفَةٌ)	Alında olan saçı bir kere kesmek; suya eli bir defa daldırıp almak.
ğārifa^{tu} 2819/12	(غَارِفَةٌ)	Letafet ve nezaket için hatunun alnında düzelttiği saç; alındaki saçı kesmek; uygun ve çok yürüyen deve.
mağārif 2819/16	(مَغَارِفٌ)	Yürümeye denir.
iğtirāf 2819/18	(اِغْتِرَافٌ)	Suya daldırıp avuçla su almak.
ğirfa^{tu} 2819/19	(غِرْفَةٌ)	El ile su almak; ayakkabı “na‘l” manasına.
ğurfa^{tu} 2819/20	(غُرْفَةٌ)	Eli suya daldırarak alınmış bir avuç su; çardak diye bilinen mesken, Fârisi’de “fervâre” derler; bir tutam saç; devenin boyununa geçirdikleri ucu ilmikli ip; “semâ’u sâbi‘a” manasına yedinci feleğe denir.
ğarāfa^{tu} 2819/25	(غَرَاْفَةٌ)	Eli daldırmakla alınmış bir avuç su.

ġirāf 2819/25	(غَرَّافٌ)	Avuçla daldırılıp alınmış su; büyük ölçek.
miġrafa^{tu} 2819/27	(مِعْرَفَةٌ)	Tencereden kendisiyle nesne alınan kepçeye denir; kendisiyle daldırılıp nesne alacak şey.
ġariġ 2819/28	(غَرِيفٌ)	Kandıra ve sazlık; bük, meşe; bük içinde olan su; Zayd b. Harise hazretlerinin kılıcı ismi; birbirine girmiş sık ağaçlık koruluġu, ne cins ağaçlık olursa olsun; hasır otu ve sazlık cinsinden bük ve orman; bazen “dāl” ve “selem” ağaçlarından olan sık bük ve orman; Yemenli bir kölenin ismi; Garif b. Al-Daylami'nin ismi; büyük yahud geniş kova.
ġariġa^{tu} 2819/33	(غَرِيفَةٌ)	Sık ağaç koruluġu; ayakkabı yahud köhnesi; kılıç kınının aşağısına bağlanıp ve fazla olmakla salınıp duran meşinden kesilmiş bir karış miktarı kayışa denir ve onu kimi nakış ustası altun ve gümüşle süslerler.
ġiryaf 2819/36	(غَرِيفٌ)	Bir kavle göre hasır otu denilen bir cins zayıf ağacın adı; Banû Numayr yurdunda bir daġın adıdır.
'amūdu ġiryafa^{tu}	(عَمُودُ غَرِيفَةٍ)	2819/37 Gani b. A'sur kabilesine ait otlakta bir arzın ismi.
ġarafa 2819/38	(غَرَّافٌ)	Sahabiden İbnu Hâris'dir.
ġarūf 2819/38	(غَرُوفٌ)	Pek yakın olmakla suyu el ile alınabilen kuyu; büyük yahud geniş kova.
ġarrāf 2819/40	(غَرَّافٌ)	Vasit ile Basra arasında, üzerinde büyük bir kaza olan nehrin adı ; Barâ' b. Kays'ın atının ismi; suyu çok ırmak; seyrek adımlı olup el ile nehirden su alır gibi yer deġiştirerek giden at.
ġurayfa^{tu} 2820/02	(غُرَيْفَةٌ)	Bir yer adı.
taġarruf 2820/03	(تَغْرُوفٌ)	Bir adamın yanında neyi varsa tamamını çekip almak.
inġirāf 2820/04	(اِنْتِغَرَاْفٌ)	Kesilmek.
ġasaf 2820/05	(عَسْفٌ)	Karanlık, zulmet.
iġsāf 2820/05	(اِغْسَاْفٌ)	Karanlığa girmek.
ġudrūf 2820/06	(غُضْرُوفٌ)	bk. ġurdūf
ġaġf 2820/06	(عَضْفٌ)	Bir nesneyi kırmak; köpeġin kulaġı bükülüp sarmak; hayvan asla ırkılmeyip akarsu gibi bir düzlüġe sürüp gitmek; yellenmek.

ğadaf 2820/10	(غَضَف)	Çekirdeği kabuksuz olup dibinden tepesine kadar fidanları olan, meyvesi meyvesine hurma ağacına benzeyen Hindistan'a mahsus bir ağaç; hayvanın kulakları sarkık ve düşük olmak.
ağdaf 2820/13	(أَعْضَف)	Sarkık kulaklı hayvan, attı olursa "göğüç" tabir olunur; kalın yeleklı ok; pek karanlık gece; hoş ve güzel uygun dirlik; kulakları bükülmüş yahud sarkık arslan, bir kavle göre darğınlğından veya ihtiyarlığınan üst kapakları gözleri üzere sarkıp düşmüş arslan.
ğādīf 2820/17	(عَاضِف)	Refah hali olmakla memnun ve nimetler içinde olan adama denir; refah ve rahatlık üzere olan hoş dirlik; kulaklarının yukarıları önüne doğru eğik ve yatık olan köpek.
ğadafa 2820/20	(غَضَف)	"Bağırtlak" kuşu; "ekeme" manasına anadan doğma kör olan.
ğudayf 2820/21	(غَضِيف)	Ashabtan olan Gudayf b. Al-Hâris yahud Hâris b. Gudayfu's-sumâliyyu ve As-sukûniyyu.
igđāf 2820/23	(اِغْضَاف)	Gece kararıp karanlık olmak; hurma ağacının dalları sık ve çok, meyvesi tam olmamış olmak veya bir kavle göre çok olmak; bulut yağdırmak üzere olmak, saçak gibi salınmaktan ibârettir; mandırada ve ağılda çok sayıda hayvan olmak.
tağđīf 2820/27	(تَغْضِيف)	Bir nesneyi aşağı sarkıtmak.
tağadđuf 2820/28	(تَغْضُف)	Taze fidan gibi iki tarafa eğilip, bükölüp, kırılıp, kıvrılmak; kuyunun çevresi çöküp yıkılmak; gece karanlığı çöküp her tarafı bürümek; bir adam hakkında hayır ve menfaatlerin çok olması; yılanın kıvrılması.
ingīđāf 2820/32	(اِنْغِضَاف)	Toz içine girmek; kuyunun çökmesi.
ğandaf 2820/34	(غَنْضَف)	Bir adam ismi.
ğitrīf 2820/34	(غِطْرِيف)	Seyyid, şerif ve şanı yüksek adam; yiğit, karakteri iyi ve cömert adam; taze delikanlı; sinek "zübāb" manasına; doğan yavrusu; güzel ve dilber kişi.
ğitrāf 2820/37	(غِطْرَاف)	Yiğit ve cömert adam; genç delikanlı.
ğutrūf 2820/38	(غِطْرُوف)	bk. ğitravf
ğitravf 2820/38	(غِطْرُوف)	Hoş ve yakışıklı adam; zarif ve nazık tavırlı genç.
tağatruf 2820/39	(تَغْطْرُف)	Büyüklenmek; sağa sola meylederek yürümek.

ġaṭrafā^{tu} 2820/40	(عَطْرَفَةٌ)	Boşuna kibirlenmek ve övünmek.
ġaṭaf 2820/41	(عَطْفٌ)	Dirlik, rahat ve refah üzere olmak; kirpikler uzun olmakla bükülüp kıvrılmak , kaşın kılları gür olmak.
ġaṭafān 2821/02	(عَطْفَانٌ)	Kays kabilesinden bir topluluk.
abū ġaṭafān 2821/03	(أَبُو عَطْفَانٌ)	Ebû Hurayra'dan hadis rivayet eyleyen, tabiinden bir kişi.
banū ġuṭayf 2821/04	(بَنُو عَطَيْفٍ)	Araptan bir topluluk yahud Şam diyarında bir kavim.
ġuṭayfiyyu 2821/04	(عَطَيْفِيٌّ)	Bir atın lakabı.
ummu ġuṭayfi'l huzaliyya^{tu} 2821/05		Sahabiyedir; sahabiden Gutayf b. al-Hâris; tabiinden Abū Gutayfi'l-huzaliyyu; muhaddisinden Ravh b. Gutayf.
ġuzayf 2821/07	(عُظَيْفٌ)	Harûn neslinden Abdü'laziz b. Hâtim'in atının ismi.
ġuffa^{tu} 2821/08	(عُفَّةٌ)	Yetiyecek kadar dirlik; kedinin avı olduğu için fareye denir; devenin acele ile kavrayıp ağzına aldığı bir tutam nesne.
ġaff 2821/10	(عَفٌّ)	Kurumuş yonca yaprağı.
ġiffān 2821/11	(عِفَّانٌ)	Vakit ve zaman.
iġtifāf 2821/12	(اِغْتِفَافٌ)	Biraz semürüp tavlanmak için davar bir mikdarca taze çayıra kavuşması; bir kimseye azıcık nesne vermek.
ġafīfa^{tu} 2821/14	(عَفِيفَةٌ)	Zayıf olmak.
muġlandif 2821/15	(مُغْلَنْدِيفٌ)	Pek karanlık gece.
muġlantif 2821/16	(مُغْلَنْطِفٌ)	bk. muġlandif
ġilāf 2821/16	(غِلَافٌ)	Bir nesnenin kabı; kılıcın kımı, Türkçe'de değişimle kılıf şeklinde bilinir.
ġalf 2821/18	(غَلْفٌ)	Bir nesneyi kılıfına koymak; “ġarf” gibi bir şecer adı.
taġlif 2821/20	(تَغْلِيفٌ)	Bir nesneyi kılıfına koymak.
aġlaf 2821/21	(أَغْلَافٌ)	Kılıflı nesne; asla bir nesneyi anlayamaz ve ezberleyemez olan anlayışsız, ahmak kalp ve gönüle vasf olur; sünnetsiz adam; refah ve rahat üzere olan dirlik.
ġalaf 2821/24	(غَلَفٌ)	Sünnetsiz olmak.
ġulfa^{tu} 2821/25	(غُلْفَةٌ)	Sünnet olunacak deri, “kulfa” manasına; bir yer adı.

ġalfā' 2821/25	(غَفَاء)	Ucuzluk, bolluk yılı; şuaradanAvs b. Ğalfâ'dır; İmri'ul-kays b. Hucr'in amcası olan Salama'nın lakabı; Ma'di Karib bin Hâris'in lakabı; çayırı asla otlanmamakla iri çayırları mevcut olan yer.
ġalfān 2821/30	(غَفَان)	Bir yer adı.
banū ġalfān 2821/30	(بَنُو غَفَان)	Bir batın, kuşak adı.
taġalluf 2821/30	(تَعَلَّف)	bk. iġtilāf
iġtilāf 2821/30	(اِغْتِلَاف)	Kapanmak.
ġandaf 2821/31	(غَنْدَف)	Bir adam ismi.
ġanţaf 2821/32	(غَنْطَف)	Bir adam ismi.
ġaynaf 2821/32	(غَيْنَف)	Kuyuların ve çeşmelerin kaynağında olan su deposuna denir ki ondan istifade edilecek şekilde akar ve ortaya çıkar.
ġayafān 2821/34	(غَيْفَان)	Ağacın dalları sağa sola meyl edip salınmak.
taġayyuf 2821/35	(تَعَيَّف)	Ağacın dalları sağa sola meyl edip salınmak manasına; at iki tarafa doğru poça vurarak ve meyl ederek yürümek.
aġyaf 2821/37	(أَعْيَف)	Bir tarafa doğru meyl edip eğilmiş adam; refah, rahat ve nimet üzere olan dirlik.
ġayf 2821/39	(غَيْف)	Kuş sürüsü.
ġayyāf 2821/39	(غَيَّاف)	Sakalı pek gür ve uzun adam.
ġayfān 2821/40	(غَيْفَان)	"marh" dedikleri ağaç.
ġāf 2821/41	(غَاف)	Meyvesi oldukça lezzetli olan bir ağaç adı, bir kavle göre "yenbût" ismi veya "harnûb" bitkisidir.
iġāfa^{tu} 2821/41	(اِغَافَةٌ)	Bir tarafa eğmek.
ġayfa^{tu} 2822/01	(غَيْفَةٌ)	Bulbays yakınlarında bir köy.
taġyif 2822/02	(تَعْيِيف)	Tabansızlık ve zühresizlik eylemekle korkup kaçmak.
mutaġayyif 2822/03	(مُتَعَيِّف)	Ebû Fayd b. Harmal Al-Sadûsiyyi namlı kimsenin atının ismi.
ġubruġa^{tu} 3033/18	(غُبْرُقَةٌ)	Gözleri büyük ve sürme çekilmiş gibi oldukça siyah olan camus gözlü hatun.
ġabūġ 3033/19	(عَبُوق)	Akşam vakti içilen içecek ve süt gibi nesne.
ġabaġ 3033/21	(عَبِيق)	Süt ve benzeri şeyler içirmek.

ıġtibāk 3033/22	(اِغْتَبَاكُ)	Süt ve benzeri şeyler içmek.
muġtabāk 3033/22	(مُعْتَبَاكُ)	Süt ve benzeri şeyler içecek mahal; süt ve benzeri şeyler içmek.
ġabkân 3033/23	(عُبَّكَانُ)	Daima süt ve benzeri şeyler içen kişi.
ġabaka^{tu} 3033/25	(عِبْقَةُ)	Çift süren ve kuyudan su çeken öküzün boyunduruk tutmak için örgücü üzere yanlamasına gelen oduna bağlanan ip.
taġabbuġ 3033/26	(تَعَبُّقُ)	Akşam sütünü sağmak.
ġadaġ 3033/27	(عَدَقُ)	Çok su; Hasan b. Başar b. İsmâil b. Ğadak huffazdan Şeyh Abdul-ġani şeyhi; pınarın suyu çok olmak.
bi`ru ġadaġⁱⁿ 3033/29	(بُوْرُ عَدَقِي)	Medine`de bir kuyudadı.
ġaydaġ 3033/29	(عَيْدَقُ)	bk. ġaydāk
ġaydaġkân 3033/29	(عَيْدَقَانُ)	bk. ġaydāk
ġaydāk 3033/30	(عَيْدَاقُ)	Genç delikanlı; civanlık; cömert ve güzel adam; keler yavrusu; kerimli, uzun at; mahlukata faydalı olan genç delikanlı.
ġayādiġ 3033/33	(عَيَادِيْقُ)	Yılanlara denir, “hayyāt” manasına.
ıġdāk 3033/34	(اِعْدَاقُ)	bk. ıġdīdāk
ıġdīdāk 3033/34	(اِعْدِيْدَاقُ)	Yağmurun damlaları çok olmak.
ġaydaġa^{tu} 3033/35	(عَيْدَقَةُ)	Bir adamın ağzının tükrüğü çok olmak.
ġaraġ 3033/36	(عَرَقُ)	Suya boġulmak; bir içim süt içmek; bir adamın ihtiyacı kalmayıp zengin olmak.
ġarġ 3033/38	(عَرَقُ)	bk. ġarīġ
ġārīġ 3033/38	(عَارِقُ)	bk. ġarīġ
ġariġ 3033/39	(عَرِيْقُ)	Suya batmış adam.
ġariġa^{tu} 3033/40	(عَرِقَةُ)	Ziyadesiyle suya kanmış yer.
ġārūġ 3033/41	(عَارُوْقُ)	Kūfe mescidinin ismi, kastedilen zemini olacaktır. Zira Nuh Tufanı oradan vaki olup alem suya oradan battı.
ġurġa^{tu} 3034/03	(عُرْقَةُ)	Bir içim süt ve şerbet.
ġuraġ 3034/04	(عَرَقُ)	Yemen diyarında Hamdan kabilesine mahsus bir belde ismi.
ġarġ 3034/04	(عَرَقُ)	Muhaddisinden Curmūz b. Abdillāh Al-Ğarġi`nin yaşadığı köyün adı.

ġarġi' 3034/05	(غَرْقِيْءٌ)	Yumurta kabuğunun içinde beyazına yapışık ince zar.
ġarġa' a^{tu} 3034/08	(عَرْقَاةٌ)	Tavuğun kabuksuz, ince zar ile yumurta yumurtlaması.
ġurayġ 3034/10	(غُرَيْقٌ)	Banû Sulaym yurdunda bir dere adı.
ġarġa^{tu} 3034/10	(عَرْقَةٌ)	Bir içim süt almak.
ġariġ 3034/11	(عَرِيقٌ)	Bir nesneden korktuğu için çığırmaktan sesi boğulup kesilmiş olan insana "ġariku's-savt" denir.
ġiryāġ 3034/13	(غَرِيَّاقٌ)	Bir kuş adı.
iġrāk 3034/14	(اِعْرَاقٌ)	Suya boğmak; bir kabı gereği gibi doldurmak; yay çeken adamın yayı şiddet ve aşırı çekmesine denir.
taġriġ 3034/21	(تَغْرِيقٌ)	Suya boğmak; yayı doldurmak; öldürmek, hatunun kıtlık yılında doğan çocuğunu son suyunda boğarak öldürmesi.
muġarraġ 3034/24	(مُعْرَقٌ)	bk. muġraġ
muġraġ 3034/24	(مُعْرَقٌ)	Gümüş ile tamamen süslenmiş nesne.
istiġrāk 3034/25	(اِسْتِعْرَاقٌ)	Bir nesneyi baştan başa kaplamak; şiddetle bayılarak gülmek; devenin karnı pek büyük olmakla kolan ve göğüslüğün her yerini tutup sıkması.
i'tirāk 3034/29	(اِعْتِرَاقٌ)	Atın sürüye karışarak tamamının önüne geçmesi; hınçırma derecesinde soluğu fazlasıyla içeri çekmek; devenin karnı pek büyük olmakla göğüslük ve kolanın daralması; güzel olan kadının insanların bakışlarını kendisine doğru yönlendirmesi.
iġriṛāk 3034/34	(اِعْرِيْرَاقٌ)	Göz yaşla dolmak.
ġāriġkūn 3034/35	(غَارِيْقُونٌ)	bk. ġāriġkūn
aġāriġkūn 3034/36	(اَعَارِيْقُونٌ)	Bir bitki kökünün ismi; çürüyen ağaçların boşluğunda oluşan nesne; Rum denizlerinin adalarından "aġārikan" isimli adadan getirilen, Türkçe'de katran köpüğü dedikleri köke benzer bitki; incir ve çöyür gibi ağaçların oyuklarında çürümesi sebebiyle oluşan bitki, meşe ağacında oluşan bitki, eklem ağrılarına oldukça fayda edici, nefes açıcı, ferahlatıcıdır ve akrep sokmasına manidir.
ġardaġa^{tu} 3034/40	(عَرْدَقَةٌ)	Halkı toz ve talaz bürümek; gecenin karanlığı her şeyi bürümek; perde ve benzeri şeyleri salıverip örtmek.

ğurnūķ 3035/01	(غُرْنُوْكَ)	Örölmüş saç topu; bir ağaç adı; “avsac” ağacının kökünde biten, oldukça yumuşak ve latif olan bir bitki; güneş ve diğer mahluklar uğramadığından taze ve gür olan otlak; azaları ve endamı tam, her yeri uygun, etine dolu, genç delikanlı; sevgili için de kullanılır. bk. ğurnayķ
ğirnavķ 3035/01	(غُرْنُوْكَ)	bk. ğurnayķ
ğurnayķ 3035/01	(غُرْنَيْقُ)	Su kuşlarından siyah, beyaz kuşun adı; turna kuşu veya kürki ve turnaya benzer bir kuş; rahatlık içinde büyüyen kadına verilmiş isim; kazdan büyük ve boyunu uzun olan, kuğu diye bilinen ak su kuşu, Fārisi’de ona “kū” derler.
ğirnīķ 3035/08	(غُرْنَيْقُ)	bk. ğurānīķ
ğaranyak 3035/09	(غَرْنَيْقُ)	bk. ğurānīķ
ğirnavķ 3035/09	(غُرْنُوْكَ)	bk. ğurānīķ
ğirnāk 3035/09	(غُرْنَاقُ)	bk. ğurānīķ
ğurānīķ 3035/09	(غُرَانِقُ)	Bedeni gümüş gibi beyaz ve gül gibi genç ve taze kadın, delikanlı; bk. ğurnūķ .
ğurānīķa^{tu} 3035/16	(غُرَانِيقَةُ)	bk. ğurānīķiyya^{tu}
ğurānīķiyya^{tu} 3035/16	(غُرَانِيقِيَّةُ)	Hafif esen rüzgarda öte beri perişan olan yumuşak giysi.
ğarnaķa^{tu} 3035/17	(غُرْنَيْقَةُ)	Gözle güneş ışınlarına bakarken iplik iplik nesnelere görünmek.
ğurnaķ 3035/18	(غُرْنُقُ)	Banû Sulaym yurdunda bir vadi adı.
ğazak 3035/19	(عَزَقُ)	Merv kazasında bir köy adı.
ğasak 3035/19	(عَسَقُ)	Gecenin başlangıçtaki karanlığı; buğday içinde “züvan” ve “karamuk” gibi fazlalık nesne; bulut yağmur çisintiletmek; memeden süt dökülmek; gece pek karanlık olmak.
ğusūķ 3035/21	(عُسُوْكَ)	bk. ğasaķān
ğasaķān 3035/21	(عَسَقَانُ)	Göz dumanlanıp seçmez olmak yahut yaşarmak, karanlık manasından alınmıştır; yaradan sarı su akmak; bir nesne dökülmek; bulut yağmur çisintiletmek; memeden süt dökülmek.
ğasaķān 3035/26	(عُسَقَانُ)	Gece pek karanlık olmak.

ġsāk 3035/28	(اَعْسَاقُ)	Gece pek karanlık olmak; gecenin başlangıçtaki karanlığına girmek; müezzinin akşam ezanını karanlığın başlangıcına kadar ertelemesi.
ġāsik 3035/33	(عَاسِقُ)	Aya veya şafak kayıp olduğu anda geceye denir. Yani bazıları mutlak ay ile ve gece ile ve ay tutulmasına dahil ay ile ve karanlığa dahil gece ile tefsir eylediler.
ġusūk 3035/41	(عُسُوقُ)	Karanlık olmak.
ġasāk 3036/01	(عَسَقُ)	bk. ġassāk
ġassāk 3036/01	(عَسَاقُ)	Hoş olmyan, pis ve kötü kokulu içecek; cehennem ehlinin ciltlerinden akan siyah su; akıntı ve cereyan; lugat-i Türki'de soğuk ve kokmuş suya denir.
ġaşku 3036/10	(عَشَقُ)	Yumuşak nesneye vurmak.
ġaşlaķa^{tu} 3036/11	(عَصَلَقَةٌ)	İyice tuzlanmamış ve hoşça pişmemiş tatarı et ve pasdırma.
ġafķu 3036/12	(عَفَقُ)	Yellenmek; bir adamı çok vurup dövme; deve her saat suya gelmek; erkek eşek dişisi ile peyderpey çiftleşmek; şiddetli olmayan, hafifçe yağmur; bir nesne üzere hücum eylemek; kayıp ve bilinmez olduktan sonra birdenbire çıkagelmek.
ġafķa^{tu} 3036/17	(عَفَقَةٌ)	Bir mikdarca uyumak.
taġfīķu 3036/18	(تَغْفِيقُ)	Meclis ehlinin kelimelerini dinleyerek uyumak; yılan sokmuş adamı uyutmamakla tedavi etmek, uykusuz kaldıktan sonra uyumak.
maġfīķ 3036/20	(مَغْفِيقُ)	Başvurulacak yer veya makam manasıdır.
taġaffuķ 3036/20	(تَغْفِيقُ)	Bütün gün şarap içmek.
ġāfīķ 3036/24	(عَافِيقُ)	Endülüs'de bir kale adı.
ġġtifāk 3036/24	(اِعْتِفَاقُ)	Kuşatmak, çevirmek.
ġafallaķa^{tu} 3036/25	(عَفَلَقَةٌ)	bk. 'afallaķa
ġaķķ 3036/25	(عَقُ)	Karganın sesi boğulup kalınlaşmakta olan ötmesinden hikaye; bk. ġaķīķ .
ġaķīķ 3036/26	(عَقِيقُ)	Zift kaynar iken vakır vakır ses çıkarması; çakır doğanın ötmesi; suyun geniş yerden darca yere akarken çağlaması.
ġaķġaķa^{tu} 3036/29	(عَقَقَةٌ)	Çakır doğanın ötmesi.
ġaķķāk 3036/30	(عَقَاقُ)	bk. ġaķūķ

ġaḳūḳ 3036/30	(عَفُوقُ)	Cinsel ilişki halinde vajinası öten kadın.
ġaḳaḳa^{tu} 3036/31	(عَفَقَةُ)	Dağ kırlangıç kuşları.
ġıḳ ġıḳ 3036/32	(عِقْ عِقْ)	Bir nesne kaynarken ortaya çıkan sesinden hikaye.
ġalfāḳ 3036/34	(عَلْفُقُ)	Yosuna denir “tuḥlub” manasına, suda büyüyen, yassı yaprakları olan bir çeşit otlak; refah ve rahatlık üzere olan dirlik; “kebade” gibi yumuşak yay; asma üzerinde epeyce yaprak; hurma lifi; kavli ve fili çirkin, beceriksiz ve işe yaramaz kadın.
ġilfāḳ 3036/37	(عِلْفُقُ)	Çabuk yürüyen kadın; uzun boylu kadın.
ġulāfıḳa^{tu} 3036/38	(عُلَافَةُ)	Yemen’de Zabid sahilinde bir köy adı.
ġalfāḳa^{tu} 3036/39	(عَلْفَقَةُ)	Fakir ve kötü hal olmak; kötü söylemek.
ġalḳa^{tu} 3036/40	(عَلْفَةُ)	bk. ġalkā
ġalkā 3036/40	(عَلْفَا)	Hicaz, Tihâma ve Habeş memleketlerinde olan, kendisiyle çok güzel deri tabaklanan bir cins küçük ağaç ismi; Habeş tayfasının harp aletlerini sıvadıkları bitkidir ve o aletlerin isabet eylediği vücut asla felah bulmayıp helak olur; Müfredat’ta “taḥşikûn” ile beyan edilen, sütlegen çeşitinden yüksek bir bitkidir ve onunla silah namlusu sıvarlar.
ġalḳ 3037/04	(عَلْقُ)	Kapı kapamak; kapıyı kapamak; pek uzak yere gitmek; zayıf, cılız, yaşlı, kızıl benizli adama ve kızıl tüylü deveye denir.
ġululḳ 3037/07	(عُلُقُ)	Kapanmış kapı.
ġalalḳ 3037/08	(عَلْقُ)	Kapıyı kapayacak mandal, sürgü ve kilit; masdar olur, verdiği borç bedelinin yanına konulan, rehin olarak bırakılan şeyin şart koşulan vakitte borcu ödememekle rehin olma durumu; hurma dallarının dipleri kurumakla meyve vermekten kalmak; devenin arkası asla tedavi edilmeyecek şekilde yara olmak.
miġlāḳ 3037/15	(مِعْلُقُ)	bk. muġlūḳ
muġlūḳ 3037/16	(مِعْلُوقُ)	Kapıyı kapayacak alet, kilit ve tırkaz ve mandal ve sürgü gibi.
miġlāḳ 3037/17	(مِعْلُوقُ)	Kumar oklarından bir ok veya yedincide gelen ok.
istiġlāḳ 3037/19	(اِسْتِعْلَاقُ)	Kısa konuşmak; pazarı beğenmeyip anlaşmayı bozmak.
ġalilḳ 3037/21	(عَلِقُ)	Karışık, çetin söz.

ğallāk 3037/22	(غَلَّاقُ)	Banû Tamim kabilesinden bir adam adı; bir şair ismi; Hâlid b. Ğallāk muhaddisindedir.
ğalāk 3037/23	(غَلَّاقُ)	Bir yer adı.
ğavlaķān 3037/23	(غَوَّلَقَانُ)	Merv kazasında bir köy.
iğlāk 3037/24	(إِغْلَاقُ)	Kapı kapamak; zoraki işletmek, isteği dışında bir şey yaptırmak; ağır yük yükletmekle devenin sırtını yara eylemek.
muğālaka^{tu} 3037/26	(مُغَالَفَةٌ)	Bahse girmek.
ğamaķ 3037/27	(غَمَقُ)	Yeri rutubet basmakla çamur ve balçık olmak.
ğamiķa^{tu} 3037/29	(غَمِيقَةٌ)	Pek rutubetli olmakla havası ağır olan veya sulara yakın olup suyu çekmekle daima rutubetli olarak havası ağır hale gelen yer.
ğamiķ 3037/31	(غَمِيقُ)	Çok rutubetten dolayı kokusu bozuk ve çürük bitki.
mağmūķ 3037/32	(مَغْمُوقُ)	Olması için üzeri örtülüp bürünmüş olan hurma kuruğu; hurma kuruğunun sergiye azıcık tuz sürülerek kemaliyle olması için güneşe konulması; “ğamika” hastalığına uğramış deve.
ğamaķa^{tu} 3037/35	(غَمِيقَةٌ)	Devenin omurga kemiğinde olan bir hastalık.
ğahiķ 3037/35	(غَهْقُ)	bk. ğayhaķ
ğayhaķ 3037/36	(غَيْهْقُ)	Kerimli, uzun deve; neşeli olma, şenlik ve deliliğe denir, delilik manasına; büyüklük ve üstünlük ile sıfatlanır. Yani büyüklük ve azlığa mübalağa ile vâsf olur.
ğavhaķ 3037/38	(غَوَهْقُ)	Delilik; karga.
ğayhaķa^{tu} 3037/39	(غَيْهْقَةٌ)	Göze duman gelmekle bakışı zayıf eylemek; göze duman gelip zayıf olmak.
ğāk 3037/41	(غَاقُ)	Bir cins su kuşunun ismi; karga.
ğāķi 3037/41	(غَاقِ)	Karganın sesinden hikaye.
tağyīķ 3038/01	(تَغْيِيقُ)	Bir nesneyi fesada verip mahvetmek; bir nesneye hayran şekilde bakmak; bir insanın, bir görüş ve fikir üzerinde tereddüt ve kararsız olması.
tağayyūķ 3038/04	(تَغْيِيقُ)	Göz dumanlanmak.
ğayķa^{tu} 3038/05	(غَيْيَقَةٌ)	Muhaddisinden Husayn ve Omar ibnâ İdris ve Abdu'l-karim b. Al-Husayni Ğaykiyyûn'un yaşadığı, Tinnis yakınlarında bir köy adı; “harrati'n-nâr” yakınlarında Bani Sa'laba b. Sa'd yurdunda bir yer.

ġasak 3106/33	(عَسَق)	Karanlık manasınadır.
ġā'ika^{tu} 3106/34	(غَائِكَةُ)	Şaşkın ve bön kadın.
ġatal 3301/33	(عَاتِل)	Bir mahallin ağaçlık olması.
ġatil 3301/34	(عَاتِل)	Ağaçlık mekan; sık ve çok olduğundan biri birine sarmaşmış ağaçlar.
ġaydal 3301/35	(عَيْدَل)	Rahatlık ve refahiyet üzere olan dirlik.
ġidaflu 3301/36	(عِدْفُل)	Pek uzun kişi; her yanı uygun, tam ve “azimu‘l-halk” deve; vüsatli dirlik; yıpranmış eski elbise.
ġidafla^{tu} 3301/41	(عِدْفَلَةٌ)	Kuvvetli nesne.
ġudāfilu 3302/02	(عُدَافِل)	Kuyruğunun tüyleri gür ve çok olan deve yahut koç.
ġadfala^{tu} 3302/03	(عَدْفَلَةٌ)	Bir adam daima yemek ve şarapla veya yemek ve cinsel ilişki ile uğraşmak.
ġurla^{tu} 3302/04	(عُرْلَةٌ)	Penisin başında sünnet olacak deri, “kulfa” manasına.
aġral 3302/05	(أَعْرَل)	Sünnetsiz kişi; ucuzluk, bolluk yılı; rahat dirlik.
ġaril 3302/07	(عَرِل)	Uzun mızrak; yaradılışı salık ve sülpük adam.
ġiryal 3302/08	(عَرِيَل)	Havuz dibinde kalan çamur; “ġubâr” manasına toz; sel suyunun getirdiği yerin yüzünde yarılıp kalmış olan çamur, gerek yaş ve gerek kuru olsun; bütün tırnaklı hayvanların sümüğü; suyu çekilip dibinde “da‘āmis” dedikleri it balığı veya siyah, toz gibi böcekler kalmış olan göl ve onda kalan suyun içilmeye imkan ve salahiyeti olmaz; şişenin dibinde kalan yağ ve benzerinin posası ve tortusu.
ġarbala^{tu} 3302/13	(عَرْبَلَةٌ)	Un ve sair nesneyi kalburlayıp elemek. Yani halkı dolandıran kimseyi halk dahi “un gibi eler” demek; kesmek; katliam eylemek.
muġarbal 3302/15	(مُعْرَبِل)	Aşağı, değersiz ve alçak şahıs; leşi şişip kabarmış cesed; mahvolmuş, hali perişan ve berbat olmuş mülk ve saltanat.
ġirbāl 3302/17	(عَرِبَال)	Türkçe’de değişimle “kalbur” derler; düff ve daire dedikleri çalgı; dedikoducu şahıs.
ġirzaġla^{tu} 3302/18	(عِرْزَاخَةٌ)	Değnek “asā” manasına; sopa.
ġarġala^{tu} 3302/20	(عَرْقَلَةٌ)	Başa birden su dökmek; yumurta cılk olmak ve kavun, karpuz bozulmak.

ğurmūl 3302/22	(غُرْمُول)	Henüz sünnet olmazdan önce yoğun olarak sarkık olan penis.
ğurmula 3302/23	(غُرْمُل)	Yakub namlı muhaddisin babasının ismi.
ğarāmīl 3302/23	(غَرَامِيل)	Nice kızıl topraklı bayırlar.
ğazl 3302/24	(غَزْل)	İplik eğirmek; eğrilmiş iplik “mağzûl” manasına.
İğtizāl 3302/25	(اِغْتِزَال)	bk. ğazl
ğuzzal 3302/26	(غَزْل)	bk. ğavāzil
ğavāzil 3302/26	(غَوَازِل)	İplik eğiren hatunlar.
mağzal 3302/27	(مَغْزَل)	İplik eğirecek alet, “eyek” derler, Fârisi’de “devk” denir.
muğzal 3302/27	(مُغْزَل)	bk. mağzal
miğzal 3302/27	(مِغْزَل)	bk. mağzal
İğzāl 3302/28	(اِغْزَال)	İplik eğirirken iplik eğirecek aleti çevirmek.
muğayzil 3302/29	(مُغْيِزِل)	İnce sicim.
muğāzala^{tu} 3302/29	(مُغَازَلَةٌ)	Kadınlarla samimi şekilde, hovarda edip erişmek ve şakalaşmak; bir nesneye pek yakın olup çatmak.
ğazal 3302/31	(غَزْل)	Kadınlarla samimi şekilde latife ve hovarda etmek; kadınlarla iffetsiz şekilde konuşmak manasına masdar olur; ahunun ensesine düşüp kovalayan tazının, ahuya yetişip alacağı anda ahu korkusundan bağırarakla yapışmayıp geri dönmesi.
mağzal 3302/35	(مَغْزَل)	Kadınlarla samimi şekilde sohbet ve latifeye denir.
tağazzul 3302/36	(تَغَزُّل)	Kadınlara sohbet ve kaynaşmak için teklif etmek.
ğazil 3302/37	(غَزْل)	Daima kadınlarla samimi şekilde şakalaşan zampara; asla bir şeyin idaresine kudreti olmayan aciz, zayıf olan adam.
ağzal 3302/40	(اَغْزَل)	Humma hastalığının, isabet eylediği “alîl”in yakasını alacaklı gibi salıvermemesi, burada zikredilen hastalıktır.
ğazāl 3302/41	(غَزَال)	Doğduğu andan itibaren gergi gibi seğırtmek derecesine varıncaya kadar hareket edip gezmeye başlamış olan ahu yavrusu.
muğzil 3303/03	(مُغْزِل)	“Ğazali” olan geyik.
ğazāla^{tu} 3303/04	(غَزَالَةٌ)	Güneşe denir, “huyūtu’ş-şems” diye bilinen ışınlar iplik ğazel eder gibi olduğu ve devam eylediği için

doğuşu anında ve bazılarında göre yüksekliği anına denir; bazılarında göre “aynū’ş-şems” yani güneşin kaynağına denir, yani güneşin özü ve kaynağı ışındır; hatunun ismi; tadı tatlı olmakla her hayvanın yediği bir çeşit bitki adı; Muhattim b. Arkam’ın atının ismi; “ğazâlatu’ d-duhâ” ve “ğazâlâtu’ d-duhâ” kuşluk vaktinin evveline veya güneş yeryüzüne yayıldıktan sonraca olan vakte denir, genç kuşluk da denir ve bir kavle göre kuşluğun evvelinden günün beşte biri geçinceye kadar olan vakte denir.

ğazālu şa‘bān 3303/14	(غَزَالُ شَعْبَانَ)	Bir böcektir.
damu’l- ğazāli 3303/14	(دَمَالِغَزَالٍ)	Kızıl sütlegen gibi suyu olmakla arap kadınlarının onun suyuyla kollarına bilezik çevirdikleri “tarhun”a benzer acı bir bitki adı.
ğazāl 3303/16	(غَزَالٌ)	Bir geçit ismi.
ğuzayyil 3303/16	(غَزَيْلٌ)	Hubayrata b. Abdi Yağûsa’nin cediti ismi.
dāratu’l- ğuzayyil	(دَارَةُ الْغَزَيْلِ)	3303/17 Balharis b. Rabi’a kabilesine mahsus bir yer.
mağāzil 3303/17	(مَغَازِلٌ)	Harman arabasının direkleri.
ğasl 3303/20	(غَسْلٌ)	Yıkamak; yıkamak ve yıkanmak; bir adamı dövüp vücudunu acıtmak; çok cinsel ilişkiye girmek, insan ve hayvanda kullanılır; at pek terlemek.
ğasîl 3303/24	(غَسِيلٌ)	bk. mağsûl
mağsûl 3303/25	(مَغْسُولٌ)	Yıkanmış nesne.
mağsil 3303/27	(مَغْسِيلٌ)	bk. muğtasal
muğtasal 3303/28	(مُغْتَسَلٌ)	Ölü yıkanan yer; gasl edecek yer.
iğtisāl 3303/29	(اِغْتِسَالٌ)	Bedeni yıkamak, yunmak ve yıkanmak; bütün bedene koku sürünmek, gereği gibi terlemek suretiyle sürünmekten ibârettir “yağa çimdi” tabir olunur; at gereği gibi terlemek.
ğusl 3303/32	(غُسْلٌ)	Gusl-i şer‘iye uygun yunup yıkanmak; yıkanılacak su.
ğisl 3303/34	(غِسْلٌ)	Baş yıkadıkları nesne; mersin, hatem çiçeği, çoğan ve gül diye bilinen çamur ve mersin yaprağı gibi bazı kokuları birleştirip kadınlar saçlarına sürünürler; bk. ğassûl .
ğisla^{tu} 3303/34	(غِسْلَةٌ)	Sürünecek güzel koku ve yağ; baş yıkadıkları nesne; mersin, hatem çiçeği, çoğan ve gül diye bilinen

		çamur ve mersin yaprağı gibi bazı kokuları birleştirip kadınlar saçlarına sürünürler; bk. ğassül .
ğasül 3303/34	(غَسُولٌ)	bk. ğassül
ğassül 3303/34	(غَسُونٌ)	Yıkılacak su; “hatmi” yani kendisiyle nesne yıkıncak, arabın sabunları diye bilinen hatem çiçeği ve çoğan bitkisine denir, bu cihetle sabun da denir; kadınlar saçlarını tararken yumuşatmak için saçlarına saçtıkları “abir” ve benzeri şeyler.
ğusāla ^{tu} 3303/40	(غُسَالَةٌ)	Nesne yıkıncak su; yıkanmış nesnenin suyu; yıkanmış elbise ve benzeri şeyler.
ğislîn 3303/41	(غَسْلِينَ)	Yıkanmış olan elbise ve benzeri şeyler; cehennem ehlinin ateşte yanarken derilerinden akan pis su; pek sıcak ve hararetili nesne; cehennemde bir ağacın adı.
miğsal 3304/03	(مِغْسَلٌ)	Tas ve ibrik gibi kendisiyle nesne yıkıncak alet.
tağşil 3304/04	(تَغْسِيلٌ)	Çok cinsel ilişkiye girmek; “isbâğ-ı vuzû” gibi azaları yıkama hususunda mübalağa eylemek.
ğisl 3304/06	(غِسْلٌ)	bk. ğissil
ğasıl 3304/06	(غَسِيلٌ)	bk. ğissil
ğusal 3304/06	(غَسْلٌ)	bk. ğissil
ğusala ^{tu} 3304/07	(غُسَالَةٌ)	bk. ğissil
miğsal 3304/07	(مِغْسَلٌ)	bk. ğissil
ğissil 3304/07	(غِسِيلٌ)	Dişisiyle çok çiftleşip gebe etmez olan aygır at ve damızlık deve; insanda dahi kullanılır.
mağāsıl 3304/10	(مَغَاسِيلٌ)	Yamâm’daki vadiler.
ğisl 3304/10	(غِسْلٌ)	Banî Asad diyarında bir yer.
zātu ğisl 3304/11	(ذَاتُ غِسْلٍ)	Bir yer adı.
ğusl 3304/11	(غُسْلٌ)	Samîyrâ’ namlı mahallin sağ tarafında bir yer.
ğasala ^{tu} 3304/12	(غَسَالَةٌ)	Taymâ’ namlı mahal ile Tayyi kabilesine mahsus Aca’ ve Salmâ namlı dağların arasında bir dağın adı.
ğisvalla ^{tu} 3304/13	(غِسْوَلَةٌ)	Hims yakınlarında bir köy adı.
mağsila ^{tu} 3304/13	(مَغْسِيلَةٌ)	Medine’de elbise yıkanan bir çöl ismi.
abū ğisla ^{tu} 3304/14	(أَبُو غِسْلَةٍ)	Kurdun künyesi.
iğsāl 3304/14	(اِغْسَالٌ)	Erkek hayvanın dişisi ile çok çiftleşmesi.
ğasvîl 3304/15	(غَسْوِيلٌ)	Çorak yerlerde olan bir çeşit ot.

ğasnaba^{tu} 3304/16	(عَسْنَبَةٌ)	Suyu talaz edip savurmak.
ğaşkal 3304/17	(عَشْقَلٌ)	Tilkiye denir.
igđilâl 3304/17	(اِعْضِيَالٌ)	Ağacın yaprak ve dalları gür ve çok olmak.
ğatıl 3304/19	(عَطَلٌ)	Gökyüzünü bulut kaplayıp havayı karanlık bürümek.
igđâl 3304/20	(اِعْطَالٌ)	Gökyüzünü bulut kaplayıp havayı karanlık bürümek.
ğatâl 3304/21	(عَطَلٌ)	Gece pek karanlık olmak.
ğaytül 3304/22	(عَيْطُولٌ)	Her tarafı kaplayan karanlık; askerin karışık cıgıltı ve kargaşa ve feryadları; karanlık.
ğaytala^{tu} 3304/23	(عَيْطَلَةٌ)	Askerin karışık cıgıltı ve kargaşa ve feryadları; karanlık; emniyet ve asayişle olan yeme, içme, ferah ve rahatlık; gözü uyku basmak; “ğaytalatu’l-leyl” gece karanlığı çökmek; “mâl-i mutği”; dünya nimetleri; birbirine sarmaşmış karışıklığı gür ağaçlık; ilğın ağaçlığı; insan topluluğu; sütlü geyik ve inek.
ğaytal 3304/34	(عَيْطَلٌ)	Kediye denir “sinnevr” manasına; “ğaytalu’ d- duhâ” kuşluk vaktinin, güneş doğudan belli bir dereceye geldiğinde batı tarafından ikinci vaktinin derecesine gelmiş gibi olması, güneşin doğuşundan öğlene yakın vakit olur. Bazı nüshalarda “zuhur” unvanıyla bilinmekle öğle vaktinin derecesine gelmiş gibi zevale yakın zaman olur, buna göre kuşluğun son vakitleri olur.
ğatyala^{tu} 3304/39	(عَيْطَلَةٌ)	Bir adam mal ve nimet hususunda refah ve rahat üzere olmak; sığır alıp satmak; yüksek mevkiili insanların avaz ile şamata ederek lakırdıya dalması.
ğūṭala^{tu} 3305/01	(عُطَالَةٌ)	bahçe ve çimenlik.
igđilâl 3305/02	(اِعْطِيَالٌ)	Bir nesne kat kat biri birinin üzerine binişip çökmek, deniz dalgaları ve bir araya gelmiş bulutlar gibi.
ğufül 3305/03	(عُفُولٌ)	Bir nesneyi az korumak ve açık gözlü olduğundan dolayı hata ve terk eylemek.
igfâl 3305/05	(اِعْفَالٌ)	bk. ğufül
ğafla^{tu} 3305/11	(عَفْلَةٌ)	bk. ğufilân
ğafal 3305/11	(عَفْلٌ)	bk. ğufilân
ğufilân 3305/11	(عُفْلَانٌ)	Gafillik.
tağāful 3305/12	(تَعَاْفُلٌ)	bk. tağafful
tağafful 3305/12	(تَعَفُّلٌ)	Gaflet göstermek.

tağfīl 3305/13	(تَغْفِيلٌ)	Bir adamın bir nesneye önem göstermeyip gafil ve habersiz kendi aleminde iken gaflet üzerine olmak manasına, gafilletmek ve gafil avlamak denir; örtmek, kapatmak.
muğaffal 3305/15	(مَغْفَلٌ)	Olgunluk ve hikmetten uzak adam; bir adam ismi.
ğafūl 3305/16	(غُفُولٌ)	Kimin yavrusu gelip kendinden emerse emzirmekte olan bön ve enayi deve.
ğufīl 3305/17	(غُفْلٌ)	Ne hayrı umulan ne de şerrinden kaçınılan kimse; nişan ve izi olmayan kumar oku, yol ve diğer nesne; eser ve alameti olmayan yer; damgası olmayan hayvan; isabet etmeyen kumar oku; haysiyet ve şerefi olmayan tembel ve zayıf adam; şairi bilinmeyen şiir; şairi bilinmeyen; devenin tüyleri “übāru’l-ibilu” manasına.
mağfala^{tu} 3305/22	(مَغْفَلَةٌ)	Dudak ile çene arasında toplanmış top kıllara denir, “anfaka” manasına.
ğāfil 3305/25	(غَافِلٌ)	Abdullah b. Mas‘ūd (ra.) hazretlerinin ceddi ismi; bir yer adı; Gāfil b. Dahr’ın biraderi Kuraym bin Sāhila.
ğufayla^{tu} 3305/27	(غُفَيْلَةٌ)	Araptan bir batın, kuşak; Gufayla b. Avf Sukûn kabilesinden bir adam; Gufayla b. Kâsıt Rabi‘a kabilesinden bir adam; Gufayla bintu Âmir b. Abdullah b. Al-Avic Al-Adaviyye; ashabtan Hubayb b. Muğfil.
ğafal 3305/29	(غَفْلٌ)	Bol ve çok refah, rahat mal ve dirlik.
banū al-muğaffal	(بَنُو الْمُغَفَّلِ)	3305/30. Bir batın, kuşak; muhaddisinden Kâmil b. Gufayl.
ğull 3305/31	(غُلٌّ)	Susamak veya susuzluktan içerisi göynümek, bk. ğalīl .
ğulla^{tu} 3305/31	(غُلَّةٌ)	Susamak veya susuzluktan içerisi göynümek; bk. ğalīl .
ğalal 3305/31	(غَلَالٌ)	bk. ğalīl
ğalīl 3305/31	(غَلِيلٌ)	Susuzluğun şiddetine denir; susuzluktan için yanıp göynümesi.
ğāll 3305/35	(غَالٌ)	bk. ğallān
ğallān 3305/35	(غَالَانٌ)	Susuz deve.
ğalla^{tu} 3305/36	(غَلَّةٌ)	Deve pek susuz kalmak.

igtilāl 3305/37	(اِغْتَالَ)	Deve pek susamak; bir kimse koku sürünmek; içmek; elbise altına bir elbise daha giymek; koyunlara “galal” ve “guläle” denilen hastalığın uğraması.
ğalil 3305/41	(غَلِيل)	Susuzluk; kalbde saklı olan öfke ve kin; deveye verilen yonca ile karışık hurma çekirdeği; kalbe yerleşen aşk, hüzn, keder ve tasa harareti.
ğill 3306/02	(غَل)	Gönülde saklı olan kin; bir adamın gönülden bir kimseye kindar olması ve kin bağlaması.
iglal 3306/05	(اِغْلَال)	Hiyanet eylemek; deveyi iyice kandırmayıp susuz koymak; kasab deriyi yüzerken etini ve yağını gereği gibi sıyırmayıp deride birazını bırakmak; bir adamın koyunları pek susamak; derede “ğullān” dedikleri bitkinin bitmesi; bir adamın “galle” ve mahsülü olgunlaşmak; bir nesneye değe değe şiddetle bakmak; tarla mahsül vermek; “falan haindir” diyerek bir adamı hiyanet ile suçlamak.
ğulul 3306/14	(غُلُون)	Mutlak hiyanet eylemek; bazılarına göre ganimet malına mahsustur.
ğall 3306/15	(غَل)	Bir şeye dahil etmek; dahil olmak; elbise altından boğça giymek; saçın diplerine yağ ve koku sürüp uyuşturmak; bir adamın bakışı baktığı yerden başka bir yere sapmak; ağaçlar aralığından su akıp gitmek; cinsel ilişkiye giren adamın penisi pek büyük olmakla kadının vajinasını dopdolu tıkamak; bir adamın boyununa veya eline demir lale geçirmek; arapların beddua olan sözleri.
ğalgala^{tu} 3306/24	(غَلْغَلَةٌ)	Bir şeye dahil etmek; tiz tiz yürümek; Reyyan dağından beri gelen dağ yolları; bir yer adı.
ingilāl 3306/26	(اِنْغِلَال)	bk. tağalgul
tağallul 3306/26	(تَغْلُل)	Koku sürünmek; bk. tağalgul .
tağalgul 3306/26	(تَغْلُل)	Bir nesnenin içine sokulup girmek; koku sürünmek; tiz tiz yürümek.
tağil 3306/29	(تَغْلِيل)	Bir kimseye koku sürmek.
ğilala^{tu} 3306/29	(غِلَالَةٌ)	Kadınların büyük görünmek için elbise altından popolarına bağladıkları boğça; demir halkanın iki uçlarını kavuşturup birleştirecek perçin; bk. gulla^{tu} .
gulla^{tu} 3306/30	(غَلَّة)	Zıbın, entari, içlik ve zere gömleği gibi kaftan ve üstlük altından giydikleri elibse.

ğull 3306/33	(غُل)	Mahkum ve delinin boyununa ve eline geçirdikleri demir toka ve lale.
ğalla^{tu} 3306/34	(غَلَّة)	Susamak; isim olur; mahsul, gelir, kazanç, ev kirası, köle ücreti vb. gibi.
muğalgala^{tu} 3306/36	(مُغَلَّغَةٌ)	Bir şehirden başka bir şehire gönderilen ve yollanan mektup.
ğullān 3306/38	(غُلَّانٌ)	Meşe ağacının derin çukurlarına denir; derin ve çukur dereler; bir çeşit bilinen bitki ismi.
ğalā'il 3306/39	(غَلَائِلٌ)	Halkaların uçlarını kavuşturup birleştirecek perçinli zırhlara denir; zere altından giyilen zere gömleklerine denir.
ğalal 3306/40	(غَلَلٌ)	bk. ğulāla^{tu}
ğulāla^{tu} 3306/41	(غَلَالَةٌ)	Koyun ve keçi kısmına mahsus bir hastalık ismi, memelerini iyice sağmayıp geride süt bırakmak.
ğulğul 3307/01	(غُلْغُلٌ)	Bahrayn nahiyesinde bir dağ.
ğulā'il 3307/01	(غَلَائِلٌ)	Bilād-ı Huzâ'a'dan bir belde.
muğtall 3307/02	(مُغْتَلٌّ)	Susuz, susamış kimse; arzulu ve istekli kimse.
istiğlāl 3307/03	(اسْتِغْلَالٌ)	Bir adama, bir kimse kendisi için gelir kazanmayı teklif etmek; tarladan ekin almak.
ğalūl 3307/05	(غُلُولٌ)	"rāhatu'l-hulūm" gibi çiğnemeksizin içeriye giren yemek.
ğaml 3307/06	(عَمَلٌ)	Tabaklanacak deriyi tabaklarken bozmak ve mahv eylemek, tüyü ve yünü çevirip dağlamak veya çürütüp tüyü yolunmak için kuma gömmek; çabuk olgunlaşmasını sağlamak için hurma koruğunu kurutup bastırmak veya yere gömmek; bir adamı terletmek; bir nesneyi islah eylemek; üzüm salkımlarını biri birinin üzerine istif edip dizmek; otlar gürlüğünden biri birinin üzerine binişmek; bir yer adı.
ingimāl 3307/14	(انْغِمَالٌ)	İhtilaf üzerine deriyi gömmek.
ğamal 3307/15	(عَمَلٌ)	Sargının birbiri üzere çokluğundan dolayı yara sıkılıp azıtmak.
ğamīl 3307/16	(عَمِيلٌ)	Birbirinin üstünde bitmiş buğdaycık otu.
ğumlūl 3307/17	(غُمْلُولٌ)	Ağaçları ve otları biri birine sarılıp sıklığı olan ağaçlık dereye denir; yüksek tepe; karanlık ve gölgesi olan top ve toplanan nesne, gerek ağaçlık,

		gerek bulut ve gerek karanlık olsun hatta odanın köşesine bile denir; yenebilen bir çeşit sebze ismi, bu sebze “kanabir” olacaktır, Ermeni’ler “hıyarı” ve “sülüklü pancar” diye isim verirler.
tağammul 3307/21	(تَعَمُّلٌ)	Bulaştırmak, karıştırmak.
ğamalā 3307/22	(عَمَلًا)	Bir yer.
mağmūl 3307/22	(مَعْمُولٌ)	Nam ve şanı olmayan adam.
ğunbūl 3307/23	(عُنْبُولٌ)	Bir kuş adı.
ğantal 3307/23	(عُنْتَلٌ)	Nam ve şanı olmayan adam.
ummu ğantal 3307/24	(أُمُّ عُنْتَلٍ)	Sırtlanın künyesi.
ğuncul 3307/24	(عُنْجُلٌ)	Karakulak dedikleri canavar.
ğuncūl 3307/25	(عُنْجُونٌ)	Hakikati bilinmeyen bir canavar.
ğundulānī 3307/26	(عُنْدَلَانِي)	İri başlı adam.
ğavl 3307/26	(عَوْلٌ)	Helak eylemek, öldürmek; bir nesneyi veya bir kimseyi aniden almak; baş ağrısı; sarhoşluk; çöl uzunluğu; sıkıntı ve zorluk; obruk alçak yer; muz ağaçlığı; çok toprak; bir yer adı; “ğavlu’r-ricām” başka bir yer.
ıġtiyāl 3307/32	(اِغْتِيَالٌ)	Helak eylemek, öldürmek.
ğuvl 3307/32	(عَوْلٌ)	Helak sebebi olan nesne; afet ve bela; Türkiye’de “koncoloz” diye bilinen hak dinden sapan bir cins cin taifesi; cin ve şeytanlardan bir cins; semadan sakıt olan kıvılcımdan yaratılmak üzere meşhurdur; Rumeli ülkesinin bazı bölgelerinde “cadı” diye bilinen mahluk; yılan “hayye” manasına; cadı diye bilinen cin taifesinin büyücüsü; ölüm “meniyye” manasına; bir yer adı; insanı yiyen bir cins şeytan, bu bir canavardır, bazı arap çöllerinde onu görüp yıldılar hatta “ta’abbata şarran” lakabıyla bilinen kimse onu öldürmüştür; çeşitli renk ve şekillerle renklenmiş ve şekillenmiş olan büyücülere ve cin taifesine denir; akli çok olan şey.
ğavā’ il 3308/10	(عَوَائِلٌ)	Afetler ve belalar; suyu telef eden havuzun gediğine ve deliğine denir; sıfat olur.
muğāvala^{tu} 3308/13	(مُعَاوَلَةٌ)	Yarışma ve müsabaka.
miğval 3308/15	(مِغْوَالٌ)	Bazı kamçılara kılıf menziline geçirilen demir namlu, kamçı suretiyle onunla vurup, yaralayıp öldürürler; paladan ince ve uzunca olan “mişmel”

		yani pala tarzında bir çeşit alete denir, buna Fârisi’de “belsek” ve Türkçe’de “pinyal” ve “şiş” derler; uzun temren; bazılarına göre “miğvel” enseli bir çeşit narin kılıca denir, Türkçe’de “kürde” dedikleri olacaktır, araplar ise “cenbiye” derler, bu aleti fitneciler hemen imal ederler ve kullanırlar; bir adam ismi; diğer atları geçerek çabuk helak eden nesne.
ğavlān 3308/21	(غَوْلَان)	“Çoğan”a benzer bir çeşit ekşi otun ismi; bir yer adı.
tağavvul 3308/22	(تَغْوُل)	Renkten renge girmek manasına.
ağval 3308/23	(أَغْوَال)	bk. ğuvval
ğuvval 3308/23	(غُوَال)	Refah ve nimeti bol, yumuşak ve latif dirlik.
ğuvayl 3308/24	(غُوَيْل)	Bir yer.
ğayl 3308/24	(غَيْل)	Hatun cinsel ilişkiye girerken veya hamileyken çocuğa verdiği süttten ibaret olur. Cinsel ilişkiye giren veya hamile olan hatun çocuğunu emzirmek manasına; sütün ismi; etli, dolu bilek; etine dolu, uzun boylu delikanlı; yeryüzünde akan su; bir nesne üzere çizilmiş çizgi; Mekke’de Cebel- i Abâ Kubays dibinden akan suyun ismi, çırpıcılar onda bez çırpırlar; akar, pınarlı dere; yakın görünen ırak yer ve nesne; Yalamlama yanında bir yer adı; Yamâma yakınlarında bir yer adı; Benî Ca’da yurdunda bir dere adı; başka bir yer adı; sulu yer; elbisede olan damga; bol elbiseye denir.
igāla^{tu} 3308/36	(إِغَالَةٌ)	bk. igÿāl
igÿāl 3308/36	(اِغْيَال)	Kadın cinsel ilişkiye girerken veya hamile iken çocuğu emzirmek; ağacın yaprak ve dalları gür, sık ve birbirine sarmaşık olmakla koyu gölgelik olmak; keçi, koyun ve benzerleri hayvan bir senede iki defa döl vermek.
istiğÿāl 3309/03	(اِسْتِغْيَال)	Kadın çocuk emzirirken veya hamileyken cinsel ilişkiye girmek.
muğÿil 3309/05	(مُغْيِل)	bk. muğÿil
muğÿil 3309/05	(مُغْيِل)	Cinsel ilişkiye girerken veya hamileyken çocuğuna süt veren kadın.
muğāl 3309/06	(مُغَال)	bk. muğÿal
muğÿal 3309/06	(مُغْيِل)	Cinsel ilişkiye giren veya hamile annesinden süt emen çocuk.

ġila^{tu} 3309/07	(غَيْلَةٌ)	Cinsel ilişkiye giren veya hamile kadının süt emzirme hali; bir yer adı; devenin ısırıldığında ağzından çıkan dağarcık, şikşika manasına; bir kimseyi hile ve düzenbazlık ile aldatıp bir yere götürüp helak eylemek.
muġtāl 3309/10	(مُغْتَالٌ)	Şişman ve dolgun bilek; etli, canlı uzun boylu delikanlı.
ġil 3309/11	(غِيلٌ)	Birbirine sarmaşmış sık ve gür ağaçlık; sazlık; büyük tabir olunan sık meşe; sulu dere; bir yer adı.
muġayyil 3309/13	(مُغَيِّلٌ)	bk. mutaġayyil
mutaġayyil 3309/13	(مُنَغَيِّلٌ)	Sazlıkta ve ormanlıkta sabit olup ona dahil olan kimse.
miġyāl 3309/14	(مِغْيَالٌ)	Yaprakları birbirine sarmaşık ve sık budaklı olmasından dolayı koyu gölgeliği olan ağaç
taġayyul 3309/16	(تَغْيِيلٌ)	Ağaç gölgelik olmak; bir kavmin malları çoğalıp gür ve çok olmak manasına.
ġayla^{tu} 3309/18	(غَيْلَةٌ)	Şişman kadın.
ġuyul 3309/18	(غُيْلٌ)	Çok veya şişman, tavlı develer ve sığırlar.
ġaylān 3309/19	(غَيْلَانٌ)	“Zu’r-rumma” lakabıyla bilinen şairin ismi; bir adamın ismi, bir kavim ile aralarında deme dair bir düşmanlık olmakla kendi gözlerine toprak girmedikçe yani helak olmadıkça ismi geçen kavim ile barış ve dostluk eylememek babında yemin eylemek.
ummu ġaylān 3309/24	(أُمُّ غَيْلَانٍ)	Çöl ağaçlarından “muġaylān” ağacı dedikleri iri bir ağaç.
ġā’ila^{tu} 3309/25	(غَائِلَةٌ)	bk. maġāla^{tu}
maġāla^{tu} 3309/25	(مَغَائِلَةٌ)	Gönülde saklı olan öfke ve kin; şer ve gürültü.
aġyāl 3309/26	(أَعْيَالٌ)	Yamâma’da bir vadi ismi.
iġtiyāl 3309/27	(اِغْتِيَالٌ)	Erkeğin beslenip uzun boylu, iri olmak manasına.

TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜK

- a** *zm.* Üçüncü teklik kişi zamiri “o”. -33-
a. 2819/35, 3303/14
a.+ ndan 3308/12, 2821/33,
3303/01
a.+ nda 3036/23, 3302/11,
3304/14, 3308/33, 3302/34, 3304/11,
3035/38
a.+ nı 3035/16, 3303/10,
3305/07, 3308/08
a.+ nında 3303/06
a.+ nın 2819/37, 3034/01,
3303/15, 3305/23
a.+ nınlı 3037/01, 3037/02,
2819/03, 2819/27, 3036/41, 3308/16
a.+ nı 2819/21, 2819/37,
3035/05, 3304/12, 3308/16, 3309/14,
3307/20
- āb** (*Far.*) Su. -2-
ā.-ı revān : Akar su. 2820/08
ḥazāne-i ā.+ a : Su kuyusu, suyun
biriktiği şey. 2821/33
- ‘Abdullah b. Mas‘ūd** (*Ar.*) *is.* Kişi
ismi. -1-
‘a. 3305/26
- ‘Abdu’l-karīm b. Al-Husayni
Ġaykiyyūn** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
‘a. 3038/06
- ‘Abdü’l-‘azīz b. Ḥātīm** (*Ar.*) *is.* Kişi
ismi. -1-
‘a.+ iḡ 2821/07
- ‘ābid** (*Ar.*) Köle. -1-
‘a.-i Yamānī : Yemenli köle
2819/32
- ‘abīr** (*Ar.*) *is.* Güzel koku, misk.-1-
‘a. 3303/37
- abū ġaṭafān** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
a. 2821/03
- abū ġislatu** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
a. 3304/14
- Abū** (*Ar.*) Baba, peder, ata, eb. -1-
A. 3303/19
- Abu’s-Su‘ūd** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
A. 3308/03
- Abū Fayd b. Ḥarmal Al-Sadūsiyyi**
(*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
A. 2822/03
- Abū Ġuṭayfi’l-huḫaliyyu** (*Ar.*) *is.*
Kişi ismi. -1-
A. 2821/06
- Abū Ḥayyān** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
A. 3035/07
- Abū Hurayra** (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
A.+ dan 2821/03
- ‘aceḷ** (*Ar.*) *is.* Çabuk, çabukluk. -1-
‘a. 2821/09
- acıtmak** Ağrı, sızı duyulmasına sebep
olmak. -1-
a. 3303/22
- ‘āciz** (*Ar.*) Gücü bir işe yetmez olanın
durumu, güçsüzlük. -1-
‘a. 3302/38
- ad** *is.* Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya,
tanımlamaya, açıklamaya,
bildirmeye yarayan söz, isim. -36-
a.+ ıdır 2819/36, 2819/37,
2819/41, 2820/03, 2820/21,
2821/20, 2821/25, 2821/32,
2821/41, 3033/29, , 3036/39
3034/10, 3034/13, 3035/02,

- 3035/11, 3035/18, 3035/19,
3036/24, 3037/22, 3037/23,
3303/10, 3303/15, 3304/03,
3304/13, 3305/26, 3306/26,
3307/14, 3307/23, 3307/31,
3308/07, 3308/22, 3308/34,
3308/35, 3309/08, 3309/13
- adam** (Ar.) is. İnsan. -41-
a. 3034/20, 3302/03, 3304/39,
3307/41
a.+  2820/17, 2820/31, 2820/34,
2820/35, 2820/37, 2820/38,
2821/22, 2821/37, 2821/39,
3307/03, 3307/26, 3033/31,
3033/39, 3037/06, 3037/07,
3302/08, 3302/39, 3305/16,
3305/21, 3307/22, 3307/24,
a.+ ı 2535/03, 3036/13, 3036/19,
3303/21, 3306/13, 3307/10
a.+ ıı 2820/03, 3033/35,
3033/37, 3306/04, 3306/09,
3306/10, 3306/18, 3306/20,
3306/21, 3309/20
- 'add** (Ar.) Saymak. -2-
'a. 2534/36
'a. eylemişdir 3036/09
- 'adāvet** (Ar.) is. Düşmanlık. -2-
'a. 2534/38
mādde-i '. 3309/20
- ādem** (Ar.) İnsan, insanoğlu, adam. -2-
ā. 3038/03
ā.+  3034/13
- 'adet** (Ar.) Ādet, alışkanlık. -1-
'a.+ i 3308/26
- adım** is. Yürümeğ için yapılan ayak
atışlarının her biri. -1-
a.+ lu 2820/01
- 'afallaa** (Ar.) is. -1-
'a. 3036/25
- 'afār** (Ar.) is. Arap diyarında çok olan
bir yeşil ağaç. -1-
'a. 2819/08
- āfāt** (Ar.) cem. Afetler. -1-
ā. 3308/10
- āfet** (Ar.) eşitli doğa olaylarının
sebeğ olduğu yıkım. -1-
ā. 3307/34
- āfitāb** (Far.) Güneş. -1-
eşme-i ā.+  : Güneşin kaynağı,
özü. 3303/07
- ağ** is. İplik, sicim, tel vb. ince şeylerden
kafes biçiminde yapılmış örgü. -1-
a. serpmek 2818/34
- ağac** is. Ağaç. -23-
a.+  2818/41, 2821/41, 3309/15
a.+ ı 3309/25
a.+ ından 2535/06
a.+ ında 3034/38
a.+ ına 2820/10
a.+ ını 3035/11, 3306/38,
2820/24
a.+ ıı 2819/09, 2819/36,
2821/34, 3304/18, 3308/41
a. 2819/33, 3036/41, 3309/16
a.+ lar 3306/19
a.+ larā 3301/35
a.+ ları 3307/18
a.+ larından 2819/31
a.+ ları 3034/38
- ağaçlık (ağaçlığ)** sf. Ağacı bol olan (yer).
-4-
a.+  3304/33, 3309/12
a.+ ına 3304/34, 3307/31
a. 2819/30, 3301/34, 3307/17,
3307/19
a. olmak 3301/33
a. olursā olsun 2819/30

ağāle (Ar.) is. -1-
a.+ den 3309/07

ağārīkan (Ar.) is. -1-
a. 3034/37

ağārīkūn (Ar.) is. -1-
a. 3034/36

ağdaf (Ar.) is. Uzun ve sarkık kulaklı.
-1-
a. 2820/19

***ağdaf** (Ar.) is. -1-
a. 2820/13

ağıl is. Evcil küçükbaş hayvanların barındığı çit veya duvarla çevrili yer. -1-
a.+ da 2820/26

ağır sf. Tartıda çok çeken, hafif karşıtı. -1-
a. 3037/25

ağlaf (Ar.) is. -1-
a.+ ıñ 2821/26

***ağlaf** (Ar.) is. -1-
a. 2821/21

ağleb (Ar.) Üstün olma, galip olma. -1-
a.+ dir 3308/40

ağrağa (Ar.) fi. -1-
a. 3034/17

***ağral** (Ar.) is. -1-
a. 3302/05

ağrı is. Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı. -1-
a.+ sına 3307/28

ağrımak Vücudun bir yeri ağırlı durumda olmak. -1-
a. 819/10

ağustos (Lat.) Yılın sekizinci ayı. -1-
a. 2818/25

ağvāl (Ar.) is. -2-
a. 3307/35
a.+ dir 3308/06

***ağval** (Ar.) is. -1-
a. 3308/23

ağyed (Ar.) is. Uykucu, tenbel. -2-
a. 2821/37
a.+ ıñ 2821/37

***ağyaf** (Ar.) is. -1-
a. 2821/38, 2821/37

ağyāl (Ar.) is. -2-
a. 3309/13, 3309/26

ağz (ağız) is. Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ. -3-
a.+ indan 3309/09
a.+ ınā 2821/09
a.+ ınıñ 3033/35

ağzāb (Ar.) Öfke, kızgınlık, hiddet. -2-
a. 2535/19
a. eylemek 2535/16

***ağzal** (Ar.) is. -1-
a. 3302/40

āhar (Ar.) Başka, başkası. -1-
mevzi‘-i ā.+ dır 3304/11

‘ahde (Ar.) sözleşmek, anlaşmak; önceden bir söz üzerine yemin etmek. -2-
‘a.-i yemīninden 3309/22,
3309/24

ahīr (Ar.) sf. Son -1-
ma‘nā-yı a.+ de: Son anlam.
3304/23

ahlāṭ (Ar.) cem. Çok karıştırılabilir, karıştırılmaya elverişli. -1-

a.-1 kedireyi : Sütü karıştırmak.
3034/39

āhū (*Far.*) Ceylan, karaca. -4-
ā. 3302/34, 3303/01
ā.+ nun 3302/33
ā.+ yu 3302/34

aḥmar (*Ar.*) is. -4-
a. 2821/21, 2821/37, 3302/40,
3308/23

aḥşam is. Güneşin batması vakti, akşam -
3-
a. 3033/20, 3033/26, 3035/30

aḥz (*Ar.*) Alma, kabul etme. -2-
a. 3307/27
a. éderler 2819/17

aḳ *sf.* Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara
ve siyah karşıtı. -1-
a. 3035/04

aḳ- Sıvı maddeler veya çok ince
taneli katı maddeler bir yerden
başka bir yere doğru gitmek. -5-
a.- an 3308/32, 3308/33
a.- ar 3308/33
a.- arken 3036/28
a.- up 3306/19

‘aḳabe (*Ar.*) is. Tehlikeli, sarp ve zor
geçit. -1-
‘a.+ niḡ 3303/16

‘aḳl (*Ar.*) is. Düşünme, anlama ve
kavrama gücü, us. -2-
‘a. 3305/06
müzeyyel-i ‘. 3308/10

aḳlaf (*Ar.*) is. -1-
a. 3302/05

aḳmak Sıvı maddeler veya çok ince
taneli katı maddeler bir yerden
başka bir yere doğru gitmek. -1-
a. 3035/23

‘aḳreb (*Ar.*) is. sıcak ve nemli yerlerde
yaşayan, kıvrık ve kalkık
kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir
tür böcek. -1-
les‘-i ‘a.+ ę : Akrep sokması.
3034/39

al- Ele geçirmek, elde etmek -9-
a.- açığı 3302/34
a.- açak 2819/28
a.-dığı bir 2821/09
a.- inmadıkça 2819/21
a.- inmiş 2819/20, 2819/26
a.- inur 2819/27, 2819/39
a.- up 3304/40
a.- ur 2820/01

‘ala’l-ğafleti (*Ar.*) Dalgınlığa gelerek,
dalgınlığa getirerek, boş bulunarak.
-1-
‘a. 3305/14

‘ala’l-iḥtilāf (*Ar.*) İhtilaf üzerine, aynı
görüşte, fikirde olmayarak. -1-
‘a. 3307/14

‘ala’t-taḥḳīḳ (*Ar.*) Hakikat üzere, katı
surette, besbelli. -1-
‘a. 3305/10

‘alayhi’r-raḥma (*Ar.*) üzerine rahmet
olarak, Allah’ın rahmetinin
üzerinde olması. -1-
‘a. 3303/19

alda- Oyun ve hile ile bir kimseyi
kandırmak, zihin çelmek -1-
a.- yup 3309/09

a’lā (*Ar.*) *zf.* En iyi, pekiyi -1-
a. 3036/41

‘alāmeti (*Ar.*) is. Belirti, iz, nişan -1-
‘a. 3305/19

‘alā ḳavlin (*Ar.*) Bir kavle göre, bir
rivayete nazaran. -32-
‘a. 2534/33, 2535/10, 2715/07,

2818/26, 2819/07, 2819/36,
2820/16, 2820/21, 2820/24,
2820/38, 2821/01, 2821/12,
2821/41, 3034/40, 3035/02,
3035/11, 3036/19, 3036/34,
3037/07, 3037/18, 3302/22,
3303/01, 3303/06, 3303/12,
3304/08, 3305/32, 3306/38,
3306/39, 3307/07, 3307/17,
3308/07, 3309/17

alçağ *sf.* Bile bile en kötü, en
ahlaksızca davranışlarda bulunan,
aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain.
-2-

a. 3302/16, 3307/30

‘alem (*Ar.*) *is.* Nişan, işaret. -1-
‘a.+ idir 2818/27

‘aleyhi’s-salām (*Ar.*) Selam onun
üzerine olsun, mealindeki
Peygamberimiz Hazret-i
Muhammed’in (s.a.v.) ismini
duyunca söylenmesi sünnet olan bir
dua. -1-

‘a. 3307/38

alıkomak Geri tutmak, engellemek.
-1-

a. 3306/07

‘alil (*Ar.*) *is.* -1-
‘a. 3305/41

‘alil (*Ar.*) *is* Hasta, illetli. -1-
‘a.+ iğ 3302/40

‘allān (*Ar.*) *is.* -1-
‘a. 3305/35

almaq Elde etmek, kendine mal etmek,
üstüne geçirmek. -8-
a. 2818/36, 2819/05, 2819/12,
2820/03, 3034/11
ğallē a. 3307/04
şu a. 2819/18, 2819/19

alt *is.* Aşağı, üst karşıtı. -5-
a.+ ından 3306/17, 3306/30,
3306/32, 3306/40
a.+ ında 3305/39

altun *is.* Altın. -1-
a. 2819/35

ālāt (*Ar.*) *cem.* Aletler, vasıtalar. -2-
ā.-1 harb 3037/01
ā.+ iğ 3037/01

‘ālem (*Ar.*) Dünya, cihan, ortam, çevre.
-2-
‘a. 3034/01
‘a.+ ında 3305/14

ālet (*Ar.*) Bir el işini veya mekanik bir
iş gerçekleştirmek için özel olarak
yapılmış nesne. -8-
ā. 3305/23
ā.-i maḥşūşu: Özel alet. 3035/41
ā.+ e 3037/16, 3302/27, 3304/04,
3308/17
ā.+ i 3308/19
ism-i ā. 3308/20

‘ālim (*Ar.*) *is.* -1-
‘a. 3033/40

‘ālī-cenāb (*Ar.*) *sf.* Cömert, onurlu,
şerefli. -2-
‘a. 2820/35, 2820/37

‘ālī-şān (*Ar.*) Şan ve şerefi yüksek
olan. -1-
‘a. 2820/34

ālūftelik (*Far.*) İffetsiz, oynak,
cılveli olma durumu. -1-
ā. 3302/32

‘ām (*Ar.*) Herkese ait, umuma ait,
bazılarına mahsus olmayan. -1-
katl-i ‘a. : Bir yerde çoklarının
öldürülmesi, toplu imha. 3302/15

‘**amd** (Ar.) Niyet, kasıt, istek, arzu. -1-
şibh-i ‘a. : Kasıtlı öldürmeye
benzer öldürme. 2534/38

a‘mā *sf.* Görme engelli. -1-
a.+ ya 2820/21

amīr (Ar.) *is.* -6-
a. 2534/30, 2535/06, 2819/28,
3303/24, 3304/06, 3307/16

‘**amīr** (Ar.) *is.* -1-
‘a. 3033/39

ammā *bağ.* Çelişkili ve tutarsız iki
cümleyi birbirine bağlamaya
yarayan bir söz, amma, lakin. -1-
a. 3034/15

‘**amūca** (Ar.) *is.* Babanın erkek kardeşi.
-1-
‘a.+ sı 2821/27

‘**amūdu giryafatu** (Ar.) *is.* -1-
‘a. 2819/37

an(Ar.) Zamanın bölünemeyecek kadar
kısa olan parçası, lahza. -1-
a. 3303/14

‘**anfaka** (Ar.) *is.* -2-
‘a. 3305/22, 3305/24

Andulus (Ar) *is.* 711-1492 yılları
arasında İber Yarımadası’nda
Arapların etkisi altında bulunan
bölgelere verilen isimdir. -1-
A.+ da 3036/24

ānifen (Ar.) Yukarıda, az önce, biraz
evvel. -1-
ā. 3308/37

‘**an kaşdin** (Ar.) Kasd ve niyet üzere,
mahsusen. -1-
‘a. 3305/12

‘**anzaya** (Ar.) *is.* -1-
‘a. 2535/08

‘**arab** (Ar.) *is.* Orta Doğu ile Kuzey
Afrika'nın büyük bir bölümünde
yaşayan halk ve bu halkın soyundan
olan kimse. -6-
‘a. 3307/37
‘a.-ı bādiyede 3308/08
‘a.+ dan 2821/04, 3305/27
‘a.+ ları 3306/22, 3308/19

‘**araba** *is.* Tekerlekli, motorlu veya
motorsuz her türlü kara taşıtı. -1-
‘a.+ sını 3303/17

‘**araka n-nasā** (Ar.) Ağacın kök
damarı. -1-
‘a. 3034/39

aralık (aralığ) Ara, açıklık. -1-
a.+ ından 3306/19

ard Art, arka, Bir hayvanın ya da bir
bölgesinin bir eksene göre geri
kısmı. -1-
a.+ ına 2820/19
a. 2818/40

a‘rāb (Ar.) *is. cem.* Çölde yaşayan
araplar, göçebe araplar. -2-
nisvān-ı a. : Arap kadınlar.
3303/15
a.+ ı 3303/36

ārık *sf.* Zayıf, cılız, kuru, sıska. -1-
ā. 3037/06

‘**ārifa** (Ar.) *is.* -1-
‘a. 2819/12

arqa Bir şeyin temel tutulan yüzünün
tam ters yanı, ön karşıtı, bir şeyin
sırt durumunda olan yüzeyi. -1-
a.+ sı 3037/14

arqurı İğri, yan üstü, tersine, aykırı,
yanlamasına, karşı, ters. -1-
a. 3033/26

arслан *is.* Aslan. -2-
a.+  2820/16, 2820/17, 2818/30

arż (*Ar.*) *is.* Yer, yeryüzü. -8-
fā'ide-i a. : Kārlı yer, kazançlı yer. 3306/35
ṭayy-i a. : Yer değiştirmek, muhtelif yerde görünmek. 2820/01
a.+  2821/28, 3037/29, 3305/20, 3303/41
a.+ ı 3307/17
a.+ ıñ 2819/38

arzu-mend (*Far.*) İstekli -1-
a. 3307/02

‘**ařā** (*Ar.*) *is.* Bazı ũlkelerde, hũkũmdarların, mareşallerin, din adamlarının gũç sembolũ olarak tŕenlerde taşıdıkları bir tũr ağaç veya metalden değnek. -1-
‘a. 3302/19

āřān (*Far*) Kolay. -1-
ā. 3307/08

āřāyiř (*Far.*) Bir yerin dũzen ve gũvenlik içinde bulunması durumu, dũzenlilik, gũvenlik. -1-
ā.+ le 3304/24

ařhāb (*Ar.*) Hz. Muhammed'i gŕmũř, birlikte bulunmuş kimseler. -2-
a.+ dandır 2820/22, 3305/29

‘**asker** (*Ar.*) *is.* Orduda gŕev yapan erden generale kadar herkes. -1-
‘a.+ ıñ 3304/22

aşl (aşıl) (*Ar.*) Bir Şeyin kendisi, ŕnek, kopya karşıtı, Kŕk, kŕken, kaynak. -5-
a. 3037/33, 3308/28
a.+ ı 3034/23, 3301/39, 3308/36

ařlā (*Ar.*) Hiçbir zaman, hiçbir biçimde, sakın, zinhar. -6-

a. 2820/08, 2821/22, 2821/29, 3037/01, 3037/14, 3302/39

aşma Asmagillerden, dalları ardak ũzerine yayılan ũzũm vb. bitkiler. -1-
a. 3036/36

aş- Erkek hayvan dişisiyle çiftleşmek. -1-
a.- up 3304/08

aşağı Bir Şeyin alt bŕlũmũ, zir, yukarı karşıtı. -3-
a. 2820/27
a.+ sında 2818/39
a.+ sına 2819/35

aşıcı *is.* Erkek hayvan dişisiyle çiftleşen. -1-
a. 3304/08

‘**açık** (*Ar.*) *is.* -1-
‘a. 3033/40

‘**ařıkāne** (*Ar. āřık + Far. āne*) *sf.* Āřıęa yaraşır bir biçimde olan, samimi. -4-
‘a. 3302/30, 3302/32, 3302/36, 3302/38

‘**aşk** (*Ar.*) Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, amor. -1-
‘a. 3306/02

ařmaķ Erkek hayvan dişisiyle çiftleşmek. -2-
a. 3036/14, 3304/15

at *is.* At. -9-
a. 2821/36, 3034/29, 3303/24, 3303/31
a.+ da 2820/13
a.+  2820/02, 3033/32, 3304/08
a.+ ları 3308/21

‘**aşf** (*Ar.*) Gŕnderme. -1-
‘a.-ı tefsīr : Aynı olan iki ayrı

kelimenin birlikte kullanılması.
3304/33

aṭḡā (Ar.) *sf.* Azgınlık taşkınlık yapmak. -2-
a. 3304/30
a.+ dan : (Ar.) *is.* 3304/26

āṭī (Ar.) Gelecek. -1-
ā.+ dendir 3305/36

āṭiyye (Ar.) Veren, bağışlayan. -1-
esāmī' -i ā. : Verilmiş isimler.
3035/03

‘aṭṣān (Ar.) *is.* -1-
‘a. 3033/24

āvāz (Far.) Yüksek ses, nara. -1-
ā. 3304/41

avlaşmak *mec.* Tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak. -1-
ḡāfil a. 3305/14

‘avrat (Ar.) *is.* Kadın, karı, eş. -8-
‘a. 3308/36, 3309/03
‘a.+ q̄ 3036/31, 3036/37,
3036/38, 3106/34, 3309/18
‘a.+ ıḡ 3306/20

‘avsac (Ar.) *is.* Böğürtlen diken, Musa ağacı. -1-
‘a. 3035/11

Avs b. Ġalfā’ (Ar.) *is.* -1-
A. 2821/2

avuç Elin iç tarafı, apaz, hapaz. -4-
a. 2819/20
a.+ laḡ 2819/05, 2819/18, 2819/26

ayaq *is.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. -2-
a. 2819/19, 2819/34

āyāl (Ar.) Karı, eş, zevce. -1-
zāt-i ā. : Arabistan’da bir vadi ismi. 3309/27

āyet (Ar) *din b.* Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri. -1-
ā.-i merḡūmede : Yazılmış ayet.
3034/15

ayḡır Damızlık erkek at. -1-
a. 3304/08

‘ayn (Ar.) Ciğerlerden gelen havanın gırtlığa çarpması ile oluşan ve Arap alfabesinin on sekizinci harfi kabul edilen ses. -1-
‘a.+ laḡ 2821/12
‘a.-ı mühmele : Noktasız ayın harfi 3036/22

‘aynı Benzer. -1-
‘a. 3307/38

‘aynü’ş-şams (Ar.) *is.* Güneşin özü ve kaynağı. -1-
‘a. 3303/06

az *sf.* Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı. -1-
a.+ caḡ 3307/17

a‘zā’ (Ar.) *is.* Vücut parçası, organ. -1-
a. 3035/13
ḡasl-i a. : Azanın yıkanması.
3304/05

azıtmak Yara, hastalık etkili, tehlikeli duruma gelmek. -1-
a. 3307/15

‘azīmu’l-ḡalk (Ar.) Yüce yaratılışlı, şanı büyük. -1-
‘a. 3301/37

azīz (Ar.) *is.* -1-
a. 3305/31

‘azl (Ar.) *is.* -2-
‘a. 3302/24, 3302/36

azlık (azlıḡ) Az olma durumu. -1-
a.+ q̄ 3037/38

bā (Ar.) har. Arap alfabesinin 2. harfi, Arapça'ya göre be harfinin okunuşu. -1-
b.+ nıñ 3033/23

bāb (Ar.) Başlık (Titel, titre). -8-
b.-ı mezbürda 3034/08
b.-ı mu'āmeleyi 3037/19
b.-ı rābi' den 3033/39
b.+ da 3305/09
b.+ ından 3308/39
b.+ ında 3034/07, 3037/05, 3309/21

ba'dahū (Ar.) zf. Ondan sonra. -2-
b. 3034/23, 3034/29

bāde (Far.) Şarap, içki. -1-
b. 3033/20

bādiye (Ar.) Çöl. -2-
b. 3309/25
'arab-ı b.+ de : Arap çölü.
3308/08

bağçe (Far.) is. Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer. -1-
b.+ yeğ 3305/01

bağırıcı Yüksek ve gür ses çıkaran. -1-
b. 3304/28

bağırma Bağırma işi. -1-
b.+ sınağ 3304/28

bağırma Yüksek ve gür ses çıkarmak. -1-
b.+ lağ 3302/34

bağırtlak is. Yabanî ördeğe benzeyen, gece çok öten, koyu kurşunî renkli bir av kuşu. -1-
b. 2820/21

bağla- Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturma. -1-
b.- nup 2819/35

bağlamak mec. Beslemek, büyütme, artmak. -1-
kīn b. 3306/04

bağlan- Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturma. -1-
b.- dıkları 3306/32

baħr (Ar.) is. Deniz, büyük göl. -1-
emvāc-ı b. : Deniz dalgaları.
3305/03

Baħrayn (Ar.) Asya'da, Basra Körfezi'nde yer alan bir ada ülkesidir. Bahreyn'in güneydoğusunda Katar, batısında Suudi Arabistan yer alır. "Bahreyn" Arapça bir kelime olup "iki denizin arasında" demektir. Kuzeybatıdan, 25 Kasım 1986 kullanıma açılan ve 25 km. uzunluğundaki Kral Fahd Geçidi ile deniz üzerinden karayolu ile Suudi Arabistan'a bağlanmıştır. -1-
B. 3307/01

***ba'ır** (Ar.) is. -1-
b. 3034/29

bā'is (Ar.) Sebep olan, neden olan. -2-
b.-i baħar : Kibirleşmeye, haksızlığa neden olan. 3304/27
b.-i ğaflet : Gaflete sebep olan.
3305/29

baķiye (Ar.) Artık, artan, kalan, geri kalan şey. -1-
b. 3306/41

baķmak Bakışı bir şey üzerine çevirmek. -1-
b. 3306/11

Balħariş b. Rabi'a (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
B. 3303/17

Banī Asad (Ar.) is. -1-
B. 3304/10

Banī Ca'da (Ar.) is. -1-
B. 3308/35

Banī Şa'labā b. Sa'd (Ar.) is. -1-
B. 3038/06

Banū Đabba (Ar.) is. -1-
B.+ dan 2535/17

Banū Numayr (Ar.) is. -1-
B. 2819/36

Banū Sulaym (Ar.) is. -1-
B. 3034/10

Banū Tamīm (Ar.) is. -1-
B. 3037/22

banū al-muğaffal (Ar.) is. Yer ismi. -1-
b. 3305/30

banū ğalfān (Ar.) is. Yer ismi. -1-
b. 2821/30

banū ğuṭayf (Ar.) is. Arabistan'da bir kavim ismi. -2-
b. 2821/04
B.+ a 2821/05

Barā' b. Kays (Ar.) is. -1-
B.+ ıñ 2819/41

bārid (Ar.) mec. Hoş olmayan. -3-
b. 3036/01
b.+ den 3036/02
b. olandır 3036/03

başar (Ar.) is. Göz. -2-
b.+ ı 3037/39, 3306/18

basmağ (başmağ) Bir şeyin etkisinde kalıp ağırlık basmak. -1-
b.+ a 3304/25

başmağ Kaplamak, bürümek, koyup bastırmak. -2-

enbaşteye b. 3307/07
rutübet b.+ la 3037/27

Başra (Ar.) Irak'ın güneyinde bir kent; Irak'ın ikinci büyük şehri ve en önemli limanı. Hamar Gölünün güneydoğu ucunda, Şattül Arap su yolunun batı kıyısında, Basra Körfezi'ne 55, Bağdat'a ise 545 kilometre uzaklıktadır. -1-
B. 2819/41

baştırmak Bir şeyin üzerini kapatmak, örtmek. -1-
b. 3307/10

baş is. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser, bir şeyin genellikle toparlakça ucu. -5-
b. 3303/38, 3307/28
b.+ a 3302/20
b.+ ında 3302/05
b.+ lu 3307/26

başka sf. Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge. -2-
b. 3307/32
b. bir 3308/35

başla- Bir işe girişmek, harekete geçmek. -2-
b.- dı 3309/23
b.- mış 3303/01

batın (Ar.) Karın, kuşak. -4-
b.+ dır 2821/30, 3305/27, 3305/30
b.+ larında 2534/40

bañar (Ar.) Çok kibirlenme, haksızlık etme. -1-
bā'îş-i b. : Kibire, haksızlığa sebep olan. 3304/27

bayıl- Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek. -1-
b.- araç 3034/26

bayır Küçük yokuş. -1-
b.+ larâ 3302/24

baytâr (Ar.) is. -1-
b. 3033/30

Bayzâvî (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
B.+ değ 3036/07

ba'zan (Ar.) zf. Ara sıra. -1-
b. 2819/31

ba'zî (Ar.) sf. Birtakım, kimi. -15-
b. 3303/39, 3304/37, 3307/34,
3308/08, 3308/15, 3308/03
b.+ lar 3035/35, 3035/36,
3035/37, 3303/06, 3303/09,
3303/21, 3305/05, 3307/38

bāzil (Ar.) is. Sekiz, dokuz yaşında olan deve. -1-
b. 2534/39

bed (Far.) sf. Kötü, çirkin. -3-
b. 3036/01
b. du'adır 3306/22
b. söylemek 3036/40

bedel (Ar.) Değer, fiyat, kıymet. -1-
b.+ i 3037/10

beden (Ar.) Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. -3-
b.+ e 3303/30
b.+ i 3035/09, 3303/29

bed-ḥāl (Far.) Kötü ahlaklı, kötü huylu. -1-
b. olmak 3036/39

bed-zebān (Far.) Kötü söz söyleyen, ağız bozuk. -1-
b. 2535/07

beldē (Ar.) İlçeden küçük, belediye ile yönetilen yer. -2-
b. 3034/04
b.+ dir 3307/02

belīd (Ar.) sf. Ahmak, sersem, bön, budala. -1-
b. 2821/21

belki (Ar. *bel* + Far. *ki*) zf. Olabilir ki, muhtemel olarak. -2-
b. 3304/27, 3307/38

belsek is. Elbise değdiğinde yapışıp ayrılmayan bir ot. -1-
b. 3308/17

bend (Far.) Bağ, rabit. -1-
b. éderler 3033/26

benāt (Ar.) Kızlar. -2-
b.-1 3035/07 3035/06
b.-1 erba'a 3035/07

beñiz is. Yüz. -1-
b.+ lü 3037/07

berbād (Far.) sf. Kötü, çirkin, bozuk. -1-
b. olmuş 3302/17

berdī Sapı hasır, zembil, ip yapmakta, semer yastık doldurmakta ve dam örtmekte kullanılan bir çeşit saz. -1-
b. 2819/01

beri Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı. -1-
b. 3035/16

berk is. Yaprak. -2-
b. 3304/18, 3308/41

berü Bu tarafa, bu yana, buraya, beriye. -1-
b. 3306/25

beş *is.* Dörtten sonra gelen sayının adı. -4-
b. 2535/01, 2535/02

beşem (*Ar.*) *is.* Bir ağaç ismi. -1-
b. 2819/08

be-ğāyet (*Far. be + Ar. gāyet*) *zf.* Son derece, pek çok, aşırı. -5-
b. 2715/07, 2821/41, 3033/18, 3034/39, 3035/11

beyābān (*Far.*) Çöl.-2-
b.+ da 3307/34, 3307/37

beyān (*Ar.*) Bildirme, açıklama. -11-
b.+ dan 3034/17
b. éder 3307/40
b. éderler 3037/02
b. édüp 3308/38
b. eyledi 3036/08
b. eylediler 3035/40
b. eylemekle 3308/14, 3308/25
b. eylemişdir 3036/07
b.+ ina 3035/21, 3304/03

beyāz (*Ar.*) Ak, kara, siyah karşıtı. -5-
b. 3035/02, 3035/10, 3035/15
b.+ ı 3035/08
b.+ ina 3034/06

beyhūde (*Far.*) *sf.* Yararsız, anlamsız, boşuna. -1-
b. 2820/41

beyn (*Ar.*) Arası, aralık, iki şeyin arası. -3-
b.+ inde 2818/40, 3304/12, 3305/23

beyt (*Ar.*) *ed.* Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası. -1-
b.+ i 2819/02

bez *is.* Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput. -1-
b. 3308/33

bīcāre (*Far.*) Çaresiz, zavallı kimse. -1-
b. 3301/41

biçmek Dikilecek kumaşı belli bir ölçüye ve modele uygun olarak makasla kesmek. -1-
libās b. : Elbise kesmek. 2818/37

bilek *is.* Elle kolun, ayakla bacağıın birleştiği bölüm. -1-
b.+ e 3309/11

Bilād (*Ar.*) *cem.* Beldeler, diyarlar, memleketler. -1-
B.-ı huzā'adan : Huza'a kabilesinin olduğu beldeler. 3307/01
b.-ı Ermenī'de : Ermeni beldeleri. 3037/02

bilekçe *is.* Bilek, hayvanın topuğu ile tırnağı arası. -1-
b.+ ye 3308/32

bilezik *is.* Genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka. -1-
b. 3303/15

binā'en (*Ar.*) *zf.* -den dolayı, -den ötürü, -diği için, dayanarak. -1-
b. 3305/36

binā'i merra (*Ar.*) Yapısı tekrar etmiş. -1-
b.+ dır 2819/11

binā'i nev'i (*Ar.*) Yapılan işin keyfiyeti, şekli, türü. -1-
b.+ dir 2819/19

binışmek İki parçadan biri, öbürünün üstünde olmak. -1-
b. 3307/13

bint (*Ar.*) Kız. -2-
b.-i labūn : Üç yaşına girmiş dişi

deve. 2535/01

b.-i maḥāz : İki yaşına girmiş
dişi deve. 2535/01

biḡ- İki parçadan biri, öbürünün
üstünde olmak. -1-
b.- işüp 3305/02

bir Herhangi bir varlığı belirsiz
olarak gösteren (sayı). -211-

b. 3305/13, 3307/03, 3309/09,
2821/09, 2819/20, 3305/39, 3302/23,
2821/41, 3037/41, 3307/03, 3034/25,
3304/11, 3305/27, 2821/04, 2821/22,
3302/39, 2820/27, 2821/30, 3308/35,
3304/12, 3308/08, 3304/02, 2821/32,
2821/20, 2821/12, 3306/04, 2821/04,
3304/10, 2820/31, 3038/03, 3036/24,
3307/02, 2820/21, 3037/35, 3308/18,
3304/15, 3301/33, 3307/13, 2819/32,
3035/27, 3303/21, 2535/13, 3303/16,
3303/09, 3303/14, 3307/41, 2821/20,
3309/08, 3309/09, 2818/27, 3035/11,
2819/24, 3309/02, 2535/06, 3034/19,
2819/12, 2819/19, 3034/36, 3307/31,
3306/35, 2821/03, 3037/22, 2819/12
3035/19, 3037/24, 3305/08, 2822/01,
3036/32, 2819/34, 2821/16, 3034/12,
3301/39, 3309/20, 3301/39, 2822/01,
3038/05, 3304/13, 3308/34, 3035/02,
3033/29, 3304/13, 2820/10, 3034/04,
3036/34, 3303/17, 3306/41, 3302/34,
2819/41, 3308/20, 3037/17, 3307/01,
3036/39, 3037/02, 2819/37, 2535/02,
2820/07, 2715/07, 3035/03, 3309/27,
3308/34, 3307/27, 2821/04, 3307/22,
3307/23, 3307/25, 3308/24, 3306/37,
3304/11, 3308/17, 3307/35, 2819/41,
3307/41, 2534/33, 2534/34, 2534/36,

2821/13, 2821/25, 3033/37, 3035/11,
3036/12, 3036/15, 3037/22, 3038/02,
3038/03, 3302/31, 3303/10, 3305/16,
3305/26, 3305/38, 3306/09, 3306/10,
3306/11, 3306/13, 3306/18, 3306/21,
3306/26, 3306/39, 3307/10, 3307/11,
3307/20, 3307/27, 2535/03, 2819/38,
2820/09, 2821/19, 3034/05, 3034/11,
3303/15, 3306/04, 3307/37, 3308/22,
3309/22, 3307/31, 3308/07, 3308/22,
3308/32, 3309/13, 3309/16, 3309/20,
2819/03, 2819/36, 2820/03, 2820/34,
2821/30, 2821/32, 2821/37, 3033/35,
3034/03, 3034/13, 3036/17, 3036/41,
3037/23, 3038/01, 3302/03, 3304/39,
3305/02, 3305/03, 3305/13, 3305/30,
3306/26, 3306/29, 3306/37, 3034/36,
2819/36, 3034/10, 3035/18, 3038/06,
3308/35, 3304/11

biraz *sf.* Bir parça, azıcık. -2-
b. 2821/12
b.+ mı 3306/07

biribiri *Birbiri.* -3-
b.+ ne 3304/33, 3301/34,
3301/34

birden *Ansızın.* -1-
b. 3302/20

birāder *is.* Erkek kardeş. -1-
b. 3305/26

biri *zm.* Bilinmeyen bir kimse. -17-
b.+ 3305/02, 3307/12, 3307/13,
3307/15, 3307/16, 3307/18,
3309/01, 3309/11, 3309/14
b.+ ne 2819/09, 3307/18,
3309/01, 3309/11, 3309/14
b.+ niḡ 3307/12, 3307/13,
3307/16, 3305/02

bi' ru ğadaġin (Ar.) is.
Medine'de bir kuyu adı. -1-
b. 3033/29

bit- Bitki, tüy, saġ vb. Şeyler çıkıp
yetişmek. -1-
b.- er 3035/11
b-miş 3307/16

bit- çıkmak, büyümek. -1-
b.- dikden 2715/06

bitürmek Bitki, tüy, saġ vb. Şeyler
ıkıp yetişmek. -1-
neb t b. 3306/10

bi-'aynih  (Ar.) Ayniyle, olduġu
gibi. -1-
b. 2820/10

b -behr  (Ar.) Nasipsiz, mahrum -1-
b. 3305/16

b -ħaber (Ar.). Habersiz, haberi
olmayan. -1-
b. 3305/13

bi'l-c ml  (Ar.) Bütün, hepsi,
umumiyetle. -1-
b. 3034/33

b -n m (Far.) İsimsiz, namsız. -2-
b. 3307/22
b. olan 3307/23

b -niy z (Far.) Zenginlik. -1-
b. olmak 3033/38

bi't-tam m (Ar.) sf. Bütün, tam. -1-
b. 3034/25

b -v c d (Ar.) V cutsuz, c ssesiz.
-2-
b. 2715/08, 3305/21

boġ- Bir canlıyı, soluk almasına engel
olarak öldürmek. -1-
b.- arlar idi 3034/23

boġa is. İçine amaŐır, elbise vb.
koyup sarılan dört köşe kumaş,
ıkın. -1-
b.+ dır 3306/32

boġmak Tamamıyla kaplamak,
sarmak. -2-
Şuya b. 3034/14, 3034/21

boġul- Boġma işine konu olmak.
-2-
b.- up 3034/12, 3036/29

boġulmak Tamamıyla kaplanmak,
sarılmak. -1-
Şuya b. 3033/36

bol sf. Nicelik bakımından olaġandan
veya alıŐılandan çok, kıt karşıtı,
bereketli. -2-
b. 3305/29, 3308/35

bolluġ sf. Parasal bakımdan rahatlık,
bereket. -2-
b. 2821/26, 3302/06

boyun is. Gövdenin başla omuz
arasında kalan bölgesi. -4-
b.+ u 3035/04
b.+ un 3306/21, 3306/23,
3306/33, 2819/24

boyunduruġ is. Çift süren veya
arabaya koşulan hayvanların
birlikte yürümelerini saġlamak için
boyunlarına geçirilen bir tür aġ
Çember. -1-
b. 3033/25

böcek is. Böcek, haŐere. -2-
b.+ dir 3303/14
b.+ ler 3302/11

bölük is. Saġ b l ġ , saġ örgüsü, parça,
kısım. -1-
b. 2819/24

bön *sf.* Budala, saf, avanak, ahmak. -2-
b. 3106/34, 3305/17

böyle *zf.* Tam böyle, bu biçimde, en sonunda, böylelikle. -1-
b.+ ç 3308/41

bu *zm.* En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz. -66-

b. 2534/35, 2535/12, 2535/14, 2715/08, 2819/01, 2819/18, 2819/33, 2820/37, 2821/20, 2821/32, 3034/05, 3034/06, 3034/12, 3034/14, 3034/16, 3034/19, 3034/21, 3035/03, 3035/04, 3035/06, 3035/28, 3037/04, 3037/05, 3037/23, 3037/37, 3037/38, 3302/36, 3303/36, 3303/41, 3304/09, 3304/27, 3304/28, 3304/32, 3305/09, 3305/37, 3306/03, 3307/19, 3307/20, 3307/32, 3308/10, 3308/19, 3308/39, 3309/10, 3308/08

b.+ dur 2535/01, 3301/39, 3308/26

b.+ nda 2821/11, 3303/08, 3303/19, 3303/26

b.+ nu 3037/02, 3306/13
b.+ nuş 2820/11, 3034/06, 3034/23, 3035/05, 3037/08, 3303/27, 3306/39, 3307/38, 3308/06

b.+ nı 3304/38, 3308/17

bu'd (*Ar.*) Uzaklık, aralık. -1-
b.-i mafāza : Çöl uzunluğu
3307/29

budağ *is.* Ağacın dal olacak sürgünü. -1-
b.+ lı 3309/15

buğday Buğdayın başaktan ayrılıp öğütülmesiyle elde edilen tanesi. -1-
b. 3035/20

buğdaycık *is.* Buğdaya benzeyen bir çeşit ot, yabancı buğday. -1-
b. 3307/17

bul- İstenilen şeye kavuşmak, nail olmak. -3-
felâh b.- mayup 3037/01
nazc b.- up 3307/09, 3037/32

bulalamak Bulaştırmak, karıştırmak. -1-
b. 3307/21

Bulbays (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -1-
B. 2822/01

bulğa (*Ar.*) Yetecek kadar. -1-
b.+ sı 2821/09

bulmak İstenilen şeye kavuşmak, nail olmak. -3-
ğalīz b. 2534/33
nazc b. 2535/06, 3037/34

bulud *is.* Bulut. -2-
b. 3035/24, 3307/19, 3304/19

bulun- Bulunma işine konu olmak. -1-
b.- up 3307/41

bunlar *zm.* Bu zamirinin çokluk biçimi. -4-
b. 2535/16, 2820/38
b.+ da 3037/16, 3303/35

bura *zf.* Bu yer. -13-
b.+ da 2821/31, 3035/14, 3035/31, 3036/02, 3036/04, 3036/21, 3301/35, 3302/41, 3304/27, 3304/30, 3305/07, 3306/23, 3308/27

burun *is.* Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli

koklama ve solunum organı. -1-
b.+ uş 2818/39

bük *is.* Ovada veya dere kıyısında çalı ve diken topluluğu. -5-
b. 2819/29, 3309/12
b.+ ę 2819/28, 2819/31, 2819/32

bük- Eğmek, katlamak. -1-
b.- üp 2820/08

bükük *sf.* Bükülmüş, eğilmiş olan. -1-
b. 2820/16

bükül- Bükme işine konu olmak, katlanmak, eğilmek. -2-
b.- üp 2820/28, 2821/01

bülend Yüksek, yüce, ulu. -1-
nās-ı b. : Ulu, yüce insanlar.
3304/41

bünye (*Ar.*) Vücut yapısı. -8-
b. 3302/07
b.+ siyle 2534/27, 2818/40,
2821/15, 2822/03, 3035/33,
3302/29

bürümek Sarmak, kaplamak, örtmek, basmak, istila etmek. -5-
b. 2820/30, 3034/40, 3307/10
talaz b. 3034/40
zulmet b. 3304/19

bürün- Kaplanmış, örtülmüş, basılmış. -1-
b.- müş ola 3037/33

bütün *sf.* Eksiksiz, tam. -3-
b. 3036/21, 3302/10, 3303/30

büyücek *sf.* Biraz büyük, büyüğe yakın. -1-
b. 3033/18

büyük *sf.* Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı. -7-
b. 2819/26, 2819/33, 2819/39,

2819/41, 3035/04, 3306/20,
3306/32

büyüklenmek Kendini büyük göstermek, büyüklük taslamak, kibirlenmek. -1-
b. 2818/24

büyüklük (büyüklüg) Büyük olma durumu. -1-
b.+ ę 3037/37

büyümek Organizmanın bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutlar artmak, irileşmek, eskisinden büyük duruma gelmek. -2-
b.+ le 3034/27, 3034/32

Cabal-i Abā Kubays (*Ar.*) *is.* -1-
C. 3308/33

cabbāne (*Ar.*) Sahra, çöl. -1-
c. 3304/13

cādū (*Far.*) Kötülük yaparak başkalarına zarar veren kadın. -2-
c. 3308/03, 3308/06

ca'far (*Ar.*) *is.* -5-
c. 2820/34, 2821/32, 3036/34,
3304/17

cāhiliyye (*Ar.*) Cahilliğe ait, Araplarda Müslümanlıktan önceki çağ. -1-
ef'āl-i c.+ den 3037/12

cā'iz (*Ar.*) Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapılıp işlenmesine izin verilen. -4-
c. 3303/08
c.+ dir 2535/04, 3303/09,
3308/10

camazā (*Ar.*) *is.* -1-
c. 3307/22

cāme (*Far.*) Evde giyilen bol elbise, çamaşır, libas. -2-
c.+ lerini 3301/39
c.+ ye 3308/36

cāmūs (*Ar.*) Erkek manda. -2-
c. 3033/19, 3304/28

cān *sf.* Hareketli, hayat dolu, dinamik. -1-
c.+ lu 3309/11

cānavar (*Far.*) Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan. -3-
c.+ dır 3308/08, 3307/25
c.+ a 3307/25

candal (*Ar.*) *is.* -1-
c. 3307/23

cānib (*Ar.*) Yan, taraf, cihet, yön. -1-
c.+ iyle 3305/23

cārī (*Ar.*) Akan, akıcı, geçmekte olan. -1-
c. 2821/33

Cavāliki (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
C. 3036/08

cavhar (*Ar.*) *is.* -1-
c. 3037/38

cay-gir (*Far.*) Yerleşen, yer tutan, yerleşmiş. -1-
c. olan 3306/02

caza'a (*Ar.*) Altı veya dokuz aylık koyun, iki yaşına girmiş koyun. -1-
c. 2534/39
c. dır 2535/02

cebel (*Ar.*) Dağ, yüksek tepe. -1-
c.-i reyyāndan 3306/25

cebhē (*Ar.*) Yüz, ön taraf. -4-
c.+ de 2819/04, 2819/11
c.+ sine 2819/13
c.+ ye 2819/15

cedd (*Ar.*) Dede, büyük baba, ata. -2-
c.+ i 3303/16, 3305/26

cehennem (*Ar.*) Cehennem. -2-
c.+ de 3304/02
ehl-i c.+ i : Cehennem Ehli
3304/01

cem' (*Ar.*) Arapça'da (ve tesniye olmayan dillerde) ikiden çok olan şeylere delalet eden kelime. -21-
c.+ i 2819/16, 2819/20, 2819/22, 2820/14, 2820/36, 2821/17, 3033/39, 3034/03, 3035/11, 3307/25, 3307/35, 2818/27, 2818/41, 3035/12, 3037/18, 3301/38, 3303/02, 3303/25, 3303/27, 3306/34, 3308/06, 3309/13
c.+ idir 2819/16, 2819/26, 3308/10
c.+ leri 3035/10

cemā'at (*Ar.*) İnsan kalabalığı, topluluk, bir dinden veya bir soydan olanların topluluğu. -4-
c.-i insāniye : İnsan topluluğu.
3304/34
c.-i keşire : Büyük topluluk.
3035/40
c.+ dir 2821/03, 2821/04

cemī' (*Ar.*) Çokluk bildiren kelime, çoğul, cümle bütün, hep. -1-
c. 3035/04

cenbiye (*Ar.*) *is.* Arapların kullandıkları bir cins eğri kamadır ki, yan taraflarına takarlar. -1-
c. 3308/19

cereyān (*Ar.*) Bir yöne doğru akma, akış, akıntı. -2-
c. 3036/08
c. éder 3308/12

cerh (Ar.) Yaralama, yara. -1-
c. éderler 3308/16

cevf (Ar.) Boşluk, oyuk, çukur, iç boşluğu. -4-
c.+ e 3307/05
c.+ inde 3034/36
c.+ iñ 3305/32
c.+ lerinde 3034/38

Cevheri Farab'lı Kazak Müslüman yazar ve sözlük bilimi uzmanı. -7-
C. 3034/07, 3034/08, 3035/05, 3036/21, 3036/23, 3305/23
C.+ ye 3305/07

cezb (Ar.) Kendine çekme, mec. Etkileyerek kendine bağlama. -1-
c. 3037/30

cezire (Ar.) Ada, dört bir tarafı su ile çevrilmiş kara parçası. -2-
c.+ den 3034/37
c.+ lerinden 3034/37

ciğıltı is. Karışık seslerden meydana gelen gürültü. -1-
c. 3304/23

cihet (Ar.) Yön, yan, taraf. -2-
c.+ iyle 3035/15
c.+ le 3303/36

cimā (Ar.) İnsanlarda çiftleşme, cinsel ilişki. -12-
c. 3036/30
c.+ a 3309/07
c. éden 3306/20
c. eylemek 2818/36, 3303/22, 3304/04
c.+ la uğraşmak 3302/04
c. olunan 3308/29
c. olunmak 3309/03
c. olunurken 3308/25, 3308/36, 3309/05

cin (Ar.) Cin. -5-
c. 3307/35, 3307/36, 3308/02, 3308/06, 3308/09

cins (Ar.) Tür, çeşit. -8-
c. 2819/30, 2819/36, 3036/41, 3037/41, 3307/35, 3308/07
c.+ dir 3307/37
c.+ inden 2819/31

ciryāl (Ar.) is. -1-
c. 3034/13

civān (Far.) Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın. -6-
c.+ a 2820/36, 2820/37, 2820/39, 3033/30, 3033/32, 3035/10

civānlık (civānlıg) Civan olma durumu, yiğitlik. -1-
c.+ a 3033/30

civān-merd (Far.) sf. Mert yaratılışlı, yüce gönüllü, yiğit. -2-
c. 2820/35, 2820/37

cuhayna (Ar.) is. -2-
c. 2820/02, 3305/27

cundab (Ar.) is. -1-
c. 3035/18

Curmüz b. 'Abdillah Al-Ġarķi
(Ar.) is. Kişi ismi. -1-
C. 3034/05

cülūd (Ar.) cem. Ciltler. -1-
c.+ larından 3036/05

cümle (Ar.) sf. Bütün, hep, zm. Herkes. -3-
c. 3304/31
c.+ sine 3034/29
c.+ sini 2820/03

cünūn (Ar.) Delilik, cinnet, delirmek. -2-
c. 3037/37, 3037/39

cüst Denk, uygun, mütenasip, yakışır. -1-
c. 2819/15

cüz'î (Ar.) *sf.* Az, azıcık, pek az. -2-
c.+ ç 2821/13, 3037/34

çağlamak Su, köpürerek ve ses çıkararak coşkunun bir biçimde akması. -1-
ç. 3036/28

çağ (Far.) İyi, güzel, sıhatli. -2-
ç. 3303/01, 3309/20

çağır *sf.* Doğan ile atmaca arası bir av kuşu. -2-
ç. 3036/27, 3036/29

çal- Çalkalayıp karıştırmak. -1-
ç.- up 2819/12

Çalabî (Ar.) *is.* -1-
Ç. 3034/16

çalgı *is.* Müzik aleti, çalgı aleti, enstrüman. -1-
ç.+ ya 3302/18

çalmak Çalkalayıp karıştırmak. -1-
ç.+ la 2819/20

çamur *is.* Çamur, balçık. -2-
ç. 3303/39
ç.+ a 3302/09

çapuk (Far.) *zf.* Alışıldandan veya gösterilenden daha kısa bir zamanda, tez, yavaş karşıtı. -3-
ç. 3036/37, 3307/09, 3308/20

çardağ (Far.) *is.* Tarla, bahçe vb. yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak. -1-
ç. 2819/22

çarşaf (Far.) *is.* Kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, etekli

sokak giysisi. -1-
ç.+ a 3302/02

çatmak Yazıyla veya sözle sataşmak. -1-
ç. 3302/31

çayır *is.* Özellikle ılıman kuşakta yaygın olan, bozkırlara göre daha nemcil, yeşilliği daha sürekli ve kimi kez ağaçla karışık otsu bitkisel örtü ve bu örtünün oluşturduğu doğal bölge. -3-
ç.+ a 2821/12
ç.+ ı 2821/28
ç.+ ları 2821/29

çäre (Far.) Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu. -1-
ç.+ si 3308/05

çek- Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek, bir kimseyi veya bir şeyi geri almak. -3-
ç.- en 3033/25, 3034/20
ç.- üp 2820/03

çekil - Yok olmak, azalmak. -1-
ç.- üp 3302/11

çekirdek (çekirdeg) Etli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum. -2-
ç.+ i 2820/11
ç.+ inç 3306/01

çekirge *is.* Çekirge (*Acridium*). -1-
ç.+ ye 2715/06

çekmek Germek. Bir cisim, belli bir yakınlıktaki başka bir cismi kendisine yaklaşmaya zorlamak, itmek karşıtı. -2-

ç. 3034/20
içeri ç. 3034/30

çepel Kir, bulaşık, çamur, pislik. -1-
ç. olmak 3037/27

çepreşik Çapraşık, karışık, eğri büğrü. -1-
ç. 3037/21

çeşme (*Far.*) Göz, ayn, dide, öz, kaynak. -1-
ç.-i āfitāba : Güneşin kaynağı, özü. 3303/07

çeşme (*Far.*) Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalıklı su hazinesi veya yapısı, pınar. -1-
ç.+ lerin 2821/33

çetm *sf.* Engeli çok olan, güç, sarp, engelli. -1-
ç. 3037/21

çevir- Bir yerin çevresini bir şeyle sarmak, kuşatmak. Bir durumdan başka duruma geçmek. -2-
ç.- irler 3303/15
ç.- üp 3307/07

çevirmek Döndürerek hareket ettirmek. -1-
ç. 3302/28

çevre Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi. -1-
ç.+ si 2820/29

çığırmaç Çılgılık koparmak, bağırmaç, haykırmak. -1-
ç.+ dan 3034/12

çık- İçeriden dışarıya varmak. -1-
ç.- an 3309/09

çıkagelmek Beklenmedik bir zamanda gelmek. -1-
ç. 3036/16

çıkmaç Bitmek, büyümek. Sesini yükseltmek. -3-
ç. 2534/29, 2534/35
sesi ç. 3036/26

çırp- Çamaşır yıkamak. -1-
ç.- arlar 3308/33

çırpıcı Çamaşırıcı. -1-
ç.+ lar 3308/33

çıtılkı Karışık, birbirine girmiş, dolaşık. -1-
ç. 2819/30, 3309/12, 3304/33, 3307/18

çiçek (**çiçeg**) Tohumla üreyen bitkilerde, tohumu veren çanak ve taç yaprak, erkek organ ve dişi organdan oluşan en uçtaki büyüme tomurcukları. -2-
ç.+ i 3303/38
ç.+ inç 3303/35

çift Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan. -1-
ç. 3033/25

çignemek Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezmek, öğütmek. -1-
ç.+ sizin 3307/05

çim- Suyu bütün vücuduyla girip çıkmak, yıkanmak. -1-
ç.- di 3303/31

çemenzâr (*Far.*) Yeşillik, çayır. -1-
ç.+ a 3305/01

çirkm *sf.* Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı, hoş olmayan, yakışık almayan. -1-
ç. 3036/36

çirk-âb (*Far.*) Pis su. -1-
ç.+a 3304/01

çisintiletmek İnce yağmur gibi
yağdırmak. -1-
ç. 3035/25

çizgi Çizilerek veya çeşitli yollarla
oluşmuş iz, çizi, hat, tahril. -1-
ç.+ ye 3308/33

çizil- Çizme işine konu olmak. -1-
ç.- miş 3308/32

çocuk *is.* Küçük yaştaki oğlan veya kız.
-5-
ç.+ a 3308/26, 3309/06
ç.+ u 3308/37
ç.+ un 3309/05
ç. 3309/03

çoğal- Azken çok olmak, çok duruma
gelmek, artmak, fazlalaşmak,
ziyadeleşme. -1-
ç.- up 3309/17

çoğalmak Azken çok olmak, çok
duruma gelmek, artmak,
fazlalaşmak, ziyadeleşmek. -1-
ç. 3309/17

çoğan Kökü ve dalları sabun gibi
köpüren hem helvacılıkta, hem de
temizlik işlerinde kullanılan bir
bitki, çöven. -3-
ç. 3303/36, 3303/39
ç.+ a 3308/21

çok *sf.* Sayı, nicelik, değer, güç, derece
vb. bakımından büyük ve aşırı
olan, az karşıtı. -17-
ç. 2818/31, 2818/36, 2819/41,
3033/27, 3035/38, 3036/13,
3303/22, 3304/04, 3304/07,
3304/08, 3304/15, 3305/29,
3307/31, 3309/18

ç. olan 2818/26
ç. olmak 2820/24, 3033/35

çolpa (*Far.*) *meç.* Beceriksiz, eli işe
yakışmayan, acemi, bön, zavallı. -1-
ç. 3036/36

çorak *sf.* Verimli olmayan (toprak). -1-
ç. 3304/16

çök - Üzerinde bulunduğu yere
yıklılmak. -2-
ç.- üp 2820/29, 2820/30

çökmek Üzerinde bulunduğu yere
yıklılmak. -1-
ç. 2820/33

çökmek Bulunduğu düzeyden aşağı
inmek. Basmak, yayılmak. -2-
ç. 3305/02
ç.+ den : Basmak, yayılmak.
3304/25

çöyür Yabanî armut, ahlat. -1-
ç. 3034/38

çuçur Çevresine göre aşağı çökmüş
olan yer. -1-
ç. 3306/38

da Dahi, bağlama ve kuvvetlendirme
edatı. -6-
d. 2535/16, 2820/38, 3037/17,
3038/01, 3301/41, 3309/09

da'āmīş (*Ar.*) İt Balığı, Latince adı
(Gabio gabio) olan balık Dere
Kayası olarak bilinmektedir.
Sazangiller (Cyprinidae)
familyasına ait sürü halinde
yaşamayı seven bir tatlı su balığıdır.
-1-
d. 3302/11

dābbē (*Ar.*) Yürüyen mahluk. -3-
d. 2818/40, 2820/08
d.+ ye 3305/20

dād (Ar.) Osmanlı alfabesinin onyedinci harfidir.-3-

d.-ı mu'çemeç : Noktalanmış.
3304/17, 2818/38
d.+ ıñ 2820/06

dağ *is.* Dağ. -6-

d. 3036/31, 3306/25
d.+ dır 3307/01
d.+ ıñ 2819/36, 3304/12
nām-ı d.+ larıñ 3304/12

dağarcık (**dağarcığ**) İçine tütün ya da çoban azığı konan koyun derisinden yapılma torba. -1-
d.+ a 3309/09

dağlamak Akan kanı dindirmek veya hasta bölümleri ortadan kaldırmak için vücudun bir yerini kızdırılmış bir metal araçla yakmak. -1-
d. 3307/07

dağı *bağ.* Da, de, bile. -40-
d. 2534/35, 2534/41, 2535/14,
2819/18, 2819/21, 2819/31,
2819/32, 2819/33, 2820/37,
3033/40, 3034/07, 3034/17,
3034/21, 3035/28, 3035/31,
3036/05, 3037/38, 3037/41,
3301/40, 3302/14, 3302/36,
3303/41, 3304/09, 3304/12,
3305/09, 3305/37, 3305/39,
3306/03, 3307/20, 3307/32,
3307/40, 3308/05, 3308/19,
3308/27, 3308/30, 3308/38,
3308/41, 3309/10, 2821/20,
2821/32

dāhil (Ar.) Bir işe karışmış olma, karışma. -6-
d. 3035/36
d. olan 3303/26, 3307/05,

3309/14

d. olmak 3306/16

dāhiye (Ar.) Bela, afet, musibet, kaza. -2-

te'kīd-i d. : Kuvvetli afet, etkisi büyük afet. 3308/12
d.+ ye 3307/34

dağraca (Ar.) *is.* -13-

d. 2818/24, 2820/40, 3033/35,
3034/08, 3034/40, 3035/17,
3036/39, 3302/03, 3302/13,
3302/20, 3304/16, 3304/39,
3306/24

dağraca (Ar.) *is.* -1-

d. 3037/39

dā'iman (Ar.) *zf.* Her vakit, sürekli olarak. -4-

d. 3033/24, 3037/30, 3302/03,
3302/38

dā'imī (Ar.) *sf.* Sürekli. -1-

d. 2535/04

dā'ir (Ar.) *sf.* Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne. -1-

d. 3309/20

dā'ire (Ar.) *müz.* Saz takımında usul vurmaya yarayan tef.-1-

d. 3302/18

dal *is.* Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri. -5-

d.+ ları 2820/24, 2821/34
d.+ larınıñ 3037/13

dāl (Ar.) Arap alfabesinin sekizinci, Osmanlıca'nın onuncu harfi. Sola dönük bir açı biçiminde yazılırdı. Bu yazılışı yüzünden divan ozanlarınca bel büküklüğünün, derin üzüntünün, karamsarlığın

simgesi sayılmıştır. -2-
d.+ ın 3033/30, 3307/26

daldır - Dalma işini yaptırmak,
dalmasına sebep olmak. -6-
d.- up 2819/12, 2819/18,
2819/05, 2819/17
d.- ılıp 2819/26, 2819/28

dāl (Ar.) Yaban sediri denen bir ot. -
1-
d. 2819/31

dalmak *meç.* Başka bir şeyle
uğraşamayacak veya başka bir şeyi
düşünemeyecek biçimde kendini bir
şeye kaptırmak. -1-
lakırdıya d. 3304/41

damğa Bir şeyin kime, hangi çağa ait
olduğunu gösteren belirgin iz,
işaret, nitelik. -1-
d.+ ya 3308/35

damu'l-ğazāli (Ar.) *is.* -1-
d. 3303/14

dāne (Far.) Bazı bitkilerin tohumu. -2-
d.+ leri 2534/29, 2534/35

dar *sf.* Biraz dar, pek geniş olmayan. -1-
d.+ çā 3036/28

darab (Ar.) *is.* -1-
d. 3035/24

dāratu'l-ğuzayyil (Ar.) *is.* -1-
d. 3303/17

darba (Ar.) *is.* -1-
d. 2819/11

daralmak Dar duruma gelmek,
küçülmek. -1-
d. 3034/32

darğın *sf.* Darılmış olan, küskün. -1-
d.+ lık 2535/11

darğınlık (darğınlıĝ) Dargın olma
durumu. -1-
d.+ ından 2820/16

darlatmak Rahatsız etmek. -1-
d. 2535/12

darıalamak Yellenmek, tez olmak. -2-
d. 2820/09, 3036/12

davar Koyun veya keçi sürüsü. -1-
d. 2821/12

dayyik (Ar.) Pek dar. -1-
d.-i vaqt : Pek dar vakit. 3305/10

dé- Söylemek, söz söylemek. -30-
d.- diĝi 3305/40
d.- di 3305/05, 3305/24,
3307/36, 3307/38
d.- dikleri 2715/06, 2818/41,
2819/01, 2819/09, 2821/40,
3302/11, 3302/18, 3303/33,
3307/25, 3306/10, 3308/18, 819/10
d.- dikleridir 2819/02, 3034/37,
3307/21, 3309/25
d.- miş 3305/09
d.- r 2534/41, 2821/03, 3034/07,
3034/16, 3035/06, 3037/12,
3037/33, 3303/08, 3303/26,
3035/15, 3036/23 3303/28,
3304/26, 3304/29, 3308/26
d.- rler 2715/06, 2819/22,
2819/37, 3035/05, 3302/18,
3304/12
d.- yerek 3309/23
d.- yüp 3305/07, 3305/09

dē Dahi, bağlama ve kuvvetlendirme
edatı. -6-
d. 2535/04, 3035/14, 3036/06,
3303/29, 3304/35, 3308/10

def (Ar.) Kovmak, Savmak,
savuşturmak. -2-

d.+ iniş 3308/05
d. oluna 3306/23

def' a (Ar.) Kez, kere. -2-
d. 2819/12, 3309/02

dege dege Göz değmesi, etkilemek.
-1-
d. 3306/11

degil Cümle içinde art arda kullanılan
iki veya daha çok özneyi, tümleci,
yüklemi, aralarından bazılarını
olumsuzluk kavramı vererek
birbirine bağlayan veya yüklem
olumsuz çekimini sağlayan kelime.
-8-
d.+ dir 2819/01, 3034/05,
3035/05, 3035/19, 3037/19,
3303/08, 3304/27, 3305/10

degnek is. Elde taşınacak incelikte
düzgün ağaç, sopa, çomak. -2-
d.+ e 3302/19
d. 3302/20

dehen (Far.) Ağız. -1-
d.+ e 3303/37

deli sf. Aklını yitirmiş olan, akli dengesi
bozulmuş olan, mecnun. -1-
d. 2535/07

delilik (delilig) Deli olma durumu veya
delice davranış, cinnet. -1-
d.+ e 3037/36

delükānlu Çocukluk çağından
çıkışmış genç erkek. -2-
d.+ ya 3035/13, 3308/32,
3309/11

dem Neşe, gönül hoşluğu, keyf. -2-
d.-i kalbiş 2535/11
d.+ e 3309/20

démek Söylemek, söz söylemek. -7-
d.+ den 3306/13

d.+ dir 3304/27, 3306/23,
3309/24
d. 2819/14, 3304/28, 3305/10,
3303/08

demür sf. Demir. -4-
d. 3306/21, 3306/32, 3306/34,
3308/16

dén - Söylenmek, sözü edilmek. -294-
d.- ür 2534/27, 2534/31,
2535/04, 2535/06, 2535/07,
2535/10, 2715/06, 2715/07,
2818/26, 2818/27, 2818/28,
2818/29, 2818/31, 2818/38,
2818/41, 2819/01, 2819/07,
2819/09, 2819/20, 2819/21,
2819/22, 2819/24, 2819/27,
2819/28, 2819/29, 2819/30,
2819/31, 2819/32, 2819/33,
2819/34, 2819/38, 2819/40,
2820/02, 2820/13, 2820/14,
2820/15, 2820/16, 2820/17,
2820/19, 2820/20, 2820/21,
2820/34, 2820/35, 2820/36,
2820/37, 2820/38, 2820/39,
2821/01, 2821/08, 2821/09,
2821/10, 2821/15, 2821/17,
2821/21, 2821/23, 2821/25,
2821/28, 2821/33, 2821/37,
2821/38, 2821/39, 2821/41,
3033/19, 3033/20, 3033/23,
3033/24, 3033/25, 3033/27,
3033/30, 3033/32, 3033/33,
3033/39, 3034/03, 3034/06,
3035/03, 3035/04, 3035/10,
3035/11, 3035/12, 3035/13,
3035/18, 3035/20, 3035/21,
3036/02, 3036/11, 3036/15,
3036/31, 3036/32, 3036/34,
3036/35, 3036/36, 3036/37,
3036/38, 3037/03, 3037/06,
3037/07, 3037/08, 3037/09,
3037/16, 3037/18, 3037/22,

3037/30, 3037/31, 3037/32,
3037/35, 3037/36, 3037/37,
3037/39, 3037/41, 3106/34,
3301/34, 3301/35, 3301/36,
3301/37, 3301/38, 3302/01,
3302/02, 3302/03, 3302/05,
3302/06, 3302/07, 3302/08,
3302/09, 3302/10, 3302/11,
3302/12, 3302/16, 3302/17,
3302/18, 3302/19, 3302/22,
3302/25, 3302/26, 3302/27,
3302/28, 3302/32, 3302/36,
3302/38, 3302/39, 3302/40,
3303/01, 3303/04, 3303/12,
3303/18, 3303/21, 3303/25,
3303/28, 3303/29, 3303/32,
3303/33, 3303/35, 3303/36,
3303/38, 3303/39, 3303/40,
3303/41, 3304/01, 3304/02,
3304/04, 3304/08, 3304/17,
3304/22, 3304/23, 3304/24,
3304/25, 3304/26, 3304/33,
3304/34, 3304/35, 3305/01,
3305/16, 3305/17, 3305/18,
3305/19, 3305/20, 3305/21,
3305/22, 3305/23, 3305/32,
3305/35, 3305/41, 3306/01,
3306/02, 3306/03, 3306/30,
3306/33, 3306/34, 3306/35,
3306/38, 3306/39, 3306/40,
3307/02, 3307/05, 3307/17,
3307/18, 3307/19, 3307/24,
3307/25, 3307/26, 3307/28,
3307/29, 3307/31, 3307/33,
3307/34, 3307/35, 3308/06,
3308/07, 3308/10, 3308/12,
3308/16, 3308/17, 3308/18,
3308/23, 3308/32, 3308/33,
3308/34, 3308/35, 3308/36,
3309/06, 3309/08, 3309/09,
3309/10, 3309/11, 3309/12,
3309/13, 3309/14, 3309/15,
3309/18, 3309/19, 3309/26

denk (*Far.*) Hayran, şaşkın, şaşmış
olan. -1-
d. 3038/02

dénmek Söylenmek, sözü edilmek. -2-
d.+ leş 3304/28, 3036/09,

derdest *sf. huk.* Görülmekte olan. -1-
d. olan 3308/38

dereç *is.* Dere. -8-
d. 3034/10, 3306/09, 3308/35
d.+ lerineç 3306/38
d.+ yeç 3307/17, 3308/33,
3309/13

dereçe (*Ar.*) Bir süreç içindeki
durumlardan her biri, basamak,
aşama, rütbe, mertebe. -5-
d.+ sindçe 3034/31
d.+ sineç 2535/05, 3303/02,
3304/36, 3304/37

dereçe (*Ar.*) *mat.* Bir çemberin üç yüz
altmışta birine eşit olan aç birimi. -
1-
d.+ yeç 3304/35

deri *is.* İnsan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı
tabaka, cilt, ten. -10-
d. 2819/03
d.+ deç 3306/07
d.+ lerinden 3304/01
d.+ yeç 2819/06, 2821/25,
3037/03, 3302/05
d.+ yi 2818/35, 3306/07,
3307/06

derin *sf.* Dibi yüzeyinden veya
ağızından uzak olan. -1-
d. 3306/38

derün (*Far.*) Gönül, yürek, ruh. -5-
d.+ daç 2535/11, 3306/01,
3306/03, 3309/26
d.+ aç 2821/21

derūnī (*Far. derūn + Ar. ī*) İçle ilgili,
içten. -1-
d. 3306/04

Deryā (*Far.*) Deniz. -1-
D.-yı Rūm : Rum Denizi.
3034/37

devāb (*Ar.*) *cem.* Binek hayvanları,
hayvanlar. -1-
d. 3035/38

devāhī (*Ar.*) *cem.* Büyük belalar,
afetler, kazalar. -1-
d.+ ye 3308/11

devē *is.* Deve. (*Camelus*). -24-
d. 3036/13, 3305/36, 3305/37,
819/10
d.+ dir 2534/39
d.+ lerē 3309/19
d.+ ni 2819/24, 2821/09,
3034/27, 3034/31, 3037/14,
3037/25, 3037/35, 3305/22,
3309/09
d.+ ye 3037/06, 3037/07,
3037/35, 3037/36, 3301/37,
3302/02, 3304/08, 3305/35
d.+ yi 3306/06

devk (*Far.*) İplik eğirecek alet. -1-
d. 3302/28

devletlū *tar.* Osmanlı Devleti'nde paşa,
vezir vb. devlet adamlarına verilen
unvan. -2-
d. 3301/40
d.+ den 3301/39

devr (*Ar.*) Bir malın mülkiyetini veya
bir mal üzerindeki hakkı bir
başkasına geçirme. -1-
d. eyledi 3301/39

déyü- Diye. -1-
d.- 3303/08

dīb Oyuk veya çukur bir şeyin en alt
bölümü, kök, dikili duran bir şeyin
yerle birleştiği nokta ve çevresi
veya bir şeyin yanı başı. -8-
d.+ inde 3302/09, 3302/11,
3302/12
d.+ inden 2818/35, 3308/33,
2820/11
d.+ lerine 3306/17
d.+ leri 3037/13

dībāğat (*Ar.*) Tabaklama, deriyi
kullanılır ve temiz hale koyma işi. -
6-
d. 3307/06
d. olunacak 3307/06
d. olunmuş 2819/06, 3037/03
d. olunur 2819/03, 3036/41

dīde (*Far.*) Göz. -1-
d. 3034/35

dikil- Biçilmiş veya yırtılmış kumaş,
deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş
iplikle tutturmak. -1-
d.- miş 3302/02

dilber (*Far.*) Alımlı, güzel kadın. -4-
d. 2820/37, 2820/38, 3034/33,
3035/10

dilgüşā (*Far.*) İç açan, gönül açan,
kalbe ferah veren. -1-
nesīm-i d. : Hafif ve latif rüzgar.
3035/16

diñle- İşitmek için kulak vermek. -1-
d.- yerek 3036/18

dirlik (dirliğ) Yaşayış, hayat, sağlık,
varlık, geçim. -12-
d.+ e 2820/15, 2820/18, 2821/08,
2821/23, 2821/38, 3036/35,
3301/36, 3301/37, 3302/06,
3305/29, 3308/23
d. 2820/41

dişi Yumurta meydana getiren ya da yavru doğuran, eşeyli üremede erkeğin eşi, femina, kadın. -4-
d. 2534/39
d.+ ye 3036/14, 3304/07,
3304/15

divâne (*Far.*) *sf.* Deli, kaçık, budala. -1-
d. 3306/23

diyâr *mec.* Bazı nitelik veya değerleri taşıyanların çok bulunduğu yer, yurt. -3-
d.+ nda 3034/04, 2821/04,
3304/10

***diyatu'l-muğallazatu** (*Ar.*) *is.* -1-
d. 2534/38

diyet (*Ar.*) *din b.* İslam hukukuna göre, öldürme ve yaralamalarda suçlunun ödemek zorunda olduğu para veya mal, kan pahası, kan parası, kefaret. -1-
d.+ idir 2534/39

dizmek Yan yana veya üst üste sıralamak. -1-
d. 3307/12

doğ- Dünyaya gelmek. -1-
d.- duğu 3303/01

doğan *is.* Doğan (*Falco peregrinus*). -3-
d. 2820/36, 3036/27, 3036/29

doğru Karşı yönünce. -5-
d. 2818/32, 2820/19, 2821/36,
2821/37

doldurmak Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek. -3-
d. 3034/19, 3034/20, 3034/22

dolğun *sf.* Şişmana yakın, balıketinde. -1-
d. 3309/10

dolmak Bir yere iyice yayılmak, kaplamak. -1-
d. 3034/34

dolu Şişmana yakın, balıketli. -3-
d. 3035/13, 3308/32

dopdolu *sf.* Büsbütün dolu. -1-
d. 3306/20

dög- Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtma. -1-
d.- üp 3303/22

dögmek Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak. -1-
d. 3036/13

dökmek Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak. -1-
d. 3302/20

dökülmek Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak. -2-
d. 3035/25, 3035/27

döl *is.* Canlıların üremesi sonucu ortaya çıkan yeni birey veya bireylerin bütünü, zürriyet, nesil. -1-
d. vérmek 3309/02

dön- Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek. -1-
d.- ecek 3036/22

dubbāk (*Ar.*) *is.* Ağaç türü. -1-
d. 2819/08

dudağ *is.* Ağızın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri. -1-
d. 3305/23

du'ā (*Ar.*) Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin. -1-
bed d.+ dır : (*Far. bed* + *Ar. duā*) Birinin kötü duruma düşmesini

- gönülden isteme, ilenme, ilenç,
kargış. 3306/22
- duhul** (Ar.) Girme, giriş. -1-
d. 3306/35
- duhul** (Ar.) İçeri girme, içeri dahil oluş.
-1-
d. 3308/04
- duman** *is.* Duman. -1-
d. 3037/40
- dumanlan-** *mec.* Bulanma, karışma.
-1-
d.- up 3035/22
- dumanlanmak** *mec.* Bulanmak,
karışmak. -1-
d. 3038/04
- dumanlık** *mec.* Bulanıklık,
karışıklık. -1-
d. 3037/39
- dün** (Ar.) *sf.* Alçak, aşağı, aşağılık. -
1-
d. 3302/16
- dur-** Bir yerde olmak veya bulunmak.
-1-
d.- an 3305/25
şalinur d.- ur : Yürürken hoş bir
eda ile sağa sola hafifçe meyletmek,
hıraman olmak. 2819/35
- durm** (Ar.) *is.* Ağaç ismi. -1-
d. 2819/08
- duvağ** *is.* Gelinin başını, bazen de
yüzünü örten dantel veya tül den
örtü. -1-
d. 3306/23
- düff** (Far.) Zilli bir kasnağa
geçirilmiş kursak zarından oluşan
çalgi, def. -1-
d. 3302/18
- dühn** (Ar.) Ot, yemiş veya çiçekten
çıkarılmış yağ. -1-
d. 3306/17
- dünyā** (Ar.) Dünya, yeryüzü. -2-
d. 2820/31
na ĩm-i d.+ ya: Dünya nimetleri.
3304/29
- dürüş** (Far.) Sert, gücendirici, kırıcı. -
2-
d. 2534/31, 2534/34
- düş-** Düşkünleşmek, üzerine
yürümek, hücum etmek, olumsuz
bir duruma girmek. -3-
d.- müş : Düşkünleşmek.
2820/17
d.- üp : Üzerine yürümek, hücum
etmek. 3302/33
d.- ürüp : Olumsuz bir duruma
girmek. 2535/03
- düşük** *sf.* Aşağı doğru düşmüş, aşağı
sarkmış. -1-
d. olmak 2820/12
- düze** Engebesiz olan yer, düzlük, ova.
-1-
d.+ ye 2820/09
- ebleh** (Ar.) *sf.* Akılsız, budala, alık,
bön, ahmak. -1-
i. 3305/17
- ecr** (Ar.) Bir iş veya emek karşılığı
verilen şey. -1-
e.-i gūlām : Köle ücreti. 3306/35
- ecsād** (Ar.) *cem.* Cesetler, cisimler. -1-
e.-ı ħabīşeşe : Kötü, alçak
cesetler. 3308/04
- éd-** Bir işi yapmak, isimlerle birlikte
kullanılan yardımcı fiil. . -53-
é.- ecek 3303/29
ğusl é.- ecek 3303/35
vaşl é.- ecek 3306/33, 3306/40

é.- en 3034/23
cimā´ é.- en 3306/20
helāk é.- en 3308/20
muğāzeleğ é.- en 3302/38
seyelān é.- en 3304/01, 3036/05
zuhūr é.- en 3036/32
telā´ub é.- en bir 3307/35
beyān é.- er 3307/40
beyān é.-erler 3037/02
ceryān é.- er 3308/12
ekl é.- er 3303/10, 3308/07
helāk é.- er 3307/38
iğtiyāl é.- er 3308/21
rivāyet é.- er 3035/06
taḥaddūs é.- er 3035/38
taḥayyül é.- er 3308/01
tekevvün é.- er 3034/36, 3034/38
tereşşüh é.- er 3303/30
tevḥīm é.- er 3037/30
perişān é.- er olağ 3035/17
é.- çrek 2820/02
meyelān é.- çrek 2821/36
şamaṭağ é.- çrek 3304/41, 3307/07
é.- erken 3307/07
ḥitān é.- erken 2818/35
naẓar é.- erken 3035/18
é.- erler 2819/14, 2819/35
aḥz é.- erler 2819/17
bend é.- erler 3033/26
cerḥ é.- erler 3308/16, 3308/18
é.- erler 3308/18
ğasl é.- erler 3304/14
idrār é.- erler 3308/05
i´māl é.- erler 3308/19
nefī é.- erler 3307/39
za´m é.- erler 3307/37
tesmīm é.- erler ol 3037/01
é.- üp 2820/31
beyān é.- üp 3308/38
ḥovardağ é.- üp 3302/30
istif é.- üp 3307/12
meyl é.- üp 2821/37

şübut é.- üp 3036/22
ta´affün é.- üp 3307/07
ṭalaz é.- üp 3304/16
taşarruf é.- üp 3308/04
terkīb é.- üp 3303/39
ğazel e.- er 3303/05
gezerān e.- inceyeğ 3303/12
ḥareket e.- üp 3303/01
meyelān e.- üp 2821/34
edā (Ar.) Yerine getirme. -1-
e. 3037/10
edīm (Ar.) Tabaklanmış deri. -1-
ğamal-i e. : Deriyi gömmek.
3307/14
ef´āl (Ar.) *cem.* Fiiller, işler, ameller. -1-
e.-i cāhiliyyeden : Cahilce
yapılan işler, Cahiliye Devri işleri.
3037/12
efşah (Ar.) *sf.* Çok güzel ifade, en
fasih. -1-
e.+ dır 3036/25
egerçi (Far.) bağ. İse de, her ne kadar,
olsa da. -1-
e. 3303/26
egil- Bir yana doğru eğik duruma
gelme. -2-
e.- miş 2821/37
e.- üp 2820/28
egilmek Bir yana doğru eğik duruma
gelmek. -1-
e. 2821/38
egir - Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp
iplik durumuna getirme. -3-
iplik e.- çcek 3302/27
iplik e.- en 3302/26
iplik e.- irken 3302/28
egirmek Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp
iplik durumuna getirmek. -1-
iplik e. 3302/24

egmek Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek. -1-
e. 2822/01

egn Vücut, beden. -1-
e.+ inde 3301/40

egril - Yün, pamuk vb.nin iğ ile bükülüp iplik durumuna getirilmiş olması. -1-
e.- miş 3302/25

eḫādīṣ (Ar.) *cem.* Hadisler, Peygamberimiz (sav) sözleri, hareketleri, ve emirlerini bildiren hakikatler. -1-
e.+ de 3304/31

Ehl (Ar.) Topluluk, cemaat. -5-
e.-i cehennem 3304/01
e.-i imān 3308/05
E.-i İslām 2821/05
e.-i meclis 3036/18
e.-i nār 3036/05

ekemeḡ Bayır, yüksekte olan taşlık tepe. -1-
e. 2820/21

ekin Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum. -2-
e. 2534/29, 2534/35

ekl (Ar.) Yemek yeme, yemek. -9-
e. 3302/03, 3302/04, 3303/33, 3304/24
e. éder 3303/10, 3308/07
e. olunacak 3303/33
e. olunur 2818/38, 3307/20

ekşi *şf.* Sirke veya limon tadında olan. -1-
e. 3308/22

el *is.* Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. -9-

e. 2819/12, 2819/19, 2819/39,
2820/01, 3306/23
e.+ i 2819/20
e.+ inç 3306/21, 3306/33
e.+ leriyle 2819/17

elbette (Ar.) (*Te'kid edatı*) *şf.* Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet. -1-
e. 3036/06

ele- Elek yardımıyla ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak, elekten geçirme. -1-
e.- rler 3302/14

elçmek Elek yardımıyla ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak, elekten geçirmek. -1-
e. 3302/13

elvān (Ar.) *cem.* Renkler. -2-
e. 3308/09
e.+ ı 2715/07

em- Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek, somurmak. -2-
süd e.- en 3309/06
e.- ersç 3305/17

emir (Ar.) Buyruk, komut, talimat, ferman. -2-
e.+ dir 3309/24
e. eylediler 3305/25

emn (Ar.) Eminlik, korkusuzluk, emniyet. Bir şeye itimad etmek. -1-
e. 3304/24

emvāc (Ar.) *cem.* Dalgalar. -1-
e.-ı baḫr : Deniz dalgası. 3305/03
3305/02

emzir- Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya verme. -2-
e.- ir 3305/17
e.- irken 3309/03

emzirmek Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya vermek. -2-
e. 3308/29, 3308/37

enbaşte (*Far.*) Yıkılmış, dağılmış. -1-
e.+ ye başmak 3307/07

endām (*Far.*) Vücut, beden, boy bos. -1-
e.+ ı 3035/13

endūh (*Far.*) Keder, elem, gam, gussa, kaygı, ızdırıp, üzüntü. -2-
e. 3306/02
e.+ a 2535/04

enām (*Ar.*) Halk, bütün mahlukat. -1-
faḥr-i e. : Mahlukatın en şerefli, övgüye layık olanı. 3307/38

entāri (*Ar.*) *is.* Genellikle tek parçalı kadın giyeceği. -1-
e. 3306/30

eṅşe *is.* Boynun arkası. -2-
e.+ li 3308/18
e.+ sine 3302/33

erba‘a (*Ar.*) Dört. -2-
e. 3035/07
benāt-ı e. 3035/07

ercaḥ (*Ar.*) Daha üstün, daha raci. -2-
e.-ı zan : Kuvvetli şüphe. 3304/30
e.+ dır 3036/09

eriş- İlişmek, el ile şakalaşmak, alay etme. -1-
e.- üp 3302/38

erişmek İlişmek, el ile şakalaşmak, alay etmek. -1-
e. 3302/30

erişmek Bitkiler veya bunların ürünleri olgunlaşmak. -1-
e. 3306/11

erkek İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiyi dölleyecek cinsten olanı. -2-
e. 3036/14, 3304/14

Ermenī Ermenistan'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse. -1-
E.+ ler 3307/20
bilād-ı E.+de : Ermeni beldeleri. 3037/02

ervāḥ (*Ar.*) *cem.* Ruhlar, canlar. -1-
e.-ı ḥabîşe : Kötü ruhlar. 3308/04

esāmī (*Ar.*) *cem.* İsimler, adlar. -1-
e.+ dendir 2535/13, 2820/22, 3303/16
e.-i ātiyye : Verilmiş isimler. 3035/03

Esās (*Ar.*) *is.* Kitap ismi. -2-
şāḥib-i e. : Esas Kitabı'nın sahibi. 3304/32
E.+ da 3036/05

eşer (*Ar.*) İz, işaret, im. -1-
e. 3305/19

eşkām (*Ar.*) *cem.* İletler, hastalıklar, dertler. -1-
e. 3035/37

eski *sf.* Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı. -3-
e. 3301/38, 3301/39, 3301/40

esma‘ (*Ar.*) İşitmek. -1-
e.+ ı 3036/23

esmā (*Ar.*) *cem.* Adlar, namlar, isimler. -1-
e.+ sından 3037/19

eşnām (Ar.) *cem.* Putlar, tapılan heykeller, sanemler. -1-
e.+ dır 3035/15

eşvāb (Ar.) *cem.* Giysiler, giyecekler. -3-
e. 3304/14, 3306/17
e.+ imdan 3301/39

esved (Ar.) Çok siyah, kara renkli olan. -1-
mā'-i e. 3036/05

eşcār (Ar.) *cem.* Ağaçlar. -4-
e. 2819/09, 3034/36
e.+ ı 819/10
e.+ imdan 3309/25

eş'ār (Ar.) *cem.* Şiirler, güzel yazılar. -1-
e. 3309/23

eşeddi (Ar.) Daha şiddetli, pek şiddetli. -1-
e. 2535/10

eşek *is.* Eşşek, merkep, karakaçan, uzun kulaklı (*Equus asinus*). -1-
e. 3036/14

eşkāl (Ar.) *cem.* Şekiller, kılık. -2-
e.-i mehūle : Yumuşak yay gibi şekiller. 3308/01
e.-i muhtelifē : Çeşitli şekiller. 3308/09

et *is.* İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka, ten. -6-
e.+ ę 3036/11
e.+ inę 3035/13, 3308/32
e.+ ini 3306/07
e.+ lü 3308/31, 3309/11

ét- Bir işi yapmak. -5-
é.- di 2535/19
iğlāk é.- miş 3037/20
ta'bīr é.- tikleri 3308/19, 3308/03

qarār e.- meyüp 3038/03
gebe e.- mez 3304/08

etmemek Bir işi yapmamak. -1-
edā e.+ le 3037/10

étdir- Etme işini yaptırmak. -1-
é.- ici 3304/27

evşāf (Ar.) *cem.* Nitelikler, vasıflar. -1-
e.+ indandır 3037/18

evvel (Ar.) *sf.* İlk, önceki, geçmiş. -9-
e. 3035/38, 3309/06
vech-i e. 3034/17
ma'nā-yı e.+ de 2819/25
ma'nā-yı e.+ den 3302/32
e.+ inden 3303/12
e.+ inę 2535/10, 3303/11
qavl-i e.+ inę 3303/09

éyegü *is.* Kaburga kemiği. -1-
i. 2818/39

eyek İplik eğirecek alet. -1-
e. 3302/27

eyle- Etme, yapma, isimlerle birlikte kullanılan yardımcı fiil. -47-
beyān e.- di 3036/08
devr e.- di 3301/39
ğalať e.- di 3036/23
īrād e.- di 3301/41
nefī e.- di 3307/38
şebt e.- di 3034/08
şübut e.- di 3305/08
taşhīh e.- di 3308/38
tefsīr e.- di 3305/23
tenbīh e.- di 3034/08
zīkr e.- di 3034/07, 3035/06
sükūt e.- di 3303/18
işābet e.- digi 3037/01, 3302/40
istişhād e.- digi 3036/23
şübut e.- digi 3305/07
tekevvün e.- digi 3034/38
temdīd e.- digi 3303/05

tüsevviye e.- digi 2819/14
tarḥ e.- dikden 3301/40
tefsīr e.- dikden 3308/27
beyān e.- diler 3035/40
emir e.- diler 3305/25
katl e.- diler 3309/24
taqdīr e.- diler 2535/01
tanşış e.- diler 3303/09
tefsīr e.- diler 3035/36, 3035/37
hücüm e.- meleriyle 3309/22
kabūl e.- meyüp 3309/24
hıfz e.- mez ola 2821/22
yemīn e.- mişdi 3309/21
‘add e.- mişdir 3036/09
beyān e.- mişdir 3036/07,
2821/04

e.- mişdir 3305/11
ḥaml e.- mişdir 3036/08
irād e.- mişdir 3034/17
katl e.- mişdir 3308/08
rivāyet e.- mişdir 3036/23
taşīm e.- mişdir 2534/41
taşrīḥ e.- mişdir 3304/32
tefsīr e.- mişdir 3308/27
tekrār e.- mişdir 3306/13
vech-i tesmiye e.- mişdir
3035/08
peydā e.- se 3308/01
e.- ye 3302/35, 3309/10
ḥurūc e. 3309/24

eylemek Etmek, yapmak, isimlere
birlikte kullanılan yardımcı fiil. -43-
e. 2535/03, 3034/30, 3036/16,
3302/15, 3302/37, 3307/28
ağzāb e. 2535/16
cimā‘ e. 2818/36, 3303/22,
3304/04, 3302/37
faḥr e. 2820/41
ḥaml e. 3304/30
helāk e. 3307/27, 3307/32
ḥiyānet e. 3306/05, 3306/14
idḥāl e. 3306/15, 3306/24

idrāk e. 3307/09
ihāta e. 3036/24
işlāḥ e. 3307/11
iştirā e. 2534/33
katl e. 3034/22
mübālağa e. 3304/05
mülātafa e. 3302/30
nisbet e. 3306/13
setr e. 3305/15
tebāh e. 3038/02, 3307/07
te’ḥīr e. 3035/30
teklīf e. 3307/03
terk e. 3305/04
tīmār e. 3036/19
yağır e. 3037/26
za’īf e. 3037/40
e.+ le 2534/36, 2822/02, 3301/39
beyān e.+ le 3308/14, 3308/25
ihlāf-ı va’d e.+ le 3301/41
tefsīr e.+ le 3036/03
va’d e.+ le 3301/40

eylemek Etmemek, yapmamak. -1-
muşāfāt e. 3309/21

eyü sf. İyi. -3-
e.+ ce 3036/11, 3306/06,
3306/41

ez (*Far.*) ...den, ...dan. -1-
e. cümle : O cümleden olarak.
3304/31

ezān (*Ar.*) Müslümanlıkta namaz
vaktini bildirmek için müezzinin
yüksek sesle yaptığı çağrı. -1-
e.+ mı 3035/30

faḥḥāş (*Ar.*) Her cins fenalık ve
kötülükleri şahsında toplamış olan
kimse. -1-
f. 2535/07

faḥr (*Ar.*) Övünmek, büyüklük, şeref,
fazilet. -2-
f.-i enām : Mahlukatın en

- şerefli, övgüye layık olanı.
3307/38
f. eylemek 2820/41
- fa'ıl bi-ma'nā mef'ül** (Ar.) Meful (Yapılan iş) manasına fail (İşi yapan). -1-
f.+ de 3303/26
- falān** (Ar.) *zm.* Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime. -1-
f. 3306/13
- fare** (Ar.) *is.* Fare. -1-
f.+ ye 2821/08
- farḥ** (Ar.) *is.* -1-
f. 2819/03
- fariḥā** (Ar.) *is.* -2-
f. 3033/40, 3037/29
- farḳ** (Ar.) *is.* -1-
f. 3034/04
- Farrā'i** (Ar.) *is.* Kişi ismi. -1-
F. 3304/29
- faṣīḥ** (Ar.) *sf.* Açık ve düzgün olan. -1-
f. olan 3037/05
- fā** (Ar.) Osmanlıca Alfabesinin 23. harfi olup ebced değeri 80'dir. -2-
f.+ ni 2821/08
f.+ yla 3305/03
- fā'ide** (Ar.) Yarar, menfaat, kazanç. -1-
f.-i arz : Yaralı toprak, verimli arazi. 3306/35
- fā'il** (Ar.) *sf.* Eden, yapan, işleyen. -7-
ism-i f. : Kendisinden fiil, iş çıkan kimsenin sıfatı. 2821/15, 2822/03, 3033/40, 3035/33, 3034/29, 2534/27
ism-i f.+ dir 3304/26
- fā'ilē bima'nā mef'üle** (Ar.) Meful (Yapılan iş) manasına fail (İşi yapan). -1-
f.+ dir 2819/13
- fā'iz** Başarı kazanan. -1-
f. olan 3037/18
- Fārisī** (Far. +Ar.) Farsça. -4-
F.+ de 2819/22, 3035/05, 3302/28, 3308/17
- fāsīd** (Ar.) *sf.* Kötü, bozuk. -1-
f. 3037/31
- fātir** (Ar.) Durgun, gevşek. -2-
f. olmak 3302/34
f. olmakla 3035/17
- feh̄m** (Ar.) Anlayış, zihnen kavrayış. -1-
f. 2821/22
- fekk** (Ar.) Rehin verilen şeyi kurtarıp çıkarmak. Köle azad etmek. -1-
f.-i rehniḡ : Rehini kurtarma. 3037/13
- felāḥ** (Ar.) Kurtuluş, selamet, onma. -1-
f. bulmayup 3037/01
- felek** (Ar.) Gök, gökyüzü, sema, dünya, âlem. -1-
f.+ e 2819/24
- ferah** (Ar.) Kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu. -1-
f. 3304/24
- ferc** (Ar.) Dişi canlılarda üreme organının dış bölümü, vulva. -2-
f.+ i 3036/31
f.+ ini 3306/20
- feres** (Ar.) At, kısrak. -5-
f. 2821/04
f.+ i 2819/41, 2821/07, 2822/03, 3303/10

fervāre (*Far.*) Çardak tabir olunan mesken. -1-
f. 2819/22

feryād (*Far.*) Haykırış, çığlık. -1-
f.+ larına 3304/23

fesād (*Ar.*) Karışıklık, kargaşalık, ara bozuculuk. -1-
f.+ a 3038/02

fetavā (*Ar.*) *cem.* Fetvalar. -1-
f.-yı mezkûrede : Zikredilmiş fetvalar. 3308/05

feteḥāt (*Ar.*) *gr. cem.* Fethalar, Arapçadaki üstün işaretinin adı. -10-
f.+ la 2819/38, 2821/03, 2821/34, 3033/25, 3035/21, 3035/24, 3036/31, 3304/12, 2820/21, 3037/35

feth (*Ar.*) *gr.* Arapçada harfleri (e,a) diye okutan işaret, üstün, fetha. -38-
f. 3037/08
f.+ i 2535/02, 2820/06, 3036/10, 3036/11, 3036/40, 3303/20, 3304/19, 3307/06
f.+ iyle 2534/31, 2535/10, 2818/31, 2819/16, 2819/23, 2821/10, 2821/18, 3033/23, 3033/30, 3033/33, 3034/10, 3035/02, 3035/08, 3035/16, 3035/19, 3036/12, 3302/27, 3303/17, 3303/21, 3304/10, 3304/23, 3305/36, 3306/15, 3306/34, 3308/10, 3309/27, 3304/15, 3301/33
f.+ lede 3309/12

fethateyn (*Ar.*) *gr. tes.* Arapçada harfleri (e,a) diye okutan işaret, üstün, fetha. -19-
f.+ le 2535/04, 2818/29,

2819/07, 2820/05, 2820/10, 2820/41, 2821/24, 3033/27, 3033/36, 3035/19, 3035/26, 3037/08, 3302/31, 3304/21, 3305/11, 3305/31, 3306/41, 3307/15
f.+ le bol 3305/29

fettān (*Ar.*) *sf.* Fitneli, karıştırıcı. -1-
f.+ lar 3308/19

fetvā (*Ar.*) İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge. -1-
f.+ ları 3308/04

feverān (*Ar.*) Maddi ve manevi kaynayıp fişkırmak. -1-
f.-ı tennür 3034/01

fevkiye (*Ar.*) Üst, üst taraf, yüksek derece. -1-
tā-yı f. 3307/23
tā-yı f.+ ni 3301/33

fıkrā (*Ar.*) Kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrıldıkları ufak bölümlerden her biri. -1-
f.+ sında 3035/15

fıṭnat (*Ar.*) Hikmet, fetanet. -1-
f.+ den 3305/16

fidan (*Rum.*) Yeni yetişen ağaç veya ağaççık. -1-
f.+ ları 2820/11

fikir (*Ar.*) Düşünce. -1-
f.+ de 3038/03

fi‘l (*Ar.*) İş, davranış. -3-
f.+ i 3036/36
f.+ idir 3308/01
f.-i mezbūr : İsmi geçen fiil. 3037/12

fi'l-aşli (Ar.) Temelde, esasta, kökünde.
-2-
f. 2819/27, 3034/16

fi' līm (Ar.) is. -1-
f. 3304/03

firdavs (Ar.) is. -4-
f. 2820/38, 3035/01, 3035/09

firāvān (Far.) Bol, çok, ziyade, aşırı, -
8-
f. olan 3302/02
f. olduğundan 3301/34
f. olarak 2820/24
f. olmak 2820/31, 3033/28,
3033/34, 3304/18, 3309/17

firifte (Far.) Aldatılmış, kandırılmış,
aldanmış -1-
f. 3301/39, 3301/40

fūzenc (Ar.) is. Bitki ismi. -1-
f. 2715/06

***ğabağ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/21

***ğabağatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/25

ğabkā (Ar.) is. mü. ğabkān -1-
ğ. 3033/24

***ğabkān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/23

***ğabūğ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/19

ğabūğ (Ar.) Süt ve süt makulesi içecek
nesne. -5-
ğ. 3033/21, 3033/23, 3033/24
ğ. içmek 3033/22, 3033/23

***ğadaf** (Ar.) is. -2-
ğ. 2818/29, 2818/31

***ğadafa** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/20

***ğadağ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/28, 3033/27

ğadāfil (Ar.) is. cem. ğidaflu-1-
ğ.+ dir 3301/38

***ğadaf** (Ar.) is. -2-
ğ. 2820/11, 2820/10, 2821/06

***ğadğ** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/06

***ğadfalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/03

***ğādif** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/28

***ğādif** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/17

***ğādūf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/29

***ğāf** (Ar.) is. -1-
ğ. bir 2821/41

ğafağ (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/15

***ğafal** (Ar.) is. -2-
ğ. 3305/11, 3305/29

***ğafallağatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/25

***ğaff** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/10

***ğafifatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/14

***ğafğatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/17

***ğafğū**(Ar.) is. -1-
ğ. 3036/12

ğaflet (Ar.) Dikkatsizlik, endişesizlik,
vurdumduymazlık. -3-
bā'îş-i ğ. : Gaflete sebep olan.
3305/29

ğ. göstermek 3305/12
ğ. maħalli 3305/25

***ğaflatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/11

***ğafül** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/16

***ğāğ** (Ar.) is. -1-
ğ. 2715/05

***ğahik** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/35

***ğā'ikatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3106/34

***ğā'ilatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3309/25

***ğāk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/41

***ğakakatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/31

***ğakğakatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/29

***ğakik** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/26

ğakķ (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/25

***ğakķāk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/30

***ğakūk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/30

ğalabe (Ar.) Üstün gelmek, yenmek. -1-
ğ.-i ismiyyetle : Galip gelen
isim. 3303/26

***ğalaf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/24

***ğalaķ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/08

ğalal (Ar.) is. Hastalık ismi. -1-
ğ. 3305/40

***ğalal** (Ar.) is. -2-
ğ. 3305/31

***ğalā'il** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/39

ğalať (Ar.) Yanlıř kelime veya söz. -2-
ğ. eyledi 3036/23
ğ. imiş 3308/14

ğalāk (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/23

***ğalf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/18

***ğalfā'** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/25

***ğalfak** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/34

***ğalfakatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/39

ğalfān (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/30

***ğalgala** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/24

***ğalik** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/21

***ğalil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/31

ğalil (Ar.) Kin, hased. -1-
ğ. 3306/03

ğalil (Ar.) is. müf. ğullān -1-
ğ.+ dir 3306/38

ğalile (Ar.) is. müf. mü. ğullān -1-
ğ.+ dir 3306/40

ğaliz (Ar) Ćirkin. -4-
ğ. 2534/32, 2534/33, 2534/36
ğ. bulmak 2534/33

***ġalīz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/30

***ġalk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/04

ġalk (Ar.) is. Ağaç ismi. -1-
şecer-i ġ. : Galk ağacı 3037/03

***ġalkā** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/40

***ġalkatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/40

***ġall** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/15

***ġāll** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/35

ġallāk (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/22

ġalle (Ar.) is. Ekin, gelir, mahsul. -4-
ğ. 3306/10, 3307/04
ğ. almak 3307/04
ğ. kazanmak 3307/03

***ġallatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/36

***ġallān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/35

***ġalūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/05

***ġalzu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/31

ġam (Ar.) Tasa, kaygı, üzüntü. -2-
ğ. 2535/09
şiddet-i ġ. : Şiddetli üzüntü.
2535/05

***ġamağ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/27

***ġamağatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/35

***ġamal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/15

ġamal (Ar.) Tüyünü yolmak için deriyi
dürüp gömmek. -2-
ğ.-i edīm : Deriyi gömmek.
3307/14
ğ. 3307/13

ġamalā (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/22

***ġamiğ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/31

ġamiğā (Ar.) is. Hastalık ismi. -1-
ğ. 3037/34

***ġamiğatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/29

***ġamił** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/16

***ġaml** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/06

ġanācil (Ar.) cem. ġuncul -1-
ğ. 3307/25

***ġanāz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/08

ġanđaf (Ar.) is. -2-
ğ. 2820/34, 2821/31

ġanīmet (Ar.) Savařta dūřmandan zorla
ele geçirilen mal. -1-
ğ. 3306/14

ġanī b. A'şur (Ar.) is. Kabile ismi. -1-
Ġ. 2819/37

***ġanīz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/06

ġanđaf (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/32

***ġantal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/23

***ġanz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/04, 2535/02

***ġanzayatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/08

***ġaraf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/07

ġarādīf (Ar.) is. cem. ġurdūf -1-
ğ.+ dir 2818/41

ġarafa (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/38

***ġarāfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/25

***ġaraq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/36

***ġarāmīl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/23

ġarāniġ (Ar.) is. cem. ġurnūġ -1-
ğ.+ dir 3035/11

ġarāniġ (Ar.) is. cem. ġurnayġ, ġurnūġ,
ġirnīġ , ġaranyaq, ġirnavġ, ġirnāġ,
ġurāniġ -2-
ğ. 3035/10
ğ.+ den 3035/15

ġarāniġa (Ar.) is. cem. ġurnayġ,
ġurnūġ, ġirnīġ , ġaranyaq, ġirnavġ,
ġirnāġ, ġurāniġ -1-
ğ. 3035/10

ġaranyaq (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/09

***ġarbalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/13

***ġarbiyyu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/06

***ġardaġatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/40

***ġarf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/03

***ġarfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/11

***ġarfiyyu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/06

ġarīb (Ar.) *ünl.* Şaşılacak bir şey
karşısında söylenen söz. -1-
ğ.+ dir 3036/08

ġarībē (Ar.) Tuhaf, acayip. -1-
şüret-i ġ. : Acayip suretli.
3308/01

***ġarīf** (Ar.) is. -4-
ğ. 2819/28, 2819/33, 2819/39,
2819/32

***ġarīfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/33

***ġarīfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/12

ġarīfē (Ar.) Birbirine girmiş sık ve çok
aġaç. -2-
ğ. 2819/31, 2819/37

Ġarīf b. Al-Daylamī (Ar.) is. Kişi ismi.
-1-
Ġ. 2819/32

***ġariġ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/11

ġarīġ (Ar.) is. -3-
ğ. 3034/11, 3033/39
ğ.+ ıġ 3033/39

***ġarīġ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/38

***ġarīġatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/40

ġariġu 'ş-şavt (Ar.) Sesi boġulmuş, sesi kısılmış. -1-
ğ. 3034/13

***ġaril** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/07

ġarım (Ar.) Alacaklı, rakip, hasım. -1-
ğ. 3302/40

ġarġ (Ar.) Suya batma, boġulma. -6-
ğ. 3034/01, 3034/04, 3034/16, 3035/05
ğ. olaġ 3034/35
ğ. olmuş 3033/39

***ġarġ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/38

ġarġa (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/19

ġarġā (Ar.) is. cem. ġāriġ -1-
ğ. 3033/39

***ġarġa'atu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/08

***ġarġalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/20

***ġarġatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/10

***ġarnaġatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/17

***ġarrāf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/40

***ġarūf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/38

***ġārūġ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/41

***ġasaf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/05

***ġasak** (Ar.) is. -1-
ğ. 3106/33

ġasak (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/07

***ġasak** (Ar.) is. -4-
ğ. 3035/19, 3035/20, 3035/24, 3035/26, 3106/33

***ġasāk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/01

***ġasaġān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/21

ġasaġān (Ar.) is. -4-
ğ. 3035/23, 3035/24, 3035/26, 3035/27

ġasalatu (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/12

ġasālā (Ar.) is. cem. -1-
ğ. 3303/27

***ġāsik** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/33

***ġasıl** (Ar.) is. -3-
ğ. 3303/25, 3303/24, 3304/06

ġasile (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/25

***ġasl** (Ar.) is. -2-
ğ. 3303/28, 3303/20, 3303/21

ġasl (Ar.) Yıkama. gusül. -3-
ğ. -i a'zā : Azalaı yıkamak.
3304/05
ğ. éderler 3304/14
ğ. olunan 3303/28

ġaslā (Ar.) is. cem. ġasl -1-
ğ. 3303/25

***ġaşlakatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/11

***ġasnabatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/16

ğassāk (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/08

***ğassāk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/01

***ğassūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/34

***ğasūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/34

***ğasvīl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/15

***ğaşkal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/17

***ğaşku** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/10

***ğataf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/41

ğatafān (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/02

***ğatal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3301/33

***ğatal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/21

ğatarifa (Ar.) is. cem. ğitrif -1-
ğ. 2820/36

***ğatil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3301/34

ğatīl (Ar.) Gökyüzünü bulut kaplayıp
havayı karanlık kaplamak. -1-
ğ. 3304/20

***ğatīl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/19

ğatrafā (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/25

***ğatrafatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/24

***ğatrafatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/40

***ğatyalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/39

***ğavā'il** (Ar.) is. -1-
ğ. 3308/10

ğavārif (Ar.) is. cem. ğārif -1-
ğ.+ dir 2819/16

ğavārif (Ar.) Ellerini suya daldırıp
avuçla su almak. -1-
ğ. 2819/17

***ğavāzil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/26

ğavgā' (Ar.) is. Çekirge. -1-
ğ. 2715/08

***ğavgā'u** (Ar.) is. -1-
ğ. 2715/06

***ğavhaq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/38

***ğavl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/26

ğavl (Ar.) is. -3-
ğ. 3308/12, 3307/28
ğ.+ den 3308/20

ğavlaqān (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/23

***ğavlān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3308/21

ğavlu' r-ricām (Ar.) is. Bir mevzi adı. -
1-
ğ. 3307/31

***ğayādīk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/33

ğayafān (Ar.) Ağacın dalları sağa sola
meyelan edip salınmak. -1-
ğ. 2821/35

***ğayafān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/34

***ğaydağ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/29

ğaydağ (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/31

***ğaydāğ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/30

***ğaydağatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/35

***ğaydağān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/29

ğaydağān (Ar.) is. -1-
ğ. 3033/32

***ğaydal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3301/35

***ğayf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/39

***ğayfān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/40

ğayfatu (Ar.) is. -1-
ğ. 2822/01

***ğayhağ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/36

ğayhağ (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/36

***ğayhağatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/39

ğayğatu (Ar.) is. -1-
ğ. 3038/05

ğayl (Ar.) is. -7-
ğ. 3308/25, 3308/27, 3308/28,
3308/31, 3309/24, 3308/37
ğ.+ dir : Anne sütü 3308/30

***ğayl** (Ar.) is. -2-
ğ. 3308/24, 3308/39

ğaylān (Ar.) is. -2-
ğ. 3309/19
ğ.+ dan 3309/24

***ğaylatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3309/18

ğayn (Ar.) Osmanlı Alfabesinin 22.
harfî, gırtlaktan okunur. -69-
ğ.+ ıñ 2534/28, 2534/31,
2534/37, 2535/02, 2535/07,
2535/10, 2535/17, 2818/27,
2818/31, 2819/19, 2819/20,
2820/06, 2820/14, 2821/08,
2821/10, 2821/11, 2821/17,
2821/18, 3033/30, 3033/33,
3034/06, 3034/10, 3035/02,
3035/08, 3035/19, 3036/10,
3036/11, 3036/12, 3036/38,
3036/40, 3301/33, 3302/04,
3303/20, 3303/21, 3303/32,
3303/36, 3303/41, 3304/06,
3304/07, 3304/10, 3304/11,
3304/14, 3304/15, 3304/19,
3304/23, 3305/01, 3305/11,
3305/18, 3305/36, 3306/03,
3306/15, 3306/30, 3306/33,
3306/34, 3306/38, 3307/06,
3307/26, 3307/33, 3307/36,
3308/10, 3309/07, 3309/11
ğ.+ larıñ 3035/03, 3035/16,
3036/32, 3303/02, 3303/34,
3303/38, 3305/31

***ğaynaf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/32

ğayr (Ar.) Diğer, başkası, āher (İstisna
edatı). -1-
ğ.-ı mensūbdur : Bir şeye ve
kimseye nisbeti olmayan. 2819/32

***ğaytal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/34

***ġayṭalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/23

ġayṭalatu`l-layl (Ar.) Gece karanlığı
çökmek. -1-
ğ. 3304/25

ġayṭala (Ar.) is. -2-
ğ. 3304/29, 3304/33

ġayṭalu`d-ḍuḥā (Ar.) Kuşluk vaktinin
son zamanları. -1-
ğ. 3304/35

***ġayṭül** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/22

ġayṭül (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/23

***ġayyāf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/39

***ġayyafān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/40

ġayyāz (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/17

ġayz (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/13

***ġayzu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/10

**Ġayz b. Murrata b. `Avf bin Sa`d b.
Zubyān** (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
Ğ. bir 2535/13

ġazab (Ar.) Öfke, kızgınlık, hiddet. -4-
ğ. 2535/10, 2535/18
ğ.+ a gelmek 2535/14
ğ.+ a getürmek 2535/14

ġazablanmaḡ Öfkelenmek, kızmak. -1-
ğ. 2535/15

ġazaḡ (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/19, 3034/05

ġazāl (Ar.) is. -4-
ğ. 3302/30, 3303/16, 3303/16
ğ.+ i 3303/03

***ġazal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/31

***ġazāl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/41

ġazālātu`d-ḍuḥā (Ar.) Kuşluk vaktinin
evveline veya güneş yeryüzüne
yayıldıktan sonraki vakte denir. -1-
ğ. 3303/11

ġazālāt (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/14

***ġazālātu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/04

ġazālātu`d-ḍuḥā (Ar.) Kuşluk vaktinin
evveline veya güneş yeryüzüne
yayıldıktan sonraki vakte denir. -1-
ğ. 3303/11

ġazālē (Ar.) is. -3-
ğ. 3303/16, 3303/18
ğ. bir 3303/09

ġazālu ṣa`bān (Ar.) is. Böcek ismi. -1-
ğ. bir 3303/14

ġazel (Ar.) İplik eğirmek. -1-
ğ. eder 3303/05

***ġazil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/37

ġazl (Ar.) is. -2-
ğ. 3302/25

***ġazl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/24

ġāfiḡ (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/24

ġāfil (Ar.) sf. Dikkatsiz, iyi
düşünmeyen, uyanık olmayan. -4-

ğ. 3305/10, 3305/13, 3305/25
ğ. avlamak 3305/14

ğāfilletmek Dikkatsiz olmasını
sağlamak, gaflete düşürmek. -1-
ğ. 3305/14

ğāfillik Dikkatsizlik, ihtiyatsızlık. -1-
ğ. 3305/11

Ğāfil b. Daħr (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
Ğ. 3305/26

ğā'ib (Ar.) sf. Göz önünde olmayan,
hazır bulunmayan, nerede olduğu
bilinmeyen, kayıp. -2-
ğ. 3036/16
ğ. olduğu 3035/33

ğā'ilē (Ar.) is. -2-
ğ. 3308/12
ğ.+ niḡ 3308/10

ğāka (Ar.) is. Bir cins su kuşu ismi. -1-
ğ. 3037/41

ğāki (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/41

ğālib (Ar.) Üstün gelen, ekser. -1-
ğ.+ dir 3036/06

ğāliye (Ar.) Misk ve amberden
yapılmış meşhur koku. -4-
ğ. 2821/28
ğ. sürmek 3306/29
ğ. sürünmek 3305/38, 3306/27

ğāll (Ar.) is. müf. ḡullān -2-
ğ. 3306/38
ğ.+ dir 3306/39

ğāriḡa (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/15

ğāriḡūn (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/35

ğāyetü'l-ğāye (Ar.) Gayenin esası, en
son derece. -1-
ğ. 3036/03

ğāzile (Ar.) is. müf. ḡavāzil -1-
ğ.+ dir 3302/26

gebe sf. Karnında yavru bulunan
(kadın veya hayvan), yüklü, hamile,
aylı. -2-
g. 2534/39
g. etmez 3304/08

gece is. Genellikle saat 22'den itibaren
gün ağarınca kadar geçen süre,
tün, şeb, leyl. -14-
g. 2818/33, 2820/23, 2820/30,
3035/26, 3035/28, 3035/36,
3304/21, 3304/25
g.+ lerdē bir 3307/41
g.+ niḡ 3035/19, 3035/29,
3034/40
g.+ ye 2820/14, 2821/15

gedik (gedig) Bir düzey üstündeki
yıkık, çatlak veya aralık, rahne. -1-
g.+ inē 3308/11

geçür- Bir şeyi kendisine ayrılmış olan
yere yerleştirme, takma. -3-
g.- dükleri 2819/24, 3306/34
g.- ilē 3306/23

geçürmek Bir şeyi kendisine ayrılmış
olan yere yerleştirmek, takmak. -1-
g. 3306/21

geçürül - Geçirme işi yapılmak. -1-
g.- en 3308/15

gel- Ulaşmak, varmak, belli bir süre
dolmak, belli bir zamana ulaşmak,
ihtiyaç anlatan deyimler kurmaya
yarayan bir fiil. -27-
g.- dik 3304/35
g.- en 3033/26, 3037/18
g.- miş 3304/36, 3304/37

g.- üp 3037/40, 3305/17
g.- ür 2818/27, 2819/20,
2819/23, 2820/14, 2820/36,
2821/17, 2821/18, 3033/39,
3035/10, 2821/17, 3035/12,
3037/18, 3303/02, 3303/25,
3303/27, 3307/25, 3307/36
g.- ürlr 3306/25
kıvāmağ g.miş 3035/40

gelmek Ulaşmak, varmak, belli bir süre dolmak, belli bir zamana ulaşmak, ihtiyaç anlatan deyimler kurmaya yarayan bir fiil. -4-
g. 3036/13
ğazabağ g. 2535/14
vaz g. 2534/36
g.+ lē 3037/39

gelmek Türemek, çekimlemek. -1-
g. 3033/40

gemi *is.* Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, seline. -2-
g. 2818/28, 2818/29

genç *sf.* Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı. -1-
g. 3303/12

geniş *sf.* Alanı büyük olan, makro, dar karşıtı. -1-
g. 3036/27

gerçi (*Far.*) *zf.* Her ne kadar ... ise de, vakıa. -2-
g. 3308/01, 3308/37

gerek (gereg) Mutlaka, herhalde, muhakkak. -6-
g.+ i 3034/19, 3303/30, 3303/31,
3306/07
g. 3302/10, 3307/19

gergi *is.* İp, kayış, tel vb.ni gerginleştirme işinde kullanılan

araç. -1-
g. 3303/01

germ-nāk (*Far.*) Sıcak, hararetli, kızgın. -1-
g. 3304/02

getür - Gelmesini sağlamak. -2-
g.- üp 3302/09
g.- ürlr 3034/37

getürmek Sebep olmak, ortaya çıkarmak. -1-
ğazabağ g. 2535/14

gevşemek Sertlik ve gerginliği bozulmak. -1-
g.+ lē 3307/08

geyik (geyig) Geyik. (*Cervus elaphus*). -2-
g.+ ē 3303/04, 3304/34

güzerān (*Far.*) Geçen, geçici, geçme,i geçiş. -1-
g. edinceyeğ 3303/12

gezmek (gezmeg) Bir yerde dolaşmak, yürümek. -1-
g.+ ē 3303/01

ğık ğık Bir nesne kaynar iken çıkan ses. -1-
ğ. 3036/32

ğılazatlan - (*Ar.*) Kalınlaşmak, yoğunlaşmak. -1-
ğ.-dık dā 3036/29

***ğırķī** (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3034/05

***ğırnavķ** (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3035/01

ğırnavķ (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3035/09

ğırnık (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3035/08

gibi -e benzer. -47-
g. 2715/08, 2818/25, 2818/40,
2819/14, 2819/39, 2820/01,
2820/08, 2820/26, 2820/28,
2821/37, 3033/18, 3033/39,
3033/40, 3034/19, 3034/38,
3035/03, 3035/09, 3035/10,
3035/20, 3035/32, 3036/35,
3037/16, 3037/17, 3302/14,
3302/36, 3302/40, 3303/01,
3303/05, 3303/15, 3303/25,
3303/27, 3303/30, 3303/31,
3303/33, 3303/39, 3304/04,
3304/05, 3305/03, 3306/03,
3306/07, 3307/05, 3308/04,
2821/20, 3304/37

gid- Yok olmak, kaybolmak. -1-
g.- üp 2715/07

***gidaff** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/30

***gidaflatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3301/41

***gidafllu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3301/36

giderek zf. Yavaş yavaş, derece
derece, gittikçe, tedricî olarak,
tedricen. -2-
g. 2535/11

gidfan (Ar.) is. cem. gudāf -1-
ğ. 2818/27

***giffān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/11

***gīl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3309/11

***gīlāf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/16

gīlāf (Ar.) Kılıf, örtü, kılıç kını. -4-
ğ. 3308/16

ğ.+ m̄ 2821/19, 2821/20
ğ.+ lu 2821/21

gīlāfīlīn (Ar.) Koku sürünen merhum. -
1-
ğ. 2821/28

gīlāflanmak Örtünmek, kapanmak. -1-
ğ. 2821/31

***gīlālatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/29

gīlāle (Ar.) Zırh altına giyilen kısa
kollu gömlek. -2-
ğ. 3306/31
ğ. giymek 3306/17

gīlān (Ar.) is. cem. guvl -1-
ğ. 3307/35

***gīlatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3309/07

***gīlāzatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/28

***gīlāzu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/28

***gīlfaḡ** (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/37

gīle (Ar.) is. -2-
ğ. 3309/08, 3309/09

***gīll** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/02

***gīlḡatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/28

***gīnḡiyān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/07

gir- Girmek, içeri dâhil olmak. -1-
g.- medikçe 3309/21

gīraf (Ar.) is. cem. gīrfā -1-
ğ. 2819/20

ġirāf (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/26

***ġirāf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/25

***ġirbāl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/17

ġirfa (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/19

***ġirfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/19

ġiriv (Far.) is. Baġırma, çıġlık, feryat.
-1-
ğ. 3304/23

ġirmek Būrūnmek. -4-
g. 2820/05, 2820/33, 3035/29,
3306/27

ġiribān (Far.) Elbise yakası. -1-
k.+ ımı 3302/40

ġirnāq (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/09

***ġirnif** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/41

ġiryaf (Ar.) is. -2-
ğ. 2819/01, 2819/36

***ġiryāq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/13

***ġiryal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/08

***ġirzaḥlatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/18

ġisl (Ar.) is. -3-
ğ. 3303/38, 3304/10, 3304/06

***ġisl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/34

***ġislatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/34

ġisle (Ar.) is. -2-
ğ. 3303/36, 3303/38

***ġissil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/07

***ġisvallatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/13

ġitmek Bir yere doġru yōnelmek. -3-
g. 2820/09, 3037/06, 3306/19

***ġiṭravf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/38

***ġiṭraf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/37

***ġiṭrif** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/34

ġiy- Őrtūnūp korunmak iin bir Őeyi
vūcuduna geirme. -1-
g.+dikleri 3306/30

***ġiyāz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2535/17

ġiyemek Őrtūnūp korunmak için bir Őeyi
vūcuduna geçirmek. -2-
g. 3305/39
ġilāle g. 3306/17

ġiysū is. Her tūrlū giyim eŐyası,
ġiyecek, elbise, kıyafet, esvap,
libas, urba. -1-
g.+ ye 3035/16

ġiyūl- Giyme iŐi yapılmak. -1-
g.- ũr 3306/40

ġizla (Ar.) is. cem. ġazāl -1-
ğ. 3303/02

ġizlān (Ar.) is. cem. ġazāl -1-
ğ. 3303/02

gögs (göğüs) Vücutun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine. -1-
g.+ üñ 2818/39

gögüç *is.* Kulakları dik olmayıp yaygın olan at. -1-
g. 2820/13

gögüslük *is.* Hayvan sırtına vurulan semerin düşmemesini sağlayan kayış ya da ip kolan. -2-
g. 3034/27
g. 3034/32

gökyüzü *is.* Atmosferin gözle görünen bölümü. -1-
g.+ nü 3304/19

göl *is.* Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü. -1-
g.+ e 3302/10

gölğelik Gölge altında bulunan yer. -2-
g. ola 3309/15
g. olmak 3309/01

gömlek *is.* Kadınların giydikleri ince kumaştan yapılmış kolsuz, yakasız iç çamaşırını, kombinezon. -2-
g.+ lerine 3306/40
g.+ i 3306/31

gömmek Yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek. -2-
g. 3307/10
kuma g. 3307/08

gör- Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. -1-
g.- üp 3308/08

göre *zf.* Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince. -8-

g. 2534/41, 3035/21, 3036/06,
3303/09, 3304/03, 3304/38,
3305/08, 3308/03, 3302/19

görün- Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükme. -1-
g.- en 3308/34

görünme Görülür duruma gelme, görülür olma, gözükme. -1-
g.+ ge 3035/18

görünmek Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükme. -1-
g. 3306/32

göstermek Etmek. -1-
ğaflet g. 3305/12

götür - Bir kimseyi bir yere kadar yanında yürütmek. -1-
g.- üp 3309/09

göynüme - Göynüme durumu. -1-
g.- sine 3305/32

göynüme Dayanamamak, katlanamamak, yanacak derecede ısınmak. -1-
g. 3305/34

göz *anat. is.* Görme organı. -13-
g. 3034/34, 3035/17, 3035/22,
3038/04
g.+ e 3037/39, 3037/40
g.+ leri 2820/16, 3033/18
g.+ lerine 3309/21, 3309/23
g.+ lü 3033/19
g.+ ü 3304/24
g.+ üne 3308/01

ğubār (*Ar.*) Toz. -1-
ğ. 3302/09

***ğubrukātu** (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. 3033/18

ğudāf (*Ar.*) *is.* -1-
ğ. bir 2818/27

***ġudāf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/25

***ġudāfilu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/02

ġuḍayf (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/21

Ġuḍayf b. Al-Ĥārīṣ (Ar.) is. Kişi ismi.
-1-
Ġ. 2820/22

***ġuḍrūf** (Ar.) is. -1-
a. 2818/38

ġuḍuf (Ar.) is. cem. ağdaf -1-
ğ. 2820/14

ġufaylatu (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/27

Ġufayla bintu ‘Āmir b. ‘Abdullah b. Al-‘Avīc Al-‘Adaviyye (Ar.) is.
Kişi ismi. -1-
Ġ.+ dir 3305/28

Ġufayla b. ‘Avf (Ar.) is. Kişi ismi.
-1-
Ġ. 3305/27

Ġufayla b. Kāsīṭ Rabi‘a (Ar.) is.
Kişi ismi. -1-
Ġ. 3305/28

***ġuffatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/08

***ġufl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/17

***ġuflān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/11

***ġufūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/03

ġufūl (Ar.) Dikkatsizlikten veya
şaşırmaktan dolayı bir işte hata

yapmak. -1-
ğ. 3305/05

ġulāfīkatu (Ar.) is. -1-
ğ. 3036/38

ġulā’il (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/01

***ġulālatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/41

ġulāle (Ar.) is. Hastalık adı. -1-
ğ. 3305/40

ġulām (Ar.) Esir, hizmetçi, köle. -1-
ecr-i ġ. : Köle ücreti. 3306/35

***ġulāz** (Ar.) is. -1-
ğ. 2534/30

ġulf (Ar.) is. cem. ġilāf -1-
ğ. 2821/17

***ġulfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/25

ġulġul (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/01

ġull (Ar.) is. -3-
ğ. 3305/33, 3306/22, 3306/23

***ġull** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/31

ġullaf (Ar.) is. cem. ġilāf -1-
ğ. 2821/18

ġulla (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/33

ġullān (Ar.) is. Nebat ismi. -1-
ğ. 3306/10

***ġullān** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/38

***ġullatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/31

ğuluf (Ar.) is. cem. ğilāf -1-
ğ. 2821/17

***ğuluk** (Ar.) is. -1-
ğ. 3037/07

***ğulul** (Ar.) is. -1-
ğ. 3306/14

***ğumlul** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/17

gūn (Far.) Tarz, gidiş, sıfat, renk. -6-
g.+ç 2715/07, 2819/19, 3036/34,
3037/35, 3308/17, 3308/18

***ğunbūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/23

***ğuncul** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/24

***ğuncul** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/25

***ğundulānī** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/26

ğurāb (Ar.) is. -2-
ğ. 2534/30, 2818/25

ğurābu 'l-ķayz (Ar.) is. Karga
manasına. -1-
ğ. 2818/26

ğuraf (Ar.) is. cem. ğurfā -1-
ğ. 2819/23

ğurafāt (Ar.) is. cem. ğurfā -1-
ğ. 2819/23

ğurāfe (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/21

ğuraķ (Ar.) is. cem. ğurķā -2-
ğ.+ dur 3034/03
ğ. 3034/04

ğurāmet (Ar.) Bir kimse üzerine
edilmesi, yerine getirilmesi lazım

gelen şey. -1-
ğ.+ i olmayan 3305/20

ğurāniķ (Ar.) is. -4-
ğ. 3035/09, 3035/13, 3035/14,
3035/11

***ğurāniķatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/16

***ğurāniķiyyatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/16

ğurayfatu (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/02

ğurayķ (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/10

ğurdūf (Ar.) is. müf. ğurdūfān -1-
ğ.+ uñ 2818/41
ğ. 2820/06

***ğurdūf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/37

***ğurdūfān** (Ar.) is. -1-
ğ. 2818/40

ğurfā (Ar.) is. -4-
ğ. 2819/22, 2821/25, 3034/03,
2819/24

ğurfāt (Ar.) is. cem. ğurfā -1-
ğ. 2819/23

***ğurfatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2819/20

ğurfē (Ar.) Yüksek, yüksek derece. -2-
ğ. 2819/21, 2819/25

ğurfē (Ar.) is. müf. ğirāf -1-
ğ.+ niñ 2819/25

***ğurķatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3034/03

***ğurlatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/04

***ğurmūl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/22

ğurmula (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/23

***ğurnaq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/18

***ğurnayq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/01

ğurnayq (Ar.) is. -2-
ğ. 3035/02, 3035/08

ğurnūq (Ar.) is. -5-
ğ. 3035/02, 3035/08, 3035/10,
3035/11, 3035/12

***ğurnūq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/01

ğurufāt (Ar.) is. cem. ğurfā -1-
ğ. 2819/23

***ğusal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/06

ğusalā' (Ar.) is. cem. ğasl -1-
ğ. 3303/25

***ğusalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3304/07

***ğusālatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/40

ğusl (Ar.) Yıkanacak su, boy abdesti,
yıkamak. -5-
ğ. : Yıkanacak su. 3303/33,
3304/11
ğ.-i şer'ī : Şer'i kurallara göre
yıkanmak. 3303/32
ğ. édecek 3303/35
ğ. olunçaq 3304/04

***ğusl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/32

ğusla (Ar.) is. Bir mevzi ismi. -1-
ğ. 3304/12

ğuşşā-nāk (Far.) Kederli, hüzünlü,
tasalı. -1-
ğ. 2535/03

***ğusūq** (Ar.) is. -1-
ğ. 3035/21

ğusūq (Ar.) is. -2-
ğ. 3035/32, 3035/41

***ğūtalatu** (Ar.) is. -1-
ğ. 3305/01

Ğuṭayf b. Al-Ḥarīš (Ar.) is. Kişi ismi.
-1-
Ğ. 2821/05

***ğuṭayfiyyu** (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/04

***ğuṭrūf** (Ar.) is. -1-
ğ. 2820/38

ğuvayl (Ar.) is. -1-
ğ. 3308/24

ğuvl (Ar.) is. -7-
ğ. 3307/36, 3307/37, 3307/40,
3308/03, 3308/06, 3308/09,
3307/38

***ğuvl** (Ar.) is. -1-
ğ. 3307/32

***ğuvval** (Ar.) is. -1-
ğ. 3308/23

ğūyā (Far.) Sanki, sanki. -4-
g. 2819/17, 3036/09, 3308/21,
3309/22

ğuyūl (Ar.) is. cem. ğīl -1-
ğ.+ dür 3309/13

***ğuyul** (Ar.) is. -1-
ğ. 3309/18

ğuzayf (Ar.) is. -1-
ğ. 2821/07

***ğuzayyil** (Ar.) is. -1-
ğ. 3303/16

***ğuzzal** (Ar.) is. -1-
ğ. 3302/26

gül (Far.) Gül. -2-
g. 3035/10, 3303/39

gülmek İnsan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak. -1-
g. 3034/26

gümüş is. Gümüş. -2-
g. 3034/24
g.+ lç 2819/35

gün is. Ortalığın aydınlık olduğu zaman aralığı. -2-
g. 3036/21, 3309/22

güneş is. Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi. -6-
g. 3035/12, 3303/11, 3304/35
g.+ ç 3037/34, 3303/04
g.+ inç 3303/07

gür sf. Bol ve güçlü olarak çıkan veya fişkiran. -7-
g. 2821/39, 3302/02, 3304/18,
3304/33, 3309/01, 3309/17
g. olmak 2821/02

gürlük (gürlüg) Gür olma durumu. -1-
g.+ ünden 3307/13

güzel sf. Göze ve kulağına hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı. -2-
g. 2820/15, 2820/37

habac (Ar.) is. Ağaç ismi. -1-
h. 2819/08

habak (Ar.) is. Nebat ismi. -1-
h. 2715/05

Habaş (Ar.) is. Afrika'nın Kızıldeniz sahili güneyinde müstakil bir memleket. -2-
H. 3036/41
H.+ a 3036/41

habîşe (Ar.) Kötü, pis, alçak, hilekar. -2-
ervāh-ı h. : Kötü ruhlar. 3308/04
ecsād-ı h.+ yeç : Kötü cesetler, bedenler. 3308/04

hadîs (Ar.) Hz. Muhammed'in söz ve davranışları, söz. -8-
rivāyet-i h. : Hadis-i şerif aktarmak. 2821/03
h.+ i 3307/39, 3307/40
h.+ indeç 2819/13, 3035/39,
3304/31
h.+ iniç 3305/24
h.+ iyç 3037/13

hafif (Ar.) Etkisi az olan. -1-
h.+ çç 3036/15

hakîk (Ar.) is. -1-
h. 3036/26

hakîkat (Ar.) is. Bir şeyin aslı ve esası, mahiyeti, doğru. -2-
h.+ i 3307/25, 3308/01

hakîkî (Ar.) Bir şeyin aslı ve esası. -1-
maşdar-ı h. : Fiilin asıl kökü.
3034/18

hakık (Ar.) zf. İlgili olarak, üzerine. -1-
h.+ ındaç 2820/31

hakık (Ar.) sf. Doğru, gerçek. -1-
h.-ı 'ibāreç : İbarenin aslı,
doğrusu. 3308/28

halā'il (Ar.) is. -1-
h. 3306/39

ḥalāvet (Ar.) Tatlı. -1-
ḥ.+ lu 3303/10

ḥalk (Ar.) is. -2-
ḥ. 3037/04, 3302/14

ḥalk (Ar.) is. Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk. -2-
ḥ.+ ı 3034/40, 3302/14

ḥilḳat (Ar.) Yaratılış. -1-
ḥ.+ i 3302/08

ḥalka (Ar.) Çeşitli metallere veya tahtadan yapılmış çember. -2-
ḥ.+ ları 3306/39
ḥ.+ nı 3306/32

Hamdān (Ar.) is. Kabile ismi. -1-
H. 3034/04

ḥamīm (Ar.) is. -1-
ḥ. 3036/09

ḥaml (Ar.) Bir sebebe yüklemek, yormak. -3-
ḥ. 3035/32
ḥ. eylemek 3304/30
ḥ. eylemiştir 3036/08

ḥamrā' (Ar.) is. -1-
ḥ. 2821/25

ḥarb (Ar.) Savaş. -1-
ālāt-ı ḥ. : Savaş aletleri. 3037/01

ḥarāret (Ar.) mec. Coşkunluk, ateşlilik. -2-
ḥ.+ dir 2535/11
ḥ.+ ine 3306/02

ḥarekāt (Ar.) Arapça harflerin a, i, u şeklinde okunacağını gösteren işaretler (zamme, fetha, kesre). -2-
ḥ.-ı šelāšīle : Üç hareke ile (zamme, fetha, kesre). 2534/28, 3302/27

ḥareket (Ar.) Vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma. -1-
ḥ. 3303/01

ḥarf (Ar.) Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri, kod. -2-
ḥ. 2819/03
ḥ.-i ta 'rīfi : Arapça'da elif lam harflerinin ismin başına gelmesi hali. 3303/09

Ḥarīrī (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
H. 3303/08

ḥarman (Far.) Biçildikten sonra tahlil demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi. -1-
ḥ. 3303/17

ḥarnūb (Far.) Keçiboynuzu adı verilen bir cins yemiş. -1-
ḥ. 2821/41

ḥarratī' n-nār (Ar.) is. Yer ismi. -1-
ḥ. 3038/06

Ḥarūn (Ar.) is. -1-
H. 2821/07

Ḥasan b. Baḣar b. İsmā'īl b. Ğadaḳ (Ar.) is. Kişi ismi. -2-
H. 3033/27, 3033/28

ḥaseb (Ar.) Asalet, şan, haysiyet, şeref. -1-
ḥ. 3305/20

ḥaşır (Ar.) is. Bitki ismi. -3-
ḥ. 2819/01, 2819/31, 2819/36

ḥasīs (Ar.) sf. Değersiz, ufak, kötü huy. -1-
ḥ. 3302/16

ḥaşr (Ar.) Kısaltmak. -1-
ḥ. olmak 3037/21

hastâ (Far.) *meç.* Aşırı düşkün, tutkun. -1-
h.+ sı 3308/29

haşebe (Ar.) Odun, ağaç, yonga. -1-
h.+ ye 3033/26

haşem (Ar.) Hizmetçiler, aile. -1-
h. 3304/39

haşâ (Ar.) Yanlış. -3-
h.+ dir 3037/05, 3303/19
vaşf-ı h.+ ya : Hata vasfı.
2535/02

hattâ (Ar.) *z.f.* Üstelik, ayrıca. -5-
h. 3304/31, 3307/19, 3307/39,
3308/08, 3308/14

havâ (Ar.) Hava. -3-
h.+ sı 3037/29
h.+ sını 3037/30
h.+ yı 3304/19

havâdiş (Ar.) *cem.* Olaylar, hadiseler,
vakıalar. -1-
h. 3035/13

havâse (Ar.) *cem.* Hisler, duygular. -1-
h.+ niş 3037/28

havf (Ar.) Korku. -1-
h.+ inden 3302/34

havlân (Ar.) *is.* -1-
h. 3308/21

havz (Ar.) Su biriktirme, yüzme,
çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla
altı ve yanları mermer, beton vb.
şeylerden yapılarak içine su
doldurulan, genellikle üstü açık yer. -3-
h. 2819/05, 3302/08
h.+ niş 3308/11

haydar (Ar.) *is.* -2-
h. 3301/36, 3304/34

hayhal (Ar.) *is.* Bitki ismi. -1-
h. 2819/08

hayr (Ar.) İyilik, karşılık
beklenmeden yapılan yardım.
Faydalı, nurlu ve sevaplı amel, iş. -3-
h. 2820/31
h.+ a 3305/18
h.+ ı 3305/18

hayrân (Ar.) *sf.* Çok beğenmek,
hayranlık duymak. -1-
h. kalmak 3038/02

hayşiyet (Ar.) Mesned, derece. -1-
h.+ leş 3302/34

hayşar (Ar.) *is.* Bitki ismi. -1-
h. 2819/08

hayvân (Ar.) Duygu ve hareket yeteneği
olan, içgüdüleriyle hareket eden
canlı yaratık. -7-
h. 3303/10, 3304/14, 3309/02
h.+ daş 3303/23
h.+ a 2820/13
h.+ niş 2820/12, 3302/10

hayyabân (Ar.) *is.* -1-
h. 2821/40

hayyât (Ar.) *cem.* Yılanlar. -1-
h. 3033/33

hayye (Ar.) Yılan. -1-
h. 3308/06

hazf (Ar.) Gidermek, kaldırmak,
çıkarmak, silmek. -2-
h. 3305/10
h.-i zevâ'id : Ziyade olanları
silme. 3034/17

hazine (hazne) (Ar.) Bir şeyin toplandığı,
biriktirildiği yer, depo. -1-
h.-i âba : Su deposu. 2821/33

h̄azret (Ar.) Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan. -3-
h̄.+ leriniḡ 2819/30, 3303/19, 3305/26

h̄ā (Ar.) Arap alfabesi'nin yirmialtıncı harfi. İbranice muadili he harfidir. Ebced hesabındaki değeri 5 tir. Kamerî harflerdendir. -2-
h̄.+ ylaḡ 2819/31, 2819/37

h̄ā (Ar.) Arap alfabesi'nin altıncı harfi. İbranice muadili het harfidir. Ebced hesabındaki değeri 8'dir. Kamerî harflerdendir. -2-
h̄.-yı mühmeleḡ : Noktasız ḡā 2821/31, 3302/19

h̄ādiṣ (Ar.) Sonradan ortaya çıkan, deḡiṣen. -2-
h̄. olur 3037/35, 3307/01

h̄āk-sār (Far.) Toz, toprak içinde kalmıṣ, hali periṣan. -1-
h̄. 3302/17

h̄āl (Ar.) is. -1-
h̄. 2715/05

h̄āl (Ar.) Durum, vaziyet, keyfiyet. -4-
h̄.+ deḡ 3036/09
h̄.+ i 2820/17
h̄.+ indeḡ 3036/30, 3305/25

h̄ālet (Ar.) Suret, hal, durum, keyfiyet. -2-
h̄.-i irzādaḡ : Süt emzirme hali. 3309/07
h̄.-i mezbūreḡdeḡ : İsmi geḡen durumda. 3309/06

H̄ālid b. Ḡallāḡ (Ar.) is. Kiṣi ismi. -1-
H̄. 3037/23

h̄āmil (Ar.) Taṣıyan, taṣıyıcı, hamile. -6-
h̄. 3308/26, 3308/36, 3309/03, 3309/05, 3309/07
h̄. olan 3308/29

h̄āmil (Ar.) Kötü tanınmıṣ olan kimse. -1-
h̄. 3305/21

h̄āneḡ (Ar.) Ev, konut. -1-
h̄. 3306/35

H̄āriṣ b. Ḡuḡayfu 'ṣ-ṣumāliyyu av As-sukūniyyu (Ar.) is. Kiṣi ismi. -1-
H̄. 2820/22

h̄āṣ (Ar.) Özel, hususi. -1-
vaṣf-ı h̄.+ dır : Hususi özellik. 3303/04

h̄āṣıl (Ar.) Olan, ortaya çıkan, görünen. -1-
h̄. kalmak 3302/37

h̄āṣılāt (Ar.) Ürün, gelir, kazanç. -2-
h̄.+ dan 3306/36
h̄.+ ināḡ 3306/35

h̄āṣṣaten (Ar.) zf. Ayrıca, özellikle, bilhassa. -1-
h̄. 3303/28

h̄āṣṣa (Ar.) Özellik, hasiyet, insanın kendisine tahsis ettiḡi şey. -1-
ṣıfat-ı h̄.+ sıdır : Hususi sıfatlar, ṣahsa ait sıfatlar. 3304/30

h̄ātem (Ar.) is. Çiḡek ismi. -2-
h̄. 3303/35, 3303/38,

h̄ātem (Ar.) is. Yüzük. -1-
h̄. 3305/25

H̄ātim (Ar.) is. Kiṣi ismi. -1-
H̄.+ inḡ 2819/02

ḥaṭmī (Ar.) Ebegümeçigillerden, bazı cinslerinin kök ve çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok yıllık otsu bir süs bitkisi, ağaçküpesi (*Althaea officinalis*). -1-
ḥ. 3303/35

ḥātūn Kadın, bayan, hanım. -10-
ḥ. 3308/25, 3308/29, 3309/07, 2818/32, 2819/13, 3034/23
ḥ.+ a 3309/06, 3033/19
ḥ.+ uḡ 3303/09
ḥ.+ larā 3302/26

ḥāyin (Ar.) sf. Hıyanet eden (kimse). -1-
ḥ.+ dir 3306/13

helāk (Ar.) Ölme, öldürme, yok etme, yok olma. -9-
h. 3037/01, 3309/09
h. éden 3308/20
h. éder 3307/38
h. eylemek 3307/27, 3307/32
h.+ ları 3035/38
sebeb-i h. olan 3307/33
h. olmadıkça 3309/21

hemān (Far.) zf. Aşağı yukarı. -3-
h. 3036/03, 3304/30, 3308/19

hemze (Ar.) Arapçada gırtlaktan çıkarılan ve ırlak dediğimiz gırtlak kapağının birden bire kapanmasıyla meydana gelerek bir çarpış etkisini veya sesin ansızın kesilmesi etkisini yapan ses. -21-
h. 3034/07, 3034/36
h.+ niḡ 2534/32, 2535/16, 2818/32, 2820/05, 2820/23, 2822/01, 3033/34, 3034/08, 3034/14, 3308/36, 3035/28, 3037/24, 3302/28, 3304/14, 3304/20, 3305/05, 3306/05,

3309/27
h.+ si 3034/07

hengām (Far.) Zaman, vakit. -3-
h. 2821/11
h.+ da 3035/37
h.+ indā 3303/06

henüz (Far.) Yeni. -2-
h. 2821/29, 3302/23

her (Far.) Önüne geldiği ismin benzerlerini □teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı□ anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz. -13-
h. 2819/09, 2820/03, 3034/27, 3034/40, 3035/13, 3036/09, 3036/13, 3301/37, 3302/10, 3302/38, 3303/10, 3304/22, 3309/13

heyecānī (Ar.) Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu. -1-
h.+ dir 2535/11

hey'et (Ar.) Duruş, vaziyet, keyfiyet, şekil. -2-
h.+ de 3307/19
h.+ indē 3304/36

ḥıd'a (Ar.) Aldatmak. -1-
ḥ. 3309/09

ḥıfz (Ar.) Ezber etmek, korumak. -1-
ḥ. eylemez 2821/22

ḥıqd (Ar.) Kin, buğz, adavet. -2-
ḥ. 3309/26, 3305/41

ḥımā (Ar.) Kimsenin giremediği mahfuz otlak. -1-
ḥ.+ sındā 2819/37

Ḥımş (Ar.) is. Yer ismi. -1-
Ḥ. 3304/13

hınçkırma Boğazdan hıçkırık sesi çıkarmak. -1-
h. 3034/31

hırrıfiyet (Ar.) Acılığından dili acıtan. -1-
h.+ lü 3303/14

hışm (Far.) Öfke, kırgınlık. -2-
h. 2535/10, 2535/18

hitân (Ar.) Sünnet etmek. -1-
h. 3302/23

hiyarı (Far.) Kabakgillerden, uzun, iri meyveli, sürüngen, bir yıllık otsu bir bitki (*Cucumis sativus*). -1-
h. 3307/21

hicaff (Ar.) is. -1-
h. 2818/30

Hicâz (Ar.) Arap Yarımadası'nda günümüz Suudi Arabistan'ının batısında bir bölgedir. Hicaz kelimesi Arapça'da "engel, bariyer" anlamına gelir. Kızıldeniz boyunca kuzeydeki Ürdün'den güneydeki Asir bölgesine doğru uzanır. -1-
H. 3036/41

hiddet (Ar.) Öfke, kırgınlık. -1-
h. 2535/10

hikâye (Ar.) Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması. -3-
h.+ dir 3036/29, 3036/32, 3038/01

hişkâ (Ar.) Dört yaşına basan dişi deve. -2-
h. 2534/39, 2535/01

hile (Ar.) Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika. -1-
h. 3309/09

hîn (Ar.) An, zaman, vakit. -1-
h.+ de 3035/33

Hindistân Güney Asya'da bulunan bir ülkedir. Dünyanın en büyük yedinci coğrafi alanı ve en büyük ikinci nüfusuna sahip olan ülkedir ve dünyanın en büyük demokrasisidir. Güneyinde Hint Okyanusu, batısında Umman Denizi ve doğusunda Bengal Körfezi'nin bulunmasıyla birlikte Hindistan'ın deniz kıyısı 7.517 kilometre uzunluktadır. Batısında Pakistan, kuzeydoğusunda Çin Halk Cumhuriyeti, Nepal ve Bhutan ve doğusunda Bangladeş ve Myanmar ülkeleri ile sınır paylaşmaktadır. -1-
H.+ a 2820/10

hişn (Ar.) Kale, hisar, sığınmaya ve korunmaya mahsus sağlam yer. -1-
h. 3036/24

hitân (Ar.) Erkek çocuğun sünnet edilmesi, tenasül uzvunun kesilmesi. -1-
h. éderken 2818/35

hiyânet (Ar.) Hıyanet, hainlik. -3-
h.+ e 3306/13
h. eylemek 3306/05, 3306/14

hizyaf (Ar.) is. -1-
h. 2819/01

hizyam (Ar.) is. -2-
h. 2819/36, 3302/08

hoş (Far.) sf. Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren. -2-
h. 2820/15, 2820/18

hoşça sf. Hoş bir biçimde olan. -1-
h. 3036/11

hoş-dil (*Far.*) Memenun, neşeli, gönlü hoş. -1-
h. 2820/17

hovarda Zevki için para harcamaktan kaçınmamak, çapkın. -2-
h. édüp 3302/30
h.+ ya 3302/32

hüb (*Far.*) *sf.* Hoş, güzel, iyi. -1-
h. 2820/38

Hubayb b. Muğfil (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
H. 3305/28

Hubayrata b. Abdi Yağüşa (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
H.+ niğ 3303/16

hudhud (*Ar.*) *is.* -1-
h. 3307/01

huffaz (*Ar.*) *cem.* Hafızlar. -1-
h.+ dan 3033/28

humaza (*Ar.*) *is.* -1-
h. 3304/07

humma (*Ar.*) Ateşli hastalık, sıtma nöbeti. -1-
h.+ ya 3302/40

humus (*Ar.*) Beş bölükten birisi, beşte bir. -1-
h.-1 nehâr : Günün beşte biri.
3303/12

hurda (*Far.*) *sf.* Parçalanmış, döküntü durumuna gelmiş. -3-
h. 2715/08, 2821/29, 3302/11

hurma (*Far.*) Hurma, palmiye. -9-
h. 2535/06, 2820/10, 2820/24,
3036/36, 3037/13, 3037/32,
3037/33, 3306/01, 3307/09

huruc (*Ar.*) Çıkma, çıkış. -2-
h. eyle 3309/24
h.+ la 3309/22

Husayn va 'Omar ibnâ İdris (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
H. 3038/05

husuf (*Ar.*) Ay tutulması, dünya gölgesinin ay üzerine gelmesi. -1-
h.+ e 3035/36

huşümet (*Ar.*) Hasım olma durumu, düşmanlık. -1-
h. 2534/37

huşuş (*Ar.*) Konu, madde. -2-
h.+ unda 3304/05, 3304/40

huşuşan (*Ar.*) Bilhassa, ayrıca, başkaca. -1-
h. 3035/38

huşünet (*Ar.*) *sf.* Sert, kaba. -2-
h.+ lü 2534/31, 2534/32

huţuţ (*Ar.*) *cem.* Çizgiler. -1-
h. 3303/15

huyūtu ş-şems (*Ar.*) Güneş ışınları. -1-
h. 3303/05

huzā'a (*Ar.*) *is.* Kabile ismi. -1-
Bilād-ı h.+ dan : Huza'a kabilesinin olduğu beldeler.
3307/02

hücüm (*Ar.*) Saldırı. -2-
h. 3036/15
h. eylemeleriyle 3309/22

hüzün (*Ar.*) Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı. -1-
h. 3306/02

ıdrār (*Ar.*) Zarar vermek. -2-
1.+ dan 3308/02
1. éderler 3308/05

ılgın *is.* Dere ve çay kıyılarında biten, sepet örmeye yarayan bir çeşit söğüt ağacı. -1-
1. 3304/34

ıraq *sf.* Uzak. -2-
1. 3037/06, 3308/34

ırmağ (ırmağ) Çoğunlukla denize dökülen, özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir. -1-
1.+ a 2820/01

ısrı- (ışır) Dişleri arasına alıp sıkamak. -2-
1.- dık 3309/09
1.- aamaz 2715/08

ıtlāk (*Ar.*) Genelleme, atfetme. -36-
i. 3035/34, 3303/04
i. olundu 2715/08, 3303/05
i. olunmaz 2819/21
i. olunur 2715/07, 2819/08, 2819/09, 2819/24, 2819/26, 2820/18, 2821/09, 3033/41, 3034/13, 2819/15, 3034/25, 3035/33, 3302/17, 3302/18, 3302/24, 3302/29, 3303/02, 3303/06, 3303/07, 3303/12, 3303/36, 3303/37, 3304/10, 3304/29, 3305/29, 3306/37, 3307/20, 3307/22, 3308/09, 3308/11, 3308/20

i- Cevheri fiil; i-se, i-miş, i-di vb. -5-
boğarlar i.- di 3034/23
yedinde i.- di 2821/05
kaynar i.- ken 3036/26, 3036/32
ğalağ i.- miş 3308/14

‘ibāre (*Ar.*) Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz. -4-
‘i. 3308/40
ħakğ-ı ‘. : İbarenin aslı, doğrusu. 3308/28

muktağā-yı ‘. : İbareye göre.

3308/26

‘i.+ si 3308/28

‘ibāret (*Ar.*) *sf.* Oluşan, meydana gelen.

-18-

‘i.+ dir 2818/34, 2819/15,

2820/26, 3303/31, 3304/25,

3306/13, 3306/24, 3306/36

‘i.+ i 3035/31

‘i.+ ini 3305/07

‘i.+ iyleğ 3036/04, 3036/07,

3036/22, 3308/15, 3308/25,

3308/31

‘i. olur 3308/26

İbnu Ĥārīş (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ.+ dir 2819/38

İbnu ‘Abbās (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ. 3035/40

İbnu Muş‘ab (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ.+ dir 2535/17

İbnu Zārīf (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ. 2821/03

İbn-i A‘rābī (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ.+ den 3036/23

İbn-i Aşīr (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -2-

İ. 3035/07, 3307/36

İbn-i Cinnī (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ. 3035/06

İbn-i Kamāl (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-

İ. 3308/03

ibrīğ (*Ar.*) Su koymaya yarayan

kulplu, emzikli kap. -1-

i. 3304/04

ibtidā’ (*Ar.*) Önce, ilkönce, başlangıç. -

7-

i. 2821/28, 3035/20, 3035/29,

3035/30, 2535/10, 3308/27,

3308/39

icrā (Ar.) Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme. -1-
i. olundu 3303/27

idāre (Ar.) Yönetme, yönetim, çekip çevirme. -1-
i.+ sine 3302/39

idhāl (Ar.) Dahil etmek, içine almak. -3-
i. eylemek 3306/15, 3306/24
i. olunur 3038/01

idrāk (Ar.) Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirme. -1-
i. eylemek 3307/09

iç Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı. -7-
i. 2818/39
i.+ inde 3034/06, 3035/20
i.+ inde 2819/29
i.+ ine 2820/32, 3306/26

iç- Bir sıvıyı ağza alıp yutma. -4-
i.- çek 3033/23
i.- en 3033/24
i.- ilen 3033/20
i.- ilmez 3036/03
i.- ürmek 3033/21

içecek (içecek) İçilen her şey, meşrubat. -2-
i.+ e 3036/01
i. 3036/04

içeri İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı. -2-
i. 3034/30
i.+ si 3305/34

içilme İçilmek işi. -1-
i.+ ye 3302/12

içim sf. Bir yudumda içilecek miktarda olan. -3-
i. 3033/37, 3034/03, 3034/11

içlik İç giyilen çamaşır, iç gömleği. -1-
i. 3306/30

içmek Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. -5-
i. 3305/39
ğabūk i. 3033/22, 3033/23
süd i. 3033/37
şarāb i. 3036/21

içün Neden ve sonuç belirten bir söz. -21-
i. 2535/19, 2819/14, 2821/09, 3033/25, 3037/34, 3303/05, 3303/37, 3305/07, 3305/10, 3305/30, 3306/32, 3307/03, 3307/07, 3307/08, 3307/09, 3307/10, 3308/12, 3309/23, 3037/32, 2535/06
i.+ dür 3308/12

iqlāl (Ar.) Hak dinden, iman ve İslamiyetten saptırmak. -2-
i. 3307/35, 3307/37

if‘āl (Ar.) is. -2-
i. 3037/05, 3308/39

ifrāt (Ar.) Herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma, aşırı davranma, taşkınlık, tefrit karşıtı. -1-
i.+ lā 3034/20

ifsād (Ar.) Düzeni bozma, karışıklık çıkarma, kargaşalık. -1-
i. 3307/07

ifti‘āl (Ar.) is. -10-
i. 2535/14, 2821/12, 3034/29, 3036/24, 3302/25, 3303/29, 3305/37, 3307/32, 3309/27, 2819/18

***iğāfatu** (Ar.) is. -1-
i. 2821/41

***iġālatu** (Ar.) is. -1-
i. 3308/36

***iġāzatu** (Ar.) is. -1-
i. 2535/16

***iġdāf** (Ar.) is. -1-
i. 2818/32

***iġdāf** (Ar.) is. -1-
i. 2820/23

***iġdaḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3033/33

***iġdīdāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3033/34

***iġdīlāl** (Ar.) is. -1-
i. 3304/17

iġdin sf. Bozulmak, cılık olmak. -1-
i. 3302/21

***iġfāl** (Ar.) is. -1-
i. 3305/05

iġlāḳ (Ar.) Karıştırmak, anlaşılmaz
hale koymak, muğlak yapmak. -1-
i. étmiş 3037/20

***iġlāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3037/24

***iġlāl** (Ar.) is. -1-
i. 3306/05

iġlāl (Ar.) is. cem. ġull -1-
i.+ dir 3306/34

***iġlāz** (Ar.) is. -1-
i. 2534/32

iġrāḳ (Ar.) is. -1-
i. 3034/19

***iġrāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3034/14

***iġrīrāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3034/34

***iġsāf** (Ar.) is. -1-
i. 2820/05

***iġsāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3035/28

iġsāḳ (Ar.) is. -1-
i.+ ı 3035/32

***iġsāl** (Ar.) is. -1-
i. 3304/14

***iġṭāl** (Ar.) is. -1-
i. 3304/20

***iġtibāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3033/22

***iġtidāf** (Ar.) is. -1-
i. 2818/36

***iġtifāf** (Ar.) is. -1-
i. 2821/12

***iġtifāḳ** (Ar.) is. -1-
i. 3036/24

***iġtilāf** (Ar.) is. -1-
i. 2821/30

***iġtilāl** (Ar.) is. -1-
i. 3305/37

***iġṭlāl** (Ar.) is. -1-
i. 3305/02

***iġtirāf** (Ar.) is. -1-
i. 2819/18

***iġtisāl** (Ar.) is. -1-
i. 3303/29

iġtisāl (Ar.) Yıkanmak, gusletmek. -2-
i. olunacak 3303/33, 3303/35

iġtiyāl (Ar.) Baskın yapıp öldürme. -2-
i. 3308/19
i. éder 3308/21

***iġtiyāl** (Ar.) is. -1-
i. 3307/32

***iġtiyāz** (Ar.) is. -1-
i. 2535/13

***iġtizāl** (Ar.) is. -1-
i. 3302/25

iġyāl (Ar.) is. -3-
i. 3308/41, 3309/04
i.+ den 3309/07

***iġyāl** (Ar.) is. -1-
i. 3308/36

***iġzāl** (Ar.) is. -1-
i. 3302/28

iġdāš (Ar.) Yeniden bir şey yapmak,
ortaya koymak, meydana koymak. -
1-
i. 3303/05

iġāṭā (Ar.) Kuşatma, çevirme. -2-
i. 3309/22
i. eylemek 3036/24

iġdīlāl (Ar.) is. -2-
i. 3304/18, 3305/02

iġlāf (Ar.) Yemin etmek, yemin
vermek. -1-
i.+1 3301/41

iġtilāf (Ar.) Ayrılık, anlaşmazlık,
aykırılık, uyuşmazlık. -1-
i.+ 1 2821/06

iġtimāl (Ar.) Bir şeyin olabilmesi durumu,
olabilirlik, olasılık. -1-
i.+ ini 3034/17

iġtimām (Ar.) Özen. -1-
i. 3305/10

iġtirāz (Ar.) Sakınmak, çekinmek,
kaçınmak. -1-
i. olunmaya 3305/18

iġtiyāc (Ar.) Gereksinim, zaruret hali.
-1-
i.+ 1 3033/37

iġtiyāṭ (Ar.) Herhangi bir konuda ileriye
düşünerek ölçülü davranma,
sakınma. -1-
i.+ la 3305/25

iġbāl (Ar.) Bir şeye yönelmek,
teveccüh etmek. -1-
i. 2820/31

iġkāmet (Ar.) Yerleştirme. -1-
i. 3034/16

iken “i” yardımcı fiili ile kullanılan
zarf fiil eki. -7-
i. 2819/08, 3305/14, 3308/26,
3308/36, 3308/40, 3309/03,
3309/05

iki is. Birden sonra gelen sayının adı. -
9-
i. 2818/41, 2820/28, 2821/36,
3035/03, 3302/01, 3304/23,
3305/23, 3306/33, 3309/02

ikindi Öğle ile akşam arasındaki zaman
dilimi. -1-
i. 3304/36

ikrāh (Ar.) İsteği dışında bir şey
yaptırma. -1-
i. 3037/25

iḷ bağ. Kelimenin sonuna geldiğinde
birliktelik, beraberlik, araç, neden
veya durum anlatan cümleler
yapmaya yarayan bir söz. -66-
i. 2534/39, 2818/38, 2819/25,
2819/39, 2819/40, 2820/01,
2820/23, 2821/07, 2821/09,
2821/28, 2821/33, 3034/09,
3034/17, 3034/24, 3035/32,
3035/36, 3035/37, 3035/40,
3036/04, 3036/05, 3036/22,
3036/23, 3036/25, 3037/02,
3037/03, 3037/17, 3037/19,
3301/35, 3302/19, 3304/12,

3304/16, 3304/17, 3304/23,
3304/41, 3305/13, 3305/23,
3305/24, 3306/01, 3307/23,
3307/37, 3307/39, 3308/01,
3308/04, 3308/09, 3308/14,
3308/19, 3308/21, 3309/04,
3309/09, 3309/20, 3309/21,
2535/02, 3307/34, 2819/12,
2819/19, 3034/36, 3307/31
i.+ dir 2821/31, 3034/05,
3037/23, 3302/01

ilmik İlmek. -1-
i.+ li 2819/24

i'māl (Ar.) Ham maddeyi işleyip mal
üretme, yapım. -1-
i. éderler 3308/19

imām (Ar.) Müslümanlıkta mezhep
kuran kimse. -2-
i. 3303/18, 3304/28

İmāmeyn (Ar.) tes. İki imam, İmam
Ebu Yusuf ve İmam Muhammed.
-1-
İ. 2535/01

İmām Muhammed (Ar.) is.
Muhammed İbn-i Hasan Şeybâni.
-1-
İ.+ iğ 2534/41

īmān (Ar.) İnanmak, kabul etmek,
tasdik etmek, İslamiyeti kabul edip
amle etmek. -1-
ehl-i ĩ.+ a : İnananlar,
müslümanlar. 3308/05

'imāret (Ar.) Şenlendirmek, mamur
etmek, fakirlere yemek dağıtılan
yer. -1-
'i.+ i 3305/19

imkān (Ar.) Olanak. -1-
i. 3302/12

İmri' u' l-ķays b. Hucr (Ar.) is.
Kişi ismi. -1-
İ.+ iğ 2821/27

'inab (Ar.) is. -1-
'i. 2819/20
'i. 2534/28

ince sf. Kendi cinsinden olanlara göre,
dar ve kalınlığı az
olan, kalın karşıtı. -4-
i. 3034/06, 3034/09, 3302/29,
3308/17

incerek sf. İnce yapılı, narin, zayıfca. -
1-
i. 3308/18

incir (Far.) is. İncir (*Ficus carica*). -1-
i. 3034/37

'ind (Ar.) zf. Bir kimseye göre. -2-
'i.+ inde 3303/06, 3303/21

'inda' l-ba' z (Ar.) Bazılarına göre. -5-
'i. 3035/02, 3035/12, 3303/06,
3306/14, 3308/18

inek (ineg) is. Dişi sğır. -1-
i.+ e 3304/34

infı'āl (Ar.) is. -2-
i. 3306/26, 3307/14

***ingidāf** (Ar.) is. -1-
i. 2820/32

***ingilāl** (Ar.) is. -1-
i. 3306/26

***ingimāl** (Ar.) is. -1-
i. 3307/14

***ingirāf** (Ar.) is. -1-
i. 2820/04

inmek Yüksekten veya yukarıdan
aşağıya doğru gelmek. -1-
i. 2534/32

insān (Ar.) Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. -6-
i. 3303/23
i.+ da 3304/09
i.+ a 3307/34, 3307/37, 3307/39
i.+ ı 3308/07

insānī (Ar.) İnsanla ilgili, insana özgü. -1-
cemā'at-i i.+ ye : İnsan topluluğu. 3304/34

inzār (Ar.) Göz atmak, yan bakış. -1-
i.-ı nāsı 3034/33

ip is. Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri veya bu liflerin birlikte bükülmüş ve çekilmiş durumu. -2-
i.+ e 2819/24, 3033/25

iplik is. Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerin birlikte bükülmüş ve çekilmiş durumu. -8-
i. 3035/18, 3303/05
i.+ e 3302/25
i. egirecek 3302/27
i. egiren 3302/26
i. egirirken 3302/28
i. egirmek 3302/24

irbā'an (Ar.) Dört kısım, dört şekil. -1-
i. 2535/01

irād (Ar.) Söylemek. -2-
ī. eyledi 3301/41
ī. eylemiştir 3034/17

iri sf. Olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan, ince karıştı. -

2-

i. 2821/29, 3307/26

irkil- Ürkerek geri çekilir gibi olmak. -

1-

i.- meyüp 2820/08

irtifa (Ar.) Yükseklik. -3-

i.+ dan 3035/37

i.+ ı 3303/06

i.+ ında 3035/38

irzā (Ar.) Meme vermek, süt emirmek veya emzirmek. -2-

hālet-i i.+ da : Süt emzirme hali.

3309/07

i.+ a 3309/08

irzā (Ar.) is. -1-

i. 3308/40

isbāğ (Ar.) Nimet bolluğu, kemale ermek, tamam olmak. -1-

i.-ı vuzū' : Azaları hakkıyla

yıkamak. 3304/05

işābet (Ar.) Hedefe varma, hedefi vurma. -2-

i. eylediği 3037/01, 3302/40

işālet (Ar.) Ulaştırmak, yetiştirmek,

vasıl etmek. -1-

i. 3035/07

işe Olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit. -1-

i. 2820/03

isim (Ar.) Ad. mec. Kişi, insan. -50-

i. 3035/03, 3308/28, 2819/19,

3306/35, 2535/12, 3308/27

i.+ i 3308/30, 3308/39

i.+ dir 3037/05, 3302/32,

3302/36, 3303/21, 3303/32,

3305/11, 3309/07, 2715/06,

2819/03, 2819/30, 2819/32,

2819/38, 2819/41, 2820/34,

2821/07, 2821/32, 2821/41,

2822/03, 3033/41, 3034/04,
3034/36, 3036/41, 3037/23,
3037/41, 3302/23, 3303/09,
3303/10, 3303/16, 3305/16,
3305/26, 3306/39, 3306/41,
3307/20, 3308/20, 3308/22,
3308/33, 3309/20, 3309/27,
3304/13

işlâh (Ar.) Düzeltme, iyileştirme. -1-
i. eylemek 3307/11

İslâm (Ar.) Müslümanlık, İslamiyet. -1-
Ehl-i İ. : Müslümanlar. 2821/05

işlâşen (Ar.) Üç bölme, üç aded
yapma. -1-
i. 2534/41

ism (Ar.) Çok defa ad (substantif)
anlamına kullanılıyorsa da bu, ad,
sıfat, zamir ve sayı kavramlarının
ortak terimi olarak kabul edilmiştir.
bk. Ad. Cins ismi, Özel isim,
Topluluk ismi; Edici ismi, Eylem
ismi, Hal ismi, Fiil ismi; Aygıt ismi;
Kesir ismi; Kök isim. -12-
i.-i âlet olur 3308/20
i.-i fâ'îl : Kendisinden fiil, iş
çıkan kimsenin sıfatı. 2821/15,
2822/03, 3033/40, 3035/33,
2534/27
i.-i fâ'ildir 3304/26
i.-i maşdar 3034/16, 3034/18
i.-i mef'ûl : Failin fiili kendi
üzerine geçen kelime. 2534/27
i.-i mef'ûldür 2819/21
i.-i mekân 3033/23
i.-i mekândır 3303/28

ismiyyet (Ar.) İsim olma hali, isimlilik.
-1-
ğalabe-i i.+ le : Meşhur olan
ismiyle. 3303/26

issi Yakıcı ve bunaltıcı sıcak, ısı. -1-
i. 3304/02

issilik (issilig) Sıcaklık, hararet. -1-
i.+ i 2535/15

istif (Rum.) Eşya veya başka nesnelerin
düzgün bir biçimde üst üste
konulmasıyla oluşan yığın. -1-
i. édüp 3307/12

istifâda (Ar.) Feyz alma, feyz
bulma, feyizlenme. -1-
i. 2821/33

***istiglâk** (Ar.) is. -1-
i. 3037/19

***istiglâl** (Ar.) is. -1-
i. 3307/03

***istiglâz** (Ar.) is. -1-
i. 2534/35

***istigrâk** (Ar.) is. -1-
i. 3034/25

***istigýâl** (Ar.) is. -1-
i. 3309/03

isti' mâl (Ar.) Kullanma. -7-
i. 3034/14, 3035/30
keşret-i i.+ le : Çok kullanmak.
3034/24
i. olundu 3034/24
i. olunur 2535/12, 3303/23,
3304/09

istişhâd (Ar.) Birisinin şahitliğini
istemek. delil olarak ileri sürmek.
-1-
i. eylediği : 3036/23

iş Bir sonuç elde etmek, herhangi bir
şey ortaya koymak için güç
harcayarak yapılan etkinlik,
çalışma. -1-
i.+ i 2535/19

işbu *şf.* Bu, özellikle bu. -6-
i. 2819/02, 2819/13, 3035/05,
3037/12, 3304/31, 3307/39

işāret (*Ar.*) Belirti, gösterge, alamet. -1-
i. olunmuşdur 3035/39

i‘şīṣāb (*Ar.*) *is.* -2-
i. 3033/34, 3034/34

işletmek Yaptırmak, imal ettirmek.
-1-
i. 3037/25

iştirā (*Ar.*) Satın almak. -2-
i.+ dan 2534/36
i. eylemek 2534/33

i‘tibār (*Ar.*) Farazi ve izafi olan, başka
şeylere nisbet edilen. -2-
i.+ inā 3303/14
i.+ ı 3302/01

***i‘tirāk** (*Ar.*) *is.* -1-
i. 3034/29

it balığı *is. bkz. da‘āmīş* -1-
i. 3302/11

‘ıyş (*Ar.*) Zevk u sefa sürmek. -1-
vüs‘at-i ‘i. : Fazla zevk ve sefa
sürmek. 2818/30

‘izām (*Ar.*) Büyüklük, üstünlük. -1-
‘. 3037/37

iżāfet (*Ar.*) Bir şeyi bir kimseye veya
bir şeye nisbet etmek. -1-
i.+ le 3033/29

‘izāma (*Ar.*) *is.* -1-
‘i. 3306/31

iżlām (*Ar.*) Karanlık olmak, zulme
tutulmak. -1-
i. 3035/32

ķab İçi gaz, sıvı veya katı herhangi
bir maddeyi alabilen oyuk nesne. -
4-

ķ.+ ı 3034/19
ķ.+ inā 2819/20, 2819/34,
2821/17

ķabar- Ağırlığı artmadan hacmi
büyümek. -1-
ķ.- mış 3302/16

ķabīl (*Ar.*) Türlü, gibi, benzer, tür,
cins. -1-
ķ.+ indendir 3034/18

ķabīle (*Ar.*) Birlikte yaşayan, konup
göçen, bir sülaleden türemiş
insanlar. -7-
ķ.+ si 2819/37
ķ.+ sinden 2821/03, 3037/22
ķ.+ sine 3034/04, 3303/17,
3304/12
ķ.+ sini 3305/27

ķabuķ (ķabuğ) Bir şeyin üstünü
kaplayan ve onu dış etkilere karşı
koruyan, kendiliğinden oluşmuş
sertçe bölüm, kışır. -3-
ķ.+ unu 3034/06
ķ.+ suz 2820/11, 3034/09

ķabūl (*Ar.*) Bir şeye isteyerek veya
istemeyerek razı olma. -1-
ķ. eylemeyüp 3309/24

ķadar (*Ar.*) Ölçüsünde, derecesinde. -4-
ķ. 2820/11, 2821/08, 3035/30,
3303/12

ķaçan Herhangi, gelen. -1-
ķ. 3038/01

ķaçmaķ Kurtulmak, yakayı sıyırmak,
fırar etmek. -1-
ķ. 2822/02

ķafa (*Ar.*) *is.* Hayvanlarda genellikle
ağız, göz, burun, kulak vb.
organların bulunduğu vücudun en
ön bölümü, ser, baş. -1-
ķ.+ sından 3306/23

kaftan Çoğu ipekten yapılan, bir çeşit uzun, süslü üst giysisi. -1-
k. 3306/30

kaķıl- Kakma işi yapılmak, vurulmak. -1-
k.- up 3306/23

kal- Artmak, fazla bulunmak, olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek, hayatını sürdürmek, yaşamak, varlığını korumak, sürdürmek, mahrum olmak. -9-
k.- an 3302/09, 3302/11, 3302/12
k.- dı 3307/41
k.- dık 3301/41
k.+ dıkdan 3036/19
k.- mayup 3033/37, 3037/19
k.- miş 3302/10, 3302/11

kalb (Ar.) Göğüs boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ, yürek. -3-
k. 2821/21
k.+ de 3305/41
dem-i k.+ inj : Kalpteki kan2535/11

kalbur (Ar.) *ğirbāl* Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek. -1-
k. 3302/18

kalburla- Kalburdan geçirmek. -2-
k.- yan 3302/14
k.- yup 3302/13

kalem (Ar.) Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. -1-
tuğyān-ı k. 3308/40

kalın *sf.* Cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan (cisim), ince karşıtı. -2-
k. 2534/31, 2820/14

kalınlaş- Kalın duruma gelmek. -2-
k.- up 2534/29, 2534/35

kalmaķ Yapamamak. Olmak, herhangi bir durumda bulunmak. Kök veya gövdeleri sonuna -a (-e), -ip (-ip) zarf-fiil eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur. -4-
hāşıl k. 3302/37
k. 3037/14
hayrān k. 3038/02
şusuz k. 3305/36

kańçı *is.* Bir ucuna ip, deri vb. bađlı vurma, dövme aracı. -2-
k. 3308/16
k.+ larā 3308/15

kańer (Ar.) Ay. -3-
k. 3035/35, 3035/36
k.+ e 3035/33

kań- Bir gereksinimini, bir isteđini yeteri kadar karşılamış olmak, doymak. -1-
k.- miş 3033/41

kańābir (Ar.) *is.* Sülüklü pancar, hıyarı denilen sebze. -1-
k.+i 3307/20

kańad Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ. -2-
k.+ a 2818/27
k.+ ları 2715/06

kańdır - Kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek. -1-
k.- mayup 3306/06

ķapa- Bir açıklığı örtmek için bir Şeyi, açık yerin üzerine getirmek. -2-
ķ.- yaak 3037/09, 3037/16

ķapaķ *is.* Hareketli ve kapandıklarında gözü koruyan özel deri kıvrımları. -1-
ķ.+ ları 2820/16

ķapamaķ Bir açıklığı örtmek için bir Şeyi, açık yerin üzerine getirmek. -3-
ķ. 3037/04, 3037/24, 3037/05

ķapan- Kapalı duruma gelmek. -1-
ķ.- miş 3037/08

ķapla- çepeçevre sarmak, kuşatma. -2-
ķ.- yı 3304/22
ķ.- yup 3304/19

ķaplamak çepeçevre sarmak, kuşatmak. -1-
ķ. 3034/26

ķapu *is.* Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. -6-
ķ. 3037/04
ķ.+ ya 3037/08
ķ.+ yı 3037/05, 3037/09,
3037/16,

3037/24

ķaraķu Karanlık. -6-
ķ. 2821/15, 2820/05, 3304/21,
3035/26, 3035/41
ķ.+ sına 3035/29

ķaraķulıķ (ķaraķulıķ) IŞık olmama durumu. -7-
ķ.+ a 2820/05, 3035/30, 3304/23
ķ.+ ı 2820/30, 3304/25
ķ.+ ına 3035/20
ķ. 3307/19

ķarar- IŞık sönmek, kısılmak veya gücü azalma. -1-
ķ.- up 2820/23

ķararmaķ IŞık sönmek, kısılmak veya gücü azalmak. -1-
ķ.+ dan 2818/33

ķara *Şf.* En koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı. -1-
ķ. 3307/24

ķaramuķ *is.* Karanfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki (*Agrostemmağithago*). -2-
ķ. 3035/20, 3035/21

ķarr (*Ar.*) Bir iş veya sorun hakkında düŐünülerek verilen kesin yargı. -1-
ķ. etmeyüp 3038/03

ķaręa *is.* Karga (*Corvus*). -6-
ķ.+ niņ 3036/29, 3038/01
ķ.+ sı 2818/26
ķ.+ ya 2818/26, 3037/39,
3037/41

ķarı Kadın, bir erkeğin evlenmiŐ olduğu kadın, eş, refika, zevce. -2-
ķ.+ larıņ 3306/32
ķ.+ ya 3036/36

ķarın *is.* Bazı Őeylerde Şiş ve içi boş bölüm. -2-
ķ.+ lu 2819/33, 2819/40

ķarıŐ Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, baŐparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık. -1-
ķ. 2819/34

ķarıŐ- Bir araya gelmek, katılmak. -1-
ķ.- up 3034/29

karışık *sf.* Ayrı nitelikteki şeylerden oluşmuş. -2-
k. 3304/22, 3306/01

karīb (*Ar.*) Yakın, yerce ve mekanca uzak olmayan. -3-
k. 3304/36, 3304/37, 3037/29

karn (*Ar.*) İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi. -3-
k.+ 1 3034/27, 3034/31, 819/10

karpuz (*Far.*) *is.* Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bir bitki (*Citrullus vulgaris*). -1-
k. 3302/21

karye (*Ar.*) Köy. -9-
k. 3035/19, 3036/39, 3303/18, 3304/13
nām-ı k.+ den : Meşhur köy.
3303/18
k.+ dir 2822/01, 3034/05,
3037/24, 3038/05

karz (*Ar.*) Borç, ödünç. -1-
k. 3037/10

kaşab (*Ar.*) Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse. -1-
k. 3306/07

kaşd (*Ar.*) Bir işi bile bile yapmak. -1-
k. 3309/22

kaş *is.* Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar. -1-
k.+ ıñ 2821/02

kat Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka. -2-
k. 3305/02

kaṭʿ (*Ar.*) Kesme, kesilme. -1-
k. 3308/16

kaṭarāt (*Ar.*) *cem.* Katreler, su damlaları. -1-
k.+ ı 3033/34

katf (*Ar.*) *is.* -1-
k. 3033/38

kaṭʿī (*Ar.*) Mutlak, şüphesiz, tereddütlü. -1-
vech-i k. : Mutlak sebeple.
3037/19

katif (*Ar.*) *is.* -7-
k. 3034/11, 3037/21, 3037/31,
3037/35, 3301/34, 3302/07,
3302/37

kaṭl (*Ar.*) Öldürmek. -5-
k.-i ʿām : Bir yerde çoklarının öldürülmesi. 3302/15
k. eylediler 3309/24
k. eylemek 3034/22
k. eylemişdir 3308/08
k.+ de 3034/24

kaṭlā (*Ar.*) *is.* -1-
k. 3303/25

kaṭrān (*Ar.*) Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde. -1-
k. 3034/37

kaṭām (*Ar.*) *is.* -1-
k. 3037/23

kav *is.* Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde. -1-
k. 3034/38
-1-

ķavl (ķavil) (Ar.) Söz, sözleşme, anlaşma. -9-
ķ. 3307/27
ķ.+ leri 3306/22
ķ.-i evveline : Evvelki söz.
3303/09
ķ.-i řānīyi : İkin-ci söz. 3307/40
ķ.-i taķķīk : Hakiki söz, doğru söz. 3308/02
ķ.+ i 3036/36, 2535/01, 3304/33, 3308/39

ķavm (ķavim) (Ar.) Aralarında tre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun. -5-
ķ. 3309/20
ķ.+ dir 2821/04
ķ.+ iņ 3309/16
ķ.-i merķm : İsmi geçen kavim.
3309/22
ķ.-i mezbr : Adı geçen kavim.
3309/21

ķavra- Sıkıca tutmak. -1-
ķ.- yup 2821/09

ķavram Tutam, avuç dolusu. -1-
ķ. 2821/09

ķavruķ (ķavruę) Kurumaya yüz tutmuş, kavrulmuş olan. -2-
ķ.+ udur 3037/34
ķ.+ unā 3037/32

ķavun is. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, iri meyveli bir bitki (*Cucum*). -1-
ķ. 3302/21

ķavuřdur- Kavuşmasını veya kavuşmalarını sağlamak, birleştirmek. -2-
ķ.- up 3306/33, 3306/40

ķavuřmak Kavuşmasını veya kavuşmalarını sağlamak, birleştirmek. -1-
ķ. 2821/12

ķayd (Ar.) Bir yazının, bir hesabın tarih, numara vb.nin veya kopyasının bir yerde yazılı bulunması. -1-
ķ.+ ı 3036/04

ķayıř Bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi. -1-
ķ.+ ā 2819/34

ķayna- Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak. -3-
ķ.- r iken 3036/26, 3036/32
ķ.- yan 2534/27

ķays (Ar.) is. Kabile ismi. -1-
ķ. 2821/03

ķayuraķ Köpeğin kulaklarının n taraf doğru yatık olması. -2-
ķ. 2820/19, 2820/20

ķaz is. Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş (*Anser*). -1-
ķ.+ dan 3035/04

ķazanmak Kazanç sağlamak. -1-
ķ. 3307/03

ķazā (Ar.) İlçe, kaymakamlık. -4-
ķ. 2819/41
ķ.+ sında 3035/19, 3037/24, 3303/18

ķābile (Ar.) Kadın ebe. -1-
ķ. 3034/23

ķāf Arap alfabesi'nin yirmibirinci harfi. İbranice muadili Kuf harfidir.

Ebced hesabındaki değeri 100'dür.
 Kamerî harflerdendir. -2-
 k.+ ın 3037/41
 k.+ la 3302/20

ķā' il (Ar.) Söyleyen, nakleden,
 anlatan, razı olmuş. -1-
 k. olduğunu 3309/23

ķākūl (Far.) Alna düşen kısa kesilmiş
 saç, perçem. -4-
 k. 2819/14, 2819/15
 k.+ ü 2819/04, 2819/12

ķāmil b. Ğufayl (Ar.) is. Kişi ismi.
 -1-
 K. 3305/31

ķāş Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı
 bölüm. -1-
 k.+ı 2818/40

ķebāde (Far.) Talim yayı. -1-
 k. 3036/35

ķedi is. Kedi, pisik (*Felis
 domesticus*). -2-
 k.+ ni 2821/09
 k.+ ye 3304/34

ķedirē (Ar.) İçinde hurma ıslanmış süt.
 -1-
 ahlāt-ı k.+ yi : Süt karıştırmak.
 3034/39

ķeçi is. Keçi (*Capra hircus*). -2-
 k. 3306/41, 3309/02

ķelb (Ar.) Köpek, it. -2-
 k. 2820/07
 k.+ e 2820/19

ķelām (Ar.) Söyleyiş biçimi, söyleme,
 söz. -3-
 k.-ı mezbūr : Adı geçen söz.
 3305/08, 3301/41
 k.-ı sābıķā : Bahsi geçen söz.
 3305/08

ķeler Köpek balıkları takımının
 kelergiller familyasından, ılık ve
 tropik denizlerde yaşayan, uzunluğu
 1,5 metre kadar olan, bir defada 20
 yavru doğuran bir balık türü, keler
 balığı (*Rhina squatina*). Yaban
 ördeği. -1-
 k. 3033/31

ķelimāt (Ar.) cem. Kelimeler, sözcükler.
 -1-
 k.+ ını 3036/18

ķelime (Ar.) Anlamli ses veya ses
 birliği, söz, sözcük. -10-
 k.+ leri 3306/22
 k.+ si 3034/16, 3037/16,
 3304/26, 3308/40, 3309/24
 k.+ sini 3301/35, 3305/10,
 3308/37
 k.+ sini 3308/12

ķemāl (Ar.) Olgunluk, erginlik. -1-
 k.+ iyle 3037/34

ķemik (ķemig) İnsanın ve omurgalı
 hayvanların çatısını oluşturan türlü
 biçimdeki sert organların genel adı.
 -3-
 k.+ e 2818/38
 k.+ inde 3037/35
 k.+ ler 2818/40

ķemirtlek (ķemirtleg) Kıkırdak. -2-
 k.+ i 2818/39
 k. 2818/38

ķemter (Far.) Tam olmayan,
 eksik. -1-
 k. 2820/24

ķendi zm. İyelik ekleri alarak kişilerin
 öz varlığını anlatmaya yarayan
 dönüşlülük zamiri, zat. -13-
 k. 3305/13, 3307/03, 3309/21,
 3309/23

k.+ leri 3308/04, 3309/17
k.+ nden 3305/17
k.+ sine 3034/33
k.+ sini 3309/22
k.+ siyle 2819/28, 3303/35,
3304/03
k.+ ler 3308/04

kepçe (*Far. kefçe*) Sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık. -1-
k.+ ye 2819/27

kerim (*Ar.*) *sf.* Soylu, asil, eli açık, cömert. -3-
k. 3033/31
k.+ lu 3033/32, 3037/36

kerimu'l-huluk (*Ar.*) Mahlukatın iyi, faydalısı. -1-
k. olan 3033/32

kerimu't-tab' (*Ar.*) Karakteri iyi olan. -1-
k. 2820/35

kerkes (*Ar.*) Akbaba. -1-
k. 2818/26

kerre (*Ar.*) Kez, defa, sefer. -1-
k. 2819/12

kes- Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğrama. -1-
k.- ilmiş bir 2819/34

kesil- Kesme işi yapılma. -2-
k.- üp 2535/06
k.- miş 3034/12

kesilmek Kesme işi yapılmak. -1-
k. 2820/04

keşir (*Ar.*) *sf.* Çok, fazla. -2-
mevâşî-i k.: Çok Yürümek.
2820/26

cemâ'at-i k.+ e: Kalabalık topluluk. 3035/40

kesmek Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak. -4-
k. 2818/35, 2819/04, 3302/14
k.+ den 2819/15

kesr (*Ar.*) Arap harfli metinlerde bir ünsüzün ı, i seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, esre. -38-
k.+ iyle 2534/37, 2535/07,
2535/16, 2535/18, 2818/27,
2818/32, 2819/19, 2820/05,
2820/23, 2821/11, 3033/34,
3034/06, 3034/14, 3035/28,
3036/40, 3037/24, 3038/01,
3302/28, 3303/02, 3303/34,
3303/36, 3303/38, 3303/41,
3304/06, 3304/10, 3304/14,
3304/20, 3305/05, 3306/03,
3306/05, 3307/36, 3308/36,
3309/07, 3309/11, 2822/01,
3036/32, 2534/32

keşret (*Ar.*) Çok olma durumu, çokluk. -3-
k.-i isti'mâlle : Çok kullanmak.
3034/24
k.-i ruṭubetden : Çok rutubet.
3037/31
k.+ inden 3307/15

kezâlik (*Ar.*) *zf.* Bunun gibi, böylece. -3-
k. 3303/38, 3034/41, 3308/20

kıç Kuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but, popo, makat. -1-
k.+ larına 3306/32

kıl *is.* Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı. -

2-
 k.+ larā 3305/23
 k.+ ları 2821/02

ķılıc *is.* Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah. -2-
 k.+ 1 2819/30
 k.+ ıñ 2821/17
 k. 2819/34
 k.+ a 3308/18

ķılıf *is.* Bir şeyi korumak için kendi biçimine göre, çoğunlukla yumuşak bir nesneden yapılmış özel kap. -1-
 k. 2821/17

ķılmaķ Etmek, yapmak. -1-
 muştağil k. 3034/33

ķın *is.* Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı. -2-
 k.+ ı 2821/17
 k.+ ınıñ 2819/35

ķındıra *is.* Sulak yerlerde yetişen, ince uzun yapraklarının kenarları keskin, koyu renkli bir tür çayır otu. -1-
 k.+ ya 2819/28

ķındıl (*Ar.*) *is.* -1-
 k. 3035/08

ķırıl- Bükülerek kat yeri oluşturmak. -1-
 k.- up 2820/28

ķırķ Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı, 40 ve XL rakamlarının adı. -1-
 k. 2534/39

ķırķmaķ Bir şeyi uçlarından kesmek. -2-
 k. 2819/04, 2819/12

ķırlangıç *is.* Kırlangıç (*Hirundo*). -1-
 k. 3036/32

ķırmaķ Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak. -1-
 k. 2820/07

ķırmızılan- Kırmızı hale gelmek. -1-
 k.- dık dan 2715/07

ķısım (ķısm) (*Ar.*) Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölüm, kesim, bölüm. -3-
 k.+ dandır 3308/19
 k.+ ına 3306/41
 k.+ ınıñ 3304/30

ķıtırdak Yumuşak kemiksi madde, kıkırdak. -1-
 k. 2818/38

ķıtlık Kuraklık, savaş vb. nedenlerle ürünün yetişmemesi ve bundan doğan açlık. -1-
 k. 3034/23

ķıvām *mec.* Bir şeyin en uygun zaman veya durumu. -1-
 k.+ a gelmiş 3035/40

ķıvrılmaķ Eğrilip bükülmek. -3-
 k. 2820/28, 2820/32, 2821/01

ķızıl *sf.* Parlak kırmızı renk. -4-
 k. 3037/07, 3302/23, 3303/15

ķi (*Far.*) *bağ.* Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz. -172-
 k. 2534/39, 2534/41, 2535/01, 2535/06, 2535/08, 2535/10, 2535/11, 2715/06, 2715/07, 2818/33, 2818/38, 2819/01, 2819/03, 2819/13, 2819/15, 2819/16, 2819/17, 2819/26, 2819/27, 2819/32, 2819/34, 2819/37, 2819/38, 2820/17, 2820/19, 2820/25, 2821/03,

2821/05, 2821/14, 2821/22,
2821/28, 2821/33, 2821/41,
3033/19, 3033/25, 3033/41,
3034/05, 3034/07, 3034/12,
3034/16, 3034/18, 3034/20,
3034/31, 3034/35, 3034/36,
3034/37, 3035/02, 3035/06,
3035/11, 3035/12, 3035/15,
3035/16, 3035/39, 3035/40,
3036/03, 3036/08, 3036/09,
3036/23, 3036/25, 3036/34,
3036/41, 3037/02, 3037/08,
3037/12, 3037/16, 3037/19,
3037/27, 3037/30, 3037/32,
3037/33, 3037/34, 3037/35,
3106/34, 3302/05, 3302/09,
3302/11, 3302/17, 3302/27,
3302/32, 3302/34, 3302/36,
3302/39, 3302/40, 3303/01,
3303/07, 3303/08, 3303/10,
3303/12, 3303/18, 3303/19,
3303/21, 3303/26, 3303/28,
3303/29, 3303/30, 3303/36,
3303/39, 3303/40, 3304/01,
3304/13, 3304/15, 3304/18,
3304/26, 3304/27, 3304/29,
3304/35, 3304/36, 3304/37,
3305/05, 3305/09, 3305/14,
3305/17, 3305/18, 3305/20,
3305/22, 3305/24, 3305/28,
3305/31, 3305/32, 3305/41,
3306/01, 3306/13, 3306/25,
3306/30, 3306/32, 3306/34,
3306/35, 3306/40, 3307/18,
3307/19, 3307/20, 3307/34,
3307/36, 3307/37, 3307/38,
3307/40, 3307/41, 3308/06,
3308/07, 3308/08, 3308/12,
3308/16, 3308/17, 3308/18,
3308/19, 3308/20, 3308/21,
3308/26, 3308/30, 3308/33,
3309/08, 3309/15, 3309/22,
3309/25, 2821/16, 3034/12,

3301/39, 3309/20, 2534/39,
3035/37, 3308/29

kibir (Ar.) Kendini beğenme,
başkalarından üstün tutma,
büyüklenme, benlik, gurur. -1-
k. 2820/41

kilid (Far.) is. Anahtar, düğme gibi
takılıp çıkarılabilen bir parça
yardımıyla çalışan kapatma aleti. -
2-
k. 3037/16
k.+ e 3037/09

killet (Ar.) Azlık, nadirlik, seyreklik. -
1-
k.-i taħaffuz : Az korumak.
3305/04

kim zm. □Hangi kişi?□ anlamında
cümlede, özne, tümleç, nesne,
yüklem görevinde kullanılan bir
söz. -1-
k.+ iñ 3305/17

kimi zm. Birtakımı, bazısı, kimisi. -2-
k. 2819/35

kimse zm. Herhangi bir kişi, kim
olduğu bilinmeyen kişi. -16-
k. 3305/38, 3307/03, 3308/08
nām-ı k.+ niñ : Bir kişinin namı.
2822/03
k.+ ye 2534/34, 2535/07,
2821/13, 3305/18, 3306/04,
3306/29, 3307/02, 3309/14,
3301/39
k.+ yi 3302/14, 3307/27,
3309/09
k.+ dir 2535/13

kīn (Far.) Birine karşı duyulan öç alma
isteği, garaz. -4-
k. bağlamak : Kin beslemek.
3306/04

k.+ e y  3306/01, 3306/03,
3309/26

 indahra (Ar.) is. -1-
k. 3302/19

kind r (Far.) sf.    almak isteyen, kin
tutan, kinci, kinli. -1-
k. olmak 3306/04

 indil (Ar.) is. -1-
k. 2820/34

kir  (Ar.) Bir konutun, bir mülkün
veya taşıt gibi herhangi bir Şeyin
belli bir bedel karşılığında, bir süre
için sahibi tarafından başkasına
verilmesi, icar. -1-
k.+ sı 3306/35

kirpik is. Göz kapağının kenarındaki
kollar veya bu kolların her biri. -1-
k.+ ler 2821/01

 irt s (Ar.) is. -4-
k. 2820/37, 3035/09, 3036/37,
3302/17

 işvalla (Ar.) is. -1-
k. 3304/13

kisvet (Ar.) Elbise,  zel kıyafet. -1-
k.-i niy z : Rağbet gören elbise.
3301/40

 işi Kadın veya erkeğe verilen genel ad,
şahıs, zat, nefer. -3-
k.+ y  3033/24, 3301/37,
3302/05

kit b (Ar.) is. -2-
k. 2535/09, 2821/16

kit ba (Ar.) is. -2-
k. 2534/28, 3306/29

 oca sf. Yaşlı, ihtiyar, pir. -1-
k. 3037/06

 ocalık ( ocalığ) Yaşlı ilerlemiş olma
durumu. -1-
k.+ ından 2820/16

 o  is. Damızlık erkek koyun. -1-
k.+ a 3302/02

 oğa Genellikle su ve sulu Şeyler
taşımaya, kuyudan veya denizden
su çekmeye yarayan üstünden
kulplu kap. -4-
k.+ ya 2819/33, 2819/39,
2819/40

 oğucu is. Dedikoducu, söz getirip
götüren, arkadan çekiştiren. -1-
k. 3302/18

 o -  r y p bozularak k tu bir koku
 ıkarmak, kokuşmak. -1-
k.- muş 3036/09

 ol is. İnsan vücudunda omuz başından
parmak uçlarına kadar uzanan
bölüm. -1-
k.+ larına 3303/15

 olan is. At, eşek vb. hayvanların
semerini veya eyerini bağlamak için
göğsünden aşırılarak sıkılan yassı
kemer. -2-
k. 3034/27, 3034/32

 oma  Koymak, yerleştirmek. -3-
k. 2821/19, 2821/20
şusuz k. 3306/06

 oncoloz Kara renkte ve çirkin olarak
tasarımlanan bir umacı, bir kötülük
cini'dir. Özellikle Kuzeydoğu
Anadolu Türk kültüründe yer etmiş
ve Bulgar folklorunde de rastlanan
bir yaratıktır. Bir tür  c y  andıran
karakoncolos pek deşsetengiz
sayılmaz ve zararsız olduğuna
inanılır. Bununla birlikte zaman
zaman gerçek anlamda Őeytan  bir

şekilde betimlendiği de olmuştur. Kürklü olduğuna inanılan bu yaratığın isminin Yunanca Kalikantzaris'den gelmiş olabileceği de öne sürülür. Bulgar folklorunde yaratığa verilen Bulgarca isim ise Karakondjul'dur ve geceleri gezdiğine inanılır. -1-

q. 3307/35

qon- Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek. -1-

q.- duğu 2715/08

qonuşmaq Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek. -1-

q. 3302/33

qorq- Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak. -2-

q.- muş 3034/12

q.- up 2822/02

qoruq (qoruğ) Henüz olgunlaşmamış. -1-

q.+ unu 3307/09

q.+ inā 2535/06

qoruluq (qoruluğ) Koru durumunda olan sık ağaçlı yer. -2-

q.+ unā 2819/30, 2819/34

qov- Bir yerden sürüp çıkarmak, kovalamak. -1-

q.- an 3302/33

qoyu sf. Rengi açık olmayan, daha belirgin, açık karşıtı. -2-

q. 3309/01, 3309/15

qoyun is. Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan (*Ovis aries*). -4-

q. 3306/41, 3309/02

q.+ larā 3305/40

q.+ ları 3306/09

köhne (*Far.*) sf. Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış. -1-

k.+ sinē 2819/34

kök is. Bitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm. -3-

k.+ e 3034/37

k.+ ünde 3035/11

k.+ ünü 3034/36

köpük (köpüg) Çalkanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını. -1-

k.+ ü 3034/37

köşe (*Far.*) İki duvarın birleştiği girintili veya çıkıntılı yer. -2-

k.+ si 3307/19

k.+ sinden 3034/01

kū is. Perde ayaklılardan, yaban ve evcil türleri bulunan, çok uzun ve kıvrık boyunlu, geniş gagalı, geniş kanatlı bir su kuşu (*Cygnus olor*), kuęu. -1-

q. 3035/05

qudret (*Ar.*) Güç, erk, erke, iktidar. -1-

q.+ i 3302/39

Kūfe (*Ar.*) is. Irak'ta bir şehir, Bağdat'ın 170 km güneyinde, Necef'in 10 km kuzeydoęusunda yer alır. -1- K. 3033/41

kuğu is. Kuğu (*Cygnus olor*). -1- q. 3035/04

qulaq (qulağ) Başıın her iki yanında bulunan işitme organı. -2-

q.+ ını 2820/07

q.+ ın 2818/39

k. 3307/25
 k.+ ları 2820/12, 2820/15
 k.+ larının 2820/19
 k.+ lu 2820/13
ķulfā (Ar.) Zeker, penis ucundaki sūnnet olunacak deri. -2-
 k. 2821/25, 3302/05
ķullan- Bir Şeyden belli bir amaçla yararlanmak. -1-
 k.- ırlar 3308/19
ķum *mdn.* Silisli kŭtlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler. -1-
 k.+ ağ 3307/08
ķumar (Ar.) Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu. -4-
 k. 3037/17, 3305/19, 3305/20
 k.+ dā 3037/18
ķumaŐ (Ar.) Pamuk, yŭn, ipek vb.nden makinede dokunmuŐ her tŭrlŭ dokuma. -1-
 k. 3301/39
ķunfuż (Ar.) *is.* -1-
 k. 3307/24
ķunfuza (Ar.) *is.* -2-
 k. 3302/23
 k. 3033/18
ķuraym b. Őāhila (Ar.) *is.* Kişi ismi. -1-
 K.+ dir 3305/26
ķurb (Ar.) Yakınlık, mesafe olarak yakın olmak. -4-
 k.+ undā 2822/01, 3038/05, 3304/13, 3308/34
ķurd *is.* Kurt. (*Canis lupus*). -1-
 k.+ uņ 3304/14

ķuri- *sf.* Suyu, nemi olmamak, yaş ve nemli karşıtı. -1-
 k.- miş 2821/10
ķuru *sf.* Suyu, nemi olmayan, yaş ve nemli karşıtı. -1-
 k. 3302/10
ķurulanmak Kurulama işi yapılmak veya kurulama işine konu olmak. -1-
 k.+ la 3037/13
ķuŐ *is.* Yumurtlayan omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vŭcudu tŭylerle Őrtŭlŭ, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı. -14-
 k. 2820/21, 2821/39, 3034/13, 3035/04, 3307/23
 k.+ dur 3035/03
 k.+ larından 3035/02
 k.+ larına 3036/32
 k.+ u 3037/41
 k.+ unā 2818/26, 3035/03
 k.+ unun 2820/21
 k.+ uņ 3035/02
 k.+ uyla 3035/04
ķuŐluk (ķuŐluę) Gŭnŭn sabahla Őęle arasındaki bŭlŭmŭ, kuşluk vakti. -5-
 k.+ uņ 3303/12, 3304/38
 k. 3303/11, 3303/12, 3304/35
ķutalā (Ar.) *is.* -1-
 k. 3303/25
ķuŐur (Ar.) Bŭlge, nahiye. -1-
 k.+ indē 3308/03
ķu'ŭd (Ar.) *is.* -2-
 k. 3035/21, 3306/14
ķuyruk (ķuyruę) Kuyruk. -1-
 k.+ unuņ 3302/02
ķuyu *is.* Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle

silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur. -6-

ķ. 2820/33, 3033/29
ķ.+ dan 3033/25
ķ.+ larıñ 2821/32
ķ.+ nuñ 2820/29
ķ.+ ya 2819/38

ķuzğun *is.* Ötücü kuşlar takımının kargagiller familyasından, Kuzey Amerika'nın dağlık, fundalık yerlerinde bulunan, tüyleri siyah renkte olup mavi renkte parlayan bir kuş türü, karakarga (*Corvus corax*). -1-
ķ. 2818/26

ķüçük *sf.* Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, mikro, büyük karşıtı. -1-
ķ. 3036/41

ķünd (*Far.*) Anlayışsız, fehim ve idraki kısa. -1-
ķ. 2821/21

ķündę (*Far.*) Suçluların ayağına bağlanan demir halka, köstek. -1-
ķ. 2534/31

ķünye (*Ar.*) Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt. -2-
ķ.+ sidir 3304/14, 3307/24

ķürbet (*Ar.*) Sıkıntı, dert, tasa, keder. -1-
ķ. 2535/04

ķürde *is.* şiş gibi bir çeşit ince kılıç. -1-
ķ. 3308/18

ķürek (ķüreg) *is.* Küçük deniz teknelerini yürütmeye yarayan, bir ucu yassı, uzun ağaç. -1-
ķ.+ ineç 2818/29

ķürķi *is.* Turnagillerden, Avrupa ve Kuzey Afrika'da toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş (*Grus grus*). -1-
ķ. 3035/03

ķaban (*Ar.*) *is.* -1-
l. 3308/40

ķabün (*Ar.*) Sütlü hayvan, sütü bol hayvan. -1-
bint-i l. : Üç yaşına girmiş dişi deve. 2535/01

ķafız (ķafz) (*Ar.*) Söz, kelime. -5-
l.+ lķ 3037/37
l.+ ı 3306/24
l.+ ımı 3036/07, 3036/08,
3308/27

ķaķab (*Ar.*) Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad. -4-
l.+ ıdır 2821/05, 2821/27,
2821/28
l.+ ıylā 3308/08

ķaķırdı Genel ve soyut bir kavram halinde alınan dil kavramına karşi olarak, kişilerin ; ağızlarında gerçekteşen sözlü dil şekli. -1-
l.+ ya dalmāķ 3304/41

ķaķıf (*Ar.*) *sf.* Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan. -2-
l. 3308/23
l. olur 3035/12

ķaķıfe (*Ar.*) *sf.* Güldüren, tuhaf ve güzel söz, şaka. -2-
l.+ ye 3302/32, 3302/36

ķaķıye (*Ar.*) Kakülü kesmek. -1-
l. 2819/14

ķākin (*Ar.*) bağ. Ama, lakin. -10-
l. 2820/11, 2821/37, 3036/04,

3303/09, 3303/26, 3308/02,
3308/05, 3308/38, 3036/22,
3309/23

lāle (*Far.*) Zambakgillerden,
yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri
kadeh biçiminde, türlü renkte bir
süs bitkisi (*Tulipa gesneriana*). -3-
l. 3306/21, 3306/23
l.+ ye 3306/34

lām (*Ar.*) Arap alfabesinin yirmi
üçüncü harfinin adı. -1-
teşdīd-i l.+ la : Lam harfinin
şeddenmesi, ikilenmesi. 3305/35

lāşe (*Far.*) Leş. -1-
l.+ si 3302/16

lāzım (*Ar.*) *sf.* Gerek, gerekli. -2-
l. 3036/06, 3306/16

les' (*Ar.*) Yılan ve akrep gibi
hayvanların sokması. -1-
l.-i 'akrebe : Akrep sokması.
3034/39

leţāfet (*Ar.*) Güzellik, hoşluk. -1-
l. 2819/14

levend (*Far.*) Osmanlı donanmasında
ve kıyılarında görev yapan asker
sınıfı. -1-
l.+ in 2818/28

leyl (*Ar.*) Gece. -2-
l. 3035/36
l.+ e 3035/33

lezīz (*Ar.*) *sf.* Tadı güzel, lezzetli. -1-
l. 2821/41

libās (*Ar.*) *is.* Giysi, elbise. -4-
l. 3306/32
l. biçmek 2818/37
l.+ a 3306/30
l.+ larını 3301/40

lif (*Ar.*) Her türlü maddeyi oluşturan
çok ince ve uzun parça. -1-
l.+ in 3036/36

luġat (*Ar.*) Bir dilin bütün veya belli
bir çağda kullanılmış kelime ve
deyimlerini alfabe sırasına göre
olarak tanımlarını yapan, açıklayan,
başka dillerdeki karşılıklarını veren
eser, sözlük, kamus. -4-
l. 3037/05
l.-i Turkiya'da 3036/08
l.+ dir 3037/39
l.+ in 3301/35

luşġa (*Ar.*) Hata. -1-
l.+ dır 3037/04

Madīna (*Ar.*) Suudi Arabistan'ın Mekke
kuzeyinde yer alan şehridir. Eski
adı Yesrib. Medine'ye, Medirra,
Medirke, Meddiyne, Mezzine de
denmiştir. İslam dini için özel bir
şehir ve Hicaz'da Hz.
Muhammed'in türbesinin
bulunduğu şehir. -2-
M.+ da bir 3033/29, 3304/13

Ma'dī Karib b. Hāriş (*Ar.*) *is.* -1-
M.+ in 2821/27

***maġālatu** (*Ar.*) *is.* -1-
m. 3309/25

maġālik (*Ar.*) *is. cem.* miġlak -1-
m. 3037/18

maġālik (*Ar.*) *is.* -1-
m. 3037/18

***maġārif** (*Ar.*) *is.* -1-
m. 2819/16

***maġāsīl** (*Ar.*) *is.* -1-
m. 3304/10

***maġāzil** (*Ar.*) *is.* -1-
m. 3303/17

mağfale (Ar.) is. -1-
m. 3305/24

***mağfalatu** (Ar.) is. -1-
m. 3305/22

***mağfık** (Ar.) is. -1-
m. 3036/20

***mağlūk** (Ar.) is. -1-
m. 3037/03

***mağmūk** (Ar.) is. -1-
m. 3037/32

mağmūk (Ar.) is. -2-
m. 3037/33, 3037/34

***mağmül** (Ar.) is. -1-
m. 3307/22

mağrib (Ar.) Batı. -1-
m. 3304/36

***mağsal** (Ar.) is. -1-
m. 3303/27

***mağsil** (Ar.) is. -1-
m. 3303/27

***mağsilatu** (Ar.) is. -1-
m. 3304/13

***mağsül** (Ar.) is. -1-
m. 3303/25

mağsül (Ar.) sf. Yıkanmış. -2-
m. olan 3303/41

***mağzal** (Ar.) is. -1-
m. 3302/27

mağzel (Ar.) is. al. İplik eğirecek
alet. -1-
m.+ i 3302/28

mağzül (Ar.) sf. Eğrilmiş iplik
-1-
m. 3302/25

maḥal (maḥall) (Ar.) Zaman, yer. -9-
m.-i zikri 3034/06

m.+ ę 3033/23, 2535/06
ğaflet m.+ i 3305/25
nām-ı m.+ iñ 3304/11
m. 3301/33
nām-ı m. 3304/12
m.+ de 3307/41
m.+ dir 3305/25

maḥbūbe (Ar.) sf. Sevilen kadın. -
2-
m.+ ye 3035/14
m. 3034/33

maḥbūs (Ar.) Hapsedilmiş olan. -
1-
m. 3306/33

maḥāz (Ar.) Gebe deve. -1-
bint-i m. : İki yaşına girmiş dişi
deve. 2535/01

maḥlūk (Ar.) Yaratık. -1-
m. 3307/41

maḥmül (Ar.) Yüklenilmiş, üzerine
alınmış. -1-
m. 3306/37

maḥşül (Ar.) Ürün, elde edilen şey. -3-
m. 3306/35, 3306/12
m.+ ü 3306/10

maḥşüş (Ar.) sf. Özgü. -7-
m. 3034/07, 3304/12, 2820/10,
3034/04, 3303/17, 3306/41
m.+ dur 3306/14
alet-i m.u : Özel alet. 3035/41

maḥzūf (Ar.) Silinmiş, kaldırılmış,
hazfedilmiş. -1-
m. 3303/10

maḥʿad (Ar.) is. -2-
m. 3302/35, 3303/27

maḥāla (Ar.) is. -1-
m. 3309/25

maḳām (Ar.) Mevki, yer. -2-
 m.+ dır 3034/06
 m.+ ina 3034/16

Makka (Ar.) Arap Yarımadası'nın batısında bulunan eski Hicaz bölgesinde ve Kızıldeniz'in doğusunda yer alır. İslam dininde önemli yeri olan kutsal bir şehirdir. Zira İslam dininin peygamberi Muhammed burada doğmuş, kutsal kitabı Kur'an burada indirilmeye başlanmış ve Beytullah denilen Kabe de yine bu şehirde yer almaktadır. Kur'an'da 'şehirlerin anası' (*ummu'l kur'a*) sıfatıyla anılır. Günümüzde ise her yıl milyonlarca müslümanın ziyaret ettiği kent Riyad ve Cidde'den sonra ülkenin 3. büyük kentidir. -1-
 M.+ da 3308/33

maḳtūl (Ar.) *sf.* Öldürülmüş, öldürülen. -1-
 m.+ e 3302/16

maḳūle (Ar.) Takım, çeşit. -14-
 m.+ si 3033/20, 3304/28,
 3306/36, 3309/02
 m.+ sidir 3306/31
 m.+ sinden 2819/05
 m.+ sine 3034/03, 3303/36,
 3303/38, 3303/41
 m.+ sini 3034/41
 m.+ sini 3302/12, 3304/28

ma'lūm (Ar.) *sf.* Bilinen, belli. -3-
 m.+ dur 2821/16, 3303/32,
 3307/25

mandal (Ar.) *is.* Kapı vb. şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça. -2-
 m. 3037/16
 m.+ a 3037/09

mandıra (Rum.) *is.* Koyun, keçi vb. süt veren hayvanların barındırıldığı, süt ve süt ürünlerinin elde edildiği yer. -1-
 m.+ da 2820/26

ma'nā (Ar.) *dil b.* Anlam. -300-
 m. 3035/27, 3304/32, 3308/39
 m.-yı aḥīrde : Son anlam.
 3304/23
 m.-yı evvelde : İlk anlam.
 2819/25
 m.-yı evvelden : İlk anlam.
 3302/32
 m.-yı şānīde : İkinci anlam.
 3309/04
 m.+ dan 3037/05
 m.+ dandır 3034/12
 m.+ da 3034/14, 3308/10
 m.+ larında 2820/06
 m.+ sından 3035/22, 3302/30,
 3307/14
 m.+ sına 2534/30, 2534/38,
 2535/12, 2818/26, 2818/29,
 2818/33, 2818/36, 2819/07,
 2819/15, 2819/20, 2819/25,
 2820/12, 2820/21, 2820/36,
 2821/25, 2821/36, 3033/23,
 3033/28, 3033/33, 3033/38,
 3034/19, 3034/20, 3034/22,
 3034/26, 3034/30, 3034/31,
 3034/33, 3035/30, 3035/32,
 3036/08, 3036/34, 3037/25,
 3037/37, 3302/05, 3302/09,
 3302/15, 3302/19, 3302/25,
 3303/22, 3303/24, 3303/30,
 3303/31, 3304/04, 3304/35,
 3305/22, 3305/34, 3306/04,
 3306/16, 3307/02, 3308/06,
 3308/07, 3034/28, 3034/34,
 3036/22
 m.+ sındır 2534/28, 2534/32,
 2534/33, 2534/34, 2534/35,

2534/36, 2535/03, 2535/05,
2535/09, 2535/14, 2535/15,
2535/17, 2535/18, 2818/25,
2818/30, 2818/31, 2818/32,
2818/34, 2818/35, 2818/36,
2818/37, 2819/04, 2819/05,
2819/12, 2819/17, 2819/18,
2819/19, 2820/03, 2820/04,
2820/05, 2820/07, 2820/08,
2820/09, 2820/23, 2820/24,
2820/25, 2820/27, 2820/29,
2820/30, 2820/31, 2820/32,
2820/33, 2820/39, 2820/40,
2820/41, 2821/02, 2821/11,
2821/13, 2821/14, 2821/19,
2821/20, 2821/24, 2821/31,
2821/34, 2821/35, 2822/01,
2822/02, 3033/21, 3033/22,
3033/26, 3033/34, 3033/35,
3033/36, 3033/37, 3034/09,
3034/11, 3034/12, 3034/14,
3034/21, 3034/22, 3034/32,
3034/40, 3035/01, 3035/22,
3035/23, 3035/25, 3035/26,
3035/27, 3035/29, 3035/41,
3036/10, 3036/12, 3036/13,
3036/14, 3036/16, 3036/17,
3036/18, 3036/19, 3036/20,
3036/21, 3036/24, 3036/26,
3036/27, 3036/28, 3036/30,
3036/39, 3036/40, 3037/04,
3037/06, 3037/08, 3037/11,
3037/14, 3037/15, 3037/19,
3037/21, 3037/24, 3037/26,
3037/27, 3037/36, 3037/39,
3037/40, 3038/02, 3038/03,
3038/04, 3106/34, 3301/33,
3302/04, 3302/13, 3302/14,
3302/20, 3302/21, 3302/24,
3302/25, 3302/28, 3302/30,
3302/31, 3302/33, 3302/37,
3303/20, 3303/29, 3304/05,
3304/15, 3304/16, 3304/18,

3304/19, 3304/20, 3304/21,
3304/40, 3304/41, 3305/02,
3305/04, 3305/05, 3305/06,
3305/11, 3305/12, 3305/14,
3305/15, 3305/22, 3305/36,
3305/38, 3305/39, 3305/40,
3306/05, 3306/06, 3306/08,
3306/09, 3306/10, 3306/11,
3306/12, 3306/13, 3306/15,
3306/17, 3306/18, 3306/19,
3306/21, 3306/22, 3306/24,
3306/25, 3306/27, 3306/28,
3306/29, 3306/32, 3306/34,
3307/03, 3307/04, 3307/08,
3307/10, 3307/11, 3307/12,
3307/13, 3307/15, 3307/21,
3307/27, 3307/28, 3307/29,
3307/30, 3307/32, 3307/34,
3308/13, 3308/22, 3308/29,
3308/37, 3309/01, 3309/02,
3309/03, 3309/08, 3309/16,
3309/17, 3309/26, 3036/16
3309/28, 819/10, 3302/34

manzil (Ar.) is. -2-
m. 3036/20, 3303/27

manzıla (Ar.) is. -1-
m. 3304/13

maraz (Ar.) Hastalık. -5-
m. 3305/40, 3306/41
tezkîr-i m. : Hastalığı zikretmek.
3302/41
m.+ dır 3037/35
m.+ inç 3037/34

marh (Ar.) is. Ağaç ismi. -1-
m. 2821/40

marhala (Ar.) is. -1-
m. 3305/22

mariz (Ar.) is. -1-
m. 3033/39

marratan ba‘da uḥrā (Ar.) Diğerinden

sonra tekrar. -1-

m. 2535/19

ma‘rūf (Ar.) *sf.* Herkesçe bilinen,

tanınan, belli, sanlı. -3-

m. 3309/20

nebāt-ı m. : Bilinen bitki.

3306/39

m.+ dur 3302/17

marzā (Ar.) *cem.* marīz -1-

m. 3033/39

maşdar (Ar.) Fiilin şahsa ve zamana

bağlı olmayan şekli, fiil kökü. -18-

m. 3033/23, 3034/16, 3303/21,

3306/03, 3308/28, 2820/12,

3033/28, 3037/10, 3302/32,

3305/33, 3306/01, 819/10, 3034/17

ism-i m. 3034/18, 3034/16

m.-ı ḥaḳīkī : Hakiki masdar.

3034/18

m.+ dır 2535/12, 2819/14

maşdariyyet (Ar.) Fiilin şahsa ve

zamana bağlı olmayan şekli, fiil

kökü. -1-

m.+ i 3308/28

mayl (Ar.) *is.* -1-

m. 3308/24

mazmūme (Ar.) *sf.* Zammelenmiş,

zamme ile okunan. -1-

mīm-i m. 3037/17

mā’ (Ar.) *Su.* -2-

m. 3306/24

m.-i esved : Kara su. 3036/05

mādde (Ar.) Sözlük ve ansiklopedilerde

tanımlanan, anlatılan kelime, ad

veya konulardan her biri, Yasa,

sözleşme, antlaşma vb. metinlerde,

her biri başlı başına bir yargı getiren

ve çoğu kez rakamla belirtilen

bölüm.

-7-

m.+ leri 2821/33

m.+ niş 3035/06

m.+ sindē 2821/06, 3035/05,
3305/06

m.+ sinden 3304/27

m.-i ‘adāvet : Düşmanlık
maddesi. 3309/20

māder-zād (Far.) Anadan doğma,

anadan olduğu gibi. -1-

m. olan 2820/21

māl (Ar.) Bir kimsenin, bir tüzel

kişinin mülkiyeti altında bulunan,

taşınır veya taşınmaz varlıkların

bütünü. Büyükbaş hayvan.(?) -9-

m. 3304/27, 3304/28, 3304/30,

3304/39

m.-i muṭḡī : Tuğyan ettirici mal.
3304/28

m.-i muṭḡiyē 3304/26

m.+ a 3305/29

m.+ inā 3306/14

m.+ ları 3309/16

māni’ (Ar.) Bir şeyin yapılmasını

önleyen şey, engel. -1-

m.+ dir 3034/40

mā beyn (Ar.) *tes.* Aradaki şey, iki

şeyin arası. -1-

m.+ inde 2534/39

māzī (Ar.) Geçmiş zaman. -1-

m.-i mechüllerdir : Edilgen fiilin

geçmiş zaman hali. 3306/23

mebnet (Ar.) Bir şeye dayanan. -

1-

m.+ dir 3301/35

mebnī (Ar.) Bir şeye dayandırmak. -3-

m.+ dir 2535/02, 3303/14,

3305/08

mechül (Ar.) Edilgen fiil, malum karşıtı, *sf.* Bilinmeyen, bilinmedik. -2-
şā'ir-i m.+ ę : Şairi bilinmeyen. 3305/22
māzī-i m.+ lerdir : Edilgen fiilin geçmiş zaman hali. 3306/23

meclis (Ar.) Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu. -1-
ehl-i m.+ iņ : Meclis ehli. 3036/18

mecmū' (Ar.) Bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep, toplam. -1-
m.+ unda 3308/39
m. + ı 2534/39

mecnün (Ar.) Çılgın, deli, divane. -1-
m. 3306/33

mecrā (Ar.) *mec.* Bir işin gidişi, bir olayın doğrultusu. -1-
m.+ sına 3303/27

medyün (Ar.) *sf.* Verecekli, borçlu. -1-
rehn-i m. : Borçlunun rehin olarak bıraktığı şey. 3037/10

mefāşıl (Ar.) *cem.* Mafsallar, eklemler. -1-
veca'-i m.+ a : Eklem yerleri ağrısı. 3034/39

mefāze (Ar.) Çöl, sahra. -1-
bu'd-i m. : Çöl uzunluğu. 3307/29

mefhüm (Ar.) Anlaşılan, ifade, mana. -1-
m.+ unda 2821/37

mef'ül (Ar.) *sf.* Yapılmış, işlenmiş, bir işin etkisinde olan. -3-

ism-i m. 2534/27
m.+ dur 3034/29
ism-i m.+ dür 2819/21

mehcūra (Ar.) Uzaklaşmış, ayrı düşmüş, gayr-ı müstamel, amel edilmeyen, unutulmuş. -1-
reddiye'-i m.+ dır : Gayr-ı müstamel cevap. 3037/05

mehüle (Ar.) Yumuşak yay. -1-
eşkal-i m. : Yay şeklinde. 3308/01

me'hüz (Ar.) Çıkarılmış, alınmış, ahz olunmuş. -4-
m.+ dur 3035/22, 3302/30, 3304/27, 3309/07

mekān (Ar.) Yer, bulunulan yer. -3-
ism-i m.+ dır 3303/28
m.+ a 3301/34
ism-i m. 3033/23

meksüre (Ar.) *sf.* "i" şeklinde kesreli okunan, kesrelenmiş-1-
rā'-i m. : Kesrelenmiş rā. 3307/31

mellāh (Ar.) Gemici, kaptan, denizci. -1-
m. 2818/28

melzüm (Ar.) Mevcut bir şeyle birbirinden ayrılmayan, beraber bulunması lazım gelen. -1-
m.+ u 3036/06

memē Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan, meme başı denilen çıkıntıları olan organ, bicik, emcek, emcik. -2-
m.+ den 3035/25
m.+ lerini 3306/41

memleket (Ar.) Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt. -1- m.+ lerinde 3036/41

memnū (Ar.) Men edilmiş, mani olunmuş, yasak. -1- m.+ lardır 3308/02

me'mūl (Ar.) sf. Umulan, beklenen, ümit edilen. -1- m. 3305/18

menba (Ar.) Kaynak, pınar. -1- m.+ ında 2821/33

menāfi (Ar.) cem. Yararlar, faydalar, menfaatler. -1- m.+i 2820/31

menfi (Ar.) sf. Olumsuz, negatif. -1- m. 3307/38

meniyye (Ar.) Ölüm, mevt. -1- m. 3308/07

menkül (Ar.) sf. Ağızdan ağıza geçerek gelmiş, söylenegelmiş. -1- m.+ dür 3304/29

mensüb (Ar.) sf. Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse). -2- ğayr-ı m.+ dur 2819/32 m. 2821/05

menşūş (Ar.) Nas ile sabit kılınmış, ayetle tesbit edilmiş. -1- m.+ dur 3303/20

menşe (Ar.) Başlangıç, bir şeyin çıktığı yer, köken, kaynak. -1- m.+ i 3303/07

menşel (Ar.) Küçük parmağın yüzük takılan yeri. -1- m. 3305/25

menzil (Ar.) Derece, mertebe. -2- m.+ inde 3308/16 m.+ inde 3304/01

merbūṭ (Ar.) sf. Bağlı, bağlanmış, ilişkili, ilişkin. -1- m. 2818/41

merci (Ar.) Başvurulacak yer veya makam. -1- m. 3036/20

merdüm (Far.) İnsan, adam. -1- m. dide : Göz bebeği. 3034/35

merām (Ar.) Amaç, gaye, maksat. -1- m. 3304/27

merç (Ar.) Bozulmak, katıştırmak. -1- m. 3037/27

merḥūm (Ar.) sf. Ölmüş Müslüman (erkek), rahmetli, rahmetlik. -1- m.+ dan 3304/29

mer'i (Ar.) Görünür olan, gözle görülen. -2- m. 3307/35, 3307/37

merḳūm (Ar.) Basit ve adi insan. Sayılmış, yazılmış. -2- kavm-i m. : Sayısı belli topluluk. 3309/22 m.+ dur 2821/28

merḳūme (Ar.) Rakamla söylenmiş, sayılmış, yazılmış. -2- m. 3308/38 āyet-i m.+ de 3034/15

mersin (Rum.) Mersingillerden, Güney ve Batı Anadolu dağlarında yetişen, yaprakları yaz kış yeşil kalan, gıda ve parfüm sanayisinde ham madde olarak kullanılan, meyvesi murt adıyla bilinen, esansı çıkarılan, beyaz çiçekli, güzel kokulu bir

- ağaç, mersin ağacı, sazrak (*Myrtus communis*). -2-
m. 3303/38, 3303/39
- mersüm** (*Ar.*) Adı ve bahsi geçmiş, bahsedilmiş, alametli, yazılmış. -5-
m. 3035/31, 3036/04, 3304/37
m.+ dur 3308/15, 3308/39
- Merv** Bir zamanlar Büyük Selçuklu Devleti'nin başkenti Merv kenti Türkmenistan sınırları içinde tarihi İpek yolu güzergahı üzerinde kurulmuş bir vaha şehridir. -2-
M. 3035/19, 3037/24
- mescid** (*Ar.*) Genellikle minaresiz, küçük cami. -1-
m.+ iniş 3033/41
- meşelâ** (*Ar.*) Söz gelişi. -1-
m. 3305/08
- mesken** (*Ar.*) Konut, ev, hane. -1-
m.+ e 2819/22
- meşakkat** (*Ar.*) Güçlük, zahmet, sıkıntı, zorluk. -3-
m. 2535/09, 3307/30
m.+ e 2535/03
- méşe** (*Far.*) Meşe ağacı (*Quercus*). -4-
m. 3306/38, 3034/38
m.+ ye 2819/29, 3309/12
- meşhür** (*Ar.*) *sf.* Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın. -1-
m.+ dur 3307/41
- meşin** (*Far.*) İşlenmiş koyun derisi. -1-
m.+ den 2819/34
- meşriğ** (*Ar.*) Doğu. -1-
m.+ den ol 3304/35
- meşrüh** (*Ar.*) Şerh olunmuş, açıklanmış, izah olunmuş, anlatılmış. -2-
vech-i m. : Şerh edilen,
- açıklanan tarzda. 3308/38
m.+ dur 3308/05
- meşrüt** (*Ar.*) Şartlı, şart ile bağlı. -1-
vaqt-i m.+ da : Şarta bağlı vakit.
3037/10
- mevcüd** (*Ar.*) *sf.* Var olan, bulunan. -1-
m. 2821/29
- mevâşî** (*Ar.*) Davar, keçi, koyun, inek ve öküz gibi hayvanlar. -2-
m. 3035/38
m.-i keşir : Sayısı çok hayvan topluluğu. 2820/26
- mevki'** (*Ar.*) Yer, mahal, makam. -2-
m. 3035/36
m.+ inden 3307/04
- mevlid** (*Ar.*) Doğum yeri, insanın doğduğu yer. -1-
m.+ i 3303/19
- mevlüd** (*Ar.*) Yeni doğmuş bebek. -1-
m.+ u 3034/23
- mevşüf** (*Ar.*) *sf.* Nitelenmiş, nitelikleriyle belirlenmiş. -1-
m.+ u 3302/01
- mevzi'** (*Ar.*) Yer, mahal. -24-
m. 2821/25, 3037/23, 3305/26,
3307/13, 3307/31, 3308/07,
3308/22, 3308/34, 3308/35,
3309/08, 3309/13, 2820/03,
3306/26
m.-i âhardır : Diğer yer. 3304/11
m.+ dir 2821/30, 3038/06,
3303/17, 3304/10, 3304/11,
3307/22, 3307/32, 3308/24
m.+ inde 3034/18
- mevzü'** (*Ar.*) Konulmuş, vaz olunmuş. -1-
m. 3037/34

meyelān (Ar.) Bir tarafa eğilmiş olma. -2-
m. éderek 2821/36
m. edüp 2821/34

meyl (Ar.) Ortadan bir tarafa eğik olmak. -1-
m. édüp 2821/37

meyve (Far.) Bitkilerde çiçeğin döllemesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ, yemiş. -2-
m. 3037/13
m.+ si 2820/24

meyyit (Ar.) Ölü. -1-
m. 3303/28

mezbūr (Ar.) Adı geçen, ismi yukarıda geçen. -6-
fi'l-i m. : İsmi geçen fiil.
3037/12
kavm-i m. : İsmi geçen kavim.
3309/21
kelām-ı m. : İsmi geçen kelam.
3305/08
bāb-ı m.+ da : İsmi geçen bab.
3034/08
mişāl-i m.+ da : İsmi geçen misal. 3034/28
kelām-ı m.+ ı 3301/41

mezbūrē (Ar.) Adı geçen, ismi yukarıda geçen. -1-
hālet-i m.+ de : (Ar.) Adı geçen durum. 3309/06

mezbūreyn (Ar.) tes. Adı geçen, ismi yukarıda geçen. -1-
vecheyn-i m.+ le: Yukarıda ismi geçen şekilleriyle. 2819/02

mezheb (Ar.) Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya

çıkan kollarından her biri. -1-
m.+ inē 2534/41

mezīd (Ar.) Aslına harf ziyade olmuş kelime. -1-
m.+ den 3308/41

mezkūr (Ar.) Zikredilmiş, zikri geçen, evvelce bahsi geçmiş olan. -1-
vech-i m.: Zikredilmiş şekliyle.
2819/21

mezkūrē (Ar.) Zikredilmiş, zikri geçen, evvelce bahsi geçmiş olan. -2-
fetāvā-yı m.+ de : Zikredilmiş fetvalar. 3308/05
tuyūr-ı m.+ ye : Zikri geçen kuşlar. 3035/15

mızrağ (mızrağ) (Ar.) is. Uzun saplı, sivri demir uçlu silah, cıda. -1-
m.+ a 3302/07

micdāf (Ar.) Gemi, sandal küreği. -1-
m. 2818/29

miftāh (Ar.) is. -1-
m. 3037/15

***miğdaf** (Ar.) is. -1-
m. 2818/29

***miğlağ** (Ar.) is. -1-
m. 3037/17

miğlağ (Ar.) is. Kilit, mandal. -1-
m. 3037/08

***miğlāğ** (Ar.) is. -1-
m. 3037/15

miğraf (Ar.) is. -1-
m.+ ı 2819/16

***miğrafatu** (Ar.) is. -1-
m. 2819/27

***miğsal** (Ar.) is. -1-
m. 3304/03

***miğval** (Ar.) is. -1-
m. 3308/15

miğval (Ar.) is. İnce kılıç,
hançer. -2-
m. 3308/18, 3308/20

miğyāl (Ar.) Yaprakları ve dalları
sık ağaç. -1-
m. 3309/16

***miğyāl** (Ar.) is. -1-
m. 3309/14

miḥnet (Ar.) Sıkıntı. -3-
m. 2535/03, 2535/09
m.+ den 2535/05

miḥrāb (Ar.) is. -1-
m. 3309/14

miḫdar (Ar.) Bir şeyin ölçülebilen,
sayılabilen veya azalıp çoğalabilen
durumu, nicelik. -3-
m.+ ça 2821/12, 3036/17
m.+ ı 2819/34

miknasa (Ar.) is. -1-
m. 2819/27

mīm Arap alfabesinin 24. harfi-9-
m.-i 3037/17 3037/16
m.+ i olur 3033/23
m.+ iḡ 2819/16, 3033/22,
3037/16, 3302/27, 3303/17,
3304/10, 3307/06

minbar (Ar.) is. -6-
m. 2818/29, 2819/16, 3037/17,
3304/03, 3304/07, 3308/15

minbet (Ar.) Meşe ağacının derin çukur
ve derelerine denir. -1-
m.+ lerine 3306/38

Miṣbāḥ (Ar.) is. Lügat kitabı. -1-
M.+ da 3303/20

miṣāl (Ar.) Örnek olarak alınabilen,
gösterilen şey, örnek. -1-
m.-i mezbūrda : İsmi geçen
örnek. 3034/28

miṣmel (Ar.) Kaftan altında götürüldüğü
halde görünmeyen küçük kılıç. -1-
m. 3308/16

miyān (Far.) Ara, orta. -1-
m.+ ında 2819/41

miyāne (Far.) Ara, orta. -1-
m.+ lerinde 3309/20

mu‘arreb (Ar.) Araplaştırılmış,
araplaşmış. -1-
m. 3036/09

mu‘assar (Ar.) Fakirlik, zorluk,
güçlük. -1-
m. 3036/39

mu‘azzam (Ar.) is. -3-
m. 3034/24, 3305/15, 3305/30

mu‘azzama (Ar.) is. -1-
m. 2534/38

mubāḥ (Ar.) is. -1-
m. 3309/06

mu‘ceme (Ar.) Noktalı,
moktalanmış. -7-
ḡād-i m. 2818/38, 3304/17
ṣīn-i m. 3304/17
zā-yı m. 3034/05
zā-yı m. 2821/07
ṣīn-i m.+ niḡ 3036/10
zā-yı m.+ niḡ 3035/19

mudaḥraca (Ar.) is. -2-
m. 3306/36, 3302/15

mu‘amele (Ar.) Davranma,
davranış, birbiri ile iş görme, alış-
veriş. -1-
bāb-ı m.+ yi 3037/19

mufā‘alā (Ar.) is. -4-
m. 2535/16, 3302/29, 3308/13,
3037/26

***muğaffal** (Ar.) is. -1-
m. 3305/15

muğāl (Ar.) is. -1-
m. 3308/41

***muğāl** (Ar.) is. -1-
m. 3309/06

***muğālāqatu** (Ar.) is. -1-
m. 3037/26

***muğālāzatu** (Ar.) is. -1-
m. 2534/37

muğālaṭā (Ar.) is. -1-
m. 2534/37

***muğālğalatu** (Ar.) is. -1-
a. 3306/36

muğallaṣā (Ar.) is. -1-
m. 2535/02

***muğarbal** (Ar.) is. -1-
m. 3302/15

***muğarraḳ** (Ar.) is. -1-
m. 3034/24

***muğāvalatu** (Ar.) is. -1-
m. 3308/13

***muğāyāzatu** (Ar.) is. -1-
m. 2535/16

muğaylān (Ar.) Çölde yetişen bir
nevi dikenli çalı, deve dikenini. -1-
m. 3309/25

***muğayyil** (Ar.) is. -1-
m. 3309/13

***muğayzilu** (Ar.) is. -1-
m. 3302/29

***muğāzalatu** (Ar.) is. -1-
m. 3302/29

muğāzele (Ar.) Aşıkane şakalaşma,
latifeleşme. -1-
m. éden 3302/38

***muğazğazatu** (Ar.) is. -1-
m. 2534/26

muğil (Ar.) is. -1-
m. 3308/41

***muğil** (Ar.) is. -1-
m. 3309/05

***muğlandif** (Ar.) is. -1-
m. 2821/15

muğlandif (Ar.) is. -1-
m. 2821/16

***muğlanṭif** (Ar.) is. -1-
m. 2821/16

***muğlūḳ** (Ar.) is. -1-
m. 3037/16

muğlūḳ (Ar.) is. -1-
m. 3037/16

***muğraḳ** (Ar.) is. -1-
m. 3034/24

***muğtabaḳ** (Ar.) is. -1-
m. 3033/22

***muğtall** (Ar.) is. -1-
m. 3307/02

***muğtasal** (Ar.) is. -1-
m. 3303/28

***muğtāl** (Ar.) is. -1-
m. 3309/10

muğtesel (Ar.) is. -1-
m. 3303/28

***muğyal** (Ar.) is. -1-
m. 3309/06

***muğyil** (Ar.) is. -1-
m. 3309/05

***muğzil** (Ar.) is. -1-
m. 3303/03

muḥaddiṣ (Ar.) Hadis bilimiyle uğraşan kimse. -3-
m. 3309/13
m.+ dir 3305/31
m.+ iḡ 3302/23

muḥaddiṣim (Ar.) cem. Hadis ilmi ile uğraşan eskiden gelmiş büyük ve kamil zatlar. -4-
m.+ den 3034/05, 3038/05
m.+ dendir 2821/06, 3037/23

muḥāṭab Kendisine söz söylenilen kimse, kendisiyle konuşulan kimse. -2-
m.+ a 3305/08
m. 3305/09

Muḥattim b. Arqam (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
M.+ iḡ 3303/10

muḥayyer (Ar.) Seçilmesi serbest olan, seçmece, beğenmece. -1-
m. 3037/19

muḥmel (Ar.) İsnad edilmiş, yüklenilmiş, haml edilmiş. -1-
m.+ i 3304/32

muḥsin (Ar.) İyilikte, bağıştta bulunan, ihsan eden. -4-
m. 3033/31, 3303/03, 3305/28, 3309/05

muḥtall (Ar.) is. -1-
m. 3307/02

muḥterik (Ar.) Ateşle yanmış olan, yanan. -1-
m. 3304/01

muḥtār (Ar.) is. -1-
m. 3309/10

muḥtelife (Ar.) sf. Çeşit çeşit, çeşitli. -3-
eşkāl-i m. : Çeşitli şekiller. 3308/09
şuver-i m. : Çeşitli suretler. 3307/37, 3307/39

muḥtemel (Ar.) sf. Gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dâhilinde olan, beklenen, beklenir, umulur, olası, olası, mümkün. -1-
m.+ dir 3036/05

mu‘in (Ar.) is. -1-
m. 3309/05

muḥaddem (Ar.) sf. Önce gelen, önceki. -1-
m. 3302/23

muḥalleb (Ar.) Asıl isminden başka ad takılmış, lakaplaşmış. -1-
m. 3308/08

muḥaşşer (Ar.) Kabuğu soyulmuş. -1-
m. olur 2820/11

muḥayyeden (Ar.) Yazılmış, yazılı, kayıtlı, bir şart veya kayıtlı bağlı olan. -1-
m. 3036/08

muḥābele (Ar.) Karşılık verme, karşılama, karşılık. -1-
m.+ siyle 3036/09

muḥābil (Ar.) sf. Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan. -2-
m.+ idir 3033/20, 3037/08

mukram (Ar.) is. -2-
m. 3034/24, 3309/06

muḥtazā (Ar.) Lazım getirilmiş, lüzümuna binaen icap eden, gerekli. -1-

m.-y1 'ibāre : İbarenin lüzumuna göre. 3308/26

munğafağ (Ar.) is. -1-
m. 3036/22

mukhul (Ar.) is. -1-
m. 3037/17

muntazam (Ar.) sf. Düzenli, derli toplu. -1-
m. 2820/17

murağham (Ar.) Kısaltma, son harfleri veya heceleri düşürülmüş. -1-
m.+ dır 3309/24

murdār (Ar.) sf. Pis, kirli, temiz olmayan. -1-
m.+ larā 3308/05

murād (Ar.) Amaç, erek, gaye, maksad. -4-
m. 3034/01, 3035/15, 3036/03, 3303/18

muşagğir (Ar.) is. -1-
m. 3302/29

musallağ (Ar.) sf. Bir kimse veya şeyin üzerine bıktırarak kadar düşen, tasallut eden, rahatsız eden. -1-
m. 3308/05

muşarrağ (Ar.) sf. Açıklanmış, izah edilmiş. -1-
m.+ dır 3304/31

muşāfāt (Ar.) Samimi ve halis dostluk. -1-
m. 3309/21

muşālağā (Ar.) Karşılıklı anlaşmak, barışmak, sulh akd etmek. -1-
m.+ ya 3309/22

muşhaf (Ar.) Sahife halinde yazılı kitap. -3-
m.+ ī 2819/01, 3034/05, 3035/19

mus'ut (Ar.) is. -1-
m. 3037/17

mu'tabar (Ar.) is. -1-
m. 3303/28

***mutağayyif** (Ar.) is. -1-
m. 2822/03

***mutağayyil** (Ar.) is. -1-
m. 3309/13

mutağayyir (Ar.) is. -1-
m. 3309/14

mutazammın (Ar.) İçine alan, tazammun eden. -1-
mübālağā-yı m.+ dır3304/03

muṭāvi' (Ar.) İtaat eden, itaatli. -1-
m.+ dir 3307/14

mu'teber (Ar.) Geçerli. -1-
m.+ dir 2821/38

muṭgi (Ar.) Zulüm ve küfürde çok ileri giden, azgınlık eden, taşkınlık yapan. -2-
māl-i m.+ ye 3304/26
m. 3304/26
māl-i m. 3304/28

muṭlağ (Ar.) Kati, şüphesiz, asla bir şarta bağı olmayan. -1-
m. 3036/03

muṭlağan (Ar.) Ne olursa olsun, her halde. -8-
m. 2819/27, 3034/24, 3035/35, 3303/36, 3306/14, 3307/18, 3308/10, 3308/35

muṭtaride (Ar.) Sıralı, düzgün, külli bir kaideye mümasil ve muvafık

olan. -1-
m.+ dir 3033/40

muz (Ar.) Muz (*Musa sapientum*). -1-
m. 3307/31

muzlim (Ar.) *sf.* Karanlık. -4-
m. 2820/14, 3307/19
m. olmak 2820/23, 3035/28

muzmer (Ar.) Gizli, saklı. -3-
m. olan 3305/41, 3306/03,
3309/26

mübādele (Ar.) Bir şeyin başka bir
şeyle değişmesi. -1-
sihāh-ı m. 3308/14

mübādere (Ar.) Bir işe hemen
girişme, başlama. -1-
m. 3308/13

mübālağa (Ar.) Abartmak, bir şeyi
olduğundan fazla veya eksik
göstermek. -4-
m. 3037/38, 3308/12
m.-yı mutazammındır 3304/03
m. eylemek 3304/05

mübeyyen (Ar.) Ortaya çıkarılmış,
açıklanmış, açıkça bildirilmiş. -2-
m.+ dir 3035/04, 3305/24

mücerred (Ar.) Kesin olarak. -1-
m. 3035/32

müctemi (Ar.) Toplu, topluca, Bir
araya gelmiş. -2-
m. 3307/18
m. olan 3305/23

mü'ellif (Ar.) Telif eden, kitap
tertip eden, yazan, meydana getiren.
-16-
m. 2534/41, 3034/07, 3036/08,
3305/06, 3306/13, 3307/40,
3308/24, 3308/26, 3308/37,
3036/03

m.+ in 3036/06, 3036/09,
3303/09, 3303/18, 3304/33,
3308/39

mü'enneş (Ar.) Dişi, müzekkerin
mukabili. -3-
m.+ idir 2821/26
m.+ in 3033/24, 3303/25

mü'eyyed (Ar.) Doğrulanmış, teyid
edilmiş, kuvvetlendirilmiş. -1-
m.+ dir 3308/41

mü'eyyid (Ar.) Doğrulayan, teyid
eden, sağlamlaştıran. -1-
m.+ dir 3307/40

mü'ezzin (Ar.) Namaz vakitlerini
bildirmek için ezan okuyan din
görevlisi, ezancı. -1-
m. 3035/30

müferrih (Ar.) Ferahlık veren,
ferahlandırıcı, iç açıcı. -1-
m. 3034/39

müfesser (Ar.) Tefsir edilmiş, izah
ve beyan edilmiş, açıklanmış. -3-
m.+ dir 3036/05, 3308/31
m. 3036/07

müfessirîn (Ar.) Kuran-ı Kerim'in
manasını hakkıyla anlayıpteftir
edebilen, ilmi ile amel, kamil ve
salih muhakkikler. -1-
m.+ den 3035/40

müfettiḥ (Ar.) Feth eden, açan,
açıcı. -1-
m. 3034/39

müfid (Ar.) Faydalı, yararlı. -1-
m. 3034/39

müfred (Ar.) Yalnız bir şey veya şahsa
işaret eden veya bire mahsus olan
kelime, cemi ve tesniye olmayan. -
6-

m.+ i 3302/26, 3306/38,
3306/39, 3306/40
m. 2819/26, 3035/15

müfredât (Ar.) Bir bütünü meydana getiren şeylerin her biri, kitap ismi. -4-
m.-1 sâ'ire 3035/21
m.+ da 3035/04
M.+ da : Kitap ismi. 3037/02
Râğıb-ı m.+ da : Kitap ismi. 3036/06

mühim (Ar.) sf. Önemli. -1-
m. 3305/13

mühmel (Ar.) Bırakılmış, ihmal edilmiş, bakılmamış. -2-
m.+ dir 3308/28
m. 3305/20

mühmele (Ar.) Noktasız harf, noktasız harflerle yazılmış olan. -7-
m. 3036/25, 3037/23
'ayn-ı m.: Noktasız ayn. 3036/22
hâ-yı m.: Noktasız ha. 2821/31, 3302/19
sîn-i m.: Noktasız sin. 3304/16

Mühmele (Ar.) is. Eser ismi. -1-
M.+ de 3037/39

mükaḥḥal (Ar.) Sürme çekilmiş göz, sürmeli göz. -1-
m. 3033/18

mülâḥaḥa (Ar.) Birbirine latife etmek, şakalaşmak, iltifat etmek. -1-
m. eylemek 3302/30

mülâyim (Ar.) sf. Yumuşak, uygun, yavaş. -1-
m. 3036/35

mülk (Ar.) Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal. -1-
m. 3302/17

münaḳḳaş (Ar.) sf. Nakışlı, süslü, işlemeli, resimli. -1-
m. 2819/35

mündefi (Ar.) Atlatılmış, geçmiş, indifa etmiş. -1-
m. 3035/38

münâsebet (Ar.) İlişik, ilişki, ilinti, iki şey arasındaki uygunluk. -2-
m.+ i 3308/04
m.+ le 2715/08

münfehim (Ar.) Anlaşılan, kavranılan, fehmedilen. -1-
m. olan 3308/41

müntin (Ar.) Pis kokan, kokmuş, bozuk. -1-
m. 3036/01

mürâdif (Ar.) Eş anlamlı, Diğer kelime ile anlamı eş olan. -10-
m.+ dir 2819/25, 2820/06, 3304/23, 3309/04
m.+ idir 2535/08, 3036/25, 3106/34, 3302/05, 3304/18, 2821/16

mürâhene (Ar.) Bahse girişme, rehine koyma. -1-
m. 3037/26

mürsel (Ar.) Gönderilmiş, yollanmış. -1-
m. 3306/37

mürtehen (Ar.) Rehin olarak alınan, ipotek edilen. -1-
m. 3037/10

müsâbaḳa (Ar.) Karşılıklı yarışma, imtihan. -1-
m. 3308/13

müsāleme (Ar.) İki taraf arasında barışıklık, barış içinde olmak, sulh. -1-
m. 3309/21

müsāmaḥa (Ar.) Dikkat etmemek, kusurlara göz yummak, hoş görürlük. -1-
m. 3308/27

müsāvī (Ar.) sf. Eşit. -1-
m.+ dir 3303/26

müşhil(Ar.) Kolaylaştıran. -1-
m. 3034/39

müstaḡnī (Ar.) Elinde olanla yetinen, doygun, kimseden bir şey beklemeyen, istemeyen. -2-
m. 3033/37
m.+ dir 3035/41

müstahaḳ (Ar.) Hak eden, hak etmiş. -1-
m. 3037/11

müsta‘mel (Ar.) sf. Kullanılmış olan, kullanılan. -26-
m.+ dir 2534/30, 2534/38, 2818/33, 2818/36, 2821/36, 3033/38, 3034/18, 3034/19, 3034/20, 3034/22, 3034/26, 3034/28, 3034/30, 3034/31, 3034/33, 3034/35, 3037/25, 3302/15, 3303/22, 3303/24, 3303/30, 3303/31, 3304/05, 3307/02

müstelzim (Ar.) Lüzumlu, gerektiren, bir şeyin lüzumunu deruhde eden. -1-
m.+ dir 3037/28

müstetir (Ar.) Örtülü, gizlenen, gizli, saklı. -1-
m. olan 3035/12

müşevveşen (Ar.) Karmakarışık, anlaşılmaz, düzensiz. -1-
m. 3308/27

müşṭāḳ (Ar.) Arzu ve iştihak gösteren, fazla istekli. -1-
m. 3307/02

müşṭaḡil (Ar.) Bir işle meşgul olan, uğraşan. -1-
m. kılmak 3034/33

müştedd (Ar.) Şiddetlenen, azan. -1-
m. 2535/11

müte‘affin (Ar.) Kokan, çürüyüp bozulan, taaffün eden. -2-
m. 3034/36, 3037/31

mütebādir (Ar.) Birden bire akla gelen, ortaya çıkan. -1-
m.+ dir 3304/32

mütekellim (Ar.) sf. Söyleyen, konuşan. -1-
m. 3305/08

mütelevvīn (Ar.) Renkten renge giren, halden hale geçen. -2-
m. 3308/09, 3307/37

mütena‘‘im (Ar.) Nimetler içinde, nazlı büyüyen. -1-
m. 2820/17

mütercim (Ar.) Tercüme eden, bir dilden başka dile çeviren, anlatan. -3-
m. 3034/16, 3304/29, 3308/14

müterākīm (Ar.) Birikmiş, yığılmış, teraküm etmiş. -2-
seḫāb-ı m. : Bulutlu hava.
3305/03
m. 3307/19

müteşekkel (Ar.) sf. Şekillenmiş. -1-
m. 3308/09

müteşekkil (Ar.) Herhangi bir şekli alan, birleşmiş, meydana gelmiş. -2-
m. 3308/01
m. 3307/39

müzekker (Ar.) Erkek, müennesin zıddı, kelimeyi erkek gösteren. -1-
m. 3301/35

müzeyyel (Ar.) Eklentisi olan, ilavesi olan. -1-
m.-i 'aql olan 3308/10

müzeyyen (Ar.) Bezenip süslenmiş, ziynetli. -1-
m. 2819/35

naḥl (Ar.) is. -1-
n. 3301/35

na'im (Ar.) Bolluk ve bereket içinde yaşayış. -1-
n.-i dünyāya : Dünya nimetleri. 3304/29

na'imū'd-dunyā (Ar.) Dünya nimetleri. -1-
n. 3304/33

naḳil (Ar.) Anlatma, söyleme, hikāye etme. -1-
n.+ lerine 3308/03

na'l (Ar.) is. Ayağa giyilen tahta ayakkabı. -1-
n. 2819/20

namlu (Far.) Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça. -2-
n.+ sunu 3037/03
n.+ ya 3308/16

naşib (Ar.) Bir kimsenin elde edebildiği, sahip olabildiği şey. -1-
n. 3305/20

naṭīḥā (Ar.) Başka davar tarafından boynuzlanıp öldürülmüş davar. -1-
n. 3303/27

naẓar (Ar.) Bakış, bakma, göz atma. -2-
n. éderken 3035/18
n.+ ı 3038/02

naẓc (Ar.) Pişme, kıvam bulma, olma. -4-
n. bulma 2535/06, 3037/34
n. bulup 3307/09, 3037/32

nā (Far.) Nefy edatıdır. Müsbet manayı menfî yapar. Kleminein başına getirilir. -1-
n. 3307/25

nābit (Ar.) Ağaç ve nebat gibi yerden bitip büyüyen. -1-
n. bir 3036/34

nāgehānī (Ar.) Birdenbire, aniden, ansızın. -3-
n. 3036/16, 3307/27, 3309/22

nāḥiye (Ar.) Bucak, bölge. -1-
n.+ sindē 3307/01

nā'im (Ar.) is. -1-
n. 3033/40

nā'imē (Ar.) Yumuşak yapılı hayvancıklar. -1-
şābbe-i n. : Rahatlık içinde büyüyen nazlı kadın. 3035/04

nāḳā (Ar.) Dişi deve. -3-
n.+ ya 2819/15, 3305/17,
3306/01

nām (Far.) Ün, şöhret, şan. -7-
n.-1 cezīre 3034/37
n.-1 dağların 3304/12
n.-1 karyeden 3303/18
n.-1 kimsenin 2822/03
n.-1 maḥal 3304/12

n.-1 maḥalliḡ 3304/11
n.-1 muḥaddiṣiḡ 3302/23
nār (Ar.) Ateş, cehennem. -1-
ehl-i n.+ iḡ : Cehennem ehli.
3036/05
nās (Far.) İnsanlar. -2-
n.-1 bülend : Ulu, yüce insanlar.
3304/41
inzār-ı n.+ ı : İnsanların
bakışları. 3034/33
sefeleḡ-i n.+ aḡ : İnsanların
alçakları. 2715/08
nāşır (Ar.) is. -2-
n. 3033/38, 3033/40
nāsiḡ (Ar.) Hükümsüz bırakan, battal
eden. -1-
n. 3308/40
nāşī (Ar.) Dolayı, ötürü, sebebiyle. -
5-
n. 3034/07, 3035/05, 3305/04,
3305/23, 3307/15
nā ma' lūm (Far. nā Ar. ma' lūm)
Bilinmeyen, malum olmayan. -1-
n. 3305/21
nā bedīd Görünmez, belirsiz olan,
nā bercā. -1-
n. 3036/16
nāzik-edā (Far.) Nazik tavırlı,
kibar. -1-
n. 2820/39
ne zm. Hangi şey, hangi. -2-
n. 2819/30, 3305/18
n.+ si 2820/03
nebāt (Ar.) Bitki. -12-
n. 3034/36, 3303/10, 3303/15,
819/10
n.-1 ma' rūf 3306/39
n. bitürmek 3306/10

n.+ dır 2715/06, 3035/11,
3037/02, 2821/41
n.+ aḡ 3037/31
n.+ laḡ 2819/06
nebātāt (Ar.) cem. Bitkiler. -1-
n.+ iḡ 2819/09
nefi (Ar.) Bir şeyin olmadığını ifade
eden olumsuzluk edatı, müsbetin
zıddı, menfi olan. -2-
n. éderler 3307/39
n. eyledi 3307/38
nefs (Ar.) Bir şeyin zatı, kendisi, kendi.
-1-
n.+ inden 3306/24
nehār (Ar.) Fecrin doğuşundan güneşin
batışına kadar olan aydınlık. -3-
ḡumus-ı n. : Günün beşte biri.
3303/12
nişf-ı n. : Günün yarısı. 2535/15
n.+ iḡ 3304/36
nehir (nehr) (Ar.) Akarsu, ırmak. -2-
n.+ den 2820/01
n.+ iḡ 2819/41
nehy (Ar.) Yasak etmek, men etmek. -
2-
n. 3037/13
n.-i 'adül : Dönüşü men etmek.
3302/34
nekreḡ (Ar.) Belirtilmemiş isim, neye
delalet ettiḡi belli olmayan isim. -1-
n. 3038/01
nemmām (Ar.) Koğuculuk eden,
dedikoducu. -1-
n. 3302/18
nerm (Far.) Yumuşak. -2-
n. 3035/16, 3308/23
neseb (Ar.) Soy, baba soyu. -1-
n.+ i 3305/27

nesīm (Ar.) Hoşa giden, hafif ve latif rüzgar. -1-
n.-i dilgüşā : Hafif ve latif rüzgar. 3035/16

nesl (nesil) (Ar.) Kuşak. -1-
n.+ indendir 2821/07

nesne Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje. -56-
n. 2534/33, 2535/02, 2818/36, 2819/27, 2819/28, 2821/13, 3035/27, 3036/15, 3036/32, 3038/02, 3303/35, 3303/40, 3304/04, 3305/02, 3305/13, 3308/32
n.+ den 3034/12, 3302/38
n.+ dir 3034/36
n.+ ler 3035/18
n.+ niş 2821/16, 3303/40, 3306/26, 3306/35
n.+ ye 2534/31, 2821/09, 2821/21, 3033/20, 3034/25, 3035/21, 3036/10, 3301/41, 3302/31, 3303/25, 3303/33, 3303/38, 3304/02, 3305/19, 3306/11, 3307/18, 3307/33, 3308/20, 3308/34
n.+ yi 2534/33, 2534/36, 2820/07, 2820/27, 2821/19, 2821/20, 2821/22, 3034/25, 3038/01, 3302/13, 3305/03, 3307/11, 3307/27

neşāṭ (Ar.) Şen, şad ve hoşdil olmak, sürur, keyif. -1-
n. 3037/36

netē kī Sonuç olarak, nitekim. -7-
n. 2820/19, 3035/39, 3037/08, 3307/40, 3308/30, 3036/08, 3303/19

nev^ʿ (nevi^ʿ) (Ar.) Çeşit, cins, tür. -2-
n.+ inden 3037/02
n.+ indendir 3308/03
n. 3303/10, 3304/15, 3306/39, 3307/20, 3308/22

nevādir (Ar.) Az olanlar, nadirler. -1-
n.+ dendir 3037/17

nezāket (Ar.) Naziklik, zariflik, kaba olmamak. -1-
n. 2819/14

nīce sf. Birçok. -1-
n. 3302/23, 3304/31, 3304/10, 3306/25

nihāl (Far.) Fidan. -1-
n. 2820/28

Nihāye (Ar.) is. Kitap ismi. -5-
N.+ de 3035/07, 3305/24, 3308/14, 3308/31
N.+ den 3308/40

nihāyet (Ar.) Son. -2-
n. 3035/32
n.-i zamān : Zamanın sonu. 3304/38

ni^ʿmet (Ar.) İyilik, lütuf, ihsan. -2-
n. 2818/29, 3304/39

nimten (Far.) Mintan. -1-
n. 3306/30

nisbet (Ar.) Münasebet, yakınlık, bağlılık, ölçü. -4-
n.+ e 2535/02
n. eylemek 3306/13
n.+ i 3303/19
yā-yı n.+ lē : Nisbet ye^ʿsi2821/04

nıṣf (Ar.) Yarım, yarı. -1-
n.-ı nehār : Günün yarısı. 2535/15

nısvān (Ar.) cem. Kadınlar. -6-
n. 3303/37, 3303/39
n.-ı a' rāb : Arap kadınları.
3303/15
n.+ la 3302/29, 3302/32, 3302/38

nişān (Far.) İşaret, iz, belirti, alamet. -
3-
n. 3305/19, 3307/22, 3307/23

niţāf (Ar.) is. -1-
n. 2819/25

niyāz (Ar.) Rağbet ve istek, ihtiyaç,
hacet. -1-
kismet-i n. : Rağbet gören elbise.
3301/40

Nūh (Ar.) İbrahimi Dinler'de
(Musevilik, Hıristiyanlık ve İslam)
kendisinden söz edilen Tufan
peygamberidir. Tevrat'ta Nuh'un
950 yıl yaşadığı söylenir. Kuran'da
da, elli yılı eksik olmak üzere bin
sene yaşadığı geçmektedir.
İnsanlığın ikinci babası
sayılmaktadır. İnanışa göre
tufandan önce tanrının emriyle
büyük bir gemi inşa etmiş ve bu
gemiye *Nuh'un Gemisi* denmiştir. -
1-
tūfān-ı N. : Nuh tufanı. 3034/01

nūn (Ar.) Kur'an alfabesinin
yirmibeşinci harfi. Ebced hesabına
göre değeri ellidir. -7-
n. 3304/03
n.+ la 2818/41
n.+ unā 3035/07
n.+ un 2535/02, 3035/02,
3035/06, 3035/08

nu' ūmet (Ar.) Yumuşaklık. -2-
n.+ lü 2821/38, 3308/23

nu' ūt (Ar.) cem. Vasıflar, umuma
şamil sıfatlar, keyfiyetler. -1-
n. 3037/18

nüşhā (Ar.) Birbirinin tıpkısı olan
yazılı şeylerin her biri. -2-
n.+ sı 3308/14
n. +da 3304/37

o sf. Uzakta olan, hakkında konuşulan
kimse veya şeyi belirten bir söz. -3-
o. 2535/19, 3035/38, 3303/14

obruķ is. İçinde su biriken çukur yer,
doğal kuyu. -1-
o. 3307/30

oda is. Evin veya herhangi bir yapının
oturma, çalışma, yatma gibi işlere
yarayan, banyo, salon, giriş vb.
dışında kalan, bir veya birden fazla
çıkışı olan bölmesi, göz. -1-
o.+ nı 3307/19

oğlan Erkek çocuk, oğul. -1-
o. 3309/27

oķ is. Yayla atılan, ucunda sivri bir
demir bulunan ince ve kısa tahta
çubuk, Yön göstermek amacıyla
belli yerlere konulabilen, oka
benzer işaret. -7-
o. 3037/17
o.+ a 2820/14, 3037/18
o.+ larından 3037/17
o.+ ları 3037/18
o.+ unā 3305/19, 3305/20

ol- Meydana gelmek, varlık kazanmak,
vuku bulmak, gerçekleşmek veya
yapılmak, sıfat-fiil eki almış
kelimelerle birlikte başlama, bitirme
vb. bildiren fiilleri oluşturur, bir ad
veya sıfatın belirttiği durumu
almak, bir şeyi elde etmek,
edinmek, bir görev, makam, san

veya nitelik kazanmak, bir durumdan başka bir duruma geçmek, bulunmak, ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz, -229-
o.- acağdır 3308/19, 3035/21
murād o.- acağdır 3303/18
sebze o.- acağdır 3307/20
şu o.- acağdır 2819/26
zemīni o.- acağdır 3034/01
'amūçaşı o.- an 2821/27
bī-nām o.- an 3307/23
cay-gir o.- an 3306/02
cebħeḏe o.- an 2819/11
dāhil o.- an 3303/26, 3307/05, 3309/14
derdest o.- an 3308/38
o.- an 2819/32, 3034/23, 2820/23
o.-mayan 3305/19
āsāyişle o.- an 3304/24
çok o.- an 2818/26
ekninde o.- an 3301/40
faşih o.- an 3037/05
fā'iz o.- an 3037/18
firāvān o.- an 3302/02
ğaluzatlandıkda o.- an 3036/29
ğazāli o.- an 3303/03
hālet-i irzāda o.- an 3309/07
hāmīl o.- an 3308/29
içinde o.- an 2819/29
karīb o.- an 3037/29
kerīmu'l-huluk o.- an 3033/32
kesilmiş o.- an 3034/12
mağsūl o.- an 3303/41
maħmūl o.- an 3306/37
māder-zād o.- an 2820/21
mā beyninde o.- an 2534/39
menba'ında o.- an 2821/33
menfī o.- an 3307/38
merbūt o.- an 2818/41
muğalleb o.- an 3308/08
mużmar o.- an 3305/41, 3306/03, 3309/26

mūctemi' o.- an 3305/23
mūnāsebeti o.- an 3308/04
mūnfehim o.- an 3308/41
mūstetir o.- an 3035/12
mūteşekkel o.- an 3308/09
mūzeyyel-i 'aql o.- an 3308/10
nā ma'lūm o.- an 3305/21
nişān o.- an 3307/22, 3307/23
peydā o.- an 2535/11
revān o.- an 2820/02
şavāb o.- an 2821/11, 3305/07
sākıt o.- an 3035/37, 3307/40
sebeb-i helāk o.- an 3307/33
siyāh o.- an 3033/18
şonraça o.- an 3303/11
tuğyān o.- an 3304/27
üzere o.- an 2821/23, 2821/38, 3036/35, 3301/36
vaħīm o.- an 3037/29
vāki' o.- an 3303/18
za'if o.- an 3302/39
bārid o.- andır 3036/03
gebe etmez o.- anına 3304/08
kayurağ o.- anına 2820/20
sūlpūk o.- anına 3302/22
isim o.- arağ 2535/12, 3308/27
kemter o.- arağ 2820/24
mensūb o.- arağ 2821/05
o.- du 3034/02, 3035/07
o.- duğu 3305/30
ālet-i maħşūşu o.- duğu 3035/41
ğā'ib o.- duğu 3035/33
mūzeyyedden o.- duğu 3308/41
firāvān o.- duğundan 3301/34
tekrār o.- duğundan 3035/32
kā'il o.- duğunu 3309/23
nekre o.- duğ 3038/01
alınur o.- a 2819/39
başlamış o.- a 3303/01
būrūnmüş o.- a 3037/33
demiş o.- a 3305/09
dereçesinde o.- a 3034/31
çatlağı o.- a 3307/18

emzirir o.- a 3305/17
ğark o.- a 3034/35
gölğelik o.- a 3309/15
hıfz eylemez o.- a 2821/22
kalmış o.- a 3302/10, 3302/11
mevzū´ o.- a 3037/34
mütena´am o.- a 2820/17
müterākim o.- a 3307/19
perīřān éder o.- a 3035/17
rütbeşinde o.- a 3036/03
tāze o.- a 3035/13
yarar o.- a 3305/18
yatık o.- a 2820/19
sünnet o.- acağ 3302/05
degnek o.- acağdır 3302/20
eyek o.- acağdır 3302/27
musallağ o.- amazlar 3308/05
firāvān o.- arak 2820/24
mütelevvīn o.- arak 3307/37
müteşekkil o.- arak 3307/39
vaşf o.- arak 3304/31
yoğun o.- arak 3302/22
helāk o.- madıkça 3309/21
o.- mayan 3305/20
ğurāmeti o.- mayan 3305/20
şerefi o.- mayan 3305/21
şiddetlü o.- mayan 3036/15
tamğası o.- mayan 3305/20
kudreti o.- mayā 3302/39
řalāhiyyeti o.- mayā 3302/12
ğuvl o.- mayup 3307/38
mühim o.- mayup 3305/13
hıtān o.- mazdan 3302/23
berbād o.- muş 3302/17
ğark o.- muş 3033/39
müte´affen o.- muş 3034/36,
3037/31
zāhib o.- muşdur 3035/06
ağaçlık olursa o.- sun 2819/30
karañulık o.- sun 3307/19
kuru o.- sun 3302/10
ta´bīr o.- unan 2818/26, 2818/38,
2819/22

iđlāk o.- undu 2715/08
dibāğat o.- unur 2819/03
ekl o.- unur 2818/38
isti´māl o.- unur 2535/12
iđlāk o.- unur 2715/07, 2819/08,
2819/09, 2819/24, 2819/26,
2820/18, 2821/09, 3033/41,
2819/15
ta´bīr o.- unur 2820/13, 2821/17,
3033/19
adımlu o.- up 2820/01
dīvāne o.- up 3306/23
2534/40 o.- up 2534/40
ferifte o.- up 3301/40
ism-i maşdar o.- up 3034/16
ismi o.- up 3308/39
māddeřeri o.- up 2821/33
mer´ī o.- up 3307/35, 3307/37
müştedd o.- up 2535/11
ruřūbetlü o.- up 3037/30
vāki´ o.- up 3034/01
yakīn o.- up 3302/31
anda o.- ur 3035/38
darğınlık o.- ur 2535/11
démek o.- ur 2819/14, 3304/28,
3305/10
o.- ur 2821/22, 3035/05,
3035/39, 3036/06, 3037/02,
3304/37, 3304/38, 3306/04
fidanları o.- ur 2820/11
gibi o.- ur 3304/37
ğastası o.- ur 3308/29
ğādiř o.- ur 3037/35, 3307/01
hey´etinde o.- ur 3304/36
ışıramaz o.- ur 2715/08
´ibāret o.- ur 3308/26
iğlāk étmiř o.- ur 3037/20
isim o.- ur 2819/19
ism-i ālet o.- ur 3308/20
ism-i mekān o.- ur 3033/23
laťif o.- ur 3035/12
lāzım o.- ur 3306/16
mağzūf o.- ur 3303/10

maşdar o.- ur 2820/12, 3033/28,
3037/10, 3302/32, 3305/33,
3306/01, 819/10

memleketlerinde o.- ur 3036/41
menziline o.- ur 3308/16

mīmi o.- ur 3033/23

muḳaşşar o.- ur 2820/11

müfred o.- ur 2819/26, 3035/15

mühmel o.- ur 3305/20

nihāyet-i zamān o.- ur 3304/38

sıfatı o.- ur 3308/12

şebīh o.- ur 2820/11

uzunça o.- ur 3308/17

vaşf o.- ur 2820/01, 2821/26,

3033/30, 3033/31, 3035/14,

3035/16, 3037/38

yaprakları o.- ur 3036/34

yemişi o.- ur 2821/41

zāhir o.- ur 2821/33

zıddı o.- ur 3037/13

isim o.- ur 3306/35

muhtarıq o.- urken 3304/01

atda o.- urşā 2820/13

āğaçlık o.- urşā olsun 2819/30

o.+ u 2821/09

o.+ unā 3035/07

o.+ dan 3036/16

ol *zm.* O gösterme zamiri. *sf.* O

gösterme sıfatı. -13-

alınmadıkça o. 2819/21

o. 3037/11

ki o. 2534/39, 3035/37, 3308/29

kisvet-i niyāz o. 3301/40

lākin o. 3036/22, 3309/23

meşriqden o. 3304/35

süküt eyledi o. 3303/18

tesmīm éderler o. 3037/01

ve o. 3308/30

ol- Bulunmak -5-

aşāğısında o.- an 2818/39

cebheḳe o.- an 2819/04

o.- an 2818/40

o.+ la 3309/20, 2821/29

şevbdē o.- an 3308/35

veledleri o.- ā 2534/40

ol- Epeyce -1-

üzere o.- dukça 3036/36

ol- Yetişmek, olgunlaşmak. -1-

yerlerde o.- ur 3304/16

olmak 1.Olmak, oluvermek. 2.

Meydana gelmek, vücut bulmak. 3.

Uygun gelmek. 4. Mūnasip düşmek.

5. Vuku bulmak, cereyan etmek. 6.

Doğmak. 7. Dönüşmek. 8. Mertebe

kazanmak. -18-

o.+ ā 2821/01

o.+ la 2715/08, 2819/39,

2820/17, 3034/01, 3035/32,

3036/22, 3305/25, 3306/20,

3307/20, 2534/41, 2821/01,

3034/12

ef'āl-i cāhiliyyeden o.+ la

3037/12

fātir o.+ la 3035/17

hīlāvetlu o.+ la 3303/10

mersūm o.+ la 3036/04, 3304/37

mevlidi o.+ la 3303/19

mūfesser o.+ la 3036/07

ruṭūbetlu o.+ la 3037/29

şuyu o.+ la 3303/15

zā'id o.+ la 2819/35

o. 2820/25, 2820/26, 2821/24

āğaçlık o. 3301/33

bed-hāl o. 3036/39

bī-niyāz o. 3033/38

dāhīl o. 3306/16

düşük o. 2820/12

çepel o. 3037/27

çok o. 2820/24, 3033/35

fātir o. 3302/34

fīrāvān o. 2820/31, 3033/28,

3033/34, 3304/18, 3309/17

gölgeçlik o. 3309/01

gür o. 2821/02
haşr o. 3037/21
karaņu o. 3035/26, 3035/41
karaņu o. 3304/21
kindār o. 3306/04
mahlūk o. 3307/41
ma'nāsınā o. 3036/22
maşdar o. 3034/17
miğyāl o. 3309/16
mużlim o. 2820/23, 3035/28
müstahaķ o. 3037/11
nāsih o. 3308/40
sāķıtı o. 3036/05
şarmaşık o.+ la 3309/01
seçmez o. 3035/22
tenū-mend o. 3309/28
üzerę o. 3038/03, 3304/40
yağır o. 3037/15
yoğun o. 2534/28
yumurta o. 3302/21
za'if o. 3037/40
o.+ dır 2820/23, 2821/12,
3037/05, 3308/41
isim o.+ dır 3308/28
'unvānında o.+ dır 3305/07
şu o.+ la 3304/11

olmaķ Yetişmek, olgunlaşmak. -1-
o. 3037/32

olun- Olma işine konu olmak,
yapılmak, yaradılmak, meydana
getirilmek, olmak. -86-
cimā' o.- an 3308/29
ğasl o.- an 3303/28
ta'bīr o.- an 3035/04, 3302/19,
3303/05, 3303/39, 3309/12
vaż' o.- an 3037/10
zıkr o.- an 2819/06, 3307/14
o.- du 2819/03, 2821/15
icrā o.- du 3303/27
isti'māl o.- du 3034/24
iṭlāķ o.- du 3303/05
raf' o.- du 3037/13

tercümę o.- du 3036/04
zıkr o.- du 2535/08, 2821/06,
3034/12, 3305/41, 3306/34,
3036/25
taż'if o.- duķ 3037/17
def' o.- a 3306/23
o.- acaķ 2821/25
dibāğat o.- acaķ 3307/06
ekl o.- acaķ 3303/33
ğusl o.- acaķ 3304/04
iğtasāl o.- acaķ 3303/35
iğtisāl o.- acaķ 3303/33
o.- madı 3035/32
ihtirāz o.- mayā 3305/18
o.- maz 3034/15
iṭlāķ o.- maz 2819/21
dibāğat o.- muş 2819/06,
3037/03
tezyīn o.- muş 3034/25
iķāmet o.- muşdur 3034/16
işāret o.- muşdur 3035/39
teşbīh o.- muşdur 3035/16
o.- ur 3035/33, 3035/34,
3303/05, 3308/07
'atf-ı tefsīr o.- ur 3304/33
dibāğat o.- ur 3036/41
ekl o.- ur 3307/20
ercaħ-ı zan o.- ur 3304/30
idhāl o.- ur 3038/01
isti'māl o.- ur 3303/23, 3304/09
iṭlāķ o.- ur 3034/13, 3034/25,
3035/33, 3302/17, 3302/18,
3302/24, 3302/29, 3303/02,
3303/06, 3303/07, 3303/12,
3303/36, 3303/37, 3304/10,
3304/29, 3305/29, 3306/37,
3307/20, 3307/22, 3308/09,
3308/11, 3308/20
ta'bīr o.- ur 3034/20, 3303/12,
3303/29, 3303/31, 3303/41,
3305/14, 3306/35, 3307/35
cimā' o.- urken 3308/25,

3308/36, 3309/05
terk o.-a 2535/07

olunmak Olma işine konu olmak,
yapılmak . -1-
cimā' o. 3309/03

oğul- Şifa bulmak, iyileşmek, yara
kapanmak, iltiyam bulmak. -1-
o.- mayaçak 3037/15

oğurğa Sırt boyunca uzanarak
vücuda destek sağlayan, kemikten,
kıkırdaktan veya her ikisinden
oluşan, içinde omuriliği barındıran
kemik yapı. -1-
o. 3037/35

ora zm. O yer. -5-
o.+ dan 3034/01
o.+ dandır 3034/05, 3038/06
o.+ da 3034/08, 3035/05
o.+ yadır 3303/19

orman Ağaçlarla örtülü geniş alan. -2-
o.+ a 2819/31, 2819/32

ormanlık sf. Ormanı çok olan,
ormanla kaplı veya orman gibi olan
(yer). -1-
o.+ da 3309/14

orta Bir şeyin kenarlarından merkeze
doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta
olan yer. -1-
o.+ sıyla 2818/40

ot is. Toprak üstündeki bölümleri
odunlaşmayı yumuşak kalan,
ilkbaharda bitip bir iki mevsim
sonra kuruyan küçük bitkiler. -10-
o.+ dur 3304/15
o.+ a 2819/01
o.+ lar 3307/12
o.+ ları 3307/18
o.+ u 2819/01, 2819/31
o.+ unā 2819/07, 2819/36,

3307/17
o.+ un 3308/22

otlak is. Hayvan otlatılan yer, salmalık,
yaylak, mera. -1-
o.+ a 3035/12
o.+ dır 3036/34

otlamak Hayvan, dolaşarak
yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni
yemek, yayılmak. -1-
o.+ la 819/10

otlanmamak Hayvan, dolaşarak
yerdeki ot, çimen, yaprak vb.ni
yememek, yayılmamak. -1-
o.+ la 2821/29

otuz Yirmi dokuzdan sonra gelen
sayının adı, 30 ve XXX
rakamlarının adı. -2-
o. 2534/39

öküz is. Çift sürmekte, kağı
çekmekte kullanılan, etinden
yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek
sığır. -2-
ö. 3304/28
ö.+ un 3033/25

ölçek (ölçeg) Tahıl ölçmeye yarar kap,
kile. -1-
ö.+ e 2819/26

ölüm Bir insan, bir hayvan veya
bitkide hayatın tam ve kesin olarak
sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî
uyku, emrihak, irtihal, memat,
mevt, vefat. -2-
ö. 2535/05
ö.+ e 3308/07

öñ Bir şeyin esas tutulan
yüzü, arka karşıtı. -1-
ö.+ ünē 2820/19

örgüç *is.* Devenin sırtındaki tümsek, çıkıntı, hörgüç. -1-
ö.+ i 3033/26

örtmek Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak. -1-
ö. 3034/41, 3307/10

örtül- Örtme işine konu olmak. -1-
ö.- üp 3037/33

örül- Saç, yele vb. şeylerin tellerini birkaç bölüme ayırıp birbirine geçirmek yolu ile dağınıklıktan kurtarmak. -1-
ö.- müş 3035/10

öşr (*Ar.*) Ondalık, onda bir. -1-
'.+ üne 3304/36

öt- Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak. -1-
ö.- en 3036/31

öte Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera, beri karşıtı. -1-
ö. 3035/16

ötme Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarma. -1-
ö.+ sinden 3036/29

ötmek Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak. -2-
ö. 3036/27, 3036/30

öyle Onun gibi olan, ona benzer, o denli, o kadar, o derece. -2-
ö. 3304/37
ö.+ si 3308/09

öz Kaynak. -1-
ö.+ ü 3303/07

palâ Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir tür kılıç. -2-

p. 3308/17
p.+ dan 3308/17

parmak (parmağ) İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri. -1-
p.+ ında 3305/25

paşdırma *is.* Tuz, çemen, kırmızıbiber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek. -1-
p.+ ya 3036/11

pazar (*Far.*) Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. -1-
p.+ ı 3037/19

peder (*Far.*) Baba. -1-
p.+ i 3302/23

peçe *is.* Kadınların sokakta yüzlerine örttükları ince siyah örtü, nikap. -1-
p.+ sini 2818/32

pek *zf.* Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok. -21-
p. 2534/27, 2819/38, 2820/14, 2821/15, 2821/39, 3034/27, 3034/31, 3035/26, 3035/28, 3037/06, 3037/29, 3301/37, 3302/31, 3303/24, 3304/02, 3304/21, 3305/32, 3305/36, 3305/37, 3306/09, 3306/20

perde (*Far.*) Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü. -2-
p. 3034/41
p.+ sini 2818/33

perçin (*Far.*) İki veya daha çok levhayı birbirine bağlamak için geçirilen çivinin, ezilerek baş durumuna getirilen ucu. -2-
p.+ e 3306/33, 3306/40

perişān (*Far.*) Dağmık, düzensiz, karmakarışık. -1-
p. éder 3035/17

pes İmdi, o halde, öyle ise, öyle iken, öyle olunca, binaenaleyh. -6-
p. 3035/14, 3036/05, 3037/13, 3303/14, 3304/33, 3305/10

peydā *sf.* Belli, açık, peydah. -2-
p. eylesē 3308/01
p. olan 2535/11

peyderpey (*Far.*) *zf.* Azar azar, bölüm bölüm, yavaş yavaş. -1-
p. 3036/14

pıñār *is.* Yerden kaynayarak çıkan su, kaynak. -2-
p.+ lı 3308/33
p.+ uñ 3033/28

pinyal Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk. -1-
p. 3308/17

piş- Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek. -1-
p.- memiş 3036/11

poça *is.* İri delikli kalbur. -1-
p. urarak 2821/36

puğur *is.* Damızlık deve, buğur. -1-
p. 3304/08

poşalmak Posalaşmak, (meyva) çürümek. -1-
p. 3302/21

poşa Tortu, çökelti. -1-
p.+ sına 3302/12

Racaz (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -1-
R.+ da 3036/23

racül (*Ar.*) Yetişkin erkek, adam, er kişi. -6-
r. 2820/34, 2821/32, 3305/16, 3308/20, 2818/27, 3037/22

radiyallāhu ‘anhu (*Ar.*) “Allah ondan razı olsun” mealindeki duadır. Aslında Allah ondan razı oldu demektir. -1-
r. 3305/26

raf (*Ar.*) Lağvetme, hükümsüz bırakma. -1-
r. olundu 3037/13

rahl (*Ar.*) *is.* -1-
r. 2821/31

rahne (*Far.*) Gedik. -1-
r.+ sine 3308/11

Ravḥ b. Ğuṭayf (*Ar.*) *is.* Kişi ismi. -1-
R. 2821/06

rayhān (*Ar.*) *is.* -1-
r. 2821/40

rā Kur’an alfabetinin 12. harfi ve ebced hesabında 200 sayısına işaret eder. -2-
r.+ niñ 2819/23
r.-i meksüre : “ri, ri” şeklinde okunan ra. 3307/31

rābi (*Ar.*) Dördüncü. -1-
bāb-ı r.+ den 3033/39

rādde (*Ar.*) Derece, kerte. -1-
r.+ sindē 3035/07

Rāğib (*Ar.*) *is.* Hüseyin bin Muhammed bin Mufaddal er-Rāğib el-

İsfehânî'dir. Râgıb-ı İsfehânî diye meşhûr olmuştur. Doğum târihi kesin olarak bilinmemektedir. Adnan el-Cevheri doğum tarihini hicri 343 olarak vermektedir. Aslen İsfehanlı olup, Bağdât'ta yaşamıştır. Vefat tarihi hakkında hicri 412'den 503'e kadar farklı görüşler ileri sürülmüştür. Asıl vefat tarihi H. 425'tir. -1-
R.-1 müfredâtda : Mufredat'ul Elfaz'il Kur'an, Kur'an'ın kelimelerinin lûgat manalarını, iştikaklarını ve birbirine olan irtibatlarını anlatmaktadır. 3036/06

râhat (Ar.) İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur. -1-
r. 2821/38

râhatu'l-hulûm (Ar.) Çiğnemeksizin cevfe giren yemek. -1-
r. 3307/05

rām (Far.) Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan. -1-
r. 3309/23

rāyiḥā (Ar.) Koku, güzel koku. -2-
r. 3036/01
r.+ sı 3037/31

reddiye' (Ar.) Bir mesele hakkında zıt karşılık, cevap. -1-
r.-i mehcūrādır : Gayr-ı müstamel cevap . 3037/05

refāğat (Ar.) Bolluk içinde geçinme. -1-
r.+ lü 3305/29

refāh (Ar.) Bolluk, rahatlık, gönenç. -9-
r. 2818/30, 2820/17, 2820/18, 2821/01, 2821/23, 2821/38, 3304/40, 3305/29, 3308/23

refāhiyet (Ar.) Bolluk, rahatlık. -1-
r. 3301/36

rehā' (Ar.) Geçim bolluğu, genişlik. -1-
r. 3036/35

rehn (rehin) (Ar.) Bir şeyin yerine teminat olarak tutulmuş şey. -3-
r.-i medyün : Borçlunun rehin olarak bıraktığı şey. 3037/10
r.+ e 3037/11
fekk-i r.+ iḡ : Rehini kurtarma. 3037/13

renc (Far.) Sıkıntı, zahmet, eziyet. -1-
r. 3307/30

revān (Far.) *sf.* Akan, akıcı, giden. -2-
āb-ı r. : Akan su. 2820/08
r. olan 2820/02

revendeḡ (Far.) Giden, yürüyen, çok yürüyen. -1-
r. 2819/15

re'y (Ar.) Düşünce, görüş, fikir. -1-
r. 3038/03

reyyān (Ar.) *is.* Dağ ismi. "Suya kanmış, suya doymuş" anlamında. -1-
cebel-i r.+ dan : Reyyan dağı. 3306/25

ricāl (Ar.) *cem.* Erkekler, adamlar. -2-
r.+ indendir 3305/27, 3305/28

risāleḡ (Ar.) Mektup, bir ilme dair yazılmış küçük kitap, kitapçık. -1-
r.+ ye 3306/37

rivāyet (Ar.) Bir olay, bir haber veya sözü nakletme. -4-
r. 2819/02
r.-i ḥadīs : Hadis-i şerif nakletmek. 2821/03

r. éder 3035/06
r. eylemişdir 3036/23

rubayyi' (Ar.) is. -1-
r. 3303/16

rukka' (Ar.) is. -2-
r. 2821/18, 3302/26

Rüm Eskiden Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan ve Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. -1-
Deryā-yı R. 3034/37

Rumeli Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa'daki ülkelerine topluca verilen ad. -1-
R. 3308/02

ruḫūbet (Ar.) Nem. -4-
r. başmaqla 3037/27
keṣret-i r.+ den: Çok rutubet.
3037/31
r.+ lü 3037/30, 3037/29

rüşd (Ar.) Erginlik, rüşt. -1-
r. 3305/16

rütbe (Ar.) Derece. -1-
r.+ sindē 3036/03

sabaḳ (Ar.) is. -1-
s. 3033/21

ṣabūn (Ar.) Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde. -2-
ṣ.+ larıdır 3303/36
ṣ.+ aḏā 3303/36

ṣabūr (Ar.) is. -6-
ṣ. 2819/38, 3033/20, 3036/30,
3303/34, 3305/16, 3307/05

Sa' daddīn Ḥasancānī (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
S. 3308/03

Sa' dī Ḥalabi (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
S. 3034/16

ṣaç is. Baş derisini kaplayan kıllar. -7-
ṣ.+ ā 2818/27, 2819/24
ṣ.+ ıḡ 3306/17
ṣ.+ larına 3303/37, 3303/39
ṣ.+ larını 3303/37
ṣ. 3035/10

ṣaç- Bir şeyi ortalığa dağıtma, dökme. -1-
ṣ.- dıḳları 3303/37

ṣaçāḳ is. Bazı giyim eşyalarında veya döşemeliklerde kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül. -1-
s. 2820/26

ṣaçmaḳ (saçmaḡ) Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek. -1-
s.+ ā 3309/23

ṣafīna (Ar.) is. -2-
s. 2819/33, 2821/14

ṣafḳa (Ar.) is. -1-
ṣ. 3036/17

ṣaḡ- Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtma. -1-
s.- mayup 3306/41

ṣaḡ sf. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı. -3-
ṣ. 3304/11
ṣ.+ ā 2821/34
ṣ.+ lu 2818/40

ṣaḡmaḳ Memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak. -1-
ṣ. 3033/26

ṣaḥbān (Ar.) is. -1-
s. 2821/30

ṣaḥāb (Ar.) is. -3-
s. 2535/08, 3036/01, 3302/41

şahāba (Ar.) is. -1-
s. 3303/04

şahābī (Ar.) Hz. Muhammed'i görmüş,
birlikte bulunmuş erkek müslüman.
-2-
ş.+ dir 2819/38, 2821/06

şahābiye (Ar.) Hz. Muhammed'i
görmüş, birlikte bulunmuş kadın
müslüman. -1-
ş.+ dir 2821/05

şahīh (Ar.) sf. Gerçek, doğru, sağın,
hakiki. -1-
ş. 3035/05

şahrā' (Ar.) is. -1-
ş. 2715/06

sā'ire (Ar.) Başkası, diğerleri. -2-
ümmeḥāt-ı s.+ de : Diğer ilmi
eserler. 3308/31
s.+ den 3308/40

şakal Yetişkin erkeklerde yanak ve alt
çenede çıkan kılların tümü. -2-
ş.+ ı 2821/39
ş.+ ını 2821/28

sakārā (Ar.) is. -1-
s. 3303/27

sakrā (Ar.) is. -1-
s. 3036/40

Salama (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
S.+ nı 2821/27

şalāhiyyet (Ar.) Yetki. -1-
ş.+ i 3302/12

şalın- Yürürken uyumlu hareketlerle
hafifçe bir yandan bir yana eğilme. -
1-
ş.- ur durur 2819/35

şalını-bulanı Yürürken uyumlu
hareketlerle hafifçe bir yandan bir

yana eğilmek, bulanmak, biram
etmek. -1-
ş. 2820/40

şalınmak Yürürken uyumlu
hareketlerle hafifçe bir yandan bir
yana eğilmek. -2-
ş. 2821/34
ş.+ dan 2820/26

şalver- Bırakma, koyuverme,
serbest bırakma. -2-
ş.- meyç 3302/40
ş.- üp 3034/41

şalvérmek Bırakmak, koyuvermek,
serbest bırakmak. -2-
ş. 2818/32, 2818/33

şalkı Düşük, sölpük. -1-
ş. 3302/08
ş. 2820/12, 2820/13

şalkım is. Üzüm gibi, birçoğu bir sap
üzerinde bir arada bulunan meyve. -
1-
s.+ larını 3307/12
ş.+ yla 2535/06

Salmā (Ar.) is. Dağ ismi. -1-
S. 3304/12

salmān (Ar.) is. -2-
s. 3309/19, 3309/25

salṭanat (Ar.) mec. Bolluk ve
zenginlik, gösterişli yaşayış. -1-
s.+ a 3302/17

samav'al (Ar.) is. -1-
s. 3035/09

şamāma (Ar.) is. -1-
ş. 2819/25

Samīyrā' (Ar.) is. Yer ismi. -1-
S. 3304/11

şapmak Yön değiştirmek. -1-
ş. 3306/19

şarf (Ar.) is. -1-
ş. 2819/03

şargı is. Vücudun bir bölümünü yerinde veya baskı altında tutmak amacıyla uygun biçimde sarılmış şerit. -1-
ş.+ nın 3307/15

sarhoşluk (sarhoşluğ) Sarhoş olma durumu, esriklik, sermestlik, sermesti. -1-
s.+ a 3307/29

şarı sf. Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi. -1-
ş. 3035/23

şarıl- Bir şeyin üzerine bir veya birkaç kez dolanmak. -1-
ş.- up 3307/18

şark- Aşağıya doğru uzama veya uzanma. -1-
ş.- up 2820/16

şarkık sf. Aşağı doğru uzanmış veya uzanmış, sarkmış, sölpük, salpa, gevşek. -1-
ş. 2820/16

şarkıt- Bir şeyin sarkmasını sağlama. -1-
ş.- up 2818/32

şarkıtmak Bir şeyin sarkmasını sağlamak. -1-
ş. 2820/27

şarkmak Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak. -1-
ş. 2820/08

şarmaş- Birbirine dolaşma. -3-
ş.- miş 3301/35, 3304/33,
3309/12

şarmaşık Birbirine dolaşık. -2-
ş. 3309/15
ş. olmağla 3309/01

şatmak Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek. -1-
ş. 3304/40

şavāb (Ar.) Doğruluk, yanlış olmayan, doğru dürüst. -4-
ş. 2820/22
ş.+ dan 3306/18
ş. olan 2821/11, 3305/07

şavlacān (Ar.) is. -1-
ş. 3037/23

şavm (Ar.) is. Nebat ismi. -1-
ş. 2819/08

şavt (Ar.) Ses, bağırma. -1-
ş.+ ından 3036/32

şavurmak Havaya atıp dağıtmak, saçmak. -1-
ş. 3304/16

şayd (Ar.) Av. -1-
ş. 2818/34

şayf (Ar.) is. -1-
s. 2821/39

şaykal (Ar.) is. -1-
ş. 3037/36

Sayrāfi (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
S. 3305/08

şayyād (Ar.) Avcı, avcılık yapan. -1-
ş. 2818/34

sazlık (sazlığ) Sazları çok olan yer. -4-
s.+ a 2819/28, 3309/12
s. 2819/31
s.+ da 3309/14

sā'at (Ar.) Bir günlük sürenin yirmi dördte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası, vakit,

zaman. -1-
s. 3036/13

şābīk (Ar.) Geçmiş, önceki. -1-
kelām-ı s.+ a : Geçmiş kelam.
3305/08

şābit (Ar.) Doğruluğu isbat edilmiş
olan. -2-
ş. 3309/14
ş.+ dir 3308/02

şād (Ar.) Kur'an alfabesinin onyedinci
harfî olup, ebcedî değeri 90'dır. -1-
ş.+ ıñ 3036/11

şāhib (Ar.) is. -1-
ş. 3036/24

şāhib (Ar.) Herhangi bir şey üstünde
mülkiyeti olan, onu yasaya uygun
bir biçimde dilediği gibi
kullanabilen kimse, iye, malik. -2-
ş.-i esās 3304/32
ş.+ inç 3304/27

sāhil (Ar.) Karanın deniz, göl, ırmak
boyunca uzanan bölümü, kıyı, yaka,
yalı. -1-
s.+ inç bir 3036/39

sāhir (Ar.) Büyücü, büyü yapan, sihir
yapan. -1-
s.+ lerç 3308/09

sāhire (Ar.) Büyücü kadın. -1-
s.+ sinç 3308/06

sā'ir (Ar.) Başkası, diğerleri. -7-
s. 3035/12, 3302/13, 3305/19,
3308/21
S.+ deç 3036/04
müfredāt-ı s.+ eç 3035/21
s.+ lerinç 2821/33

sākıt (Ar.) Düşen, düşmüş. -2-
s. olan 3035/37, 3307/40
s. olmak 3036/05

şālih (Ar.) Elverişli, iyi, uygun,
yakışır. -1-
ş.+ dir 3034/39

şānī (Ar.) İkinci. -3-
ş. 3309/07
ma'nā-yı ş.+ deç : İkinci mana.
3309/04
kavl-i ş.+ yi : İkinci kavil.
3307/40

şāniyen (Ar.) İkinci olarak, ikinci
derecede. -1-
ş. 3308/39

sebeb (Ar.) Bir şeyin olmasına veya
belli bir hâlde bulunmasına yol açan
şey. -2-
s.-i helāk : Helak sebebi.
3307/33
s.+ iyleş 3034/38

sebķ (Ar.) İleri geçme, ilerleme, öne
geçme. -2-
s. 3034/29, 3308/21

şebt (Ar.) Yazma, kaydetme. -1-
ş. eyledi 3034/08

sebze (Far.) Genellikle pişirilerek
yenen bitkiler veya bunların
taneleri, göveri, göverti, sebzevat,
zerzevat. -2-
s. 3307/20, 3307/20

seç- Ne olduğunu anlamak, fark
etmek. -1-
s.- mez 3035/22

sefele (Ar.) cem. Alçak kimseler, aşağı
kimseler, alçaklar. -1-
s.-i nāşā 2715/08

segirtmek Koşmak. -1-
s. 3303/02

seħāb (Ar.) Bulut. -2-
s.-1 müterākim : Bulutlu hava.

3305/03
s. 2820/25

sehv (Ar.) Hata, yanlış, yanılma. -1-
s. 3305/04

sel (Ar.) *seyl* Sürekli yağan yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını. -1-
s. 3302/09

selem (Ar.) *is.* Ağaç ismi. -1-
s. 2819/31

semā (Ar.) Gökyüzü. -1-
s.+ dan 3307/40

semā'ī (Ar.) *sf.* Bir kurala bağlı olmayıp ancak işitmekle öğrenilen (söz). -1-
s.+ dir 3034/19

semā'u sābi'a (Ar.) Yedi gökyüzü. -1-
s. 2819/25

semer (Rum.) At, eşek, katır vb. hayvanların sırtına yerleştirilen, üzerine yük bağlanan veya binilen, iskeleti ağaçtan araç. -1-
s.+ iniñ 2818/40

semyyet (Ar.) Yüce, yüksek, refia. -1-
s.+ lü bir 3037/02

semt (Ar.) Şehirde yerleşim bölgesi, yaka. -2-
s. 3306/18
s.+ indē 2819/37

semür- Besili, yağlı bir duruma gelme, semizleme, şişmanlama. -2-
s.- üp 2821/12, 3309/27

semür Şişman, geniş. -1-
şecer-i s.+ dir : İri, geniş ağaç.
3309/25

semüz *sf.* Eti, yağı çok olan, tavlı, şişman. -3-
s. 3309/10, 3309/18, 3309/19

sen Teklik ikinci kişiyi gösteren söz. -3-
s.+ den 3305/10
s.+ i 2535/19
s.+ inç 3301/39

sene (Ar.) Yıl. -2-
s. 2534/39
s.+ de 3309/02

şeniyye (Ar.) Ön dişini burkan hayvan. -1-
ş. 2534/39

serd *sf.* Gönül kırıcı, katı, ters bir biçimde. -1-
s. 2534/34

serçe *sf.* İnsan vücudunda el ve ayakların en dış kısımlarında bulunan hareketli ve bükülebilir çıkıntıdır. Genelde elde ya da ayakta yer alan en küçük ve en ince parmak olduğu için bu adı almıştır. -1-
s. parmağı 3305/25

sergi *is.* Yaygı, kilim. -1-
s.+ ye 3037/34

serpmek Bir şeyi dağılacak biçimde dökmek, saçmak. -1-
ağ s. 2818/34

ser-ā-pā (Far.) *zf.* Baştan başa, baştan ayağa. -1-
s. 3034/26

sereyān (Ar.) Yayılma, dağılma, sirayet, geçme. -1-
s.+ la 3037/30

ses *is.* Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim. -4-

s.+ i 3034/12, 3036/29, 3036/26
s.+ inden 3038/01

setr (Ar.) Örtme, kapama, gizleme. -1-
s. eylemek 3305/15

şevb (Ar.) Elbise, giyilecek eşya. -5-
ş. 3303/41, 3305/39
ş.+ de 3308/35
ş.+ e 3301/38

sevād (Ar.) Karaltı, karartı, yazı karalama, ekseri insanlar, şehir, köy. -2-
s. 3036/05, 3036/06

şeverān (Ar.) Tozun, dumanın kalkması, kargaşa. -1-
ş.+ ından 2535/11

sevret (Ar.) Kızgınlık, hiddet, öfke. -1-
s.+ ine 2535/10

seyelān (Ar.) Akma, akıntı, cereyan. -2-
s. éden 3036/05, 3304/01

seyl (Ar.) Şiddetle gelen şey, sel, akıntı. -1-
s. 3036/08

seyrek sf. Benzerleri veya parçaları arasında çok aralık bulunan, aralıklı, sık karşıtı. -1-
s. 2820/01

seyyid (Ar.) Temiz ve fazilet sahibi müslüman zat, Hz. Muhammed'in soyundan olan. -1-
s. 2820/34

şifat (Ar.) Bir adı, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelime, ön ad. -4-
ş. 3303/26
ş.-1 hāşşasıdır : Hususi sıfatlar, şahsa ait sıfatlar. 3304/30

ş.+ dır 2820/13
ş.+ ı 3308/12

şifatlan- Nitelenmek. -1-
ş.- ur 3037/37

şıgır Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı. -3-
ş. 3304/28, 3304/40
ş.+ larā 3309/19

şık sf. Benzerleri veya parçaları arasında çok az aralık bulunan, seyrek karşıtı. -9-
ş. 2819/30, 2819/32, 2819/33, 2820/24, 3301/34, 3309/01, 3309/12, 3309/15

şıkıl- Bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak. -1-
ş.- up 3307/15

şıkılamağ Sıkı duruma getirmek, sıkıştırmak. -1-
ş. 3034/27

şırt is. Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm. -1-
ş.+ ını 3037/26

şırtlan is. Sırtlan, yeleli kurt (*Hyaena*). -1-
ş.+ ın 3307/24

şıyır- Kazıyarak, silerek üzerinde veya içinde hiçbir şey bırakmamak. -1-
ş.- mayup 3306/07

sibağla (Ar.) is. -1-
s. 3301/41

sibağlu (Ar.) is. -1-
s. 3301/37

Sibavayh (Ar.) is. Nahiv alimlerinden. İsmi Amr, lakabı Sibeveyh, meşhur künyesi Ebu Bişr ve bundan başka Osman, Ebu'l-Hüseyn veya Ebu'l-Hasan'dır. Nesebi Ebu Bişr bin Osman El-Kanber'dir. İran'ın Şiraz yakınlarında Beyda'da ve bir rivayete göre de Ahvaz'da doğmuştur. Doğumuna 140, 150 vefatına da 180, 188, 194 tarihleri rivayet edilir. Kabri Şiraz'dadır. -1- S. 3035/06

sicim Keten, kenevir vb. bitkilerin liflerinden yapılan ince ip, kınnap. -1- s.+ e 3302/29

şığa (Ar.) Fiilin tasrifinden (çekiminden) meydana gelen çeşitli şekillerden her biri. -1- s.+ sından 3034/17

Şihah (Ar.) is. Kitap ismi, "es-Sihah Tacu'l-Luga ve Sihahu'l-Arabiyye". -2- S.+ da 3036/04 s.-i mübādele 3308/14

sikkit (Ar.) is. -1- s. 3304/07

silah (Ar.) Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç. -1- s. 3037/02

sım (Far.) sf. Gümüş gibi parlayan. -1- s. 3035/09

sın (Ar.) Arap alfabesi'nin onikinci harfi. Ebced hesabındaki değeri 60'dır. Şemsî harflerendir. -1- s.-i mühmel 3304/16

sinek (sineg) is. Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel

adı. -3-

s.+ e 2715/07, 2820/36

sinnevr (Ar.) Kedi. -1- s. 3304/35

sivrisinek is. Sivrisinek (*Culex pipiens*). -1- s. 2715/07

şiyāb (Ar.) cem. Elbiseler, giyecek şeyler. -1- s. 3305/39

siyāh (Far.) Kara, beyaz karşıtı. -5- s. 2818/27, 3035/02, 3302/11, 3033/18

şoğuk sf. Isısı düşük olan, sıcak karşıtı. -1- s. 3036/09

şohbet (Ar.) Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl. -1- s. 3302/36

şoğmuş Böcek, zehirli hayvan iğnesini batırmak veya ısırarak, zehirlemek. -1- s. 3036/19

şoğul- Bir yere girmesini sağlama, içeri alma. -1- s.- up 3306/27

şoğuştur- Dar bir yere zorla veya iterek sokma. -1- s.- up 3306/17

şol Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı. -2- s.+ a 2821/34 s.+ lu 2818/40

şoluğ (şoluğ) Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes. -1- s.+ u 3034/30

şoň Bir şeyin en arkadan gelen bölümü, bitimi, nihayet, akıbet. -1-
ş. 3034/23

şoňra *zf.* Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı. -8-
ş. 2715/06, 2715/07, 3034/17,
3036/19, 3308/27, 3036/16,
3301/40
ş.+ ça 3303/11

şopa Kalın değnek. -1-
ş. 3302/19

şoymantı *is.* Ağaçtan kabuğu soyularak yapılmış sopa, soyman, değnek, asa. -1-
ş. 3302/19

söylemek Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak. -2-
s. 2534/34
bed s. : Kötü söylemek. 3036/40

söz Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi. -2-
s. 2534/34
ş.+ e 3037/22

şu *is.* Su, ab, mā. -53-
ş. 2819/37, 2820/01, 3033/25,
3035/02, 3035/04, 3035/23,
3036/27, 3037/41, 3306/19,
2819/26, 3304/11
ş. almak 2819/18, 2819/19
ş.+ dā 3036/34
ş. dökmek 3302/20
ş.+ larā 3037/29
ş.+ lu 3308/35, 3309/13
ş.+ suz 3305/35, 3307/02
ş.+ suz kalmak 3305/36
ş.+ suz komaç 3306/06
ş.+ ya 2819/20, 2819/21,
2819/29, 3033/27, 3033/39,

3033/40, 3034/01, 3036/09,
3036/13, 3303/33, 3303/35,
3303/40, 3308/32
ş.+ ya boğmak 3034/14, 3034/21
ş.+ ya boğulmak 3033/36
ş.+ yu 2819/05, 2819/12,
2819/39, 2819/41, 3033/28,
3302/09, 3302/11, 3304/16,
3308/12, 3303/15
ş.+ yunda 3034/23
ş.+ yuna 3303/40
ş.+ yuñ 3302/12, 3308/33
ş.+ yuylā 3303/15

şubūh (*Ar.*) *is.* -1-
ş. 3033/20

sukkar (*Ar.*) *is.* -1-
s. 3308/23

Sukūn (*Ar.*) *is.* Kabile ismi. -1-
S. 3305/27

Sulaym (*Ar.*) *is.* Yer ismi. -1-
Banū S. 3035/18

şumāma (*Ar.*) *is.* -2-
ş. 3303/40, 3306/41

şurad (*Ar.*) *is.* -3-
ş. 3034/03, 2819/23, 3304/06

şūret (*Ar.*) Görünüş, biçim. -3-
ş.-i ğarībe : Acayip suretli.
3308/01
ş.+ de 3308/28
ş.+ iyle 3308/16

şuşamaç Su içme gereksinimi duymak. -4-
ş. 3305/33, 3305/37, 3306/09,
3306/34

şusuzluk (**şusuzluğ**) Susuz olma durumu, kuraklık. -5-
ş.+ a 3305/32, 3305/41
ş.+ dan 3305/32, 3305/34
ş.+ dur 3305/32

şuvar- Bulaştırmak. -2-

ş.- up 3037/01

ş.- urlar 3037/03

şuver (Ar.) cem. Suretler. -2-

ş.-i muhtelif : Çeşitli şekiller.

3307/37, 3307/39

şübut (Ar.) Sabit olmak, ispat etmek. -

3-

ş. édüp 3036/22

ş. eyledi 3305/08

ş. eylediği 3305/07

süd is. Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin

değeri yüksek beyaz sıvı. -13-

s. 3033/20, 3034/03, 3034/11, 3035/25, 3308/29, 3309/05

s.+ den 3308/26

s. emen 3309/06

s. içmek 3033/37

s.+ ini 3033/26

s.+ lü 3304/34

s.+ üñ 3308/30, 3308/39

südlegen Sütleğengillerden, yaprak

sap ve köklerinde süt görünüşlü,

kekre ve yakıcı bir öz su bulunan,

verdiği öz su türlerine göre

hekimlikte ve sanayide kullanılan,

yedi yüz kadar türü bilinen, bir veya

çok yıllık bir bitki, Japon

kaktüsü (*Euphorbia*). -1-

s. 3037/02, 3303/15

sükün (Ar.) Bir harfin (a,e,i,o)

okunmayıp yalnız ses vermesi,

harfin harekesiz olarak kendi sesi

ile okunması. -7-

s.+ uylā 2819/23, 3036/10,

3036/11, 3304/19, 3307/06,

2535/02, 2820/07

süküt (Ar.) Susma, konuşma. -1-

s. eyledi 3303/18

şelâşî (Ar.) Üçe mensup, üçlü, üç

hareke “zamme, fetha, kesre”-3-

harekât-ı ş.+ le : üç hareke

“zamme, fetha, kesre”. 2534/28, 3302/27

ş. 3034/14

sülpük Sarkık, gevşek. -2-

s. 3302/08

s. olanına 3302/22

sülüklü pancar is. Sebze adı, dünüşge.

-1-

s. 3307/21

şümām (Ar.) Bir zayıf ot. -1-

ş. 2819/07

şümāme (Ar.) Zayıf bir ot. -1-

ş. 2819/21

sümüm (Ar.) cem. Zehirler,

ağular. -1-

s.+ uñ 3034/38

sümük (sümüg) Sümük doku

hücrelerinin ve üzerinde bulunan

bezlerin, doku yüzünde nemli,

akıcı, kaygan bir tabaka oluşturan

salgısı. -1-

s.+ ünē 3302/10

sümük Zayıf, ince ot, sümām. -1-

s. otu 2819/07

sünnet (Ar.) Erkek çocukta, erkeklik

organının ucundaki derinin

çepeçevre kesilmesi. -5-

s. 2821/25, 3302/05

s.+ siz 2821/22, 2821/24,

3302/05

sür - Pulluk veya sabanla toprağı

işlemek, önüne katıp götürmek. -3-

s.- en 3033/25
s.- üp 2820/09, 3037/34
şüreyyā (Ar.) Ülker yıldızı. -1-
ş. 3035/37
sürgü Kapının kapanması için arkasına
yatay olarak yerleştirilen demir
veya ağaç kol, tırkaz, sürme. -2-
s. 3037/16
s.+ ye 3037/09
sürmek Bir maddeyi bir yüzey
üzerine ince bir tabaka olarak
yaymak, dökmek, serpmek. -1-
ğāliye s. 3306/29
sürür (Ar.) Sevinç, neşeli olmak. -1-
s.+ a 3304/24
sürü Birlikte yaşayan hayvan
topluluğu. -2-
s.+ süne 2821/39
s.+ ye 3034/29
sürün- Kendi üzerine koku, krem
vb. sürme. -3-
s.- ecek 3303/37
s.- en 2821/28
s.- ürler 3303/40
sürünmek Kendi üzerine koku, krem
vb. sürmek. -4-
ğāliye s. : Koku
sürünmek 3305/38, 3306/27
ṭīb s. : Güzel koku sürünmek.
3303/30
s.+ den 3303/31
şaddād (Ar.) is. -6-
ş. 2535/17, 2819/40, 2821/39,
3036/01, 3036/30, 3037/22
şadn (Ar.) is. Nebat ismi. -1-
ş. 2819/08

şafaḳ (Ar.) Güneş doğmadan az önce
beliren aydınlık. -1-
ş. 3035/33
şahş (şahiş) (Ar.) Kişi. -2-
ş.+ a 3302/16, 3302/18
ş. 3308/03
şakḳ (Ar.) is. -1-
ş. 3036/25
şamaṭa (Ar.) Gürültü patırtı. -1-
ş. éderek 3304/41
şarāb (Ar.) Üzüm veya başka meyve
sularını türlü yöntemlerle
mayalandırarak elde edilen alkollü
içki, mey. -2-
ş.+ la 3302/03
ş. içmek 3036/21
şaşkın sf. Düşünceleri dağılmış,
karışmış, ne yapacağını bilemez
duruma gelmiş. -1-
ş. 3106/34
şābbe (Ar.) Genç kadın. -1-
ş. 3035/03
Şāfi ī (Ar.) Şafī mezhebinden olan
kimse. -1-
Ş. 2534/41
şāḥ (Far.) Ağaç dalı, budak. -3-
ş.+ ları 3304/18, 3309/01,
3309/14
şā'ir (Ar.) Şiir yazar, sözünü kafiyeye
ve vezin ile tertip eden. -4-
ş. 3037/22
ş.-i mechüle : Bilinmeyen şair.
3305/22
ş.+ i 3305/21
ş.+ in 3309/20
Şām is. Suriye'nin başkentidir.
Ayrıca, Şam Valiliği'nin ve Rif Şam
Valiliği'nin de

- idari başkentidir. Şam, dünya tarihi boyunca, hiç aralıksız en uzun süre kullanılan şehir olarak anılır.-1-
Ş. 2821/04
- şāriḥ** (Ar.) Şerh eden, açıklayan, bir şeyin manasını izhar eden. -17-
Ş. 2534/41, 3034/07, 3035/06, 3035/15, 3036/23, 3037/12, 3037/33, 3303/08, 3303/26, 3303/28, 3304/26, 3305/24, 3308/26, 3308/38
Ş.+ in 3302/19, 3304/03, 3304/30
- şebīḥ** (Ar.) Benzer, benzeyen, mümasil, nazir. -6-
Ş. 3034/37, 3303/14, 3308/21, 2715/07, 3035/03, 2820/11
- şecer** (Ar.) Ağaç, kütük. -8-
Ş. 2819/03, 2821/20, 2821/41, 3035/11
Ş.-i ğalkā 3037/03
Ş.-i semürdir 3309/25
Ş.+ dir 2820/10
Ş.+ in 3304/02
- şehir** (Far.) Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site. -2-
Ş.+ den 3306/37
Ş.+ e 3306/37
- şek** (Ar.) Şüphe, zan, Bir şeyin varlığı ile yokluğu arasında tereddüt etmek. -1-
Ş. 3305/09
- şekil** (Ar.) Biçim. -1-
Ş. 3307/34
- şems** (Ar.) Güneş. -2-
ṭulū' -i Ş.+ den 3304/36
Ş.+ e 3035/18
- şer'an** (Ar.) Şeriatça, şeriate göre, kanunca, kanuna göre. -1-
Ş. 3308/02
- şerbet** (Ar.) Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. -1-
Ş. 3034/03
- şeref** (Ar.) Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. -1-
Ş.+ i 3305/21
- şer'ī** (Ar.) Şeriate uygun, meşru. -2-
ğusl-i Ş. : Şer'i kurallara göre yıkanmak. 3303/32
Ş.+ dir 3035/30
- şerīf** (Ar.) Soylu, temiz, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in soyundan olan kimse. -1-
Ş. 2820/34
- şerr**(Ar.) Kötülük, fenalık. -5-
Ş. 3035/37, 3035/41, 3309/26
Ş.+ e 3305/18
Ş.+ inden 3305/18
- şeṭāret** (Ar.) Şenlik, şatır ve şuh olmak. -1-
Ş. 3037/36
- şett** (Ar.) is. Nebat ismi. -1-
Ş. 2819/08
- şey'** (Ar.) Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz. -4-
Ş.+ e 2819/28, 3308/10
Ş.+ i 3034/40
Ş.+ in 3302/39
- şeyāṭīn** (Ar.) cem. Şeytanlar. -1-
Ş.+ den 3307/36
- şeyḥ** (Ar.) Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan

kimse. -1-
ş.+ idir 3033/28

Şeyh 'Abdu'l-ganī (Ar.) is. Kişi ismi.
-1-
Ş. 3033/28

şeytān (Ar.) Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis. -1-
ş.+ a 3308/07

şibh (Ar.) Benzer, benzeyen şey. -1-
ş.-i 'amd : Kasıtlı öldürmeye benzer öldürme. 2534/38

şiddet (Ar.) Bir hareketten doğan güç, duygu veya davranışta aşırılık, bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik, ziyadelik. -6-
ş. 3034/20
ş.-i ğam : Aşırı gam, hüzn. 2535/05
ş.+ ineç 3305/32
ş.+ leç 3034/26, 3306/11
ş.+ lü 3036/15

şiddetlenmek Şiddeti giderek artmak, hızlanmak, çoğalmak. -1-
ş. 2535/15

şihb (Ar.) Yıldızdan fırlatıldığı zannedilen ve dünyanın atmosferinde bir an görünüp kaybolan gök taşı, kıvılcım. -1-
ş.+ den 3307/41

şi'ir (Ar.) Şiir, manzume, nazım, koşuk. -1-
ş.+ eç 3305/21

şikār (Far.) Av, avlanan hayvan, avlama. -1-
ş.+ dan 3302/34

şıkşıka (Ar.) Devenin ağzında olan dağarcığı. -1-
ş. 3309/08

şin (Ar.) Kur'an alfabesinin onüçüncü harfi olup, ebcedi değeri 300'dür. -2-
ş.-i mu'cemeç 3304/17
ş.-i mu'cemeniç 3036/10

şiş- Vücutun bir yeri içine yabancı bir maddenin girmesiyle veya başka bir etkiyle gerilmek, kabarmak. -1-
ş.- üp 3302/16

şiş is. Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk. -1-
ş. 3308/17

şişe (Far.) İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap. -1-
ş.+ nin 3302/12

şol Şu, o. -15-
ş. 2535/06, 2819/38, 2820/17, 2820/19, 2821/28, 3033/25, 3035/16, 3037/32, 3037/33, 3302/09, 3302/10, 3302/40, 3303/01, 3304/35, 3305/18

şöyle zf. Şunun gibi, şuna benzer biçimde. -1-
ş. 3034/35

şu'arā (Ar.) cem. Şairler. -1-
ş.+ dandır 2821/27

şu'ā' (Ar.) Bir ışık kaynağından uzanan ışık telleri. -1-
ş.-ı şemşē : Güneş ışınları. 3035/17

şu'ā'ī (Ar.) Bir ışık kaynağından uzanan ışık tellerine ait.-2-
ş. 3303/05
ş.+ dir 3303/07

şukka (Ar.) Parça, bez parçası. -1-
ş.+ dan 3302/01

şumül (Ar.) is. -1-
ş. 3305/03

şūr (Far.) Şamata, gürültü. -3-
ş. 3309/26
ş.+ dur 3035/37
ş.+ uñ 3035/41

şuriş (Far.) Karışıklık, kargaşalık. -1-
ş. 3038/03

şüküfe (Far.) Çiçek, tomurcuk,
zühre. -1-
ş.+ ye 2819/01

şüphe (Ar.) Kuşku, zan, şek. -1-
ş. 3305/09

şürb (Ar.) İçme, içilme. -1-
ş. 3304/24

tā (Ar.) Kur'an alfabesinde üçüncü
harfin adıdır, ebcedi değeri 400'dür.
-4-
t.-yı fevkiye 3307/23
t.-yı fevkiyyeniñ 3301/33
t. 3303/26, 3308/12

tā (Ar.) Arap alfabesi'nin onaltıncı
harfi. Ebced hesabındaki değeri 9
dur. Şemsî harflerdendir. İbrani
alfabesinde muadili Tet harfidir. -3-
t. 2820/23
t.+ niñ 3304/19
taqdīm-i t.+ yla : Tı harfinin öne
geçmesi. 3304/39

ta'abbaşa şarran (Ar.) is. Bir
kişinin lakabı. -1-
t. 3308/08

ta'affün (Ar.) Çürüyüp kokuşma,
fena ve pis kokular. -3-
t.+ e 3036/06

t. édüp 3307/07
t. 3034/38

ta'arruz (Ar.) Bir şey veya bir
kimse üzerine şiddetle saldırma,
sataşma, ilişme. -2-
t. 3035/32, 3305/07

tabansızlık Korkaklık, yüreksizlik. -
1-
t. 2822/02

ta'bīr (Ar.) Deyiş, anlatım, ifade,
yorum. -23-
t. 3308/06, 3308/17
t. éttikleri 3308/19, 3308/03
t. olunan 2818/26, 2818/38,
2819/22, 3035/04, 3302/19,
3303/05, 3303/39, 3309/12
t. olunur 2820/13, 2821/17,
3033/19, 3034/20, 3303/12,
3303/29, 3303/31, 3303/41,
3305/14, 3306/35, 3307/35

tadaħruc (Ar.) is. -2-
t. 2818/24, 2820/39

ta'ām (Ar.) Yemek, yiyecek. -1-
t.+ a 3307/05

tafa'ul (Ar.) is. -13-
t. 2820/03, 2820/28, 2821/30,
2821/35, 3033/26, 3036/21,
3038/04, 3302/36, 3305/12,
3306/26, 3307/21, 3308/22,
3309/16

tafa'ul (Ar.) is. -1-
t. 3305/12

taf'īl (Ar.) is. -4-
t. 3038/01, 3304/04, 3305/13,
3306/29

tağā (Ar.) is. mazi. muṭgi -1-
t. 3304/27

*tağabbuḵ (Ar.) is. -1-
t. 3033/26

*tağadḍuf (Ar.) is. -1-
t. 2820/28

*tağaffuḵ (Ar.) is. -1-
t. 3036/20

*tağafful (Ar.) is. -1-
t. 3305/12

tağalḡal (Ar.) is. -2-
t. 3306/27, 3306/28

*tağalḡala (Ar.) is. -1-
t. 3306/26

*tağalluf (Ar.) is. -1-
t. 2821/30

*tağallul (Ar.) is. -1-
t. 3306/26

tağallul (Ar.) is. -1-
t. 3306/27

*tağammul (Ar.) is. -1-
t. 3307/21

*tağarruf (Ar.) is. -1-
t. 2820/03

tağatṛafaḡ (Ar.) is. -1-
t. 2818/25

*tağatruf (Ar.) is. -1-
t. 2818/24

*tağatṛuf (Ar.) is. -1-
t. 2820/39

*tağavvul (Ar.) is. -1-
t. 3308/22

*tağayyuf (Ar.) is. -1-
t. 2821/35

*tağayyuḵ (Ar.) is. -1-
t. 3038/04

*tağayyul (Ar.) is. -1-
t. 3309/16

*tağayyuḡ (Ar.) is. -1-
t. 2535/15

*tağazzul (Ar.) is. -1-
t. 3302/36

*tağāful (Ar.) is. -1-
t. 3305/12

*tağḍif (Ar.) is. -1-
t. bir 2820/27

*tağfiḵu (Ar.) is. -1-
t. 3036/18

*tağfil (Ar.) is. -1-
t. 3305/13

*tağlif (Ar.) is. -1-
t. 2821/20

*tağlil (Ar.) is. -1-
t. 3306/29

*tağriḵ (Ar.) is. -1-
t. 3034/21

*tağsıl (Ar.) is. -1-
t. 3304/04

*tağyif (Ar.) is. -1-
t. 2822/02

*tağyik (Ar.) is. -1-
t. 3038/01

*tağyiz (Ar.) is. -1-
t. 2535/14

taḡaddüṣ (Ar.) Yok iken peyda
olmak, ortaya çıkmak, haber
vermek. -1-
t. éder 3035/38

taḡaffuḡ (Ar.) Korumak,
sakınmak, kendini muhafaza etmek.
-1-
killet-i t. : Az korunan. 3305/04

taḥallal (Ar.) is. -1-
t. 3309/24

taḥayyül (Ar.) Hayalde
canlandırma. -1-
t. éder 3308/01

taḥkîk (Ar.) Doğru olup olmadığını
araştırmak veya doğruluğunu
yanlışlığını meydana çıkarmak,
incelemek. -1-
kavl-i t. : Hakiki söz, doğru söz.
3308/02

taḥrîf (Ar.) Bir şeyin aslını bozma,
kalem oynatma, değiştirme. -2-
t.+ lç 2821/17, 3302/18

taḥrîr (Ar.) Yazmak, yazılmak,
kaydetmek. -1-
t.+ inden 3304/30

taḥşîkûn (Ar.) Zehir. -1-
t. 3037/02

taḥaddüm (Ar.) Öncelik, önde
bulunma, ileri geçme. -1-
t. 3034/29

taḥdîm (Ar.) Öne alma, önceye
alma, öne geçirmek, bir şeyi başka
bir şeyden önde tutmak. -1-
t.-i t̄aylā : Te harfinin öne
geçmesi. 3304/39

taḥdîr (Ar.) Bir şeyin değerini,
önemini, gerekliliğini anlama. -1-
t. eylediler 2535/01

taḥsîm (Ar.) Parçalara bölme,
bölüştürme. -1-
t. eylemiştir 2534/41

taḥlaz Dalgalandırma, karıştırma. -1-
t. édüp 3304/16

taḥlîkî (Ar.) Asmak, geciktirmek,
bağlanmak, muallak kılmak, bir

zamana bıraktırmak. -1-
t. 3034/39

tām (Ar.) Bütün, tüm, uygun. -1-
t. 3301/37, 3035/13

tamğa Bir şeyin üzerine bir nişan, bir
işaret basmaya yarayan araçla
basılan işaret iz. -1-
t.+ sı 3305/20

tamra (Ar.) is. -4-
t. 2822/01, 3038/05, 3305/11,
3309/18

tannūr (Ar.) is. -1-
t. 3303/35

tanşîş (Ar.) Tetkikten sonra karar
vermek, bir meseleyi ve hükmü
şer'î delillere isnat etmek. -1-
t. eylediler 3303/09

tar - Bir şeyin tellerini birbirinden
ayırıp karışıklığını gidermek. -1-
t.- arken 3303/37

taraf (Ar.) Ön, arka, sağ, sol, üst, alt
vb. yanların her biri, yön, yan,
doğrultu. -7-
t.+ a 2820/28, 2821/36, 2821/37,
2822/01
t.+ ı 3304/22
t.+ ından 3304/36
t.+ ında 3304/11

tarḥ (Ar.) Bırakmak, elinden atmak,
uzaklaştırmak, indirmek. -1-
t. eyledikten 3301/40

tarḥûn (Ar.) Tarhun otu. -1-
t.+ a 3303/14

ta'rîf (Ar.) Tanım, bir şeyi belli
noktalar ve işaretlerle inceden
inceye anlatıp bildirmek. -1-
ḥarf-i t.+ i : Arapça'da elif lam

harflerinin ismin başına gelmesi
hali. 3303/09

tarla Tarıma elverişli olan, sınırlı ve
belirli toprak parçası. -1-
t. 3306/12

tarz (Ar.) Biçim, şekil. -2-
t.+ ında 3303/15, 3308/17

taş (Ar.) Genellikle içine sulu şeyler
konulan metal vb.nden yapılmış
kap. -1-
t. 3304/04

tasalluğ (Ar.) Musallat olma,
saldırma. -2-
t. 3308/02
t.+ unu 3307/39

taşarruf (Ar.) Bir şeye karşı
müdahele etme. -1-
t. édüp 3308/04

taşavvur (Ar.) Göz önüne getirme,
hayal etme, zihinde canlandırma. -
1-
t.+ uyladır 3302/41

taşa Üzüntülü düşünce durumu,
kaygı, endişe, gam. -1-
t. 3306/02

taşih (Ar.) Daha iyi ve doğru hale
getirmek, düzeltmek. -1-
t. eyledi 3308/38

taşrih (Ar.) Belirtmek için açık açık izah
etmek, anlatmak. -1-
t. eylemiştir 3304/32

taşra is. Bir ülkenin başkenti veya en
önemli şehirleri dışındaki yerlerin
hepsi, dışarlık. -1-
t. 3034/09

tav (Far.) Hayvanlarda besili olma
durumu. -1-
t.+ lı 3309/19

tavā'īyn (Ar.) cem. Veba denilen
dehşetli bulaşıcı hastalıklar, bu
hastalıkta lenf bezlerinde hasıl olan
yumrular. -1-
t. 3035/37

tavlanmak Hayvan semirmek,
şişmanlamak. -1-
t. 2821/12

tavuğ Sülüngillerden, eti ve yumurtası
için üretilen kümes
hayvanı (*Gallus*). -1-
t. 3034/09

tayakkuz (Ar.) Uyanık olma, göz
açıklığı. -1-
t.+ dan 3305/04

tayfūr (Ar.) is. -1-
t. 3304/22

Taymā' (Ar.) is. Yer ismi. -1-
T. 3304/12

tayy (Ar.) Açmak, geçmek, dürmek,
kaldırmak. -1-
t.-i arz : Yer değiştirmek,
muhtelif yerde görünmek. 2820/01

tazalzala (Ar.) is. -1-
t. 3306/26

tazē (Far.) Bozulmamış, bayatlamamış
olan, dinç. -11-
t. 2819/07, 2820/28, 2820/36,
2820/37, 2821/12, 3033/30,
3033/32, 3035/10, 3035/12,
3035/13, 3035/13

tazı (Far.) Çok çevik bir köpek
türü (*Canis familiaris grajus
hibernicus*). -1-
t. 3302/33

taż'if (Ar.) İki kat, kat kat etmek,
ziyade etmek, çoğaltmak. -1-
t. 3037/17

tābi‘m (Ar.) cem. Ashab-ı Kiram ile görüşmüş onlardan ders almış olan salih müslümanlar. -3-
t.+ dendir : 2819/32, 2821/03, 2821/06

ṭā’ife (Ar.) Kavim, kabile, hususi bir sınıf meydana getiren insanlar. -5-
ṭ.+ si 3037/01
ṭ.+ sine 3307/35, 3308/09
ṭ.+ sini 3308/02, 3308/06

tatarī Tam pişmemiş, yarı pişmiş. -1-
t. 3036/11

tebāh (Far.) Mahvolmuş, yıkılmış, bozuk. -3-
t. 3302/17
t. eylemek 3038/02, 3307/07

tefaşşā (Ar.) Kurtuldu, “faşā” kökünden gelmektedir. -1-
t. 3035/33

tefsīr (Ar.) Yorumlama, Kur'an'ın surelerini açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma. -10-
t. eyledi 3305/23
t. eyledikden 3308/27
t. eylediler 3035/36, 3035/37
t. eylemekle 3036/03
t. eylemiştir 3308/27
t.+ i 3036/09
t.+ indē 3305/24
t.+ inē 3036/06
‘atf-ı t. 3304/33

te’ḥīr (Ar.) Sonraya bırakma, erteleme, geciktirme. -1-
t. eylemek 3035/30

tekellūf (Ar.) Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma, bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş. -2-

t. 3302/36
t.+ lē 3302/37

tekellūm (Ar.) Söyleme, konuşma. -1-
t.+ de 3037/21

tekevvün (Ar.) Oluş, oluşma, var olma, doğuş. -3-
t. éder 3034/36, 3034/38
t. eylediği 3034/38

te’kīd (Ar.) Kuvvetleştirme, sağlamaştırma. -1-
t.-i dāhiye : Zekayı kuvvetleştirme. 3308/12

teklīf (Ar.) Yapması için birinden bir iş isteme, öneri, önerme. -1-
t. eylemek 3307/03

tekrār (Ar.) Bir konuşma veya yazıda aynı düşünceyi, kelimeyi birçok defa söyleme. -3-
t.+ dan 3035/32
t. eylemiştir 3306/13
t. olduğundan 3035/32

telā‘ub (Ar.) Oynama, oynaşma. -1-
t. éden 3307/35

telef (Ar.) Boş yere harcama, yıpratma, zayi etme. -1-
t.+ ē 3308/12

televvün (Ar.) Renkten renge girme, renk değiştirme. -1-
t. 3308/22

temdīd (Ar.) Devam ettirmek, uzatmak, çekip uzatmak. -1-
t. eylediği 3303/05

Temīm (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
T. 3301/35

temren is. Ok ve kargı gibi silâhların ucuna takılan sivri maden

parça. -1-
t.+ e 3308/18

tenbîh (*Ar.*) Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma, tembih. -1-
t. eyledi 3034/08

tencerê (*Ar.*) *tancara*. İçinde yemek pişirilen, kapaklı, genellikle metal kap. -2-
t.+ den 2819/27
t.+ ye 2534/27

tenhâ (*Far.*) Issız, boş, kimsesiz yer. -3-
t. 3307/34, 3307/37, 3307/41

te'nîş (*Ar.*) Bir kelimenin sonuna tenis alameti olan (š) ilave ederek müennes yapmak. -2-
t. 3303/26
t.+ i 3302/01

tennûr (*Ar.*) Tandır, fırın. -1-
fevarân-ı t. 3034/01

tenû-mend (*Far.*) İriyarı, iri gövdeli, vücutlu kimse. -3-
t. 3308/32, 3309/11
t. olmak 3309/28

tenvîn (*Ar.*) Kelimenin sonunu “en, in, ün” diye okumak veya öyle okutan işaretin adı. -1-
t. 3038/01

tepe Bir şeyin en üstteki bölümü, yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi. -2-
t.+ sine 2820/11
t.+ ye 3307/18

ter (*Far.*) Taze. -3-
t. 3033/30, 3035/10, 3035/13

tercüme (*Ar.*) Çeviri. -1-
t. olundu 3036/04

terâret (*Ar.*) Semizlik, besililik, şişmanlık. -1-
t. 3037/37

tereddüd (*Ar.*) Kararsızlık, duraksama. -1-
t. 3038/03

tereşşüh (*Ar.*) Terlemek, sızmak, sızıntı, sızıntı meydana çıkmak. -1-
t. éder 3303/30

terk (*Ar.*) Bırakma, ayrılma, vazgeçme. -3-
t. eylemek 3305/04
t.+ inden 3307/01
t. oluna 2535/07

terkîb (*Ar.*) Birleşim, birleştirme, bir araya getirme. -1-
t. édüp 3303/39

terlemek Ter çıkarmak, ter dökmek. -2-
t. 3303/24, 3303/31

terletmek Terlemesine sebep olmak, sıkıntıya düşürmek, çokça yormak. -1-
t. 3307/10

tesmîm (*Ar.*) Zehirlenme. -1-
t. éderler ol 3037/01

tesmiye (*Ar.*) İsimlendirme, ad verme. -2-
vech-i t. : İsim verme sebebiyle, suretiyle. 3036/05, 3035/08

teşniye (*Ar.*) Arapçada bir kelimenin iki şeye delalet etmesi hali, kelimeyi iki şeye delalet ettiren siğa. -1-
t. 2818/40

tesviye (Ar.) Düzleme, seviyelendirme, iki şeyi müsavi etme. -1-
t. eylediği 2819/14

teşbih (Ar.) Benzetme. -1-
t. 3035/16

teşdid (Ar.) Bir harfi iki defa okumak, şeddeli okumak. -3-
t.-i lâmla : Lam harfinin şeddelenmesi, tekrarı. 3305/35
t.+ i 3303/19
t.+ iyle 2821/08

teşne (Far.) Susamış, susuz. -1-
t. 3307/02

tevcih (Ar.) Tefsir etmek. -1-
t.+ inç 3305/08

teveccüh (Ar.) Bir yana doğru yönelme, yüzünü çevirme, güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevmeye. -1-
t. 2820/31

tevellüd (Ar.) Doğma, doğum. -1-
t. 3034/23

tevhiim (Ar.) Bir yerin havası bozuk ve ağır olmak. -1-
t. éder 3037/30

tezekkür (Ar.) Zikretmek, tekrar dile getirmek. -1-
t.+ den 3035/41

tezkir (Ar.) Hatırlatma, tenbih ve ikaz etmek. -2-
t. 3303/26
t.-i maraz : Zikredilen hastalık. 3302/41

tezyin (Ar.) Süslemek, bezemek, donatmak. -1-
t. olunmuş 3034/25

tıkaamak Bir şeyin ağzını, deliğini, içine konulan veya dışarıdan

uygulanan bir nesneyle kapamak. -1-
t. 3306/20

tırnaq Tırnak. -1-
t.+ lı 3302/10

tıb (Ar.) Güzel koku, güzel kokusu için sürülen şey. -4-
t.+ e 3303/37
t.+ le 3303/39
t. sürünmek 3303/30
t. 3306/17

Tihāma (Ar.) is. Al-Baha Bölgesi dev kayalık yükseltiler tarafından iki ana bölüme ayrılmıştır. Batıdaki bölüm Tihama isimli sahil düzlüğüdür. Doğuda da yüksekliği denizden itibaren 1,500 ila 2,450 metre arası değişen el-Sarawat veya el-Sarat isimli dağ sırası vardır. -1-
T. 3036/41

tilki is. Tilki (*Vulpes*). -1-
t.+ ye 3304/17

tımār (Far.) Yara bakımı. -1-
t. eylemek 3036/19

tire (Far.) Karanlık, bulanık, belli olmayan. -1-
t.+ i merkūme 3308/38

Tinnīs (Ar.) is. Yer ismi. -1-
T. 3038/05

tiryāk (Ar.) Panzehir, zehirlenme veya hastalıklardan hemen şifa bulmaya vesile olan ilaç. -1-
t.+ idir 3034/38

tiz tiz Tez, çabuk. -2-
t. 3306/24
t. yürümek 3306/28

toka Yemliklere hayvanı bağlamak için takılan demir halka. -1-
t. 3306/34

top Tamamen, bütünüyle, yığın, demet. -3-
t. 3305/23, 3307/18
t.+ unâ 3035/11

toprak (toprag) Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. -4-
t.+ a 3307/31
t. 3309/21, 3309/23
t.+ lı 3302/23

torfu (*Far.*) Çökelti. -1-
t.+ sunâ 3302/12

toz Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak. -4-
t. 2715/08, 2820/32, 3034/40
t.+ a 3302/09

tufan (*Ar.*) Nuh Peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur, felaket. -1-
t.-ı Nüh: Nuh Tufanı. 3034/01

tuğyan (*Ar.*) Zulüm ve küfürde çok ileri gitmek, azgınlık, taşkınlık. -4-
t. 3304/26
t.-ı kalem 3308/40
t.+ a 3304/30
t. olan 3304/27

tulü (*Ar.*) Doğma, doğuş. -3-
t. 3035/38
t.-i şemsden : Güneşin doğması.
3304/36
t.+ u 3303/06

Turkiya Türkiye veya resmi adıyla Türkiye Cumhuriyeti, başkenti

Ankara olan ve Avrupa ile Asya bir bölümü Anadolu Yarımadası'nda, bir bölümü ise Balkan Yarımadası'nın uzantısı olan Trakya'da bulunur. Ülkenin üç yanı Akdeniz, Karadeniz ve bu iki denizi birbirine bağlayan Marmara Denizi ve Ege Denizi ile çevrilidir. Komşuları; Yunanistan, Bulgaristan, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti), İran, Irak ve Suriye'dir. -1-
luğat-i T.+ da : Türkçe sözlük.
3036/08

turna is. Turnagillerden, Avrupa ve Kuzey Afrika'da toplu olarak yaşayan, göçebe, iri bir kuş (*Grus grus*). -2-
t. 3035/03
t.+ ya 3035/03

Tüs (*Ar.*) is. İran'da bir şehir adı.
t. 3307/29

tut- Kaplamak, sarmak, bürümek. -2-
t.- muş 3304/22
t.- up 3034/27

tutmak Elde bulundurmak, ele almak, asılmak, kuvvetlice sarılmak. -2-
t. 3305/14, 3033/25

tuyür (*Ar.*) cem. Kuşlar. -1-
t.-ı mezkûreye : Zikri geçen kuşlar. 3035/15

tuz is. Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırılmada kullanılan billursu madde. -1-
t. 3037/34

tużlan- Tuza yatırmak veya üstüne tuz ekmek. -1-
t.- mamiş 3036/11

tükrük (tükrüg) Birçok omurgalı ve omurgasızlarda ağzın içine açılan tükrük bezlerinden salgılanan, insanda mukoproteinler ile nişastayı sindiren amilaz enzimi kapsayan, kan emen omurgasızlarda kanın pıhtılaşmasını engelleyen enzimler taşıyan salgı. -1-
t.+ ü 3033/35

Türkî Türkçe. -7-
T.+ de 2715/06, 2821/17, 3034/37, 3302/17, 3307/35, 3308/17, 3308/18

tüy İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar. -6-
t.+ leri 3302/02
t.+ lerine 3305/22
t.+ lü 3037/07
t.+ ü 2818/26, 3307/07, 3307/08

tabh (Ar.) Pişirme, pişirilme. -1-
t. 3307/20

talaz Toz fırtınası, hortum. -1-
t. bürümek 3034/40

talh (Ar.) Muza benzer meyve, akasya ağacı. -1-
t. 3306/38

Fayyi (Ar.) is. Kabile ismi. -1-
t. 3304/12

tırkaz is. Eski evlerde kapıyı içerden kapamaya yarayan ortası delik, yuvarlak taş, kapı mandalı, sürgü. -1-
t. 3037/16

tuhlüb (Ar.) Soysop, sülale. -1-
t. 3036/34

übāru'l-ibilu (Ar.) Devenin tüyleri. -1-
ü. 3305/22

ucuzluğ Yasal bir işlemle her şeyin asıl fiyatından ucuza satıldığı dönem, ucuz olma durumu. -2-
u. 2821/26, 3302/06

uç (uc) Genellikle uzun bir nesnenin incelererek biten son ve sivri noktası. -4-
u.+ ları 2818/39
u.+ larını 3306/33, 3306/39
u.+ u 2819/24

'udül (Ar.) Yoldan çıkma, dönme, sapma, vazgeçme. -1-
nehy-i 'u. : Dönemkten nehyetmek. 3302/34

uğra - Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçme. -2-
u.- madığından 3035/13
u.- mış 3037/35

uğramak Kötü duruma konu olmak. -1-
u. 3305/40

uğraşmak Bir iş üzerinde sürekli çalışmak. -1-
u. 3302/04

'ulābiṭ (Ar.) is. -1-
'u. 3035/09, 3307/01, 3302/02

ull (Ar.) is. -1-
u. 3306/22

ululanmak Büyüklenmek, kibirlenmek. -1-
u. 2820/39

ummu ğantal (Ar.) is. Sırtlanın künyesi. -1-
u. 3307/24

ummu ğaylān (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
u. 3309/24

ummu ğuṭayfi'l-huḫaliyyatu (Ar.) is.

Kişi ismi. -1-
u. 2821/05

'umūde (Ar.) cem. Direkler,
sütunlar. -1-
'u.+ lerine 3303/17

un is. Un. -2-
u. 3302/13, 3302/14

unzur (Ar.) is. -1-
u. 3305/10

ur- Vurmak, çalmak. -3-
poça u.- arak 2821/36
u.- up 3308/16, 3036/13

urmağ Vurmak. -1-
u. 3036/10

'uryān (Ar.) Çıplak. -1-
'u. 3301/41

'uṣfūr (Ar.) is. -1-
'u. 2818/38

uṣūl (Ar.) cem. Kökler, asıllar. -1-
u.+ uñ 3308/39

'utm (Ar.) Yabani zeytin ağacı. -1-
'u. 2819/08

uyğun Yakışır, yaraşır, elverişli, yararlı.
-3-
u. 2820/15, 3035/13, 3301/37

uyku Dış uyarılara karşı bilincin,
bütünüyle veya bir bölümünün
yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve
her türlü etkinliğin büyük ölçüde
azaldığı dinlenme durumu. -3-
u. 3304/25
u.+ suz 3036/19
u.+ ya 2821/37

uyumak Uyku durumunda olmak.
-3-
u. 3036/17, 3036/18, 3036/19

uyuşdurmak Uyuşmasını sağlamak,
hissedemez duruma getirmek. -1-
u. 3306/18

uyutmamak Uyumasını sağlamamak,
uyur duruma getirmemek. -1-
u.+ la 3036/19

uzadı Uzunluğuna, uzunlamasına. -1-
u. 3307/17

uzun İki ucu arasında fazla uzaklık
olan, kısa karşıtı. -12-
u. 2818/27, 2821/01, 2821/39,
3033/32, 3035/04, 3036/38,
3037/36, 3301/37, 3302/07,
3308/18
u.+ ça 3308/17
u. uzadı 3307/17

ü İki kelime veya iki cümle arasına
girerek aralarında bir bağ olduğunu
anlatan söz, ve. -4-
ü. 3033/30, 3035/10, 3035/13,
3302/16

ülfet (Ar.) Dostluk, ahbaplık,
kaynaşma, sohbet. -1-
ü.+ de 3302/36

ülke Bir devletin egemenliği altında
bulunan toprakların tümü, diyar,
memleket. -1-
ü.+ siniñ 3308/02

ümmehāt (Ar.) cem. İslami ana
eserler. -1-
ü.-1 sa'irede : Diğer ilmi eserler.
3308/31

'ünvān (Ar.) İsim. -4-
'ü.+ nda 3305/07
'ü.+ ıylā 3036/03, 3304/37
'ü.+ ları 3308/41

üst Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan
yanı, fevk, alt karşıtı. -2-

ü. 2820/16
ü.+ ünde 3307/16

üstlük *is.* En üste giyilen uzunca giysi. -1-
ü. 3306/30

üzere Amacıyla, şartıyla, gibi. -27-
ü. 2818/34, 2819/21, 2820/16, 2820/18, 2820/25, 2821/01, 3033/26, 3036/15, 3036/22, 3037/15, 3307/15, 3307/41, 3308/02, 3308/04, 3308/26, 3308/27, 3308/32, 3308/36, 3308/38, 2821/23, 2821/38, 3036/35, 3301/36, 3036/36, 3038/03, 3304/40

üzeri Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, vücut, beden. -7-
ü. 3037/32
ü.+ nde 2819/41
ü.+ ne 3305/02, 3307/12, 3307/13, 3309/22, 3305/14

üzüm *is.* Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi. -1-
ü. 3307/11

va'd (*Ar.*) Söz verme, söz verilen şey, bir kimsenin yapacağına veya yapmayacağına dair söz vermiş olduğu husus. -3-
ihlâf-ı v. : Yemin sözü vermek. 3301/41
v.+ ine 3301/40
v. eylemekle 3301/40

vādī (*Ar.*) İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak. -3-
v. 3035/18, 3309/27
v.+ ler 3304/10

vaḥīm (*Ar.*) Ağır. -1-
v. olan 3037/29

vaḥşet (*Ar.*) Korku, ürküntü. -1-
v. 3308/01

vaḥır vaḥır Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdaması. -1-
v. 3036/26

vaḫit (vaḫt) (*Ar.*) Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler, zaman. -10-
v. 2821/11, 3304/36
v.+ e 3303/11
v.+ i 3033/20
v.+ inden 3304/35
v.+ ini 3303/11, 3304/36, 3304/37
ḍayyık-i v. 3305/10
v.-i meşrûḍa 3037/10

var Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı. -4-
v. 2820/03
v.+ dır 2819/37, 2819/41, 3304/31

var- Erişilmek istenen yere ayak basma, ulaşma, vasıl olma. -1-
v.- inç 3303/02

varmak Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak, gitmek, yürümek, bir durumdan başka duruma geçmek. -3-
v. 3305/14, 2821/38, 2535/05

vaşf (vaşif) (*Ar.*) Nitelik, sıfat, bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hal. -14-
v. 2821/21, 3301/35
v.-i ḥaṭāya 2535/02
v.-i ḥāşdır : Özel vasıf, hususi vasıf. 3303/04
v. olarak 3304/31
v. olur 2820/01, 2821/26, 3033/30, 3033/31, 3035/14,

3035/16, 3037/38
v.+ ma 3302/19
v.+ lardır 2534/31

vaşl (Ar.) Bir şeyi başka bir şeye eklemek, bitişirmek. -2-
v. édecek 3306/33, 3306/40

vaz Vaz geçmek. -1-
v. gelmek 2534/36

vaz' (Ar.) Koyma, konulma, belirtmek, belirtmek, bırakmak. -4-
v. 2535/06, 2819/14, 3037/10
v.+ ını 3309/23

vāhime (Ar.) Vehim veren, vesvese veren. -1-
v.+ niñ 3308/01

vākıan (Ar.) Var olan, olmuş, vuku bulmuş. -1-
v. 3307/41

vāki' (Ar.) Olan, olmuş, vuku bulmuş. -3-
v.+ dir 2819/13
v. 3303/18, 3034/01

Vāsiť (Ar.) is. Yer ismi. -1-
V. 2819/40

ve bağ. İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz. -841-
v. 2534/27, 2534/28, 2534/29, 2534/30, 2534/31, 2534/34, 2534/37, 2534/38, 2534/39, 2535/01, 2535/02, 2535/03, 2535/04, 2535/05, 2535/07, 2535/08, 2535/09, 2535/10, 2535/12, 2535/13, 2535/15, 2535/16, 2535/18, 2715/07, 2715/08, 2818/25, 2818/26, 2818/27, 2818/29, 2818/30, 2818/33, 2818/34, 2818/35, 2818/36, 2818/37, 2818/38,

2818/39, 2819/01, 2819/03, 2819/04, 2819/05, 2819/08, 2819/09, 2819/12, 2819/14, 2819/15, 2819/16, 2819/19, 2819/21, 2819/22, 2819/23, 2819/24, 2819/26, 2819/28, 2819/29, 2819/30, 2819/31, 2819/32, 2819/33, 2819/34, 2819/35, 2819/36, 2819/37, 2819/39, 2819/41, 2820/01, 2820/06, 2820/07, 2820/08, 2820/09, 2820/11, 2820/12, 2820/14, 2820/15, 2820/17, 2820/18, 2820/19, 2820/21, 2820/24, 2820/25, 2820/26, 2820/29, 2820/30, 2820/31, 2820/32, 2820/33, 2820/34, 2820/35, 2820/36, 2820/37, 2820/38, 2820/39, 2820/40, 2820/41, 2821/01, 2821/05, 2821/08, 2821/09, 2821/11, 2821/16, 2821/17, 2821/18, 2821/19, 2821/21, 2821/22, 2821/23, 2821/26, 2821/27, 2821/28, 2821/29, 2821/30, 2821/33, 2821/34, 2821/36, 2821/38, 2821/39, 2821/40, 2822/02, 3033/18, 3033/20, 3033/23, 3033/25, 3033/27, 3033/28, 3033/29, 3033/30, 3033/31, 3033/32, 3033/38, 3033/39, 3033/40, 3034/03, 3034/05, 3034/06, 3034/08, 3034/15, 3034/17, 3034/18, 3034/19, 3034/20, 3034/21, 3034/22, 3034/24, 3034/26, 3034/27, 3034/29, 3034/30, 3034/31, 3034/32, 3034/33, 3034/37, 3034/38, 3034/39, 3034/40, 3035/01, 3035/02, 3035/03, 3035/04, 3035/05, 3035/07, 3035/08, 3035/09, 3035/10, 3035/11, 3035/12,

3035/13, 3035/16, 3035/19,
3035/20, 3035/21, 3035/23,
3035/24, 3035/25, 3035/26,
3035/27, 3035/29, 3035/30,
3035/36, 3035/37, 3035/38,
3035/39, 3035/40, 3035/41,
3036/01, 3036/04, 3036/06,
3036/07, 3036/08, 3036/09,
3036/10, 3036/11, 3036/13,
3036/14, 3036/15, 3036/16,
3036/19, 3036/23, 3036/25,
3036/26, 3036/27, 3036/29,
3036/30, 3036/35, 3036/36,
3036/38, 3036/39, 3036/40,
3036/41, 3037/04, 3037/05,
3037/06, 3037/07, 3037/09,
3037/10, 3037/13, 3037/14,
3037/16, 3037/17, 3037/18,
3037/21, 3037/23, 3037/25,
3037/27, 3037/30, 3037/31,
3037/34, 3037/36, 3037/37,
3037/38, 3037/39, 3037/40,
3037/41, 3038/02, 3038/03,
3038/05, 3038/06, 3106/34,
3301/33, 3301/34, 3301/36,
3301/37, 3301/38, 3302/02,
3302/03, 3302/04, 3302/05,
3302/06, 3302/07, 3302/08,
3302/09, 3302/10, 3302/12,
3302/13, 3302/14, 3302/16,
3302/17, 3302/18, 3302/19,
3302/21, 3302/25, 3302/26,
3302/27, 3302/30, 3302/32,
3302/33, 3302/36, 3302/38,
3302/39, 3303/02, 3303/05,
3303/06, 3303/07, 3303/09,
3303/10, 3303/11, 3303/12,
3303/16, 3303/20, 3303/21,
3303/22, 3303/23, 3303/24,
3303/25, 3303/26, 3303/27,
3303/28, 3303/29, 3303/30,
3303/31, 3303/33, 3303/34,
3303/35, 3303/36, 3303/37,

3303/38, 3303/39, 3303/40,
3303/41, 3304/01, 3304/02,
3304/03, 3304/04, 3304/05,
3304/06, 3304/07, 3304/08,
3304/09, 3304/12, 3304/18,
3304/19, 3304/22, 3304/23,
3304/24, 3304/25, 3304/26,
3304/27, 3304/28, 3304/29,
3304/32, 3304/33, 3304/34,
3304/35, 3304/39, 3304/40,
3304/41, 3305/01, 3305/03,
3305/04, 3305/05, 3305/06,
3305/07, 3305/09, 3305/11,
3305/12, 3305/13, 3305/14,
3305/16, 3305/17, 3305/18,
3305/19, 3305/20, 3305/21,
3305/22, 3305/25, 3305/26,
3305/27, 3305/28, 3305/29,
3305/30, 3305/31, 3305/33,
3305/35, 3305/39, 3305/40,
3305/41, 3306/01, 3306/02,
3306/03, 3306/04, 3034/39,
3306/06, 3306/07, 3306/09,
3306/10, 3306/12, 3306/14,
3306/16, 3306/17, 3306/18,
3306/19, 3306/20, 3306/22,
3306/23, 3306/24, 3306/25,
3306/26, 3306/27, 3306/28,
3306/30, 3306/31, 3306/32,
3306/33, 3306/34, 3306/35,
3306/37, 3306/38, 3306/41,
3307/02, 3307/04, 3307/06,
3307/07, 3307/11, 3307/12,
3307/13, 3307/18, 3307/19,
3307/20, 3307/21, 3307/22,
3307/23, 3307/26, 3307/28,
3307/29, 3307/30, 3307/31,
3307/33, 3307/34, 3307/35,
3307/36, 3307/38, 3307/40,
3308/01, 3308/02, 3308/03,
3308/04, 3308/05, 3308/06,
3308/07, 3308/09, 3308/11,
3308/12, 3308/13, 3308/16,

3308/17, 3308/18, 3308/20,
3308/23, 3308/27, 3308/28,
3308/31, 3308/32, 3308/33,
3308/34, 3308/35, 3308/36,
3308/38, 3308/40, 3308/41,
3309/01, 3309/02, 3309/04,
3309/05, 3309/06, 3309/07,
3309/08, 3309/09, 3309/10,
3309/11, 3309/12, 3309/13,
3309/14, 3309/15, 3309/17,
3309/19, 3309/21, 3309/22,
3309/23, 3309/24, 3309/25,
3309/26, 819/10, 2534/33,
2534/36, 2821/13, 2821/25,
3033/37, 3035/11, 3036/12,
3036/15, 2534/34, 3037/22,
3038/02, 3038/03, 3302/31,
3303/10, 3305/16, 3305/26,
3305/38, 3306/09, 3306/10,
3306/11, 3306/13, 3306/18,
3306/21, 3306/26, 3306/39,
3307/10, 3307/11, 3307/20,
3307/27, 3307/31, 3308/07,
3308/22, 3308/32, 3309/13,
3309/16, 3309/20, 3308/35,
3308/30

veca ^c (Ar.) Sızı, ağrı, acı, ağrıyıp
acımak. -1-
v.-i mafâşılâ : Eklem ağrısı.
3034/39

vech (Ar.) Tarz, üslup, sebep, suret,
cihet, münasebet. -7-
v.-i evvel: Evvelki suret. 3034/17
v.-i kat'î: Kesin suretle. 3037/19
v.-i meşrûh: Şerh edilen surette.
3308/38
v.-i mezkûr: Zikredilen suretle.
2819/21
v.-i tesmiye 3035/08, 3036/05
v.+ iyle 3302/32
v.+ i 3034/16

v. 3037/15
v.+ lé 3303/30

vecheyn (Ar.) tes. İki taraf, iki,
yan, iki yüz. -1-
v.-i mezbûreynle 2819/02

vehâmet (Ar.) Zor, güçlük, ağırlık,
tehlikeli hal, tehlike. -1-
v.+ ini 3037/28

vehm (Ar.) Mübhem ve manasız korku,
belirsiz fikir ve düşünce. -4-
v.+ inden 3035/05
v. 3307/41
v.+ inden 3034/07, 3305/23

veled (Ar.) Oğul, çocuk. -4-
v. 3308/29
v.+ ini 3308/29, 3309/08
v.+ leri 2534/40

vér- Üzerinde, elinde veya yakınında
olan bir şeyi birisine eriştirme,
iletme, düşünce veya bilgi anlatan
şeyleri başkalarına iletme, bildirme,
satma, ödeme, bir şey üzerinde etki
yapma, biçimini değiştirme. -6-
v.- diği 3037/10
v.- eceğin 3301/39
v.- en 3309/05
v.- irler 3306/01
v.- üp 3038/02
v.- diği 3308/26

vergi is. Kamu hizmetlerine
harcanmak için hükûmetin, yerel
yönetimlerin yasalara göre
doğrudan doğruya veya bazı
malların fiyatlarının üstüne koyarak
dolaylı yoldan herkesten topladığı
para. -1-
v. vérmek 2818/31

vérmek Üzerinde, elinde veya
yakınında olan bir şeyi birisine

eriştirmek, iletmek, düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek, satmak, ödemek, kök veya gövdeleri sonuna(-ı, -i, -u, -ü) zarf-fiil eki almış fiillere gelerek tezlilik bildiren birleşik fiiller oluşturur, bir şey üzerinde etki yapmak, biçimini değiştirmek. -6-

v. 2821/14, 3037/19

döl v. 3309/02

v. 3306/12

v. 2818/31

v.+ den 3037/14

vezn (vezin) (Ar.) Ölçü, şekil. -267-

v.+ inde 2534/28, 2534/30,

2534/37, 2534/38, 2535/06,

2535/08, 2535/09, 2535/14,

2535/16, 2535/17, 2715/05,

2715/06, 2818/24, 2818/25,

2818/29, 2818/30, 2818/38,

2818/41, 2819/03, 3033/26

2819/06, 2819/11, 2819/13,

2819/18, 2819/20, 2819/22,

2819/23, 2819/25, 2819/27,

2819/28, 2819/33, 2819/38,

2819/40, 2820/06, 2820/22,

2820/28, 2820/34, 2820/37,

2820/38, 2820/39, 2820/40,

2821/04, 2821/07, 2821/12,

2821/14, 2821/16, 2821/18,

2821/21, 2821/25, 2821/30,

2821/32, 2821/35, 2821/39,

2821/40, 2822/01, 3033/18,

3033/20, 3033/21, 3033/24,

3033/30, 3033/34, 3033/38,

3033/39, 3033/40, 3034/04,

3034/08, 3034/10, 3034/11,

3034/24, 3034/29, 3034/34,

3034/40, 3035/01, 3035/08,

3035/09, 3035/10, 3035/17,

3035/18, 3035/21, 3035/24,

3035/41, 3036/01, 3036/20,

3036/21, 3036/24, 3036/25,

3036/26, 3036/29, 3036/30,

3036/34, 3036/37, 3036/39,

3037/04, 3037/15, 3037/17,

3037/21, 3037/22, 3037/24,

3037/26, 3037/29, 3037/31,

3037/36, 3037/38, 3037/39,

3038/04, 3038/05, 3106/34,

3301/34, 3301/36, 3301/37,

3301/41, 3302/01, 3302/02,

3302/05, 3302/07, 3302/08,

3302/13, 3302/15, 3302/17,

3302/19, 3302/20, 3302/22,

3302/23, 3302/24, 3302/25,

3302/26, 3302/29, 3302/35,

3302/36, 3302/37, 3302/40,

3302/41, 3303/03, 3303/04,

3303/16, 3303/24, 3303/27,

3303/28, 3303/29, 3303/34,

3303/35, 3303/40, 3304/03,

3304/04, 3304/06, 3304/07,

3304/13, 3304/16, 3304/17,

3304/18, 3304/22, 3304/34,

3305/11, 3305/12, 3305/15,

3305/16, 3305/22, 3305/27,

3305/29, 3305/31, 3305/35,

3305/37, 3305/41, 3306/14,

3306/24, 3306/26, 3306/30,

3306/39, 3306/41, 3307/01,

3307/02, 3307/05, 3307/14,

3307/16, 3307/17, 3307/21,

3307/23, 3307/24, 3307/27,

3307/32, 3308/13, 3308/15,

3308/21, 3308/22, 3308/23,

3308/24, 3309/05, 3309/06,

3309/10, 3309/13, 3309/14,

3309/16, 3309/18, 3309/19,

3309/25, 3309/27, 2819/36,

2820/03, 2820/34, 2821/30,

2821/32, 2821/37, 3033/35,

3034/03, 3034/13, 3036/17,

3036/41, 3037/23, 3038/01,

- 3302/03, 3304/39, 3305/02,
3305/03, 3305/13, 3305/30,
3306/26, 3306/29, 3306/37,
3307/22, 3307/23, 3307/25,
3308/24
v.+ indedir 2819/01, 2819/16,
3304/03, 3305/31
v.+ lerinde 2819/03
- vuđū** (Ar.) Hakir etme, kendini nefisini
tezlil ve tahkir etme, küçümseme. -1-
v. 3305/25
- vuķūf** (Ar.) is. -1-
v. 3035/41
- vużū** (Ar.) Abdest alma, abdest suyu,
abdest. -1-
isbāğ-ı v.: Azaları fazlasıyla
yıkamak. 3304/05
- vücūd** (Ar.) İnsan veya hayvan gövdesi,
beden, var olma, varlık. -4-
v. 3037/01
v.+ u 3308/02
v.+ unu 3303/22, 3307/38
- vüs** (Ar.) Genişlik, bolluk, varlık,
zenginlik, kuvvet, güç. -10-
v. 2820/18, 2820/41, 2821/23,
3036/35, 3301/36, 3304/40
v.-i 'İyş: Mal, mülk bolluğu.
2818/30
v.+ lü 3301/37, 3301/41,
3302/06
- ya** Ya, ya... ya. -6-
y. 2819/12, 2820/16, 3304/03,
3305/14, 3306/21, 3307/27
- yağ** is. Yağ. -3-
y. 3302/12
y.+ a 3303/31
y.+ ını 3306/07
- yağdıрмаķ** Yağmasını sağlamak. -1-
y. 2820/25
- yağır** is. Eyer ve semerin açtığı yara.
-2-
y. eylemek 3037/26
y. olmak 3037/15
- yağmur** is. Yağmur, yağış, baran,
bereket, rahmet. -3-
y. 3035/24
y.+ a 3036/15
y.+ uñ 3033/34
- yağrı** is. Sırt. -1-
y.+ nı 2818/39
- yaķın** Az bir ara ile ayrılmış olan
(zaman veya yer), uzak karşıtı. -3-
y. 2819/38, 3308/34, 3302/31
- Ya'ķūb** (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
Y. 3302/23
- Yalamlama** (Ar.) is. Yer ismi. -1-
Y. 3308/34
- yalñız** Yalnızca, sadece. -1-
y. 3034/09
- Yaman** (Ar.) is. Yer ismi. -2-
Y. 3034/04
Y.+ da 3036/38
- Yamām** (Ar.) is. Yer ismi. -1-
Y.+ da 3304/10
- Yamāma** (Ar.) is. Yer ismi. -2-
Y. 3308/34
Y.+ da 3309/27
- Yamānī** (Ar.) is. Yer ismi. -1-
'ābid-i Y. : Yemen'li köle.
2819/32
- yan** is. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst
dışında kalan bölümü, yön, taraf,
cihet. -4-
y.+ ı 3301/37

y.+ inda 2820/03, 3308/34
y.+ ina 3037/10

yan- Vücut veya nesnelere artmak. -1-
y.- up 3305/32

ya'nī □ (Ar.) Demek, şu demek ki □
anlamlarında bir söz, sözün kıyası,
doğrusu anlamlarında bir söz. -18-
y. 2535/11, 2535/18, 2821/28,
3034/15, 3035/07, 3035/35,
3037/04, 3037/37, 3301/39,
3302/11, 3302/14, 3302/37,
3303/07, 3303/35, 3304/27,
3305/18, 3308/17, 3309/21

yapış - İyice yaklaşmak, sokulup
değmek, Aralık bırakmayacak
biçimde üzerine dokunmak. -2-
y.- ık 3034/06
y.- mayup 3302/34

yapraq (yapraq) Bitkilerde
solunum, karbon özümlemesi,
terleme vb. olayların oluştuğu, çoğu
klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki
bölümler. -5-
y.+ a 3036/36
y.+ ina 2819/09, 2821/10,
3303/39
y.+ ları 3036/34

yarar sf. Yarayan, elverişli, uygun. -1-
y. ola 3305/18

yara is. Keskin bir şeyle veya bir
vuruşla vücutta oluşan derin kesik. -
2-
y. 3307/15
y.+ dan 3035/23

yarıl- Yarma işi yapılmak, üzerinde
yarık açılmak. -1-
y.- up 3302/10

yarpuz Ballıbabagillerden,
çiçekleri birbirinden ayrı halka
durumunda, nane türünden, kısa
saplı, az veya çok tüylü, güzel
kokulu bir bitki (*Mentha pulegium*).
-1-
y. 2715/06

yaşşı sf. Yayvan ve düz. -1-
y. 3036/34

yaş Gözyaşı, nemli, ıslak, kuru karşıtı. -
3-
y. 3302/10
y.+ a 3034/35
y.+ la 3034/34

yaşarmak Islanmak, nemlenmek. -1-
y. 3035/22

yatık sf. Dik olmayan, eğik, yatırılmış
bir durumda olan. -1-
y. ola 2820/19

yavri is. Yeni doğmuş hayvan veya
insan. -4-
y.+ sı 3305/17
y.+ sına 2820/36, 3033/32,
3303/01

yay is. Ok atmaya yarayan, iki ucu
arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç
veya metal çubuk. -5-
y. 3034/19
y.+ a 3036/35
y.+ ı 3034/20, 3034/21

yayıl- Yayma işine konu olmak veya
yayma işi yapılmak. -1-
y.- dıktan 3303/11

yayka- Yıkama, yunma. -2-
y.- dıkları 3303/38
y.- yacak 3303/40

yaykamağ Yıkamak, yunmak. -2-
y. 3303/20, 3303/29
y.+ a 3303/21

yaykan- Yıkanma, yunma. -4-
y.- dı 3303/40, 3304/01
y.- miş 3303/25, 3303/40

yaykanmak Yıkanmak, yunmak. -3-
y. 3303/29
y.+ a 3303/21, 3303/32

yā (*Ar.*) Kuran alfabesinin en son harfidir, ebcedi değeri 10'dur. -1-
y.-yı nisbetle : Nisnet ye'si.
2821/04

yāhūd (*Far.*) Veya, ya da. -37-
y. 2535/10, 2819/14, 2819/33,
2819/34, 2819/39, 2820/16,
2820/22, 2821/04, 2821/11,
3302/02, 3302/03, 3305/10,
3305/32, 3305/34, 3306/40,
3307/07, 3307/10, 3308/09,
3308/25, 3308/29, 3308/36,
3309/03, 3309/05, 3309/19,
3309/27, 3307/41, 3034/36,
3035/03, 3035/22, 3035/33,
3037/05, 3037/17, 3037/23,
3037/29, 3303/11, 3034/36

yāsemīn (*Far.*) Zeytingillerden,
beyaz, kırmızı veya sarı renkli güzel
kokulu çiçekleri olan, 1-2 metre
boyunda, süs bitkisi olarak
yetiştirilen tırmanıcı bir ağaççık,
Mısır yasemini (*Jasminum*). -1-
y. 2818/41

yed (*Ar.*) Bir halkın üzerinde yaşadığı,
kültürünü oluşturduğu toprak
parçası, vatan. -1-
y.+ inde 2821/05

yedi Altıdan sonra gelen sayının adı,
7 ve VII rakamlarının adı. -2-
y.+ nci 2819/24
y.+ ncide 3037/18

yelek *is.* Okun yay kirişine takılan
bölümündeki tüy. -1-
y.+ li 2820/14

yemīn (*Ar.*) Ant. -3-
y. eylemişdi 3309/21
'ahde-i y.+ inden 3309/22,
3309/24

yemiş *is.* Meyve. -3-
y.+ i 2820/11, 2821/41
y.+ ine 2820/11

yenbūt (*Ar.*) Keçiboynuzu. -1-
y. 2821/41

yér *is.* Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı
veya kaplayabileceği boşluk, mahal,
mekân, bulunulan, yaşanılan,
oturulan bölge, durum, konum,
vaziyet. -16-
y. 3036/22
y.+ e 3037/06, 3303/28, 3303/29,
3307/10, 3307/30, 3308/34,
3308/35, 3309/09, 3036/28,
2534/31, 2534/32
y.+ i 2715/08, 3035/13, 3037/27
y.+ ine 3308/40
y.+ ini 3034/27
y.+ iñ 3302/09
y.+ lerdē 3304/16
y.+ den 3036/28

yeryüzü *is.* Yer kabuğu, dünya. -2-
y.+ ndē 3308/32
y.+ ne 3303/11

yeşil *sf.* Sarı ile mavinin
karışmasından ortaya çıkan, bitki
yapraklarının çoğunda görülen renk.
-1-
y. 2819/07

yetiş- Yetmek, yeter olmak, kâfi
gelmek, ulaşmak, ermek, varmak,
vasıl olmak, yakalamak. -2-

y.+ ecek 2821/08
y.- üp 3302/34

yıkılmak Herhangi bir sebeple çökmek, göçmek. -1-
y. 2820/29

yıl Miladi takvime göre ocak ayının birinde başlayıp aralık ayının otuz birinde sona eren on iki aylık dönem, sene. -3-
y.+ a 2821/26, 3302/06
y.+ ında 3034/23

yıl- Gözü korkup vazgeçmek, bıkmak, usanmak. -1-
y.- dılar 3308/08

yılan *is.* Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan. -4-
y. 2820/32, 3036/19
y.+ a 3308/06
y.+ ları 3033/33

yıpran- Zamanla veya çok kullanılma sonucu aşınmak, eskimek. -1-
y.- miş 3301/38

yigirmi Yirmi. -2-
y. 2535/01, 2535/02

yoğun Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif, koyu, kalın, etkisi güçlü olan, ağır. -3-
y. 3302/20
y. olarak 3302/22
y. olmak 2534/28

yoğ *sf.* Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı. -1-
y.+ dur 3305/09

yol *is.* Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarik, karada insanların ve

hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer. -4-
y.+ da 3307/41
y.+ a 3305/19
y.+ larıdır 3306/25
y.+ undan 3307/37

yolunmak Yolma işi yapılmak, çekilip koparılmak. -1-
y. 3307/08

yonca *is.* Baklagillerden, başak durumundaki çiçekleri kırmızı veya mor renkli, hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır bitkilerinin genel adı (*Trifolium*). -2-
y. 2821/10, 3306/01

yoşun Çoğu sulara, ağaç veya taşların üzerinde yetişen tallı bitkilerin ilkel yapıdaki örneklerine verilen genel ad. -1-
y.+ a 3036/34

yukarı Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı, uç. -2-
y.+ ları 2820/19
y.+ sını 2818/39

yumşak (**yumuşak**)
Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karşıtı, Kolaylıkla bükülen, buruşmayan, sert karşıtı. -5-
y. 2818/38, 2818/40, 3035/12, 3036/10
y.+ ı 2818/39

yumurta *is.* Kanatlı hayvanların çoğalmasında sağlayan kabuklu bir besin maddesi. -3-
y. 3034/06, 3034/09
y. olmak 3302/21

yumurtlamak Tavuk, kuş, balık vb. yumurta yapmak. -1- y. 3034/09

yumuşatmak Sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek. -1- y. 3303/37

yun- Yıkanma, yaykanma. -1- y.- up 3303/32

yunmak Yıkanmak, yaykanmak. -1- y. 3303/29

yurd *is.* Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan. -5- y.+ unda 2819/36, 3034/10, 3035/18, 3038/06, 3308/35

yük *is.* Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi. -1- y. 3037/25

yükletmek Yükleme işini yaptırmak. -1- y.+ le 3037/25

yüksek *sf.* Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan. -1- y. 3307/18

yüñ Koyun tüyü, kuş tüyü, bu tüylerden yapılmış. -1- y.+ ü 3307/07

yürü - Adım atarak ilerleme, gitme. -1- y.- yen 3036/37

yürüme Yürüme işi. -1- y.+ yi 2819/17

yürümek Adım atarak ilerlemek, gitmek. -4- y. 2820/40, 2821/36, 3306/25 tiz tiz y. 3306/28

yüz *is.* Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat. -3- y.+ ünde 2818/39, 3302/09 y.+ üne 2818/32

yüz- Derisini çıkarmak, derisini soymak. -1- y.- erken 3306/07

Zabid (*Ar.*) *is.* Sahil ismi. -1- Z. 3036/39

zahr (*Ar.*) Kara yolu, yüksek yer. -1- z.+ ında 3038/06

za'if (*Ar.*) Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık, görevini yapacak yeterli gücü olmayan, sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan. -5- z. 2715/08, 2819/36 z. eylemek 3037/40 z. olan 3302/39 z. olmak 3037/40

za'ife (*Ar.*) Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık, görevini yapacak yeterli gücü olmayan, sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan. -1- z. 2821/14

za'ifu' r-rivāye (*Ar.*) Bilgi yönünden yeterli olmayan rivayet, haber, hadis. -1- z.+ dir 2821/07

zalzala (*Ar.*) *is.* -1- z. 3036/29

za'm (*Ar.*) Zannetmek, batılı gerçek sanmak, inanmak. -1- z. éderler 3307/37

zamān (*Ar.*) Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit, Bu sürenin belirli bir parçası. -3-

- z. 3304/37, 3304/38
z.+ dır 3304/35
- zamm** (Ar.) Arap harfli metinlerde bir ünsüzün o, ö, u, ü seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, hareke. -25-
z.+ ı 2821/08, 3033/23, 3035/02, 3035/08
z.+ ıylā 2819/20, 2820/14, 2821/17, 3036/38, 3302/04, 3303/20, 3303/21, 3303/32, 3304/07, 3304/11, 3305/01, 3305/11, 3305/18, 3305/31, 3306/30, 3306/33, 3306/38, 3307/26, 3307/33, 3037/16
z.+ ıyladır 3035/03
- zammeteyn** (Ar.) tes. İki zamme. -5-
z.+ lē 2819/23, 3037/07, 3037/08, 3309/18, 2821/17
- zan** (Ar.) Sanı, şüphe, samak, sezme. -1-
ercah-ı z. olunur 3304/30
- zarif** (Ar.) sf. Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoş giden, beğenilen, zarafetli. -1-
z. 2820/39
- Zayd b. Hārişe** (Ar.) is. Kişi ismi. -1-
Z. 2819/29
- zaynab** (Ar.) is. -1-
z. 2821/32
- zā** (Ar.) Kuran alfabesinde onbirinci harftir ve ebcedi değeri 7'dir. -4-
z.-yı mu'cemniñ: Noktalı ze. 3035/19, 3034/05
z.+ nıñ 3302/27
z.+ yıñ 3303/19
- zā** (Ar.) Kur'an alfabesinde onyedinci harftir ve ebcedi değeri 900'dür. -1-
z.-yı mu'cemñ 2821/07
- zāhib** (Ar.) Bir zanna kapılan, bir fikre kapılanı giden gidici. -2-
z. 3035/07
z. olmuşdur 3035/06
- zāhir** (Ar.) Açık, belli, aşikar, anlaşılan. -1-
z. olur 2821/33
- zāhıran** (Ar.) Görünüşe göre, görüldüğü gibi. -2-
z. 3308/14, 3308/39
- zā'id** (Ar.) İlave olunan, fazlalık. -5-
z. 3035/21, 3308/28
z.+ dir 3034/07, 3304/03
z. olmakla 2819/35
- zār** İnce ve yumuşak yaprak biçimindeki organlar veya organ bölümleri, çeper. -2-
z. 3034/09
z.+ a 3034/06
- zāt** (Ar.) Kişi, fert. -2-
z.-i āyāl 3309/27
z.+ a 2820/37
- zātu ğisl** (Ar.) is. -1-
z. bir 3304/11
- zebānzedē** (Ar.) Atasözü, darb-1 mesel, her zaman söylenen söz. -1-
z.+ dir 3309/12
- zefir** (Ar.) Bela, çok şiddetli ses, inlemek. -1-
z. 2535/07
- zehreşizlik** (Far.) Ürkeklik, korkaklık, yiğitsizlik. -1-
z. 2822/02

zeka (Ar.) İki çenenin birleştiği yer. -1-
z. 3305/23

zeker (Ar.) Erkeklik organı. -3-
z.+ e 3302/22
z.+ i 3306/20
z.+ iğ 3302/04

Zemaşşerî (Ar.) is.
Fars asıllı İslam filozofu; aynı zamanda tefsir, kelâm, fıkıh, lügât ve belâgat gibi birçok İslam'î bilim alanında araştırmalar yapmış ve çeşitli eserler vermiş olan İslâm âlimi. 1074 yılında Harezmi'nin Zemaşşer kasabasında doğmuş, 1144'de bir Arefe gecesi Cürcaniyye'de vefât etmiştir. -1-
Z. 3303/09

zemîn (Far.) Taban, döşeme, yer. -1-
z.+ i olacaktır 3034/01

zenân (Ar.) cem. Kadınlar. -3-
z.+ la 3302/32, 3302/36, 3302/36

zen-dost (Far.) Kadınların peşinde dolaşan, kadınlardan hoşlanan, zampara. -1-
z.+ a 3302/38

zerç is. Gömlek çeşidi. -3-
z. 3306/31, 3306/40

zevâ'id (Ar.) cem. İlaveler, fazlalıklar, fazla şeyler. -1-
hazf-i z. 3034/17

zevâl (Ar.) Öğle, güneşin tam ortada gibi baş ucunda bulunduğu zaman. -1-
z.+ e 3304/37

zeyd (Ar.) is. Eski fetva metinlerinde erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerdendir. -1-
z. 3305/10

zibun is. Kadınların giydikleri kolsuz dış gömleği, üçetek giysi. -1-
z. 3306/30

zidd (Ar.) sf. Karşıt, ters. -1-
z.+ ı 3037/13

zırh (Far.) Savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi. -1-
z.+ larâ 3306/39

zibric (Ar.) is. -1-
z. 2818/41

zift (Ar.) Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, karasakız. -1-
z. 3036/26

zıkr (zıkır) (Ar.) Anmak, hatırlamak, anılmak, anma, söyleme, sözünü etme. -15-
z. 2821/14, 3035/07, 3035/40
z. eyledi 3035/06, 3034/07
z. olunan 2819/06, 3307/14
z. olundu 2535/08, 2821/06, 3034/12, 3036/25, 3305/41, 3306/34
z.+ i 3035/05
mağall-i z.+ i: Zıkr edilen yer. 3034/06

zîrâ (Ar.) Çünkü. -10-
z. 2819/21, 2821/28, 3034/01, 3034/07, 3035/36, 3304/30, 3305/25, 3308/26, 3308/27, 3308/40

ziyâde (Ar.) Çok, daha çok, daha fazla. -5-
z.+ sinç 3034/08, 3035/07, 3035/06

z.+ siyle 3033/40, 3034/30,
2535/03

zorākī (*Far. zor Yun. aki*) İstemeye
istemeye, istemeyerek, zorla. -1-
z. 3037/25

zubayr (*Ar.*) is. -6-
z. 2820/21, 2821/04, 2821/07,
3034/10, 3305/31, 3308/24

zufar (*Ar.*) is. -1-
z. 3034/04

zuhur (*Ar.*) Öğle vakti, öğleyin. -1-
z. 3304/37

zuhūr (*Ar.*) Ortaya çıkma, görünme,
belirme, baş gösterme, meydana
çıkma. -1-
z. éden 3036/32

zulmet (*Ar.*) Karanlık. -8-
z. 2818/33, 2820/05, 3035/22,
3106/34
z. bürüme 3304/19

z.+ e 3035/36, 3304/22
z.+ i 3034/40

zunbūr (*Ar.*) is. -8-
z. 2820/38, 3035/01, 3035/08,
3035/10, 3302/22, 3307/17,
3307/23, 3307/25

Žu' r-rumma (*Ar.*) is. Şair lakabı. -1-
Ž. 3309/20

žübāb (*Ar.*) Sinek. -1-
ž. 2820/36

zūvān (*Ar.*) Buğday içinde çok olan ve
“gökçek” adı verilen kara tohum.
-1-
z. 3035/20

Toplam Kelime Sayısı : 8852

Toplam Madde Başı Sayısı : 2998

KAYNAKÇA

- “Âsım”, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2002 c.I, S.470.
- ABBAS EL-AZZAVÎ, “*El-Mecd El-Firûzâbâdî Ve'l Kâmûsu'l-Muhît*”, *Mecelletü'l-Mecma'î'l-Lugati'l-'Irakiyye*, VI (1959), S. 297-317.
- ABDÜSSEMÎ' M. AHMED, *El-Me'âcimü'l-'Arabiyye*, Beyrut 1984, s. 121-139.
- AHMED ABDÜLGAFUR ATTAR, *Es-Sihâh Ve Medârisü'l Mu'cemâti'l-'Arabiyye*, Mekke 1410/1990, S. 207-215, 220-232.
- AKSOY, Ömer Asım; *Gaziantep Ağzı III (Sözlük Ve Kullanılmayan Kelimeler)*, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul 1946.
- AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962.
- AKSOY, ÖMER ASIM, *ATASÖZLERİ VE DEYİMLER SÖZLÜĞÜ*, İNKILAP YAYINEVİ, İSTANBUL 1995.
- ALPAK, Mehmet Nuri; *Arap Dilinde Sözlük Çalışmaları Ve Nazım Efendi'nin “Tercümanu'l-Lügat” Adlı Eserinin İncelenmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Van 2006.
- Al-Cevheri, İsmail ibn; *Lugat-i Van kuli*, 1802.
- ANDREWS, Walter G.; İNAN, Murat; KEBELİ, Sevim; WATERS, Stacy; “Osmanlıca Metinlerin Transkripsiyonunu Yeniden Düşünmek: Geri Dönüştürülebilir Transkripsiyon”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 5/2 Spring 2010, s.1210-1240 (ET: 06.05.2013).
- AYAN, Hüseyin; “Mütercim Asım Efendi”, *Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu 22 Ekim 1999*, Gaziantep 2000, s. 23-28.
- AYVERDİ, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Mas Matbaacılık, İstanbul 2011.
- BİNGÖL, Zekeriya; *Sözlük Ve Sözlükçülük Üzerine Bir Araştırma*, Muğla Üniversitesi, Akademik Bakış Dergisi sayı:9, Muğla 2006.
- CLAUSON, Sir Gerard; *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford 1972.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar; *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 2007.
- DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan; “Asım, Mütercim Seyyid Ahmed Asım”, *İslam-Türk Ansiklopedisi*, İstanbul 1360/1940, s. 564-581.

- DEVELLIOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat (Eski Ve Yeni Harflerle)*, Yayına Hazırlayan: Aydın Sami Güneyçal, 17. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara 2000.
- DİLÇİN, Cem; *Yeni Tarama Sözlüğü*, 2. Baskı, TDK yay., Ankara 2009.
- Ebu Cafer Ahmet b. Abdullah b. Sermari, *Kitabü'l-bina*.
- EBU'L-ULÂMARDİN; "Antepli Seyyit Ahmed Asım Efendi", *Huzur Dersleri*; İstanbul 1966, C. II, III, s. 207-212, 876-903.
- Ebu İshak el-Harbî, *Garibu'l-hadis*, III, 1184; İbnu'l-Cevzî, *Garibu'l-hadis*, II, 160; ez-Zemahşerî, *el-Fâik fî garibi'l hadis*, III, 71; Ebu's-Seadât İbnu'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 708.
- El-Hattâbî, *Garibu'l-hadis*, I, 718; ez-Zemahşeri, *el-Fâik*, III, 58; İbnu'l-Cevzî, *Garibu'l-hadis*, II, 153; Ebu's-Seadât İbnu'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 666.
- El-Heysemî, *Mecmeu'z-Zevâid*, IV, 120, 185; Dervîş el-Hût, *Esne'l-metâlib*, I, 43, el-Aclûnî, *Keşfu'l hafâ*, I, 102; el-Müttekî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 839 (21614) .
- ELMASOĞLU, İsmail; *Arap Dilinde Cemiler*, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- El-Münâvî, *Feyzu'l-kadir*, VI, 562 (9908); Kâdı İyâd, *İkmâlü'l-mu'lim*, VII, 72; en-Nevevî, *el-Minhâc*, XIV, 217 ; Ebu's-Seadât İbnu'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 746.
- EMİL BEDÎ' YA'KÛB; *El-Me'âcimü'l-Lugaviyyetü'l-'Arabiyye*, Beyrut 1985.
- ER-RÛDÂNÎ, İmam Muhammed b. Muhammed b. Süleyman; Büyük Hadis Külliyyatı – *Cem'ul-fevâid min Câmi'il usûl ve Mecma'iz-zevâid I-II-III-IV-V*, İz Yayıncılık, İstanbul 2000.
- ERDAL, Marcel; *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon, Vol. 1-2.*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1991.
- EREN, Ali Cüneyt; "Arapça Alfabetik Sözlüklerin Tanıtımı", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX (2009), S. 1, s. 129- 151.
- EREN, Hasan; "Türk Dilinin Étymologique Sözlüğüne Katkılar", *Ömer Asım Aksoy Armağanı* [87-89]. Ankara 1978.
- EREN, Hasan; *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1998.
- ESENTÜRK, Emel; *Türkçe Sözlük Ve Kâmûs-ı Türkî'de Bulunan Deyimlerin Karşılaştırılması*, Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2000.
- Eş-Şevkânî, *Fethu'l-kadir*, III, 451; el-Müttekî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 436 (4431); es-Suyûtî, *Câmiu'l-ehâdis*, XXX, 238 (33168, 33713).
- FİRÛZÂBÂDÎ; *Al-Kâmûsu'l-Muhît*, Beyrut, 1406/1986.

- FURAT, Ahmet Suphi; *Al-Firûzâbâdî'nin As-Sihâh'ı Tenkidi*, İstanbul 1978, s. 46-61.
- Gazalî, *İhyâ*, V, 170 (Krş. Ebu Hayseme, *Kitabu'l-ilm*, I, 26 (103); *Mevsûâtu etrâfî'l-hâdis*, 78337.
- GÜLER, Kemal; *Kamusu'l Muhit Tercümesi'ndeki Türkçe Hayvan İsimleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 1988.
- HAYWOOD, J. A.; *Arabic Lexicography*, Leiden 1960.
- HEKİMOĞLU, İsmail-YEĞİN, Abdullah-BADILLI Abdülkadir-ÇALIM, İlham; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, İstanbul 2006.
- HÜSEYİN ALİ MAHFUZ, "El-Firûzâbâdî ve'l-Kâmûs", *Mecelletü Külliyyeti'l-Âdâb*, IV, Bağdad 1961, s. 197-212.
- HÜSEYİN NASSAR, *El-Mu'cemu'l-'Arabî Neş'etühû ve Tetavvürüh*, Kahire 1968, II, s. 575-679.
- İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, IX, 43 (26933); el-Mübârekpûrî, *Tuhvetü'l-ahvezî*, VII, 198; el-Müttekî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 167 (15233); Ebu's-Seadât İbnu'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 746.
- İbnu'l-Cevzî, *Garibu'l-hadis*, I, 422; İbn Kuteybe, *Garibu'l-hadis*, 1581; İbnü'l-Esîr, *en-Nihaye*, III, 705; Suyûtî, *Câmiu'l-ehâdis*, 24/353 (27296); el-Müttekî, *Kenzu'l-Ummâl*, V, (H. no:26860)
- İKBAL, AHMED ŞERKAVÎ; *Mu'cemu'l-Me'âcim*, Beyrut 1407/1987.
- İZZEDDİN, İSMAIL, *El-Meşâdirü'l-Edebiyye ve'l-Lugaviyye*, Beyrut 1976, S. 387-395.
- KAÇALIN, Mustafa S.; *Niyâzî – Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar – El-Lugatu'n-Nevâiyye ve'l İstihşâdâtu'l-Çağatâiyye- Giriş-metin-dizinler-ıtkıbası*, TDK yay., Ankara 2011.
- Kâdı İyâd, *İkmâlu'l-mu'lim*, IV, 322; *Meşâriku'l-envâr*, II, 142; İbn Abdilberr, *et-Temhîd*, XIII, 90; en-Nevevî, *el-Minhâc*, X, 16; el-Müttekî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 346 (44850); el-Münâvî, *Feyzu'l-kadir*, V, 357 (7298).
- KARSLI, İlyas; *Mütercim Ahmed Asım Efendi ve Arap Lügatçılığındaki Yeri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2000.
- KİRİŞÇİOĞLU, Mehmet Fatih; *Mütercim Asım Efendi'nin Kamus Tercümesi'ndeki Uzuv İsimleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya 1988.
- KOÇAK, İnci; "Bazı Arap Ülke ve Şehir Adları", *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXVI, 1-2 (1993) 127-135;
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1255/14413.pdf> (ET: 06.05.2013).

- M. SİDDİK HASAN HAN, *El-Bulga Fî Usûli'l-Luga* (Nşr. Nezir M. Mektebî), Beyrut 1408/1988, S. 441-463.
- Malik b. Enes, *el-Muvatta'*, II, 728 (1411); İbn Mâce, *Sünen*, III, 508 (2441); İbn Hibbân, *Sahih*, XIII, 258 (5934), el-Bezzâr, *el-Müsned*, XIV, 189 (7741).
- MARZOUK, Taher; *Mütercim Âsım'ın "Kâmus Tercümesi"ne Eklediği Türkçe Kelimelerin Etimolojik Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2012.
- MURTAZÂ EZ-ZEBİDÎ, *Tâcü'l-'Arûs* (Nşr. Abdüssettar Ahmed Ferrac), Kuveyt, 1385/1965, I, 3-4; *Kâmus Tercümesi*; I, 2-63.
- Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 349 (10725); el-Begavî, *Şerhu's-sünne*, XII, 173 (3251); el-Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid*, X, 94 (17113); en-Nevevî, *el-Minhâc*, XIV, 217.
- NİŞANYAN, Sevan; *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, Everest Yayınları, İstanbul 2009.
- OTAP (Osmanlı Metinleri Arşiv Projesi), Washington Üniversitesi, <http://courses.washington.edu/otap> (ET: 06.05.2013).
- ÖZÖN, Mustafa Nihat; *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, İnkılap Yayınevi, İstanbul 2008.
- PARLATIR, İsmail; *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, 3. Bs., Ankara 2011.
- REDHOUSE, Sir James W.; *A Turkish and English Lexicon / Kitâb-ı Ma'ânî-i Lehçe*, Costantinapole 1890.
- SAMİ, Şemsettin; *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2010.
- SAMİ, Şemsettin; *Kamûsu'l-A'lâm I-II-III-IV*, İstanbul Bâb-ı Âlî 1889.
- STEINGAS, F.; *A Comprehensive Persian – English Dictionary including then Arabic Words and Phrases to be met with in Persian Literature*. London 1947.
- SÜYÛTÎ; *El-Müzhir Fî 'Ulûmi'l-Luga Ve Envâ'ihâ* (Nşr. M. Ahmed Câdelmevlâ V. Dğr.), Kahire, Ts. (Daru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye), I, 100-103; *Keşfü'z-Zunûn*, I, 1306-1310.
- SÜYÛTÎ, *el-Câmiu's-sağir*, I, 57 (744); el-Müttekî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 833 (21598)
- TDK; *Tarama Sözlüğü*, TDK yay., Ankara 2009.
- TDK; *Türkçe Sözlük I-II*. TDK yay., Ankara 1998.
- TDK; *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, TDK yay., Ankara 2009.
- TDK; *Yazım Kılavuzu*, TDK yay., Ankara 2009.

- TIETZE, Andreas; *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, 1. Baskı, Simurg, İstanbul 2002.
- TOPALOĞLU, Bekir- KARAMAN, Hayreddin; *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus- El-Kâmusü'l-Cedîd*, Nesil Yayınları, İstanbul 1989.
- Türkiye Diyanet Vakfı; *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, C. 1-40, İstanbul - Ankara 1996 -2010.
- WENSINCK, Arent Jean ; *el-Mu'cemü'l-Müfehres li Elfazi'l-Hadisi'n-Nebevi: Concordance et Indices de la Tradition Musulmane I-II-III-IV-V-VI-VII*, çev. Muhammed Fuad Abdülbaki, E. J. Brill, Leiden 1936.
- YAZAR, İlyas, “Transkripsiyonlu Metinlerin web Tabanlı Öğrenme Ortamlarında Kullanımına Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, www.turkishstudies.net, Volume 3/6 Fall 2008, p. 733-754.(ET: 06.05.2013).
- YAZAR, İlyas; “Klâsik Türk Edebiyatı Çalışmalarında Bilişim Teknolojisinden Yararlanma ve E-Kütüphane Uygulamaları", *Journal of Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, www.turkishstudies.net,(Ed. Doç. Dr. Atabey KILIÇ, Arş.Gör. Sibel ÜST), Volume 2/3, Summer 2007, p. 572-584.(ET: 06.05.2013).
- YAZICI, Numan; *Dünya Çapında Dil Âlimi Antepli Mütercim Âsım Efendi*, İstanbul Mayıs 2001.
- YAZICI, Numan; *Mütercim Asım Ve Kamus Tercümesi (Hadis İlimleri Yönünden Değerlendirme)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- YILDIRIM, Suat; *Kuran-ı Hakim'in Açıklamalı Meali*, İstanbul 1423/2003
- YUSRÎ, Abdulgani Abdullah; *Mu' Cemü'l-Me'âcimü'l- Arabiyye*, Beyrut 1411/1991, s. 197-202.
- YÜCE, Nuri; “*Zemahşeri (Hayatı ve Eserleri)*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. XXVI 1986-1993, s. 289-316.
- <http://www.nisanyansozluk.com>
- <http://tr.wikipedia.org>
- www.rasidihilafet.org/kitaplar/islam_Hukukunda_Ceza
- <http://www.tdk.gov.tr>
- <http://www.archive.org/search.php?query=creator%3A%22Frzbd%2C+Muammad+ibn+Yaq>

**EK- TIPKI BASIM
(KÂMÛS TERCÜMESİ)**

معناسنه در يقال اعظه الله اذا جعله ذاعظاظ (العكظ) عينك قحى وكافك سكونيله آليقومق معناسنه در
 يقال عكظه عكظا من الباب الثانى اذا حبسه و برنسنه يى او غمق معناسنه در يقال عكظ الشىء اذا عركه و بر كسه نك
 ادله فخر ته سنى رد ايدوب آنى ذليل و مقهور قلقى معناسنه در يقال عكظ فلانا اذا قهره و رد عليه فخره (التعاكظ)
 تفاعل و زننده فخر ايدشمك معناسنه در يقال القوم تعاكظون اى يتفاخرون و برى بريله مجادله و بحاجه
 ايدشمك معناسنه در يقال تعاكظا اذا تجادلا و تحاجا (عكاظ) غراب و زننده بر بازار اسميدر كه نخله ايله طائف
 مياننده واقع صحرا ده قوريلور ايدى بين العرب بر عظيم بازار ايدى بهرسنه ذى القعدة قره سنده قوريلوب
 يكرمى كون مدت مسقر اولور ايدى اقطار و آفاقدن قى و افر عرب تجمع ايدوب برى بريله تعاكظ يعنى مشاعره
 و مناشده ايله تفاخر و مباهاهات ايدر لرايدى وجه تسميه دخى بودر اديم عكاظى سوق مرقومه يه منسوبدر (التعكظ)
 تفعل و زننده بر آدمك ايشى چپارزنوب كو جلك و شدتلك معناسنه در يقال تعكظ امره اذا التوى و تعمس
 و تشدد و بر كسه نك سفر و غزبى اوزايوب سخت و شديد اولق معناسنه در يقال تعكظ فلان اذا اشتد سفره
 و بعد و ناس بر رده توقف ايدوب امور و مصطلحلى تمثيته باقى معناسنه در يقال تعكظ القوم اذا تحبسوا
 ينظرون امورهم (التعكظ) بر آدمى مصطلحن صرف و تحويل املك معناسنه در يقال عكظه عن حاجته اذا
 صرفه و بر كسه نك ايشنى كو جلدوب صربلندرمق معناسنه در يقال عكظ حاجته اذا نكدها و برنسنه سفارشنده
 مبالغه املك معناسنه در يقال عكظ فى الايضاء اذا بالغ فيه (المعاكظة) مفاعله و زننده بر آدمك حقنى ادا ده صربه
 چكوب عوق و تأخير املك معناسنه در يقال عا كظه اذا مظه (العكيظ) امير زننده بودور كسه يه دنور يقال
 رجل عكيط اى قصير (العنظوان) عفوان و زننده شول شرير كسه يه دنور كه شرتدن ناشى خلقى تشهير
 و رسواى ايدر اوله يقال رجل عنظوان اى شرير مسمع و ناس بينى افساد ايدوب برى برينه دوشورر اولان
 ساحره دنور يقال رجل عنظوان اى ساحر مفر و عنظوان دوه مرعاسندن اولان شور اوت انواعندن براونك
 اسميدر كه دوه آنى چوق رعى ايلسه و جمع بطن پيدايدر على قول چوغان تعبير اولنان نباتك اجود و الطفنه دنور
 و (عنظوان) عوف بن كنهانك لقبيدر قبيله سى خلقى كنديسى دشمنلى طرفنه جاسوس اوله قرق ارسال ايدوب
 عنظوان نام نبات مزبور يانه و ارد قدده سايه سنه بان كلوب بو عنظوانه دن بر قدم مفنك اولم ديو جواب اللكه
 عنظوان ايله ملقب اولدى (العنظيان) عينك كسريه عنظوان ايله ايكي اولكى معنارده مراد قدر و (عنظيان)
 وجودى تصلق بد زبان فحش كوى كسه يه دنور يقال رجل عنظيان بدى فاحش جاف و جوانلغك اول
 هنگامنه دنور يقال فعله فى عنظيان الشباب اى اوله (العنظية) دحرجه و زننده بر كسه يه بد سوز ايشتر دمك
 معناسنه در يقال عنظى به اذا اسمعه كلاما قبيحا و اشبو تركيب و ماده نك حق و انسى معتل باندن ذكر اولقدر
 زيرا سيبويه نونك زائد اولديغى تصریح المشرر بنجر بعونه تعالى فصل الغين المعجمة (المغظظة)
 اسم مفعول بنيه سيله و اسم فاعل بنيه سيله يك قينايان تجريره دنور يقال قدر مغظظة اى الشديدة الغليان
 (الغلظة) غينك حرکات ثلاثيه و (الغلاظة) كتابه و زننده و (الغلظ) عنب و زننده يوغون اولق معناسنه در
 يقال غلظ الشىء غلظة و غلاظة و غلظا من الباب الخامس و الثانى ضد رقى و اكين قائلشوب دانه لرى چيقق
 معناسنه مستعملدر يقال غلظت السنبله اذا خرج فيها الحب (الغليظ) امير و زننده و (الغلاظ) غراب و زننده
 و صفر در قالين و كنده نسنه يه دنور (الغلظ) غينك قحيله خشوتلو درشت يره دنور يقال ارض غلظ
 اى خشنة (الاعلاظ) همزه نك كسريه خشوتلو غليظ يره املك معناسنه در يقال اغلظ المسافر اذا نزل بالغلظ
 و برنسنه يى غليظ بولق معناسنه در على قول غليظ نسنه اشتر املك معناسنه در يقال اغلظ الثوب اذا وجد
 غليظا او اشتره كذلك و بر كسه يه سرد و درشت سوز سونلك معناسنه در يقال اغلظ له فى القول اذا خشنه
 (الاستغلاظ) بودخى اكين قائلشوب دانه لرى چيقق معناسنه در يقال استغلظت السنبله اذا خرج فيها
 الحب يعنى استحكمت نسته و غلظت و خرجت حبوبه و برنسنه يى غليظ عدا املك اشترادن و ازلك معناسنه در
 يقال استغلظه اذا ترك شراءه لغلظه (الغلظة) غينك كسريه و (المغالظة) مغالطه و زننده خصومت
 و عداوت معناسنه مستعملدر يقال بينهما غلظة و مغالظة اى عداوة (الدية المغلظة) معظمه و زننده شبه عمد
 ديددر كه اوتوز حقه و اوتوز جذعه و قرق تيه ايله بازل مايننده اولان ديشى دوه در كه اول سنه مجموعيده كه
 اولوب بطنرنده و لدلى اوله يقال يلزم فيه الدية المغلظة و هى ثلاثون حقة و ثلاثون جذعة و اربعون ماين
 الثلثة الى بازل عامها كلها * شارح دير كه مؤلف شافعى اولغله مذهبه كوره اثلاثا تقسيم المشرر امام محمدك دخى

(قولى)

1 قولى بودر و امامين ارباعا تقدير ايلدیلرکه بکرمی بش بنت محاض و بکرمی بش بنت لبون و بکرمی بش حقه
 2 و بکرمی بش جذعه در مغلظه ايله وصف خطايه نسبته مبنی در انتهى (الغظ) غینک فتحی و نونک سکونيله برسنه
 3 برآدمی زیاده سیله محنت و مشقته دوشوروب غصه ناک ائلك معناسنه در يقال غنظه الامر غنظا من الباب الثانی
 4 اذا جهده و شقّ علیه و غنظ دائمی کربت و اندوهه دینور فتحینه ده جائزدر يقال لازال مکروبا بالغنظ ای الکرب
 5 و الهیم اللّازم و شدت غم و محنتدن اولوم درجه سنه و ارمق معناسنه در يقال غنظ فلان اذا اشرف علی الهلکة
 6 (الغنیظ) امیروزنده شول خرما قور یغنه دینورکه صالحه یله ایاچندن کسیلوب نضج بولمق ایچون برحله وضع
 7 و ترک اولنه (الغنظیان) غینک کسر یله دلی ز فیرید زبان و فتحاش کسه یه دینور يقال رجل غنظیان ای فاحش
 8 بنی (الغنظیة) عنظیه و زنده و مراد فیدرکه ذکر اولندی يقال غنظی به بمعنی عنظی (الغناظ) سحاب و زنده
 9 و کتاب و زنده غم و محنت و مشقت معناسنه در و منه يقال فعل ذلك غناظیک علی التثنية ای لیشقّ علیک مرّة
 10 بعد مرّة (الغظ) غینک فتحله خشم و غضب علی قول اشدی یاخود حدت و سورتنه و اولنه دینورکه ابتدا
 11 هیچانیدر یعنی دم قلبک ثورانندن درونده پیدا اولان حرارتدرکه کیده رک مشتند اولوب طار غنظ اولور
 12 و بو مصدر در طار لئتمق معناسنه و اسم اوله رق استعمال اولور يقال غاظه یغیظه غیظا اذا اغضبه او هو اشدّه
 13 او سورتنه و اوله و يقال مات بغیظه و غیظ اسامیدندر غیظ بن مرّة بن عوف بن سعد بن ذبیان برکسه در (الاغیاظ)
 14 افعال و زنده غضبه کلک معناسنه در يقال غاظه فاغیاظ (التغیظ) بودخی غضبه کتورمک معناسنه در
 15 (التغیظ) غضبتمق معناسنه در يقال غیظه فتغیظ و نصف نهار اسیدلکی شدتلمک معناسنه در يقال تغیظت
 16 الهاجرة اذا اشتدّ جیها (الافاظه) همزه نک کسر یله و (المغایظة) مفاعله و زنده بو ندرده اغضاب ائلك
 17 معناسنه در يقال اغاظه و غایظه ای غیظه (غیاظ) شداد و زنده بنوضبیه دن ابن مصعب در (الغیاظ) غینک
 18 کسر یله خشم و غضب معناسنه در يقال فعل ذلك غیاظک و يقال غیاظیک علی التثنية مثل غناظیک یعنی
 19 اوایشی سنی مرّة بعد آخری اغضاب ایچون ائدی فصل الفاء (الفظ) حظّ و زنده غلیظ الجانب
 20 و بدخوی و تاتراش و نادان اولوب سرد و یوغون سوز لوکسه یه دینورکه ترک و خویراد تعبیر اولور يقال رجل فظّ
 21 ای بین الفظاظه الغلیظ الجانب السی * الخلق القاسی الخشن الکلام و قولهم فظّ بظّ اتباع و فظّ مصدر اولور
 22 فظّ دیکلری اشکنیه صوبینی صیقوب ایچمک معناسنه در يقال فظّ الفظّ فظّا من الباب الاول اذا عصره
 23 و شربه (الفظاظه) فافک فتحله و (الفظاظ) فانک کسر یله برکسه فظّ و غلیظ اولمق معناسنه در يقال فظّ
 24 الرجل فظاظة و فظاظا من الباب الرابع اذا كان فظّا (الفظظ) فتحینه دوه اشکنیه سنک صوبینه دینورکه
 25 باده ده صو بولندیغی یرده اعراب طاقسه سی صیقوب ایچرلر (الافظاظ) بودخی فظّ ایچمک معناسنه در يقال
 26 افظّ الفظّ اذا عصره و شربه (الفظیظ) امیروزنده ارك علی قول غورتک منیسنه دینور (الفظاظه) فانک
 27 ضبیه فظیظ لفظندن فعاله درکه رجه نازل اولمش منی اوله جقدر عصاره کبی و منه قول عایشه رضی الله عنها
 28 لمروان بن الحکم (ولکن الله لعن اباک و انت فی صلبه فانت فظاظه من لعنة الله) ای نطقه و قطعه و بروی فضض
 29 و قد تقدّم (الفوظ) فوز و زنده و (الفواظ) فوات و زنده اولمک معناسنه در يقال فوظ فلان یفوظ فوظا و فواظا
 30 اذا مات (الفیظ) غیظ و زنده و (الفیظولة) شیخوخه و زنده و (الفیضان) قحائله و (الفیوظ) قعود و زنده
 31 بو ندرده اولمک معناسنه در يقال فوظ فلان یفیظ فیظا و فیوظة و فیظانا و فیوظا اذا مات و يقال فوظ نفسه
 32 ای قاءها یعنی اخرج روحه بمعنی مات بو صورتده لازم و متعدی استعمال اولور و قی نفس اخرج روحدن
 33 کنایه درکه کنایه تلمیحیه ايله نه وفات ائتمک مر ادر و بعضیلر دیدیلرکه اشبو فوظ ماده سی نفسه لفظنه مقارن اوله رق
 34 استعمال اولمز بلکه همان فوظ الرجل عنوانده مستعمل اولور و فاض ماده سی نفسه لفظیله ینه معنای مزبورده
 35 استعماله اولور تنه که محلنده ذکر اولندی و يقال حان فیظه و فوظه ای دنا موته فصل القاف
 36 (القرظ) فتحینه سلم ایاچنک پیراغنه علی قول سنظ ایاچنک میسنه دینورکه پلامود کبی آنلرایله داغت اولور افاقیا
 37 دیکلری صمغ اول یشک عصاره سیدر و سلم و سنظ مغیلان نو عئندندر مصرک او طونلغیدر آنکچون مصر تیکنی
 38 و سنظ آماجی دیرلر بر قاچ نوع اولور يقال دبغ الادیم بالقرظ و هو ورق السلم او ثمر السنظ و یعتصر منه الاقاقیا
 39 (القارظ) قرظ ایاچنک پیراغینی یاخود شمیرینی دوشوریمی آدمه دینور (القارضان) تثبیه بیه سیله عزه قبیله سندن
 40 مذکر بن عزه و عامر بن رهم نام کسه لر ماطلاق اولور و منه المثل * لا آتیک او بؤوب القارظان * یعنی قرظان دونوب
 41 کلنجه قدر بن سکا و ارمکه ابدی و ارمقدن کنایه در او کلمه سی الی ان معناسنه در مزبورلر قرظ دوشورمکه چیقوب

1 و غنک تشدیدیه و (الطعایه) صحراء و زننده اکوزه دینور تور معناسنه (الطلغان) طانک و لامک قحیله برایشدن عجز
 2 و فتور کلکله کللال و ملاتله ایشلمک معناسنه در یقال بعمل بالطلغان و هو ان یعی فیعمل علی الکلال و طلغ و طلغان
 3 عاجز اولق معناسنه در یقال هو یطلغ المهنة طلغاً و طلغاناً من الباب الثالث اذا عجز (الطمغ) قحیتله بر آدمک کوزی
 4 چوق چپاق طوتمق معناسنه در یقال طمغت عینه طمغا من الباب الرابع اذا کثر غصها ﴿فصل الظاء المعجمة﴾
 5 (الظربغانة) ظانک و بانک قحیله ییلانه دینور حیه معناسنه ﴿فصل الغین المعجمة﴾ (الغاغ) حال و زننده حب
 6 اسمیدر که فودنج دیدکری نباتدر ترکیده یار پوز دیرلر (الغوغاء) صحراء و زننده چکرکه یه دینور قنادلری بتد کد نصرکه
 7 علی قول الوائی کیدوب قرمز یلندقد نصرکه اطلاق اولنور و سیوری سینکه شیه بر کونه سینکه دینور که بغایت
 8 خرده و توزکی ضعیف و یوجود اولغله قوندیغی یری ایضره من اولور سفله ناسه بومناسبتله غوغاء اطلاق اولندی
 9 یقال جائت الغوغاء من الناس ای سفلتهم المسرعین الی الثمر ﴿فصل الفاء المعجمة﴾ (الفتغ) فانک قحی و تایی
 10 فوینه نک سکونیه بر نسنه یایقله یک باصوب شکست ایلک معناسنه در یقال فتغ الشیء فتغا من الباب الثالث اذا وطئه
 11 حتی یتشدخ (الفتغ) تفعل و زننده بر نسنه باصمقله یادیش ایله قیریلوب یارلق معناسنه در یقال تفتغ الشیء
 12 تحت الضرس اذا تشدخ (الفتغ) فانک قحی و ثای مثلثه نک سکونیه باش یارمق معناسنه در یقال فتغ رأسه
 13 فتغا من الباب الثالث اذا شدخه (القدغ) لدغ و زننده بر نسنه یی یارمق یاخود قبق کبی محووف نسنه یی قرمغه
 14 مخصوصدر یقال قدغ الشیء فدغا من الباب الثالث اذا شدخه او هو شدخ الشیء الجوف و طعاهمی یاخه چدرمک
 15 معناسنه در یقال قدغ الطعام اذا سغسه (القدغ) منبر و زننده بر نسنه یی یاروب قیره جق آله دینور یقال
 16 فدغه بالمقدغ ای المشدخ (القدغ) قحیتله یایقده اولان یورغا جلغه دینور یقال فی قدمه قدغ ای التواء (الافدغ)
 17 قطن نام طاغده بر صو و بر خرمالق آدیدر (الانفدغ) قوری نسنه یومشقم معناسنه در یقال انفدغ الشیء
 18 اذا لان عن بس (الفروغ) قعود و زننده و (الفراغ) فانک قحیله برایشدن اشتغالی ترک ایله قورتلوب بوش
 19 طورمق معناسنه در یقال فرغ من العمل و فرغ فروغاً و فراغاً من الباب الثالث و الرابع و الاول اذا خلا ذرعه
 20 و بر نسنه یه قصد و آهنگ ایلک معناسنه در کویا که سائر ایشلردن فراغته اکا عازم اولور یقال فرغ له و الیه
 21 اذا قصده و فروغ اولک معناسنه مستعملدر یقال فرغ الرجل فروغاً اذا مات (الفراغ) کتف و زننده و (الفراغ)
 22 معنای اولدن و صفلدر (الفراغ) فرع و زننده قوغه آغزنده خاج شککنده دوز یلان اغا جرک ار الغندن صو
 23 دوکیله جک یره دینور یقال دلو و اسعة الفراغ ای مخرج لماء من الدلو بین العراق و ایچنده یکمز اولان قابه دینور
 24 یقال جاء بالفراغ ای الاناء فیہ الدبس (فرغ الدلو المتقدم) و (فرغ الدلو المؤخر) دلو برجنده ایکی منزل آدیدر که
 25 قر آنزده نزول ایدر هر بری کور و نشده ار الری بر مزراق بوی قبر ایکی کوب ار الغنده ایکی تابدار کوبدن
 26 عبارتدر * شارح دیرکه کویا که دلو صورتک فرغلی مثابه سنده در (فرغ القبه) قافک کسریله و (فرغ الحفر) تمیم
 27 قبیله سنه مخصوص ایکی بلده در (الفراغ) کتاب و زننده بودخی قوغه نک آغزنده خاج شککنده آر قوری اغا جرک
 28 ار الغنه دینور که صو واردن دو کیلور و آدیدر کی کیش یورغه آته دینور فریغ کبی و طوار یوکنک بر دنکنه دینور
 29 و دریدن دیکلمش حوضه دینور که بادیه ده انکله دوه صواررلر و قابه قجاغه اطلاق اولنور و همه سی بول سودی
 30 فراوان ناقه یه دینور و شول یاه دینور که او قنک تمرنی آچدیغی یاره ککیش اوله علی قول اوق میدانلو سورن یاه
 31 دینور و شول بیوک چناق و قواطه مقوله سنه دینور که یوک کسندن کوتور مسی قابل اولیه جمعی افرغه کلور و یصی
 32 تمرنه دینور (الفروغ) فانک ضمیله جوزا بر جنه دینور ذات الفروغ اولدیغی ملاحظه سبیله یقال طلع الفروغ
 33 ای برج الجوزاء (فرغانه) فانک قحیله مشرقده بر ناحیه آدیدر (فرغان) صحبان و زننده فارس اولکه سنده بر قریه
 34 آدیدر و یمنده بر بلده آدیدر و ابوالحسن الموصلی نام محدثک جدی اسمیدر (الافراغ) همزه نک قحیله مکة مکرمه
 35 اطرافنده بر نیچه مواضعدر (افراغه) همزه نک قحیله اندلسده بر بلده در (الفراغه) کرامه و زننده بر کسه یه اوررکن
 36 قول صق اولیوب کریملو و میدانلو اولق معناسنه در که قولتق بوش اولور یقال فرغت الضربة فراغه من الباب الخامس
 37 اذا اتسعت و بر نسنه یه صبر سزقله تلاش واضطراب ایلک معناسنه در یقال فرغ الرجل اذا جزع و قلق (الفریغه)
 38 سفینه و زننده قول کریملو و میدانلو اوله رق اوروشه اطلاق اولنور ذکر اولسان فراغه دن مأخوذدر یقال
 39 ضربة فریغه ای متسعة و ایچی واسع اولغله صوی چوق آلان طولومه دینور یقال من اذة فریغه ای کثیره الاخذ
 40 للماء (الفریغ) امیر و زننده بول کبی دوز و هموار اولان ارضه دینور و آدیدر کی کیش یورغه آته و صف او لور فراغ کبی
 41 یقال فرس فریغ و فراغ ای هملاج واسع المشی (الفرغ) قحیتله صو دو کلک معناسنه در یقال فرغ الماء فرغاً

عواف و عوافه اطلاق اولنور يقال هو عوافه و عوافته ای الشیء الذی ظفربه (بنوعوافه) اسد یا خود سعد بن
 1 زید بن مناة قبیلہ سندن بر رجل آیدر زفیان ابوالمرقال عطیة بن اسید نام راجز آنردندر (العیاف) حیف و زنده
 2 و (العیقان) قححاته و (العیافة) و (العیاف) عینلک کسریله برطعمای یا خود مشروبی ناخوش کوروب ایکنرمک
 3 معناسنه در که اکل و شربدن امتناع ایدر و کاه اولور که سائر نسندده دخی استعمال اولنور يقال طاف الرجل
 4 الطعام و الشراب و قد يقال فی غیرهما یعافه و یعیفه عیفا و عیفانا و عیافة و عیافا من الباب الرابع و الثانی اذا کرهه
 5 فلم یأكله اولم یشر به بعضلر عندنده عیاف کتاب و زنده مصدر در و عیافه کتابه و زنده اسمدر و عیافه قوش
 6 قسمیله تطیر و تفأل ایلک معناسنه در که اعراب عادیدر مثلاً قوشک اسمنی و صوتنی و نزول و مرور ی مقوله سی اوضاع
 7 و احوالی اعتبار ایدوب زعمرینه موافق مقتضای اوزره تفأل و تشأم ایدرلر تقول عفت الطیرا عیفا عیافة
 8 من الباب الثانی اذا زجرتها (العایف) اهل عیافیه دینور و یوفن عیافه بین الاعراب علم تعبیر و علم قیافه کبی
 9 علم مخصوص در بغایت اعتنا ایدرلر (العیف) حیف و زنده قوش بر نسنه نك اوزرینه قوشمق قصدیله چکر نوب
 10 چورتمک معناسنه در يقال عافت الطیر تعیف عیفا لغة فی عافت تعوف (العیفة) عیبه و زنده معنای مز بوردن
 11 اسمدر يقال تحت عیفة الطائر شیء ای حومته و عیفه که مغیره بن شعبه رضی الله عنه حضرت لری نك
 12 اشیو و لا تحرم العیفة قولنده و اقعدر لو غسه خاتونک همه سنده سودی طیقانوب ادرار ایلماکله همه سندر
 13 یولری آچلق ایچون بر آخر امر کلی خاتون بر یودم یا یکی یودم اول لو غسه یه امرمک مراد در بورسمه
 14 ارضاع مز بوره یه استهجان و استکراهی موجب اولدیغندن عیفه اطلاق اولندی پس ابو عبیدک لانعرف
 15 العیفة ولكن زرها العیفة عنوانیله انکاری محض قصورندن ناشیدر (العیوف) صبور و زنده شول
 16 دویه دینور که حالا صوسز ایکن صوی ققولیوب ایچمز اوله يقال بعیر عیوف ای یشم الماء فیدعه و هو
 17 عطشان و عیوف بر خاتونک اسمدر (العیقان) تشدید یایله تیهان و زنده هر نسنددن ایکنر نوب تتسک خوی
 18 و عادی اولان آدمه دینور که ایکنر تکن و تتسکن تعبیر اولنور يقال هو عیقان ای من دأبه و خلقه کراهة الشیء
 19 (العیفة) عینک کسریله مالک کزیده و خییارنه دینور (العیاف) سحاب و زنده و الطریده عربله مخصوص
 20 ایکی کونه لعیدر علی قول عیاف لعبة الغمیصا در که ماده سنده بیان اولندی و طریده دال باننده ذکر اولندی
 21 (الاضافة) همزه نك کسریله بر آدمک طواری صودن ایکنر نوب ایچمز اولمق معناسنه در يقال اصاب القوم اذا عافت
 22 دواجم الماء فلم یشر به (الاعتیاف) افتعال و زنده یول آز یعنی طوتیق معناسنه در يقال اعتاف الرجل اذا
 23 تزو دلسفر فصل الغین المعجمة (الغرفة) درجه و زنده و (التعترف) تدرج و زنده بیو کلتمک
 24 معناسنه در خطر فیه و تغترف کی يقال غترف الرجل و تغترف اذا تكبر (الغداف) غراب و زنده آغستوس
 25 قرغه سی علی قول قوزغون تعبیر اولنان قرغه یه دینور غراب القیظ معناسنه و تویی چوق اولان کرکس قوشنه
 26 دینور جمعی غدقان کلور غینک کسریله و غداف بر رجل عییدر و سیاه و اوزون صایچه دینور و سیاه قناده
 27 دینور يقال شعر غداف ای طویل اسود و يقال جناح غداف ای اسود (الغادف) کی لونیدنه دینور ملاح
 28 معناسنه (الغادوف) و (المغدف) منبر و زنده کی کور کنه دینور مجداف معناسنه (الغدف) قحمتیله نعمت
 29 و رفاه و وسعت عیش معناسنه در يقال هم فی غدف ای نعمة و خصب و سعة (الغدف) هجفت و زنده ارسلانه
 30 دینور (الغدف) غینک قحمتیله چوق و برکی و یرمک معناسنه در يقال غدف له فی العطاء غدفا من الباب الاول
 31 اذا اکثر (الاغداف) همزه نك کسریله خاتون پچه سنی یوزینه طوغری صار قیدوب صالیورمک معناسنه در يقال
 32 اغدفت المرأة قناعها اذا ارسلته علی وجهها و کبچه ظلمت پرده سنی صالیورمک معناسنه مستعملدر که قرار مقدر
 33 عبارتدر يقال اغدف الیل اذا ارخی سدوله و صیاد صید اوزره آغ سریمک معناسنه در يقال اغدف الصیاد
 34 الشبکة علی الصید اذا اسبلها و ختان ایدر کن در یی دینندن کسک معناسنه در يقال اغدف الختان اذا استأصل
 35 الغرلة و جاع ایلک معناسنه مستعملدر يقال اغدف بها اذا جامعها (الاغتداف) چوق نسنه ألمق معناسنه در
 36 يقال اغتدف منه اذا اخذ منه شیئا کثیرا و لباس یچمک معناسنه در يقال اغتدف الثوب اذا قطعه (الغرضوف)
 37 و (الغضروف) ضاد مجمه ایله عصفور و زنده قطر داق و کتر تک تعبیر اولنان یومشک کیکه دینور که اکل اولنور
 38 برونک یومشکی و یغرفی کرتلکی و ایکولرک او جلری و کوسک اشا غیسنده اولان و قولاغک یوقار یسنک ایچ یوزنده
 39 اولان یومشک کیکر کبی (الغرضوفان) تنیه بنیه سیله دابه سمرینک اورت سیله آرد قاشی بیننده صاغلو صولو
 40 مربوط اولان ایکی اغاچه دینور غرضوفک جمعی غراضیف در (الغرنف) نوله زبرج و زنده یاسمین دیکلری
 41

(شکوفه)

1 شکوفه‌یه دینور و بوغریف محبفی دکلد و غریف که جذیم و زنده در بردی دیدکاری اوته دینور که حصیر اوتی
 2 دیدکاری در حاتمک اشبو * رواء بسیل الماء تحت اصوله * میل به غیل بادناه غریف * بیتی و جهین مزبور نله روایت
 3 اولندی (الغرف) حرف و فرح و زلزنده بر شجر اسمیدر که آنکله دری دباغت اولنور و غرف صرف و زنده
 4 کسمک معناسنه در یقال غرف الشیء عرفا من الباب الاول اذا قطعه و جبهه ده اولان کاکلی قرققی معناسنه در
 5 یقال غرف ناصیته اذا جزّها و صوی حوض مقوله سندن آوجه طالدریوب آلمق معناسنه در یقال غرف الماء
 6 عرفا من الباب الثاني و الاول اذا اخذه بیده (الغرفی) غریفی و زنده ذکر اولنان نباتله دباغت اولنمش دری به
 7 دینور یقال سقاء غریفی اذا دبغ بالغرف (الغرف) قحیتنله سموک اوته دینور ثمام معناسنه علی قول تازه بشل
 8 ایکن اطلاق اولنور و غرف شت و طباق و بشم و عفار و عتم و صوم و حجج و شدن و حیهل و هیشر و ضرم
 9 دیدکاری اشجار و نباتانک هر برینه اطلاق اولنور و آغاجک پیراغنه دینور یقال ظهر غرف الشجر ای ورقه
 10 و غرف مصدر اولور دوه غرف دیدکاری نبات و اشجاری اوتلامغله قارنی آغریق معناسنه در یقال غرفت الابل
 11 عرفا من السباب الرابع اذا اشتکت بطونها من اكل الغرف (الغرفة) ضربه و زنده بناء مره در جبهه ده اولان
 12 کاکلی برکزه قرققی معناسنه در و صوی ال ایله بردفعه چالوب یا طالدریوب آلمق معناسنه در (الغرفة) عارفه
 13 و زنده که اشبو * نهی النبی علیه السلام عن الغارفة * حدیثنده واقعدر فاعله بمعنی مفعوله در خاتون جبهه سنه
 14 وضع و تسویه ایلدیکی کاکل دیمک اولور لطافت و نزاکت ایچون ایدرلر یاخود لاغیه کبی مصدر در غرف
 15 معناسنه که جبهه یه کاکل کسمکدن عبارتدر و عارفه جست و رونده ناقده اطلاق اولنور یقال ناقة غارفة ای
 16 سریعه جچی غوارف در و یقال ابل غوارف ای سریعه (المغارف) میمک قحیتله مغرفک جمیدر که منبر و زنده در
 17 غوارف معناسنه در یوریمی کویا که اللریله طالدریوب اخذ ایدرلر و منه یقال خیل مغارف کانه تغرف الجری
 18 و یقال فارس مغرف (الاغتراف) افتعال و زنده بودنخی طالدریوب آوجه صو آلمق معناسنه در یقال اغتراف
 19 الماء بمعنی غرفه (الغرفة) غینک کسریله بناء نوعدر ال ایله برکونه صو آلمق معناسنه در و غرفه اسم اولور ایاق
 20 قابنه دینور نعل معناسنه جچی غرف کلور عنب و زنده (الغرفة) غینک ضمیله الی چالمغله آلمش بر آوج صویه
 21 دینور اسم مفعولدر زیر اوجه مذکور اوزره آلمدجقه اول صویه غرفه اطلاق اولنور و اکا غرافه دخی دینور ثمامه
 22 و زنده و غرفه چارداق تعبیر اولنان مسکنه دینور فارسیده فرواره دیرلر تقول بناله غرفه ای علیه جچی
 23 غرفات کلور ضمتینله و غرفات کلور رانک قحیلله و غرفات کلور رانک سکونیلله و غرف کلور سرد و زنده
 24 و غرفه بر بلوک صاچه دینور و ده نک بیوکنه یکچور دکاری اوجی ایلکلی ایله دینور و یدنجی فلنکه اطلاق اولنور
 25 سماء سایه معناسنه (الغرفة) ثمامه و زنده غرفه ایله معنای اولده مرادفدر (الغراف) نطق و زنده غرفه نک
 26 جمیدر که آوجه طالدریوب آلمش صو اوله جقدر و غراف مفرد اولور بیوک اولچکه اطلاق اولنور یقال کاله
 27 بالغراف ای بمکیال ضخم (المغرفة) مکسنه و زنده کجه به دینور که تجره دن آنکله نسنه آنور فی الاصل مطلقا
 28 کندیسيله طالدریوب نسنه آله جق شیئه دینور (الغریف) امیر و زنده قندرمیه و سازلعه دینور و بوکه
 29 و میشته دینور یقال کانه اسد الغریف ای الغیضة و بوک ایچنده اولان صویه دینور و زید بن حارثه رضی الله
 30 عنه حضرتلر نیک قلبی اسمیدر و چثلقی صیق آغاجلق قورولغنه دینور نه جنس آغاجلق اولور سه اولسون
 31 غریفه دخی دینور هایله و حصیر اوتی و سازلق جنسندن بوکه و اورمانه دینور و بعضا ضال و سلم آغاجلردن
 32 اولان صیق بوکه و اورمانه دخی دینور و غریف برعابد یمانی اسمیدر که غیر منسوبدر و غریف بن الدبلی تابعینددر
 33 و غریف بیوک قوغه یه یاخود قارنلو قوغه یه دینور کاسیدر (الغریفه) سفینه و زنده بودنخی صیق آغاج
 34 قورولغنه دینور و ایاق قابنه یاخود کهنه سنه دینور و میشیندن کسلش برقارش مقداری قایشه دینور که قلب
 35 قینک اشاغیسنه باغلنوب و زائد اولغله صالنور طورر و آنی کیمی منقش و کیمی التون و کومشله مزین ایدرلر
 36 (غریف) جذیم و زنده برجنس ضعیف آغاجک آدیدر علی قول حصیر اوتنه دینور و بنونیم یوردنده برطاغک
 37 آدیدر و آنک سمتمده برصو واردر که اکا غریفه دیرلر هایله (عمود غریفه) غنی بن اعصر قبیلله سی حاسنده
 38 برارضک اسمیدر (غرفه) قحیاتله ابن حارثدر که صحابیدر (الغروف) صبور و زنده شول قیویه دینور که پک یقین
 39 اولغله صوی ال ایله آنور اوله یقال بئر غروف اذا کانت بعترف ماؤها بالید و غریف کبی بیوک قوغه یه یاخود
 40 قارنلو قوغه یه دینور یقال غرب غروف و غریف ای کبیر اوکثیر الاخذ للماء (الغراف) شداد و زنده واسط ایله
 41 بصره میانده برنهرک آدیدر اوزرنده بر بیوک قضا واردر و براب بن قیسک فرسی اسمیدر و غراف صوی چوق

1 ایرمغه وصف اولور یقال نهر غراف ای کثیر الماء وسیرک آدمیلو اولوب ال ایله نردن صو آلور کبی طی ارض
 2 ایدرک روان اولان آته دینور یقال فرس غراف ای الرحیب الشحوة الکثیر الاخذ بقوائمه (غریفه) جهینه
 3 وزنده بر موضع آدیدر (التغرف) تفعل وزنده بر آدمک یاننده هر نسی واریسه چله سنی چکوب آلق معناسنده در
 4 تقول تغرفنی فلان ای اخذ کل شیء معی (الانغراف) کسملک معناسنده در یقال غرفه فأنغرف ای قطعه فأنقطع
 5 (الغسف) فتحینله قرا کولق ظلمت معناسنده در (الاعساف) همزه نك کسریله قرا کولغه کیرمک معناسنده در یقال
 6 اغسف القوم اذا ظلوا (الغضروف) غرضوف وزنده و معنارنده مراد قدر (الغضف) غینک قحی وضادک
 7 سکونیه بر نسنه بی قیرمق معناسنده در یقال غضف العود غضفا من الباث الثاني اذا کسره وکلب قولاغنی
 8 بوکوب صار قتمق معناسنده در یقال غضف الکلب اذنه اذا ارخاها وکسرها ودابه اصلا ایرکلیوب آب روان کبی
 9 بردوزه یه سوروب کتمک معناسنده در یقال غضفت الاثان اذا اخذت الجری اخذا وکذا الفرس وضرطه لمق معناسنده در
 10 یقال غضف بها ای بالمرأة اذا خضف بها (الغضف) فتحینله هندستانه مخصوص بر شجر در بعینه خرما آناجنه
 11 ویشی یمشنه شبیه اولور لکن بونک چکر دکی قبوقسز مقشر اولور و دیندن تیه سنه قدر فدائلی اولور و غضف
 12 مصدر اولور حیوانک قولاقری صالحی ودوشوک اولمق معناسنده یقال غضف الکلب غضفا من الباب الرابع
 13 اذا صار مسترخی الاذن (الاعضف) صفتدر صالحی قولاقلو حیوانه دینور آتمه اولور سه کولج تعبیر اولور
 14 جعی غضف کاور غینک ضمیله و قالین یلکلی اوقه دینور یقال سهم اغضف ای الغلیظ الریش و پک مظلم کیجه یه
 15 دینور یقال لیل اغضف ای مظلم و خوش و کوزل او یغون دیر لکه دینور یقال عیش اغضف ای ناعم و قولاقری
 16 بوکک یاخود صار قق ارسلا نه دینور علی قول طار غنلغندن یا قوجه لغندن اوست قیاقرلی کوزلی اوزره صار قوب
 17 دوشمش ارسلا نه دینور (الفاضف) شول آتمه دینور که رفاه حالی اولغله خوشدل و منتظم و متمتع اوله یقال
 18 رجل فاضف ای الناعم البهال ورفاه ووسعت اوزره خوش دیر لکه اطلاق اولنور یقال عیش فاضف ای ناعم
 19 و شول کلبه دینور که قولاقری نیک یوقریبری اوکنه طوغری قیورق و یاتق اوله ته که اغضف آردینه طوغری
 20 قیورق اولانته دینور یقال کلب فاضف ای منکسر اعلی اذنه الی مقدمه کما ان الاغضف الی خلفه (الغضفة)
 21 فتحاله بر قوش علی قول بغرتلق قوشنک آدیدر و مادر زاد اولان اعمایه دینور امکه معناسنه (غضیف) زبیر
 22 وزنده اسامیدندر غصیف بن الحارث یاخود حارث بن غضیف السعالی اوالسکونی اصحابدندر یاخود صواب
 23 اولان طا ایله اولمقدر (الاعضاف) همزه نك کسریله کیجه قراروب مظلم اولمق معناسنده در یقال اغضف الیل
 24 اذا ظلم واسود وخرما غاضنک دالری صیق و فراوان اوله رقی میوه سی کتر اوله رقی علی قول چوق اولمق معناسنده در
 25 یقال اغضفت النخل اذا کشف سعفها وساء ثمرها او اوفرت و سحاب یاغدر می اوزره اولمق معناسنده در که
 26 صحیاق کبی صالح تقدن عبارتدر یقال اغضفت السماء اذا اخالت للطرر وماندره ده و آغیلده مواشی کثیر اولمق
 27 معناسنده در یقال اغضف العطن اذا کثر نعمه (التغضیف) بر نسنه بی اشاغنی صار قتمق معناسنده در یقال
 28 غضف الشيء اذا دلّاه (التغضف) تفعل وزنده تازه نهال کبی ایکی طرفه اکیلوب بوکیلوب قیریلوب قیورلمق
 29 معناسنده در یقال تغضفت الجاریة اذا تغصن ای مال و ثنی و تکسر و قوبونک چوره سی چوکوب نیقلمق معناسنده در
 30 یقال تغضفت البئر اذا تهدمت اجوالها وکیجه قرا کولغنی چوکوب بوریمک معناسنده در یقال تغضف علينا اللیل ای
 31 البسنا و دنیا بر آدمه توجه و اقبال ایدوب حقنده خیر و منافعی فراوان اولمق معناسنده در تقول تغضف علينا
 32 الدنيا اذا کثر خیرها و اقبلت و یلان قیورلمق معناسنده در یقال تغضفت الحیة اذا تلوت (الانغضاف) توز ایچنه
 33 کیرمک معناسنده در یقال انغضفوا فی الغبار اذا دخلوا فیه و قوبوچوکمک معناسنده در یقال انغضفت البئر اذا نهارت
 34 (غضف) جعفر وزنده بر رجل اسمیدر (الغطریف) قندیل وزنده سید و شریف و عالیشان آدمه دینور
 35 یقال هو غطریف القوم ای سیدهم شریفهم و جوانمرد و کریم الطبع و عالیجناب آدمه دینور یقال هو غطریف
 36 ای سخنی سری و تازه جوانه دینور جعی غطرافه کلور و سینکه دینور ذباب معناسنه و طوغان یاور یسنه دینور
 37 و کوزل و دلبر ذاته دینور (الغطراف) قرطاس وزنده بودخی جوانمرد و عالیجناب آدمه دینور و تازه جوانه دینور
 38 (الغطروف) زبور و زنده و (الغطروف) فردوس وزنده بونلرده خوب و دلبر آدمه دینور علی قول فردوس
 39 وزنده ظریف و نازک ادا جوانه دینور (التغطرف) تدحرج وزنده اولولتمق معناسنده در یقال تغطرف الرجل
 40 اذا تکبر و صالنی بولاتی یوریمک معناسنده در یقال تغطرف فلان اذا اختال فی المشی (الغطرفة) دحرجه وزنده
 41 یهوده کبر و فخر ایلک معناسنده در یقال ما هذا الغطرفة ای الخیلاء و العیث (الغطف) فتحینله دیرلک وسعت

(ورفاه)

1 ورفاه اوزره اولغه دینور یقال به غطف ای سعة العیش و کر پکر اوزون اولغله بو کیلوب قیور لوق علی قول
 2 قاشک قیلیری کور اولوق معناسنه در یقال فی صفته غطف وهو طول الاشغار و ثنیها او کثرة شعر الحاجب (غطفان)
 3 قحاطه قیس قبیله سندن بر جاعتدر (ابو غطفان) ابن طریف در که تابعینددر ابو هریره دن روایت حدیث
 4 البشدر (بنو غطفیف) زبیر وزنده عربدن بر جاعتدر یا خود شام دیارنده بر قومدر (الغطفیف) یای نسبتله بر فرس
 5 لقبیدر که بنو غطفیفه منسوب اوله رقی اهل اسلام یدنده ایدی (ام غطفیف الهذلیة) صحابه در و غطفیف بن الحارث
 6 صحابیدر غضف ماده سنده اختلافی ذکر اولندی ابو غطفیف الهذلی تابعینددر روح بن غطفیف محدثینددر
 7 ضعیف الروایه در (غطفیف) ظای مجمه ایله زبیر وزنده عبد العزیز بن حاتمک فرسی اسمیدر حرون نسلنددر
 8 (العفة) غینک ضمی و فائک تشدیدله یتشه جک قدر دیر لکه دینور یقال اصاب غفة من العیش ای بلغة و فاره یه
 9 اطلاق اولنور کدینک بلغة سی اولدیغیچون و دونه عجله ایله قاوره یوب آغزینیه آلدیغی بر قاورام نسنه یه دینور یقال
 10 الیوم اقتنع البعیر بالغفة وهی ما یتناوله بقیه علی محملة (الغف) غینک قحیلله قور یش یونجه پیراغنه دینور
 11 (الغفان) غینک کسریله وقت وهنکام معناسنه در یقال جاء علی غفانه ای حینه و ابانه یا خود بونده صواب اولان
 12 عینله اولمقدر (الاغتفاف) افتعال و زنده طوار بر مقدار جه تازه چایره قاوره شوق علی قول براز سموروب تاولمقی
 13 معناسنه در یقال اغتفت الدابة اذا اصاب غفة من الربیع او اذا سمعت بعض السمن و برکسه یه جزئیجه نسنه
 14 و یرمک معناسنه در تقول اغتفتها اذا اعطیته شیئا یسیرا (الغفیفه) سفینه و زنده ضعیفه معناسنه در که ذکر
 15 اولندی یقال عقیفة من یقل ای ضعیفة (المغلندف) اسم فاعل بنده سیله بک قرا کو کچه یه دینور یقال لیل
 16 مغلندف ای شدید الظلمة (المغلنطف) مغلندف و زنده و مراد فیدر (الغلاف) کتاب و زنده معلومدر که بر نسنه نک
 17 قابله دینور قلیجک قینی ترکیده تحریفله قلف تعبیر اولنور جمعی غلف کلور غینک ضمیله و غلف کلور ضمیمه
 18 و غلف کلور رکع و زنده و قرأ به ابن محیص قوله تعالی * وقالوا قلوبنا غلف * الایة (الغلف) غینک قحیلله
 19 بر نسنه یی خلافته قومق معناسنه در یقال غلف القار ورة غلفا من الباب الاول اذا جعلها فی غلاف و غلف
 20 غرف کبی بر شجر آدیدر (التغلیف) بودخی بر نسنه یی خلافته قومق معناسنه در یقال غلف القار ورة بمعنی غلفا
 21 (الاعلف) اجر و زنده غلفالو نسنه یه دینور یقال سیف اغلف ای فی غلاف و کند و بلید قلب و درونه و صف
 22 اولور که اصلا بر نسنه یی فهم و حفظ ایلز اوله یقال قلب اغلف ای کاتما اغشی غللا فهو لایعی و ستسز آدمه
 23 دینور یقال رجل اغلف ای بین الغلف اقلف و رفاه و وسعت اوزره اولان دیر لکه دینور یقال عیش اغلف
 24 ای واسع (الغلف) قحیمینه ستسز اولوق معناسنه در یقال غلف الرجل غلفا من الباب الرابع اذا کان اغلف
 25 (الغلفة) عرفه و زنده سنت اولنه جق در یی یه دینور قلفه معاسنه و بر موضع آدیدر (الغلفاء) جراه و زنده
 26 اغلفک مؤثیدر یقال قوس غلفاء ای فی غلاف و اجوز لقی بولوق ییله و صف اولور یقال سنة غلفاء ای مخضبة
 27 و اوس بن غلفاء شعرا دندر و غلفاء امرأ القیس بن حجرک عموجده سی اولان سلمه نک لقبیدر و معدی کرب بن حارثک
 28 لقبیدر زیرا صقالی ابتدا غالیله ایله غلافلین یعنی غالیله سورینان مر قومدر و غلفاء شول ارضه دینور که چایری
 29 اصلا اولانامغله هنوز خرده و ایری چایر لری موجود اوله یقال ارض غلفاء ای لم ترع و فیها کل صغیر و کبیر
 30 من الکلا (غلفان) سبحان و زنده بر موضعدر (بنو غلفان) بر بطن در (التغلف) تفعل و زنده و (الاغترف) غلفالوق
 31 غلفالوق معناسنه در یقال تغلف الرجل و اغترف اذا حصل له غلاف بوراده رحل حای مهمله ایله در (غضضف)
 32 جعفر و زنده بر رجل اسمیدر (غضضف) جعفر و زنده بودخی بر رجل آدیدر (الغیفیف) زینب و زنده قویلرک
 33 و چشمه لک منبعده اولان خزینة آبه دینور که سائر لک ماده لری اولوب آندن استفاضه ایله جاری و ظاهر اولور
 34 و منه یقال بحر ذو غیفیف ای ماده (الغیفان) قحاطه اغاجک دال لری صاغه صوله میلان ایدوب صالوق معناسنه در
 35 یقال غافت الشجرة تغیف غیفانا اذا مالت اغصانها مینا و شمالا (التغیف) تفعل و زنده غیفان معناسنه در
 36 و آت ایکی طرفه طوغری پوجه اورده رق و میلان ایدر لک یوریمک معناسنه مستعملدر یقال تغیف الفرس اذا تعطف
 37 (الاعیف) اجر و زنده بر طرفه طوغری میل ایدوب آکیلش آدمه دینور اغید کبی لکن اغیدک مفهومنده او یقویه
 38 و ارمغله آکیلک معتبردر و اغیف رفاه و راحت و نعومت اوزره اولان دیر لکه دینور یقال عیش اغیف ای ناعم
 39 (الغیفیف) سیف و زنده قوش سور یسنه دینور (الغیاف) شداد و زنده صقالی بک کور و اوزون آدمه دینور
 40 یقال رجل غیاف اذا طالت لحیته و کبرت جدا (الغیفان) ریحان و زنده و (الغیفان) هیبان و زنده مرخ دید کبری
 41 اغاجه دینور (الغاف) بر شجر آدیدر بغایت لذیذ میشی اولور علی قول ینبوت اسمیدر که خرنوب نبطی در (الافافة)

1 همزه نك كسريه بر طرفه املك معناسنه در يقال اغاف الغضن اذا اماله (غيفه) ترمه وزنده بلبيس قرينده بر قريه در
 2 (التغيف) طبائسزلق وزهره سزلك املكه قورقوب قاچق معناسنه در يقال غنف الرجل اذا فرّ وجبن
 3 وعرد (التغيف) اسم فاعل بنيه سيله ابو فيد بن حرميل السدوستي نام كسه نك فرسي اسميدر **فصل الفاء**
 4 (الفولف) حوقل وزنده خرما پيراغندن اورلش بيوك زنديلاره وقوصره سسپترينه ديتور فولفه مفرديدر
 5 وهر شيك اورتوسنه وپوششنه دينور علي قول لباس اورتوسنه دينور (الفوف) فانك قحفي وضميله صغر
 6 قسمنك مئانه سنه يعني سدك يولنه دينور كه قووق تعبير اولنور وفوف فانك قحيله مصدر اولور بالا اشاره رد
 7 املك معناسنه مثلا بريسي برندن برنسنه ايستد كده باش پارمغتك طرفنك اوجني سبابه پارمغتك طرفني اوجنه
 8 پچورد كدنصكره زوراي صاليورمك كي كه اول نسنه يوقدر ياخود ويرم ديمكي حكايه و اشاره در ته كه زنجره
 9 باش پارمغك ايچ طرفندن طرفني اوجني اولك ديشه قصدر دقدنصكره عنقله صاليورمك دن عبارتدر بودني يوق
 10 ديمكي حكايه و اشاره در تقول سألته فافاف عني بخير ولا زنجير وهو يفوف به فوفا وهو ان تسأله شيئاً فيقول بظفر
 11 ابهامه علي ظفر سبائه ولا هذا وفوف فانك ضميله كنج دلقانلورلك طرفنقري اوزره حادث اولان آق بنكره دينور
 12 علي قول فانك ضميله قحندن اكثر در مفردي فوفه درو فوف فانك ضميله حرما بينيسنك وچكر دكنك يوزنده اولان
 13 يوقه زاره دينور ومطلقا قبوغه فوف وفوفه دينور ويمن قاشردن بر درلو الاجه ومنقش قاش اسميدر وپوق
 14 قطعه لرينه دينور وفوف كه ابن اجر ك اشبو * والفوف ينسجه الدبور * واتلال لمعة القرى شقر * بيت مرهونده
 15 واقعدر مرادكونا كون شكوفه در كه ذكر اولنان قاشه تشبيه اولنشدن وفوف شيء ناچين معناسنه مستميدر يقال
 16 ماذاق فوفا وما اغني عني فوفا اي شيئاً (المفوف) معظم وزنده بغابت نازك ولطيف قاشه دينور ياخود يول يول
 17 يياضلو اولانته دينور يقال رد مفوف اي رقيق اوفيه خطوط بيض (الافوف) همزه نك قحيله فوف لفظندن
 18 جعدر كه يوقه و نازك وقاشلره دينور يقال برد افوف مضافة يعني بالاضافة اي رقيق (فان) نهر دجله
 19 اوستنده بر موضعدر كه ميفارقين قصبه سنك التي ياتنه دوشر (الفيف) سيف وزنده دوز و هموار يره دينور
 20 علي قول صوسزچول بياپانه دينور كما سيد كر جمعي افياف در وفوف در وفياف در فانك كسريه وفيف مختلف
 21 ييار اسن يره دينور و مزينه قبيله سنه مخصوص بر يورد رينك اسميدر (فيف الريح) دهانه بر موضعدر آنده
 22 بروقه اولغله يوم فيف الريح معلومدر آنده عامر بن طفيلك كوزي چيقمشدر جوهرينك فيف الريح يوم
 23 ديمسي غلطدر (الفيفاة) و (الفيفاء) مد وقصر ايله فيف ايله معنای اولده مرادقدر يقال اخذوا الفيف
 24 كما ذكر والفيفاة والفيفاء اي المكان المستوي او المغازاة لا ماء فيها (فيفاء رشاد) بر موضعدر (فيفاء الخباء)
 25 عقيق تراننده بر موضعدر (فيفاء الغزال) مكه ده بر موضعدر ابطح ديدكري وادي به آندن نزول اولنور
 26 **فصل القاف** قافك كسري وحاي مهمله نك سكونيله باشده دماغ اوزره اولان كيكه دينور كه
 27 بيئي آنده اولور و ججمه دن آريلان كيك پارچه سنه دينور ججمه دن آريلوب بولند كجه ياخود آندن منكسر
 28 اولميانه اطلاق اولنر جمعي الحاق وقوف كلور وقفه كلور عنبه وزنده * مؤلف كچه ججمه بي ترديد اوزره
 29 تفسير ايلشدر لكن جميع امهاتك بياني اوزره ججمه باشي احاطه ايدن چناغه دينور كه كاسه سردر باش چناغي
 30 تعبير اولنور وقف آندن دماغی مشتمل اولان قطعه سنه دينور كذلك آندن منقلب بامتكسر اولان پارچه سنه دينور
 31 تشریح كتابلردن منقهم اولان بودر كه ججمه كه قفا كيكي تعبير اولنور يدي كيكدن مر كيدر دوردي جدران
 32 و بری سطح منزلنده در كه اكا قاعده دماغ اطلاق اولنور و ايكيسي سقف منزلنده در كه اكا قف ديرلر و مين
 33 و بسارده اولان جدران مذ كوره يه صلابتي ايچون ججری اطلاق ايدرلر و باشك اولك طرفنده اولانه جبهه و اكسه
 34 طرفنده اولانه قحده ديرلر و جموعی مدرّز و مؤلف و مدوّر بر طرفدر كه كاسه سر تعبير اولنور دماغ آنك ايچنده
 35 موضوعدر شكل كرى آفادن محفوظ اولغله حكيم مطلق جلّ شانه اول كونه خلق ايلشدر و تقول الاعراب رماه
 36 بالحاق رأسه اذا اسكته بدهامية اوردها عليه او معناه رماه بنفسه او نطقه عما يحاوله يعني خصمته بر بلاي عظيم
 37 كتوروب اسكات ايلسه ياخود قتل ايلسه زيرا عظم مذ كور ايله رمي املك آني موضعندن ازاله ايلد كدنصكره اولور
 38 ياخود ظفرياب اولق داعيه سنده اولديغي ماده دن آني دفع ايتدي ديدجك برده ضرب اولنور وقف چناغه و كاسه يه
 39 دينور علي قول شكسته اولان كاسه نك برپاره سنه دينور و ذكر اولنان كيك مثالي اولان اجاج چناغه دينور كه
 40 كويا كه نصف كاسه در مراد كشكول اوله جقدر و دبرك بر قيناغنه اطلاق اولنور ومنه قولهم افلس من ضارب
 41 قحف استه اي شقه بمعنى لحف استه و يقال ماله قد ولا قحف اي شيء بوراده قد دريدن اولان قدحه دينور

1 اطلاق ایلدیلر و بو فاعول و زنده در و او یایه منقلب و ادغام اولندی و ازهری عندنده یفعول و زنده در (الاحواق)
 2 همزه نك كسريله یولده دابه در مانده قالبوب یا خود زاده راه تو کمنکله سپردن کسیلوب او یلجه قالمق معناسنه در
 3 تقول اعوق بی الدابة او ازاد ای قطع یعنی عجزت عن السفر (المعوق) محسن و زنده خفقان قلبه او غرامش
 4 آدمه دینور یقال رجل معوق ای محقق و آج آدمه دینور یقال هو معوق ای جائع (التعوق) تفعل و زنده
 5 او بالنوب اکلنک معناسنه در یقال تعوق الرجل اذا تلبط (العوهق) جوهر و زنده او زون آدمه دینور مذکر
 6 و مؤنثه اطلاق اولنور یقال رجل و امرأة عوهق ای طویل و بر پیغور آدیدر که صوی دوه لر اکا نسبت اولنور
 7 ولونی سیاهه مائل قرامتق او کوزه دینور و طاغ قرلتجی دیدکری قوشه دینور و قره قارغیه دینور و لازورد
 8 یعنی لاجورد تعبیر اولان حجره دینور علی قول لاجورده شینه بر در لو پویه اسمیدر و سماء نکنده اولوب قرامتجیه
 9 اولان لونه دینور که قویومائی و لاجوردی اوله جقدر و بعضلر عندنده سیاهه تو یلوه دوه یه دینور و بوزر نکلوه دوه قوشنک
 10 او زون اولاننه دینور و قین اغاجنک کزیده سنه دینور که یای دوزر لر و بر چنزار اسمیدر (العوهقان) تنیه بنیه سیله ایکی
 11 کو کبدر که فرقدانک یانلرینه طوغری منتسقلدر مدارلری قطب جاه و راستنده در (العیهق) صیقل و زنده جنبش
 12 و نشاط معناسنه در یقال اخذه العیهق ای النشاط (العیهقه) هایلره بر قوش آدیدر (العیهاق) عینک قحیله ضلال
 13 و کراهی معناسنه در یقال ما هذا العیهاق ای الضلال (العوهقه) دحرجه و زنده بر آدمی ضلال و کراهلغه او غرامتق
 14 معناسنه در تقول ما ذا عوهقک ای رمی بک فی العیهاق (العیهقه) غینک قحیله ذکر یالیسنه و قیسنه دینور ساحل البحر
 15 معناسنه (العیق) عینک قحیله عوق لفظنده لغتدر یقال عاقه یعقعه عیقا یعنی عاقه عوقا و صوحصه سنه دینور یقال
 16 اخذعقته ای نصیبه من الماء (عیق) عینک کسريله زجر و آزار کلماتنددر (التعیق) تعیل و زنده سسلنک معناسنه در
 17 یقال عیق الرجل اذا صوتت (العیوق) قیوم و زنده بر کوکب اسمیدر که آنفا ذکر اولندی و اوی و یایدرزیر اربعق عوق
 18 معناسنه ده کلور فصل الغین المجمة (الغبرقه) قفغذه و زنده کوزلری یوجک و مکحل کبی بغایت سیاه اولان
 19 خاتونه دینور که جاموس کوزلو تعبیر اولنور یقال امرأة غبرقة العینین ای و اسعتهما شدیدة سواد سوادهما (الغبوق)
 20 صبور و زنده اخشام وقتی ایچیلان باده و سود مقوله سی نسنه یه دینور صبوح مقابلدر یقال شرب الغبوق
 21 و هو ما يشرب بالعتی (الغبق) سبق و زنده غبوق ایچورمک معناسنه در یقال غبقه غبقا من الباب الاول
 22 اذا سقاها الغبوق (الاعتباق) غبوق ایچمک معناسنه در یقال اغتبق الرجل اذا شرب الغبوق (المغتبق) میمک
 23 ضمی و بانک قحیله اسم مکان اولور غبوق ایچه جک محله دینور و مصدر میمی اولور غبوق ایچمک معناسنه (الغبقان)
 24 عطشان و زنده دائما غبوق ایچن کشی یه دینور مؤنثنده غبقی دینور یقال رجل غبقان و امرأة غبقی اذا كان
 25 يشرب الغبوق (الغبقة) قحیاله شول ایه دینور که چفت سورن و قوی دن صوچکن ا کوزک بیوندرق طوتمق ایچون
 26 اور یکی اوزره ار قوری کلان خشبه یه بنیدر لر (التغبق) تفعل و زنده اخشام سودینی صامحق معناسنه در یقال
 27 تغبق الرجل اذا حلب بالعتی (الغدق) قحیتینله چوق صویه دینور یقال ماء غدق ای کثیر و حسن بن بشر بن
 28 اسمعیل بن غدق حفاظدن شیخ عبدالغنی شیخیدر و غدق مصدر اولور ییکارک صوی فراوان اولمق معناسنه یقال
 29 غدقت العين غدقا من الباب الرابع اذا غزرت (بئر غدق) اضافتله مدینه ده بر قوی آدیدر (الغیدق) و (الغیدقان)
 30 غینک و دالک قحیله و (الغیداق) بیطار و زنده تروتازه جوانه دینور و جوانلغه و صف اولور یقال شاب و شباب
 31 غیدق و غیدقان و غیداق ای ناعم و غیداق کریم و محسن آدمه و صف اولور یقال رجل غیداق ای کریم و کلمر
 32 یاور یسنه دینور و کریملو او زون آه دینور یقال فرس غیداق ای طویل و غیدقان کریم الخلق اولان تازه جوانه
 33 دینور یقال شاب غیدقان ای ناعم کریم الخلق (الغیادیق) غینک قحیله ییلانلره دینور حیات معناسنه (الاغداق)
 34 همزه نك كسريله و (الاغیداق) اغشیشاب و زنده یغمورک قطراتی فراوان اولمق معناسنه در یقال اغدق المطر
 35 و اغدودق اذا کثر قطره (الغیدقه) دحرجه و زنده بر آدمک آغزینک تو کرکی چوق اولمق معناسنه در یقال غیدق
 36 الرجل اذا کثر بزاقه (الغرق) قحیتینله صویه بو غلمق معناسنه در یقال غرق فی الماء غرقا من الباب الرابع اذا رسب
 37 و برایچم سود ایچمک معناسنه در یقال غرق الرجل اذا شرب الفرقة و بر آدمک احتیاجی قالمیوب مستغنی
 38 و بی نیاز اولمق معناسنه مستعملدر یقال غرق فلان اذا استغنی (الغرق) کنف و زنده و (الغارق) ناصر و زنده
 39 و (الغریق) امرورنده صویه غرق اولمش آدمه دینور غریقک جمعی غرقی کلور مریض و مرضی کبی باب ابعدن
 40 دخی اسم فاعل ناصر و زنده کلک مطرده در عالم و عاشق و ناعم کبی (الفرقة) فرحه و زنده زیاده سیله صویه
 41 قاتمش ارضه اطلاق اولنور یقال ارض غرقه اذا كانت فی غایة الری (الغاروق) کوفه مسجدینک اسمیدر که

1 مراد زمینی اوله جقدر زیر فوران تور آنک کوشه سندن اولمغله طوفان نوح واقع اولوب عالم اورادن صویه غرق
 2 اولدی قال شارح وفي النهاية وفي حديث علي رضي الله عنه وذكر مسجد الكوفة في زاوية * فارالتنور وفيه هلك
 3 يغوث ويعوق وهو الغاروق * (الغرقة) غرقه وزنده بر ایچم سودو شربت مقوله سنه دینور جمعی غرق در سرد
 4 وزنده (غرق) زفر وزنده ین دیارنده همدان قبيله سنه مخصوص بر بلده اسمیدر (غرق) فرق وزنده
 5 بر قریه در وبوغرق محیی دکدر که زای مجمه ایله در محدثیندن جرموز بن عبدالله الغرقی اورادندر (الغرقی)
 6 غینک کسریله یورطه قبوغنک ایچنده بیاضنه پایشق اینجه زاره دینور وبونک محل ذکر ی بومقامدر
 7 زیرا همزه سبی زاندر جوهری وهمدن ناشی همزه باینده ذکر ایلدی * شارح دیر که مؤلف دخی مخصوص
 8 باب مز بورده ثبت ایلدی وجوهری اوراده همزه ننگ زیاده سنه تنبیه ایلدی (الغرقة) دحرجه وزنده
 9 طاوق طشره قبوقسز یالکز اینجه زار ایله یورطه یورمطلق معناسنه در یقال غرقات الدجاجة بیضتها اذا
 10 باضتها و ليس لها قشر يابس (غریق) زبیر وزنده بنوسلیم یوردنده بر دره آدیدر (الغرقة) غینک قحیله
 11 بر ایچم سود المق معناسنه در تقول غرقت من اللبن غرقة اذا اخذت منه كشيبة (الغرق) كشف وزنده غریق
 12 معناسنه در که ذکر اولندی بومعنادندر که بر نسنه دن قورقش اولمغله چاغرمقدن سسی بوغلوب کسکش اولان
 13 آدمه غرق الصوت اطلاق اولنور یقال انه لغرق الصوت ای منقطع مذعور (الغریق) جریال وزنده بر قوش آدیدر
 14 (الغرق) همزه ننگ کسریله صویه بوغرق معناسنه در یقال اغرقه وغرقه فی الماء یعنی بومعناده ثلاثی استعمال
 15 اولنمز واما قوله تعالى * والنازعات غرقا * فالغرق فيه اقيم مقام المصدر الحقيقي ای اغراقا یعنی آیت مر قومه ده
 16 غرق کله سی فی الاصل اسم مصدر اولوب مصدر مقامنه اقامت اولنمشدر * مترجم دیر که سعدی چلبی بووجهی
 17 بیاندنصکره حذف زواند ایله اغرق صیغه سندن مصدر اولمق احتمالی دخی ایراد اولنمشدر ووجه اول آدی اذاع
 18 واطاع طاعة وسلم سلاما واصاب صوابا واطاق طاقة فیلندندر که اسم مصدر مصدر حقیقی موضعنده مستعملدر
 19 وبوسماعیدر انتهى * واغراق بر قانی کرکی کبی طولدرمق معناسنه مستعملدر یقال اغرق لکأس اذا ملأه ویای
 20 چکن آدم یایی شدت وافرطه چکمک معناسنه مستعملدر که یایی طولدرمق تعبیر اولنور یقال اغرق النازع
 21 فی القوس اذا استوفی مدها (التغریق) بودخی صویه بوغرق معناسنه در یقال غرقه بمعنی اغرقه ویایی
 22 طولدرمق معناسنه در یقال غرق النازع فی القوس اذا استوفی مدها و قتل ائلك معناسنه مستعملدر یقال
 23 غرقه اذا قتله بونک اصلی قابله اولان خاتون قیتلق ییلنده تولد ایدن مولودی صولک صوینده بوغازلر ایدی بعده
 24 کثرت استعماله مطلقا قتلده استعمال اولندی (المغرق) معظم وزنده و (المغرق) مکرم وزنده کومش ایله
 25 بالتمام تزیین اولنمش نسنه به اطلاق اولنور یقال لجام مغرق بالفضة ومغرق ای محلی (الاستغراق) بر نسنه یی
 26 سرا یا قیلامق معناسنه مستعملدر یقال استغرق الشيء اذا استوعبه وشدته بایله رق کولک معناسنه مستعملدر
 27 یقال استغرق فی الضحك اذا استغرب ودوهنک قرنی پک یومکله قولان وکوکسلک هر برینی طوتوب صیقیلماق
 28 معناسنه مستعملدر یقال * استغرق البعير التصدير * اذا ضخم بطنه فاستوعب الحزام حتى ضاق عنه مثال مز بورده
 29 البعير فاعل والتصدير مفعولدر (الاعتراق) افتعال وزنده آت سور یی به قارشوب بعده چله سنه سبق وتقدم
 30 ائلك معناسنه مستعملدر یقال اغترق القرس الخيل اذا خالطها ثم سبقها وصولخی زیاده سیله ایچری چکمک
 31 معناسنه مستعملدر که هجقرمه درجه سنده اوله یقال اغترق النفس اذا استوعب فی ازفیر ودوهنک قرنی پک
 32 یومکله کوکسلک وقولان طارالمق معناسنه در یقال اغترق البعير التصدير اذا ضخم بطنه فاستوعب الحزام
 33 حتى ضاق عنه ومحبوبه دلبر بالجملة انظار نامی کند یسنه مشغل قلب معناسنه مستعملدر یقال فلانة تغترق نظره
 34 ای تشغلهم بالنظر ایها عن النظر الی غیرها لحسنها (الاغتراق) اعشیشاب وزنده کوز یاشله طولمق معناسنه
 35 مستعملدر شویله که مردم دیده یاشه غرق اوله یقال اغرورقت عیناه اذا ادعتا کانهما غرقت فی دمعها (غاریقون)
 36 یاخود اغریقون همزه ایله بر نبات کوکنک اسمیدر یاخود بر نسنه در که متعفن اولمش اشجار جو فنده تکون ایدر
 37 ترکیده قطران کیوی دیدکریدر که کوکه شبیه ودریای روم جزیره لرندن اغریقان نام جزیره دن کتورر لر انجیر
 38 وچیز کی اغاجلرک جو فزنده تعفن سببیه تکون ایدر میشه اغاجنده قلو تکون ایلدیکی کبی سمومک تریاقیدر
 39 مفتح واخلط کدره یی مسهل ومفرح وعرق النساء ووجع مفاصله بغایت مفید وصالحدر وتعلیق لسع عقربه
 40 مانعدر (الغردقة) دحرجه وزنده خلقی توز وطلاز بوریمک علی قول کیجه ننگ ظلی هر شیئی بوریمک معناسنه در
 41 یقال غردق الغبار الناس اذا البسه او الغردقة لباس الليل کل شیء كذلك پرده مقوله سنی صالحیوروب اورتمک

(معناسنه در)

1 معناسنه در يقال خردق السترونحوه اذا ارسله (الغرنوق) زنبور وزنده و (الغرنوق) فردوس وزنده و (الغرنوق)
 2 غينك ضمی و نونك قحيله صوقوشلرندن برسياه على قول بياض قوشك آيدر وعند البعض غرنوق و غرنيق كه
 3 غينلرك ضميلة در بوايكي اسم طورنا قوشينه دينور كركي كبي ياخود طورنايه شبيه برقوشدر و اسامى آتیه شاب
 4 ناعمه دينور كاسيد كبروقوش جميع مفرداتده قوغوتعبير اولنان آق صوقوشيله مبین در قازدن بيوك و بيونى اوزون
 5 اولور فارسیده اكا قوديرلر و بونك اشبو غرق ماده سنده ذكرى صحيح ذكرلدر جوهرى و همدن ناشى اوراده
 6 ذكر ايلدى كه نونك زياده سنه ذاهب اولمشر * شارح ديركه ابن جنى روايت ايدر كه سيويه بوماده نك بنات
 7 اربيع اولديغنه يعنى اصالت نونه و ابوحيان زياده سنه ذاهب اولدى و ابن اثير نهايه ده بنات اربيع راده سنده ذكر
 8 و بياضى وجه تسميه ايلمشر و غرنيق غينك ضمی و نونك قحيله و غرنوق زنبور وزنده و غرنيق قنديل وزنده
 9 و غرنيق سموءل وزنده و غرنوق فردوس وزنده و غرناق قرطاس وزنده و غرناق علابط وزنده بدنى سيم كبي
 10 بياض و كل كبي ترو تازة دلبر جوانه دينور جعلمرى غرائق و غرائقه كلور و غرنوق زنبور وزنده اورلمش صاج
 11 طوپنه دينور و بر شجر آيدر جمعى غرائق در على قول غرنوق و غرائق بر نباتدر كه عويج اغاجنك كو كنده بتر بغايت
 12 يوشق و لطيف اولور جمعى غرائق كلور و عند البعض غرنوق تازه و مستتر اولان او تلغه دينور كه كوش و سائر
 13 حوادث او غرامديغندن ترو تازة اوله و غرائق اعضاء و اندامى تام و هر يري او يغون اته طولو تازة دلوقانلويه دينور
 14 محبويه ده و صف اولور يقال شاب غرائق اى تام و امرأة غرائق و غرائقه اى شابة ممتلئة پس بوراده غرائق
 15 مفرد اولور * شارح ديركه تلك الغرائق العلى فقره سنده غرائقندن مراد اصنامدر بياض جهتيله طيور مذكوره يه
 16 تشبيه اولمشر (الغرائقة) و (الغرائقية) غينلرك قحيله شول نرم كيسويه و صف اولور كه نسيم دل كشاآتى رى او ته
 17 پریشان ايدر اوله يقال لمة غرائقة و غرائقية اى ناعمة تقيها الريح (الغرنقة) دحرجه وزنده كوز فاتر اولمغله شعاع
 18 شمسه نظر ايدر كن ايپلك نسنلر كورنمكه دينور (الغرنق) جندب وزنده بنوسلم يوردنده بروادى آيدر
 19 (غرنق) غينك وزاى مجمه نك قحيله مر و قصاسنده بر قر به آيدر و بو غرق مصفى ذكرلدر (الغسق) قحيتيله كچه نك
 20 ابتدا قرا كوفنه دينور يقال من الغسق الى الفلق اى من ظلمة اول الليل و غسق بغدادى ايچنده زوان و قره موق كبي
 21 زائد نسنه يه دينور مفردات سائر بيانته كوره قره موق اوله جقدر (الغسوق) قعود وزنده و (الغسقان) قحائله
 22 كوز طمانلوب سچمز اولمق ياخود يشارمق معناسنده در ظلمت معناسندن مأخوذدر يقال غسقت عينه و غسقت
 23 غسوقا و غسقانا من الباب الثانى و الرابع اذا اظلمت اودمعت و غسقان ياره دن صارى صواقق معناسنده در يقال
 24 غسق الجرح غسقانا من الباب الرابع اذا سال منه ماء اصفر و غسق ضرب وزنده و غسقان قحائله بلود يعومور
 25 چستيلمك معناسنده در يقال غسقب السماء غسقا و غسقانا من الباب الثانى اذا ارشث و ممدن سود دوكلك
 26 معناسنده در يقال غسق اللبن اذا انصب من الضرع او غسق و قحيتيله غسق و غسقان كچه پك قرا كو اولمق
 27 معناسنده در يقال غسق الليل غسقا و غسقانا اذا شدت ظلمته و غسقان بر نسنه دوكلك معناسنده در
 28 يقال غسق الماء غسقانا من الباب الرابع اذا انصب (الاغساق) همزه نك كسريه بودخى كچه پك مظل اولمق
 29 معناسنده در يقال اغسق الليل اذا اشتدت ظلمته و كچه نك ابتدا قرا كوسنه كيرمك معناسنده در يقال اغسق
 30 الرجل اذا دخل فى الغسق و مؤذن اخشام اذانى ابتدا قرا كوفنه قدر تأخير ايلك معناسنده استعمال شرعيدر
 31 يقال اغسق المؤذن اذا احر المغرب الى غسق الليل بوراده و الاغساق الاظلام عبارتى دخی مرسوم
 32 اولمغله تكرر اولديغندن تعرض اولمى نهايت اغساقى غسوق كبي مجرد اظلام معناسنه جل ايله تكرر دن
 33 تقصى اولنور (الغاسق) اسم فاعلى بنه سيله قره اطلاق اولنور ياخود شفق غائب اولديغى حينه ليله
 34 اطلاق اولنور و منه قوله تعالى * و من شر غاسق اذا وقب * اى الليل اذا دخل اولثريا اذا سقطت لكثرة
 35 الطواغين و الاسقام عنده سقوطها * وقال ابن عباس و جماعة من شر الذكر اذا قام يعنى بعضلر مطلقا قر
 36 ايله و بعضلر ليل ايله و بعضلر خسوفه داخل قرايله و بعضلر ظلمته داخل كچه ايله تفسير ايلديلر زيرا موقع
 37 شر و شوردر و بعضلر ارتفاعدن ساقط اولان ثريا ايله تفسير ايلديلر كه اول هنكامده طواغين و اسقام
 38 چوق تحدث ايدر خصوصا دواب و مواشى هلاكارى اول اوآنده اولور و طلوع و ارتفاعنده مندفع
 39 اولور ته كه * اذا طلع النجم ارتفعت العاهات * حديثنده اشارت اولمشر و فى الجامع الصغير
 40 * اذا طلعت الثريا من الزرع من العاهات * و ابن عباس و مفسريندن جماعت كثيره قوامه كلش ذكر ايله بيان ايلديلر كه
 41 شر و شورك آلت مخصوصى اولديغى تذكر دن مستغنى در (الغسوق) و قوف وزنده قرا كو اولمق معناسنده در يقال

1 غسق الليل غسوقا اذا اظلم (الغساق) صحاب وزننده و (الغساق) شداد وزننده بارد ومنتن و بدر ایچه ایچه جکه
 2 دینور قال الشارح ومنه قوله تعالى ﴿لا یندوقون فیها بردا ولا شرابا الا حیما و غساقا﴾ ای باردانتنا بوراده بارددن
 3 مراد غایة الغایه بارد اولاندرکه ایچلز رتبه سنده اوله * مؤلف همان البارذ المنتن عنوانیله تفسیر ایلکله مطلق
 4 ایچه جک ایله ترجمه اولندی لکن صحاحده و سائرده الماء البارذ المنتن عبارتیه هر سوم اولغله بوراده الماء قیدی
 5 ساقط اولمق دخی محتملدر اساسده اهل نازک جلودلرندن سیلان ایدن ماء اسودایله مفسر در پس وجه تسمیه سواد
 6 اولور * مؤلفک تفسیرینه کورده سواد البتہ تعفنه لازم و ملزوم غالبدر وراغب مفرداتده مایقطر من جلود اهل النار
 7 عبارتیه بیان ایلشدر و بیضاویده مایغسق ای بسیل من صدید هم و قیل الزمهریر عبارتیه مفسر اولغله غسق لفظنی
 8 سیل و جریان معناسنه جل ایلشدر نته که مؤلف مقیدا بیان ایلدی و غریبدرکه جوالقی غساق لفظنی لغت ترکیه ده
 9 صوغوق و قوقش صویه دینکله کویا که معرب عد ایلشدر هر حالده حیم مقابله سیله مؤلفک تفسیری ار جحدر
 10 و قریء بالتخفیف و التثقیل (الغشق) غینک قحی و شین مجمه نك سکونیه یومشق نسنه یه اورمق معناسنه در
 11 الفصلمة (غینک قحی و صادق سکونیه ایوجه طوز لتمامش و خوشجه پشمامش تاتاری اته و یصدر میه دینور
 12 العفق) غینک قحیله شرطه لمق معناسنه در یقال غفق الحمار غفقا من الباب الثاني اذا خرجت منه ریج و بر
 13 آدمی چوق اوروب دوکک معناسنه در یقال غفق فلانا بالسوط اذا ضربه کثیرا و دوه هر ساعت صویه کلک
 14 معناسنه در یقال غفقت الابل اذا وردت کل ساعة و ازلک اشک دیشی به پیدر پی آشمق معناسنه در یقال
 15 غفق الحمار الاتان اذا اتاهم مرة بعد مرة و غفق شدتلو اولیمان خفیفجه یغموره دینور و برنسنه اوزره هجوم
 16 ایلک معناسنه در یقال غفق علیه اذا هجم و غائب و نابید اولدقدنصرکه ناکهانی چیه کلک معناسنه در یقال
 17 غفق فلان اذا آب من الغیة فجاءة (الغففة) صفقه و زننده بر مقدار جه او یومق معناسنه در یقال غفق القوم غففة
 18 اذا ناموا نومة (التغفیق) اهل مجلسک کلماتی دکبیرک او یومق معناسنه در یقال غفق فلان اذا نام یسمع حدیث القوم
 19 و یلان صوقش آدمی او یوتامقله تیمار ایلک معناسنه در علی قول او یقوسر قالدقدنصرکه او یومق معناسنه در
 20 یقال غفق السلیم اذا عاجله و سهده او التغفیق نوم فی ارق (المفق) منزل و زننده مرجع معناسنه در (التفق)
 21 تفعل و زننده بتون کون شراب ایچمک معناسنه در یقال تغفق الشراب اذا شربه یومه اجع جوهری بوراده
 22 المنفق للنعرف عبارتیه منفق دونه جک بر معناسنه اولمق اوزره ثبت ایذوب لکن اول عین مهمله ایله اولغله
 23 آنده و استشهاد ایلدیکی ار جوزده غلط ایلدی * شارح دیرکه جوهری اصمعی ایله ابن اعرابیدن روایت ایلشدر
 24 (غافق) صاحب و زننده اندلسده بر حصن آدیدر (الاغتقاق) افتعال و زننده احاطه ایلک معناسنه در یقال
 25 اغتفق به اذا احاط (الغفلة) علقه و زننده و مراد فیدرکه ذکر اولندی و مهمله ایله افصحدر (الغق) شق و زننده
 26 و (العقیق) حقیق و زننده زفت قینار ایکن و اقر سسی چقیمق معناسنه در یقال غق القار غقا و غقیقا
 27 من الباب الثاني اذا غلی و سمع صوته و چاقر طوغان اوتمک معناسنه در یقال غق الصقر اذا صوت و صو ککیش
 28 یردن طار جه یره افارکن چاغلق معناسنه در یقال غق الماء غقا و غقیقا اذا صات صائرا من سعة الى ضیق
 29 و غق قرغه نك سسی بوغیلوب غلظتلندقدده اولان اوتمسندن حکایه در (الغغفة) زلزله و زننده چاقر طوغان
 30 اوتمک معناسنه در یقال غغقق الصقر اذا صوت (العقاق) شداد و زننده و (العقوق) صبور و زننده ججاج حالنده
 31 فرجی اوتن عورته دینور یقال امرأة غقاق و غقوق اذا كانت یسمع لفرجها صوت عند الجماع (العققة) قحقاته طاغ
 32 قر لنقج قوشلرینه دینور (غق غق) غینلرک کسریله بر نسنه قینار ایکن ظهور ایدن صوتندن حکایه در و منه
 33 الحدیث ﴿ان الشمس لتقرب من الناس یوم القیمة حتی ان بطونهم تقول غق غق﴾ و هی حکایة صوت الغلیان
 34 (الغلق) جمعقر و زننده بو صونه دینور طحلب معناسنه علی قول صوده نابت بر کونه اوتلقدرکه یصی پیراقری اولور
 35 و رخاء و وسعت اوزره اولان دیر لکه دینور یقال عیش غلق ای رخی و کباده کی ملایم یایه دینور یقال قوس غلق
 36 ای رخوة و آصمه اوزره اولدقجه پیراغه دینور و خرما لینه دینور و قول و فعلی چرکین چولپه و همج قاری یه دینور
 37 یقال تزوج غلققا ای خرقاء سیئة المنطق و العمل (الغلقاط) قرطاس و زننده چاپک یوریان عورته دینور یقال امرأة
 38 غلقاق المشی ای سر بیعت و اوزون عورته دینور یقال امرأة غلقاق ای طویله (غلاقه) غینک ضمیه یننده
 39 زبید ساحلنده بر قریه آدیدر (الغلقمة) دحرجه و زننده معسر و بد حال اولمق معناسنه در یقال غلق الرجل
 40 اذا اعسر و بد سونلک معناسنه در یقال غلق الکلام اذا اساء (الغلقة) غینک قحی و کسریله و (الغلقی) سکری
 41 و زننده بر جنس کوچک اغاج اسمیدرکه حجاز و تهامه و حبش مملکتلرنده اولور آنکله اعلا دباغت اولنور و حبشه

(طاغقه سی)

1 طائفه سی آنکله آلات حرب صواروب تسمیم ایدر لر اول آلتک اصابت ایلدیکی وجود اصلا فلاح بولموب هلاک
 2 اولور بونی مفرداتده طخشیقون ایله بیان ایدر لر که سود لکن نوعدن سمیتلو بر نباتدر بلادار منده آنکله سلاح
 3 ناملوسی صوارر لر (المغلوک) شجر غلقه ایله دباغت اولمش دری به دینور یقال اهاب مغلوک اذا دبغ بالغلقه
 4 (الغلق) خلق وزنده قیو قیامق معناسنه در یقال غلق الباب غلقا من الباب الثانی اذارده وبولغده در یعنی
 5 خطادر یاخود لغت ردیه مهجوره در فصیح اولان افعال باینده اولقدر و غلق بومعنادن اسمدر قیوینی قیامغه
 6 دینور و غلق یک ایراق یره کتمک معناسنه در یقال غلق فی الارض غلقا اذا امن و غلق آریق و قوجه آدمه و دوه به
 7 علی قول قزل بکزلو آدمه و قزل تو یلو دوه به دینور یقال رجل او جل غلق ای کبیر اعجف او اجر (الغلق) ضمتینه
 8 قیامش قیو به دینور ته که ضمتینه فتح بونک مقابلدر یقال باب غلق ای مغلق (الغلق) فحتینه مغلق معناسنه در که
 9 قیوینی قیایه جق منداله و سور کویه و کلیده دینو یقال اغلق الباب بالغلق ای المغلق وهو ما یغلق به الباب
 10 و غلق مصدر اولور و یردیکی قرض بدلی یانسه وضع اولنان رهنی مدیون وقت مشروطه ادا ایتمکله مرتین
 11 اول رهنه مستحق و لوق معناسنه در یقال غلق الرهن غلقا من السباب الرابع اذا استحقه المرتین و ذلك
 12 اذا لم یفتکک فی الوقت المشروط * شارح دیر که فعل مزبور افعال جاهلیه دن اولغله اشبو * لایغلق الرهن بمافیله *
 13 حدیثیه نبی و رفیع اولندی پس غلق فک رهنک ضدی اولور و غلق خرما دالارینک دیلری قورولغله میوه
 14 و یرمکن قالمق معناسنه در یقال غلقت النخلة اذا دوت اصول سعفها فاتقطع جلها و دوه نك ارقه سی اصلا
 15 او کولیه جق و جه او زره یاغر اولوق معناسنه در یقال غلق ظهر البعیر اذا در دبر الایراء (المغلق) مفتاح وزنده
 16 و (المغلوک) میک ضمیله بونلرده قیوینی قیایه جق آله دینور کلیدو طر قاز و مندال و سور کوی مغلوک کلمه سی که میم
 17 مضمومه ایله مکمل و مسعط کبی نوادر دندر (المغلق) منبروزنده قار او قزلدن براوق یاخود قار تضعیف اولندقه
 18 یدنجیده کلان اوقه دینور جعی مغالق کلور علی قول مغالق قارده فائر اولان او قزلک نعوت و اوصاف دندر
 19 استماسندن دکندر (الاستغلاق) یازاری مخیر قلیوب و وجه قطعی ایله و یرمک معناسنه در که باب معامله بی
 20 اغلاق اتمش اولور تقول استغلقنی فی بیعته ای لم یجعل لی خیارا فی رده و یقال استغلق علی بیعته اذا صار
 21 كذلك و تکلمده حصر اولوق معناسنه در یقال استغلق علیه الکلام اذا اریح (الغلق) کتف وزنده چیره شک چتین
 22 سوزه دینور یقال کلام غلق ای مشکل (غلاق) شداد وزنده بنو تسم قبیله سندن بر رجل آدیدر و بر شاعر
 23 اسمیدر و خالد بن غلاق محدثیندندر یاخود بومهمله ایله در (غلاق) قطام وزنده بر موضع آدیدر (غولقان) صولجان
 24 وزنده مرو قضا سنده بر قریه در (الاعلاق) همزه نك کسریله قیوینی قیامق معناسنه در یقال اغلق الباب ضد
 25 قحه و زورای ایشتمک اکراه معناسنه مستعملدر یقال اغلقه علی شیء اذا اکرهه و آخر یوک یوکتمکله دوه نك
 26 صرتنی یاغر ایلک معناسنه در یقال اغلق ظهر البعیر اذا اذره بالاجال (المغالقة) مفاعله وزنده مراننه
 27 معناسنه در یقال غالقه اذا راننه (الغفق) فحتینه یری رطوبت باصمقله مرج و چیل اولوق معناسنه در که
 28 هواسنک و خامتی مستزمدر یقال غمقت الارض و غمقت و غمقت غمقا من الباب الرابع و الاول و الخامس اذا ركب
 29 علیها الندی (الغمقة) فرحه وزنده یک رطوبتلو اولغله هواسی و خیم اولان یاخود صوره قریب اولان ارضه
 30 دینور که جذب و سریانه دائمار رطوبتلو اولوب هواسنی تو خیم ایدر یقال ارض غمقة ای ذات ندی و ثقل او قریبه
 31 من المیاه (الغمق) کتف وزنده کثرت رطوبتدن رایحه سی فاسد و متعفن اولمش نباته دینور یقال نبات غمق
 32 اذا کان لریحه خفة و فساد لکثرة الندی (المغموق) شول خرما قور یغنه دینور که نضج بولوب اولوق ایچون اوزری
 33 اور تلوب بور نمش اوله یقال بسر مغموق اذا کان قد غم لیدرک و ینضج * شارح دیر که اصل مغموق شول خرما
 34 قور یغیدر که جزو بیجه سر که به طوز سوروب کالیله نضج بولوق ایچون کونشه موضوع اوله و مغموق غمقه مرضنه
 35 او غرامش دوه به دینور (الغمقة) فتحاته بر کونه مرضدر که دوه نك او کور غه کیکنده حادث اولور (الغفق) کتف
 36 وزنده و (الغبیق) صیقل وزنده کریملو اوزون دوه به دینور و غبیق نشات و شطارت معناسنه در و دلیلکه
 37 دینور جنون معناسنه یقال به غبیق ای نشاط و کذا جنون و بولفظله عظم و نزارت صفتلنور یعنی بولکلکه
 38 و آزلغه مبالغه وصف اولور یقال شیء غبیق ای عظیم و یقال شیء غبیق ای نزر (الغووق) جوهر وزنده بودخی
 39 جنون معناسنه در و قرغه به دینور مهمله ده لغتدر (الغیقة) دحرجه وزنده کوزه طمانلق کلکله بصری
 40 ضعیف ایلک معناسنه در یقال غبیق الظلام عینه اذا اضعف بصره و کوزه طمان کلوب ضعیف اولوق معناسنه در
 41 یقال غبیقت عینه اذا اظلمت (الغاق) بر جنس صوقوشی اسمیدر غاقه دخی دینور و قرغه به دینور (غاق) قافک

1 کسریله قرغه نك سسندن حکایه در قچن نکره اولدوقده تنوین ادخال اولنور (التغیق) تفعل وزنده برنسنه بی
 2 فساده ویروب تباه ایلک معناسنه در یقال غیق ماله اذا افسده و برنسنه نظری دنک و حیران قلبی معناسنه در
 3 یقال غیق بصره اذا حیره و بر آدم بر رأی و فکرده قرار ایتوب تردد و شورش اوزره اولق معناسنه در یقال
 4 غیق الرجل فی رأیه اذا اختلط فیہ فلم یثبت علی شیء (التغیق) تفعل وزنده کوز طمانلق معناسنه در یقال تغیق
 5 عینه اذا اظلمت (غیقه) تمره وزنده تیس قربنده برقریه در محدثیندن حسین و عمر ابنا ادریس و عبد الکریم
 6 بن الحسین الغیقون اورادندر و حرّة النار ظهرنده بنی ثعلبه بن سعد یوردنده بر موضعدر بنجر بعونه تعالی
 7 فصل الفءاء (الفواق) همزه ایله غراب وزنده فواق لفظنده لغتدر که انجقرغه دینور یقال اخذه الفواق
 8 ای الفواق و مصدر اولور انجقرمق معناسنه در یقال فواق الرجل فواقا من الباب الثالث اذا اخذه الفواق
 9 وعند البعض فواق همزه ایله وجعک اسمیدر که معدهده متحد اولان ریج سببیه تکون ایدن انجقرق علتندن
 10 عبارتدر که علت مخصوصه در یعنی مهموز اولان فواق علت اولان انجقرغه و وای اولان مادتا عارض اولانه
 11 مخصوصه در علت سببی و علاجی کتب طبیهده مشروحدر (الفتق) فانک فتقی و تانک سکونیه یارمق معناسنه در
 12 یقال فتق الشیء فتقا من الباب الاول اذا شقه و فتق شق عصای جماعت معناسنه مستعملدر که اتفاقری یا خود
 13 مصالحدری بوزیلوب نیتلرینه شقاق دوشوب حرب و قتال رجوع ایلکدن عبارتدر یقال فتق فلان بینهم
 14 ای شقّ عصاهم فرجع الحرب بینهم و شق سوکوب بفریری اغارمق معناسنه مستعملدر بونده قحینهله جاژدر
 15 یقال انظر الی فتق الفجر ای الصبح و شول بره اطلاق اولنور که اطراف و حوالیسنه یغور یاغوب اورایه یاغیه
 16 و بوفاتق معناسنه در که کویا که اطرافنی شق ایتش اولور تقول زلناتی فتق المواضع و هو موضع لم یطر و قد مطر
 17 ما حوله و فتق قاسیق یاریغی تعبیر اولنان علتنه دینور * مؤلف ایجاز و جهیله تعریف ایلکله تفصیلی بودر که علت
 18 مزبوره تفرق اتصالدر یعنی شول یاربدر که قاسغک پردلری آلتنده محتبس اولان جسمک تفرق اتصال سببیه
 19 خارجه نفوذ ایلیدر و کاهجه اثبیتک اوستنده اولان ایکی مجرالک یرتلوب و اسع اولسنه اطلاق اولنور بوتقدیرجه
 20 کیس اثبینه ایچ یاغی و یارپرده و یابغرسق نازل اولور خصوصاً عور دیدکری بغرسق نازل اولور یا خود یاریقدن
 21 چیقان شیء غلیظ یلدر و یامایتلی و یادموتلی رطوبتدر و بوعلت صبیانندن غیریه حادث اولور سه برؤ و افاقنی
 22 یوقدر و دبه دیدکری بونک شدید اولانیدر که اثبینه امعانک نزولیه بیویوب قرعه طرزنده اولور و فتق ککیش
 23 و کشاده و میداندلور بره اطلاق اولنور یقال خرج الی فتق ای الی ما انفرج و اتسع و خیره مایه قائمق معناسنه در
 24 یقال فتق العجین فتقا اذا جعل الفتاق فیہ و فتق آفت و نازله و حادثه به اطلاق اولنور دین و مرض و فقر کی جمعی
 25 فتوق کلور یقال اصابتهم فتوق ای آفات کالبدین و الفقر و المرض (التفتیق) بودخی یارمق معناسنه در یقال
 26 فتقه اذا شقه (التفتق) تفعل وزنده و (الانفتاق) انفعال وزنده یارمق معناسنه در یقال فتقه فتفتق و انفتق
 27 ای شقه فانشق و انفتاق ناقه نك همسه سببیه کوبکی ارالغنده فتق دیدکری علت حادث اولق معناسنه در که
 28 کاهجه هلاک مؤدی اولور و بویک سموز لکدن تحدت ایدر یقال انفتقت الناقه اذا اخذها داء فیما بین ضرعها
 29 و سرتها و یتما موت به (المفتق) مقعد وزنده کوملکک یرتاجنه و یقاسی یریغنه دینور (الاتفاق) همزه نك کسریله
 30 فتق دیدکری بره یعنی اطرافنه یغور یاغوب اکا اصابت ایلماش اولان بره او خرامق معناسنه در یقال افتق الرجل
 31 اذا صادف الفتق و بر آدمک طوارلری سموروب تاوللق معناسنه در یقال افتق الرجل اذا سمت دواءه و خرما
 32 ساقمنک چوپیه مسوا کلنک معناسنه در یقال افتق فلان اذا استاک بالعراجین و برکسه اوستندن سحاب کثافتی
 33 آچلوب برطرف اولق معناسنه در یقال افتق القوم اذا انفتق عنهم الغیم و افتاق قرن الشمس کونش سحاب ایچره
 34 کیروب قولانغی ایازده قالمغله اندن برلمعه و شعاع ظاهر اولمقدن عبارتدر یقال افتق قرن الشمس اذا اصاب فتقانی السماء
 35 فبدامنه و افتاق بر آدمه اکثری فتوق طارض اولق معناسنه در یقال افتق الرجل اذا الحت علیه الفتوق کا ذکر
 36 و ککیش و میداندلور آچق بره چیمقم معناسنه در یقال افتق الرجل اذا خرج الی فتق (الفتق) قحینهله عورتک فرجی رتقاء
 37 یعنی بشک اولیوب پک آیرق اولق معناسنه در یقال فتقت المرأة فتقا من الباب الرابع ضد رتقت و ییل قوراق
 38 اولیوب نعمتلور و برکتلو اجوزلق بولق اولق معناسنه در یقال فتق العام اذا اخصب (الفتقاء) جراء وزنده
 39 فرجی بشک اولیوب آیرق اولان عورته دینور یقال امرأة فتقاء ای منفقة الفرج (الفتق) ضمینهله جوق سوزلو
 40 عورته دینور یقال امرأة فتق ای المنفتقة بالكلام و طاشقده برقریه آدیدر (الفتیق) امیر وزنده پک سموز لکدن
 41 درسی جابجا یاریلوب یرتلش اولان دویه دینور یقال جل فتیق اذا کان قد انفتق سمننا و فتیق اللسان متکلم

(و منطبق)

1 يقال عنك اللبن اذا خثر وبربره روان اولق معناسنه در يقال عنك فلان اذا ذهب في الارض وبركسه اوزرينه
 2 حله ايدوب سور صالمق معناسنه در يقال عنك الفرس اذا حل وكرّ وقوم وقان بك قرارمق معناسنه در يقال
 3 عنك الرمل والدم اذا اشتدت جرتهما ودوه خلاصى دشوار اولان قومساله دوشوب كتمك معناسنه در يقال
 4 عنك البعير اذا سار في الرمل فلم يكده يتخلص منه وقوي قيامق معناسنه در يقال عنك الباب اذا اغلقه (التعنك)
 5 تفعل وزنده قوملق يغلوب متعقد ومرتفع اولق معناسنه در يقال تعنك الرمل بمعنى عنك (الاعتنك) افتعال
 6 وزنده دوه خلاصى كوج قوملغه دوشوب تعب ومختبه كتمك معناسنه در يقال اعتنك البعير بمعنى عنك (العانك)
 7 محكم ومعقد قوم يغنه دينور كه اندن يول ممكن اوليه ولازم وملازم معناسنه در يقال هو طائلكه اى لازم وسجوز
 8 عورته دينور وجوهريتك قرمزى يا خود بك قول قانه عانك اطلاقى وهمدر بونرتاى فوقيه ايله در (العنك) عينك
 9 كسريه اصل و اساس معناسنه در قحمتيله ده جائزدر يقال له عنك قوى اى اصل وكيجه نك اولندن بر بلوكه
 10 دينور ثلثه وارنجه على قول مظلم اولان بلوكه يا خود ثلث باقى به دينور بومعناده عينك حرركات ثلاثيله ده
 11 لغتدر يقال مضى عنك من الليل اى سدفة من اوله الى ثلثه او قطعة منه مظلة او الثلث الباقي وهرنسنه نك وافر
 12 ومعظمه دينور وقويه دينور يقال قتح العنك اى الباب (العنك) امير وزنده محكم ومتعقد قوم يغنه دينور
 13 جعى عنك در عينك ضميله (المعنك) منبروزنده قيو قيايه جق كلبده وسور كويه دينور (الاعتنك) همزه نك كسريه
 14 قيو قيو قيامق معناسنه در يقال اعنك الباب اذا اغلقه وچرچى وصاتجى مقوله سى قيورده آلم صاتم ايلك معناسنه در
 15 يقال اعنك الرجل اذا اتجر في الابواب وچوق وعظيم قوملغه دوشمك معناسنه در يقال اعنك فلان اذا وقع
 16 في الرمل الكثير (العنك) عينك قحيله بر موضع آديدر (عنك) زفر وزنده بحرين قضا سنده بر قريه در (العنقك)
 17 قافله جنبدل وزنده اجق وشاشقين آدمه دينور اره وعورته اطلاق اولنور وثقيل وناتراش كسه به دينور (العوك)
 18 شوك وزنده بر كسه اوزره دونه دونه حله ايلك معناسنه در يقال كاك عليه يعوك عوكا اذا عطف وكرّ و برنسنه به
 19 توجه واقبال ايلك معناسنه در يقال كاك عليه اذا اقبل وعورت كندى خانه سنه كلوب بولديغنى يمك معناسنه در
 20 يقال عاكت المرأة اذا رجعت في بيتها فاكلت ما فيه ومنه المثل * عوكى على بيتك اذا اعياك بيت جارتك * يعنى
 21 اى خاتون قوم شوكلت اونده بيه جك نسنه بولديغك حينده كندى او جكزكه واروب بولديغنى اكل ايله وكسب
 22 ايلك معناسنه در يقال كاك معاشه اذا كسبه وصعفتق معناسنه در يقال كاك به اذا لاذ و برنسنه اميدنه دوشمك
 23 معناسنه در يقال كاك على ماله اذا رجاه وعوك اول وهله معناسنه در تقول لقيته اول عوك وبوك اى اول شىء
 24 وحركت معناسنه در يقال مابه عوك اى حركة (المعك) ميك قحيله بودخى كسب ايلك معناسنه در يقال كاك
 25 معاشه عوكا ومعاك اذا كسبه ومعاك اسم مكان اولور مذهب ومسلك معناسنه وملجأ وملاذ معناسنه در يقال هو
 26 معاكى اى ملاذى واحتمال معناسنه در يقال ليس عنده معاك اى احتمال (الاعتواك) افتعال وزنده غلبه لك
 27 اولق ازدحام معناسنه در يقال اعتوكوا اذا ازدجوا (التعاوك) تفاعل وزنده حرب وقتال ايلك معناسنه در
 28 يقولوا تعاوكوا اذا اقتلوا (المعوكة) معركة وزنده و (العويكة) سفينه وزنده حرب وقتال معناسنه در تقول
 29 تركتهم في معوكة وعويكة اى قتال (العويكة) و (العوهكة) عينرك قحيله حرب وقتال معناسنه در على قول
 30 عيهكه برى برينى بره چالمغه دينور صراع معناسنه وحيقرشمغه دينور صياح معناسنه يقال ماهذه العيهكة والعوهكة
 31 اى القتال او العيهكة الصراع والصياح (العيكان) قحباته اموزلى او يناده رق يور يمك معناسنه در يقال كاك
 32 الرجل يعيك عيكانا اذا مشى وحرّك منكبيه (العيكة) ايكه وزنده ومرادفيدر كه صيق اغاج قوريلغنه دينور
 33 (العيكتان) ايبى طاغدر عيكان دخى دينور سيدان وزنده فصل الفين المجمة غسق (العسك) غسق
 34 وزنده ومرادفيدر كه ظلمت معناسنه در (الغائكة) شاشقين وبون عورته دينور يقال امرأة غائكة اى حقاء
 35 فصل الفاء قتك (القتك) فانك حرركات ثلاثيله و (القتوك) سلوك وزنده نفسك خواهش و آرزو ايتديكى
 36 نسنه ره و خاطره خطور ايدن ايشلره ايركليوب همان تعرّض وهجوم ايلك معناسنه در يقال فتك الرجل فتكا
 37 مثلثة وفتوكا من الباب الثانى والاول اذا ركب ما هم من الامور ودعت اليه نفسه وفتك بر كسه نك فرصتى كوزه درك
 38 دوشوروب ناكهائى همان آچيقدن قتل ايلك يا خود پاره ليق معناسنه در على قول امدر كرك خفيه و كرك مجاهرة
 39 اولسون يقال فتك بفلان اذا انتهز منه فرصة قتلته او جرحه مجاهرة او اعم * قال الشارح ومنه الحديث
 40 * الايمان قيد الفتك * يعنى اهل ايمان فتك فعلنى ارتكاب الخروج وعناد ايلك معناسنه در يقال فتك فى الامر اذا لمج
 41 وعورت لا ابالياته اولق معناسنه مستعملدر يقال فتكت الجارية اذا اجننت وفتوك خباثنده مبالغه ايلك معناسنه در

(يقال)

1 مصر فخنه حاضر اولدیلر (الاعتوال) افتعال وزنده آخلق معناسنه در که مراد فریاد ایله اغلقتدر یقال اعتول
 2 ال رجل اذا بکی یعنی مارفع الصوت (عوال) غراب وزنده بنی عبدالله بن غطفان بن بر جاعتدر وایکی موضع
 3 اسمیدر (العیله) حیدر وزندهو (العیهلة) هایله و (العیهول) طیفور وزندهو (العیهال) بيطار وزنده جست
 4 ورونده ناقه یه دینور و صوی پاكی او ز ناقه یه دینور و عیهل ارکک دوه یه دینور و خفیف و سبک مشرب آدمه دینور که
 5 خفتدن بریده قرار ایلر اوله یل قوان تعبیر اولنور مؤشری عیله در و شدید اسن روز کاره دینور و اوزون
 6 خاتونه دینور و عیله قوجه قاری یه دینور (العاهل) هانک کسریله پادشاه اعظمه دینور خلیفه کبی یقول
 7 قعد علی سر بر مملکه العاهل وهو الملك الاعظم کاخلیفه و زوحی اولیان خاتونه دینور (العیل) سیل وزندهو (العیلة)
 8 هایله و (العیول) ععود وزندهو (العیل) مکیل وزنده فقیر و کدا اولق معناسنه در یقال حال الرجل یعیل عیلا
 9 و عیلة و عیولا و معیلا اذا افتقر و عیله اسم اولور فقر و فاقه معناسنه یقال هو فی عولة من عیلة ای فی بکاء من فقر
 10 و عیل و معیل بر آدمی بر مشکل نسنه نك تحصیلی عاجز و فرو مانده قلق معناسنه در تقول عالی الشیء عیلا
 11 و معیلا ای اعوزنی و نازنده لکله ایکی جانبه میلانه صالنی صالنی یور یمک معناسنه در یقال حال الرجل و الفرس
 12 فی مشیه اذا تمایل و اختال و تبخرت و بر آدم تنکی قنده آر ایوب بوله جفنی بیلیوب متخیر قالمق معناسنه در یقال
 13 حال الضالة اذا لم یدر این بیغیها و عیل و عیول بریده کزوب دونشدر مک معناسنه در یقال حال فی الارض
 14 اذا ذهب و دار (العائل) معنای اولدن اسم فاعلدر جمعی هاله و عیل کلور رکع وزنده و عیلی کلور سکری وزنده
 15 شارحک بیاننه کوره هاله عوله تقدیر نده در قحائله (العیل) میمک ضمیله ارسلانه دینور و قیلانه دینور و قورده دینور
 16 صیدلرینی اعاله یعنی طلب ایلدکر یچون و بو کزوب دو نمک معناسنه اولان عیلدن مأخوذدر یقال اعاله اذا التمسه
 17 (التعیل) تفعل وزنده بودخی ایکی طرفه میلانه صالنی صالنی یور یمک معناسنه در یقال تعیل فی مشیه بمعنی
 18 حال (العیالة) شداد وزنده صالنی صالنی یور وین خاتونه دینور یقال امرأة عیالة ای متبخرتة میالة (العیلان)
 19 سلمان وزنده ارکک صرتلانه دینور و قیسک پدری اسمیدر یاخود صواب اولان قیس عیلان اولمقدر اضافتله
 20 و عریده آنک همنامی یوقدر و عیلان فی الاصل قیسک فرسی اسمیدر کندیبسی اکا مضاف اولمشدر (العیال)
 21 کتاب وزنده عیل کله سنک جمعیدر که جید وزنده در کشینک نفقه و مؤنتنی رؤیت ایلدیکی کسه لدر فقر
 22 و عجز معناسنه در جمع الجمعی عیایلدر و بوماده عول ماده سننده دخی ذکر اولندی (العیلة) تمه وزنده
 23 علی قول کیسسه وزنده در صخرک پدر یدر و صخر اصحابدندر و اکا ابن ابی العیله دخی دیرلر و عیلة فقر و فاقه
 24 معناسنه در که ذکر اولندی و بر آدمک زاد و مؤنتنی کورمکه دینور تقول طال عیلتی ایاک ای طال ما علمتک
 25 یعنی چوق زماندر بن سنک مؤنتنی اداره ایدرم (العیالة) کتاب وزنده و (المعالة) مقاله وزنده دابه نك
 26 یمه دینور یقال عیالة البرذون ای معالته ای علقه * شارح دیرکه عبارده سقط و اردر زیر معالته یی مقدم تفسیر
 27 انعامشدر (العیل) قحیتینه بر آدم بر خبری یابر کلامی آنک طالب و مریدی اولیوب و اول خبر و کلام شانندن اولیان
 28 کسه یه عرض ایلک معناسنه در کویا که طالب و مریدنه ظفریاب اولدیغندن مرید اولیان کسه یه عرض ایدر
 29 اخفشک یچی یه درس او قندیغی کبی اولور و بومعنا ضاله یی قنده ازایه جفنی بیلامک معناسنه اولان عیلدن متصرفدر
 30 قال الشارح ومنه الحدیث * ان من البیان سحر او ان من العلم جهلا و ان من القول عیلا * وهو عرضک حدیثک
 31 و کلامک علی من لایریده و لیس من شانه کانه لم یهتدلن یریده فرضه علی من لایریده نهیا یه ده دخی بعینها بو عباره ایله
 32 مفسردر پس کانه لم یهتد کلامی التفات بابدن اولور (عیله) کیسه وزنده اسماء نسواندر ﴿ فصل الغین المعجمة ﴾
 33 (الغتل) غینک و تالی فوقیه نك قحیله بر محل اغاجلق اولق معناسنه در یقال غتل المكان غتلا من الباب الرابع
 34 اذا کثر فیه الشجر (الغتل) کتف وزنده اغاجلق مکانه دینور و صیق و فراوان اولدیغندن بری برینه
 35 صار مشمش اغاجله دینور یقال نخل غتل ای ملتف بوراده نخل کله سنی مذکرایله و صف تمیم لغتنه مبتندر (الغدل)
 36 حیدر وزنده وسعت و رفاهیت اوزره اولان دیرلکه دینور یقال هو فی غیدل من العیش ای واسع رغد (الغدفل)
 37 سبجل وزنده پک اوزون کشی یه دینور و هریاتی او یغون و تام و عظیم الخلقه دوه یه دینور و وسعتلو دیرلکه دینور
 38 یقال هو فی غدفل ای عیش واسع و یریمش اسکی ثوبه دینور جمعی غدافلدر و منه المثل * غرتنی برداک من غدا فلی *
 39 یعنی سنک و یرم جکک قاش جامه لرینی فریفته ایلکله اسکی اثوابدن دور ایلدی اصلی بودر که برکسه یه بردو لتلودن
 40 کسوت نیاز اولدخی و عد ایلکله و عدنه فریفته اولوب اکنده اولان اسکی لباس لرینی طرح ایلدکد نصکره دولتلو
 41 اخلاف و عد ایلکله بیچاره عربان قالدقده کلام مزبوری ایراد ایلدی (الغدفلة) سبجله وزنده وسعتلو نسنه یه

1 دینور تانیثی موصوفی اعتباریله در یقال رجة وملاءة غدفة ای واسعة وملاءة ثمامه وزنده ایکی شقه دن
 2 دیکلمش چارشفه دینور (الغدافل) علابط وزنده قویربغک تویبری کور و فراوان اولان دوهیه یاخود قوچه
 3 دینور یقال بعیر اوکبش غدافل ای کثیر شعر الذنب (الغدفة) دحرجه وزنده برآدم دائمًا اکل و شربله یاخود
 4 اکل و جاعله اوغراشقی معناسنده در یقال غدفل الرجل اذا وقع فی الاهیغین (الغرلة) غینک ضمیمه ذکرک
 5 باشنده سنت اوله جق دری به دینور قلفه معناسنه (الاجرل) اقلف وزنده و مرادفیدرکه ستسز کشی به
 6 دینور یقال رجل اجرل ای اقلف واجوزلق بوللق یله دینور یقال عام اجرل ای محضب و وسعتلو درلکه
 7 دینور یقال عیش اجرل ای واسع (الغرل) کتف وزنده اوزون مزراره دینور یقال رخ غرل ای طویل و بنیه
 8 و خلقتی صالحی و سلپوک آدمه دینور یقال رجل غرل ای المسترخ الخلق (الغریل) حذیم وزنده حوض
 9 دیننده قلان چاموره دینور و توزه دینور غبار معناسنه و شول چاموره دینور که سیل صوی کتوروب یرک یوزنده
 10 یاریلوب قالمش اوله کرک یاش و کرک قوری اولسون و هر بتون طرفتی حیوانک سموکنه دینور و شول کوله
 11 دینور که صوی چکیلوب دیننده دامیص یعنی ایت بالغی دیدکاری سیاه خرده بوجکار قالمش اوله که آنده قلان
 12 صویک ایچیکه امکان و صلاحیتی اولیه و شیشه نک دیننده قلان یاغ مقوله سنک پوصه سنه و طور طوسنه دینور
 13 (الغريلة) دحرجه وزنده اون و سائر نسنه بی قلیور لیوب اله مک معناسنده در یقال غرل الدقیق اذا تخله * قال الشارح
 14 ومنه المثل * من غرل الناس نخلوه * یعنی خلق قلیور لیان کسه بی خلق دخی اون کبی الرلر و کسمک معناسنده در یقال
 15 غرله اذا قطعه و قتل عام ایلک معناسنه مستعملدر یقال غرلهم اذا قتلهم و طحنهم (المغربل) مدرج وزنده
 16 دون و خسیس و الحیق شخصیسه دینور یقال رجل مغربل ای دون خسیس و لاشه سی شیشوب قبارمش مقتوله
 17 دینور و تبه و خاکسار و بر باد اولمش ملک و سلطنته اطلاق اولنور (الغریال) قرطاس وزنده معروفدر که ترکیده
 18 تحریفله قلیور دیرلر و دف و دایره دیدکاری چالقی به دینور و قوغچی و نمام شخصیسه اطلاق اولنور (الغرزحلة)
 19 حای مهمله ایله قندحره وزنده دکنکه دینور عصامعناسنه * شارحک و صفتنه کوره صویبه و صویمانتی تعبیر اولنان
 20 یوخون دکنک اوله جقدر (الغرقة) قافله دحرجه وزنده باشه بدن صو دوکک معناسنده در یقال غرقل الرجل
 21 اذا صب علی رأسه الماء بمرّة و یمرطه ایکدین اولق و قاون و قار پوز یوصالمق معناسنده در یقال غرقل البیضة
 22 و البطح اذا فسد مافی جوفهما (الغرمول) زنبور وزنده ذکره دینور علی قول یوخون اوله رق سلپوک اولانته دینور
 23 هنوز ختان اولزدن مقدم (غرمل) قنقد وزنده یعقوب نام محدثک پدیری اسمیدر (الغرامیل) بر نیچه قزل طپراقلی
 24 بارلره اطلاق اولنور (الغزل) عزل وزنده ایلیک اکیرمک معناسنده در یقال غزلت المرأة القطن غزلا من الباب
 25 الثانی و غزل اکیرلمش ایلیکه دینور مغزول معناسنه (الاعتزال) افتعال وزنده غزل معناسنده در یقال اغترلته
 26 بمعنی غزلته (الغزل) رکع وزنده و (الغوازل) ایلیک اکیرن خاتونلره دینور مفردی غزله در یقال نسوة غزل
 27 و غوازل ای تغزلون الغزل (المغزل) میلم حرکات ثلاثیه و زایل قحیله ایلیک اکیره جک آنده دینور که ایلیک اوله جقدر
 28 فارسیده دوک دینور (الاجرال) همزه نک کسریله ایلیک اکیررکن مغزلی چورمک معناسنده در یقال اجرل
 29 الغازل اذا ادار المغزل (المغیزل) مصغر بنیه سیله انجه سنجیه اطلاق اولنور (المغازلة) مفاعله وزنده نسوانله
 30 عاشقانه خورطه ایدوب ارشمک و ملاطفه ایلک معناسنده در غزال معناسندن مأخوذدر یقال هو یغازل النساء
 31 ای یجادئهن و بر نسنه یه پک یقین اولوب چاتمق معناسنده در یقال غازل الاربعین اذا دنی منها (الغزل) قحیتله
 32 معنای اولدن اسمدر نسوانله عاشقانه لطیفه به و خورطه به دینور و مصدر اولور زانله آفته لک و جهیله
 33 قوشمق معناسنده در یقال غزل فلان بها غزلا من الباب الرابع اذا حادئهن و آهونک آکسه سنه دوشوب قووان تازی
 34 آهوی شکاردن قاتر اولق معناسنده در برحیثله که یشوب آله جغی آنده آهو خوفندن باغرمغله یا پشمیوب تهی عدول
 35 ایلیه یقال غزل الکلب اذا فتره و هو ان یطلبه حتی اذا ادرکه ثغا من فرقه انصرف عنه (المغزل) مقعد وزنده
 36 عزل کبی بودخی اسمدر زانله عاشقانه صحبت و لطیفه به دینور (التغزل) تفعل وزنده زانله صحبت و الفتد تکلف
 37 ایلک یعنی تکلفه حاصل قلمق معناسنده در یقال تغزل فلان اذا تکلف للمغازلة بالنساء (الغزل) کتف وزنده
 38 دائمًا نسوانله عاشقانه ارشوب مغازله ایدن زندوسته دینور یقال هو غزل ای متغزل بالنساء و هر نسنه دن عاجز
 39 و ضعیف اولان آدمه دینور که اصلا بر شیک اداره سنه قدرتی اولیه یقال رجل غزل ای ضعیف عن الاشياء
 40 (الاجرل) اجر وزنده شول جایه دینور که اصابت ایلدیکی علیک خریم کبی کریبانی صالیورمیه یقال اصابت
 41 حی اجرل وهی ما كانت معتادة للعلیل متکررة بوراده تذکیر مرض تصویره در (الغزال) سحاب وزنده

(شول)

1 شول آهو یاوریسنه دینورکه حرکت ایدوب کز مکه باشلمش اوله علی قول طوغدیغی آندن چاق کرکی کبی
 2 سکرتمک درجه سنه وارنجه اطلاق اولنور جچی غزله وغزلان کلور غینلرک کسرلیه یقال رأیت غز الا وهو
 3 شادن حین بتحرک ویمشی اومن حین یلد الی ان یبلغ اشد الاحضار (المغزل) محسن وزنده غزالی اولان
 4 کیکه دینور وصف خاصدر یقال ظبیه مغزل ای ذات غزال (الغزاة) صحابه وزنده کونشه اطلاق
 5 اولنور خیوط الشمس تعبیر اولنان شعاعی ایلمک غزل ایدرکی احداث وتمدید ایلدیکیمون اطلاق اولندی
 6 علی قول طلوعی آنده وعند البعض ارتفاعی هنگامنده اطلاق اولنور وبعض عندنده عین الشمس
 7 یعنی چشمه آفتابه اطلاق اولنورکه کونشک اوزی ومنشأ شعاعیدر یقال طلعت الغزاة ای الشمس او عند
 8 طلوعها او عند ارتفاعها او عین الشمس * شارح دیرکه بونده غربت الغزاة دیمک جائز دکلدر دیو حریری
 9 وزخمشری تصیص ایلدیلر لکن مؤلفک قول اولنه کوره جائزدر وغزاله برخاتونک اسمیدر وبعض حرف تعریفی
 10 مخدوف اولور وبرنوع نبات ایدیرکه حلاوتلو اولغله هر حیوان انی اکل ایدر ومخطم بن ارقک فرسی اسمیدر
 11 وغزاة الضحی وغزالات الضحی قوشلق وقنتک اولنه یاخود کونش ریوزنه یا یلدقدنصرکه جه اولان وقته
 12 دینورکه کنج قوشلق تعبیر اولنور وعلی قول قوشلغک اولندن خس نهار کذران ایدنجه قدر اطلاق اولنور
 13 تقول لقیته غزاة الضحی وغزالات الضحی ای اولها او بعید ماتبسط الشمس وتضحی او اولها الی مزی
 14 خس النهار پس غزالات او ان اعتبارینه مینیدر (غزال شعبان) ربوجکدر (دم الغزال) طرخونه شبیه حریفیلو
 15 بر نبات ایدیر قزل سود لکن کبی صوی او لغله نسوان اعراب آنک صویله قولرینه بلازک طرزنده خطوط چورر لر
 16 وغزال بر عقبه نک اسمیدر وغزال وغزاله اسمیدندر (الغزیل) ربیع وزنده هبیره بن عبد یغوثک جدی اسمیدر
 17 (دائرة الغزیل) بلخارث بن ربیع قبیله سنه مخصوص بر موضعدر (المغازل) میمک قحیله خرمن عربه سنک عمودلرینه
 18 دینورکه مراد ایلکری اوله جقدر * مؤلف طوس قضاسنده واقع غزاله نام قریه دن سکوت ایلدی اول قریه امام
 19 ابو حامد الغزالی علیه الرحه حضرتلرینک مولدی اولغله نسبتی اورایه در بونده زایک تشدید خطادرنه که
 20 مصباحده منصوصدر (الغسل) غینک قحی وضمیله یا یقیمق معناسنده یقال غسل التوب غسلان الباب الثاني
 21 اذا طهره بالماء بعضل عندنده غینک قحیله مصدر وضمیله اسمیدرکه یا یقیمغه ویا یقیمغه دینور وغسل بر آدمی
 22 دوکوب وجودنی آجتمق معناسنده مستعملدر یقال غسله اذا ضربه فاجمع وجوق جاع ایلک معناسنده مستعملدر
 23 انسان و حیوانده استعمال اولنور یقال غسل المرأة اذا جامعها کثیرا ویقال غسل الفحل الناقه اذا اکثر
 24 ضرابها وآت یک ترمک معناسنده مستعملدر یقال غسل الفرس علی المجهول اذا عرق (الغسل) امیر وزنده
 25 والمغسول یا یقیمش نسنه به دینور جچی غسلی وغسله کلور قتل وقتلاء کبی مؤتئده غسل وغسبله دینور
 26 شارح دیرکه اگرچه فعل بمعنی مفعولده تدکیرو تأنیت مساویدر لکن بونده غلبه اسمیله تاه داخل اولان صفت
 27 مجراسنه اجرا اولندی نطیحه کبی وبونک جچی غسلی کلور سکاری کبی (المغسل) مقعد وزنده و (المغسل) منزل
 28 وزنده و (المغسل) معتبر وزنده که اسم مکاندر خاصه میت غسل اولنان یره دینور * شارح دیرکه مغسل غسل
 29 ایده جک یره ده دینور (الاغتسال) افتعال وزنده بدنی یا یقیمق معناسنده درکه یونمق ویا یقیمق تعبیر اولنور
 30 یقال اغتسل بالماء اذا غسل بدنه وتون بدنه طیب سورتمک معناسنده مستعملدرکه کرکی کبی ترشح ایدر وجهله
 31 سورتمکدن عبارتدر یاغه چدی تعبیر اولنور یقال اغتسل بالطیب اذا تنضح وآت کرکی کبی ترمک معناسنده مستعملدر
 32 یقال اغتسل الفرس اذا عرق (الغسل) غینک ضمیله اسمدر یونوب یا یقیمغه دینور غسل شرعی معلومدر
 33 ومنه الغسل فرضه کذا وغسل اغتسال اولنه جق صویه دینور اکل اولنه جق نسنه به اکل دینکری کبی تقول
 34 سکیت له غسلای ماء ایغتسل به (الغسل) و (الغسل) غینلرک کسرلیه و (الغسل) صبور وزنده و (الغسل)
 35 تنور وزنده بونلر ده اغتسال اولنه جق صویه دینور وخطمی به یعنی کندیسبله نسنه غسل ایده جک خاتم چکنه
 36 وچوغان مقوله سنه دینورکه اعرابک صابونلریدر بوجهته صابونه ده اطلاق اولنور وغسله غینک کسرلیه مطلقا
 37 طیه وسورینه جک دهنه اطلاق اولنور ونسوان صاچلرینی طرارکن یومشتمق ایچون صاچلرینه صاچدقلمی عبیر
 38 مقوله سنه دینور وغسل وغسله کذلک غینلرک کسرلیه باش یا یقادقلمی نسنه به دینور مرسین وخاتم چچی
 39 وچوغان وکل تعبیر اولنان چامور کبی ومرسین پیراغنه دینورکه بعض طیهله ترکیب ایدوب نسوان صاچلرینه
 40 سورنورلر (الغسالة) تمامه وزنده نسنه یا یقیمق صویه دینور ویا یقیمش نسنه نک صویه دینورکه یا یقیمدی
 41 تعبیر اولنور ومغسول اولان ثوب مقوله سنه دینور (الغسلین) غینک کسرلیه بودخی مغسول اولان ثوب مقوله سنه

دینور و اهل جهنمک محترق اولورکن دریلرندن سیلان ایدن چرکابه دینورکه یاقندی منزندهدر قال تعالی
 * ولاطعام الا من غسلین * وهو ما یسبل من جلود اهل النار ویک آسی وکرمناک نسنه به دینور وجهنمده برشجرک
 آدیدر شارحک بیانته کوره فعلین وزندهدر یاه ونون زاندرمبالغه بی متضمندر (المغسل) منبروزنده کندیسيله
 نسنه غسل اولنه جق آله دینور طاس و ابریق کبی (التغسیل) تفعلیل وزنده چوق ججاج ایلک معناسنه
 مستعملدر بقال غسل المرأة اذا جامعها کثیرا وغسل اعضاء خصوصنده مبالغه ایلک معناسنه در اسباغ وضوء کبی
 یقال غسل الاعضاء اذا بالغ فی غسله (المغسل) غینک کسریله و (المغسل) صرد وزنده و (المغسل) امیر
 وزنده و (المغسل) غینک ضمیه همزه وزنده و (المغسل) منبروزنده و (المغسل) سکیت وزنده دیشی به چوق
 آشجی آیقر آته و پوغور دوه به دینور علی قول چوق آشوب کبه اتمز اولانه دینور یقال فحل غسل وغسل
 وغسیل وغسلة ومغسل وغسیل ای کثیرالضراب او یكثر الضراب ولا یلقح و بواتسانده دخی استعمال اولنور
 (المغاسل) میک قحیله یمامده نیچه و ادیلره اطلاق اولنور (غسل) غینک کسریله بنی اسد دیارنده بر موضعدر
 (ذات غسل) بر موضع آخردر (غسل) غینک ضمیه سمیراء نام محلك صاغ طرفنده بر موضعدر آنده بر صو اولمغله
 اکا غسله دخی دیرلر (غسله) قحیاته تیماء نام محل ایله طی قبیله سنه مخصوص اجا و سلی نام طاغزلک پیننده بر طاغک
 آدیدر (المغسولة) فتو له وزنده حصص قربنده برقریه آدیدر (المغسولة) منزله وزنده مدینه ده بر جبانته اسمیدرکه
 آنده اثواب غسل ایدرلر (ابو غسله) غینک کسریله قوردک کنیه سیدر (الاجسال) همزه نك کسریله ارکک حیوان
 دیشی به چوق آشقی معناسنه در یقال اغسل الفعل اذا اکثر الضراب (المغسویل) غینک قحیله بر نوع اوتدرکه
 چوراق یرلده اولور (المغسولة) سین مهمله ایله دحرجه وزنده صوی بی طلازیدوب صاور مق معناسنه در یقال
 غسیل الماء اذا ثوره (المغسل) شین مجمه ایله جعفر وزنده تلکی به دینور (الاضغیلال) ضاد مجمه ایله
 اخضیلال وزنده و مراد فیدرکه اغاجک برک و شاخلری کور و فراوان اولمق معناسنه در یقال اغضالت الشجرة
 اذا اخضالت (الغطل) غینک قحی و طانک سکونیه کوك یوزینی بلود قیلابوب هوایی ظلت بور میک معناسنه در
 یقال غطلت السماء یومنا هذا غطلا من الباب الاول اذا طبق دجنها (الاضطال) همزه نك کسریله غطل معناسنه در
 یقال اغطلت السماء بمعنی غطلت (الغطل) قحیتینه کیچه پک قرا کو اولمق معناسنه در یقال غطل اللیل غطلا
 من الباب الرابع اذا التبتت ظلمته (الغیطول) طیفور وزنده هر طرفی طومش قیلابی ظلمته دینور و عسکرک قارشق
 جفلتی و غریوو فریاد لرینه دینور و قرا کولغه دینور (الغیطلة) غینک قحیله غیطول ایله ایکی معنای اخیرده مراد فدر
 و امن و آسایشله اولان اکل و شرب و فرح و سروره دینور یقال هو فی غیطلة ای اکل و شرب و فرح بالامن و کوزی
 او یقو باصفحه دینور تقول اخذت فی الغیطلة ای غلبه النعاس و غیطلة اللیل کیچه قرا کولغی چوککدن عبارتدر یقال
 اعتکرت غیطلة اللیل ای التجاج سواده و مال مطغی به دینور * شارح دیرکه مطغی کله سی اطغان اسم فاعلدرکه طغیان
 ایدر یچی یعنی صاحبنه باعث بطر و طغیان اولان مال دیمکدر بوراده مرام بودکدر بلکه طغی ماده سندن مأخوذدرکه
 صغر مقوله سنک باغرسنه دیمکله مال مطغی اکوز و جاموس مقوله سی باغریچی مال دیمک اولور و بو امام
 فرآه مرحومدن منقولدر و غیطله نعیم دنیاه اطلاق اولنور یقال له غیطلة ای المال المطغی * مترجم دیرکه
 بوراده طغیانله جل ایلک شارحک تحریرندن ارجم ظن اولنور زیرا اطغان مال قسمنک همان صفت خاصه سیدر
 حتی نیچه احادیثه وصف اوله رق واردر از جمله اشبو * ان لعل طغیاننا کطغیان المال * حدیثنده مصرحدر
 و بومعنا متبادردر و بومحلی صاحب اساس تصریح ایلشدر حیث قال ابطرتهم غیاطل دنیا ای نعمها المترادفة
 پس مؤلفک و نعیم دنیا قولی عطف تفسیر اولور اتمی * و غیطله بری برینه صار شمش چتلقی کور اغاجلغه دینور
 و ایلغین اغاجلغه دینور و جاعت انسانی به دینور و سودلو کیکه و اینکه دینور (القیطل) حیدر وزنده کدی به
 دینور ستور معناسنه و غیطل الضحی قوشلق و قندن شول زماندرکه کونش مشرقدن اول درجه به کلدکده
 مغرب طرفندن ایکندی وقتنک درجه سنه کلش هیئتنده اولورکه نهاریک طلوع شمسدن عشرنه قریب وقت
 اولور بعض نسخده ظهر عنوانیه مر سوم اولمغله اولیه وقتنک درجه سنه کلش کبی اولورکه زواله قریب زمان
 اولور بوکه کوره قوشلقک نهایتی زمان اولور بقال جاء فی غیطل الضحی وهو حیث تكون الشمس من مشرقها
 کهیئتها من مغربها وقت العصر او الظهر (الغیطلة) تقدیم طایله دحرجه وزنده بر آدم مال وحشم و نعمت
 خصوصنده رفاه و وسعت اوزره اولمق معناسنه در یقال غیطل الرجل اذا اتسع فی ماله و حشمه و صغرا کوب صاتمق
 معناسنه در یقال غیطل الرجل اذا جعل تجارته فی البقر و ناس بلند آوازه شماطه ایدرک لاقردی به طالمق معناسنه در

(یقال)

1 يقال غطيل القوم اذا افاضوا في الحديث وارتفعت اصواتهم (العوطالة) غيئك ضميئه وانجديه وجزاره دينور
 2 (الاغطيلال) اخضيلال وزنده برنسنه قات قات برى برينك اوزرينه بنكشيوب چوكك معناسنه در امواج
 3 بحر كبي وسحاب متراكم كبي يقال اخطأ الشئ اذا ركب بعضه بعضا (الغفول) فاليه شمولى وزنده برنسنه ي
 4 قلت تخفظ وتفظدن ناشى سهو وترك املك معناسنه در يقال غفل عنه غفولا من الباب الاول اذا تركه وسهى
 5 عنه (الاغفال) همزه نك كسريه غفول معناسنه در يقال اغفله بمعنى غفل عنه وبعضه ديديكه غفل الرجل
 6 صار غافلا معناسنه در وغفل عنه واغفله وصل غفلته اليه معناسنه در * مؤلف عقل مادّه سنده ما اعقله
 7 عنك عبارتنى ثبت ايلديكيچون جوهرى به تعرض وصواب اولان ما اغفله عنوانده اولقدر ديوب و بوراده آنى
 8 ثبت ايلدى سيرا فى توجيهنه كوره كلام مزبور بر كلام سابقه مبنيدر مثلا متكلم مخاطبه زيد ليس بغافل عنى
 9 ديوب مخاطب دخى بلى ما اغفله عنك انظر شيئا يعنى تفقد امرك ديمش اوله كه بوباده شك وشبهه يوقدر
 10 على التحقيق زيد سندن غافل دكدر ديمك اولور پس ضيق وقت ياخود اهتمام ايجون انظر كلمه سنى حذف
 11 ايلشدر فلينظر (الغفلة) تيره وزنده و (الغفل) فتحينله و (الغفلان) غيئك ضميئه اسمدر غافللك معناسنه در
 12 (التغافل) تفاعل وزنده و (التغفل) تفعل وزنده عن قصد غفلت كوستورمك معناسنه در يقال تغافل
 13 الرجل وتغفل اذا تعمد الغفل (التغفل) تفعل وزنده بر آدم برنسنه ايله مهم اولميو ب غافل وبخبر كندى
 14 طالنده ايكن على الغفلة اوزرينه وارمق ياطوتمق معناسنه در كه غافلتمك وغافل اوله مق تعبير اولور يقال غفل
 15 فلانا اذا كفاه وهو غافل لايعى بشئ وسترايملك معناسنه در يقال غفله اذا ستره (المغفل) معظم وزنده
 16 رشد و فظنتدن بي بهره آدمه دينور يقال رجل مغفل اى لافظنتله وبرجل اسميدر (الغفول) صبور وزنده
 17 بون وابله ناقه به دينور كه كيمك ياوريسى كلوب كنديدن امرسه امزير اوله يقال ناقه غفول اى بلهء (الغفل)
 18 غيئك ضميئه شول كسه به دينور كه خيرى مأمول وشترندن احتراز اولنيمه يعنى نه خيريه ونه شره رار اوله يقال رجل
 19 غفل اذا كان لا يرجى خيريه ولا يئخشى شره ونشان و علامتى اولميان قار او قنه ويوله وسائر نسنه به دينور و اثر عمارتى
 20 اولميان ارضه دينور و تغامسى اولميان دابه به دينور ونصيب و غرامتى اولميال قار او قنه دينور كه مهمل اولور و حسب
 21 و شرفى اولميان خامل ويوجود آدمه دينور يقال رجل غفل اى لاحسباله وشاعرى نامعلوم اولان شعره دينور
 22 وشاعر مجهوله دينور ودوه نك تويلرينه دينور اوبار ابل معناسنه (المغفلة) مرحله وزنده عنقه معناسنه در كه
 23 آلت دوداق ايله ذقن بيننده مجتمع اولان طوب قلره دينور جوهرى وهمندن ناشى آنك ايكى جائيله تفسير ايلدى
 24 شارح ديدكه نهايه ده رأى رجلا توضحاً فقال عليك بالمغفلة والمنشلة حديثك تفسيرنده مغفله عنقه ايله مينيدر
 25 زيرا وضوء حالنده غفلت محلى اولمغه احتياطله امر ايلديلو ومنشله سرچه پرمغنده خاتم طوران محلدن (غافل)
 26 عبدالله بن مسعود رضى الله عنه حضرت تريك جدى اسميدر وبر موضع آديدر وغافل بن صخر برادر قريم
 27 بن صاهله در (غفيله) جهينه وزنده عربدن بر بطندر وغفيله بن عوف سكون قبيله سنك نسى رجالنددر
 28 وغفيله بن قاسط ربيعه رجالنددر وغفيله بنت عامر بن عبدالله بن العويج العدويه در وهيب بن مغفل كه محسن
 29 وزنده در اصحابنددر (الغفل) فتحينله بول و چوق رفاه و رفاغتلو ماله و ديرلكه اطلاق اولنور باعث غفلت
 30 اولديغيجون يقال هو فى غفل من العيش اى كثير رفيع واسع (بنوالمغفل) معظم وزنده بر بطندر وكامل
 31 بن غفيل كه زيرو زنده در محدندر (الغل) و (الغلة) غيئك ضميئه و (الغلل) فتحينله و (الغليل) ازبوزنده
 32 صوسزلفه على قول شدته دينور كه بك صوسزلقدر ياخود صوسزلقدن جوفك يانوب كويتمسنه دينور يقال
 33 اخذ الغل والغلة والغليل اى العطش او شدته او حرارة الجوف وغل و غله مصدر اولور صوصه مق
 34 ياخود صوسزلقدن ايجريسى كويتمك معناسنه يقال غل الرجل على المجهول غلا و غلة اذا عطش واشتد
 35 او احترق جوفه فهو غليل ومغلول ومغتل (الغالت) تشديد لامله و (الغلان) علان وزنده صوسز دوه به دينور
 36 بناء آتيدندر يقال بعير غال و غلان اى عطشان (الغلة) غيئك فتحيله دوه بك صوسز قالمق معناسنه در
 37 يقال غل البعير غلة من الباب الرابع اذا عطش شديدا (الاعتلال) افتعال وزنده بودخى دوه بك صوصه مق
 38 معناسنه در يقال اغتل البعير بمعنى غل وبركسه غاليه سورتمك معناسنه در يقال اغتل بالغالية اذا طيب بها
 39 و ايجمك معناسنه در تقول اغتلت الشراب اذا شربته وثياب آتندن برثوب دخى كيمك معناسنه در تقول اغتلت
 40 الثوب اذا لبسته تحت الثياب وقبونره غل و غلاله ديديكى مرض او غرامق معناسنه در يقال اغتلت الغنم اذا اخذته
 41 الغلل والغلاله كاسيدكر (الغليل) غليل وزنده صوسزلفه دينور كه ذكر اولندى و قلبده مضمر اولان حقد

1 وکینه به دینور و مصدر اولور کاسید کر و یونجه ایله قارشق خرما چکر دکنه دینورکه ناقه به و پرلر و درونده
 2 جایکیر اولان عشق و حزن و اندوه و تاسه حرارتنه دینور یقال فی قلبه غلیل ای حرارته الحب و الحزن (الغل)
 3 غینک کسریله بودخی غلیل کبی درونده مضمر اولان کینه به دینور یقال بقلبه له غل و غلیل ای حقد و مصدر
 4 اولور بر آدمک درونی برکسه به کیندار اولمق و کین باغلقی معناسنه یقال غل صدره غلا و غلیلا من الباب
 5 الثانی اذا حقد و ضغن (الاعلال) همزه نك کسریله خیانت ایلک معناسنه در یقال اغل الرجل اذا خان
 6 و دوه بی ایوجه قاندر میوب صوسز قومق معناسنه در یقال اغل الابل اذا اساء سقیمها فلم ترو و قد غلت
 7 الابل کما ذکر و قصاب دری بی یوزرکن اتنی و یاغنی کسری کی صیرمیوب دریده برزینی آلیقومق
 8 معناسنه در یقال اغل الجازر فی الجلد اذا اخذ بعض اللحم و الشحم فی السلخ یعنی و ترک بعضه ملتزقا
 9 بالجلد و بر آدمک قیونلری پک صوصه مق معناسنه در یقال اغل فلان اذا اغتلت غنمه ای عطشت و دره
 10 غلان دیدکلی نبات بتورمک معناسنه در یقال اغل الوادی اذا انبت الغلان و بر آدمک غله و محصولی
 11 ایرشتمک معناسنه در یقال اغل القوم اذا بلغ غلتهم و بر نسنه به دیکه دیکه شدتله باقق معناسنه در
 12 یقال اغل البصر اذا شد النظر و تولا محصول و برمک معناسنه در یقال اغلت الضیاع اذا اعطت الغلة
 13 مؤلف بونی تکرار ایشدر و بر آدمی خیاته نسبت ایلک معناسنه درکه فلان خایندر دیمکدن عبارتدر یقال اغل
 14 فلانا اذا نسبه الی الغلول و الخیانه (الغلول) قعود و زنده مطلقا خیانت ایلک و عند البعض غنیمت ماننه مخصوص صدر
 15 یقال غل الرجل غلولا من الباب الاول اذا خان او هو خاص بالفی (الغل) غینک فتحیله ادخال ایلک معناسنه در
 16 یقال غله فی الشئ غلا من الباب الاول اذا ادخله و داخل اولمق معناسنه لازم اولور یقال غل فیله اذا دخل
 17 و اثواب التندن غلاله کیمک معناسنه در یقال غل الغللة اذا لبسها و صاچک دیلرینه دهن و طبیب صوقشدر و ب
 18 او یوشدرمک معناسنه در یقال غل الدهن فی رأسه اذا ادخله فی اصول شعره و بر آدمک بصری سمت صوابدن
 19 صاعق معناسنه در یقال غل بصره اذا حاد عن الصواب و اذا جازر الغلندن صواقوب کتمک معناسنه در یقال
 20 غل الماء بین الاشجار اذا جرى فیها و جماع ایدن آدمک ذکر ی پک بیوک اولغله عورتک فرجنی طیطلو طیقماق
 21 معناسنه در یقال غل المرأة اذا حشاها یعنی و لایکون الا من ضخم و بر آدمک بیونته یا لانه دمور لاله پکچورمک
 22 معناسنه در یقال غل فلانا اذا وضع فی عنقه او یده الغل و عربلرک ماله ال و غل قوللری بدما درال و غل کله لری
 23 ماضی مجهول در ال قفاسندن قاقیلوب دفع اولنه و غل دیوانه اولوب بیونته طوق و لاله پکچور یله دیمکدر و بوراده
 24 ماء لفظی نفسندن عبارتدر (الغلة) دحرجه و زنده ادخال ایلک معناسنه در یقال غلغل فیله اذا ادخل و تبرتیز
 25 یوریمک معناسنه در یقال غلغل الرجل اذا اسرع و غلغله نیچه طساغ یوللریدرکه جبل ریاندن برو کلورلر
 26 و بر موضع آیدر (الاتفال) انفعال و زنده و (التغلل) تفعل و زنده و (التغلغل) تزلزل و زنده بر نسنه نك ایچنه
 27 صوقیلوب کیریمک معناسنه در یقال اغل فیله و تغلل و تغلل اذا دخل و تغلل و تغلل غالیه سورتمک معناسنه در
 28 یقال تغلل بالعالیه و تغلل اذا تطیب بها و تغلل تیز تیز یوریمک معناسنه در یقال تغلل الرجل اذا اسرع
 29 (التغلل) تفعل و زنده برکسه به غالیه سورتمک معناسنه در یقال غلله بالعالیه اذا طیبه بها (الغلة) کتابه
 30 و زنده و (الغلة) غینک ضمیمه قفتان و اوستلک آلتندن کیدکلی نیمتن لباسه دینورکه زیون و اتاری و ایچلک
 31 وزره کوملکی مقوله سندر یقال برزت فلانة فی غللة و هو شعار یلبس تحت الثوب و غلاله عظامه
 32 معناسنه درکه قاریلرک بیوک کورتمک ایچون لباس آلتندن قیچلرته باغلندقلری بوغچه در و دمور حلقه نك
 33 ایکی اوچلرنی قاوشدر و ب وصل ایده جک برچنه دینور (الغل) غینک ضمیمه محبوس و مجنون بیونته و لانه
 34 پکچور دکلی دمور طوقه و لاله به دینور جمعی اغلال در (الغلة) غینک فتحیله صوصه مق معناسنه درکه ذکر اولندی
 35 و اسم اولور بر نسنه نك دخل و حاصلاته دینورکه محصول تعبیر اولنور خانه کراسی و اجر غلام و فائده ارض
 36 مقوله سی حاصلاتدن عبارتدر یقال اخذ غلته و هو الدخل من کراء دار و اجر غلام و فائده ارض (المغلغة) مدحرجه
 37 و زنده بر شهردن بر شهره مرسل و محمول اولان رساله به اطلاق اولنور یقال رساله مغلغة ای محموله من بلد الی بلد
 38 (الغلان) غینک ضمیمه طلخ نام میشه اناج نك منبتلرته علی قول درین و چقوردر لره دینور مفردی غال و غلیل در
 39 و بر نوع نبات معروف اسمیدر بونک مفردی غال در (الغلائل) حلائل و زنده زرهلره دینور علی قول حلقه لره اوچلرینی
 40 قاوشدر و ب وصل ایده جک برچینه دینور یا خودیزره کوملکریته دینورکه زره آلتندن کیلور مفردی غلیله در (الغلل)
 41 فتحینله و (الغلة) ثمانه و زنده قیون و یکی قسمنه مخصوص بر مرض اسمیدر مملرینی ایوجه صاغمیوب بقیه

(ترکندن)

1 تر کندن حادث اولور (غلغل) هد هد وزنده بحرین نواحیسنده برطاغدر (غلائل) علابط وزنده بلاد
 2 خراعه دن بر بلده در (المغتل) مختل وزنده صوسز تشنه کسه یه دینور و مشتاق و ارزومند معناسنه مستعملدر
 3 تقول انا مغتل الیه ای مشتاق (الاستغلال) برآمده برکسه کندی ایچون غله قزاق تکلیف ائلك معناسنه در یقال
 4 استغل عبده اذا کلفه ان یغل علیه و غله موقندن غله آلق معناسنه در یقال استغل المستغلات اذا اخذ غلتها
 5 (الغلول) صبور وزنده راحة الخلوم کبی چیمکسزین جوفه داخل اولان طعامه دینور یقال نعم غلول الشیخ
 6 هذا وهو الطعام الذی یدخله جوفه (العمل) غینک قحی و میمک سکونیه دباغت اولنه جق دری بی دباغت
 7 ایدرکن افساد و تباہ ائلك علی قول تویی و یوکی چوریوب طاغلق ایچون انباشته یه باصمق یا خود تعفن ایدوب
 8 کوشمکه تویی آسان یولمق ایچون قومه کومک معناسنه در یقال غل الادیم غلا من الباب الاول اذا فسد او جعله فی غمة
 9 لیفصح صوفه او دفنه فی الرمل فیسترخی فینتف شعره كذلك چاپک نضج بولوب ادراک ائلك ایچون خرما قور یغنی
 10 اورتوب باصمق یا خود یره کومک معناسنه در یقال غل البسر اذا غمه و بر آدمی ترلمک ایچون اورتوب بوریمک
 11 معناسنه در یقال غل فلانا اذا غطاء ليعرق و برنسنه بی اصلاح ائلك معناسنه در یقال غل الشیء اذا اصلحه و اوزم
 12 ساقملرینی بری برینک اوزرینه استف ایدوب دیزمک معناسنه در یقال غل العنب اذا نضد بعضه علی بعض و او تدر
 13 کورلکندن بری برینک اوزرینه بنگشمک معناسنه در یقال غل النبات اذا ركب بعضه بعضا و غل بر موضع
 14 آدیدر (الانفعال) انفعال وزنده ذکر اولنان غل ادیم معناسندن علی الاختلاف مطاوعدر یقال غل الادیم
 15 فائعمل (الععمل) قحمتینله صار قینک بری بری اوزره کزندن ناشی یاره صقیلوب آتمق معناسنه در یقال غل
 16 الجرح غلا من الباب الرابع اذا فسد یعنی من تراکب الجبائر (الععمل) امیروزنده بری برینک اوستنده بتمش
 17 بغداد ایچق اوتنه دینور (الععملول) زبوروزنده اغاجلق دره یه دینور علی قول عرضی آزجه اوزون اوزادی دره یه
 18 دینور که اغاجلری و اوتلری بری برینه صار یلوب چتلق اوله و یوکسک تیه یه دینور و مطلقا طوب و مجتمتع نسنه یه
 19 دینور که مظلم و متراکم اوله کرک اغاجلق و کرک بلود و کرک قرا کولق اولسون حتی او طه نك کوشه سی بو هیئنده
 20 اولغله اکا دخی اطلاق اولنور و برنوع سبزه اسمیدر که طبخ و اکل اولنور بوسبزه قناری اوله جقدر که ارمیلر
 21 خیاری و سلوکلی پنچار دیدکار یدر (الععمل) تعقل وزنده بولامق معناسنه در یقال تعمل الشیء اذا توسع
 22 (ععملی) چیزی وزنده بر موضعدر (الععملول) بی نام و نشان اولان آدمه اطلاق اولنور یقال رجل معمول
 23 ای حامل (العنبول) زبوروزنده بر قوش آدیدر (العنبل) تایی فوقیه ایله جندل وزنده بی نام و نشان اولان
 24 آدمه دینور یقال رجل غنبل ای حامل (ام غنبل) صرتلانک کنیه سیدر (العنبل) قنقد وزنده قره
 25 قولاق دیدکاری جانوره دینور جمعی غناجل کلور (العنجلول) زبوروزنده بر جانوردر حقیقتی نامعلومدر
 26 (العندلانی) غینک و دالک ضمیمه ایری باشلو آدمه دینور یقال رجل غندلانی ای الضخم الرأس (العول)
 27 قول وزنلره هلاک ائلك معناسنه در یقال غاله یغوله غولا اذا اهلکه و برنسنه بی یابرکسه بی تا کهای اخذ
 28 ائلك معناسنه در یقال غاله اذا اخذه من حیث لم یدر و غول باش آغریسنه دینور یقال اخذه الغول ای الصداخ
 29 و سرخوشلغه دینور یقال شرب الخمر فاخذه الغول ای السكر و بعد مفازه معناسنه در یقال مفازة ذات
 30 غول ای بعد ورنج و مشتقت معناسنه در یقال هوّن الله علیک غول هذا السفر ای مشقته و اوبرق ایچق یره
 31 دینور و موز اغاجلغنه دینور و چوق طیراغه دینور و بر موضع آدیدر و غول الرجام راه مکسوره ایله بر
 32 بشقه موضعدر (الاغتبال) افتعال وزنده بودخی هلاک ائلك معناسنه در یقال اغتباله اذا اهلکه (العول)
 33 غینک ضمیمه سبب هلاک اولان نسنه یه دینو یقال وقع فی الغول ای اهلکته و یقال غالته غول ای اهلکته
 34 هلکته و آفت و داهیه یه دینور یقال اصابته الغول ای الداهیه و سعادة معناسنه در که تنها بیابانده بعض شکل ایله انسانه
 35 مرئی اولوب اضلال و تلاعب ایدن برجنس جن طائفه سنه دینور ترکیده قونجلیوز تعبیر اولنور جمعی اغوال و غیلان
 36 کاور غینک کسریله قال الشارح و فی النهایة و فی الحدیث * لا غول ولا صفر * ابن اثیر دیدیکه غول جن و شیاطیندن
 37 برجنسدر عرب زعم ایدر لکه غول تنها بیابانده انسانه صور مختلفه ایله متلون اوله رقی مرئی اولوب یولندن اضلال
 38 و اهلک ایدر بونک و جودینی فخر انام علیه السلام نفی ایلدی و بعضلر دیدیکه منفی اولان عین غول اولمیوب بلکه
 39 صور مختلفه ایله متشکل اوله رقی انسانه تسلطنی نفی ایلدی حتی اشبو * اذا تغولت الغیلان فبادروا بالاذان * حدیثی
 40 * لا غول ولكن السعالی * حدیثی قول ثانی بی مؤیددر * ته که مؤلف دخی بیان ایدر و غول سماندن ساقط اولان
 41 شهیدن مخلوق اولق اوزره مشهوردر قالدیکه واقعا بر آدم کیچلرده برتها محمله یا خود یولده بولنوب و هم

1 ووحشت پیدا ایلسه کوزینه اشکال مهوله ایله متشکل صورت خریبه تخیل ایدر حقیقتی واهمه نك فعلیدر و کرچه
 2 جن طائفه سنک و جودی شرما ثابتدر لکن قول تحقیق اوزره تسلط و اضراردن ممنوعدر در و روم ایلی اولکه سنک
 3 بعضی قطرنده جادو تعبیر ایتدکری شخص نقلیه کوره غول نوعنددر * ابن کمال و ابوالسعود و سعیدالدین
 4 حسنجانی فتواری اوزره ارواح خبیثه کندور ایله مناسبتی اولان اجساد خبیثه به دخول و تصرف ایدوب کندیلر کبی
 5 مردارزه اضرار ایدر لکن اهل ایمانه مسلط اوله مزله و دفعتک چاره سی دخی فتاوی مذکورده مشرو حدر
 6 انتهى * وغول ییلانه دینور حیبه معناسنه بونک جعی اغوالدر و جن طائفه سنک ساحره سنه دینورکه جادو تعبیر
 7 اولنور و اولومه دینور منیه معناسنه و بر موضع آدیدر و بر جنس شیطانه دینورکه انسانی اکل ایدر علی قول
 8 بو بر جانوردرکه بعضی عرب بادیه ده آتی کوروب بیلدیلر حتی تا بطن شرما لقبیله ملقب اولان کسه آتی قتل ایلشدر
 9 وغول الوان و اشکال مختلفه ایله متلون و متشکل اولان ساحر لره و اویلسی جن طائفه سنه اطلاق اولنور یاخود
 10 مطلقا مزیل عقل اولان شیئه دینور بو معناده غینک فتحیله ده جائزدر (الغوائل) غائله نك جمعیدر آفات
 11 ودواهی به اطلاق اولنور یقال اصابتهم الغوائل ای الدواهی و غائله الخوض حوض کدکنه و رخنه سنه
 12 دینورکه آندن صوبی تلفه جریان ایدر و غائله تا کید داهییه ایچون غول کله سنه صفت اولور تاه مبالغه ایچوندر یقال
 13 اتی غولا غائله ای امر ا داهییا منکرا (المغاولة) مفاعله و زنده مبادره و مسابقه معناسنه در تقول کنت اغاول
 14 حاجه ای ابادر * مترجم صحاح مبادله ایله بیان ایلکله ظاهرا نسخه سی غلط ایمش حتی نهاییه ده المغاولة المبادره
 15 فی السیر و اصله من الغول ای البعد عبارتیه مر سومدر (المغول) منبر و زنده بعضی قامچیلره پکوریلان
 16 دمور ناملویه دینورکه قامچی اکا غلاف منزلنده اولور قامچی صورتیه آنکله اوروب قطع و جرح ایدر لر و مشمل
 17 یعنی پاله طرزنده بر کونه آله دینورکه پاله دن انچه و اوزنجه اولور بوکه فارسیده بلسک و ترکیده پنیال و شیش تعبیر
 18 ایدر لر و اوزون نمرنه دینور و عند البعض مغول اکسه لی بر کونه انچه رک قلیجه دینورکه ترکیده کورده دیدکری
 19 اوله جقدرکه عربلرک جنبیه تعبیر ایتدکری دخی بو قسمنددر بو آتی قتا کتر قولنور لر اغتیل ایله همان اعمال ایدر لر
 20 و مغول بر رجل اسمیدر و مغول کذلک غولدن اسم آلت اولورکه چاپک هلاک ایدن نسنه به اطلاق اولنور و منه یقال
 21 فرس ذات مغول ای ذات سبق کویا که سائر آتلی سبب ایله اغتیل ایدر (الغولان) خولان و زنده چوغانه شبیه
 22 بر نوع اکشی اوتک اسمیدر و بر موضع آدیدر (التغول) تفعل و زنده تلوون معناسنه در یقال تغولت المرأة
 23 اذا تلوت (الاغول) اجر و زنده و (الغول) سکر و زنده رفاه و نعم و تلوون نرم و لطیف دیر لکه دینور یقال عیش
 24 اغول و غول ای ناعم (غویل) زیروزنده بر موضعدر (الغیل) میل و زنده مؤلف اللبن تر ضعه المرأة ولدها
 25 وهی توتی او وهی حامل و اسم ذلك اللبن الغیل ایضا عبارتیه بیان ایلکله غیل خاتون جاع اولنور کن یاخود
 26 حامل ایکن چوجغه و یردیی سوددن عبارت اولور زیرا مقتضای عباره بودر * شارح دیرکه مؤلف عادی اوزره
 27 بوراده دخی مسامحه اوزره مشوشا تفسیر ایلشدر زیرا غیل لفظنی ابتداء اسم اوله رق تفسیر ایلد کد نصرکه و اسم
 28 ذلك اللبن الغیل ایضا عباره سی زائد و مهممدر اصل حق عباره غیل مصدر و اسم اولمقدر مصدر بی صورتده
 29 جاع اولنان یاخود حامل اولان خاتون ولدینی امزرمک معناسنه در که اول ولد سود خسته سی اولور یقال
 30 غالت المرأة ولدها تغیل غیلا اذا ارضعها وهی توتی او وهی حامل و اول سودک دخی اسمی غیلدر ته که
 31 نهاییه ده و امهات سائرده الغیل هو ان یجامع الرجل زوجته وهی مرضع او حامل عبارتیه مفسردر و غیل اتلو
 32 طلو بلکجه به دینور و اتنه طلو تنومند دلو قانلویه دینور و یر یوزنده آقان صویه دینور و بر نسنه اوزره چزلمش
 33 چیزکی به دینور و مکده ده جبل ابی قبیس دیندن آقان صویک اسمیدر که چر پیچیلر آنده بز چر پر لر و آقار پیکاری دره به
 34 دینور و یقین کور یان اوراق یره و نسنه به دینور و یلم یاننده بر موضع آدیدر و یمامه قربنده بر موضع آدیدر
 35 و بنوجعه یردنده بر دره آدیدر و بشقه بر موضع آدیدر و مطلقا صولی بره دینور و ثوبده اولان تمغایه دینور و بول
 36 جامه به دینور (الغالة) همزه نك کسریله و (الغیال) اصلی اوزره عورت جاع اولنور ایکن یاخود حامل ایکن
 37 چوجعی امزرمک معناسنه در یقال اغالت المرأة ولدها و اغیلته اذا سقته الغیل * کرچه مؤلف آنفا غیل کله سنی
 38 وجه مشروح اوزره بیان ایدوب شارح دخی و تبره مر قومه اوزره تصحیح ایلدی لکن در دست اولان
 39 اصولک مجوعنده بو معنا افعال بانندن مر سومدر ظاهرا مؤلفک ابتداء الغیل قولی سودک اسمی اولوب ثابا
 40 عباره و اسم ذلك الارضاع ایکن الارضاع یرینه اللبن کله سی طغیان قلم ناسخ اولمق اغلبدر زیرا نهاییه دن و سائرده دن
 41 منقهم اولان بو یلجه اولمقدر مغیل و مغال عنوانلری دخی مزیددن اولدیغنی مؤیددر و اغیال اغاجک برک

(وشاخلری)

1 و شاخری کور و صیق و بری برینه صارمشق اولغله قویو کولکله ک اولمق معناسنه در یقال اغیل الشجر اذا صار
 2 مغیالا کما سیدکر و یچی و قیون مقوله سی حیوان برسنده ایکی دفعه دول و یرمک معناسنه در یقال اغیلت الغنم
 3 اذا تجت فی السنة مرتین (الاستغیال) عورت چو جوق امززر کن یا خود حامل ایکن ججاج اولمق معناسنه در
 4 یقال استغیلت المرأة اذا جامعها زوجها غیلا و اغیال ایله معنای ثانیه مراد فدر یقال استغیل الشجر اذا صار
 5 مغیالا (المقیل) معین و زنده و (المقیل) محسن و زنده ججاج اولنور کن یا خود حامل ایکن چو جغه سود و یرن
 6 خاتونه دینور (المغال) مباح و زنده و (المقیل) مکرم و زنده حالت مزبوره ده سود امن چو جغه دینور اول
 7 اغاله دن ثانی اغیال دن مأخوذ در (الغیلة) غینک کسریله اسمدر حالت ارضاعده اولان ججاده و حامل خاتون
 8 ولدنی ارضاعه دینور و منه الحدیث * لقد هممت ان انمی عن الغیلة * و غیله بر موضع آیدر و شقته معناسنه در که
 9 دونه ک سرد که اغزندن چیقان دفا رجغه دینور و غیله بر کسه بی حیل و خدعه ایله آلدایوب بریره کور ب هلاک
 10 ایکنه دینور یقال قتله غیلة ای خدعه فذهب به الی موضع فقتله (المقتال) مختار و زنده بودخی سموز طولغون
 11 بیلکه دینور یقال ساعد مقتال ای ریان تملی و اتلو جانلو تو مند دلوقلو به دینور (المقیل) غینک کسریله بری برینه
 12 صار مشق صیق و چتلی اغاجلغه دینور قتلده زبازده در و سازلغه دینور و بولک تعبیر اولنان صیق میشه به
 13 دینور و هر صولو در به دینور جچی اغیال و غیول در و بر موضع آیدر (المقیل) محدث و زنده و (المقیل)
 14 متخیر و زنده ساز لقه و اور مانلقده ثابت و اکاد اخل اولان کسه به دینور (المقیال) محراب و زنده شاخری بری برینه
 15 صارمشق و صیق بوداقی اغاجه دینور که آتی قویو کولکله ک اوله یقال شجرة مغیال ای الملتفة الافنان و ارفة
 16 الظلال (التغیل) تفعل و زنده اغاج مغیال اولمق معناسنه در یقال تغیل الشجر اذا صار مغیالا و بر قومک مالاری
 17 چو غالب کور و فراوان اولمق معناسنه در علی قول کندیلری چو غالب معناسنه در یقال تغیل القوم اذا کثر
 18 اموالهم او کثروا (الغیلة) تیره و زنده سموز عورته دینور یقال امرأة غیلة ای سمیة (الغیل) ضمیمه چوق
 19 یا خود سموز و طولی دومره و صغرله دینور یقال ابل اوبقر غیل ای کثیره او سمان (غیلان) سلمان و زنده
 20 ذوالرمله ایله معروف شاعرک اسمیدر و بر آدمک اسمیدر که بر قوم ایله میانه لرنده دمه دایر بر ماده عداوت اولغله چاق
 21 کندی کوزرینه طیراق کیرمدیکه یعنی هلاک اولدقغه قوم مزبور ایله مساله و مصافات انلامک باندن مین انلشیدی
 22 بر کون قوم مر قوم ناکهانی کندیسینی احاطه و اوزرینه قصد و هجوم انلریله کویا که عهده میندن خروجه مصالحه به
 23 رام و قائل اولدیغی اشعار ایچون تحلل یا غیل دیهرک کندی کوزرینه طیراق صایغه باشلدی لکن اول وضعی
 24 قبول انلیوب قتل ایلدیلر تحلل کله سی امر در عهده میندن خروج ایله دیمکدر و غیل غیلانن مرخدر (ام غیلان)
 25 سلمان و زنده شجر سمردر که بادیه اشجارندن مغیلان اغاجی دیکریدر (الفائلة) و (المغالة) مقاله و زنده
 26 درونده مضمر اولان حقد و کینه به دینور و شر و شور معناسنه در یقال بینهم غائلة و مغالة ای شر (اغیال)
 27 یا خود ذات اغیال همزه نك فتحیله بیامده بر وادی اسمیدر (الاغیال) افتعال و زنده او غلان سمور ب
 28 نومند اولمق معناسنه در یقال اغتال الغلام اذا سمن و غلظ * فصل الفاء * (الفأل) فانک قحی و همزه نك
 29 سکونیه طیره مقابلیدر که لسانمزه فال دیرلر او غور طوتمه و مین محرفی بوم طوتمه تعبیر اولنور مثلاً بر خسته
 30 بر کسه دن یاسلم و غائب تجسس ایدن یا واجد لفظلرینی استماع ایدوب شفاه و وجدانه تیمله عزم و امید ایدر
 31 و بوم همیشه خبرده مستعملدر علی قول خیر و شرده استعمال اولنور جچی فؤول کلور فانک ضمیله و افؤول کلور افلس
 32 و زنده و تقول العرب لافأل علیک ای لاضریر زیر اعراب طائقه سی خیر و شری تفألدن زعم ایدرلر * شارح دیرکه
 33 همزه بی الفه قلبه فال دخی جائزدر (التفأل) تفاعل و زنده که * شارحک بیانته کوره اصلی تفأل ایدی که تفعل
 34 و زنده در همزه تخفیف و الفه قلب اولمشدر و (التفأل) اصلی اوزره تفعل و زنده و (الافتأل) افتعال و زنده
 35 فال طوتمق معناسنه در یقال تفاءل بالشیء و تفأل و افتأل ضد تطیر (التفیل) تفعل و زنده بر آدمه فال
 36 آچدر مق یا فال طوتمدر مق معناسنه در یقال فآله به اذا جعله بتفأل به (القتل) کتف و زنده ملحم آدمه دینور
 37 یقال رجل قتل اللحم ای کثیره (القتال) کتاب و زنده صبیانه مخصوص بر لعب اسمیدر بر کومه طیراق ایچره بر نسته
 38 صاقلد قندنصرکه طیراغی بر قاج بلوک اوبک ایدوب اول نسنه قنغی بلوکده در دیور فیکرینه صورارلر (القتل)
 39 قتل و زنده بومک معناسنه در یقال قتل الحبل فتلا من الباب الثانی اذا لواه فهو قتل و مقتول و یوزی بر طرفه
 40 چورمک معناسنه مستعملدر یقال قتل وجهه عنهم اذا صرفه و قتل ذؤابه بر آدمی خدعه ایله رأی و اندیشه سندن
 41 ازاله ایکن کنایه اولنور یقال قتل ذؤابه اذا زال عنه رأیه و فی الامثال * مازال یقتل من فلان فی الدر و الغارب *

EK-1 AL-KÂMÛSU'L-MUHÎT

- وَالغَوَاعَى: الْجَرَادُ بَعْدَ أَنْ يَنْبَتَ جَنَاحُهُ، أَوْ إِذَا انْسَلَخَ مِنَ الْأَلْوَانِ وَصَارَ إِلَى الْحُمْرَةِ، وَشَيْءٌ يُشْبِهُ الْبَعُوضَ وَلَا يَعْصُ لضعفه، وَبِهِ سُمِّيَ الْغَوَاعَى مِنَ النَّاسِ.

- الْعَنْزَفَةُ وَالْعَنْزَفَةُ وَالْتَعَنْزُفُ، وَالتَّعْطَرُفُ: التَّكْبِيرُ.

- الْعُدَافُ، كَعُرَابٍ: عُرَابُ الْقَيْظِ، وَالتَّسْرُ الكَثِيرُ الرِّيشِ،

- ج: عِدْفَانٌ، وَعَلَمٌ، وَالتَّعْرُ الطَّوِيلُ الْأَسْوَدُ، وَالجَنَاحُ الْأَسْوَدُ.

- وَالغَادِفُ: الْمَلَّاحُ.

- وَالغَادُوفُ: الْمَجْدَافُ، كَالْمَعْدِفِ.

- وَهُمُ فِي عَدْفٍ، مُحَرَّكَةً، أَي: نَعْمَةً وَخِصْبٍ وَسَعَةٍ. وَكَهَجَفَ: الْأَسَدُ.

- وَغَدَفَ لَهُ فِي الْعَطَاءِ: أَكْثَرَ.

- وَأَعْدَفَتْ قِنَاعَهَا: أَرْسَلَتْهُ عَلَى وَجْهَهَا، - وَ- اللَّيْلُ: أَرْخَى سُدُولَهُ،

- وَ- الصَّيَادُ الشَّبَكَةَ عَلَى الصَّيْدِ: أَسْبَلَهَا، - وَ- الْخَاتِنُ: اسْتَأْصَلَ الْعُرْلَةَ، - وَ- بِهَا: جَامَعَهَا.

- وَاعْتَدَفَ مِنْهُ: أَخَذَ مِنْهُ شَيْئًا كَثِيرًا، - وَ- النَّوْبُ: قَطَعَهُ.

- الْعُرْضُوفُ وَالْعُرْضُوفُ: كُلُّ عَظْمٍ رَخِصٍ يُؤَكَّلُ، وَهُوَ مَارِنُ الْأَنْفِ، وَنُعْضُ الْكَتِفِ، وَرُؤُوسُ الْأَضْلَاحِ، وَرَهَابَةُ الصَّدْرِ، وَدَاخِلُ قُوفِ الْأُذُنِ.

- وَالْعُرْضُوفَانُ: الْحَسْبَتَانِ يُسَدَّانِ يَمِينًا وَشِمَالًا بَيْنَ وَاسِطِ الرَّحْلِ وَآخِرَتِهِ، - ج: عَرَاضِيفُ.

- الْغَرِيفُ، كزبرج، وَقَبْلُ الْفَاءِ نُونٌ: الْيَاسْمُونُ، وَليْسَ بِتَّصْحِيفِ "غَرِيفٍ"، كحذيم، وَهُوَ الْبَرْدِيُّ، وَبِالْوَجْهِينِ رُويَ بَيَّتَ حَاتِمٌ.

الْمُعْطَظَةَ، وَيَكْسِرُ الْغَيْنُ الثَّانِي: الْقِدْرُ الشَّدِيدَةُ الْغَلِيَانِ.

- الْغَلِظَةُ، مِثْلُهَا،

- وَالْغَلَاظَةُ، بِالْكَسْرِ وَكَعْنَبٍ: ضِدُّ الرِّقَّةِ، وَالفِعْلُ: كَكَرَّمْ وَضَرَبَ، فَهُوَ غَلِيظٌ وَغُلَاطٌ، كَعُرَابٍ.

- وَالْعَلْظُ: الْأَرْضُ الْحَسِنَةُ.

- وَأَغْلَظَ: نَزَلَ بِهَا، - وَ- الثَّوْبُ: وَجَدَهُ غَلِيظًا، أَوْ اسْتَرَاه كَذَلِكَ، - وَ- لَهُ فِي الْقَوْلِ: حَسَنٌ.

- وَغَلَّظَتِ السُّنْبُلَةَ وَاسْتَعْلَظَتْ: خَرَجَ فِيهَا الْحَبُّ.

- وَبَيْنَهُمَا غَلْظَةٌ وَمُعَالِظَةٌ: عِدَاوَةٌ.

- وَالذَّيْئَةُ الْمُعْطَظَةُ، كَمُعْطَمَةٍ: ثَلَاثُونَ حِقَّةً، وَثَلَاثُونَ جَدَعَةً، وَأَرْبَعُونَ مَا بَيْنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى بَازِلِ عَامِهَا، كُلُّهَا خَلْفَةٌ.

- وَاسْتَعْلَظَهُ: تَرَكَ شِرَاءَهُ لِيغْلِظَهُ.

- غَنَظَهُ الْأَمْرُ يَغْنِظُهُ: جَهَدَهُ، وَشَقَّ عَلَيْهِ.

- وَالْعَنْظُ: الْكَرْبُ، وَالهَمُّ اللَّازِمُ، وَيُحَرِّكُ، وَأَنْ يُشْرِفَ عَلَى الْهَلَكَةِ وَكَأَمِيرِ: الْبُسْرُ يُقْطَعُ مِنَ النَّخْلِ، فَيُتْرَكُ حَتَّى يَنْضَجَ فِي عُدُوقِهِ.

- وَرَجُلٌ غَنْظِيَانٌ، بِالْكَسْرِ: فَاحِشٌ بَدِيٌّ.

- وَغَنْظَى بِهِ: عَنْظَى.

- وَفَعَلَ ذَلِكَ غَنَاظِيكَ، وَيُكْسِرُ، أَي: لِيَشُقَّ عَلَيْكَ مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ.

- الْعَيْظُ: الْعَضْبُ، أَوْ أَشَدُّهُ، أَوْ سَوْرَتُهُ وَأَوَّلُهُ، غَاظُهُ يَغِيظُهُ فَاعْتَاظَ، وَغَيَّظَهُ فَتَغَيَّظَ، وَأَعَاظَهُ وَغَايَظَهُ.

- وَتَغَيَّظَتِ الْهَاجِرَةُ: اسْتَدَّتْ حَمِيْهَا. وَغَيَّظَ بِنُ مَرَّةً بِنِ عَوْفِ بِنِ سَعْدِ بِنِ دُبْيَانَ. وَكشَدَادِ: ابْنُ مُصْعَبٍ: مِنْ بَنِي ضَبَّةٍ.

- وَفَعَلَ غِيَاظَكَ وَغِيَاظِيكَ، بِكَسْرِهِمَا: كَغَنَاظِيكَ

- الْغَاعُ: الْحَبِيقُ، أَي: الْفُودَنْجُ.

السيف، تَدْبَدِبُ وتكونُ مَفْرَضَةً مُزَيَّنَةً.
وكحَدِيمٍ: شَجَرٌ خَوَّارٌ، أو البَرْدِيُّ، وجبلُ
لبنِي نَمِيرٍ.
- وغَرِيفَةٌ، بهاء: ماءٌ عندَ غَرِيفٍ.
- وعمودُ غَرِيفَةٍ: أرضٌ بالحِمَى لِعَنِيَّ بنِ
أَعْصَرَ.
- والغُرْفَةُ، بالضم: العُلْيَةُ،
- ج: غُرْفَاتٌ، بضمَّتَيْنِ، ويفتحُ الراءِ،
وبسكونِها، وكصُرْدٍ، والخصْلَةُ من الشَّعْرِ،
والحَبْلُ المَعْقُودُ بأنشوطَةٍ، يُعْلَقُ في عُنُقِ
البعيرِ، والسماءُ السابعةُ، وبالتحرِيكِ:
غُرْفَةُ بنِ الحَارِثِ الصَّحَابِيِّ.
- وبنرٌ غروفٌ: يُعْتَرَفُ ماؤها باليدِ.
- وغَرْبٌ غروفٌ وغَرِيفٌ: كبيرٌ، أو كثيرٌ
الأخذِ للماءِ. وكشَدَادٍ: نَهْرٌ بينَ واسِطَ
والبَصْرَةِ، عليه كورةٌ كبيرةٌ، وفسرُ البراءِ
بنِ قَيْسٍ،
- و- من الأَنْهَرِ: الكثيرُ الماءِ،
- و- من الخَيْلِ: الرَّحِيبُ الشَّحُوءِ، الكثيرُ
الأخذِ بقوائِمِهِ.
- وكجُهَيْنَةَ: ع.
- وتَعْرِفَنِي: أَخَذَ كُلَّ شَيْءٍ مَعِي.
- وانْعَرَفَ: انْقَطَعَ.
- العَسْفُ، محرَّكةٌ: الظُّلْمَةُ.
- وأَعْسَفُوا: أَظْلَمُوا.
- العُضْرُوفُ: العُرْضُوفُ في مَعَانِيهِ.
- غَضَفَ العُودَ يَغْضِفُهُ: كَسَرَهُ،
- و- الكَلْبُ أَدَنَهُ: أَرْخَاهَا وكَسَرَهَا،
- و- الأَتَانُ: أَخَذَتِ الجَرِيَّ أَخْذًا،
- و- بها: خَصَفَ بها.
- والغَضْفُ، محرَّكةٌ: شَجَرٌ بالهِنْدِ كالنَّخْلِ
سَوَاءً، غيرَ أَنَّ نَوَاهُ مُقَسَّرٌ بغيرِ لِحَاءٍ، ومن
أَسْفَلِهِ إلى أعْلَاهُ سَعْفٌ أَخْضَرٌ، واستِرْخَاءٌ
في الأذُنِ، وقد غَضِفَ، كَفَرِحَ. وكَلْبٌ
أَغْضَفَ من كِلَابٍ غُضْفٍ.
- والأغْضَفُ من السَّهَامِ: الغليظُ الريشِ،

- العَرَفُ، ويُحَرِّكُ: شَجَرٌ يُدْبَعُ به. وسِقَاءُ
غَرَفِيٍّ: دُبْعٌ به، وبالتحرِيكِ: الثَّمَامُ، أو ما
دامَ أَخْضَرَ، والشَّتُّ، والطَّبَاقُ، والبَشْمُ،
والعَفَارُ، والعُثْمُ، والصَّوْمُ، والحَبَجُ،
والشَّدْنُ، والحَيْهَلُ، والهَيْشَرُ، والضَّرْمُ، كُلُّ
هؤُلاءِ يُدْعَى العَرَفَ، وَوَرَقُ الشَّجَرِ.
- وغَرَفَهُ: قَطَعَهُ،
- و- ناصبَتَهُ: جَزَّها،
- والمرَّةُ منه: غُرْفَةٌ.
- و"نَهَى صلي الله عليه وسلم، عن الغارِفَةِ"،
وهي إمَّا فاعِلَةٌ بمعنَى مفعولة، وهو التي
تَقْطَعُها المرأةُ، وتُسَوِّيها مُطْرَرَةً على
وَسَطِ جَبِينِها، وإمَّا مَصْدَرٌ بمعنَى العَرَفِ،
كاللَاغِيَةِ.
- وناقَةٌ غارِفَةٌ: سَرِيعةٌ.
- وإبِلٌ عَوَارِفٌ،
- وخَيْلٌ مَغَارِفٌ: كأنها تَغْرِفُ الجَرِيَّ،
وفارسٌ مِعْرَفٌ، كَمَنْبَرٍ.
- وغَرَفَ الماءَ يَغْرِفُهُ وَيَغْرِفُهُ: أَخَذَهُ بِيَدِهِ،
- كاغْتَرَفَهُ، والغَرْفَةُ: للمرَّةِ، وبالكسر: هَيْئَةُ
العَرَفِ، والتَّعْلُ،
- ج: كَعَنْبٍ، وبالضم: اسمٌ للمفعولِ،
- كالغُرْفَةِ، لِأَنَّكَ ما لم تَغْرِفْهُ لا تُسَمِّيهِ غُرْفَةً.
- والغرافُ، كِنطافٍ: جَمْعُها، ومِكْيالٌ ضَخْمٌ.
وكمِكنَسَةٍ: ما يُغْرِفُ به.
- وغَرَفَتِ الإِبِلُ، كَفَرِحَ: اشْتَكَّتْ بَطُونِها من
أكلِ العَرَفِ.
- والغَرِيفُ، كأميرٍ: القَصْبَاءُ، والحَلْفَاءُ،
والعَيْقَةُ، والماءُ في الأجمَةِ، وسيفُ زيدِ بنِ
حارِثَةَ، رضي الله تعالى عنه، والشجرُ
الكثيرُ المُلتَفُّ، أي شجرُ كانِ،
- كالغَرِيفَةِ، أو الأجمَةِ من البَرْدِيِّ والحَلْفَاءِ،
وقد يكونُ من الضالِّ والسَّلَمِ، وعابدٌ يَمانيٌّ
غيرُ مَنْسُوبٍ، وابنُ الدِّيَلَمِيِّ: تابعيٌّ،
وبهاء: التَّعْلُ، أو التَّعْلُ الخَلْقُ، وجِلْدَةٌ من
أدمٍ نحو شَبْرٍ فارِغَةٌ في أسفلِ قِرَابٍ

- والغَطْرَفَةُ: الخِيْلَاءُ، والعَيْثُ.
- الغَطْفُ، محرّكةٌ: سَعَةُ العَيْشِ، وطولُ الأَشْفَارِ وتَنْبِيْهَا، أو كَثْرَةُ شَعْرِ الحَاجِبِ.
- وِغْطْفَانٌ، محرّكةٌ: حَيٌّ من قَيْسِ. وأبو غَطْفَانَ بنُ طَرِيفٍ: رَوَى عن أَبِي هُرَيْرَةَ.
- وبنو غَطْفَيْفٍ، كزُبَيْرٍ: حَيٌّ من العَرَبِ، أو قَوْمٌ بالشَّامِ.
- والغَطْفِيُّ: فَرَسٌ كَانَ لَهُم في الإسلامِ. وأمُّ غَطْفَيْفِ الهُدَلِيَّةُ: صَحَابِيَّةٌ. وِغْطَيْفُ بنُ الحَارِثِ: صَحَابِيٌّ، وتَقَدَّمَ في: غ ض ف. وأبو غَطْفَيْفِ الهُدَلِيُّ: تَابِعِيٌّ. ورواحُ بنُ غَطْفَيْفٍ: مُحَدِّثٌ ضَعِيفٌ.
- غَطْفَيْفٌ، كزُبَيْرٍ: فَرَسٌ عَنَدَ العَزِيزِ بنِ حَاتِمٍ مِنْ نَسْلِ الحَرَوْنِ.
- الغُفَّةُ، بالضم: البُلْعَةُ من العَيْشِ، والفَارُ لَأَنَّهُ بُلْعَةُ السَّنَوْرِ، وما يَتَنَاوَلُهُ البَعِيرُ بِفِيهِ على عَجَلَةٍ.
- والغَفُّ، بالفتح: ما يَبْسُ من وَرَقِ الرِّطْبِ.
- وجاءَ على غَفَانِهِ، بالكسر: حِينِهِ وإِبَانِهِ، أو الصَّوَابُ بالمهملِةِ.
- واغْتَفَّتِ الدَّابَّةُ: أَصَابَتْ غُفَّةً من الرِّبْعِ، أو إِذَا سَمِنَتْ بَعْضُ السِّمَنِ.
- واغْتَفَفْتُهُ: أَعْطَيْتُهُ شَيْئاً يَسِيراً.
- وغَفِيفَةٌ من بَقْلِ: ضَعِيفَةٌ.
- المُغْلَنْدِفُ: الشَّدِيدُ الظُّلْمَةِ، كالمُغْلَنْطِفِ.
- الغِلَافُ، ككِتَابٍ: مِ،
- ج: غُلْفٌ بِضَمَّةٍ، وبِضْمَتَيْنِ، وكِرْكَعٍ، وَقَرَأَ به ابنُ مُحَيِّصِينَ.
- وغَلَفَ القَارِورَةَ: جَعَلَهَا في غِلَافٍ، كغَلَفَهَا تَغْلِيفاً.
- وَقَلْبٌ أَغْلَفٌ: كَأَمَّا أَغْشَى غِلَافاً، فهو لا يَبْعِي.
- وَرَجُلٌ أَغْلَفٌ، بَيْنَ الغَلْفِ، مُحَرَّكَةً: أَقْلَفٌ.
- والغُلْفَةُ، بالضم: القُلْفَةُ، وع.
- وعَيْشٌ أَغْلَفٌ: وَاسِعٌ.

- و- من اللَّيَالِي: المُظْلِمُ،
- و- من العَيْشِ: النَّاعِمُ،
- و- من الأَسَدِ: المُتَنَبِّئِ الأَدْنِيِّينَ، أو المُسْتَرْخِيهِمَا، أو المُسْتَرْخِي أَجْفَانَهُ العُلْيَا على عَيْنَيْهِ غَضَباً أو كِبَرًا،
- والغَاضِفُ: النَّاعِمُ البَالِ، والنَّاعِمُ من العَيْشِ،
- و- من الكِلَابِ: المُنْكَسِرُ أَعْلَى أُذُنَيْهِ إلى مُقَدِّمِهِ،
- والأَغْضَفُ: إلى خَلْفِهِ.
- والغَضْفَةُ، محرّكةٌ: طَائِرٌ، أو القِطَاةُ، والأَكْمَةُ. وَغَضَيْفٌ، كزُبَيْرٍ، ابنُ الحَارِثِ، أو الحَارِثُ ابنُ غُضَيْفِ الثَّمَالِيِّ، أو السُّكُونِيُّ: صَحَابِيٌّ، أو الصَّوَابُ: بِالطَّاءِ.
- وأغْضَفَ اللَّيْلُ: أَظْلَمَ واسْوَدَّ،
- و- النَّخْلُ: كَثُرَ سَعْفُهَا، وسَاءَ ثَمَرُهَا، أو أَوْقَرَتْ،
- و- السَّمَاءُ: أَخَالَتْ لِلْمَطَرِ،
- و- العَطْنُ: كَثُرَ نَعْمُهُ.
- والتَّغْضِيفُ: التَّدْلِيَةُ.
- والتَّغْضُفُ: التَّغْضُنُ، والمَيْلُ، والتَّنْتَنِي، والتَّكْسُرُ، وتَهْدُمُ أَجْوَالِ البَيْتِ.
- وتَغَضَّفَ عَلَيْنَا اللَّيْلُ: أَلْبَسَنَا،
- و- عَلَيْنَا الدُّنْيَا: كَثُرَ خَيْرُهَا، وَأَقْبَلَتْ،
- و- الحَيَّةُ: تَلَوَّتْ.
- وانغَضَفُوا في العُبَارِ: دَخَلُوا فِيهِ،
- و- البَيْتُ: أَنهَارَتْ.
- وغَنَّضَفُ: اسْمٌ.
- الغَطْرَيْفُ، بالكسر: السَّيِّدُ الشَّرِيفُ، والسَّخِيُّ السَّرِيُّ، والشَّابُّ،
- كَالغَطْرَافِ،
- ج: الغَطْرَافَةُ، والدُّبَابُ، وَقَرَّخُ البَازِي، والحَسَنُ،
- كَالغَطْرُوفِ، كزُبَيْرِ وَفِرْدَوْسِ، أو كَفِرْدَوْسِ: الشَّابُّ الطَّرِيفُ.
- وتَغَطَّرَفَ: تَكَبَّرَ واخْتَالَ في المَشْيِ.

- وَالْعَبُوقُ، كَصَبُورٍ: مَا يُشْرَبُ بِالْعَشِيِّ.
- وَغَبَقَةٌ: سَقَاءُ ذَلِكَ،
- فَأَغْتَبَقَ: شَرِبَهُ.
- وَالْمُعْتَبِقُ: يَكُونُ مَوْضِعاً وَمَصْدَرًا.
- وَرَجُلٌ غَبِقَانٌ، وَامْرَأَةٌ غَبِيقِيٌّ: شَرِبَا الْعَبُوقَ.
- وَالغَبَقَةُ، مُحْرَكَةٌ: حَيْطٌ يُسَدُّ فِي الْحَشْبَةِ
الْمُعْتَرِضَةَ عَلَى سَنَامِ الثَّوْرِ إِذَا كَرَبَ أَوْ
سَنَا لِتَنْتَبِتَ الْحَشْبَةُ.
- وَتَعَبَقَ: حَلَبَ بِالْعَشِيِّ.
- الْعَدَقُ، مُحْرَكَةٌ: الْمَاءُ الْكَثِيرُ. وَالْحَسَنُ بْنُ
بِشْرِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَدَقٍ: شَيْخٌ لِعَبْدِ
الْغَنِيِّ.
- وَغَدَقَتِ الْعَيْنُ، كَفَرَحَ: غَزَرَتْ.
- وَيَبُرُّ عَدَقٌ، مُحْرَكَةٌ مُضَافَةٌ: بِالْمَدِينَةِ
- وَسَابٌ وَسَبَابٌ وَعِيدَقٌ وَعِيدَقَانٌ وَعِيدَاقٌ:
نَاعِمٌ.
- وَالْعِيدَاقُ: الْكَرِيمُ، وَوَأْدُ الضَّبِّ، وَالطَّوِيلُ
مِنَ الْخَيْلِ.
- وَالْعِيدَقَانُ: النَّاعِمُ الْكَرِيمُ الْخُلُقِ.
- وَالْعِيَادِيقُ: الْحَيَاتُ.
- وَأَعْدَقَ الْمَطَرُ وَأَعْدَوْدَقَ: كَثُرَ قَطْرُهُ.
- وَعِيدَقٌ: كَثُرَ بَرَأْفُهُ.
- عَرِقٌ، كَفَرَحَ، فَهُوَ عَرِقٌ وَغَارِقٌ وَعَرِيقٌ
مِنَ عَرَقِيٍّ،
- وَالْعَرِيقَةُ، كَفَرِحَةٍ: أَرْضٌ تَكُونُ فِي غَايَةِ
الرَّيِّ.
- وَالغَارُوقُ: مَسْجِدُ الْكُوفَةِ، لِأَنَّ الْعَرَقَ كَانَ
مِنْهُ، وَفِي زَاوِيَةٍ لَهُ فَارَ التَّنُّورُ.
- وَالْعَرِيقَةُ، بِالضَّمِّ: مِثْلُ الشَّرْبَةِ مِنَ اللَّبَنِ
وَنَحْوِهِ،
- ج: كَصُرْدٍ.
- وَغَرِقَ، كَفَرَحَ: شَرِبَهَا،
- وَ- رَيْدٌ: اسْتَعْنَى.
- وَكَزْفَرٌ: د بِالْيَمَنِ لِهَمْدَانَ، وَأَقِيمَ الْعَرَقُ مَقَامَ
الْمَصْدَرِ الْحَقِيقِيِّ، أَي: إِعْرَاقًا.

- وَسَيْفٌ أَعْلَفُ،
- وَقَوْسٌ غَلْفَاءُ: فِي غَلَافٍ.
- وَسِنَّةٌ غَلْفَاءُ: مُخَصَّبَةٌ. وَأَوْسُ بْنُ غَلْفَاءَ:
شَاعِرٌ.
- وَالغَلْفَاءُ: لَقَبُ سَلَمَةَ عَمِّ امْرِئِ الْقَيْسِ بْنِ
حُجْرٍ، وَلَقَبُ مَعَدٍ يَكْرَبُ بِنِ الْحَارِثِ، لِأَنَّهُ
أَوَّلُ مَنْ غَلَفَ بِالْمِسْكِ،
- وَ-: الْأَرْضُ لَمْ تُرْعَ فِيهَا كُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ
مِنَ الْكَلْبِ.
- وَغَلْفَانٌ: ع.
- وَيَبُو غَلْفَانٌ: بَطْنٌ مِنَ الْعَرَبِ.
- وَالغَلْفُ: شَجَرٌ كَالْغَرْفِ.
- وَتَغَلَّفَ الرَّحْلُ،
- وَاغْتَلَفَ: حَصَلَ لَهُ غَلَافٌ.
- غَنْضَفٌ، كَجَعْفَرٍ: اسْمٌ.
- غَنْطَفٌ، كَجَعْفَرٍ: اسْمٌ.
- الْعَيْفُ، كَزَيْتَبُ: عَيْلُمُ الْمَاءِ فِي مَنْبَعِ الْأَبَارِ
وَالْعُيُونِ. وَبَحْرٌ ذُو عَيْفٍ.
- غَافَتِ الشَّجَرَةُ تَغِيفُ غَيْفَانًا، مُحْرَكَةٌ: مَالَتْ
أَغْصَانُهَا يَمِينًا وَشِمَالًا،
- كَتَغِيفَ.
- وَالْأَعِيفُ: كَالْأَعِيدِ إِلَّا أَنَّهُ فِي غَيْرِ نُعَاسٍ،
- وَ- مِنَ الْعَيْشِ: النَّاعِمِ.
- وَالْعَيْفُ: جَمَاعَةُ الطَّيْرِ. وَكَشْدَادٍ: مَنْ طَالَتْ
لِحَيْثُهُ وَكَبُرَتْ جِدًّا.
- وَالْعَيْفَانُ، كَرِيحَانٍ وَهَيْبَانٍ: الْمَرْخُ.
- وَالغَافُ: شَجَرٌ لَهُ ثَمَرٌ حُلُوٌّ جِدًّا طَوِيلٌ أَوْ هُوَ طَوِيلُ
الْيَنْبُوتِ.
- وَأَغَافُهُ: أَمَالُهُ.
- وَغَيْفَةٌ: قُرْبٌ بُلْبُيْسٍ.
- وَغَيْفٌ تَغْيِيفًا: فَرٌّ وَجَبْنٌ وَعَرْدٌ.
- وَتَغَيْفُ الْفَرَسِ: تَعَطُّفُهُ.
- وَالْمَتَغَيْفُ: فَرَسٌ أَبِي فَيْدٍ بْنِ حَرْمَلِ
السَّدُوسِيِّ
- امْرَأَةٌ عُبْرَقَةُ الْعَيْنِيِّ، بِالضَّمِّ: وَاسِعَتُهُمَا،
شَدِيدَةٌ سَوَادِ سَوَادِهِمَا.

- وَغَرَّقُ: ة بِمَرَوْ، وَلَيْسَ تَصْحِيفَ: غَرَّقَ
بِالزَّايِ، مُحْرَكَةً، مِنْهَا: جُرْمُورُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ
الْمُحَدِّثُ.

- وَالغَرَقِيُّ، هَمَزْتُهُ زَائِدَةٌ، وَهَذَا مَوْضِعُهُ،
وَوَهْمُ الْجَوْهَرِيِّ.

- وَغَرَقَاتِ الدَّجَاجَةُ بِيَضَّتْهَا: بَاضَتْهَا وَلَيْسَ
لَهَا قَشْرٌ بِإِسْ. وَكَزُبِيرٍ: وَادٍ لِبَنِي سُلَيْمٍ.

- وَغَرَّقْتُ مِنَ اللَّيْنِ: أَخَذْتُ مِنْهُ كَثْبَةً.

- وَإِنَّ لَغَرَقِ الصَّوْتِ، كَكَتِفٍ: مُنْقَطِعُهُ
مَدْعُورٌ.

- وَالغَرِيَّاقُ، كَجَرِيَالٍ: طَائِرٌ.

- وَأَغْرَقَهُ فِي الْمَاءِ: غَرَّقَهُ،

- وَ- الْكَاسَ: مَلَأَهَا،

- وَ- النَّازِخُ فِي الْقَوْسِ: اسْتَوْفَى مَدَّهَا،

- كَغَرَّقَ تَغْرِيقًا.

- وَلِجَانِمْ مُغَرَّقٌ بِالْفِضَّةِ، كَمُعْظَمٍ وَمُكْرَمٍ:
مُحَلًى.

- وَالتَّغْرِيقُ: الْقَتْلُ، وَأَصْلُهُ: أَنْ الْقَابِلَةَ كَانَتْ
تُغَرِّقُ الْمَوْلُودَ فِي مَاءِ السَّلَى عَامَ الْفَحْطِ
لِيَمُوتَ، ثُمَّ جُعِلَ كُلُّ قَتْلِ تَغْرِيقًا.

- وَاسْتَغْرَقَ: اسْتَوْعَبَ،

- وَ- فِي الضَّحِكِ: اسْتَغْرَبَ.

- وَاعْتَرَقَ الْفَرَسُ الْخَيْلَ: خَالَطَهَا ثُمَّ سَبَقَهَا،

- وَ- النَّفْسُ: اسْتَوْعَبَتْ فِي الرَّفِيرِ،

- وَ- الْبَعِيرُ التَّصْدِيرَ: ضَخَمَ بَطْنَهُ، فَاسْتَوْعَبَ
الْحِرَامَ حَتَّى ضَاقَ عَنْهُ،

- كَاسْتَغْرَقَهُ.

- وَفَلَانَةٌ تَغْتَرِّقُ نَظْرَهُمْ، أَي: تَسْغَلُهُمْ بِالنَّظَرِ
إِلَيْهَا عَنِ النَّظَرِ إِلَى غَيْرِهَا لِحُسْنِهَا.

- وَاعْرُورَقَتْ عَيْنَاهُ: دَمَعَتْ كَأَنَّهَا غَرِقَتْ فِي
دَمْعِهَا.

- وَغَارِيْقُونَ، أَوْ أَغَارِيْقُونَ: أَصْلُ نَبَاتٍ، أَوْ
شَيْءٌ يَتَكَوَّنُ فِي الْأَشْجَارِ الْمُسَوَّسَةِ، تَرِيَّاقٌ
لِلسُّمُومِ، مُفْتَحٌ، مُسَهِّلٌ لِلخَطِّ الْكَدْرِ، مُفْرَخٌ،
صَالِحٌ لِلنِّسَاءِ وَالْمَفَاصِلِ، وَمَنْ عَلِقَ عَلَيْهِ لَا
يُلْسَعُهُ عَقْرَبٌ.

- الْغَرْدَقَةُ: الْبَاسُ الْغُبَارِ النَّاسِ، أَوْ الْبَاسُ اللَّيْلِ
يُلْبَسُ كُلُّ شَيْءٍ، وَإِرْسَالُ السُّنْبُرِ وَنَحْوِهِ.

- الْغَرْنُوقُ، لَا يَدُكَّرُ فِي غَرَقٍ، وَوَهْمُ
الْجَوْهَرِيِّ، كَزُنْبُورٍ وَفِرْدَوْسٍ: طَائِرٌ مَائِيٌّ
أَسْوَدٌ، وَقِيلَ: أَبْيَضٌ،

- كَالغَرْنَيْقِ، بِالضَّمِّ، أَوْ الْغَرْنُوقِ وَالغَرْنَيْقِ:
الْكُرْكِيِّ، أَوْ طَائِرٌ يُشْبِهُهُ.

- وَالغَرْنَيْقُ بِالضَّمِّ، وَكَزُنْبُورٍ وَقِنْدِيلٍ
وَسَمَوْعَلٍ وَفِرْدَوْسٍ وَقِرْطَاسٍ وَعَلَابِطٍ:
الشَّابُّ الْأَبْيَضُ الْجَمِيلُ،

- ج: الْغَرَانِيقُ وَالغَرَانِيقَةُ وَالغَرَانِيقُ. وَكَزُنْبُورٍ:
الْخُصْلَةُ مِنَ الشَّعْرِ الْمُقْتَلَةُ، وَشَجَرٌ،

- ج: الْغَرَانِيقُ،

- أَوْ الْغَرْنُوقُ وَالغَرَانِيقُ: الَّذِي يَكُونُ فِي أَصْلِ
الْعَوْسَجِ اللَّيْنِ النَّبَاتِ،

- ج: الْغَرَانِيقُ.

- وَلَمَّةٌ غُرَانِيقَةٌ وَغُرَانِيقِيَّةٌ: نَاعِمَةٌ تُفِيئُهَا الرِّيحُ.

- وَالغَرْنَقَةُ: غَزَلٌ بِالْعَيْنَيْنِ.

- وَالغَرْنُوقُ، كَجُنْدَبٍ: وَادٍ لِبَنِي سُلَيْمٍ.

- أَوْ الْغَرْنُوقُ: النَّاعِمُ الْمُسْتَنْبَرُ مِنَ النَّبَاتِ.

- وَشَابُّ غُرَانِيقٍ، كَعَلَابِطٍ: تَامٌ.

- وَامْرَأَةٌ غُرَانِيقٌ وَغُرَانِيقَةٌ: شَابَّةٌ مُمْتَلِئَةٌ.

- غَرَّقُ، مُحْرَكَةً: ة بِمَرَوْ، وَلَيْسَ تَصْحِيفَ
غَرَّقُ، بِالْفَتْحِ.

- الْغَسِقُ، مُحْرَكَةً: ظُلْمَةٌ أَوَّلَ اللَّيْلِ، وَشَيْءٌ
مِنْ قُمَاشِ الطَّعَامِ كَالزُّرْوَانِ وَنَحْوِهِ.

- وَغَسَقَتْ عَيْنُهُ، كَضَرَبَ وَسَمِعَ، غُسُوقًا
وَعَسَقَانًا، مُحْرَكَةً: أَظْلَمَتْ أَوْ دَمَعَتْ،

- وَ- الْجُرْحُ غَسَقَانًا: سَالَ مِنْهُ مَاءٌ أَصْفَرٌ،

- وَ- السَّمَاءُ تَغْسِقُ غَسِقًا وَغَسَقَانًا: أَرَسَتْ،

- وَ- اللَّيْنُ: انْصَبَّ مِنَ الضَّرْعِ،

- وَ- اللَّيْلُ غَسِقًا، وَبُجْرًا، وَغَسَقَانًا،

- وَأَغْسَقَ: اشْتَدَّتْ ظُلْمَتُهُ.

- وَالغَسَقَانُ، مُحْرَكَةً: الْإِنْصِبَابُ.

- وَالغَاسِقُ: الْقَمَرُ أَوْ اللَّيْلُ إِذَا غَابَ الشَّفَقُ.

- والعَقُّ: حِكَايَةُ صَوْتِ الْغُرَابِ إِذَا غَلَطَ صَوْتُهُ.
- والعَفْقَةُ، مُحْرَكَةٌ: الْخَطَاطِيفُ الْجَبَلِيَّةُ،
- وفي الحديث: "إِنَّ الشَّمْسَ لَتَقْرُبُ مِنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّىٰ إِنَّ بُطُونَهُمْ تَقُولُ غِقْ غِقْ"، بِالْكَسْرِ، وَهِيَ حِكَايَةُ صَوْتِ الْعَلْيَانِ.
- الْعَلْفَقُ، كَجَعْفَرٍ: الطُّحْلُبُ، أَوْ نَبْتُ فِي الْمَاءِ، وَرَفُّهُ عِرَاضٌ،
- و- من العَيْشِ: الرَّخِيُّ،
- و- من القَيْسِيِّ: الرَّخْوَةُ، وَاللَّيْفُ، وَوَرَقُ الْكَرْمِ مَا دَامَ عَلَى شَجَرِهِ، وَالخَرْقَاءُ السَّيِّئَةُ الْمَنْطِقُ وَالْعَمَلُ.
- وَاِمْرَأَةٌ غِلْفَاقُ الْمَشِيِّ، بِالْكَسْرِ: سَرِيْعَتُهُ.
- وَالغِلْفَاقُ: الطَّوِيلَةُ.
- وَغِلْفَقَةٌ، بِالضَّمِّ: سَاحِلُ رَبِيْدٍ.
- وَغَلْفَقُ: أَسْرَعُ،
- و- الْكَلَامُ: أَسَاءَةٌ.
- الْعَلْفَقَةُ، وَيُكْسَرُ، وَكَسَكَرَى: شَجِيرَةٌ مَرَّةً بِالْحِجَازِ وَتِهَامَةَ، غَايَةٌ لِلدَّبَاغِ، وَالْحَبْسَةُ تَسْمُ بِهَا السَّلَاحُ فَيَقْتُلُ مِنْ أَصَابِهِ.
- وَإِهَابٌ مَغْلُوقٌ: دُبْعٌ بِهِ
- وَغَلَقَ الْبَابَ يَغْلِقُهُ: لَتَعَهُ أَوْ لَعِيَهُ رَدِيئَةً فِي أَغْلَقَهُ،
- و- فِي الْأَرْضِ: أَمْعَنُ.
- وَرَجُلٌ أَوْ جَمَلٌ غَلَقٌ، بِالْفَتْحِ: كَبِيرٌ أَعْجَفٌ، أَوْ أَحْمَرٌ.
- وَبَابٌ غَلَقٌ بِضَمَّتَيْنِ: مَغْلُوقٌ،
- وَبِالتَّحْرِيكِ: الْمَغْلَاقُ، وَهُوَ: مَا يُغْلَقُ بِهِ الْبَابُ،
- كَالْمَغْلُوقِ. وَكَمَنْبَرٌ: سَهْمٌ فِي الْمَيْسِرِ، أَوْ السَّهْمُ السَّابِعُ فِي مُضَعَّفِ الْمَيْسِرِ،
- ج: مَغَالِيقُ،
- أَوْ الْمَغَالِقُ: مِنْ نُعُوتِ الْقِدَاحِ الَّتِي يَكُونُ لَهَا الْفَوْزُ، وَليْسَتْ مِنْ أَسْمَائِهَا.
- {وَمَنْ شَرَّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ { أَي: اللَّيْلِ إِذَا دَخَلَ، أَوْ الثَّرِيًّا إِذَا سَقَطَتْ لِكثْرَةِ الطَّوَاعِينِ وَالْأَسْقَامِ عِنْدَ سُفُوطِهَا.
ابْنُ عَبَّاسٍ وَجَمَاعَةٌ: مَنْ شَرَّ الذَّكْرَ إِذَا قَامَ.
- وَالْغَسُوقُ وَالْإِغْسَاقُ: الْإِظْلَامُ.
- وَالْغَسَاقُ، كَسَحَابٍ وَشَدَادٍ: الْبَارِدُ وَالْمُنْتِنُ.
- وَأَغْسَقَ: دَخَلَ فِي الْغَسَقِ،
- و- الْمُوَدَّنُ: أَخْرَ الْمَغْرِبَ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ.
- الْعَشْقُ: الضَّرْبُ عَلَى مَا كَانَ لَيْتِنًا كَاللَّحْمِ.
- الْعَصْلَقَةُ فِي اللَّحْمِ: إِذَا لَمْ يُمْلَحْ وَلَمْ يُنْضَجْ وَلَمْ يُطَيَّبْ.
- غَفَقٌ يَغْفُقُ: خَرَجَتْ مِنْهُ رِيحٌ،
- و- فَلَانًا بِالسُّوْطِ: ضَرْبُهُ كَثِيرٌ،
- و- الْإِبِلُ: وَرَدَتْ كُلَّ سَاعَةٍ،
- و- الْحَمَارُ الْأَتَانُ: أَتَاهَا مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ،
- و- الْقَوْمُ غَفَقَةٌ: نَامُوا نَوْمَةً.
- وَالغَفَقُ: الْمَطَرُ لَيْسَ بِالشَّدِيدِ، وَالهُجُومُ عَلَى الشَّيْءِ، وَالْإِيَابُ مِنَ الْعَيْبَةِ فَجَاءَتْ.
- وَالتَّغْفِيقُ: النَّوْمُ وَأَنْتَ تَسْمَعُ حَدِيثَ الْقَوْمِ، وَأَنْ تُعَالِجَ السَّلِيمَ وَتَسَهِّدَهُ، أَوْ نَوْمٌ فِي أَرْقٍ.
- وَالْمَغْفِقُ، كَمَنْزِلٍ: الْمَرْجِعُ.
- وَتَغَفَّقَ الشَّرَابُ: شَرِبَهُ يَوْمَهُ أَجْمَعًا.
- وَالْمُنْعَفَقُ لِلْمُنْصَرَفِ، بِالْعَيْنِ الْمُهْمَلَةِ، وَغَلَطَ الْجَوْهَرِيُّ فِي اللَّعَةِ وَفِي الرَّجَزِ.
- وَغَافِقٌ، كَصَاحِبٍ: حِصْنٌ بِالْأَنْدَلُسِ.
- وَاعْتَفَقَ بِهِ: أَحَاطَ.
- الْعَفْلَقَةُ: الْعَفْلَقَةُ، وَبِالْمُهْمَلَةِ أَفْصَحُ.
- عَقَّ الْقَارُ يَغِقُّ عَقًّا وَعَقِيْقًا: غَلَى فَسَمِعَ صَوْتَهُ،
- و- الصَّقْرُ: صَوْتٌ،
- كَعَفَعَقٍ.
- وَامْرَأَةٌ عَقَاقٌ، كَشَدَادٍ، وَصَبُورٍ: يُسْمَعُ لَفْرَجِهَا صَوْتٌ عِنْدَ الْجِمَاعِ.
- وَعَقُّ الْمَاءِ،
- وَعَقِيْقُهُ: صَوْتُهُ إِذَا صَارَ مِنْ سَعَةٍ إِلَى ضَيْقٍ.

- والعَقُّ: حِكَايَةُ صَوْتِ الْغُرَابِ إِذَا غَلَطَ صَوْتُهُ.
- والعَفْقَةُ، مُحْرَكَةٌ: الْخَطَاطِيفُ الْجَبَلِيَّةُ،
- وفي الحديث: "إِنَّ الشَّمْسَ لَتَقْرُبُ مِنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّىٰ إِنَّ بُطُونَهُمْ تَقُولُ غِقْ غِقْ"، بِالْكَسْرِ، وَهِيَ حِكَايَةُ صَوْتِ الْعَلْيَانِ.
- الْعَلْفَقُ، كَجَعْفَرٍ: الطُّحْلُبُ، أَوْ نَبْتُ فِي الْمَاءِ، وَرَفُّهُ عِرَاضٌ،
- و- من العَيْشِ: الرَّخِيُّ،
- و- من القَيْسِيِّ: الرَّخْوَةُ، وَاللَّيْفُ، وَوَرَقُ الْكَرْمِ مَا دَامَ عَلَى شَجَرِهِ، وَالخَرْقَاءُ السَّيِّئَةُ الْمَنْطِقُ وَالْعَمَلُ.
- وَاِمْرَأَةٌ غِلْفَاقُ الْمَشِيِّ، بِالْكَسْرِ: سَرِيْعَتُهُ.
- وَالغِلْفَاقُ: الطَّوِيلَةُ.
- وَغِلْفَقَةٌ، بِالضَّمِّ: سَاحِلُ رَبِيْدٍ.
- وَغَلْفَقُ: أَسْرَعُ،
- و- الْكَلَامُ: أَسَاءَةٌ.
- الْعَلْفَقَةُ، وَيُكْسَرُ، وَكَسَكَرَى: شَجِيرَةٌ مَرَّةً بِالْحِجَازِ وَتِهَامَةَ، غَايَةٌ لِلدَّبَاغِ، وَالْحَبْسَةُ تَسْمُ بِهَا السَّلَاحُ فَيَقْتُلُ مِنْ أَصَابِهِ.
- وَإِهَابٌ مَغْلُوقٌ: دُبْعٌ بِهِ
- وَغَلَقَ الْبَابَ يَغْلِقُهُ: لَتَعَهُ أَوْ لَعِيَهُ رَدِيئَةً فِي أَغْلَقَهُ،
- و- فِي الْأَرْضِ: أَمْعَنُ.
- وَرَجُلٌ أَوْ جَمَلٌ غَلَقٌ، بِالْفَتْحِ: كَبِيرٌ أَعْجَفٌ، أَوْ أَحْمَرٌ.
- وَبَابٌ غَلَقٌ بِضَمَّتَيْنِ: مَغْلُوقٌ،
- وَبِالتَّحْرِيكِ: الْمَغْلَاقُ، وَهُوَ: مَا يُغْلَقُ بِهِ الْبَابُ،
- كَالْمَغْلُوقِ. وَكَمَنْبَرٌ: سَهْمٌ فِي الْمَيْسِرِ، أَوْ السَّهْمُ السَّابِعُ فِي مُضَعَّفِ الْمَيْسِرِ،
- ج: مَغَالِيقُ،
- أَوْ الْمَغَالِقُ: مِنْ نُعُوتِ الْقِدَاحِ الَّتِي يَكُونُ لَهَا الْفَوْزُ، وَليْسَتْ مِنْ أَسْمَائِهَا.

- وغاق، بالكسر: حكاية صوته، فإن نُكِرَ نُورٌ.
 - وغَيَّقَ ماله تَغْيِيقًا: أفسده،
 - و- بَصَرَه: حَيَّرَه،
 - و- في رَأْيِهِ: اِخْتَلَطَ فلم يَثْبُتْ على شيءٍ.
 - وَتَغَيَّقَتْ عَيْنُهُ: أَظْلَمَتْ.
 - وَغَيْفَةُ: قُرْبٌ تَنِيَسٌ، منها: الحُسَيْنُ وَعُمَرُ ابْنَا إِدْرِيسَ، وعبْدُ الكَرِيمِ بَنُ الحُسَيْنِ العَيْفِيُّونَ المُحَدَّثُونَ،
 - وع بظَهْرِ حَرَّةِ النَّارِ لِبَنِي ثَعْلَبَةَ بِنِ سَعْدِ العَسَاكِ: العَسَقُ.
 - الغانِكَةُ: الحَمَقَاءُ
 - عَتَلَ المَكَانَ، كَفَرِحَ: كَثُرَ فِيهِ الشَّجَرُ، فهو عَتَلٌ.
 - وَنَحَلٌ عَتَلٌ: مُلْتَفٌّ.
 - العَيْدَلُ، كحَيْدِرٍ، من العَيْشِ: الواسِعُ الرَّعْدُ.
 - الغِدْفَلُ، كسِبْحَلٍ: الطويلُ من الرِّجَالِ،
 - و- من البُعْرانِ: النَّامُ العَظِيمُ الخَلْقِ، والعَيْشُ الواسِعُ، والثَّوبُ البالي
 - ج: عَدَافِلٌ.
 - ومنه: "عَرَنِي بُرْدَاكَ من عَدَافِلِي" قاله رَجُلٌ سَأَلَ رَجُلًا أَنْ يَكْسُوهُ فَوَعَدَهُ، فَأَلْفَى خُلُقَانَهُ، فلم يَكْسُوهُ.
 - ورحمةٌ غِدْفَلَةٌ، كسِبْحَلَةٍ: واسِعَةٌ.
 - ومِلاءَةٌ غِدْفَلَةٌ: كذلك.
 - وبعيرٌ أو كَبْشٌ عُدَافِلٌ، كعُلابِيطٍ: كثيرٌ شَعَرِ الدَّنَبِ.
 - وَغَدْفَلٌ: وَقَعَ في الأَهْيَعِينَ.
 - العُرْلَةُ، بالضم: القُلْفَةُ.
 - والأَغْرَلُ: الأَقْلَفُ،
 - و- من الأَعْوَامِ: المُخَصَّبُ،
 - و- من العَيْشِ: الواسِعُ. وكتفٍ: الرَّمْحُ الطويلُ، والرَّجُلُ المُسْتَرخِي الخَلْقِ.
 - والغَرِيْلُ، كحَدِيمِ العَرِيْنِ، والغَبَارُ، والطِينُ يَحْمَلُهُ السَّيْلُ، فَيَبْقَى على وَجْهِ الأَرْضِ مُتَشَقِّقًا، رَطْبًا كان أو يابسًا، ومُخاطٌ كُلُّ

- وَغَلِقَ الرَّهْنُ، كَفَرِحَ: اسْتَحَقَّهُ المُرْتَهِنُ، وذلك إِذَا لم يُفْتَكِكْ في الوَقْتِ المُشْرُوطِ،
 - و- النَّخْلَةُ: دَوَدَتْ أَصُولُ سَعْفِهَا فأنْقَطَعَ حَمْلُهَا،
 - و- ظَهَرَ البَعِيرِ: دَبَرَ دَبْرًا لا يَبْرَأُ.
 - واستَغْلَقَنِي في بَيْعَتِهِ: لم يَجْعَلْ لي خِيَارًا في رَدِّهِ.
 - واستَغْلَقَتْ عَلَيَّ بَيْعَتُهُ: صارَ كَذَلِكِ،
 - و- عليه الكَلَامُ: أَرْتَجِ.
 - وكَلَامٌ غَلِقٌ، ككتفٍ: مُشْكَلٌ. وكَشَدَادٍ: رَجُلٌ من تَمِيمٍ، وشاعِرٌ. وخالدُ بَنُ غَلَقٍ: مُحَدَّثٌ، أو هو بالمهملَةِ.
 - وَعَيْنٌ غَلَقٌ، كقَطَامٍ: ع.
 - وَغَوْلِقَانٌ: عة بمرورٍ.
 - والإِغْلَاقُ: الإِكْرَاهُ، وضدُّ الفَتْحِ، والاسْمُ: الغَلْقُ، وإدْبَارُ ظَهْرِ البَعِيرِ بالأَحْمَالِ المُثْقَلَةِ.
 - والمُغَالَقَةُ: المُراهنَةُ.
 - العَمَقُ، محرَّكةٌ: رُكُوبُ النَّدى الأَرْضِ، عَمَقَتِ الأَرْضُ، مُثْلَثَةٌ،
 - فهي عَمَقَةٌ، كَفَرِحَةٍ: ذاتُ نَدَى وثِقَلٍ، أو قَرِيبَةٌ من المِياهِ.
 - ونباتٌ عَمَقٌ، ككتفٍ: لِرِيحِهِ حَمَّةٌ وَفَسَادٌ لِكثْرَةِ النَّدى،
 - وإِذَا غَمَّ البِسرُ لِيُدْرِكَ وَيَنْضَجَ، فهو مَعْمُوقٌ.
 - والعَمَقَةُ، محرَّكةٌ: داءٌ يأخُذُ في الصُّلبِ وبعيرٌ مَعْمُوقٌ.
 - العَوَقُ، ككتفٍ وصَيْقَلٍ: الطويلُ من الإِبِلِ. وكصَيْقَلٍ: النَّشاطُ، والجُنُونُ،
 - كالعَوَهَقِ، ويوصَفُ به العِظَمُ، والتَّرَارَةُ.
 - وَغَيْهَقُ الظَّلامِ عَيْنُهُ: أَضْعَفَ بَصَرَهُ، فَغَيْهَقَتْ عَيْنُهُ: ضَعُفَتْ.
 - والعَوَهَقُ: الغَرَابُ، لغةٌ في العَيْنِ.
 - الغاقُ: طائرٌ مائيٌّ،
 - كالعاقَةِ، والغرابُ.

- وَغَزَلَ الْكَلْبُ، كَفَرَحَ: فَتَرَ، وَهُوَ أَنْ يَطْلُبَهُ
حتى إذا أدركه وتغا من فرقه، أنصرف
عنه. وكسحابة: الشمس لأنها تمدُّ جبالاً،
كانت تَغزِلُ، أو الشمس عند طلوعها، أو
عند ارتفاعها، أو عَيْنُ الشمس، وامرأة،
وقد تُحَدَفُ لأمها، وعُشْبَةُ حُلْوَةٍ يَأْكُلُهَا كُلُّ
شيءٍ، وقرسُ مُحَطَّمِ بْنِ الْأَرْقَمِ.
- وَغَزَالَةُ الضَّحَى وَغَزَالَتُهُ: أَوْلُهُ، أَوْ بُعِيدَ مَا
تَنْبَسِطُ الشَّمْسُ وَتَضْحَى، أَوْ أَوْلَهَا إِلَى
مُضِيِّ خُمُسِ النَّهَارِ.
- وَغَزَالُ شَعْبَانَ: دُوبِيَّةٌ.
- وَدَمُّ الْغَزَالِ: نَبَاتٌ كَالطَّرْخُونِ حَرِيْفٌ،
تُحَطِّطُ الْجَوَارِي بِمَائِهِ مَسْكَاً فِي أَيْدِيهِمْ
حُمْراً.
- وَغَزَالٌ: عَقَبَةٌ.
- وَالْغَزَيْلُ، كَرَبِيعٍ: جَدُّ هُبَيْرَةَ بْنِ عَبْدِ يَعُوْبَ.
- وَدَارَةُ الْغَزَيْلِ: لِبَلْحَارِثِ بْنِ رَبِيعَةَ.
- وَالْمَغَازِلُ: عُمْدُ النُّورِجِ الَّذِي يُدَاسُ بِهِ
الْكُدْسُ. وَسَمَّوْا غَزَالاً وَغَزَالَةً.
- غَسَلَهُ يَغْسِلُهُ غَسْلاً، وَيُضْمُّ، أَوْ بِالْفَتْحِ
مَصْدَرٌ، وَبِالضَّمِّ اسْمٌ، فَهُوَ غَسِيلٌ وَمَغْسُولٌ
- ج: غَسَلَى وَغَسَلَاءٌ، وَهِيَ: غَسِيلٌ وَغَسِيلَةٌ
- ج: كَسَكَارَى.
- وَالْمَغْسَلُ، كَمَقْعَدٍ وَمَنْزَلٍ،
- وَالْمَغْتَسَلُ: مَوْضِعُ غَسَلِ الْمَيِّتِ. وَقَدْ اغْتَسَلَ
بِالْمَاءِ.
- وَالغَسْلُ، بِالضَّمِّ،
- وَالغَسْلُ وَالغَسْلَةُ، بِكسْرهما، وَكصَبُورٍ
وَتَنُورٍ: الْمَاءُ يُغْتَسَلُ بِهِ، وَالخِطْمِيُّ.
- وَاغْتَسَلَ بِالطَّيِّبِ: تَنَضَّحَ.
- وَالغَسْلَةُ، بِالكسْرِ: الطَّيِّبُ، وَمَا تَجَعَّلُهُ الْمَرْأَةُ
فِي شَعْرِهَا عِنْدَ الْإِمْتِشَاطِ، وَمَا يُغْسَلُ بِهِ
الرَّأْسُ مِنَ خِطْمِيٍّ وَنَحْوِهِ،
- كَالغَسْلِ، بِالكسْرِ، وَوَرَقُ الْأَسِ.
- وَغَسَالَةُ الشَّيْءِ، كَثَمَامَةٍ: مَاؤُهُ الَّذِي يُغْسَلُ
بِهِ، وَمَا يَخْرُجُ مِنْهُ بِالغَسْلِ.

ذِي حَافِرٍ، وَالغَدِيرُ تَنَفَّى فِيهِ الدَّعَامِيصُ، لَا
يُقَدَّرُ عَلَى شَرْبِهِ، وَالثَّقْلُ فِي اسْفَلِ
الْقَارُورَةِ.
- غَرَبْلُهُ، نَخْلُهُ وَقَطْعُهُ،
- وَ- الْقَوْمَ: قَتَلَهُمْ وَطَحَنَهُمْ.
- وَالْمُعْرَبِلُ، بِفَتْحِ الْبَاءِ: الدُّونُ الْخَسِيصُ،
وَالْمَقْتُولُ الْمُنْتَفِخُ، وَالْمَلِكُ الذَّاهِبُ.
- وَالغَرِبَالُ بِالْكَسْرِ: مَا يُنْخَلُ بِهِ، وَالدَّفُّ،
وَالرَّجُلُ النَّمَامُ.
- الْغِرْزَ حَلَةً، كَقِنْدَحَرَةٍ، وَالحَاءُ مَهْمَلَةٌ: الْعَصَا.
- غَرَقَلٌ: صَبَّ عَلَى رَأْسِهِ الْمَاءَ بِمَرَّةٍ،
- وَ- الْبَيْضَةُ،
- وَ- الْبَطِيخُ: فَسَدَ مَا فِي جَوْفِهِمَا.
- الْغَرْمُولُ، بِالضَّمِّ: الذَّكْرُ، أَوْ الضَّخْمُ الرَّخْوُ
قَبْلَ أَنْ تُقَطَعَ غُرْلَتُهُ. وَكَقَفْذٍ: اسْمٌ وَالِدِ
يَعْقُوبَ الْمُحَدَّثِ.
- وَالغَرَامِيلُ: هِضَابٌ حُمْرٌ.
- غَزَلَتِ الْفَطْنُ تَغْزِلُهُ وَاعْتَزَلْتَهُ، فَهُوَ غَزَلٌ،
بِالْفَتْحِ أَي: مَغْزُولٌ. وَنِسْوَةٌ غَزَلٌ، كَرُكْعٍ،
وَغَوَازِلُ.
- وَالْمَغْزَلُ، مُثَلَّثَةٌ الْمِيمِ: مَا يُغْزَلُ بِهِ.
- وَأَغْزَلَ: أَدَارَهُ.
- وَالْمُعْزِلُ: حَبْلٌ دَقِيقٌ.
- وَمُغَازِلَةُ النِّسَاءِ: مُحَادَثَتُهُنَّ،
- وَالْإِسْمُ: الْغَزْلُ، مَحْرَكَةٌ، وَكَمَقْعَدٍ.
- وَالتَّغْزَلُ: التَّكَلُّفُ لَهُ. وَكَتَفٍ: الْمُنْعَزَلُ
بِهِنَّ، وَقَدْ غَزَلَ، كَفَرَحَ، وَالضَّعِيفُ عَنِ
الْأَشْيَاءِ.
- وَالْأَغْزَلُ مِنَ الْحُمَى: مَا كَانَتْ مُعْتَادَةً لِلْعَلِيلِ
مُنْكَرَةً.
- وَغَازَلَ الْأَرْبَعِينَ: دَنَا مِنْهَا.
- وَالغَزَالُ، كَسَحَابِ: الشَّادِنُ حِينَ يَبْحَرُكَ
وَيَمْشِي، أَوْ مِنْ حِينَ يُولَدُ إِلَى أَنْ يَبْلُغَ أَشَدَّ
الْإِحْضَارِ
- ج: غِرْلَةٌ وَغِرْلَانٌ، بِكسْرهما.
- وَظَبِيَّةٌ مُغْزَلٌ، كَمُحْسِنٍ: ذَاتُ غَزَالٍ.

- والغَيْطَلُ، بالكسر: ما يُغَسَّلُ من الثوب ونحوه،
 - كَالْغَسَالَةِ، وما يَسِيلُ من جُلُودِ أَهْلِ النَّارِ، والشَّدِيدِ الْحَرِّ، وَشَجَرٌ فِي النَّارِ. وَكَمَنِيرٍ: ما غُسِّلَ بِهِ الشَّيْءُ.
 - وَغَسَلَ يَغْسِلُ: ضَرَبَ فَأَوْجَعَ،
 - وَ- الْمَرْأَةُ: جَامَعَهَا كَثِيرًا،
 - كَغَسَلَهَا،
 - وَ- الْفَحْلُ النَّاقَةُ: أَكْثَرَ ضِرَابِهَا.
 - وَفَحْلٌ غَسْلٌ، بِالْكَسْرِ وَكُصْرِدٍ وَأَمِيرٍ وَهَمَزَةٌ وَمَنْبِرٍ وَسِكِّيتٍ: كَثِيرُ الضَّرَابِ، أَوْ يُكْتَبُ الضَّرَابُ وَلَا يُفْعَلُ. وَكَذَا الرَّجُلُ.
 - وَالْمَغَاسِلُ: أَوْدِيَةٌ بِالْيَمَامَةِ.
 - وَغَسَلٌ، بِالْكَسْرِ: عَ بَدْيَارِ بَنِي أَسَدٍ.
 - وَذَالَتْ غَسَلٌ: عَ آخِرُ.
 - وَغُسْلٌ، بِالضَّمِّ: عَ عَنِ يَمِينِ سَمِيرَاءَ، وَبِهِ مَاءٌ يُقَالُ لَهُ غُسْلَةٌ.
 - وَغَسَلٌ، مُحَرَّكَةً: جَبَلٌ بَيْنَ نَيْمَاءَ وَجَبَلِي طَبِئِي.
 - وَالْغَسْوَلَةُ، كَقِتْوَلَةٍ: قُرْبَ حِمَصٍ.
 - وَالْمَغْسَلَةُ، كَمَنْزَلَةٍ: جَبَانَةٌ بِالْمَدِينَةِ يُغَسَّلُ فِيهَا النَّيَابُ.
 - وَأَبُو غَسَلَةٍ، بِالْكَسْرِ: الدُّنْبُ.
 - وَأَغْسَلَ: أَكْثَرَ الضَّرَابِ.
 - وَالتَّغْسِيلُ: المُبَالِغَةُ فِي غَسْلِ الأَعْضَاءِ.
 - وَغَسَلَ الْفَرَسُ كَعْنِي،
 - وَأَغْتَسَلَ: عَرَقَ.
 - وَالْغَسْوِيلُ: نَبْتُ فِي السَّبَاخِ.
 - غَسَيْلُ الْمَاءِ: ثَوْرَةٌ.
 - الْعَشْفَلُ، كَجَعْفَرٍ: الثَّعْلَبُ.
 - أَغْضَلَّتِ الشَّجَرَةَ، (بِالْمُعْجَمَةِ): اخْضَابَتْ.
 - غَطَّلَتْ السَّمَاءَ،
 - وَأَغْطَلَّتْ: أَطْبَقَ دَجْنُهَا،
 - وَ- اللَّيْلُ، كَفَرَحٍ: النَّبَسَتْ ظِلْمَتُهُ.
 - وَالْغَيْطُولُ: الظُّلْمَةُ الْمُتْرَاكِمَةُ، وَاخْتِلَاطُ الأَصْوَاتِ وَالظُّلْمَةُ،

- كَالْغَيْطَلَةِ فِيهِمَا.
 - وَالْغَيْطَلُ: السَّنُورُ،
 - وَ- مِنَ الضُّحَى: حَيْثُ تَكُونُ الشَّمْسُ مِنْ مَشْرِقِهَا، كَهَيْئَتِهَا مِنْ مَغْرِبِهَا وَقَتِ الْعَصْرِ. وَبِهَاءٍ: الأَكْلُ وَالشُّرْبُ، وَالْفَرَحُ بِالأَمْنِ، وَغَلْبَةُ النُّعَاسِ،
 - وَ- مِنَ اللَّيْلِ: التَّجَاجُ سَوَادِهِ، وَالْمَالُ الْمُطْعَمِي، وَنَعِيمُ الدُّنْيَا، وَالشَّجَرُ الكَثِيرُ الْمُتَنَفِّ، وَجَمَاعَةُ الطَّرْفَاءِ وَالنَّاسِ، وَذَاتُ اللَّبَنِ مِنَ الطَّبَّاءِ وَالْبَقَرِ.
 - وَغَطَّيْلٌ، بِتَفْدِيمِ الطَّاءِ: اتَّسَعَ فِي مَالِهِ وَحَسَمِهِ، وَجَعَلَ تِجَارَتَهُ فِي الْبَقَرِ،
 - وَ- الْقَوْمُ فِي الْحَدِيثِ: أَفَاضُوا، وَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمْ.
 - وَالْغُوطَالَةُ، بِالضَّمِّ: الرِّوَضَةُ.
 - وَاعْطَلَّ: رَكِبَ بَعْضُهُ بَعْضًا.
 - غَفَلَ عَنْهُ غُفُولًا: تَرَكَهُ، وَسَهَا عَنْهُ،
 - كَأَغْفَلَهُ.
 - أَوْ غَفَلَ: صَارَ غَافِلًا.
 - وَغَفَلَ عَنْهُ،
 - وَأَغْفَلَهُ: وَصَلَ غَفْلَتَهُ إِلَيْهِ، وَالْأَسْمُ: الْعَفْلَةُ، وَالْعَفْلُ، مُحَرَّكَةً، وَالْعَفْلَانُ، بِالضَّمِّ.
 - وَالتَّغْفَلُ، وَالتَّغْفُلُ: تَعَمُّدُهُ.
 - وَالتَّغْفِيلُ: أَنْ يَكْفِيكَ صَاحِبُكَ وَأَنْتَ غَافِلٌ لَا تُعْنَى بِشَيْءٍ. وَكَمُعْظَمٍ: مَنْ لَا فِطْنَةَ لَهُ، وَاسْمٌ وَكَصَبُورٍ: النَّاقَةُ الْبُلْهَاءُ.
 - وَالْغَفْلُ، بِالضَّمِّ: مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ، وَلَا يُخَشَى شَرُّهُ، وَمَا لَا عِلَامَةَ فِيهِ مِنَ الْقِدَاحِ وَالطَّرِيقِ وَغَيْرِهَا، وَمَا لَا عِمَارَةَ فِيهِ مِنَ الأَرْضِيْنَ، وَمَا لَا سِمَةَ عَلَيْهِ مِنَ الدَّوَابِّ، وَمَا لَا نَصِيبَ لَهُ، وَلَا غُرْمَ عَلَيْهِ مِنَ الْقِدَاحِ، وَمَنْ لَا حَسَبَ لَهُ، وَالشَّعْرُ الْمَجْهُولُ قَائِلُهُ، وَالشَّاعِرُ الْمَجْهُولُ، وَأُوبَارُ الإِبِلِ.
 - وَغَفْلَةٌ تَغْفِيلاً: سَتْرَهُ. وَكَمَرَحَلَةٍ: الْعَنْفَقَةُ، لَا جَانِبِيهَا، وَوَهْمُ الجَوْهَرِيِّ.

- و- الغلالة: ليسها، وهي بالكسر شعار تحت الثوب،
 - كالغلة، بالضم،
 - و- الدهن في رأسه: أدخله في أصول شعره،
 - و- بصره: حاد عن الصواب،
 - و- الماء بين الأشجار: جرى،
 - و- المرأة: حشاها،
 - و- فلاناً: وضع في عنقه أو يده الغل وهو م،
 - ج: أغلال.
 - والغلة: الدخل من كراء دار، وأجر غلام، وفائدة أرض.
 - وأغلت الصبيعة: أعطتها.
 - والغلغة: السرعة، وبلا لام: شعاب تسيل من جبل الريان.
 - وتغلل: أسرع.
 - ورسالة مغلغة: محمولة من بلد إلى بلد.
 - والغلان، بالضم: منابت الطلح، أو أودية غامضة في الأرض، الواحد: غال،
 - وغيلل.
 - ونبات م، الواحد: غال أيضاً.
 - وتغلل بالغالية،
 - وتغلل،
 - واغتل: تطيب، وغلله بها تغليلاً.
 - والغلائل: الدروع، أو مساميرها الجامعة بين رؤوس الحلق، أو بطائن تلبس تحتها،
 - الواحد: غليلة.
 - وغللة: ع.
 - وماله آل وغل، بضمهما: دعاء عليه.
 - واغتلل الشراب: شربته،
 - و- الثوب: لیسته تحت الثياب،
 - و- العنم: أخذته الغل والغلالة، وهما داء للعنم.
 - والغلالة، ككتابة: العظامه، والمسمار الذي يجمع بين رأسي الحلقة وكهدهد: جبل بنواحي البحرين.

- وغافل: جد عبد الله بن مسعود،
 - وع، وابن صخر أخو بني فريم بن صاهلة.
 - وكجهينة: بطن، وابن عوف في السكون،
 - وابن قاسط في ربيعة، وبنيت عامر بن عبد الله ابن عبيد بن عويج، وهيب بن مغفل، كمحسين: صحابي.
 - والغفل، محركة: الكثير الرفيع، والسعة من العيش.
 - وبنو المغفل، كمعظم: بطن.
 - وكامل بن غفيل، كربير.
 - الغل والغلة، بضمهما،
 - والغلل، محركة، وكامير: العطش، أو شدته، أو حرارة الجوف، وقد غل، بالضم، فهو غليل ومغلول ومغتل. وبعير غال وغلان، وقد غل يغل، بفتحهما، واغتل.
 - والغليل: الحقد،
 - كالغل، بالكسر، والضغن، وقد غل صدره يغل، والنوى يخط بالقت للناقة، وحرارة الحب والحزن.
 - وأغل: خان،
 - و- إبلة: أساء سفيها فلم ترو، وقد غلت هي.
 - و- في الجلد: أخذ بعض اللحم والشحم في السلخ.
 - و- فلان: اغتلت غنمه،
 - و- الوادي: أنبت الغلان،
 - و- القوم: بلغت غلتهم،
 - و- البصر: شدد النظر،
 - و- الضياع: أعطت الغلة،
 - و- فلاناً: نسبه إلى الغلول والخيانة.
 - وغل غلولا: خان،
 - كأغل، أو خاص بالقيء،
 - و- في الشيء غلاً: أدخل،
 - كغلل، ودخل،
 - كاعل وتغلل وتغلل،

- والعَوْلُ: الصُّدَاعُ، والسُّكْرُ، ويُبْعَدُ المَفَازَةَ،
والمَشَقَّةُ، وما انْهَبَطَ من الأرضِ، وجماعُهُ
الطَّلْحُ، والتُّرابُ الكثيرُ، وبِلا لَامٍ: ع.
- وَعَوْلُ الرَّجَامِ: عِ آخِرُ، وبالضم: الهَلَكَةُ،
والداهيةُ، والسَّعْلَةُ
- ج: أَعْوَالٌ وغيلانٌ، والحيَّةُ
- ج: أَعْوَالٌ، وساجِرَةُ الحِجْنِ، والمَنيَّةُ،
- وع، وشَيْطَانٌ يأكلُ الناسَ، أو دابَّةٌ رأَتْها
العَرَبُ وَعَرَفَتْها وَقَتَلْها تَأْبَطُ شَرًّا، ومن
يَتَلَوَّنُ ألواناً من السحرِ والحِجْنِ، أو كل ما
زالَ به العَقْلُ، وَيُفْتَحُ.
- وغالته عَوْلٌ: أَهْلَكْتُهُ هَلَكَةً.
- والغوائلُ: الدَّواهي.
- وغائِلَةُ الحَوْضِ: ما انْخَرَقَ.
- وأتى عَوَلاً غائِلَةً: أَمراً داهياً مُنْكَراً.
- والمُعاوَلَةُ: المُبادَرَةُ.
- والمِعْوَلُ، كمنبِرٍ: حَدِيدَةٌ تُجْعَلُ في السَّوِطِ
فيكونُ لها غِلافاً، وشِبهُ مِشْمَلٍ، إلا أَنه أدقُّ
وأطولُ منه، ونَصَلٌ طويلٌ، أو سَيْفٌ دَقِيقٌ
له قَفَا، واسمٌ.
- والغَوْلانُ: حَمَضٌ كالأسنانِ، وع.
- والتَّعْوَلُ: التَّلَوُّنُ.
- وعَيْشٌ أَعْوَلٌ وَعَوْلٌ، كسُكْرٍ: ناعِمٌ.
- وعَوَيْلٌ، كزُبَيْرٍ: ع،
- وفَرَسٌ ذاتُ مِعْوَلٍ، كمنبِرٍ: ذاتُ سَبَقٍ.
- العَيْلُ: اللبَنُ تُرَضِعُهُ المِراةُ وأدْها وهي
تُوْتِي، أو وهي حَامِلٌ. واسمُ ذاكِ اللَّبَنِ:
العَيْلُ أيضاً.
- وأغالتُ وأدْها وأغَيْلْتُهُ: سَقَنْتُهُ العَيْلُ، فهي
مُغَيْلٌ ومُغَيْلٌ، وهو مُغَالٌ ومُغَيْلٌ.
- واستَعْيَلْتُ هي، والاسمُ: العَيْلَةُ، بالكسر.
- وفي الحديثِ: "لقد هَمَمْتُ أنْ أنْهَى عن
العَيْلَةِ".
- والعَيْلُ، بالفتح: الساعِدُ الرِّيانُ المُمْتَلِي،
والعُلامُ السَّمِينُ العَظِيمُ،

- وغلائلٌ، بالضم: من بلادِ خِزاعةٍ.
- وأنا مُعْتَلٌ إليه: مُشْتاقٌ.
- واستَعَلَّ عبدُه: كَلَفَه أنْ يُعِلَّ عليه.
- و- المُسْتَعْلَاتِ: أَخَذَ غَلَّتْها.
- ونِعَمَ غُلُولُ الشَّيخِ هذا، كصَبورٍ، أي:
الطعامُ الَّذي يُدْخِلُهُ جَوْفَهُ.
- عَمَلُ الأديمِ فَانْعَمَلِ: أَفْسَدَهُ، أو جَعَلَهُ في
عُمَّةٍ لِيَنْفَسِحَ صَوْفَهُ، أو دَفَنَهُ في الرَّمْلِ
لِيُننِنَ فَيَسْتَرْخِي فَيَنْتَبِفَ شَعْرَهُ،
- و- البُسْرَ: عَمَّهُ لِيُدْرِكَ،
- و- فلاناً: عَطَّاه لِيَعْرَقَ،
- و- الشَّيْءَ: أَصْلَحَهُ،
- و- العَنْبَ: نَصَدَّ بَعْضَهُ على بَعْضٍ،
- و- النَّبَاتَ: رَكِبَ بَعْضُهُ بَعْضاً.
- والعَمَلُ: ع وبالتحريرِ: فسادُ الجُرْحِ من
العِصابِ.
- وقد عَمِلَ، كفرِحَ. وكأميرٍ: المُتراكِبُ من
النَّصِيِّ.
- والعَمْلُولُ، بالضم: الوادي ذو الشجرِ، أو
الطَّويلُ القليلُ العَرَضِ المُلتَفِّ، والرابيةُ،
وكلُّ مُجْتَمِعٍ أَظْلَمَ وتراكمَ من شجرٍ، أو
عَمَامٍ، أو ظَلَمَةٍ، أو زاويةٍ، وبِقَلَّةٍ تَوَكَّلُ
مَطْبُوخَةً.
- وتَعَمَّلَ: تَوَسَّعَ.
- وعَمَلِي، كجَمَزِي: ع.
- ورجُلٌ مَعْمُولٌ: خَامِلٌ.
- العُنْبُولُ، كزُنْبورٍ: طائرٌ.
- رَجُلٌ عَنَنْتِلُ، (بالمُتَنانَةِ) كجَنْدَلٍ: خَامِلٌ.
- وأمُّ عَنَنْتِلٍ: لَضْبَعٌ.
- العُنْجُلُ، كقُنْفُذٍ: عناقُ الأرضِ
- ج: عَنانِجِلٌ. وكزُنْبورٍ: دابَّةٌ لا تُعْرَفُ
حَقِيقَتُها.
- العُنْدَلانِيُّ، بالضم: الضخْمُ الرَّاسِ.
- غالَهُ: أَهْلَكَهُ،
- كاغْتالَهُ، وأخَذَهُ من حيثُ لم يَدْرُ.

- كالمُغْتالِ فيهما، والماءُ الجاري على وجه الأرض، والخطُّ تخطُّه على شيء، وماءٌ كان يجرِّي في أصلِ أبي فُبَيْسٍ، يَغْسِلُ عليه القَصَّارُونَ، وكلُّ وادٍ فيه عُيُونٌ تَسِيلُ، والذي تراه قريباً وهو بعيدٌ،
 - وع عند يَلْمَمَ،
 - وع قُرْبَ اليمامة، ووادٍ لبني جَعْدَةَ،
 - وع آخر، وكلُّ مَوْضِعٍ فيه ماءٌ، والعَلْمُ في الثَّوبِ، والواسِعُ من الثيابِ، وبالكسر: الشجرُ الكثيرُ المُلْتَفُ، ويُفْتَحُ، وجماعهُ القَصَبُ والحَلْفَاءُ، والأجمَةُ، وكلُّ وادٍ فيه ماءٌ
 - ج أغيالٌ وغيولٌ،
 - وع.
 - والمُعَيْلُ والمُنْعَيْلُ: الثابتُ في الغَيْلِ، والداخلُ فيه.
 - والمُغْيَالُ: الشجرةُ المُلْتَفَةُ الأفنانِ، الوارفةُ الظلالِ. وقد أُغْيِلَ الشجرُ وتَغْيِلٌ وأسْنَعْيِلُ.
 - والعَيْلَةُ: المرأةُ السمينَةُ،
 - وبالكسر: ع، والشِقْشِقَةُ، والخديعةُ، والاعْتِيَالُ.

- وقَتْلُهُ غَيْلَةً: خَدَعَهُ فَذَهَبَ بِهِ إِلَى مَوْضِعٍ فَقَتَلَهُ.
 - وإبِلٌ أو بَقْرٌ غَيْلٌ، بضمّتين: كثيرةٌ، أو سِمَانٌ.
 - وغَيْلانٌ: اسمُ ذِي الرُّمَّةِ، ورجُلٌ كان بينه وبين قومٍ دُحُولٌ، فَحَلَفَ أَنْ لَا يُسَالِمَهُمْ حَتَّى يَدْخُلَ عَيْنِيهِ التُّرابُ، أَي: يَمُوتُ، فَرهقوه يوماً، وهو على غِرَّةٍ، فَأَيَّقَنَ بالشرِّ، فَجَعَلَ يَذُرُّ التُّرابَ على عَيْنَيْهِ،
 - ويقول: تَحَلَّلَ غَيْلٌ، أَي: يا غَيْلانُ، يُرِيهِمْ أَنَّهُ يُصَالِحُهُمْ، وَأَنَّهُ قَدْ تَحَلَّلَ مِنْ يَمِينِهِ، فلم يَقْبَلُوا وَقَتَلُوهُ.
 - وأمُّ غَيْلانَ: شجرُ السَّمْرِ.
 - والغائِلَةُ: الحِقْدُ الباطِنُ، والشرُّ، كالمِغَالَةِ.
 - وأُعْيِلَتِ العَنَمُ: نُبِجَتِ فِي السَّنَةِ مَرَّتَيْنِ.
 - وتَغْيَلُوا: كَثُرَ أَمْوَالُهُمْ، أو كَثُرُوا. وكشَدَّادٍ: الأَسَدُ.
 - وأُغْيَالٌ، أو ذاتُ أُغْيَالٍ: وادٍ باليمامةِ.
 - واغْتالَ الغُلامُ: سَمِنَ وَغُلُظَّ